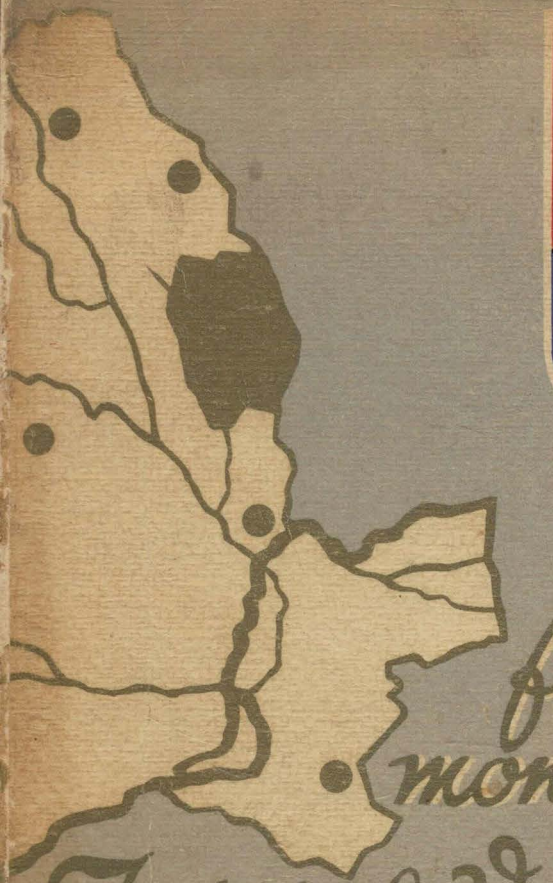
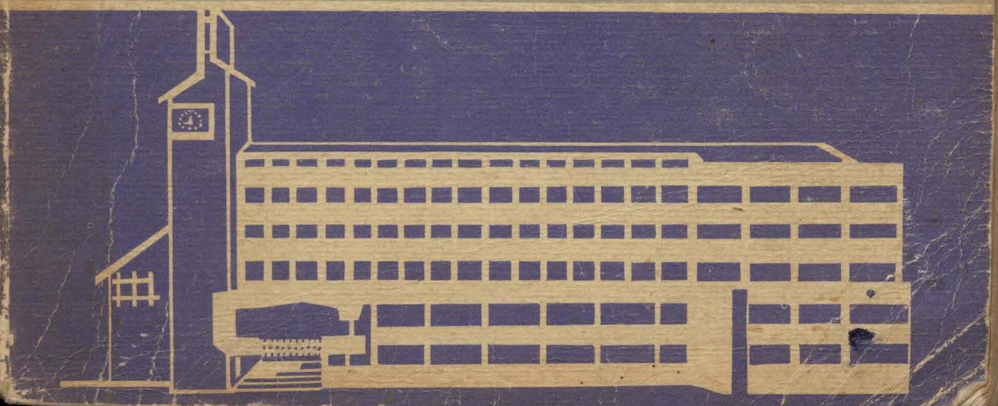

file de monografie

Județul Vaslui

https://biblioteca-digitala.ro

JUDEȚUL VASLUI

FILE DE MONOGRAFIE

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

FILE
DE
MONOGRAFIE

1972

https://biblioteca-digitala.ro

LUCRAREA A FOST EDITATĂ
DE SECȚIA DE PROPAGANDĂ
A COMITETULUI JUDEȚEAN VASLUI AL P. C. R.

La apariția lucrării au colaborat: Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă, Inspectoratul școlar județean, Oficiul județean de turism, Uniunea județeană a cooperativelor de consum și Casa agronomului.

Comitetul județean de partid Vaslui adresează mulțumiri Comitetelor municipal, orășenesc și comunale de partid, organizațiilor de masă și obștești, directorilor de cămine culturale, conducătorilor unităților economice, profesorilor și învățătorilor, tuturor celor care și-au adus contribuția — prin furnizarea de date și informații — la elaborarea prezentei lucrări.

Colectivul de redacție

AUREL ZUGRAVU
PETRE IOSUB
ION AL. ANGHELUȘ

https://biblioteca-digitala.ro

Cuvînt înainte

GHEORGHE TĂNASE
prim secretar al Comitetului județean de partid Vaslui

Ținuturile vasluiene, înscrise în istoria patriei prin glorioase pagini de luptă a maselor populare pentru libertate socială și independența națională, oferă astăzi imaginea unor profunde prefaceri economice și social-culturale survenite în anii luminoși ai revoluției și construcției socialiste.

Numeroase vestigii ale trecutului, dezvăluite prin cercetările arheologice efectuate în diferite localități ale județului, atestă în mod elocvent existența în această parte a țării a unor comunități omenești care au făurit, încă din cele mai vechi timpuri, o temeinică cultură materială și spirituală bazată pe un progres evident în nivelul și structura forțelor de producție.

În ciuda vicisitudinilor vremii, locuitorii de pe aceste meleaguri și-au continuat viața și munca lor pașnică, integrîndu-se organic în procesul istoric obiectiv care a dus spre sfîrșitul mileniului I. e.n. la formarea limbii și a poporului român și a primelor formațiuni statale feudale. Masele populare de pe acest străvechi teritoriu s-au angajat întotdeauna, alături de întregul popor român, la lupta pentru apărarea libertății și independenței țării, înscriind nenumărate pagini de eroism și vitejie în marea carte a tradițiilor de luptă ale poporului nostru.

Vasluiul a intrat pentru totdeauna în istoria patriei prin faptele de eroism legendar ale moldovenilor sub conducerea viteazului voievod patriot Ștefan cel Mare înscrise în luptele pentru apărarea independenței țării. În urmă cu aproape cinci sute de ani, la sud de Vaslui, acolo unde apele Racovei se împletesc cu cele ale Bîrladului, o mînă de viteji moldoveni au obținut o strălucită victorie împotriva armatelor turcești venite să le cotropească glia, semnînd cu fapte de vitejie și înalt patriotism o pagină măreață de istorie națională și universală.

În secolele următoare locuitorii din satele și orașele județului au participat la marile evenimente legate de lupta poporului român pentru libertate socială, pentru unire și independență națională. De la mișcările țărănești din perioada anului revoluționar 1848, la marile acțiuni pentru

https://biblioteca-digitala.ro

înfăptuirea Unirii Moldovei cu Țara Românească, masele populare din județul Vaslui s-au integrat activ în lupta dusă de întregul popor pentru împlinirea idealurilor sale.

Uimitoare pilde de eroism și abnegație au înscris vasluienii pe cîmpurile de luptă ale Balcanilor în războiul pentru independența patriei de la 1877. Au intrat în legendă faptele sergentului Țurcanu Constantin și ale dorobanților săi imortalizate pentru totdeauna de Vasile Alecsandri în poezia „Peneș Curcanul".

Ideile înaintate ale socialismului științific au prins și aici rădăcini adînci, găsind un teren fertil de afirmare. Clasa muncitoare, deși mai puțin numeroasă decît în alte zone ale țării, consecință a dezvoltării inegale a economiei în cadrul orînduirii capitaliste, a început să se organizeze, reușind ca în 1896 să fie întemeiat clubul muncitorilor din orașul Bîrlad, organizații de acest fel fiind înființate după 1900 și la Vaslui și Huși.

Condițiile prielnice ale dezvoltării mișcării muncitorești pe scară națională după realizarea statului unitar român au impulsionat și lupta muncitorilor din această zonă a țării, ale căror acțiuni organizate de secțiile din Bîrlad, Huși și Vaslui ale partidului socialist și ale sindicatelor s-au înmulțit și au crescut în intensitate. În focul luptelor revoluționare pentru crearea Partidului Comunist Român, muncitorimea din Bîrlad, Vaslui, Huși s-a angajat în marile bătălii de clasă care au culminat cu greva generală din octombrie 1920 ce a zguduit puternic însești temeliile regimului burghezo-moșieresc. În marea carte a tradițiilor de luptă ale clasei noastre muncitoare se află înscrise la loc de cinste numele unor militanți revoluționari, fii ai meleagurilor vasluiene, printre care I. C. Frimu, Raicu Ionescu-Rion, David Fabian, Leonte Filipescu, Gheorghe Gheorghiu-Dej și alții, care au adus prin lupta lor un aport prețios la dezvoltarea mișcării socialiste și muncitorești, la făurirea partidului comunist, parte din ei și la edificarea societății socialiste pe pămîntul României.

În zilele fierbinți ale lui August 1944 cînd insurecția națională antifascistă organizată și condusă de partidul comunist se desfășura victorioasă, masele populare vasluiene au participat intens la luptele revoluționare care au deschis o eră nouă în istoria patriei, era revoluției și construcției socialiste.

În cei 25 de ani care au trecut de la proclamarea Republicii, eveniment care a marcat începutul unei perioade de ample transformări sociale, aceste ținuturi cu adînci rezonanțe în istoria patriei au cunoscut, asemenea întregii țări, o dezvoltare impetuoasă, rezultat al politicii marxist-leniniste a partidului de industrializare, de transformare socialistă a agriculturii și ridicare a nivelului de trai material și spiritual al întregului popor.

Beneficiind din plin de roadele politicii științifice a partidului și statului nostru de dezvoltare armonioasă a tuturor zonelor țării, de corelare justă a criteriilor de eficiență economică cu necesitatea ridicării la o

https://biblioteca-digitala.ro

viață dinamică a tuturor localităților, județul Vaslui, aflat în anii regimului burghezo-moșieresc într-o totală stare de înapoiere, a cunoscut într-o perioadă relativ scurtă o dezvoltare accentuată care i-a conferit noi sensuri și dimensiuni economico-sociale.

Potențialul economic al județului a crescut simțitor, obiective industriale modern utilate s-au înălțat în orașele Vaslui, Bîrlad și Huși înscriind aceste localități în sfera industrializării socialiste. Fabrica de rulmenți din Bîrlad, unul din marile obiective ale industriei constructoare de mașini ridicate în perioada primului plan cincinal, fabricile de confecții din Vaslui și Bîrlad, Fabrica de mobilă din Vaslui, Fabrica de materiale izolatoare și Filatura de bumbac din Vaslui, ultimele două intrate în funcțiune în 1972, sînt doar cîteva din unitățile industriale care au îmbogățit în acești ani harta economică a țării. Vasluiul, cunoscut în trecut ca un județ cu o economie predominant agrară, realizează în prezent o gamă variată de produse care se bucură de apreciere atît în țară cît și peste hotare.

Dezvoltarea și modernizarea agriculturii, preocupare milenară a locuitorilor de pe aceste meleaguri, au produs schimbări înnoitoare în viața satelor determinînd o ridicare continuă a nivelului de trai al oamenilor muncii de pe ogoare.

Progresele substanțiale înregistrate în sfera economică au determinat ample prefaceri în domeniile social, cultural și edilitar-urbanistic, orașele și satele județului nostru, asemenea tuturor localităților țării, schimbîndu-și profund înfățișarea.

Județul Vaslui cunoaște în actualul cincinal ritmuri superioare de creștere a potențialului său economic. Producția globală industrială va fi în 1975 de două ori și jumătate mai mare decît în 1970, înregistrîndu-se un ritm mediu anual de 20,2 la sută față de 12 la sută cît se prevede pe ansamblul industriei. Amplasarea de noi și importante obiective industriale va crea posibilități sporite de valorificare superioară și fructificare efectivă a resurselor materiale și umane existente în județ, va genera mutații profunde în viața materială și spirituală a oamenilor muncii.

Exprimînd orientarea consecventă spre dezvoltarea zonelor rămase în urmă, județului Vaslui îi sînt alocate, pentru perioada 1971—1975, investiții centralizate care însumează peste 5,6 miliarde lei, la care se adaugă aproape 1 miliard de lei din fondurile proprii ale cooperației meșteșugărești și de consum, ale cooperativelor agricole de producție. Volumul de investiții din actualul cincinal este de 2,5 ori mai mare decît în cincinalul precedent.

Prin darea în folosință a unor noi capacități de producție și extinderea celor existente, gama produselor fabricate în județul nostru va fi amplificată și diversificată.

În anii următori, pe lîngă Fabrica de materiale izolatoare și Filatura de bumbac, vor mai fi date în folosință Fabrica de ventilatoare și elemente de ventilație, o fabrică de radiatoare din tablă emailată și una de

https://biblioteca-digitala.ro

produse ceramice — toate în orașul Vaslui. În orașul de reședință vor mai fi construite o serie de unități de prelucrare a produselor agricole dintre care: o fabrică de nutreturi combinate, o secție de vermut și una de coniac, un abator modern, o fabrică de pîine și concomitent vor fi diversificate activitățile industriei locale și ale cooperației meșteșugărești.

În municipiul Bîrlad se extinde actuala fabrică de rulmenți care va avea în final o producție de circa 40 milioane bucăți de rulmenți de diferite tipuri și se vor mai construi o fabrică de elemente pneumatice de automatizare și o fabrică de aparate de măsură și control.

În orașul Huși se vor construi o fabrică de încălțăminte, una de conserve de legume și fructe și o fabrică de ciorapi, iar pentru alimentarea cu apă a orașului au început în acest an lucrările de aducțiune a apei din sursa Prut.

Agricultura care deține un loc însemnat în economia județului va cunoaște în actualul cincinal un puternic proces de dezvoltare și modernizare, orientat spre creșterea continuă a producției agricole animale și vegetale.

Dezvoltarea economică multilaterală a județului va avea urmări pozitive asupra creșterii bunăstării oamenilor muncii de la orașe și sate. În acest sens, în actualul cincinal sînt alocate aproape 20 la sută din totalul investițiilor pentru construcția de locuințe, dezvoltarea învățămîntului, culturii, comerțului, ocrotirii sănătății populației etc.

Reliefînd noile ritmuri ale dezvoltării economice și sociale a județului Vaslui în anii socialismului, perspectivele luminoase pe care le deschide în continuare realizarea programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, lucrarea corelează aceste dimensiuni cu trecutul glorios al ținuturilor vasluiene, cu lupta oamenior muncii pentru libertate și progres social, cu munca lor plină de entuziasm desfășurată astăzi pe marile șantiere ale construcției socialiste, în fabrici, pe ogoare, în instituții și școli.

Colectivul de autori al acestei lucrări intitulată modest „File de monografie" a reușit să redea într-o structură unitară și într-o formă accesibilă direcțiile principale ale evoluției economice și social-culturale a județului Vaslui, cadrul natural și obiectivele turistice, oferind cititorului contactul cu trecutul și prezentul, cu frumusețile acestor locuri, cu oamenii, făuritori ai tuturor realizărilor înfăptuite.

Dorindu-se o invitație la cunoaștere, această lucrare constituie, totodată, un vibrant omagiu închinat celei de a 25-a aniversări a Republicii, eveniment care mobilizează oamenii muncii de pe aceste străvechi meleaguri moldovene, alături de întregul nostru popor, la transpunerea în viață a mărețului program de dezvoltare economică și socială a României, trasat de Congresul al X-lea al P.C.R. și de Conferința Națională din iulie 1972, care va ridica patria noastră pe noi culmi ale culturii și civilizației socialiste, ale prosperității.

https://biblioteca-digitala.ro

„Nu există județ unde să nu fi fost construite întreprinderi industriale, unde să nu se fi înregistrat o vie dezvoltare economică, culturală și socială. Amplasarea teritorială judicioasă a diferitelor activități industriale, dezvoltarea forțelor de producție în toate zonele țării merg tocmai în direcția creării condițiilor pentru ridicarea tuturor localităților, a tuturor comunelor la un nivel superior de civilizație materială și spirituală".

NICOLAE CEAUȘESCU

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

CAPITOLUL I

CADRUL NATURAL GEOGRAFIC

VASILE CÎRCOTĂ

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Așezarea geografică

Județul Vaslui este așezat în partea de est a țării și se învecinează la nord cu județul Iași, la vest cu județele Neamț, Bacău și Vrancea, la sud cu județul Galați, iar la est rîul Prut, face granița de stat a R. S. România cu U.R.S.S.

Extremitățile geografice ale județului sînt : la sud — satul Pochidia din comuna Tutova, în vecinătate cu județul Galați, situat la 46° latitudine nordică; la vest satul Vladia din comuna Dragomirești, în vecinătatea județului Bacău, aflat la 27°30' longitudine estică, la nord — satul Protopopești comuna Tăcuta, situat la 46°40' latitudine nordică, iar la est satul Săratu, din comuna Stănilești, la hotarul cu U.R.S.S., situat la 28°15' longitudine estică.

Din punct de vedere fizico-geografic județul Vaslui este așezat în partea central-estică a Podișului Moldovei, în diviziunea acestuia, Podișul Bîrladului. Situat la estul Carpaților Orientali, Podișul Moldovei este supus influențelor proprii Europei răsăritene. Acestea se resimt în întreg complexul factorilor fizico-geografici : climă, hidrografie, vegetație, lumea animală etc.

Prin teritoriul actual al județului, datorită existenței unor largi culoare naturale — văile Prutului și Bîrladului — s-au organizat de timpuriu importante căi de transport și comunicație, de interes local, național și internațional. Altele, direcționate est—vest asigură legătura între drumurile din valea Siretului și cea a Prutului.

Ele sînt identificate din feudalismul timpuriu și au fost preluate și dezvoltate de formațiunile social-economice următoare. Se apreciază că acest element economico-geografic a constituit o importantă premisă pentru dezvoltarea teritoriului actualului județ Vaslui. Nu este deloc întîmplătoare, de exemplu, apariția primelor centre de populație urbană de-a lungul acestor drumuri.

https://biblioteca-digitala.ro

Premisele naturale şi economice favorabile, puse în valoare corespunzător de către societatea umană, explică densitatea mare a locuitorilor pe acest teritoriu în toate timpurile istorice. Judeţul Vaslui se include în arealul densităţilor care sînt egale sau depăşesc media ţării.

Suprafaţa judeţului Vaslui, de 5.300 km^2., reprezintă 2,2 la sută din teritoriul naţional.

Relieful actual al judeţului Vaslui este rezultatul interacţiunii unui complex de factori interni şi externi. Atît factorii interni reprezentaţi prin fociesul petrografic, structura geologică şi tectonică, cît şi factorii externi, condiţiile climatice, reţeaua hidrografică, covorul vegetal, lumea animală şi societatea umană — au un caracter deosebit de dinamic.

Situat în întregime în Podişul Bîrladului — diviziune a podişului Moldovei — judeţul Vaslui ocupă partea sudică a Podişului Central Moldovenesc, o parte însemnată a Colinelor Tutovei şi dealurile Fălciului. Aceste diviziuni ale Podişului Bîrladului se deosebesc între ele prin petrografie, gradul de modelare geomorfologică, unele elemente ale factorului biotic şi posibilităţile de valorificare economică.

Din punct de vedere geologic, această regiune a fost puţin cunoscută în trecut. În ultima vreme ea a constituit obiectul unor intense cercetări pe baza a numeroase foraje de adîncime, a ridicărilor seismice, gravimetrice, geomagnetice şi a cercetării geografice de suprafaţă, care au permis elucidarea principalelor probleme referitoare la structura sa. În fundamentul teritoriului judeţului Vaslui se găseşte Platforma Moldovenească, alcătuită din depozite precambriene puternic cutate şi metamorfozate, străbătută de roci intrusive. Peste aceasta se aştern discordant roci sedimentare necutate, care încep cu silurianul şi sfîrşesc cu cuaternarul. Între ele există numeroase şi importante lacune stratigrafice. La sud de o linie care ar trece pe la Murgeni, nord de Bîrlad, Bacău, Platforma Moldovenească este înlocuită de Depresiunea Bîrladului, unde se găseşte un fundament dobrogean, alcătuit din şisturi cristaline. Fundamentul hercinic al Moldovei de sud este afectat de folii cu direcţii diferite care se întretaie şi dau naştere unei structuri de blocuri aflate la înălţimi diferite.

Peste unităţile de fundament arătate se aştern depozite paleozoice, mezozoice şi neozoice. Repartiţia lor este neuniformă.

În partea de nord-vest a judeţului, — la Ivăneşti a fost interceptat paleozoicul la 1060 m. adîncime, iar la Crasna la 832 m. formaţiunile paleozoice sînt aşezate discordant peste şisturile cristaline precambriene ale Platformei Moldoveneşti şi au o structură tabulară.

În sud, peste formaţiunile de fundament ale promotoriului nord—dobrogean, prezenţa paleozoicului nu este sigură.

Din formaţiunile mezozoice, au fost întîlnite şi precis determinate ca vîrstă, depozitele jurasice. Ele se găsesc la peste 700 m. adîncime şi

https://biblioteca-digitala.ro

pietrografic sînt alcătuite din marne, argile, gresii, conglomerate şi calcare organogene, care atestă o evoluţie paleogeografică complexă a acestui teritoriu.

Depozitele neozoice sînt cel mai bine reprezentate şi pot fi întîlnite în teritoriul judeţului Vaslui în întreg profilul stratigrafic. Datorită însă structurii de monoclin a acestor depozite, cu înclinare generală de la N. — N.V. spre S. — S.E., în partea de N. a judeţului se întîlnesc la zi formaţiuni care aparţin sfîrşitului miocenului, urmate succesiv, spre sud, de formaţiuni pliocene şi cuaternare. Marea care a acoperit aceste teritorii s-a retras spre S. — S.E., astfel că la sfîrşitul pliocenului şi începutul cuaternarului, întregul teritoriu actual al judeţului Vaslui a început o evoluţie subaeriană care durează şi astăzi.

Formaţiunile cuaternare sînt reprezentate prin aluviunile teraselor şi luncilor, precum şi prin soluri. Grosimea depozitelor aluvionare este mai mare în cursul inferior al apelor. Într-un foraj de la Negreşti, depozitele prezintă o grosime de 8—10 m. cu următoarea stratigrafie : la bază argile virute cu apă, după care urmează luturi aluvionare nisipoase, un orizont de sol aluvionar de lăcovişte, apoi lut aluvionar, un sol îngropat şi soluri nisipoase aluvionare acoperite de un sol recent. Terasele fluviale — acumulative şi erozive — apar mai dezvoltate pe valea Bîrladului, unde pot fi uşor identificate.

Structura pietrografică este în general din roci friabile : gresii slab cimentate, marne, argile, nisipuri, prundişuri, tufuri vulcanice etc. Ea s-a impus în geomorfologie creînd în actualul teritoriu al judeţului, unităţi cu caracteristici distincte.

În Podişul Central Moldovenesc, structura pietrografică este reprezentată prin gresii şi calcare olitice, aşezate sub forma unei cruste peste argile şi marne. Crusta, mai rezistentă atacului agenţilor modelatori, explică altitudinile — medii mai ridicate din teritoriul judeţului — 200—400 m şi energia ridicată a pantelor.

Ca urmare a aceleeaşi structuri şi dispoziţii a stratelor, în această unitate geomorfologică se întîlneşte frecvent fenomenul de cuestă, care se pune în evidenţă, mai ales la contactul cu Colinele Tutovei, acolo unde apa Racovei şi-a creat valea subsecventă.

O structură pietrografică asemănătoare prezintă Dealurile Fălciului, care constituie interfluviu între bazinele hidrografice ale Prutului şi Bîrladului.

Ca şi în Podişul Central Moldovenesc, văile cu caracter subsecvent, au dezvoltat ample regiuni de coastă. Aşa sînt cele de pe versantul stîng al Crasnei şi Lohanului, văile Popenilor, Juvăţului şi altele. Pînă la latitudinea Zorleni — Murgeni, Dealurile Fălciului, cu o altitudine între 200—300 m, au aspect colinar cu interfluvii mai mult de platformă. De la linia amintită spre sud culmea strîmtă a Fălciului se lărgeşte repede, acoperind tot teritoriul dintre Valea Bîrladului şi a Prutului. Totodată cresc şi altitudinile la peste 350 m.

https://biblioteca-digitala.ro

Colinele Tutovei ocupă partea cea mai însemnată a teritoriului județului. Ele se caracterizează printr-un grad foarte ridicat de fragmentare sub forma unor culmi interfluviale orientate nord-sud și separate de o rețea hidrografică consecventă. Dispoziția ordonată a culmilor dă reliefului un caracter de monotonie. Culmile interfluviale se alungesc pe distanțe foarte mari, atingînd 80 și chiar 100 km.

Nivelul superior al culmilor este în general mai ridicat în nord și NV unde altitudinile absolute au valori ce depășesc 400 m., iar spre S. și E. acestea oscilează în jurul a 250 m.

Culmea care străjuiește spre Sud valea Racovei are o direcție generală N.V. — S.E. și se menține la o altitudine care oscilează în jur de 400 m. Din aceasta se desprind o serie de culmi interfluviale, dintre care mai importantă este culmea Studineț. În Dealul Secarei această culme are 446 m., iar în Dealul Miceștilor 416 m. Din flancul estic al culmei Studineț se desprind cîteva culmi secundare cum sînt : Similia —Ibuna, Valea Seacă—Sohodol și altele cu orientare paralelă, consecință a paralelismului rețelei hidrografice care păstrează aproape în exclusivitate un caracter consecvent.

În morfologia județului Vaslui, un loc important revine văilor, în special văilor Prutului și Bîrladului.

Valea Prutului, cu un șes larg în teritoriul românesc, înregistrează cea mai mică valoare altimetrică din județ : 20 m. Ea este dominată spre Vest de Dealurile Fălciului cu 180—250 m. Valea Prutului ajunge la o lățime de peste 4 km și are terase puțin dezvoltate. Este ușor inundabilă, ceea ce a impus lucrări de desecări și indiguiri. În depozitele friabile ale Dealurilor Fălciului, apele au săpat largi depresiuni. Dintre cele mai cunoscute sînt : Depresiunea Hușilor și Depresiunea Elan—Horincea. Cele două depresiuni crozivo-acumulative au între ele o mare apropiere a caracterelor fizico-geografice, putînd astfel să constituie o singură unitate depresionară. Desigur sînt și deosebiri reflectate în morfologie, topoclimat, vegetație, soluri, care le mențin ca entități distincte. Valea Bîrladului are aspectul unui uluc depresionar ce se deschide din ce în ce mai larg pe măsură ce înaintează spre sud. Flancul drept al văii se caracterizează printr-o morfologie franjurată determinată de capetele terminale ale interfluviilor colinare. Flancul stîng între Docolina și Dragalina este mai abrupt, ceea ce dă văii un caracter de asimetrie, aceasta fiind în legătură cu subsecvența văilor care vin din Dealurile Fălciului.

Ceea ce ne atrage atenția în mod deosebit la valea Bîrladului este schimbarea direcției acesteia. Dacă pînă la Vaslui are un caracter subsecvent, de la confluența cu Racova și pînă la confluența cu Crasna, un caracter consecvent (orientată N.V.—S.E.), de la acest ultim punct se orientează N.S., iar începînd de la Docolina, spre sud-vest. Explicarea acestui interesant fenomen a fost făcută de mai mulți autori între care geologul I. Simionescu și geografii G. Vâlsan și M. David.

https://biblioteca-digitala.ro

I. Simionescu explica, în 1903, schimbarea direcției văii prin acțiunea afluenților de pe stînga. O asemenea explicație nu e satisfăcătoare decît pentru sectorul din amonte de confluența cu Crasna, deoarece în aval, principalii afluenți ai Bîrladului sînt pe dreapta.

G. Vâlsan, în 1915, interpretează orientarea spre sud-vest ca o consecință a subsidenței din zona Siretului inferior.

M. David, în 1922, emite ipoteza torsiunii Podișului Moldovenesc care ar fi determinat actualul traseu al Bîrladului. Mai tîrziu (1931) M. David a emis și ipoteza că traseul văii Bîrladului a fost format printr-o serie de cooptări succesive.

Cercetările mai recente (D. Paraschiv — 1964) invocă însă în explicarea devierii Bîrladului existența Depresiunii tectonice a Bîrladului. Procesele geomorfologice actuale din teritoriul județului sînt deosebit de active. Dintre acestea se impun în primul rînd atenției datorită marii dezvoltări spațiale, alunecările de teren. Ele sînt mai frecvente pe versantul sudic al văilor cu caracter subsecvent, fără a lipsi și din celelalte regiuni.

Alunecările de teren sînt o consecință a structurii pietrografice în care alternează stratele permeabile cu cele impermeabile.

Friabilitatea rocilor care alcătuiesc relieful din județ favorizează un alt proces geomorfologic actual, cu efecte la fel de negative în economie ca și precedentul, activitatea torențială. La dezvoltarea torenților, ca și a lunecărilor, o mare contribuție o au și pantele văilor, care în mod obișnuit au 10°—15°, dar în multe locuri depășesc aceste valori. Este adevărat că valoarea pantei este dată și de existența acestor procese geomorfologice, încît se poate vorbi de un raport de reciprocitate între valoarea pantei, pe de o parte, și intensitatea proceselor de eroziune torențială și de alunecare, pe de altă parte.

Luînd în considerație particularitățile geomorfologice, genetice, pedologice, biotice, precum și pe cele legate de utilizarea economică a teritoriului, relieful județului Vaslui poate fi divizat astfel :

— *relieful structuralo-eroziv*, la nord de latitudinea orașelor Vaslui—Huși, care aparține Podișului Central Moldovenesc.

— *relief de tip colinar* — în care se includ Colinele Tutovei și Dealurile Fălciului.

— *relief erozivo-acumulativ*, care cuprinde Depresiunea Huși și Elan—Horincea.

— *relief acumulativ* — reprezentat prin văile Bîrladului și Prutului. Cunoașterea particularităților geologice și fizico-geografice ale reliefului, reprezintă o condiție de bază pentru utilizarea corespunzătoare a teritoriului în scopuri economice.

https://biblioteca-digitala.ro

Clima

După poziția pe glob 46°—46°40' latitudine nordică și în partea extrem estică a țării, clima județului Vaslui poate fi apreciată ca având un caracter temperat-continental, propriu Europei răsăritene. Peste acest teritoriu trec mase de aer cu caracter diferit, cum ar fi *anticiclonul dinamic* subtropical al Azorelor — aducătoare de precipitații de la sfîrșitul primăverii și începutul verii, *anticiclonul termic* de iarnă al Eurasiei — cu mase de aer rece, precipitații puține din care ia naștere — Crivățul, *ciclonii termodinamici* ai Atlanticului de Nord și altele. Local această circulație este supusă unor modificări determinate de relief prin altitudine și orientare. Văile largi ale Prutului și Bîrladului, spre exemplu, determină crivățului o direcționare conform orientărilor lor. Existența crestelor înalte, a căror orientare este în general opusă direcției dominante a vînturilor din Moldova, produce o scădere a intensității acestora și accentuează precipitațiile de relief. Se creează, deasemenea, topoclimat de adăpost și de expunere a pantelor la soare, care se reflectă mai ales în activitatea de valorificare a terenurilor pentru cultivarea cu viță de vie.

Se poate vorbi și de o dispunere altimetrică a elementelor climei, care a determinat etajarea vegetației spontane.

Variația temperaturilor. Temperatura medie anuală — calculată, pentru perioada 1896—1955 variază între 9,2°C la Vaslui și 9,8°C la Bîrlad. Luna cea mai călduroasă, iulie, a înregistrat ca valori medii 21°C la Vaslui, 21,3°C la Huși și 21,7°C la Bîrlad. Luna cu cele mai scăzute valori din perioada amintită este ianuarie. La Vaslui s-au înregistrat —4,2°C, la Huși —3,5°C, iar la Bîrlad —3,6°C.

Amplitudinea medie variază între 25,3°C la Bîrlad și 25,2°C la Vaslui. Ca extreme absolute s-au înregistrat : maxima 40,6°C (1952, la Murgeni) minima de —32°C (1911 la Vaslui și Negrești) care dau o amplitudine maximă absolută de 72,6°C.

Temperatura medie a aerului (0°C), medii lunare și anuale (1896—1955) (după monografia geografică a R P.R. — 1960).

Stația	I	II	III	IV	V	VI	VIII	VII	IX	X	XI	XII	Anuală	Amplitudine
Vaslui	—4,2	—2,2	2,9	9,5	15,5	19,1	21,0	20,3	15,0	9,8	4,0	—1,2	9,2	25,2
Huși	—3,5	—2,1	3,0	8,8	15,8	19,3	21,3	20,7	15,4	10,0	4,1	—0,4	9,5	24,8
Bîrlad	—3,6	—1,7	3,6	10,1	16,0	18,7	21,7	21,1	16,6	10,4	4,4	—0,8	9,8	25,3

https://biblioteca-digitala.ro

Aceste valori termice — cu mici variaţii locale — ne arată că în teritoriul judeţului Vaslui agricultura are condiţii prielnice de dezvoltare. Chiar culturi pretenţioase la temperatură, cum ar fi podgoriile, livezile, orezul şi altele se pot dezvolta.

Gerurile aspre şi de lungă durată, ca acelea din iarna anilor 1928—1929 şi 1941—1942 se datoresc extinderii considerabile a anticiclonului termic de iarnă al Eurasiei spre vestul şi sudul Europei.

Perioadele de intensă căldură în timpul verii sînt provocate de pătrunderea şi staţionarea în sud-estul Europei a maselor de aer cald şi uscat dinspre Asia Mică şi dinspre depresiunea Aralo-Caspică. Perioadele răcoroase de la sfîrşitul primăverii şi începutul verii, ca şi cele cu temperaturi moderate ale aerului din timpul iernii, sînt efecte, în primul rînd, ale pătrunderii în Europa Centrală şi de Sud-Est a maselor de aer subpolar, atlantic şi maritim (ciclonul termo-dinamic al Atlanticului de Nord).

Durata intervalului de îngheţ este relativ mare — 185 zile la Vaslui şi 193 zile la Bîrlad

Datele medii şi extreme ale îngheţului (1896—1955) (după Monografia geografică a R.P.R. — 1960).

Staţia	Primul îngheţ (toamna)			Ultimul îngheţ (primăvara)			Durata medie a intervalului fără îngheţ zile
	Data medie	Cel mai timpuriu	Cel mai tîrziu	Data medie	Cel mai timpuriu	Cel mai tîrziu	
Vaslui	16 X	17 IX	11 XI	19 IV	23 III	22 V	180
Huşi	15 X	17 IX	15XII	17 IV	17 III	12 V	181
Bîrlad	13 X	17 IX	13 XI	24 IV	30 III	22 V	172

Se apreciază că pentru majoritatea teritoriului judeţului, zilele fără îngheţ se ridică în medie la 180 anual.

Precipitaţiile. Acest element meteorologic scoate şi mai mult în evidenţă caracterul continental al climatului din judeţul Vaslui. Cantitatea medie anuală variază între 588 mm la Vaslui, şi 432.9 mm la Zorleni.

Cele mai bogate precipitaţii cad în anotimpul călduros, la sfîrşitul primăverii şi începutul verii. Valoarea lor medie se ridică pînă la 40—50 la sută din cantitatea anuală.

O parte din precipitaţii cade sub formă de zăpadă care acoperă solul, în medie, 45—60 de zile pe an.

Regimul precipitaţiilor prezintă un caracter de aversă. Sînt ani cînd media precipitaţiilor este mult superioară celei calculată pe perioade îndelungate şi ani, evident, deficitari. De exemplu, o asemenea dife-

https://biblioteca-digitala.ro

Precipitațiile atmosferice. Cantități lunare și anuale medii (1896—1955 și 1921—1955)

Stația	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Anual
Vaslui	35,2	31,4	38,7	55,0	63,9	83,4	55,3	60,0	42,9	50,7	34,0	37,5	588,9
Huși	29,6	30,4	28,2	42,7	54,0	74,7	64,1	47,6	38,5	41,5	38,3	33,4	523,0
Puiești	24,0	23,2	26,5	52,6	76,5	76,1	52,6	50,3	37,7	37,5	29,4	29,1	515,5
orleni	21,4	21,0	18,6	34,9	48,6	72,9	44,2	46,0	36,0	34,3	28,8	26,2	432,9
Mălușteni	31,8	32,4	26,7	45,6	53,8	76,7	51,8	45,3	33,0	40,1	36,1	33,0	506,3
Bîrlad	23,7	21,0	24,7	48,9	67,2	46,6	42,4	35,6	35,7	36,2	28,7	26,6	437,3

rență între cantitățile anuale de precipitații s-a înregistrat la Huși. În anul 1940 cantitatea anuală a fost de 888,2 mm, iar în anul 1953 ea a fost de numai 324,5 mm. Dacă urmărim fenomenul pe perioade mai scurte, caracterul torențial, al precipitațiilor se pune și mai ușor în evidență. Astfel, la 29.VI.1954, la Șuletea în timp de două ore au căzut 112 mm ; la 17.VIII.1940, la Brodoc—Vaslui în timp de trei ore au căzut 92,8 mm.

Repartiția teritorială a precipitațiilor în cadrul județului Vaslui este în strînsă legătură cu înălțimea reliefului și prezența sau absența covorului vegetal forestier. Pe culmile mai înalte din nordul și vestul județului, precipitațiile sînt mai bogate, între 500—600 mm anual, pe cînd în partea sudică și estică unde altitudinea înregistrează valorile cele mai scăzute, Valea Bîrladului Valea Prutului — precipitațiile variază între 400 și 500 mm.

Vînturile. În Podișul Moldovei vînturile cu cea mai mare frecvență sînt cele care bat din direcția nordică, nord-vestică, vestică și sudică, acestea însumînd 64 la sută din totalul prezenței vînturilor. Văile marilor rîuri și afluenților acestora, orientate în general de la nord-vest spre sud-est, imprimă vînturilor dominante o modificare de direcție în lungul văilor și o sporire a intensității lor.

Vînturile din N. V. și V. au cea mai mare frecvență în lunile iunie, iulie și august, ca efect al pătrunderii maselor de aer umed dinspre Oceanul Atlantic spre stepele părții meridionale a U.R.S.S. Tot din sectorul N. V. au frecvență mare vînturile în lunile : decembrie, ianuarie, februarie, martie și aprilie, cînd acestora li se adaugă vînturile din sectorul nordic, provocate de deplasarea maselor de origine polară spre Europa sudică.

Vînturile de sud și cele de S.E. au o frecvență accentuată în lunile aprilie, mai, iunie și noiembrie, cînd se produc în mod obișnuit deplasări ale maselor de aer dinspre sud-estul Europei și din Asia Mică spre

https://biblioteca-digitala.ro

Europa Centrală (deplasare determinată de apariția unei depresiuni barice în Europa Centrală). Cea mai slabă frecvență o au în Podișul Moldovei vînturile de E. și de N. E.

În afara acestor vînturi cu caracter general, I. Gugiuman în lucrarea „Depresiunea Huși" vorbește de vînturi locale reprezentate prin brizele de versant, care se formează pe culmile înalte și împădurite și partea cea mai joasă a depresiunilor. Existența acestor brize a impus în toponimia populară „Recea" (dealul Recea, valea Recea).

Aspectele negative ale climei județului, în mare parte datorate intervenției inconștiente a omului în deteriorarea echilibrului natural prin defrișări masive, sînt astăzi atenuate, prin lucrări ample de îndiguiri, împăduriri, plantații arboricole etc. Se poate aprecia că factorul climatic, ca importantă componentă a cadrului natural, reprezintă o condiție favorabilă activității organizate de societatea umană.

Hidrografia

Teritoriul județului Vaslui este brăzdat de cursul superior și mijlociu al Bîrladului, cu afluenții mai importanți Vasluiul, Crasna, Juravățul, Simila și Tutova și de cursul mijlociu al Prutului, cu afluentul cel mai de seamă Elanul.

Vorbind despre geneza și aspectul reliefului am surprins și unele trăsături caracteristice ale rețelei hidrografice, între care orientarea N. V. — S. E. a principalilor afluenți ai Bîrladului. Cauza acestei înfățișări a rețelei hidrografice este rezultatul îndelungatei evoluții morfohidrografice care s-a produs în Podișul Moldovei din momentul retragerii apei mărilor pliocenului inferior și pînă astăzi. Particularitățile pe care le are Podișul Moldovei în această zonă ca : structură geologică monoclinală, cu înclinarea moderată a stratelor spre sud-est, compoziția petrografică a depozitelor în care complexul argilo-nisipos predomină, etajarea reliefului, climatul temperat continental și răspîndirea neuniformă a pădurilor a determinat și determină caracterul hidrografic al apelor care-și au cursul pe teritoriul județului Vaslui.

Acestor cauze li s-a adăugat în ultima perioadă geologică și acțiunea omului, care, în etapa actuală, ia forme din ce în ce mai evidente prin crearea bazinelor de retenție (iazuri, extinderea culturilor în locul vegetației spontane, defrișarea în trecut a pădurilor și replantările actuale etc.).

Alimentarea rîurilor se face, în principal, din precipitații și într-o măsură mai mică din stratele agrifere. De aceea regimul de scurgere se caracterizează prin mari fluctuații de debit, reflectînd regimul precipita-

https://biblioteca-digitala.ro

ţiilor. Regimul hidrologic continental, predominînd alimentaţia pluvială se evidenţiază prin ape mari de primăvară şi viituri pluviale intense în timpul verii şi toamnei.

Ploile torenţiale intense, relieful fragmentat şi depozitele aluviale afînate favorizează eroziunea intensivă şi fac ca turbiditatea apelor să fie mare.

Determinarea regimului hidrologic al apelor din judeţul Vaslui nu a constituit, o îndelungată vreme, obiectul unor preocupări sistematice ale instituţiilor specializate sau ale unor cercetători. Din datele existente pentru Prut, Bîrlad, şi în ultima vreme, pentru Tutova, (staţiunea Pogoneşti) se poate aprecia că regimul anual al acestora este foarte neuniform. Dată fiind alcătuirea din roci permeabile a albiilor şi stratelor subdiacente pe anumite porţiuni, afluenţii principalelor colectări pierd însemnate cantităţi de apă prin infiltrare. Totodată, alimentarea rîurilor din pînzele subterane nu este uniformă pe întreg traseul, din cauza caracterului discontinuu al acestor pînze. Ca urmare variaţiile de debit se constată de la un sector la altul, pe traseul aceluiaşi rîu. Din datele înregistrate la staţia Drînceni se pot prezenta următoarele informaţii despre regimul hidrologic al Prutului : mediile lunare de nivel prezintă un maxim accentuat in lunile aprilie şi mai (168 şi 165 cm), un maxim mai puţin accentuat în luna noiembrie (46 cm) şi un minim îndelungat care ţine lunile de iarnă — decembrie, ianuarie, februarie — cu nivel scăzut, respectiv : 27,19 şi 23 cm. Variaţiile extremelor absolute de nivel au unele abateri în producerea lor faţă de celelalte valori, întărind prin acestea caracterul de regim hidrografic continental al rîului Prut. Variaţiile extremelor lunare şi diurne foarte mari, fac să se producă inundaţiile frecvente în lunca sa inundaţii limitate prin lucrările de îndiguiri realizate în ultimii ani. Determinările de debit la acelaşi punct hidrologic arată că Prutul are în acest sector un debit mediu de 100 m^3/sec.). Ca debite maxime absolute s-au luat cele din 1922 (730 m^3/sec.) 1932 (610 m^3/sec. luna iunie) şi, desigur, în 1970, dar pentru care nu avem date. Ca debite minime absolute s-au luat cele din noiembrie 1935 (6,5 m^3/sec.) şi iulie 1946 (6,8 m^3/sec.).

Îngheţul apelor Prutului durează în medie 2,5—3 luni pe an. Obişnuit îngheţul începe în prima decadă a lunii decembrie, iar eliberarea de gheaţă a albiei minore se termină în ultima decadă a lunii februarie. Grosimea gheţii rar depăşeşte 0,5 m.

Viteza de curgere a apei rîului Prut, la nivel mediu, este de 2,2 m/sec., valoarea maximă atinsă fiind de 6,7 m/sec. şi chiar mai mult. Această viteză, destul de mare, face ca materialul cărat să fie, pînă în aval de Drînceni, format din prundişuri de origine carpatică, nisipuri grosiere şi altele. Prutul, pe lîngă faptul că este o importantă sursă de apă care poate fi folosită în irigaţii, este important şi pentru fauna piscicolă. El se pretează la organizarea transporturilor navale cu vase mici şi şlepuri.

https://biblioteca-digitala.ro

O altă caracteristică a principalelor riuri colectoare din județ o constituie panta mică de scurgere. Aceasta este expresia unui grad avansat de evoluție, de îmbătrînire, ca urmare a pachetului gros de sedimente care s-au acumulat, aduse de afluenții cu un pronunțat caracter de tinerețe. Acest fenomen se poate desprinde și din tabloul sintetic.

Bîrladul, ca regim de stepă, înregistrează creșteri mari, provocînd inundații la viituri și devine de nerecunoscut în timpul secetelor mari, cînd duce o șuviță de apă murdară.

Un fapt important pentru evoluția rețelei hidrografice din Colinele Tutovei este apariția captărilor fluviale, care a determinat deja unele remanieri în rețeaua hidrografică.

Vegetația și animalele

Vegetația spontană ocupă areale mult mai mici față de trecut, ca urmare a înlocuirii ei de către om cu plante de cultură. Alături de configurația reliefului și caracteristicile climei și solurilor, modul de răspîndire a vegetației în cadrul județului Vaslui dă nota caracteristică de complexitate a factorilor naturali. Vegetația aparține zonelor de silvostepă și de pădure. Cea silvostepică se extinde spre nord, pe valea Bîrladului, pînă la latitudinea orașului Bîrlad, și a Prutului, depășind spre nord limitele județului, sub forma unor golfuri separate de zonă silvică a dealurilor Fălciului. De asemenea, cuprinde partea sudică a Colinelor Tutovei. Restul teritoriului aparține zonei forestiere, etajelor fagului și stejarului.

Zona silvostepei este constituită din întrepătrunderea stepei cu pădurea, în multe locuri ea are aspectul unui parc, în care ochiurile de stepă se introduc în asociațiile arboricole.

În Depresiunea Huși, elementele forestiere sînt reprezentate prin gladeș (Acer tataricum); clocotici (Stophilaea-permata), dîrmoz (Viburnum lontana), păducel, migdalul pitic (hrumus nona), stejarul prefor (Quercetum pubescentes), stejarul brumăriu (Quercetum penduculiflora); grupările ierboase sînt reprezentate prin specii xeroterme ca: bărboasa (Andropogon ischaenum), sadină (Crysopogon gryllus), coada șoricelului, (Achilaea nerlechi și Achilaea panonica), sînziana (Golium vereum), pelinul (Artemisia absintium), peliniță (Artemisia austrica) etc.

Din zona forestieră, care în trecut a avut o răspîndire aproape generală în actualul teritoriu al județului, după cum confirmă arealul solurilor de pădure, se întîlnesc suprafețe mai întinse în N. și N.V. Etajul fagului se găsește numai sub formă de făgete și făgete amestecate cu carpen, tei, arțar și altele. Cele mai importante păduri de acest fel sînt la Stîncășeni, Bogdana, Vaslui, Deleni, Dobrina etc.

https://biblioteca-digitala.ro

Principalii indicatori hidrometrici ai rîurilor din județul Vaslui (După Hidrografia R.S.R. de I. Ujvári)

Rîu	Punct	Distanța izvor km.	Altitudine	Bazin		
				S. km² amonte / aval	H. med. amonte / aval	I. med. amonte / aval
Bîrladul	Izvor	0	370	—	—	—
„	Ph. Băcești	17,1	148	140	287	90
„	Conf. Sucovăț	32,6	129	441	263	91
				753	254	88
Sucovățul	Izvor	0	280	—	—	—
„	C. Bîrladul	25,5	168	312	242	70
Bîrladul	Ph. Negrești	36,6	126	811	252	81
„	Ph Vaslui	71,4	96	1590	287	78
„	C. Vaslui	71,2	95,5	1591	287	78
				2231	286	82
Vasluiul	Izvor	0	340	—	—	—
„	Ch. Moara. Domneasc.	58,3	105	520	244	89
„	Ph. Vaslui	62,8	97	688	233	90
„	Conf. Bîrlad	63,8	95,5	641	233	40
Bîrladul	Confl. Crasna	86,9	88	2680	235	84
				3244	233	83

Ph. — post hidrografic.

X — Suprafața bazinului de recepție (km²) $\frac{\text{amonte}}{\text{aval}}$ de confluență.

XX — Altitudinea medie al bazinului de recepție (M) $\frac{\text{amonte}}{\text{aval}}$ de confluență.

XXX — Panta medie a bazinului de recepție (%) $\frac{\text{amonte}}{\text{aval}}$ de confluență.

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA Nr. 4 (continuare)

Riu	Punct	Distanța izvor km.	Altitudine	Bazin		
				S. km² amonte / aval	H. med. amonte / aval	f. med. amonte / aval
Crasna	Izvor	0	375	—	—	—
„	Ph. Mînjești	51	94	400	228	86
„	Conf. Bîrladul	62	88	564	225	79
Bîrladul	Ph. Podul Doamnei	96,1	82	3506	232	62
„	Ph. Roșiești	100,6	66	3817	232	82
„	Ph. Bîrlad	140	54	4066	226	80
„	Confl. Tutova	166,4		4583	220	77
				5215	226	78
Tutova	Izvor	0	410	—	—	—
„	Ph. Bogești	51,3	100	499	271	100
„	Ph. Pogonești	79,4	65	638	253	93
„	Confl. Bîrladul	86,4	54	682	249	91
Prutul	Ph. Drînceni	688,1	—	22367	—	—
„	Ph. Bumbăta	743,1	—	23957	—	—
„	Ph. Fălciu	797	—	25095	—	—
	Confl. Elanul	845,9	—	25768	—	—
Elanul				26357		
„	Izvor	0	280	—	—	—
„	Ph. Murgeni	56,7	26	424	162	78
		69,9	17	589	152	72

Ph. — post hidrografic.

X — Suprafața bazinului de recepție (km²) $\frac{\text{amonte}}{\text{aval}}$ de confluență.

XX — Altitudinea medie al bazinului de recepție (M) $\frac{\text{amonte}}{\text{aval}}$ de confluență.

XXX — Panta medie a bazinului de recepție (%) $\frac{\text{amonte}}{\text{aval}}$ de confluență.

https://biblioteca-digitala.ro

Pădurea de stejar, care ocupă restul teritoriului din județ, și care a fost puternic defrișată, are în alcătuirea sa gorunul (Quercus petraea) și stejarul (Quercus robur), la care se asociază ulmul, carpenul etc.

Numărul mare de tei existent în asociațiile forestiere și silvostepice constituie o condiție favorabilă dezvoltării apiculturii. Unele dintre păduri, ca aceea de la Hîrboanca și Bălteni, și unele specii din flora spontană ca laleaua pestriță, sîngele voinicului și altele, au fost declarate rezervații sau monumente ale naturii și sînt ocrotite prin lege.

Vegetației zonale i se adaugă cea azonală : a luncilor și bălților. Aici cresc specii arboricole ca plopul (Populus tremila), salcia (Salix-fragilis, Salix alba etc.) și specii ierboase. În mlaștini și în bălți cresc : rogozul, papura, stuful, pipirigul, nufărul, iarba de baltă, ciulinii de baltă etc.

Lumea animală are un caracter complex, în răspîndire urmînd zonarea geografică a vegetației.

În pădurile de pe dealurile mai înalte trăiesc într-un număr mare porcii mistreți (Sus scrofa), căprioara (Capreolus capreolus), pisica sălbatică (Felix silvestris), mai rar veverița (Sciurus vulgaris). Dintre păsări — huhurezii, ciocănitoarele, graurul, cotofana.

În silvostepă se găsesc în număr din ce în ce mai redus lupii (Canis-Lupus), vulpea (Vulpes vulpes), iepurele (Iepus europaens), dihorul (Mustella putorius), nevăstuica (Mustella nivalis) ; rozătoare, ca popîndăii, șoarecii de cîmp și hîrciogul.

Apele curgătoare și bălțile din lungul Prutului prezintă o faună acvatică reprezentată prin păsări, pești etc.

Varietatea faunistică este o altă premisă naturală favorabilă pentru activitatea omului.

Solurile

Solurile se prezintă într-o gamă variată. Cele mai răspîndite sînt solurile de pădure, podzolice și chiar podzolite și solurile brune cărora le corespund, respectiv, etajul fagului și al stejarului. Rocile marnă din care s-au format aceste soluri sînt argilo-nisipoase și mai rar laturile loessoide. Deși mai sărace în substanțe nutritive, faptul că se găsesc în locuri cu precipitații mai bogate pe interfluvii, asigură dezvoltarea normală a culturilor de cereale, plante tehnice și pomi-viticole. În depresiuni, pe pantele acestora și în partea sudică a Colinelor Tutovei, se găsesc solurile cernoziomice. Ele s-au format într-un climat cu precipitații mai puține, cu o vegetație silvostepică, ceea ce a permis acumularea unei cantități însemnate de humus.

În luncile Prutului, Bîrladului și în albii majore ale pîraielor afluente acestora, unde există însemnate depozite aluvionare și umiditate sporită, există soluri de tipul lăcoviștelor și solurilor aluvionare.

https://biblioteca-digitala.ro

O răspîndire mai mică în județul Vaslui o au solurile sărături oase și rendzinele. Cele dintîi se întîlnesc în luncile celor două rîuri și în unele cueste, iar cele din urmă, pe relieful structural al Podișului Central Moldovenesc și în Dealurile Fălciului.

Elementele natural-geografice ale județului au constituit încă din cele mai vechi timpuri premise importante pentru înflorirea vieții materiale a comunității omenești, în aceste locuri, oferind posibilități suficiente pentru dezvoltarea tuturor ramurilor economice ale căror potențe sînt valorificate, pe un plan superior, abia în perioada revoluției și construcției socialiste.

Populația

Județul Vaslui face parte din teritoriile de veche locuire umană a țării noastre. Săpăturile arheologice arată că în comuna primitivă omul popula intens aceste meleaguri. Sînt numeroase stațiunile arheologice, cu bogate materiale, începînd cu paleoliticul superior și neolitic. Culturile traco-dacă și influența romană sînt foarte bine reprezentate, iar cercetările specialiștilor au evidențiat, cu pregnanță, continuitatea de locuire autohtonă.

Documentele istorice și materialele cartografice începînd cu orînduirea feudală confirmă o populare însemnată a teritoriului, o evoluție zbuciumată a așezărilor, în raport de vicisitudinile istoriei. Relieful fragmentat, pădurile cu largă răspîndire constituiau în acele momente elemente favorabile pentru populație, prin aceea că îi ofereau o ușoară adăpostire și apărare. În perioadele de relativă liniște, culoarele văilor deveneau drumuri importante pentru transportul diferitelor produse locale sau în tranzit. Despre activitatea economică a populației relatează diferite documente istorice. Ea a fost legată de cultura cerealelor, a viței de vie, creșterea animalelor și diferite meșteșuguri. Activitatea industrială s-a dezvoltat încet în perioada capitalismului. Aceasta face ca în chiar condițiile ritmurilor alerte de dezvoltare industrială din timpul orînduirii socialiste, ponderea în producția globală să aparțină activității agricole.

Organizarea teritoriului de către om în scopul prelucrării resurselor necesare traiului este în deplină concordanță cu unii indici demografici : număr de locuitori, densitate, structură. La rîndul lor acești indici sînt influențați de particularitățile formațiunilor social-economice. Influența modului de producție se pune în evidență în ultimă instanță și hotărîtor.

Evoluția numerică. Analiza datelor recensămintelor anilor 1930 1948, 1956 și 1966 și a celor calculate de Direcția județeană de statistică pentru anul 1970 dă posibilitatea să observăm o creștere perma-

https://biblioteca-digitala.ro

nentă de la etapă la etapă a numărului de locuitori. Fenomenul se integrează organic în cel național. În anul 1930 pe actualul teritoriu al județului Vaslui trăiau 321.936 locuitori. Această cifră reprezenta 2,3% din populația țării. În anul 1948 numărul locuitorilor a crescut la valoarea de 344.916, ceeace reprezenta un procent de 2,2% din populația țării. Micșorarea procentului de participare la alcătuirea populației țării trebuie explicată prin seceta memorabilă din vara anului 1946, care în anul următor a produs înfometarea Moldovei și — ca urmare — reducerea sporului natural de creștere a populației și creșterea celui migratoriu. În anul 1956 numărul locuitorilor s-a ridicat la 401.626, în 1966 la 431.555, iar în 1970 la 459.816. În fiecare din acești ani populația județului a reprezentat 2,3% din cea a țării.

Creșterea numărului de locuitori este rezultatul în primul rînd a indicelui ridicat al sporului natural (diferența dintre natalitate și mortalitate la mia de locuitori). Din acest punct de vedere, județul Vaslui se situează printre regiunile țării cu cel mai ridicat indice al sporului natural. Dacă în 1966 acest indice avea valoarea de 11,7‰, în 1967 a ajuns la 25,9‰, cea mai ridicată valoare din istoria județului. Astăzi este în jur de 20‰, mai mare în mediul rural decît în cel urban. Sporul migratoriu pentru județ se prezintă în permanență cu valori negative, numărul plecărilor din județ fiind anual mai mare cu circa 3000 decît al sosirilor. Aceasta arată existența unui excedent de forțe de muncă care, deocamdată, nu poate fi reținută de economia județului, îndreptîndu-se spre alte regiuni ale țării.

Mișcarea migratorie are un caracter temporar, deplasarea se face pentru realizarea unor obiective economice, sau un caracter definitiv. Frecvente sînt mișcările definitive ale populației de la sate către orașe, deplasări care s-au accentuat după anul 1950, ceea ce a avut drept consecință creșterea însemnată a populației orășenești. Pînă în anul 1968, numărul intrărilor în orașele județului reprezenta cam 2000 de persoane anual. După acest an ele au crescut la 3000—3600 persoane pe an. Cea mai numeroasă populație a fost atrasă în ultimii ani spre orașul Vaslui, al cărui număr de locuitori a crescut de la 17.960 în 1966, la 22.739 în 1970, ceea ce reprezintă o medie anuală de circa 1 200 locuitori.

Balanța mișcării migratorii este negativă în comune, pe cînd în orașe are un caracter pozitiv. Sporul natural ridicat de creștere al populației face ca și în condițiile puternicei atracții pe care o prezintă orașele județului să rezulte un excedent de forță de muncă care se deplasează spre alte centre din țară.

Densitatea. Din datele statistice rezultă că județul Vaslui este unul din județele cele mai dens populate ale țării noastre.

Structura pe vîrste și sexe. Cunoașterea structurei pe vîrste și sexe a populației pune în evidență în ce măsură factorul demografic sprijină actuala dezvoltare economică a județului și evidențiază, totodată, perspectiva forței de muncă. Din analiza datelor recensămintelor (începînd

https://biblioteca-digitala.ro

cu anul 1930) se observă schimbări însemnate în structura pe vîrste a populației. Modificările țin, pe de o parte, de creșterea numerică din această perioadă, iar pe de altă parte, de unele condiții sociale noi, care au dus în anii socialismului la diminuarea mortalității, în special a celei infantile și la creșterea longevității locuitorilor.

Populația activă din punct de vedere al încadrării în grupele de vîrstă (bărbați 14—59 ani și femei 14—54 ani) reprezintă cam 60% din total. Dacă se ia în considerație perioada de pregătire a populației ca urmare a prelungirii duratei de școlarizare, procentul de populație activă se mai reduce, rămînînd totuși ridicat pentru județ.

Referitor la structura pe sexe se observă că sexul feminin reprezintă 51,4% din populația județului, iar cel masculin 48,6%. Aceasta înseamnă că la 100 de bărbați corespund 106 femei, situație asemănătoare cu structura populației țării.

În partea de N.V. a județului, unde migrația are indici scăzuți, cele două grupe de populație sînt la paritate sau chiar domină populația masculină. Astfel, în orașul Negrești populația masculină reprezintă 51,3% ; în comuna Ștefan cel Mare 50,1%, iar în comunele Rebricea și Oșești 50%. O situație asemănătoare mai este în partea de E. în valea Prutului (comuna Pădureni 50%, Vetrișoaia 50%, în comunele Berezeni, Fălciu și Lunca Banului foarte aproape de 50%).

Limitarea intrărilor în orașul Bîrlad a făcut ca localitățile preorășenești să devină locuri de imigrare pentru populația care participă zilnic la viața economică a orașului. Prezența S.M.A. și a Școlii profesionale de mecanici agricoli în comuna Zorleni, care presupun prin excelență populație bărbătească, au făcut ca la această comună populația masculină să fie de 51,1%.

Structura profesională. Reflectînd particularitățile social-economice ce s-au succedat în decursul istoriei, structura profesiunilor locuitorilor județului a evoluat corespunzător. Slaba dezvoltare a industriei din perioada capitalistă făcea ca activitatea agricolă să cuprindă peste 90% din populația activă a acestui teritoriu.

În anii construcției socialismului s-au înregistrat sensibile modificări în structura profesională a populației. Din populația ocupată în diferite ramuri ale economiei naționale, cea din sfera productivă reprezintă 91,9%, sectorului neproductiv revenindu-i 8,1% din populația ocupată. Populația agricolă continuă să dețină ponderea în județ 75,1%. Celei din industrie îi revine 8,6%, iar celei din construcții 4,3%. Procente ridicate mai revin sectoarelor de circulația mărfurilor (2,3%), învățămîntului și culturii (3,2%).

Pentru a ilustra mutațiile ce au loc în structura profesională, amintim că numai în perioada 1956—1970 numărul mediu de salariați din industrie a crescut cu 217,5%.

https://biblioteca-digitala.ro

Ponderea numărului mediu scriptic al salariaților din județul Vaslui pe anii 1966—1970 e următoarea :

Ramuri economice	1966	1970
Populația ocupată total	100,0	100,0
În sfera producției materiale	91,3	91,9
Industrie	5,8	7,6
Construcții	2,1	4,3
Agricultură	79,0	95,1
Silvicultură	0,2	0,2
Transporturi	0,4	0,3
Telecomunicații	0,3	0.3
Gospodării comunale	0,9	1,3
Învățămînt, cultură, artă	3,9	3,2
Ocrotirea sănătății	1,7	1,8
Administrație	0,8	0,5
Alte ramuri	0,9	0,7

Structura națională. Din punct de vedere al componenței naționale județul Vaslui are o pronunțată trăsătură de omogenitate. Din datele recensămîntului din 1966 rezultă că 99,6% din numărul locuitorilor îl reprezintă românii. În orașele Vaslui, Negrești, Huși și Bîrlad se găsesc un număr mic de evrei, maghiari, ruși, polonezi și alte naționalități. Evreii, cea mai numeroasă naționalitate conlocuitoare, nu reprezintă decît 0,15% din populația județului. În orașe sînt ceva mai numeroși, spre exemplu în municipiul Bîrlad ei reprezintă 0,7% din populația orașului. Pe locul următor, ca număr, sînt țiganii care reprezintă 0,05% din populația județului, găsindu-se în egală măsură în cele două medii de viață-urban și rural.

Structura pe medii a populației. Puternica dezvoltare economică a județului Vaslui în anii construcției socialiste și în special a industriei a atras după sine schimbări însemnate în ceea ce privește structura populației pe medii. Se evidențiază un proces accentuat de urbanizare chiar dacă indicii rămîn sub valorile medii naționale. Dacă în 1930 populația urbană a județului reprezenta doar 18,2%, în anul de recensămînt 1966 ea s-a ridicat la 20,2%, ca în 1970 să aibă valoarea de 21,6%. În comparație cu perioada antebelică populația urbană a crescut de 1,7 ori. Cea mai mare concentrare a populației urbane o întîlnim în partea de S. a județului, municipiul Bîrlad concentrînd peste 47% din populația urbană.

https://biblioteca-digitala.ro

Populația stabilă la recensămintele din 1912, 1930, 1948, 1956, 1966 și 1 iulie 1970 în orașele județului Vaslui :

Orașul	Anul de recensământ					
	1912	1930	1948	1956	1966	1970
Bîrlad	25288	26204	24035	32040	41060	47371
Huși	15625	17130	16605	18055	20715	21674
Negrești (x)	—	—	—	—	—	8038
Vaslui	10397	15310	13738	14850	17960	22739

Procesul de cooperativizare și mecanizare pe scară largă a agriculturii a dus la eliberarea de forță de muncă din mediul rural pe care industria și celelalte ramuri economice ale județului au absorbit-o. Nu toată populația rurală este agricolă. O bună parte din populația aptă de muncă, mai ales masculină, din zonele apropiate orașelor Vaslui și Bîrlad este ocupată în construcții, industrie, transporturi, efectuînd zilnic naveta. Cu toate acestea populația agricolă a județului este majoritară (75,1%).

Arealul actual al județului se suprapune unui teritoriu unde au existat cele mai multe așezări răzășești din Moldova (vezi R. Poghirc — „Colinele Tutovei" studiu geografic economic al așezărilor rurale). Răzeșia a avut urmări importante asupra așezărilor și explică între altele dezvoltarea unei economii rurale complexe și existența unui număr foarte mare de așezări mici. Acestea se întîlnesc în special în partea de V a județului în unitatea Colinelor Tutovei. Media locuitorilor pe așezare din această parte a județului este de 458, valoare mică față de media țării, de 852 după datele anului 1966.

Existența așezărilor mici creează în condițiile actuale greutăți economiei, sistematizării rurale și organizării administrative.

Densitatea așezărilor de 100Km² este de 8,7 în 1970 în timp ce pe țară este 6. În zona Colinelor Tutovei această densitate este însă de 14,4. Numărul mediu de km² pe localitate este 11,5 iar pe țară de 16 În zona de V a județului această valoare se ridică abia la 7. Satele ocupă în general vetre mari, ducînd la o densitate medie a populației la hectarul de vatră sub media optimă. Asemenea aspect se sesizează și în cadrul orașelor. Toate acestea au avut urmări și în rezolvarea unor probleme care să ducă la ridicarea rapidă a nivelului de trai material și spiritual al populației județului. Un aspect : ponderea gospodăriilor electrificate din satele județului în 1970 era de 25%. Este adevărat că a crescut de la 15,6% cît era în 1965, fără a fi însă la nivelul valorilor realizate pe plan național.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

MOMENTE DIN ISTORICUL JUDEŢULUI VASLUI

AUREL ZUGRAVU

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

„În milenara luptă pentru libertate și independență, pentru apărarea pămîntului strămoșesc împotriva cotropitorilor străini de tot felul care au rîvnit la bogățiile și la truda sa, poporul român a dovedit numeroase pilde de eroism și bărbăție, care au rămas înscrise pentru eternitate în cartea de aur a istoriei.

Înaltele virtuți militare ale poporului român s-au plămădit pe cîmpiile de luptă de la Podul Înalt și Călugăreni, de la Plevna și Mărășești. Nu există bucată de pămînt din teritoriul patriei care să nu fi fost din belșug stropită cu sudoarea frunții poporului nostru pentru a o face roditoare, cu sîngele fiilor lui pentru a o apăra de poftele dușmanilor. Oștile sultanilor, țărilor, keiserilor au venit și s-au dus, dar poporul român a stat neclintit aici ca o stîncă de granit sub vitregia vremurilor, îngemănat cu glia strămoșească, om și pămînt un singur suflet".

NICOLAE CEAUȘESCU

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Evoluția societății omenești în ținuturile vasluiene în perioada comunei primitive și a orînduirii sclavagiste

VASILE PALADE

Ținuturile vasluiene au fost locuite intens din timpuri străvechi, începutul primelor forme de viață umană pierzîndu-se în negura vremii. Fiecare epocă istorică, începînd cu cea a comunei primitive, a lăsat numeroase vestigii materiale și spirituale care ilustrează în mod convingător existența comunității omenești pe acest teritoriu din centrul Moldovei.

Comuna primitivă, pe teritoriul județului nostru, în stadiul actual al cunoașterii arheologice, începe cu etapa de sfîrșit a epocii paleoliticului superior și se continuă pînă la închegarea formațiilor politice getodace, constituind formațiunea social-economică cu cea mai îndelungată durată. În sînul comunei primitive, pe aceste meleaguri, se succed în timp fenomene istorico-sociale asemănătoare cu cele din restul teritoriului patriei, avînd la bază proprietatea colectivă asupra mijloacelor de producție. Progresele înregistrate în cîmpul perfecționării uneltelor de producție, metalurgia aramei, a bronzului și a fierului au determinat modificări continue în structura socială a comunităților primitive, astfel că la capătul acestei perioade își fac apariția germenii noii orînduiri care vor conduce la procesul de formare a poporului român, la închegarea primelor forme statale feudale.

Epoca sfîrșitului paleoliticului superior pe teritoriul județului Vaslui. Profundele transformări climatice, fizico-geografice, faunistice, floristice, înregistrate cu 35 — 40 000 de ani în urmă, au favorizat răspîndirea comunităților primitive pe spații geografice tot mai întinse. Omul pe deplin format reușește în acest răstimp, în condiții care i-au solicitat inventivitatea, să-și făurească unelte de piatră prin cioplire și retușare, atingînd o treaptă avansată a stadiului încă rudimentar al economiei de vînător și culegător.

Mărturie directă sînt urmele stațiunilor unde au poposit comunitățile sfîrșitului paleoliticului superior pe teritoriul județului Vaslui. Sînt cunoscute pînă în prezent 12 asemenea puncte răspîndite pe suprafața

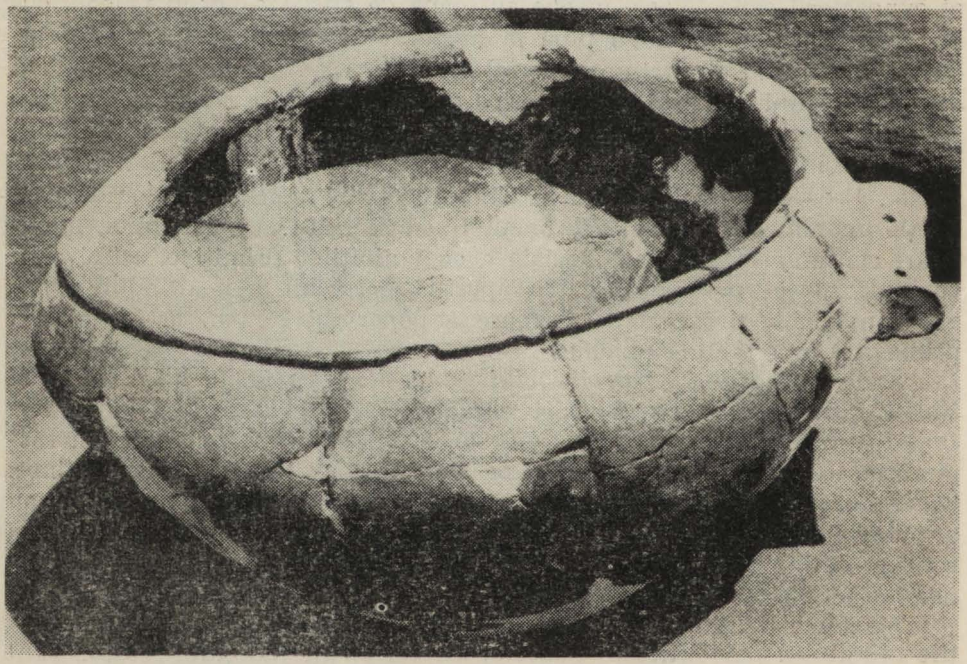
https://biblioteca-digitala.ro

ce acoperă aproximativ întreg județul, ca cele de la Olteneşti (Curteni), Dăneşti, Tăcuta, Banca, Zorleni, Dodeşti, Şuletea, Epureni, Măluşteni, Blăgeşti etc.

Forma variată a terenului, vegetaţia bogată care cuprindea păduri întinse ce acopereau o mare parte a ţinutului, o faună numeroasă atestată prin fosilele de mamifere descoperite pe lacul Raţei, comuna Măluşteni şi la Mînzaţi, comuna Alexandru Vlahuţă, — unde s-a descoperit scheletul unui mamut aflat la muzeul de istorie naturală „Grigore Antipa" din Bucureşti, precum şi reţeaua hidrografică relativ densă, toate aceste condiţii capabile să asigure suficiente surse de hrană şi mijloace naturale de apărare au atras comunităţile primitive spre colinele Tutovei, cele ale Prutului şi văii Bîrladului, încă din perioada paleoliticului.

Primele cercetări întreprinse pe raza judeţului Vaslui într-o staţiune paleolitică (cea de la Măluşteni) au adus date preţioase în legătură cu răspîndirea comunităţilor paleolitice în sudul Moldovei, iar materialul litic — reflectă în mod concludent inventivitatea omului paleolitic în procesul de făurire a uneltelor.

Continua preocupare pentru perfecţionarea uneltelor şi dezvoltarea capacităţii sale de adaptare au transformat omul dintr-o fiinţă care îşi lua hrana direct din rezervorul naturii, prin vînătoare şi culeş, într-un

Vas din aşezarea de la Trestiana, comuna Grivița (cultura Criș)

https://biblioteca-digitala.ro

semi-creator al mijloacelor de hrană, prin cultivarea plantelor și creșterea animalelor domestice, trecînd astfel de la stadiul paleolitic la cel neolitic.

Epoca neolitică. Deși nu dispunem de suficiente date, totuși pe baza uneltelor microlitice descoperite într-un strat de cultură din stațiunea de la Mălușteni putem afirma că pe teritoriul județului există urmele unei etape mezolitice care vor face trecerea spre epoca nouă a pietrei (neolitică).

Epoca neolitică reprezintă pentru trecutul județului răstimpul cuprins între mileniul V și mileniul II î.e.n., răstimp în care aceste locuri sînt populate dens și durabil, în primul rînd datorită noii forme de economie bazată pe cultivarea plantelor și creșterea animalelor domestice, care au impus tot mai mult modul de viață sedentar.

În acest răstimp, primii cultivatori și crescători de animale primitivi care au locuit pe aceste locuri, dezvoltă o cultură materială și spirituală dintre cele mai avansate ca nivel din aria continentală a Europei. Făuritorii întîiei culturi neolitice din Moldova, cunoscută sub numele de cultura Criș, sînt primii care descoperă meșteșugul olăritului, în care se întîlnește și ceramică pictată, bogat reprezentată în așezarea de la Trestiana, comuna Grivița, cu trăsături unice în cadrul neoliticului de început din țara noastră. Sfîrșitul complexului Criș în Moldova este atestat arheologic prin săpăturile de la Perieni, lîngă Bîrlad, unde a fost stabilită pentru prima dată în țara noastră poziția stratigrafico-cronologică a orizontului culturii ceramice liniare cu „note muzicale", poziție ce o suprapune pe cea a culturii Criș.[1] Descoperirea cîtorva morminte neolitice în așezarea de la Trestiana, printre primele de altfel din Moldova, aduc o contribuție importantă cu privire la cunoașterea practicilor funerare ale oamenilor neolitici. Unele figurine (idoli) antropomorfe și zoomorfe descoperite în locuințele cercetate la Trestiana ne introduc în sfera preocupărilor magico-spirituale menite să asigure în concepția vremii — fertilitatea solului și a vitelor.

Numărul așezărilor omenești aparținînd neoliticului de început se ridică la peste 30 și sînt șanse ca acestea să crească pe măsura organizării unor cercetări care să cuprindă întreg teritoriul.

Neoliticul dezvoltat este predominant în Moldova, deci și în județul Vaslui, de splendida cultură a ceramicii pictate de tip Cucuteni, una dintre cele mai originale și mai avansate culturi neolitice din Europa. Aceste grupuri sînt intens răspîndite pe teritoriul județului, numărul așezărilor descoperite depășind cifra de 100. Nivelul general înalt de cultură atins s-a întemeiat pe o remarcabilă dezvoltare a celor două ramuri de bază ale economiei — cultivarea plantelor și creșterea animalelor domes-

[1] D. Berciu, „Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre", ed. de stat Buc. 1966, pag. 77.

https://biblioteca-digitala.ro

Vase din neolitic. Cultura Cucuteni

Vase din mormintele de inhumație de la Trestiana (Epoca bronzului)

https://biblioteca-digitala.ro

Vase de tip Cucuteni

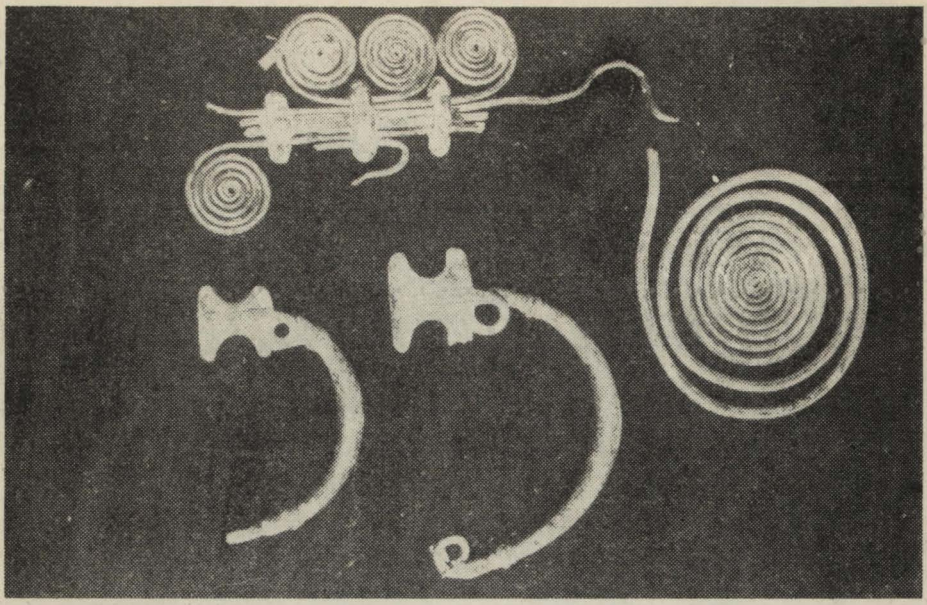
tice. Oaia, capra, boul și porcul au fost animalele cel mai general și mai intens folosite, în timp ce în domeniul cultivării plantelor — speciile primitive de mei, grîu și orz sînt înlocuite cu altele înnobilate, obținute prin cultivare și selecție.

Numărul mare de figurine (idoli) descoperite în numeroasele așezări neolitice (Igești, comuna Blăgești, Chetrești, comuna Bălteni, Orgoești, comuna Bogdănești, Strîmba, comuna Puiești, cartierul Munteni-Bîrlad, etc. reflectă concepțiile și preocupările spirituale și intensa viață magico-religioasă a acestei populații, încadrîndu-se aproape exclusiv în domeniul culturii fertilității, foarte răspîndit și la alte comunități.

Unele reprezentări umane (idoli) cum ar fi cele de la Igești, comuna Blăgești, redau sugestiv unele elemente vestimentare și aduc o contribuție valoroasă cu privire la caracteristicile vestimentației omului neolitic din Moldova.

Epoca aramei și a bronzului. Metalurgia aramei existentă în stare nativă capătă proporții însemnate încă în neoliticul tîrziu, cuprul fiind primul metal folosit în genere de umanitatea străveche, ca materie primă pentru lucrarea unor unelte și podoabe.

https://biblioteca-digitala.ro

Obiecte de podoabă (Epoca fierului Hallstatt).

Cești dacice din necropola Valea-Seacă (Bîrlad).

https://biblioteca-digitala.ro

Topoarele de aramă (cupru) reprezentînd tipul superior oriental de topor de lucru și de luptă cu tăișul și gaura de înmănușare verticale, descoperite în așezări neolitice pe raza comunei Băcești și la Floreşti, comuna Poienești, sînt o mărturie concludentă a pătrunderii și utilizării acestor unelte-arme din metal de către comunitățile neoliticului tîrziu existente în aceste regiuni. Uneltele amintite descoperite pe teritoriul județului reflectă în același timp strînsa legătură între populațiile neoliticului tîrziu cu lumea orientală. De altfel metalurgia bronzului, pătrunsă în regiunea carpato-dunăreană în împrejurări istorice complexe, este legată de o profundă transformare etnică și lingvistică, în urma căreia s-au pus bazele formării popoarelor de limbă indo-europeană — în speță a triburilor trace. Aceste evenimente și transformări sînt puse în directă legătură cu pătrunderea unei populații venite dinspre răsărit — din patria primitivă a popoarelor de limbă indo-europeană, reprezentate prin grupuri de păstori seminomazi, cu o structură socială și o cultură materială și spirituală deosebite de cele ale vechilor populații neolitice pe teritoriile cărora au pătruns. Caracterul păstoral al economiei lor, structura patriarhală și stratificată a societății, apoi folosirea calului domestic și a primelor vehicule pe patru roți (de lemn, pline fără spițe) împrumutate din Orientul mesopotamian, folosirea toporului de luptă și a pumnalului adesea din metal, îi deosebesc complet de trăsăturile modului de viață al triburilor neolitice din regiunea carpato-dunăreană. Din amestecul populației autohtone și conviețuirea acesteia cu triburile de păstori din stepele nord-pontice rezultă noua sinteză etnică-lingvistică și culturală, existentă pe teritoriul patriei noastre și relativ bine reprezentată și pe teritoriul județului Vaslui. Unele așezări cum sînt cele de la Dănești, Draxeni, Muntenii de Jos, Pîhnești, comuna Arsura, Lupești, comuna Măluşteni etc., reflectă etapa de trecere spre epoca bronzului. Alte așezări, relativ bogate în material ceramic, precum cele de la Bădeana comuna Tutova, Sărăteni, Lățești, comuna Murgeni, Mănăstirea, comuna Măluşteni etc. reprezintă etapele următoare ale epocii bronzului de caracter cînd mai accentuat păstoresc, cînd mai mult agricol. Odată cu răspîndirea și generalizarea metalurgiei bronzului în regiunea carpato-balcanică, în așezările de pe teritoriul județului se întîlnesc tot mai des uneltele și armele din bronz.

Este locul să amintim despre existența depozitului de seceri, topoare (celt) și turte de bronz (materie primă) de la Berezeni vizînd probabil răspîndirea meșteșugului obținerii unor obiecte de bronz prin lucrarea lor locală.

Se remarcă faptul că, în etapa de mijloc a epocii bronzului, pe teritoriul județului se găsesc, cel mai frecvent, topoarele de bronz de tip occidental cu gaura de înmănușare longitudinală, cunoscute sub denumirea de „celt", ca cele de la Fedești, comuna Șuletea, Berezeni, Orgoiești, comuna Bogdănești etc., fără să lipsească cu totul topoarele de tip oriental cu gaură de înmănușare transversală.

https://biblioteca-digitala.ro

Odată cu răspîndirea tipului de topor celt pe teritoriul actual al țării noastre, în zonele de la est de Carpați, pe baza elementelor locale carpato-dunărene ajunse în contact cu noile grupuri venite din răsărit, se formează noul aspect cultural de la sfîrșitul epocii bronzului, specific Moldovei și masiv reprezentat pe raza județului cunoscut sub numele de cultura „Nouă". Această perioadă de sfîrșit a bronzului, se caracterizează, economic, prin precumpănirea din nou a vieții păstorești, dar fără ca agricultura să dispară cu totul, așa cum o ilustrează secerile de la Bîrlad, Fabrica de cărămidă și rîșnițele de piatră de la Unțești. Păstorii care-și duceau turmele pe aproape toate luncile rîurilor și pîraielor din aceste locuri, își durau așezări mai mult sau mai puțin pasagere, constînd din colibe din stuf grupate cîte 8 pînă la 20, construite pe boturile de deal, în apropierea apelor și luncilor. Stratul gros de cenușă, numărul mare de fragmente ceramice dovedesc o sălășluire îndelungată în aceleași locuri — în „staulele" identificate pe teritoriul județului. Resturile osteologice deosebit de bogate din aceste așezări (cenușare) ne îngăduie să stabilim animalele lor preferate, din care, pe lîngă cornutele mari, nu lipsesc ovi-caprinele și porcinele. În unele așezări, ca de exemplu Unțești, comuna Bogdănești, Horoiata și Murgeni, au apărut piese de harnașament (psalii de la frîu) artistic decorate din oase de animale, atestînd prezența calului în inventarul animalier al populațiilor de păstori respective și utilizarea lui la călărie. Numărul așezărilor din perioada de sfîrșit a bronzului este cu mult mai mare față de cele din etapele precedente. În regiuni cum ar fi unele sectoare din lunca Bîrladului, acestea se continuă ca o ghirlandă neîntreruptă de sălașuri păstorești pe ambele părți ale rîului, așa încît cele peste 45 de așezări individualizate, identificate pînă în prezent, nu constituie decît o infimă parte din ceea ce reprezintă dinamica populației respective existente în aceste ținuturi de limită de sfîrșit a epocii bronzului și începutul epocii fierului (sec. XII—IX î.e.n.).

Epoca fierului. Prelucrarea bronzului și a fierului reprezintă etape superioare în dezvoltarea societății omenești, folosirea uneltelor de metal, provocînd o creștere sensibilă a productivității muncii, oferind posibilități noi de dezvoltarea forțelor de producție.

Prima epocă a fierului cunoscută în istorie sub demunirea de Hallstatt, se caracterizează prin viața mai mult pastorească și mobilă a unei populații probabil transhumante, preferînd cîmpiile deschise în locul regiunilor deluroase. În prima perioadă — Hallstattul timpuriu (sec. VIII î.e.n.) comunitățile omenești locuiau pe văile Bîrladului și ale altor rîuri și pîraie, cum o dovedesc descoperirile de pînă la această dată. Vasul ceramic din mormîntul tumular de la Bîrlad, topoarele de fier cu aripioare de tip așa zis cimerian și obiectele de podoabă de la Trestiana, comuna Griviță, ca și așezările hallstattiene timpurii de la Arsura, Bîrzești, Dănești, Oltenești, Zăpodeni etc., atestă o continuare de viețuire a populațiilor păstorești pe aceste meleaguri.

https://biblioteca-digitala.ro

În etapele următoare, ca urmare a unui proces, probabil, de stabilizare, numărul așezărilor hallstattiene tîrzii sporește în mod vizibil ajungînd să depășească cifra de 60 (descoperit pînă în prezent).

Mobilitatea mai mare a comunităților omenești ale Hallstattului mijlociu a dus la o creștere a unității culturale pe întreg spațiul carpato-balcanic cristalizînd definitiv grupul tracic, care a dat naștere în continuare grupelor de populații ce vor caracteriza perioada de consolidare deplină geto-dacă.

La începutul sec. al VI-lea î.e.n. asistăm la unele tulburări produse în masa tracă, foarte probabil ca urmare a primelor raiduri scitice, o populație răsăriteană care se distinge de cea locală prin unele caracteristici rituale ale înmormîntărilor, dar și prin folosirea cu precădere a unor tipuri de arme specifice — akinakes. Ca urmare a acestor infiltrări scitice documentate la noi prin mormîntul de înhumație de la Mînzătești (comuna Măluțeni), în inventarul căruia s-au găsit un pumnal akinakes și cîteva vîrfuri de săgeți scitice, ca și prin akinakesul descoperit la Saca, comuna Băcani etc., numărul așezărilor Hallstattiene tîrzii reprezentînd populațiile locale crește, deși este relativ redus față de perioada precedentă. Alături de cele 15 așezări descoperite, menționăm mormintele de la Trestiana, comuna Grivița, sau unele așezări cum e cea de la Prodana-Bîrlad etc.

Pe fondul Hallstattului tîrziu se formează, în aria corpato-balcanică, uniunile tribale cunoscute de tradiția istorică scrisă sub denumirea de geto-dace. Cultura lor e specifică celei de a doua epoci a fierului-Latène cristalizată ca urmare a asimilării de către fondul autohton a influențelor mediteraneene transmise de către greci.

Procesul de transformare a relațiilor de producție în interiorul triburilor geto-dace care a determinat trecerea la o cultură nouă de tip Latène specific dacică, a avut un caracter gradat și complex. Atît influențele scitice cît și cele grecești au putut favoriza saltul calitativ, dar nu l-au putut determina. Așa se explică faptul că în vasta arie carpato-balcanică a luat naștere în cele din urmă o singură cultură de tip Latène de caracter traco-geto-dac, paralelă și echivalentă cu cea creată în vestul Europei de celți, dar deosebită de ea.

Aceste două mari neamuri ale Europei (sec. IV—I î.e.n.) geto-daci și celți, se atrag, se influențează reciproc cultural și se înfruntă odată cu vasta mișcare de migrație și de cucerire a celților spre estul Europei care s-au lovit de neamurile dacice din Carpați și au fost nevoiți în mare măsură să-i ocolească, dar care s-au infiltrat totuși în regiunile periferice, deci și în teritoriile noastre, așa cum o dovedesc unele elemente de factură celtică descoperite.

Populația autohtonă traco-getică trece efectiv prin acea structură a noii societăți și culturi specifice geto-dace, prin adoptarea unei agriculturi evoluate, prin separarea olăritului și a altor meșteșuguri de agricultură și creșterea animalelor și prin consolidarea unei aristocrații care va da naștere regilor daci.

https://biblioteca-digitala.ro

Cultura getă în ansamblul ei, crescută pe tradiții străvechi autohtone în spațiul carpato-balcanic, și-a cultivat și păstrat, ca și arta getă, caracterul său original. Mărturie stă și multitudinea materialului ceramic din așezările getice de la Măluşteni, Moşna, Popeni, Berezeni, Oşeşti Ivăneşti, Pungeşti, Bîrzeşti, Lupeşti, comuna Măluşteni, Lăleşti etc. ale căror forme și decor reflectă tocmai trăsăturile tradiționale specifice artei genetice.

Geto-carpii în sec. II—III e.n. Dacă pentru secolul I. î.e.n. aspectul culturii materiale getice și așezările lor nu sînt suficient delimitate pe raza județului, în schimb pentru etapa următoare numărul descoperiliror ne permite să vorbim despre un nou salt în dinamica populației geto-carpice. Unele așezări (Bîrlad, Ivești, Oltenești, Bîrlălești, comuna Epureni, Giurcani, comuna Găgești, Măluşteni, Cîrja comuna Murgeni etc.) prin bogăția materialului ceramic lucrat la roată dintr-o pastă fină și de o execuție excelentă ni-i recomandă pe geți ca meșteri care duc spre culmi ascendente arta olarilor autohtoni din secolele precedente, reprezentată prin ceramica fină de tip Poiana descoperită într-o așezare de la Horga, comuna Epureni și într-un mormînt de la Ciocani (Podul Pietriș, comuna Perieni) etc.

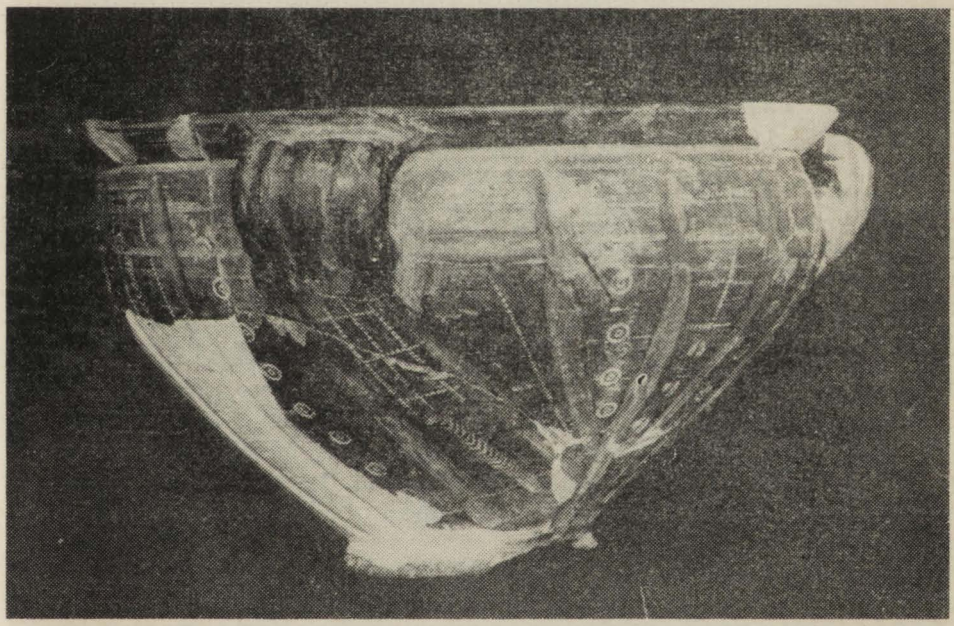
Căni lucrate la roata olarului (sec. III e.n.)

https://biblioteca-digitala.ro

Cultura carpică în plină înflorire în secolul al III-lea e.n. atestată pentru prima dată în urma săpăturilor din stațiunea de la Poienești, care i-a împrumutat și numele, astăzi fiind cunoscută sub numele de cultura tip Poienești, este cu mult mai bine cunoscută în primul rînd datorită cercetărilor de la Poienești, cît și altor cercetări și descoperiri de pe teritoriul județului (peste 20 așezări și cîteva necropole).

Descoperirea unor noi necropole de tip Poienești la Trifești comuna Iana, Prodana—Bîrlad și comuna Măluști aduc importante precizări în legătură cu progresul civilizației carpice în secolul III-e.n.

Conviețuirea carpo-sarmatică pe teritoriul județului Vaslui. Numeroase urme sarmatice — triburi de păstori nomazi și luptători călări care-și duceau viața în corturi așezate pe roate în veșnică căutare de noi pășuni pentru turmele lor de vite — așa cum ni-i prezintă izvoarele antice scrise, atestă o prezență efectivă a sarmaților pe văile și în luncile Bîrladului și afluenților săi mai mari sau mai mici din colinele Tutovei. Mormintele sarmatice de la Vaslui, Unțești, Băcani, Ciocani, Ivești, Bîrlad și Epureni—Bîrlad — morminte ce se datează din a doua jumătate a secolului al II-lea și în tot secolul al III-lea e. n. confirmă prezența triburilor sarmatice infiltrate pe văile apelor unde-și așezau sălașurile, avînd vecini pe carpii autohtoni, așa cum o dovedește

Vas din cuptorul de la **Fîntînele, comuna Zorleni, sec. IV. e.n.**

https://biblioteca-digitala.ro

necropola și așezarea carpică de la Prodana Bîrlad, care se află la o distanță de circa 8—900 m. de un tumul în învelișul căruia s-au descoperit cîteva morminte sarmatice.

Sarmații, păstori nomazi, își procurau cele mai multe obiecte meșteșugărești de trebuință, ceramică și obiecte de podoabă etc. de la populațiile în mijlocul cărora trăiau. Receptivi față de ceramică fină și obiectele de podoabă scumpe, sarmații și le procură prin schimb sau prin jaf, favorizînd pătrunderea și circulația pe spații întinse a unor produse din lumea nord-pontică și cea romană.

Schimbul și jaful practicate de sarmați cu și în provinciile romane, se adaugă probabil schimbului realizat de populația carpică locală cu aceeași lume romană și drept urmare o serie de produse de ceramică fină, obiecte de sticlă de factură romană se întîlnesc atît în mormintele sarmatice amintite cît și în așezările și mormintele carpice de la Poienești, Mălușteni etc., alături de ceramica fină carpo-dacică și diferite obiecte de îndelungată tradiție la populația geto-dacică.

Prezența unei romanități efective în sudul Moldovei, existența drumului roman care trecea pe valea Siretului și prin pasul Oituzului, din Dobrogea romană în Dacia, au asigurat un contact permanent, pentru o vreme, între lumea romană de la Dunăre și populațiile din sudul Colinelor Tutovei.

Desele incursiuni ale carpilor la sudul Dunării, în imperiu, asociați cu neamurile germanice, după pătrunderea acestora în sudul Moldovei, au perturbat contactele și schimbul cu lumea romană, iar expedițiile romane de pedepsire și deportările de populație carpică la sudul Dunării au accentuat caracterul războinic al relațiilor carpice cu lumea romană, fără a întrerupe și izola definitiv cele două civilizații.

Continuitatea populației autohtone de la răsărit de Carpați. În urma retragerii autorităților din Dacia romană (271 e. n.), populația din sudul și centrul Moldovei care suferă un puternic proces de romanizare în secolele II și III e.n. intră într-o nouă fază, caracterizată prin asimilarea de către daco-romani a elementelor aparținînd popoarelor cu care au intrat în contact în epoca migrațiilor, proces ce va duce la cristalizarea limbii și a poporului român spre sfîrșitul mileniului I. e. n.. Spațiul geografic al colinelor Tutovei a constituit probabil, împreună cu întinsa zonă din sudul Moldovei, nucleul central al civilizației Carpice, rezervorul demografic în măsură să completeze numeric golurile produse prin depopularea pricinuită de deportările succesive efectuate de diferiți împărați romani în a doua jumătate a secolului al III-lea e.n.

Departe însă de a fi fost trecuți în întregime la sudul Dunării, carpii vor mai da încă de lucru lumii romane, amenințînd în continuare granițele de la marele fluviu și în primele decenii din secolul al IV-lea e. n..

https://biblioteca-digitala.ro

Totuși o seamă de cercetări au susținut și mai susțin încă în istoriografia occidentală, și nu numai acolo, ideea strămutării întregii populații dacice și carpice la sud de Dunăre, unde ar fi și vatra de formare a poporului român. Descoperiri arheologice de pe teritoriul județului Vaslui, precum cele de la Prodana—Bîrlad, Trifești comuna Iana, Fîntînele, comuna Zorleni etc., al căror inventar datează la granița dintre secolul III și IV e.n. atestă atît continuitatea vieții carpice pe aceste meleaguri, cît și acele elemente susceptibile a sugera tranziția spre secolul IV., în principal în maniera de a modela vasele din pastă fină, infirmînd părerea conform căreia întreaga populație carpică-autohtonă ar fi fost strămutată la sudul Dunării.

Formele de vase ale unor asemenea tranziții se regăsesc stabilizate în ceramica descoperită în complexe închise aparținînd cu siguranță populației autohtone din secolul al IV-lea e.n. printre care amintim pe cele din cuptoarele de olar de la Fîntînele, comuna Zorleni și comuna Banca.

Descoperirile datînd din secolul al IV-lea e. n. din această parte a Moldovei sînt deosebit de numeroase și extrem de importante pentru înțelegerea fenomenului de continuitate pe acest spațiu, cît și acela al relațiilor autohtone cu lumea geto-sarmatică prezentă fără îndoială în spațiul geografic respectiv.

Cele peste 80 de așezări aparținînd secolului al IV-lea e. n. de aspect cultural de tip Sîntana de Mureș (numărul lor real fiind încă cu mult mai mare) mărturisesc singure despre saltul demografic înregistrat cu toate consecințele marilor migrații de început și a prezenței efective a confederațiilor geto-germanice.

Este probabil că între populația autohtonă și neamurile vizigoților prezente la această dată în Moldova să fi existat relații relativ pașnice, că supremația politică a vizigoților a asigurat o oarecare stabilitate și liniște, favorizînd dezvoltarea unei economii prospere bazată pe agricultură (în așezarea de la Valea Seacă fiind descoperite rîșnițe și seceri), creșterea vitelor și existența unor meșteșuguri, pe primul plan situîndu-se olăritul așa cum o demonstrează cuptoarele de la Fîntînele (comuna Zorleni, comuna Băcani, Trifești, comuna Iana etc.) ca și cantitatea de ceramică de cea mai bună calitate descoperită în toate așezările.

Echilibrul politic existent stimulează apariția și dezvoltarea unor noi meșteșuguri cum este acela al lucrării cornului de cerb din care se obțineau piepteni necesari probabil higienei podoabei capilare, dar și ca obiecte de podoabă. Marile ateliere de lucrat cornul, concentrate într-un adevărat cartier de meșteșuguri la Valea Seacă Bîrlad, primele din Moldova și probabil din sud-estul Europei pînă la această dată, sînt o mărturie a înaltului grad pe care îl atinge dezvoltarea meșteșugurilor. Semnalarea unor noi centre meșteșugărești de prelucrare a cornului la Fedești, comuna Șuletea, la Ivești și Dodești sînt de natură să pună și mai pregnant în lumină condițiile prielnice dezvoltării unor

https://biblioteca-digitala.ro

asemenea meşteşuguri, graţie echilibrului politic existent în plină migraţie a popoarelor, echilibru care a favorizat dezvoltarea şi un intens schimb de produse pe spaţii geografice foarte întinse.

Dacă avem în vedere că unii istorici şi cercetători români îi consideră pe meşteşugarii olari, ca şi pe cei care lucrau cornul de cerb din aşezările amintite, ca reprezentînd populaţia autohtonă, pe baza formelor ceramice şi a elementelor ornamentale tradiţionale lumii geto-carpice, trebuie să admitem nu numai continuitatea de locuire autohtonă pe aceste meleaguri, ci şi contribuţia deosebit de valoroasă pe care populaţia băştinaşă daco-carpică o aduce la evoluţia unor meşteşuguri în secolul al IV-lea e.n.

Este fără îndoială că în aşezările de tip Sîntana de Mureş şi în necropolele aparţinînd acestor aşezări se găsesc, alături de autohtoni, şi reprezentanţi ai neamurilor geto-sarmatice. Aceasta apare mai evident, după cercetările recente în necropolele unde anumite rituri şi practici rituale permit să se poată distinge acele elemente străine, specific neamurilor germanice de cele autohtone. Unele elemente ceramice din necropola de la Fălciu, ca şi unele elemente rituale şi de arhitectură interioară a gropilor, existente la o parte din mormintele de înhumaţie din necropola de la Bogdăneşti, comuna Fălciu şi Valea Seacă — Bîrlad, indică tocmai o asemenea coabitare în aşezări a populaţiei autohtone şi a seminţiilor geto-sarmatice purtătoare ale culturii Sîntana de Mureş Cerneahov.

Ceea ce atrage atenţia în mod deosebit, însă, privind inventarul ceramic din aşezările şi necropolele cercetate în regiunea de sud a colinelor Tutovei şi a dealurilor Prutului (de pe raza judeţului Vaslui) este faptul că atît în cadrul ceramicii lucrate cu mîna cît şi a celei fine lucrate la roată predomină tipurile şi formele autohtone de o îndelungată tradiţie locală. În locuinţele cercetate la Valea Seacă ceaşca aşa zisă „dacică" este prezentă într-un număr impresionant de mare, alături de alte tipuri de vase lucrate cu mîna de aceeaşi factură locală. În mormintele aparţinînd necropolei de la Valea Seacă apare atît ceaşca cît şi oala tradiţională autohtonă ca de altfel, şi în necropola de la Podul Pietriş-Ciocani, sau în cea de la Bogdăneşti-Fălciu şi în alte complexe cercetate.

Ceramica fină lucrată la roată repetă la rîndul ei forme şi ornamente de cea mai autentică tradiţie geto-dacică pentru această categorie de vase. În afara cuptoarelor de la Fîntînele (comuna Zorleni) şi Banca, se păstrează o întreagă serie de vase ; în aşezările cercetate şi în multe din mormintele necropolelor de la Bogdăneşti-Fălciu şi Valea Seacă-Bîrlad, predomină vase de îndelungată tradiţie autohtonă. Fără să avem certitudinea că aceste aşezări şi necropole sînt în afara ariilor de aşezare a vizigoţilor, consemnăm faptul că ceramica, în primul rînd, prezintă trăsături caracteristice care ne arată că ne găsim în faţa populaţiei locale dacice.

https://biblioteca-digitala.ro

Este de presupus că în condițiile create de imperiul roman în secolul al IV-lea e.n., avînd pe vizigoți ca federați, nimic nu stînjenește trecerea populației carpice din Moldova în fosta provincie Dacia și a populației daco-romane în Moldova, ci din contra.

Așa se explică faptul că, odată cu trecerea neamurilor germanice în imperiu în anul 376, populația locală continuă încă să locuiască în aceleași așezări și să-și lucreze ceramica după vechile-i obiceiuri tradiționale, pentru ca abia invazia hunică efectivă să oblige la retragerea lor în locuri mai ascunse.

Noile migrații care se succed neîntrerupt au determinat abandonarea tehnicii de lucru a ceramicii fine la roată, pentru o îndelungată perioadă de timp vasele lucrîndu-se în primul rînd cu mîna și cu roata înceată (de mînă).

Însuși numărul așezărilor databile în secolul al V-lea e.n. este relativ redus, pentru ca în cele două secole următoare acestea să crească din nou la 20, amplasate adesea pe, sau în apropierea vechilor vetre de sate din secolele precedente.

Începînd cu a doua jumătate a secolului al VII-lea, dar în special în secolele al VIII—XII-lea viața economică revine din nou pe făgașul evoluției ascendente, numărul așezărilor începe să crească în mod vizibil ajungînd la peste 50, unele dintre ele întinzîndu-se pe văile unor ape aproape fără întrerupere pe 5—10 km. lungime.

Ceramica fină începe să renască și odată cu ea formele, dar mai ales decorul specific autohton cu vechi urme tradiționale, influențate uneori de contactul cu lumea slavă.

Se pun astfel bazele complexului specific de cultură materială balcano-carpatic sau Dridu cu aspectul său moldovenesc-Protodridu ale cărei elemente constitutive sînt majoritar de origine daco-romană. Cultura Dridu acoperă întreg teritoriul românesc și, deși mai sînt încă controverse în problema originii caracterului și ariei de răspîndire a acesteia, se pare că este singura cultură materială locală atestată în spațiul carpato-dunărean în secolele VIII—IX-lea aparținînd populației proto-românești. Materialele rezultate în urma cercetărilor arheologice întreprinse pe teritoriul județului aparținînd secolului VIII—IX-lea e.n. aduc numeroase și importante dovezi, în primul rînd prin repertoriul ceramic și în special ornamentalistica vaselor, în favoarea caracterului și originii ei daco-romane. Ceramica din locuințele cercetate la Dodești, Epureni, Vădeni, Murgeni, Bogdănești-Fălciu, cartierul Munteni-Bîrlad, etc., ca și arhitectura locuințelor și amenajările lor interioare constituie dovezi certe care atestă procesul de formare a poporului român ca o urmare firească a evoluției în condițiile istorice date a populației autohtone.

Prezența izolată a unor elemente pecinego-cumane în secolele X—XII-lea la Ivești, Bîrlad sau a celor tătărăști la Prodana-Bîrlad și probabil și în alte localități, nu schimbă cu nimic cursul istoric ascendent al populației strămoșești spre făurirea poporului român deplin cristalizat și a primelor formațiuni statale.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Participarea maselor populare vasluiene la lupta pentru independență națională și eliberare socială

AUREL ZUGRAVU

Evoluția ascendentă a forțelor de producție, progresele realizate în domeniul vieții materiale, desăvîrșirea procesului de formare a limbii și a poporului român, au creat premisele consolidării societății, înlesnind trecerea spre orînduirea feudală.

Un aspect dintre cele mai importante al acestei perioade îl constituie formarea și închegarea primelor formațiuni politice românești care vor asigura dezvoltarea armonioasă a societății feudale în epoca următoare.

La est de Carpați, cronicile ruse din secolul al XI-lea, menționează existența în centrul și sudul Moldovei a unei „Terra Berladensis" [1]. Berladnicii dispuneau, potrivit acestor știri, de forțe militare însemnate, ei fiind capabili să pună la dispoziția lui Ivan Rostislavici, cneazul Kievului, o oaste de 6.000 de oameni [2]. Acest număr de ostași nu se putea aduna numai din regiunea Bîrladului, fiind deci de presupus existența în acea vreme a unei formațiuni politice locale care cuprindea, probabil, o mare parte a Moldovei centrale și de sud.

În primii ani ai secolului al XIV-lea pe teritoriul viitorului stat feudal Moldova situația politică și militară era dominată de două forțe dispuse să colaboreze: „Vitejii" din nord-vestul Moldovei și din Maramureș, și forțele feudale din podișul și Cîmpia Moldovei, între care un rol însemnat îl jucau cele din zona Bîrladului [3].

Realizarea în acest cadru a statului centralizat moldovenesc a fost rezultatul cristalizării unui îndelungat proces istoric de dezvoltare a forțelor feudale în sînul comunităților de viață economică și culturală de la răsărit de Carpați.

Legat de constituirea statelor feudale românești se află și procesul apariției și dezvoltării tîrgurilor și orașelor. În ținuturile vasluiene, aflate la răscrucea unor mari drumuri comerciale care coborau pe valea

---

[1] „Istoria României" vol. 2. Ed. Academiei, Buc. 1962, pag. 102.
[2] Ibidem, p. 166.
[3] Ibidem, p. 167.

https://biblioteca-digitala.ro

Bîrladului spre Dunăre şi cetăţile de la Marea Neagră, primele tîrguri (Bîrladul, Vasluiul, Huşii) sînt atestate documentar încă în secolul al XIV-lea [4], deşi e posibil ca întemeierea lor să fie mai timpurie. Pentru a apăra teritoriul ţării dinafară şi a asigura „ordinea" feudală în interior, domnitorii din secolul al XV-lea construiesc la Vaslui, Bîrlad şi Huşi curţi domneşti care erau în acelaşi timp şi puncte de concentrare a forţelor militare ale ţării.

Pentru sprijinirea domnitorului, oraşelor li se acordă avantaje economice atît în interior cît şi în relaţiile comerciale cu străinătatea. În privilegiul acordat oraşului Bîrlad de Ştefan cel Mare în 1495 se arăta: „Am miluit pe şoltuzii şi pîrgarii şi pe toţi oamenii săraci din tîrgul nostru Bîrlad şi le-am întărit legea lor veche, ca nici unul din oamenii ce trăiesc în Bîrlad să nu plătească vama cea mică acolo la Bîrlad de la nici o marfă, afară de acei care vor aduce peşte, aceştia vor avea să dea de o maje, un peşte, şi de un car, tot un peşte, altceva nimic" [5].

Asemenea privilegii sînt acordate şi oraşului Vaslui socotit de autorităţile domneşti punct de vamă mică.

Alături de cele trei oraşe apare şi se dezvoltă în perioada următoare tîrgul Fălciului, important vad comercial pe malul Prutului, locul de origine a vestitului domn şi cărturar Dimitrie Cantemir.

Oraşele, tîrgurile şi satele vasluiene, ca de altfel întreaga Moldovă, cunosc în perioada domniei lui Ştefan cel Mare o accentuată dezvoltare economică şi politică.

În această epocă de aur a Moldovei, ţinutul Vasluiului a intrat în istorie prin glorioasele fapte de arme ale moldovenilor care au înscris, sub conducerea marelui voievod, una din cele mai strălucite victorii în şirul lung de lupte purtate de poporul român pentru independenţa naţională.

În pădurile Crasnei, la 1450, moldovenii conduşi de Bogdan al II-lea, alături de care se afla şi fiul acestuia Ştefan, viitorul domn al Moldovei, au obţinut o frumoasă victorie asupra oştilor feudalilor polonezi ce invadaseră ţara. Un moment important în procesul luptei pentru apărarea independenţei Moldovei l-a constituit bătălia de la Vaslui (10 ianuarie 1475). Oastea moldovenească, de aproape trei ori mai mică sub raport numeric, a cucerit aici o splendidă victorie împotriva armatelor turceşti conduse de Soliman Paşa, aceasta fiind prima mare înfrîngere a turcilor în Europa.

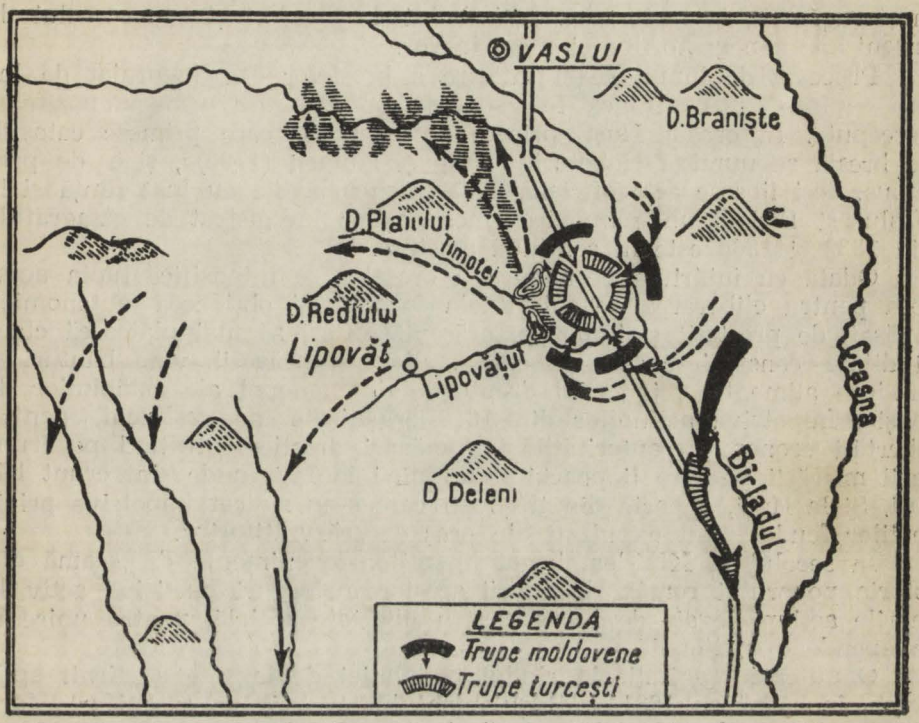
---

[4] D. Ciurea, Noi consideraţii privind oraşele şi tîrgurile din Moldova în secolele XIV—XIX, în Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie „A. D. Xenopol" nr. 7/1970, pag. 24.

[5] Documente privind Istoria României, seria A Moldova veacul XV, vol. 2, p. 212.

https://biblioteca-digitala.ro

Apreciind victoria moldovenilor în lupta de la Vaslui, Karl Marx nota : „Oastea moldovenească care se compunea din 40.000 de țărani moldoveni, prost înarmați, luați aproape direct de la plug, mult mai slabă decît armata turcească, i-a zdrobit totuși definitiv pe turci“ [6].

Planul bătăliei de la Vaslui 1475

Biruința de la Vaslui (Podul Înalt) a ridicat simțitor prestigiul internațional al Moldovei, Ștefan cel Mare fiind apreciat ca unul dintre marii comandanți militari ai epocii medievale.

În ciuda secolelor care s-au scurs de atunci, faptele de arme ale marelui voievod trăiesc nealterate în conștiința oamenilor de pe aceste meleaguri, ele intrînd deopotrivă în istorie și legendă. La nord-est de Vaslui, pe șoseaua națională ce duce spre Iași, se află locul istoric „Movila lui Burcel“ a cărei legendă, ca atîtea altele, ține vie amintirea celui care a adus Moldovei glorie și prestigiu.

[6] Karl Marx — Note despre romîni, cf. Istoria României vol. II. Buc. 1964, p. 514.

https://biblioteca-digitala.ro

După o perioadă de stagnare și decădere economică [7] — determinată de adîncirea dominației otomane, orașele moldovene printre care Bîrladul, Vasluiul și Hușii cunosc, la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, dar mai ales la începutul secolului al XIX-lea, o înviorare sensibilă a vieții economice, ilustrată prin diversificarea și înmulțirea atelierelor meșteșugărești, intensificarea schimbului de mărfuri și a procesului de organizare a negustorilor și meseriașilor.

Procesul de înmulțire și întărire a breslelor era încurajat de însăși săpînirea care trăgea foloase financiare de pe urma impozitelor percepute. În orașul Huși, printre meșteșugarii care primesc catastih de breslă se numără ciobotarii (1790) și lăutarii (1792) [8], și e de presupus, deși lipsesc acte oficiale, că asemenea bresle au luat ființă și la Vaslui și Bîrlad, unde numărul meseriașilor înregistrat de catagrafiile din 1832 și 1860 este în continuă creștere.

Odată cu întărirea economică a orașelor se intensifică lupta acestora pentru eliberarea de sub tutela feudală și obținerea autonomiei. Apăsați de prestații și impozite, orășenii refuză să mai plătească claca și dijma, construiesc case, deschid ateliere și prăvălii, vînd băuturi și produse alimentare, ignorînd drepturile de monopol ale stăpînilor de moșie. Împotriva acțiunilor din 1818 organizate de vasluieni, pentru libertăți economice, autoritățile iau măsuri drastice, arestînd pe fruntașii mișcării pe care îi poartă legați pînă la Iași, unde sînt crunt bătuți. Și la Huși, o parte din tîrgoveți care s-au ridicat împotriva privilegiilor feudale sînt expulzați din oraș ca „răzvrătitori" [9].

În secolul al XIX-lea, bogat în atîtea evenimente de seamă din istoria poporului român, locuitorii acestor meleaguri participă activ la marile acțiuni legate de lupta pentru libertate socială, pentru unire și independență națională.

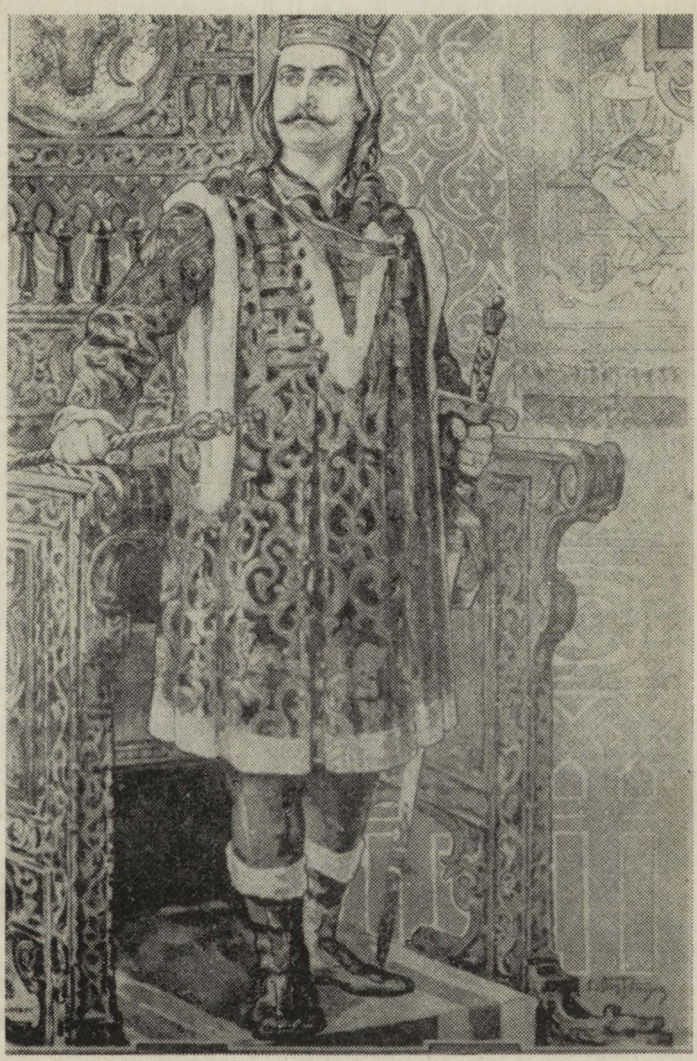
O puternică agitație în rîndul populației de la sate a stîrnit aplicarea, începînd cu 1831, a Regulamentului organic pe care Karl Marx l-a numit, pe drept cuvînt, „codicele muncii de clacă". În Moldova, nemulțumirea a luat, în primăvara anului 1831, forma unei răscoale generale care a cuprins și județele Vaslui și Fălciu. Din cauza înrobitoarelor obligații de clacă prevăzute de legislația regulamentară și a lipsei de pămînt, țăranii fug în masă de pe moșii, ceea ce determină

[7] Într-o relatare a solului polonez la Constantinopol, Rafael Leszczynski, datînd din 1700, despre Vaslui se spunea următoarele: „Acest oraș este format numai din ruine și de resturile zidurilor de odinioară a domnilor Moldovei". (P. P. Panaintescu, Călători poloni în țările române, p. 196). Despre Bîrlad cronicarul M. Costin afirma în 1711 că „a rămas numai pajiște", iar un alt sol polonez nota că Fălciul „care fusese mai înainte un oraș populat, nu mai avea în 1759 după ce îl devastaseră tătarii, decît zece, douăzeci de case (P. P. Panaintescu, op. cit., pag. 209).

[8] Istoria României. Ed. Academiei R.S.R. vol. 3, p. 642.

[9] Șerban C., aspecte din lupta orășenilor din Țara Românească și Moldova împotriva asupririi feudale în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea, în Studii XIII, 1960, XIV/1961.

https://biblioteca-digitala.ro

Ștefan cel Mare (1457—1504).

https://biblioteca-digitala.ro

guvernul ca în ţinuturile Fălciu, Iaşi şi Dorohoi să suspende aplicarea legii clăcii mai întîi pînă în 1844, apoi pînă în 1848 [10].

O adevărată efervescenţă au produs în aceste locuri evenimentele furtunosului an revoluţionar 1848. Ca urmare a ascuţirii contradicţiilor de clasă, încă din 1846 începuse a se crea în Moldova o situaţie revoluţionară manifestată printre altele prin intensificarea luptelor locale ale ţărănimii, precum şi prin acţiunile Asociaţiei Patriotice, organizaţie secretă cu ţeluri asemănătoare celor ale „Frăţiei" din Ţara Românească. Asociaţia cuprindea în reţeaua sa toate oraşele Moldovei, dar centrul ei se afla în ţinutul Vaslui la moşia Holmu a lui T. Rîşcanu, care era secretarul şi membrul său cel mai activ. Programul asociaţiei, din care mai făceau parte Vasile Malinescu, Al. I. Cuza, I. Racliş, Grigore Cuza şi alţii, era dezrobirea ţiganilor boiereşti, egalitatea juridică şi impozitul pe moşii.

O intensă propagandă prin pamflete, memorii şi foi volante au desfăşurat membrii asociaţiei împotriva regimului aristocratic impus de domnitorul Mihail Sturza.

În toamna anului 1846 domnitorul, dîndu-şi seama că grupul pregăteşte o mişcare subversivă, atacă cu forţe armate moşia lui T. Rîşcanu din ţinutul Vasluiului reuşind să aresteze o parte din membrii grupării care au fost închişi şi surghiuniţi la moşiile lor sau siliţi să emigreze [11].

O amplă mişcare a boierimii liberale împotriva majorităţii conservatoare a avut loc în Moldova în vara anului 1847, cu prilejul alegerilor de deputaţi pentru Adunarea obştească. La Huşi, agitaţia împotriva candidatului guvernamental a fost dusă chiar de către preşedintele judecătoriei ţinutului Fălciu, Anastase Panu, în perioada următoare unul din cei mai activi luptători pentru Unire. În urma acestei acţiuni, Anastase Panu, care se făcuse „căpetenia răzvrătirii şi unealtă prăpăditoarelor cugetări" [12], a fost destituit şi arestat.

La Bîrlad, lupta împotriva falsificării alegerilor a fost şi mai largă. În octombrie 1847, o grupare de burghezi şi de boieri liberali condusă de Mihăiţă Ştefănescu, Simion Bantăş , St. Racliş şi Iordache Lambrino a atacat cîrmuirea în public şi în întruniri ţinute în locuinţele lor. La acţiunea revoluţionară din martie 1848 de la Iaşi documentele vremii menţionează participarea unui numeros grup de revoluţionari bîrlădeni, printre care Nicolae Codreanu, Emanoil Costache Epureanu, Iorgu Radu, şi alţii.

Paralel cu acţiunile burgheziei şi intelectualităţii progresiste în toamna anului 1847, dar mai ales în primăvara şi vara anului 1848 s-au intensificat mişcările locale ale ţărănimii. Într-o reclamaţie adresată is-

[10] Istoria României. Ed. Academiei, volumul 3/1964, pag. 949.
[11] Ibidem, p. 1001.
[12] Documente privitoare la anul revoluţionar 1848 în Moldova, Bucureşti 1960, pag. 105.

https://biblioteca-digitala.ro

pravnicului de Fălciu împotriva țăranilor, boierul Săulescu din Spîrcoceni (județul Fălciu) arăta că „un duh de revoltă, de nesupunere și de anarhie se înfățișează astăzi... între locuitori", ei urmărind „să se ridice în contra proprietarilor, să împartă moșiile sau cel puțin să încalce proprietățile lor" [13].

Vestea victoriei revoluției în Țara Românească a produs o vie emulație și în rîndurile locuitorilor din Moldova. Țăranii din numeroase sate manifestă împotriva rînduielilor de clacă, refuză să iasă la seceratul grînelor boierești. La Mălăești, comuna Vutcani-Fălciu, boierul Iancu Costachi se plîngea la începutul lui iulie că țăranii, refuzînd să iasă la secere, „s-au atins și chiar de cinstea mea, cu feluri de cuvinte destul de atacarisitoare și cu sumeții" [14].

O vie activitate au desfășurat-o orășenii, intelectualii progresiști și masele de țărani din ținuturile vasluiene în perioada luptei pentru unirea Moldovei cu Țara Românească, năzuință de veacuri a poporului român. După cum se știe lupta împotriva boierimii retrograde și a grupării respective conduse de caimacamii T. Balș și Nicolae Vogoride a luat în Moldova o deosebită amploare. În ciuda atmosferei de teroare instaurată în preajma alegerilor pentru divanul ad-hoc, mișcarea unionistă creștea în intensitate. La Bîrlad s-a cîntat Hora Unirii în grădina publică, populația manifestînd prin oraș fără ca autoritățile să poată stăvili entuziasmul maselor. Mii de proteste au fost adresate autorităților care falsificaseră listele electorale, radiindu-i pe alegătorii unioniști. „Protestez, dar în contra netrecerii mele în listă ca ținutaș — scria un locuitor din Vaslui —, protestez în contra alegerilor ce s-ar faci pi baza listelor publicati, protestez în contra urmărilor ce ar proveni din asemini alegeri și diclar, totodată, că nu voi înceta a protesta" [15].

Înfruntînd teroarea, clăcașii și răzeșii au executat consemnul de abținere de la vot dat de Partidul unionist. Delegații țăranilor din județul Tutova au protestat împotriva candidatului impus, cerînd Unirea „înainte de toate", iar la Vaslui, opoziția țăranilor față de manevrele separatiste a fost atît de vie, încît autoritățile au fost silite să izgonească pe săteni cu forța armată din localul cîrmuirii și chiar din oraș.

În urma acțiunii energice a maselor alegerile din Moldova au fost anulate, iar cele care s-au desfășurat după aceea au dat cîștig de cauză reprezentanților unioniști.

Participînd la lucrările divanului ad-hoc din Moldova delegații țăranilor clăcași și răzeși din ținutul Vasluiului s-au alăturat celor care și-au ridicat glasul pentru ameliorarea situației țăranilor, pentru desființarea clăcii și a privilegiilor feudale.

---

[13] Documente privitoare la anul revoluționar 1848 în Moldova, p. 319.
[14] Ibidem pag. 259.
[15] Documente privind Unirea principatelor, p. 116.

https://biblioteca-digitala.ro

Alegerea lui Al. I. Cuza, atît în Moldova, cît și în Țara Românească, a fost întîmpinată cu entuziasm de masele populare care vedeau în Unire un pas important spre rezolvarea problemelor social-economice ce frămîntatu viața țării și realizarea unui șir întreg de reforme democratice.

Întîrzierea înfăptuirii împroprietăririi țăranilor a provocat însă, o adîncă nemulțumire în rîndul acestora, ridicîndu-i la luptă împotriva rînduielilor feudale. „Țăranii din satul Stoișești, județul Fălciu — menționează un document al vremii — au scos de 13 ori pietrele de hotar, dînd foc grajdului moșierului din localitate". Asemenea nemulțumiri locale au avut loc și în alte numeroase sate din județele Vaslui, Fălciu și Tutova, acțiuni ce se desfășurau concomitent cu cele ale țăranilor din Țara Românească, (județele Gorj și Mehedinți), mișcări care aveau în frunte pe Mircea Mălăeru.

Legiferarea reformei agrare din 1864 care a avut o însemnătate deosebită în dezvoltarea socială a României moderne, a fost însoțită în multe locuri de încercări ale boierimii de a se opune impărțirii pămîntului, încercări care s-au lovit de puternica rezistență a țărănimii. În comuna Bahnari, județul Vaslui, țăranii au alungat pe argații moșierului veniți să are locurile cele mai roditoare, care, prin hotărîrea comisiei de împroprietărire, reveneau țăranilor. Împotriva lor a fost trimis subprefectul însoțit de jandarmi pentru a restabili dreptul moșierului asupra pămînturilor, dar țăranii s-au opus și au bătut pe jandarmi. Ca urmare a fost trimis un pluton de 20 de jandarmi comandați de un locotenent, care a arestat pe răsculați. În sprijinul lor s-au ridicat toți țăranii din Bahnari și din satele învecinate care au mers la Vaslui spre a-i elibera pe răsculați. La ordinul prefectului armata i-a alungat din oraș trimițînd pe mulți dintre ei la judecată [16].

Pagini glorioase de vitejie au înscris ostașii români pe cîmpurile de luptă ale Balcanilor în războiul pentru independența patriei de la 1877. La realizarea acestui deziderat multisecular al poporului nostru, o contribuție importantă și-au adus-o locuitorii acestor meleaguri, ale căror fapte de arme sînt înscrise cu litere de aur în marea carte a tradițiilor de luptă pentru libertatea și independența patriei. Eroismul manifestat de dorobanții vasluieni pe cîmpurile de bătălie ale Balcanilor, exprima înaltul patriotism de care erau însuflețiți oamenii acestor pămînturi, în memoria cărora trăiau încă vii pildele de sacrificiu al strămoșilor lor înscrise cu 400 de ani în urmă în istorica bătălie de la Podul Înalt, unde oștile conduse de Ștefan cel Mare au zdrobit armatele turcești venite să le cotropească țara.

Primind cu bucurie și entuziasm vestea proclamării independenței și intrarea în războiul împotriva turcilor, locuitorii din orașele si satele vasluiene, s-au identificat cu aspirațiile naționale angajîndu-se efectiv la

[16] Arhivele statului. Fondul Ministerului de interne, Dosarul 2208/1864 fila 139.

https://biblioteca-digitala.ro

luptele de eliberare și în sprijinirea trupelor de pe front. Abnegația, curajul, spiritul de sacrificiu dovedite de dorobanții plecați pe front din ținutul Vasluiului au constituit obiectul a numeroase cercetări și studii istorice, motive de inspirație pentru mulți dintre marii creatori de literatură și artă.

„Plecat-am nouă din Vaslui / și cu sergentul zece / Și nu-i era zău nimănui / În piept inima rece, astfel își începe poetul versurile închinate eroismului ostașilor români în războiul pentru independență, evocînd înrolarea pentru front a grupei conduse de sergentul Țurcanu Constantin, fiu al Vasluiului, care prin vitejia și faptele lui și ale grupei sale au inspirat lui Alecsandri poemul „Peneș Curcanul" al cărui nume se află înscris la loc de onoare, alături de atîtea altele, în galeria eroilor poporului român.

Plecau de fapt nu zece, ci un întreg batalion format din aproape 600 de dorobanți încadrați în regimentul 13 Iași, care avea să intre primul în luptă acoperindu-se de glorie în bătăliile pentru ocuparea redutelor Griviței, fortărețe principale în sistemul fortificațiilor turcești de la Plevna.

În ajunul bătăliei ostașii vasluieni iau parte la emoționantul moment al înmînării drapelului de luptă al regimentului. „Dîndu-vă drapelul — se spunea în ordinul comandamentului de armată — vă încredințez onoarea României, pe care o pun astăzi sub scutul curajului, devotamentului și abnegației voastre. Nu uitați niciodată că drapelul este simbolul patriei, cea mai mare onoare pentru voi este de a vă da viața pentru a-l apăra și a-l păstra în mîinile voastre". Adresîndu-se lui Constantin Țurcanu cu ocazia avansării la gradul de sergent, care a avut loc în preziua bătăliei, comandantul batalionului i-a spus: „Acum să te văd curcanule cum știi să-ți cinstești gradul și să-ți duci grupa la izbîndă". „Aveți toată nădejdea în noi, i-a răspuns hotărît Țurcanu, n-o să facem Vasluiul nostru de rușine".

Într-adevăr sergentul Țurcanu și împreună cu el mulți alți dorobanți de pe aceste meleaguri, printre care Mihai Gheorghe din Laza, Ion Afrăsinei și Năstase Pascal din Mînjești, Petre Mititelu din Tanacu, Gheorghe Liță din Codăești, Simion Moraru și Iancu Nicolae din Zăpodeni, Vasile Steferea din Pungești, Grigore Dumitru și Vasile Coman din Tăcuta și-au îndeplinit cu cinste misiunea încredințată contribuind la succesul operațiunii desfășurate.

În zilele de 27—30 august 1877 cînd armata română a întreprins 4 atacuri succesive pentru cucerirea redutelor Griviței, ostașii batalionului s-au distins prin curajul și dîrzenia cu care au luptat, reușind ca împreună cu celelalte unități angajate în zonă să cucerească reduta Griviței I în seara zilei de 30 august.

În paginile sale consacrate războiului de independență poetul George Coșbuc, referindu-se la vitejia ostașilor din batalionul 2 Vaslui, nota în 1899: „Dorobanții din Vaslui erau cei mai aproape de redută, în șan-

https://biblioteca-digitala.ro

ţurile lor ; li s-a dat deci poruncă să plece cu năvală şi să alunge pe turci din redan. Aceasta avea să fie cea dintîi luptă a noastră, piept la piept cu turcii, botezul de sînge cum îl numesc oştenii". Redînd în continuare lupta pentru cucerirea Griviţei, Coşbuc evidenţiază fapta sergentului major Alecu Alexandrescu din Vaslui, care cu preţul vieţii sale a apărat drapelul de luptă al unităţii înălţîndu-l pe culmea cea mai înaltă a redanului.

Actele de eroism dovedite de regimentul 13 dorobanţi în luptele de la Griviţa au atras decorarea unităţii cu cel mai înalt ordin al ţării „Steaua României", ordin care a fost decernat şi multor dorobanţi distinşi în luptă printre care şi sergentul Ţurcanu Constantin, care avea să-şi adauge la aceasta, încă 5 decoraţii acordate pentru vitejia sa în luptele de la Mărăşeşti şi Oituz din vara anului 1917.

Acelaşi elan şi aceeaşi hotărîre au dovedit-o dorobanţii din Vaslui în luptele din octombrie 1877 pentru cucerirea redutei Griviţa II în timpul cărora peste 200 de morţi şi de răniţi din rîndurile acestora au căzut pe cîmpurile de bătălie.

Prin faptele lor de eroism şi vitejie săvîrşite în războiul de neatîrnare, dorobanţii din Vaslui au adăugat alături de ceilalţi ostaşi ai armate române, noi pilde de abnegaţie şi virtute militară puse în slujba eliberării şi fericirii poporului.

Concomitent cu participarea activă la lupta pentru independenţă, masele populare din judeţul Vaslui, asemenea întregului popor, au întreprins numeroase acţiuni de sprijinire a războiului, contribuind prin diferite mijloace la obţinerea victoriei. Ţăranii din comunele Epureni, Fălciu, Munteni, Bălteni, Lipovăţ, Deleni şi din multe alte sate au donat pentru armată vite, alimente şi bani, iar meşteşugarii. muncitorii şi intelectualii au oferit bani şi îmbrăcăminte. Un mare număr de învăţători, profesori şi funcţionari au dat o parte din salariul lor lunar, ori salariul integral pentru procurarea de arme, alimente şi îmbrăcăminte. Cetăţenii oraşului Bîrlad au strîns prin subscripţie publică fonduri cu care s-au procurat 700 puşti, cei din Vaslui au hotărît întreţinerea în spitale a numeroşi răniţi, iar locuitorii din Huşi au trimis bani şi mari cantităţi de alimente pentru armată *.

Animaţi de profunde sentimente patriotice, un mare număr de tineri de pe aceste meleaguri s-au înrolat voluntari şi au plecat pe front, unii direct de la coarnele plugului. Militantul socialist Nicolae Zubcu Codreanu, care în 1877 era medic de plasă la Pueşti, arătînd că vrea să fie „un adevărat fiu al naţiunii române", a plecat şi el în război pentru a servi la ambulanţa Crucii Roşii.

Prin glorioasa participare la luptele de la Plevna, prin larga contribuţie pentru cumpărarea de arme şi muniţii, prin prestaţii şi transporturi,

* N. Adăniloaie, Contribuţia maselor populare la susţinerea războiului de independenţă, în Studii de istorie, 3/1967, p. 445 şi următoarele.

https://biblioteca-digitala.ro

populația acestor locuri și-a adus alături de întreaga țară o contribuție efectivă la cîștigarea războiului și dobîndirea independenței naționale.

În dealul Copoului din Vaslui se află astăzi mausoleul lui Peneș Curcanul și al celorlalți nouă eroi care și-au dat viața în războiul din 1877, mărturie și simbol al patriotismului fierbinte de care au dat dovadă locuitorii acestor meleaguri în lupta pentru libertatea patriei și a poporului.

Înfăptuirea statului național român, reformele cadrului economic și instituțional, întreprinse în timpul domniei lui Al. I. Cuza și cîștigarea independenței de stat a României au creat premise favorabile, pentru dezvoltarea accentuată a relațiilor de producție capitaliste. Susținută și încurajată de stat, industria se dezvoltă cu pași repezi, avînd drept consecință imediată apariția proletariatului pe arena istoriei, clasă care avea să devină promotorul progresului economic și social al României. Generată de însești condițiile de muncă și de trai, ia ființă și se dezvoltă lupta clasei muncitoare care reușește, în urma unui proces amplu de organizare, să-și creeze în 1893 primul său partid politic.

Începuturile mișcării socialiste și muncitorești în județul Vaslui

Apariția și dezvoltarea relațiilor de producție capitaliste, dezvoltarea mai rapidă a forțelor de producție au imprimat și meleagurilor vasluiene noi impulsuri economico-sociale. Deși industria era aici slab dezvoltată, expresie a dezvoltării neuniforme a forțelor de producție pe teritoriul țării, în principalele centre urbane Bîrlad, Vaslui și Huși, existau cîteva fabrici și numeroase ateliere în care lucra un însemnat număr de muncitori și meseriași. De fapt, primele forme de producție manufacturieră în ținuturile Vasluiului, sînt cunoscute cu mult mai înainte. Încă din timpul lui Duca Vodă (1561—1563) vistierul Ursachi în asociație cu negustorul liovean Alexandru Balaban, produceau mari cantități de potasă în cele trei instalații pe care le aveau în ținutul Vaslui [18]. Din perioada de extindere și diversificare a producției manufacturiere de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, se păstrează autorizații de funcționare a două manufacturi de postav la Vaslui (1799) (1801), despre care lipsesc însă indicații de funcționare efectivă [19]. La Huși ființau două din cele mai mari manufacturi de prelucrare a produselor alimentare din Modova. Acestea produceau pastrama, cervișul, seul și alte produse din carne mult solicitate pe piața externă și în special în Turcia. În aceste manufacturi, numite zalhanale, exista o diviziune a muncii bine conturată (căsapi, mățari, chelari, cazangii, fochiști etc.) [20]. În cea mai mare zahana din Huși — înființată de boierul

[18] Revista istorică, XXIII (1937) nr. 4—6, p. 644.

[19] Istoria României, Ed. Academiei R.S.R., vol. 3, p. 644.

[20] M. N. Constantinescu, „Din istoria formării și dezvoltării clasei muncitoare din România pînă la primul război mondial". Ed. pol. Buc. 1959, pag. 88.

https://biblioteca-digitala.ro

Glodeanu, lucrau peste 50 de muncitori. Cele două zalhanale aveau în 1863 împreună 20 de cuptoare și produceau mărfuri în valoare de peste jumătate milion de lei [21].

O amploare deosebită a luat în această parte a țării, ca de altfel în toate zonele agricole, industria morăritului. Mori acționate mecanic sînt semnalate la mijlocul sec. al XIX-lea la Zorleni, Drînceni, Epureni-Huși, Fălciu (două) precum și în orașele Vaslui, Bîrlad și Huși, numărul mare de mori fiind atestat și de denumirea unor așezări legate de existența acestor unități (Moara Grecilor, Moara Domnească, etc.).

Spre sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, ca urmare a legii de încurajare a industriei naționale din 1887 care acorda avantaje speciale întreprinderilor cu un număr de peste 25 lucrători, un capital inițial de 50.000 lei, și care utilizau o forță motrice de cel puțin 5 C.P., se înmulțesc întreprinderile care folosesc forța mecanică și modernizează procesul de producție. Deși în această parte a țării continua să predomine mica producție manufacturieră, totuși în principalele centre orășenești încep să ia ființă primele fabrici, în special în domeniul industriei alimentare.

Dezvoltarea producției de fabrică alături de cea manufacturieră este însoțită de creșterea numărului de muncitori. La numărul muncitorilor ocupați în industrie se adaugă, o dată cu extinderea rețelei feroviare și în această parte a țării, [22] cel al muncitorilor din transporturi care va constitui în perioada interbelică unul din detașamentele cele mai combative ale clasei noastre muncitoare.

Se intensifică în același timp procesul de pătrundere a relațiilor de producție capitaliste în agricultură, tot mai mulți proprietari funciari folosind munca salariată pentru executarea lucrărilor agricole.

Creșterea numărului de muncitori ocupați în industria mare încurajată, atelierele meșteșugărești, transporturi și în agricultură, este redată de recensămîntul din 1890, care reflectă mutațiile survenite în structura socială a țării, ca urmare a intensificării ritmului de dezvoltare capitalistă. Conform acestui recensămînt numărul de muncitori (inclusiv cei agricoli) din cele trei județe care alcătuiesc în linii generale actualul județ Vaslui, se prezenta astfel :

JUDEȚUL	Totalul populației	Numărul muncitorilor
Județul Vaslui	99.841	6.483
Județul Tutova	102.521	5.784
Județul Fălciu	83.699	6.281
Total cele 3 județe	286.061	18.447

[21] N. N. Constantinescu, Op. cit. p. 89.
[22] În septembrie 1872 se inaugurează linia ferată Tecuci—Bîrlad.

https://biblioteca-digitala.ro

Întrucît statistica din 1890 prezintă muncitorii salariați în bloc, fără a distinge de cei care erau ocupați în agricultură de cei ocupați în industrie, transporturi etc., este foarte dificil a se contura o imagine a structurii acestora pe ramuri de producție.

Pe baza materialului de arhivă din același an, care indică totalul populației în principalele orașe ale țării, se poate deduce cu aproximație numărul de muncitori ocupați în ramurile neagricole, în orașele județului Vaslui situația fiind următoarea : [24].

ORAȘUL	Totalul populației	Muncitori
— Bîrlad	20.008	1.008
— Huși	12.660	3.410
— Vaslui	7.454	1.040
TOTAL	40.122	5.458

O privire sumară asupra acestor date oferă cîteva concluzii semnificative. În primul rînd după numărul total al populației orașul Bîrlad apare spre sfîrșitul secolului trecut ca unul din principalele centre urbane ale țării, cu o viață economică în ascensiune și un detașament muncitoresc destul de numeros. Orașul Huși se situează, prin numărul său de muncitori, printre primele șase orașe din țară, aceasta atestînd o situație economică socială în care munca salariată devine predominantă în procesul de producție. Și pentru orașul Vaslui numărul de peste 1.000 de muncitori înregistrați în acea perioadă, în raport cu numărul relativ mic al populației, apare ca un indiciu al accentuării formelor de producție capitalistă.

Aceste aprecieri privind evoluția ascendentă a economiei românești pe calea capitalistă, evoluție ce urma cursul obiectiv al dezvoltării societății românești, nu exclud, ci, din contra, impun reliefarea caracterului inegal și neuniform imprimat economiei țării încă din această perioadă ca

[23] Conform circularei din 18 august 1890 adresată de către Ministerul agriculturii, industriei și domeniilor către prefecții de județe se preciza că „În categoria muncitori" trebuie să intre numai acei indivizi care nu lucrează pămîntul pe seamă și în profitul lor ci numai își închiriază munca, ori serviciul în schimbul unei renumerații oarecare (de exemplu muncitorii cu brațele, cărăușii, etc.). N. N. Constantinescu op. cit. p. 212.

[24] Calculat după N. N. Constantinescu Op. cit. p. 216.

https://biblioteca-digitala.ro

urmare a penetrației puternice a monopolurilor internaționale și a politicii guvernelor de la cîrma țării, politică ce purta pecetea compromisului dintre burghezie și moșierime, care se rînduiau la exploatarea și jefuirea bogățiilor țării împreună cu capitalurile străine.

Existența în această zonă a țării a noii forțe sociale apărute pe arena istoriei — proletariatul — deși într-o măsură mai redusă decît în alte regiuni, a impus ca o necesitate organizarea muncitorilor în vederea luptei pentru cîștigarea drepturilor economice, sociale și politice.

Procesul de organizare a clasei muncitoare de pe aceste meleaguri evoluează concomitent cu cel al organizării proletariatului pe plan național, înregistrîndu-se forme variate de lupte și organizare, de la asociațiile de întrajutorare din deceniul al V-lea și al VI-lea, la cluburile muncitorești unite în cadrul Partidului Social Democrat al Muncitorilor din România.

Crearea acestui partid în 1893 a avut o însemnătate deosebită în dezvoltarea mișcării muncitorești, stimulînd procesul de organizare a proletariatului, în perioada 1893—1899 luînd ființă numeroase cluburi muncitorești și asociații profesionale afiliate partidului.

După Congresul al III-lea al P.S.D.M.R. din 1895 la Bîrlad s-a intensificat acțiunea pentru crearea unei organizații politice a muncitorilor. În martie 1896, un grup de muncitori socialiști au reușit să pună bazele Clubului muncitorilor din Bîrlad, prima organizație politică a clasei muncitoare de pe aceste meleaguri. „Muncitorii din Bîrlad' — scria un corespondent din oraș al ziarului „Lumea Nouă", organul de presă al P.S.D.M.R., au început a se lumina și a vedea că scăparea lor nu o pot aștepta și nici nu trebuie să o aștepte de la liberali sau de la conservatori, ci numai de la socialiști, care sînt adevărații apărători ai muncitorilor" [25]. În ședința clubului din 30 martie 1896, socialistul Ion Arghirescu, președintele clubului, subliniind însemnătatea acestei organizații spunea: „Noi ne-am adunat aici nu pentru a ne face interesele noastre particulare, ci în vederea unui principiu de luptă pentru dezrobirea tuturor" [26].

Deși nouă, această organizație a început să se consolideze din punct de vedere organizatoric, numărul membrilor înscriși și al acțiunilor desfășurate fiind în continuă creștere. La întrunirile care aveau loc sala era plină de muncitori veniți să asculte conferințele socialiste [27]. În cadrul unei astfel de întruniri, luînd cuvîntul muncitorul strungar Sapușnic arăta că „toți muncitorii fără deosebire de naționalitate sau origine, trebuie să lupte mînă în mînă, pentru dezrobirea lor" [28]. La unele ședințe ale clubului muncitorilor din Bîrlad, au participat și membri ai Consiliului General al P.S.D.M.R., printre care Alexandru Ionescu, I.C. Frimu și alții.

---

[25] Lumea Nouă, din 5 aprilie 1896.

[26] Lumea Nouă, din 6 aprilie 1896.

[27] Mișcarea muncitorească din România (1893—1900), Editura politică 1965, pag. 71.

https://biblioteca-digitala.ro

Un puternic impuls în activitatea clubului l-a imprimat alegerea lui I. C. Frimu în conducerea acestei organizații, în decembrie 1897. Frimu, care a lucrat un timp ca muncitor tîmplar la Vaslui, Huși, Bîrlad, a desfășurat o muncă intensă de reorganizare a clubului, de atragere a noi muncitori, de intensificare a acțiunilor revendicative. Ca urmare a întăririi rîndurilor sale, clubul a trimis un delegat la Congresul al IV-lea al P.S.D.M.R. care s-a ținut la București în aprilie 1897.

În raportul la Congres se arăta că deși creat de cîtva timp clubul din Bîrlad începe să se întărească și să atragă noi aderenți. „În fiecare duminică — menționa raportul — se țin întruniri și conferințe" [29].

Clubul muncitorilor din Bîrlad a inițiat și organizat numeroase activități printre care sărbătorirea zilei de 1 Mai prin manifestații de stradă, aniversarea Comunei din Paris etc..

Activitatea clubului nu s-a redus însă numai la întruniri și demonstrații, fiind organizate și forme de luptă avansate printre care și greve. Printre acțiunile greviste cu răsunet în întreaga țară se numără greva muncitorilor brutari din Bîrlad, din 2 august 1896. În scrisoarea Comitetului de grevă către ziarul „Lumea Nouă" se spunea : „Sătui de munca excesivă, lucrînd zi și noapte cîte 18—20 ore, pentru îmbogățirea rîpariților patroni, iar în schimb neavînd salarii decît pentru o mizerabilă existență, vă anunțăm că ne-am pus în grevă" [30].

Făcînd apel la spiritul de solidaritate al muncitorilor din celelalte centre ale țării greviștii din Bîrlad cereau ca lucrătorii brutari „să nu vină spre a ne lua locul, să se gîndească că le sîntem frați și că mijlocind pentru căderea grevei, fac rău tot muncitorilor, iar burgheziî nu au să aibă decît să profite de neînțelegerea noastră" [31]. Răspunzînd apelului muncitorilor greviști din Bîrlad Consiliul general al Partidului Social-Democrat al muncitorilor din România a adresat o chemare către muncitorii din București și din întreaga țară pentru a veni în sprijinul greviștilor cu ajutoare materiale. În același timp, ziarul „Lumea Nouă" deschide o listă de subscripție pentru ajutorarea greviștilor.

În atenția clubului au stat și problemele social-culturale ale membrilor săi. În protestul clubului din Bîrlad împotriva taxelor ridicate în învățămînt, adresată Ministerului cultelor, Petre Poni, în ianuarie 1896 se arăta : „Noi membrii Clubului muncitorilor din orașul Bîrlad, întrunindu-ne în ședința noastră de sîmbătă ale curentei, am crezut de

[28] Mișcarea muncit. din România (1893—1900), Editura politică, 1965, p. 71.
[29] Ibidem, pag.
[30] Documente din istoria mișcării muncitorești din Romînia vol. 2 (1893—1900), p. 551.
[31] Ibidem, p. 441.

https://biblioteca-digitala.ro

a noastră datorie să protestăm alături cu aceia care şi-au ridicat glasul în contra acestor nedreptăţi strigătoare la cer şi să cerem domnului Poni acest mic drept (gratuitatea învăţămîntului — Z.A.) pentru toţi fiii României, drept pe care mai toate statele l-au acordat... E prea mic dreptul ce-l cerem pentru semenii noştri faţă cu marile necesităţi ale timpului" [32].

O contribuţie însemnată în lupta împotriva elementelor care urmăreau dezorganizarea partidului au adus-o cei doi delegaţi ai Clubului muncitorilor din Bîrlad, I. Florescu, şi G. N. Darie la Congresul al VI-lea a P.S.D.M.R. din aprilie 1899. De altfel, muncitorul bîrlădean G. N. Darie a făcut parte din Consiliul general al partidului de la Congresul din 1897, timp în care a desfăşurat alături de I. C. Frimu, C. Z. Buzdugan, Al. Ionescu şi alţii, o vastă activitate pentru întărirea organizatorică a partidului.

După amînarea congresului al VI-lea, sub presiunea elementelor oportuniste, muncitorii socialişti înaintaţi au hotărît, la propunerea lui G.N. Darie, să se organizeze o consfătuire la care să participe acei reprezentanţi ai muncitorilor care se pronunţau împotriva desmembrării partidului. Luînd cuvîntul la consfătuire, ca membru al comisiei pregătitoare, alături de Frimu şi C.Z. Buzdugan, G. Darie arătînd necesitatea menţinerii partidului muncitorilor declară că „cei ce vor să facă un partid naţional-democrat sînt liberi să-l facă... Nu însă să-l ridice pe ruinele partidului socialist" [33].

Paralel cu procesul de întărire organizatorică a partidului, în deceniul al zecelea al secolului trecut, a crescut numărul asociaţiilor profesionale care încep să desfăşoare intense acţiuni îndreptate împotriva exploatării capitaliste. Asemenea organizaţii profesionale avînd trăsăturile unor sindicate muncitoreşti, au fost înfiinţate şi la Bîrlad şi Vaslui, iar după 1900 şi la Huşi, cuprizînd un însemnat număr de muncitori şi meseriaşi din oraşele respective. În cadrul luptei pentru organizare profesională un accent deosebit s-a pus pe acţiunea strîns unită a muncitorilor împotriva patronilor. La o întrunire organizată de asociaţia profesională din Bîrlad unul din vorbitori arăta că toţi muncitorii trebuie să lupte mînă în mînă pentru dezrobirea lor, că această luptă este o luptă de clasă, care va putea ieşi victorioasă numai în cazul cînd se va asigura o bună organizare.

Deşi a primit o grea lovitură prin dezorganizarea partidului de către elementele neoliberale, în 1899, mişcarea muncitorească a continuat lupta împotriva asupririi şi exploatării. Militanţi de frunte ai partidului, între care un rol important l-a avut I. C. Frimu, fiu al ţinuturilor vasluiene, au organizat în 1902 cercul „România muncitoare", care a devenit centrul de raliere a tuturor forţelor progresiste şi muncitoreşti

[32] Documente din istoria mişcării muncitoreşti şi socialiste din România, ed. politică, 1969, p. 391.

[33] Mişcarea muncitorească din România, 1893—1900, Ed. politică, 1965, p. 422.

https://biblioteca-digitala.ro

ce năzuiau spre refacerea partidului socialist. Un sprijin important în lupta muncitorimii pentru drepturi economice și politice l-a adus presa socialistă și muncitorească a vremii. Printre numeroasele ziare care și-au ridicat glasul în apărarea drepturilor proletariatului și ale altor categorii sociale asuprite se numără și „Meseriașul", organ de presă apărător al intereselor meseriașilor din Bîrlad [34]. Deși a avut o existență efemeră, gazeta „Meseriașul" a desfășurat o activitate pozitivă în rîndul muncitorilor, susținînd nemulțumirile acestora față de legea meseriilor din 1902 și față de regulamentul de funcționare al corporațiilor întemeiate în baza acestei legi. În articolul program al ziarului se face o critică aspră la adresa politicienilor burghezi, îndemnînd muncitorii să se unească „într-un mănunchi puternic și să nu aștepte de la burghezie satisfacerea revendicărilor lor [35]. Tema unității și ideea luptei cu forțe proprii în vederea îmbunătățirii situației materiale a meseriașilor este prezentă, dealtfel, în tot cuprinsul gazetei. Adresîndu-se muncitorilor din Bîrlad și din județul Tutova, colectivul redacțional îi sfătuia să renunțe la espectativă, deoarece muncitorimea nu putea accepta ameliorarea condițiilor ei de viață de la clasele dominante. *„În noi și numai prin noi înșine* — se scria într-unul din articole, *putem găsi ameliorarea soartei noastre și alinarea suferințelor neauzite de surzii cu urechi"* [36]. Gazeta dezbate totodată aspecte legate de condițiile de muncă ale meseriașilor din diferite domenii, luînd poziție critică față de ele, îndemnînd meseriașii să lupte contra nedreptății. „Sărmani meseriași români — se spune în articolul „De ce nu e de lucru" — *Tu stîlpul țării, adevăratul erou al răbdării, cînd va veni timpul răzbunării contra celor care se fac că nu înțeleg durerile tale"*.

În articolul intitulat „Cuvîntul de ordine", se acordă o atenție deosebită organizării muncitorilor care sînt numiți „stîlpul Țării Românești". De pe poziții înaintate articolul subliniază importanța, rolul și locul pe care-l ocupă clasa muncitoare în societate. *„Noi ținem pămîntul și prestigiul României* — se afirmă în articol, —, *nouă dar ni se cuvin bunurile acestei țări"*.

Cu toate limitele sale, limite specifice perioadei în care mișcarea și presa muncitorească se aflau încă în plin proces de reorganizare, ziarul „Meseriașul" din Bîrlad a desfășurat o activitate pozitivă în rîndul muncitorilor, susținînd nemulțumirile acestora față de corporații, îndemnîndu-i la organizare. În același timp „Meseriașul" are meritul de a fi pus și discutat în paginile sale, de pe poziții avansate, unele idei legate de situația maselor muncitoare din Bîrlad pentru apărarea drepturilor și libertăților economice și politice ale acestora.

---

[34] Primul număr al ziarului a apărut la 3 august 1903, iar al doilea, după trei ani, în iulie 1906 după care din lipsă de fonduri își încetează apariția.

[35] Presa socialistă și muncitorească din România vol. 2. 1900—1921. partea I 1900—1907. Ed. politică Buc. 1966. p. 559.

[36] Presa socialistă și muncitorească din România, volumul II. 1900—1921, partea I 1900—1907, Ed. politică București 1966, pag. 559.

https://biblioteca-digitala.ro

MESERIASUL

Către Meseriaș

SCOPUL

Facsimil din ziarul „Meseriașul", organ al lucrătorilor din Bîrlad, apărut în anul 1903.

Luptele sociale ale țărănimii. Marea răscoală din 1907

Istoria socială a României la începutul secolului al XX-lea înscrie una din cele mai glorioase pagini de luptă împotriva exploatării și asupririi pe care le-a purtat țărănimea — marea răscoală din 1907.

Avînd rădăcinile împlîntate organic în solul realităților economice și social-politice românești, în situația deosebit de grea a țărănimii lipsite de pămînt și supusă unei crunte exploatări din partea moșierilor, arendașilor și autorităților de stat, răscoala țăranilor din primăvara anului 1907 reprezintă prin amploarea și intensitatea ei, momentul culminant al luptelor de eliberare socială și națională purtate de țărănime de-a lungul veacurilor.

Izbucnită în nordul țării, în județele Botoșani și Dorohoi, răscoala s-a întins cu repeziciune cuprinzînd în aria ei de desfășurare întreaga Moldovă, declanșîndu-se apoi cu vigoare sporită în Muntenia și Oltenia.

După violența și gradul de intensitate al luptelor încă din faza inițială, antrenarea în vîrtejul acestora a zeci de localități, mișcările țărănești din primăvara lui 1907 din județul Vaslui reprezintă unul din episoadele cele mai vii și mai evocatoare ale luptelor din Moldova.

https://biblioteca-digitala.ro

Începută în primele zile ale lunii martie, răscoala din județul Vaslui a atins gradul maxim de intensitate între 6 și 9 martie cînd acțiunile violente ale țărănimii au putut fi cu greu stăvilite de trupele represive concentrate în județ la cererile alarmante ale autorităților locale. Răscoala a antrenat în aria ei de desfășurare peste 20 de localități, centrul de greutate al luptelor fiind orașul de reședință, tîrgurile Negrești, Pungești și Codăești.

Semnalul luptelor l-au dat țăranii din Vulturești, Buhăești și Negrești, care în seara zilei de 5 martie, s-au adunat în număr mare în gara Buhăești constrîngînd pe proprietari la micșorarea prețului de arendă a pămîntului. În ziua de 6 martie peste 600 de țărani din comunele Munteni, Lipovăț, Zăpodeni, forțează barierele păzite „fără convingere" de trupele de rezerviști, pătrund în Vaslui, punînd stăpînire pe mai multe magazine, semănînd panică în rîndul autorităților. La 7 martie țăranii din Munteniî de Jos, Lipovăț, Valea Rea, Tanacu, Moara Grecilor, Chițoc și Zăpodeni cărora li s-au alăturat populația nevoiașă a tîrgului, străpung cele două cordoane formate din soldații regimentului 12 Cantemir, și în formație compactă s-au îndreptat spre palatul administrativ al prefecturii păzit cu strășnicie de numeroase trupe de jandarmi. Are loc o puternică ciocnire de răsculați și trupele care au deschis focul asupra țăranilor. Au căzut mai mulți morți și zeci de răniți, fiind semnalate victime și în rîndul soldaților. În ciuda acțiunii trupelor de represiune pentru evacuarea răsculaților, țăranii s-au menținut în oraș timp de două zile, provocînd îngrijorarea guvernului și semănînd panică în rîndul orășenilor înstăriți, al arendașilor și moșierilor, mulți dintre ei fugind din oraș la Iași, București și în alte localități.

Între timp, la sate, mișcările țărănești capătă o amploare din ce în ce mai mare, amploare redată sintetic de corespondentul unui ziar care scria : *„Întreg județul Vaslui clocotește cu foc și distrugere"* [37].

În ziua de 7 martie peste 1.000 de răsculați din satele Parpanița, Vulturești, Glodeni și Căzănești pătrund în tîrgul Negrești pe care-l devastează, cu toată opoziția armatei care s-a retras din fața mulțimii răsculate. În aceeași zi în comuna Zăpodeni cca. 700 de țărani au împresurat primăria comunei, au izgonit autoritățile, după care au pus stăpînire pe moșia Fereștî arendată familiei Juster.

La 8 martie flacăra răscoalei cuprinde satele Bîrzești, Moara Domnească, Valea Rea, Ghergheleu, Brăhășoaia și Bolați. Răsculații pătrund în curțile proprietarilor, devastează conacele și împart proviziile de cereale din hambare.

Tîrgurile Codăești, Pungești și comunele învecinate devin teatrul unor dramatice încleștări între răsculați și armată în ziua de 9 martie. „La Pungești — se comunica într-o telegramă adresată primului minis-

[37] Marea răscoală a țăranilor din 1907, Ed. Academiei, 1967, p. 152.

https://biblioteca-digitala.ro

tru — răsculaţii au voit a forţa cordoanele, armata a tras focuri şi au căzut patru locuitori“ [38]. Numai prin intervenţia cavaleriei care a şarjat şi împrăştiat pe răsculaţi a putut fi învinsă răscoala ţăranilor din Ivăneşti şi satele învecinate.

După 9 martie mişcările ţărăneşti scad în intensitate dar continuă pînă spre jumătatea lunii martie cînd noul prefect raporta Ministerului de interne „restabilirea ordinei“.

Deşi nu au atins amploarea şi violenţa celor din judeţul Vaslui, acţiunile ţărăneşti din judeţele Fălciu şi Tutova se înscriu ca episoade importante ale răscoalei din 1907. „Ideea de revoltă — aprecia judecătorul de instrucţie al judeţului Fălciu, referindu-se la propagarea succesivă a răscoalelor — a fost transmisă locuitorilor acestui judeţ din judeţul Vaslui“. Atacarea conacelor, răfuiala cu autorităţile locale, tendinţele de pătrundere în Huşi şi Bîrlad caracterizează şi mişcările din judeţele Fălciu şi Tutova.

MINISTERUL JUSTIŢIEI
Nr. 7492, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA HUŞI
Domnului Ministru Justiţiei Bucureşti

Astăzi, ora 9 dimineaţa, vreo 400 locuitori din satele Tătărăni au năvălit în ceată asupra oraşului. Cu toate parlamentările şi somaţiile făcute au năvălit asupra armatei cu ciomegile ; deschizînd focul, s'au ales unul mort şi cinci răniţi, dintre care a mai sucombat unul în spital. În urmă, cea mai mare parte s'au retras, iar 48 au fost arestaţi.

Jude Instructor Fălciu, *Vasiliu*

Nr. 813.
Rezoluţie : Văzut, I. *Manu*

Document ce redă amploarea mişcării în judeţul Fălciu.

La 9 martie în comunele Albeşti şi Olteneşti au avut loc lupte deschise împotriva moşierilor şi arendaşilor, conacele şi curţile fiind incendiate de către răsculaţi.

În zilele de 10 şi 11 martie s-au ridicat la luptă ţăranii din satele Tătărăni, Stroieşti, Crăsnăşeni, Giurgeşti, Leoşti, Vineţeşti, Vutcani şi altele. Ţăranii răsculaţi din Tătărăni, după ce au bătut pe primar au distrus registrele de învoieli agricole, au rupt firele telefonice pentru a împiedeca intervenţia armatei, îndreptîndu-se apoi spre Huşi. La bariera oraşului a avut loc o puternică ciocnire între trupe şi răsculaţi, trei ţărani fiind ucişi iar şase răniţi. Avînd o superioritate evidentă armata a

[38] Ibidem, p. 153.

https://biblioteca-digitala.ro

reușit să degajeze reședința de județ operînd numeroase arestări. În ziua de 12 martie, aproape 700 de țărani din comuna Avereşti au încercat, de asemenea, să pătrundă în Huși, iar în zilele următoare fac același lucru răsculații din Grumezoaia, Șchiopeni și Pogonești. Intensificarea agitațiilor țărănești, încercările repetate ale răsculaților de pătrundere în oraș, determină autoritățile să intervină telegrafic pentru a cere guvernului menținerea regimentelor Argeș și Dolj și trimiterea de noi întăriri.

Existența unor sate întregi de răzeși, numărul mai restrîns de moșii, forma mai puțin violentă a exploatării arendășești, refluxul mișcării în partea de Nord a Moldovei au făcut ca răscoala în județul Tutova să aibă un caracter mai restrîns. Principalele acțiuni au avut loc în comunele Iveşti, Costeşti, agitații locale fiind semnalate și la Bogdana, Puieşti, Bogeşti, Perieni, Igeşti, Rînzeşti, Banca, Mireni și în alte localități.

Marea răscoală din 1907 a fost înăbușită în sînge, dar experiența acumulată de țărănime constituie azi un bun de preț în marea carte a tradițiilor revoluționare ale poporului nostru. Evenimentele anului 1907 au impus la ordinea zilei problema agrară, problemă vitală a societății românești, a cărei rezolvare avea să se înfăptuiască sub conducerea partidului comunist, după victoria insurecției din August 1944.

Un aspect important al luptelor sociale din primăvara anului 1907 îl constituie sprijinul și solidaritatea clasei muncitoare, a intelectualității progresiste, a altor categorii de oameni ai muncii cu cauza dreaptă a țărănimii răsculate. Participarea unor grupuri de muncitori și meseriași la răscoală, manifestațiile de sprijin și solidaritate, acțiunile proletariatului întreprinse paralel cu cele ale țărănimii, au profilat, deși în formă incipientă, necesitatea alianței proletariatului cu țărănimea. Ca pretutindeni în țară și în județul Vaslui locuitorii orașelor și tîrgurilor s-au solidarizat cu țăranii ușurînd pătrunderea acestora în orașe, iar la sate învățători și alți intelectuali au luat apărarea sătenilor, protestînd împotriva măsurilor represive ale autorităților. Difuzînd știrea despre pătrunderea răsculaților din comunele Munteni, Lipovăț și Zăpodeni în orașul Vaslui în ziua de 6 martie, ziarul „Dimineața" folosind un limbaj disprețuitor relata că printre țărani „se strînsese și mulți derbedei din oraș" [39], aceștia fiind elementele nevoiașe care s-au alăturat răsculaților. Un deputat declara în parlament la 7 martie că este mulțumit să constate că „locuitorii serioși din Vaslui n-au luat parte cu ruralii veniți din comunele megieșe", ceea ce înseamnă că au fost și alții „neserioși", care au luat parte. [40].

În ziua de 8 martie 1907 muncitorii Fabricii de spirt din Vaslui coroborîndu-și acțiunile cu cele ale țăranilor răsculați, au înconjurat clădirea administrației cerînd îmbunătățirea condițiilor de trai. După distrugerea

[39] Răscoala țăranilor din 1907, Editura Academiei R.S.R., 1967, pag. 250.
[40] Ibidem, p. 250.

https://biblioteca-digitala.ro

registrelor în care se aflau contractele de muncă, muncitorii au obligat procuratorul fabricii să meargă desculț la primăria orașului, să încheie noi contracte după condițiile dictate de ei [41].

În timpul desfășurării răscoalei, în multe sate din județul Vaslui s-au înregistrat acțiuni ale intelectualilor care, fără a participa direct la luptă alături de țărani, i-au spirijinit sub diferite forme și s-au solidarizat cu ei.

În satul Țuțcani, comuna Mălușteni, învățătorul Vasile Cahu întocmește în perioada răscoalei un act în vederea obținerii de terenuri agricole pe care-l semnează toți locuitorii satului, îndemnînd în același timp pe țărani la revoltă, spunîndu-le că acum e momentul să obțină ce vor [42]. Percheziția făcută învățătorului Cahu înainte de arestarea lui s-a soldat cu descoperirea unei corespondențe cu învățătorul Donca din satul Rînzești, comuna Fălciu din care rezultă o înțelegere între ei în privința agitației la răscoală [43].

Paul Mităchescu, învățător în comuna Tătărani a fost arestat din ordinul prefectului pentru că a luat apărarea sătenilor strigînd în fața arendașului : „v-ați îmbogățit pe spinarea țăranilor, și acum voiți a-i împușca“ [44].

După cum reiese dintr-un raport adresat Ministerului cultelor și Instrucțiunii publice de către revizorul școlar de Tutova, învățătorul D. Scînteie din comuna Puiești, dezaprobase public reprimarea cu cruzime a răscoalei de către armată, fiind pălmuit pentru aceasta de comandantul detașamentului de soldați — care venise în comună pentru a înăbuși răscoala, — ținînd în acest fel să dea o pildă tuturor celor care i-ar fi urmat exemplul [45].

Aceste acțiuni ale învățătorilor din mediul rural, alăturate celor ale unor reprezentanți de frunte ai culturii românești (N. Iorga, Mihail Sadoveanu, dr. I. Cantacuzino, A. D. Xenopol, Vasile Kogălniceanu și alții care și-au ridicat glasul în apărarea țărănimii oprimate) constituie dovezi elocvente că întotdeauna intelectualitatea și-a identificat aspirațiile sale cu cele ale maselor largi populare luptînd pentru emanciparea lor.

În apărarea țăranilor răsculați și-au ridicat glasul și publicațiile socialiste, alte ziare democratice care au inserat în paginile lor zeci de proteste împotriva reprimării sălbatice a răscoalei. Într-o telegramă adresată Ministerului de interne, prefectul județului Tutova cere autorizația de a deschide corespondența suspectă a ziarului „Vocea Tutovei“ pentru a descoperi pe autorii articolelor care instigă la revoltă și pe cei ce întrețin apariția ziarului [46].

---

[41] Mihai Roller, Documente și mărturii privind istoria României. Răscoala țăranilor din 1907, Ed. de stat, București, 1948, partea I, p. 308.
[42] Idem, vol. II, pag. 110.
[43] Idem, pag. 110.
[44] Mihai Roller, op. cit. vol. II. pag. 41.
[45] Marea răscoală a țăranilor din 1907, Ed. Acad. R.S.R. Buc. 1967, p. 671.
[46] Ibidem, pag. 291.

https://biblioteca-digitala.ro

Răscoala din 1907 a scos puternic în evidență că lupta țărănimii pentru dreptate nu poate avea sorți de izbîndă decît în alianță cu proletariatul, clasa cea mai avansată a societății românești.

Acțiunile țărănești din 1907 au zguduit din temelii regimul burghezo-moșieresc, determinînd aplicarea unor legislații care nu numai că nu au rezolvat problema agrară, dar nici nu au putut stăvili acțiunile de luptă ale țărănimii, care au continuat în întreaga perioadă următoare, pentru clasele exploatatoare existînd în permanență teama de „un nou 1907".

Nemulțumirile țăranilor continuau să se manifeste în legătură cu lipsa de pămînt, de pășuni și fînețe, cu refuzul moșierilor de a arenda suprafețe de pămînt mai mari, față de regimul învoielilor agricole etc. Autoritățile administrative erau îngrijorate de neliniștea și frămîntările de la sate. *„Gîndul pentru o viitoare revoluție* — se arăta într-un raport al regimentului Racova Vaslui — *nu i-a părăsit* (pe săteni — Z.A.), în cazul cînd nici la toamnă nu li se vor acorda îmbunătățirile promise [47]. Același raport menționa că printre țărani circula ideea precum că „concediații și rezerviștii n-au să se mai ducă dacă îi vor chema la armată că și lor le trebuie pămînt, soldații care sînt feciorii noștri au să facă stînga împrejur și au să împuște pe ofițerii care vor comanda foc" [48]. Mișcările și agitațiile țărănești au continuat în județul Vaslui ca de altfel pe întreg cuprinsul țării, ele fiind expresia nemulțumirii marii majorități a populației țării față de starea anacronică a agriculturii românești.

Reorganizarea mișcării muncitorești în 1910. Crearea Partidului Comunist Român și lupta sa pentru libertate și dreptate socială.

Cu deosebită vigoare s-a afirmat mișcarea muncitorească din Vaslui, Bîrlad și Huși în perioada luptei pentru reorganizarea Partidului Social-Democrat și în timpul primului război mondial. Muncitorii din centrele amintite au organizat numeroase manifestări pentru revendicări economice și politice, împotriva legii corporațiilor din 1902 și a Legii Orleanu din 1909, intensificînd acțiunea de organizare în sindicate și afilierea lor la Conferința generală a sindicatelor din România.

Un pas important în activitatea de refacere a partidului l-a constituit unificarea cercurilor socialiste și constituirea Uniunii Socialiste la Conferința de la Galați din 1907, ale cărei program și statut au fost adoptate la cea de-a doua conferință din 1908.

La Congresul de reconstituire a Partidului social-democrat din România care s-a deschis la București în zilele de 31 ianuarie — 2 februarie 1910, au participat 94 de delegați în rîndul cărora se afla și un delegat al cercului socialist din Bîrlad.

---

[47] Mihai Roller, op. cit. vol. I. pag. 325.
[48] Idem, pag. 325.

https://biblioteca-digitala.ro

În telegrama adresată congresului, de către comitetul social-democrat al muncitorilor ceferiști din orașul Bîrlad se sublinia faptul că măsurile represive ale autorităților „nu vor putea înăbuși conștiința și aspirațiile noastre, ale salariaților, care prin munca noastră contribuim la sporirea *așa zisei avuții naționale*. Din mijlocul măsurilor despotice și arbitrare ale stăpînilor noștri — se spunea în continuare în telegramă — trimitem salutul nostru Congresului de constituire a Partidului social-democrat, *singurul care va sfărîma lanțurile cu care stăpînii vor să ne încătușeze*“ [49].

Reorganizarea Partidului social-democrat, *„vlăstar al vechii rădăcini socialiste“*, a avut o înrîurire puternică asupra dezvoltării mișcării muncitorești, contribuind la intensificarea acțiunilor de luptă ale proletariatului. Ca urmare a unei vaste activități organizatorice iau ființă noi secții ale partidului, sporește rîndul membrilor și simpatizanților partidului. La Bîrlad, secția Partidului socialist se întărește din punct de vedere organizatoric, sînt cooptați noi membri, se înmulțesc acțiunile revendicative ale muncitorilor.

În orașul Huși sindicatul mixt al muncitorilor întemeiat în 1913 a condus lupta muncitorilor pentru drepturi și libertăți democratice, organizînd numeroase acțiuni de protest, un membru al sindicatului participînd la Congresul al V-lea al Partidului Social-democrat și al sindicatelor din ianuarie 1914.

Activitatea sindicatului din Huși a fost stimulată de prezența în rîndurile sale a muncitorului ceferist Gh. Giossanu care, din cauza convingerilor sale socialiste, a solidarității sale cu țăranii răsculați în primăvara anului 1907, [50] a fost mutat disciplinar, în anul 1909, pe linia secundară Crasna—Huși. La Huși el a luat legătura imediat cu muncitorii ceferiști din localitate pentru întărirea muncii în sindicate, crearea unei filiale a Societății de ajutor „Munca“ și înființarea unui cerc socialist, iar după reconstituirea partidului, în 1910, a militat pentru punerea bazelor organizației de partid. [51]) Ca mecanic de locomotivă pe linia Crasna—Huși, Gh. Giossanu a desfășurat o vie activitate de propagandă, difuzînd „România muncitoare“ și „Lupta zilnică“ în toate stațiile prin care trecea. În cei 8 ani cît a activat la Huși Gh. Giossanu a desfășurat una din cele mai interesante activități de militant socialist din acea perioadă : munca de corespondent voluntar. Articolele sale scurte, concrete, demascau cu curaj condițiile de viață ale muncitorilor, îndemnîn-

[49] Documente din istoria mișcării muncitorești din România, 1900—1910, p. 109—110.

[50] Fiind mecanic de locomotivă pe linia ferată Dolhasca—Fălticeni Gh. Giossanu a fost acela care a organizat deschiderea vagoanelor în care se aflau țăranii arestați, permițîndu-le acestora să fugă, trenul ajungînd la Fălticeni cu vagoanele goale.

[51] Ion Popescu-Puțuri, T. Georgescu, Purtători de flamuri revoluționare, ed. științifică, București 1971 pag. 235.

https://biblioteca-digitala.ro

du-i să lupte cu energie sub conducerea Partidului social-democrat, pentru distrugerea legii scelerate (Legea antimuncitorească din 1909 — A. Z.), ca să se poată organiza" [52].

În perioada premergătoare izbucnirii primului război mondial, muncitorii din orașele județului Vaslui, organizați în secții ale partidului și în sindicate, iau parte la manifestații și demonstrații de protest, difuzează manifeste, cer îmbunătățirea condițiilor de trai, împletind aceste revendicări economice și politice cu acțiuni potrivnice războiului imperialist. La 20 aprilie 1914 la Huși și Bîrlad au avut loc demonstrații în favoarea votului universal și a exproprierii totale [53]. La 25 ianuarie 1915 sindicatul muncitorilor din Huși întrunit în ședință se pronunță împotriva războiului, pentru menținerea neutralității României în cadrul conflictului izbucnit între marile puteri imperialiste pentru reîmpărțirea sferelor de influență.

În vara anului 1916 împrejurările externe au impus României intrarea în război de partea puterilor Antantei, obținîndu-se, prin tratat promisiunea satisfacerii deziderатului înfăptuirii unității sale statale, năzuință de veacuri a maselor largi populare.

Înfrîngerile suferite de armata română pe front ca urmare a faptului că a intrat în război nepregătită, și a nerespectării de către aliați a declanșării ofensivei în sudul Balcanilor, au determinat ocuparea vremelnică de către armatele germane a unei mari părți din teritoriul țării. Aici, ca și în Moldova, teritoriu rămas neocupat, situația maselor populare devenise deosebit de grea. Pe acest fond au avut loc în anii 1916—1917 puternice frămîntări sociale, economice și politice, ceea ce a impus guvernanților să promită realizarea reformei agrare și introducerea votului universal.

La începutul lunii august 1917 s-au desfășurat eroicele lupte de la Mărăști, Mărășești și Oituz, unde armata română, însuflețită de un înalt patriotism, obține victorii prețioase asupra trupelor germane și austro-ungare.

În cartea de aur a eroilor poporului român care prin jertfa lor au asigurat victoria în memorabila bătălie de la Mărășești, la loc de cinste se înscrie și numele căpitanului Grigore Ignat, născut în orașul Bîrlad, fiul unui veteran al războiului pentru independența patriei din 1877—1878. Dînd dovada unor înalte calități morale și de luptă, ostașii din compania comandată de căpitanul Grigore Ignat au respins atacurile germane în sectorul încredințat spre apărare, înscriind pagini de înalt eroism în crîncena bătălie din ziua de 19 august 1917. Pilda de profund patriotism a căpitanului Ignat și a companiei sale, asemenea atîtor

[52] Ion Popescu Puțuri, Titu Georgescu, op. cit. p. 236.
[53] Documente din istoria mișcării muncitorești din România 1910—1915, p. 432.

https://biblioteca-digitala.ro

fapte de arme ale ostaşilor români din vara anului 1917, va rămîne întotdeauna în memorie ca un simbol al eroismului de care a dat dovadă poporul român în milenara sa istorie.

Încheierea procesului de formare a statului naţional unitar român, încununarea luptei de veacuri a maselor largi populare, a realizat cadrul naţional şi social-economic favorabil dezvoltării mai rapide a forţelor

Căpitanul Grigore Ignat — erou naţional

de producţie, creind posibilităţi sporite pentru dezvoltarea pe un plan superior a mişcării muncitoreşti şi democratice din ţară. Adîncirea contradicţiilor social-economice ale regimului burghezo-moşieresc, cauzată de distrugerile războiului şi dezorganizarea activităţii economice, de înrăutăţirea situaţiei oamenilor muncii, au determinat în anii 1918—1921 un puternic avînt revoluţionar, stimulat pe plan extern de victoria Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie şi succesele mişcării muncitoreşti internaţionale. Creşterea avîntului revoluţionar al maselor muncitoreşti s-a reflectat în maturizarea treptată a Partidului social — democrat care devine un partid de masă, schimbîndu-şi în decembrie 1918 denumirea în partid socialist.

https://biblioteca-digitala.ro

Avîntul revoluționar de luptă a cuprins în aria sa și detașamentele de muncitori din Moldova. Acțiunile revoluționare ale proletariatului cunosc o afirmare mai pregnantă, după 1 Mai 1917, cînd în Moldova au loc greve și demonstrații ale muncitorilor de la C.F.R., precum și de la unele întreprinderi din Iași, Bîrlad, Tecuci, Botoșani etc.[54]. Militanții socialiști tipăresc și răspîndesc manifeste cu conținut revoluționar în rîndurile muncitorilor, țăranilor și soldaților. În decembrie 1917 se declanșează greva generală a feroviarilor din Moldova la care participă și muncitorii ceferiști din Bîrlad, Vaslui, Crasna, Huși care cereau mărirea salariilor și îmbunătățirea condițiilor de muncă. Greva s-a încheiat după 2 zile de luptă cu satisfacerea revendicărilor formulate de muncitori. Datorită activității depuse de Secțiunea din Iași a Partidului socialist, în iulie 1918 are loc primul Congres regional al organizației socialiste și sindicale din Moldova la care participă și delegați ai muncitorilor vasluieni.

Mișcarea muncitorească din anii avîntului revoluționar din Huși și Bîrlad a fost impulsionată prin activitatea lui Petre Constantinescu-Iași, numit după absolvirea facultății, în septembrie 1918, ca profesor la Liceul de băieți din Huși, apoi la cel din Bîrlad. Înscriindu-se în sindicatul unit din Huși, P. Constantinescu-Iași, împreună cu alți militanți, pune bazele secției Partidului socialist din localitate, ține conferințe cu regularitate, trimite corespondențe la ziarele „Socialismul" și „Social-Democrația" din Iași. Ca delegat al organizațiilor din Huși, participă la Conferința partidului socialist din 23—25 mai 1919 ținută la București, al cărei scop era consfințirea unificării partidului socialist din vechea Românie cu organizațiile din teritoriile reunite.

La conferință se alătură marii majorități a delegaților din țară care se pronunță pe o linie revoluționară, împotriva reformiștilor din sînul partidului.

În 1920, ca profesor la Liceul din Bîrlad, Petre Constantinescu-Iași activează în cadrul secției partidului socialist din localitate, ținînd o permanentă legătură cu organizațiile socialiste din Iași. Candidează din partea partidului socialist la alegerile parlamentare din mai 1920 în circumscripția Bîrlad obținînd un număr de voturi mult mai mare decît candidații celor două principale partide burgheze.

Perioada anilor 1919—1920 este caracterizată prin intensificarea procesului de clarificare ideologică, prin pronunțarea tot mai multor secții ale partidului socialist pentru convocarea Congresului de constituire a Partidului comunist. La 8 februarie 1920 în cadrul unei ședințe publice organizată de secțiunea din Bîrlad a partidului socialist, vorbitorii au cerut cu insistență înființarea Partidului comunist și afilierea lui fără rezerve la Internaționala a III-a[55].

[54] Marin C. Stănescu, Socialiștii din Moldova, participanți activi la lupta secțiunilor Partidului socialist pentru crearea P.C.R. În „Anale de istorie" nr. 2/1971, pag. 129.

[55] Documente din istoria mișcării muncitorești din România 1916—1921, pag. 324.

https://biblioteca-digitala.ro

Marile bătălii de clasă din anul 1920 ce au culminat cu greva generală din octombrie, au cuprins în vîltoarea lor și muncitorii din orașele județului Vaslui. În martie 1920 au intrat în grevă, alături de muncitorii din alte centre ale țării, și feroviarii din Bîrlad, care cereau mărirea salariilor, ridicarea cenzurii, asigurarea drepturilor și libertăților cetățenești. În ajunul izbucnirii grevei generale, în numeroase orașe ale țării, printre care Bîrlad și Vaslui, au avut loc acțiuni organizate de secțiunile partidului socialist și sindicatele locale în cadrul cărora s-au dat indicații și s-au făcut apeluri la grevă [56].

În ziua de 17 octombrie 1920, la Vaslui a avut loc o întrunire în clădirea sindicatului internațional C.F.R. de pe strada Gării, la care au participat 17 muncitori, în cadrul căreia s-au făcut noi primiri și s-au ales organele de conducere și o comisie de control. Cu acest prilej s-a împărțit ziarul „Muncitorul CFR", iar în cadrul discuțiilor luînd cuvîntul unul dintre participanți îndemna pe auditori „a fi solidari și că în curînd, la 20 octombrie, vor fi puși la grea încercare, la primul semnal de la centru să înceteze orice lucru dacă guvernul nu le va da ceea ce au cerut prin memoriu (este vorba de memoriul adresat autorităților în ședința Consiliului General al partidului și al sindicatelor din 10—11 octombrie 1920 — A.Z.), să nu se teamă de moarte *căci mai bine să moară cu cinste pentru o cauză sfîntă decît să moară de foame și de frig fiind goi*" [57].

Împreună cu proletariatul din întreaga țară, muncitorii de diferite profesii din Bîrlad, Vaslui, Huși au aderat la greva generală declanșată în dimineața zilei de 20 octombrie 1920 care a zguduit puternic înseși temeliile regimului burghezo-moșieresc. Sub pretextul participării la grevă, P. Constantinescu — Iași, Ion Iacomi, vechi militanți ai mișcării și alți muncitori membri ai secțiunii din Bîrlad sînt arestați și depuși la Penitenciarul local. Arestarea efectuată din ordinul prefectului averescan urmărea să lovească în mișcarea socialistă din Bîrlad pe care o considera inspiratorul acțiunilor greviste din localitate, din toamna anului 1920.

Din protestul trimis Ministerului de justiție, la începutul lunii ianuarie 1921, semnat de P. Constantinescu, Ion Iacomi și Gh. Candel, reiese tratamentul samavolnic și inuman la care socialiștii arestați erau supuși. „Sîntem menținuți de mai bine de 2 luni în prevenție fără ca instrucția să se fi terminat și fără ca să fi fost vreo singură dată cercetați de la data emiterii mandatului, 25 octombrie 1920. Am avut și încă continuă un regim special, interzicerea lecturii ziarelor și cărților, interzicerea vizitării de către rudele noastre, înseși soțiile neputîndu-ne vedea, lipsa unei îngrijiri necesare pentru buna întreținere a sănătății și higienei corporale, cererile de asemenea natură fiind refuzate

[56] Greva generală din România — 1920, Buc. 1970, pag. 238.

[57] Arhivele statului Vaslui, fondul Tribunalului Vaslui, dosarul 259 din 1921, fila 17.

https://biblioteca-digitala.ro

de Dl. judecător de instrucție" [58]. În raportul remis ministrului de judecătorul de instrucție al Tribunalului Tutova se arată că „inculpatul P. Constantinescu și ceilalți, prin îndrumarea la grevă, nu urmărea altceva decît a unelti în contra siguranței statului, provocînd revoluțiunea" [59], propunînd înaintarea lor Curții Marțiale întrucît faptele săvîrșite intră în prevederile Codului justiției militare.

După Greva generală, în condițiile pregătirii Congresului de constituire a Partidului Comunist, secțiunile din Huși și Bîrlad ale Partidului socialist au adoptat o poziție înaintată, manifestîndu-se pentru convocarea urgentă a Congresului și afilierea mișcării muncitorești din țara noastră la Internaționala a III-a. La Congres delegatul secțiunii din Bîrlad, P. Constantinescu, urma să prezinte raportul la punctul 6 din ordinea de zi referitor la presă și propagandă, raport ce nu a putut fi susținut întrucît autorul a fost arestat din nou și trimis în judecată Curții marțiale din Galați [60].

Cu cîteva zile înaintea deschiderii Congresului, secțiunea din Huși a trimis o moțiune care a fost prezentată la Congres ca document oficial, în care se arăta: „astăzi 4 mai — 1921, noi, muncitorii secțiunii partidului, întrunîndu-ne în ședință extraordinară pentru a lua hotărîre definitivă în chestiunea afilierii, constatînd că străduințele organizatorilor, a celor pretinși socialiști susținători ascunși sau fățiși ai burgheziei care vor să distragă proletariatul din calea sa revoluționară, căutînd să-l îndrume spre un socialism reformist, pentru a-și atinge scopurile lor de parvenire și mărire, considerăm că Internaționala a III-a e singura organizație care grupează în jurul ei partidele și sindicatele intransigent revoluționare și îndrumează proletariatul pe adevărata cale a dezrobirii sale din ghiarele capitalismului, prin aplicarea dictaturii proletare și regimul sfaturilor, hotărîm în unanimitate afilierea fără rezerve la Internaționala a III-a" [61].

Din cauza terorii și represiunii, precum și a lipsurilor financiare nici secțiunea din Bîrlad nu și-a putut trimite delegați la Congresul de constituire a Partidului Comunist, dar și-a manifestat adeziunea deplină față de hotărîrile istorice ale acestuia.

Evidențiind principalele aspecte ale luptei muncitorilor din această parte a țării pentru făurirea Partidului comunist, relevăm cu mîndrie faptul că din sînul mișcării muncitorești vasluiene s-au ridicat numeroși militanți de frunte printre care I. C. Frimu din Bîrzești și Raicu Ionescu-Rion din Tăcuta — Vaslui, Gheorghe Giossanu și David Fabian din

[58] Greva generală din România — 1920, Editată sub egida Institutului de Studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Buc. 1970, p. 399.

[59] Arhivele statului Vaslui, fondul Tribunalului Vaslui, dosarul nr. 259/1921, filele 61—62.

[60] Greva generală din România — 1920, p. 399.

[61] Documente din istoria mișcării muncitorești din România 1916—1921, p. 211.

https://biblioteca-digitala.ro

Militanți ai mișcării socialiste și muncitorești din țara noastră care s-au născut și au activat în județul Vaslui.

Gh. Giossanu

Leonte Filipescu

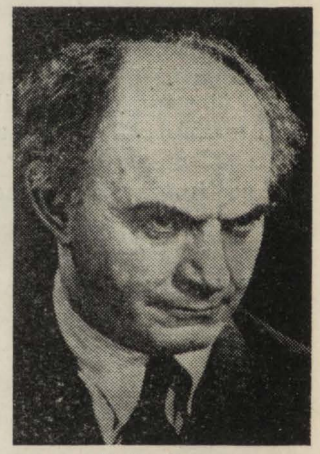
David Fabian

I. C. Frimu

Gh. Gheorghiu-Dej

N. D. Cocea

https://biblioteca-digitala.ro

Huși, G. N. Darie și Leonte Filipescu din Bîrlad care au adus un aport prețios la dezvoltarea mișcării muncitorești și democratice din țara noastră, la făurirea partidului comunist.

• • •

Crearea în mai 1921 a Partidului Comunist Român, eveniment de însemnătate istorică pentru mișcarea muncitorească, pentru destinele poporului român, a ridicat pe o treaptă superioară lupta revoluționară din țara noastră, dînd un puternic avînt procesului de clarificare ideologică și politică din mișcarea noastră muncitorească. „Începînd din acest moment — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — clasa muncitoare sub conducerea Partidului Comunist Român a fost prezentă și și-a spus cuvîntul în toate evenimentele mai importante ale țării, s-a situat în fruntea luptei pentru progres social" [62].

Deși scos în afara legii încă din anul 1924, Partidul Comunist Român a organizat și condus marile bătălii de clasă din anii 1929—1933 care au culminat cu eroica Grevă a muncitorilor ceferiști de la Atelierele „Grivița" din 15—16 februarie 1933.

În condițiile accentuării procesului de fascizare a țării, Partidul comuniștilor și-a manifestat cu deosebită forță capacitatea politică și organizatorică mobilizînd masele populare, pentru apărarea independenței și suveranității naționale a țării. În istoria patriei va rămîne ca un simbol strălucit al spiritului revoluționar al comuniștilor, al dăruirii pînă la sacrificiu pentru cauza libertății poporului, lupta împotriva fascismului și a înrobirii țării Germaniei hitleriste.

Unul din momentele cele mai glorioase ale istoriei noastre naționale îl constituie organizarea și conducerea de către Partidul Comunist a insurecției naționale antifasciste din August 1944, eveniment deschizător de epocă în istoria poporului român, care a marcat începutul unei perioade de profunde transformări sociale și economice pe pămîntul României.

În toată această perioadă mișcarea muncitorească din județul Vaslui reorganizată în cadrul secțiilor locale ale partidului a continuat șirul acțiunilor de luptă pentru drepturi și libertăți democratice, participînd alături de întreg proletariatul român, la marile bătălii de clasă organizate și conduse de partidul comunist. În fruntea acțiunilor desfășurate de muncitorii și meseriașii din Bîrlad se aflau P. Constantinescu-Iași, Ion Iacomi, C. Călin și alții care în nenumărate rînduri au avut de suferit de pe urma prigoanei organelor de siguranță ale statului.

---

[62] Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, Editura politică, București, 1970, p. 697.

https://biblioteca-digitala.ro

O dovadă grăitoare a adeziunii muncitorilor, meseriaşilor şi intelectualilor din Bîrlad la suflul înnoitor al ideilor comuniste o constituie răspîndirea organului de presă al partidului comunist, ziarul „Socialismul", care avea în Bîrlad şi în celelalte oraşe un număr sporit de abonaţi.

În protestul adresat Direcţiei Generale a poştei de către un grup de cititori din Bîrlad ai ziarului „Socialismul", împotriva confiscării presei socialiste, se lua atitudine faţă de abuzurile organelor poştale în difuzarea ziarului. „Avînd în vedere prejudiciile morale şi materiale care ni se aduc prin aceasta — se spunea în scrisoarea respectivă — protestăm în contra acestui abuz şi cerem intrarea în legalitate pentru a nu ne reclama drepturile pe cale juridică" [63].

Făurirea în mai 1921 a Partidului comunist a marcat în acelaşi timp o cotitură radicală şi în mişcarea revoluţionară şi democratică de tineret din România, avînd o puternică înrîurire asupra evoluţiei ulterioare a mişcării revoluţionare de tineret, generînd profunde transformări în structura organizatorică şi conţinutul activităţii sale, în atragerea unei tot mai însemnate părţi a tineretului în cadrul mişcării comuniste. Semnificativă pentru a ilustra rolul pe care partidul îl acorda tineretului în cadrul luptei sale pentru libertate şi progres este scrisoarea lui Gh. Cristescu, primul secretar general al Partidului Comunist Român adresată în octombrie 1920 unui militant comunist din Bîrlad, în care se scria printre altele : *„Eu vă sfătuiesc... să daţi toată atenţia tineretului. El va fi mîine pionierul lumii noi. În el e speranţa ce partidul şi-o pune pentru a desăvîrşi opera în numele căreia lucrează"* [64].

La rîndul său, tineretul revoluţionar a văzut de la început în partidul comuniştilor pe conducătorul şi îndrumătorul tuturor acţiunilor sale. Ca urmare a muncii desfăşurate de partid, Conferinţa generală a tineretului socialist din 19—20 martie 1922, a pus bazele organizaţiei marxist-leniniste de tineret din România, care din mai 1924 va lua denumirea de Uniunea Tineretului Comunist.

În aprilie 1924, pe baza proceselor verbale ale organizaţiilor Uniunii Tineretului Socialist, comisia instituită de Comitetul Central pentru a analiza poziţia tineretului faţă de problema afilierii la Internaţionala Comunistă, a constatat că organele locale, întreaga masă a tineretului se pronunţă pentru afilierea organizaţiei de tineret din ţara noastră la Internaţionala Comunistă a tineretului şi pentru adoptarea denumirii corespunzătoare conţinutului şi activităţii sale. „Numai alături de partidul comunist şi de întreaga muncitorime comunistă, tineretul îşi va

[63] Documente din istoria P.C.R. şi a mişcării muncitoreşti din România, editura politică Bucureşti 1970, p. 699.
[64] File din istoria U.T.C. Editura politică, Bucureşti, 1971, p. 73.

https://biblioteca-digitala.ro

putea face adevărata educație revoluționară — se afirma în moțiunea cercului „Tineretul socialist" din Bîrlad, care a întrunit unanimitatea absolută a votului organizațiilor participante la referendum. Pentru aceasta propunem imediata afiliere la Internaționala Tineretului Comunist și conlucrarea efectivă cu Partidul comunist" [65].

Parte integrantă a mișcării revoluționare de tineret din țara noastră, organizațiile U.T.C. din orașele și satele județului Vaslui au fost prezente la toate acțiunile organizate de clasa muncitoare sub conducerea Partidului comunist, pentru apărarea și dezvoltarea libertăților democratice, pentru drepturi economice și politice.

Un rol însemnat în propagarea ideologiei revoluționare, în mobilizarea muncitorilor și celorlalte categorii de oameni ai muncii la amplele acțiuni revoluționare l-a avut presa legală și ilegală de partid. Presa comunistă din perioada interbelică a militat activ pentru apărarea intereselor muncitorilor, pentru consolidarea legăturii partidului cu masele, pentru Frontul Unic Muncitoresc. În perioada fascizării țării numeroase ziare, reviste și alte publicații cu orientare democratică au luat poziție fermă împotriva celor care încurajau mișcarea legionară, dezvăluind cu vehemență caracterul șovin, mistic, obscurantist, antinațional al organizațiilor fasciste.

Dintre publicațiile vasluiene o activitate laborioasă au desfășurat revista lunară „Idealul" apărută la Bîrlad în 1923, „Păreri literare, social-polemice", editată tot la Bîrlad în anul 1936 și ziarul „Lumina" din Huși (1935).

Publicația legală „Păreri literare, social-polemice" s-a situat pe o poziție antifascistă hotărîtă. Revista a luat apărarea luptătorilor antifasciști, a militat pentru unirea forțelor democratice și prietenia cu Uniunea Sovietică.

Ziarul „Lumina", publicație legală editată la Huși de către Partidul comunist a militat împotriva fascismului și șovinismului, pentru apărarea intereselor muncitorești. În editorialul primului număr intitulat „Presa muncitorească" se arăta că „în lupta împotriva regimului de dictatură fascistă, muncitorii au o armă puternică în cuvîntul scris. Beneficiarii și apărătorii acestui regim au înțeles bine aceasta și prin puterea pe care le-o acordă toate legile în vigoare vor să înăbușe strigătul de revoltă al tuturor exploataților, albind prin cenzură rîndurile însîngerate din publicațiile muncitorești. Cu sprijinul conștient al zecilor de muncitori putem avea publicațiuni în care aspirațiunile clasei muncitoare să fie sincer înfățișate și libertățile cucerite, apărate cu îndîrjire".

[65] Documente din istoria P.C.R. și a mișcării muncitorești, 1921—1924, p. 692.

https://biblioteca-digitala.ro

LUPTA PENTRU ÎNFĂPTUIREA INSURECȚIEI NAȚIONALE ANTIFASCISTE DIN AUGUST 1944

Moment de însemnătate crucială în istoria României, insurecția națională antifascistă din august 1944, organizată și condusă de Partidul Comunist Român, a deschis poporului nostru calea cuceririi libertății sociale, a realizării celor mai înalte aspirații ale celor ce muncesc, a victoriei revoluției socialiste și trecerii la construirea noii orînduiri.

Unul din aspectele esențiale ale pregătirii și înfăptuirii insurecției l-a constituit dezvoltarea unei puternice rezistențe care a cuprins cele mai largi pături populare nemulțumite profund de politica antinațională a dictaturii militaro-fasciste, de continuarea războiului antisovietic, de instaurare a unui regim de teroare și represiune.

În întreaga perioadă de guvernare a dictaturii militaro-fasciste masele populare din județul Vaslui alături de oamenii muncii din întreaga țară, răspunzînd înflăcăratei chemări patriotice a comuniștilor și a celorlalte forțe democratice s-au angajat în lupta de rezistență împotriva odiosului regim antonescian, pentru sabotarea mașinii de război fasciste, scoaterea României din războiul antisovietic și alăturarea ei Națiunilor Unite.

Lupta de rezistență a maselor populare din județul Vaslui împotriva dictaturii fasciste, pentru înfăptuirea insurecției armate, parte integrantă a rezistenței naționale antifasciste a cuprins pături largi de muncitori, țărani, intelectuali, oameni de diferite concepții și convingeri politice, manifestîndu-se în forme variate, de la acțiuni de sabotaj, pînă la participarea la luptă cu arma în mînă, în zilele fierbinți ale lui august 1944.

În fruntea luptei s-au situat comuniștii care, în ciuda măsurilor teroriste, au reușit să desfășoare o largă acțiune de mobilizare a maselor muncitoare la lupta pentru sporirea salariilor, împotriva concedierilor și a trimiterii forțate pe front, restrîngerii drepturilor democratice, pentru formarea unui larg front de luptă antifascistă. În orașele Bîrlad și Huși existau organizații de partid puternice care concentrau în jurul lor mulți simpatizanți din orașe și comunele învecinate, avînd legături strînse cu organizația regională Moldova a P.C.R.

Numeroase acțiuni muncitorești, greve și alte conflicte de muncă avînd drept obiective ziua de lucru de 8 ore, recunoașterea delegațiilor muncitorilor, salarii egale la muncă egală pentru tineri, au avut loc în orașele Bîrlad, Huși, Vaslui, multe dintre ele soldîndu-se cu cîștig de cauză pentru muncitori. O vastă acțiune de sabotaj au întreprins muncitorii ceferiști în scopul de a împiedica transporturile de trupe și muniții să ajungă pe front și care au produs mari pagube mașinii de război hitleriste. Pe linia ferată Bîrlad — Grajduri organele de siguranță ale

https://biblioteca-digitala.ro

statului au descoperit cantități însemnate de dinamită, care urmăreau să provoace deraierea trenurilor, distrugerea și avarierea podurilor și viaductelor.

Numeroasele și variatele forme de luptă antifasciste și antirăzboinice au avut un ecou puternic și în rîndurile țărănimii. În fostele județe Tutova, Vaslui, Fălciu care aveau un pronunțat caracter agricol, țărănimea, alături de întreaga masă a țărănimii românești, s-a împotrivit cu îndîrjire rechizițiilor forțate, concentrărilor, mobilizării la muncă pe moșiile boierești, opunîndu-se, uneori cu forța, măsurilor luate de autoritățile regimului militaro-fascist. În decembrie 1940, sătenii din Cîrja, comuna Murgeni și Rînzești, comuna Fălciu s-au dus la conacul moșierului Donca și au cerut să li se înapoieze suprafețele luate samavolnic de către moșier din obștea satului. Țăranii n-au cedat, chiar atunci cînd jandarmii chemați de moșier au deschis focul, ci s-au baricadat trăgînd la rîndul lor în jandarmi. Autoritățile au înăbușit în sînge răzvrătirea țăranilor, mulți din cei rămași în viață fiind trimiși în fața Consiliului de război.

Politica dictaturii militaro-fasciste a lovit puternic și în situația funcționarilor, a intelectualilor și a altor categorii sociale. Încă de la începutul guvernării antonesciene, intelectualii progresiști s-au ridicat cu hotărîre împotriva trădării intereselor naționale ale poporului român și aservirii țării Germaniei hitleriste. Printre cei 66 oameni de știință, profesori universitari, scriitori care în aprilie 1944 au adresat un memoriu lui Antonescu prin care cereau scoaterea României din război și evitarea în acest fel a „cumplitului dezastru care amenința țara" se aflau și intelectualii născuți și crescuți pe meleagurile vasluiene printre care Mihail Ralea, Radu Cernătescu, Dimitrie Bagdasar, Constantin Balmuș și alții.

Lupta de rezistență fascistă a luat o amploare deosebită în primăvara și vara anului 1944, în condițiile adîncirii crizei regimului antonescian și a intensificării acțiunilor de pregătire și organizare a insurecției armate naționale.

Înfrîngerile succesive suferite pe front, înaintarea victorioasă a armatei sovietice au determinat autoritățile să procedeze la demontarea și evacuarea unor întreprinderi din Moldova. Sabotînd acțiunile de evacuare a uzinei o echipă de muncitori înarmați a oprit demontarea unor mașini de la Uzina electrică și alte întreprinderi din orașul Bîrlad reușind să asigure funcționarea lor în continuare.

O parte integrantă a planului general de pregătire a insurecției a fost organizarea în diferite puncte ale țării a formațiunilor de luptă patriotice și intensificarea activității grupurilor de partizani. Datorită unei munci politice active, comuniștii din orașul Bîrlad și județul Tutova au inițiat cu sprijinul soldaților care au dezertat de pe frontul antisovietic, formarea unor grupe de partizani care au acționat împotriva trupelor germane și a autorităților antonesciene. Semnalînd creș-

https://biblioteca-digitala.ro

terea acțiunilor de partizani ziarul „România liberă" arăta că: „în Moldova partizanii își înmulțesc mereu loviturile împotriva transporturilor și comandamentelor nemțești și cu toată teroarea dezlănțuită nu dezarmează, iar numărul lor crește mereu" [66].

În perioada declanșării și desfășurării victorioase a insurecției armate din august 1944, oamenii muncii de pe aceste meleaguri s-au angajat cu toate forțele la lupta împotriva cotropitorilor, pentru eliberarea țării de sub jugul Germaniei fasciste. La Deleni, lîngă Vaslui au primit botezul focului, în acele zile fierbinți de august, pandurii diviziei „Tudor Vladimirescu", care aveau să se umple de glorie în luptele purtate pentru eliberarea României, Ungariei și Cehoslovaciei.

Actul eliberării de la 23 August 1944, avea să însemne și pentru ținuturile vasluiene un moment de răscruce în lunga și zbuciumata lor istorie.

Sub conducerea Partidului comunist, oamenii muncii de pe aceste meleaguri s-au încadrat în lupta pentru înfăptuirea reformei agrare, pentru democratizarea aparatului de stat și instaurarea puterii populare.

Proclamarea Republicii la 30 Decembrie 1947, naționalizarea principalelor mijloace de producție în iunie 1948 precum și marile prefaceri revoluționare ce au urmat au produs mutații profunde în viața materială și spirituală a oamenilor acestor locuri, integrîndu-i în fluxul trepidant al înnoirilor socialiste.

Realizările obținute de oamenii muncii vasluieni în toate domeniile de activitate, conferă noi sensuri și dimensiuni economico-sociale acestor locuri înscrise prin atîtea pagini de glorie în istoria noastră națională.

Scurta incursiune în trecutul istoric al acestor meleaguri, prin care am căutat să scoatem în relief principalele momente din lupta maselor populare pentru libertate și progres social, constituie un modest omagiu adus celor care prin activitatea lor închinată poporului, au contribuit la înflorirea și propășirea patriei noastre, România socialistă.

[66] T. Georgescu, M. Ioanid, Presa P.C.R. și a organizațiilor sale de masă 1921—1944. Ed. stat, Buc., 1963, p. 259.

https://biblioteca-digitala.ro

CAPITOLUL III

DEZVOLTAREA ECONOMICĂ ŞI SOCIALĂ A JUDEŢULUI ÎN ANII SOCIALISMULUI

PETREA IOSUB

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Racordate la marile energii și înfăptuiri ale poporului român ținuturile vasluiene, în înfățișarea lor actuală, reprezintă o dovadă incontestabilă a multiplelor prefaceri prin care a trecut și trece țara noastră în anii socialismului, un fapt grăitor că aplicarea consecventă și creatoare de către P.C.R. a principiului industrializării a determinat o radicală metamorfoză în viața materială și spirituală a tuturor localităților.

Consecințele imediate și de perspectivă ale industrializării constau în antrenarea orașelor și satelor noastre pe drumul progresului neîntrerupt, în lărgirea dimensiunilor civilizației și culturii socialiste și în transformarea lor în valori vitale consumului întregii noastre societăți.

Dar, pentru a avea un tablou veridic al noilor și importantelor succese dobîndite de oamenii muncii de pe aceste meleaguri în edificarea orînduirii socialiste, socotim necesară o retrospectivă prin care să ilustrăm situația, atunci cînd datele o atestă, existentă cu ani în urmă, sublininid cu pregnanță mai ales ceea ce a însemnat pentru această zonă a țării cincinalul 1966—1970.

La cumpăna dintre decenii actualul județ Vaslui moștenise o zestre industrială și agrară de tristă amintire, trăind doar prin rememorarea unor evenimente și personalități care-i ridicaseră numele la loc de frunte în istoria patriei. A trăi din amintirea eroilor, din gloria evenimentelor din vremuri de mult apuse însemna pentru acest județ singurul mod de existență onorabilă, deoarece starea economică și culturală a oamenilor apăsa greu pe umerii vieții lor cotidiene și nu o dată, așa cum consemnează pe baza documentelor și partea istorică a acestei lucrări, oamenii acestor ținuturi de mijloc ale Moldovei au făcut corp comun, în gîndire și faptă, cu mișcarea progresistă și revoluționară din țară, au participat nemijlocit alături de întregul nostru popor la înfăptuirea practică a idealului de libertate socială și națională, la construirea orînduirii socialiste.

Actele de mare și decisivă anvergură pentru destinul întregii țări și-au pus adînc pecetea și pe acest ținut moldav unde se statornicise deja de multă vreme același regim de asuprire și exploatare.

https://biblioteca-digitala.ro

Situația grea a oamenilor muncii își avea rădăcinile adînc înfipte în însăși slaba dezvoltare economică, reflectată apoi în discriminările de ordin politic, social și cultural. Lipsa de pîine e însoțită permanent de inaccesul la viața politică și la cultură, ceea ce determină ca analfabetismul să capete dimensiuni de masă.

Anul 1944 surprinde Vasluiul, cu toate componentele sale urbane, într-o situație de nedescris. Arterele tîrgurilor sînt înțesate de negustori și dughene, iar orășenii își cîștigă greu existența lucrînd în cele cîteva ateliere istovitoare, cu denumire improprie de „unități industriale", unde uneltele de muncă par rămase dintr-o epocă îndepărtată. Vremea atestă existența la Bîrlad a 425 de astfel de „unități industriale" în care lucrau doar 1 599 salariați, iar orașul Vaslui deținea 4 mori, o fabrică de ulei, o fabrică de ceramică și o topitorie de cînepă în care lucrau 342 salariați. Forța motrice a acestor unități laolaltă se ridică la numai 2 142 C.P.. Slaba dezvoltare economică ținuse în loc întreaga viață urbană și influența direct starea materială și culturală a locuitorilor.

După acest măreț eveniment viața țării începe să pulseze sub o nouă zodie. Nervul viguros care anticipează viitorul strălucitor îl constituie oficializarea, de la înalta tribună a Partidului Comunist Român — Conferința Națională din 1945, industrializării țării ca principală pîrghie de dezvoltare economică și singur mijloc de înfăptuire amplă a revoluției socialiste. Ecoul este răscolitor. Masele încep bătălia decisivă cu sărăcia și distrugerile războiului amplificate de seceta care a bîntuit Moldova în 1946. Toate localitățile țării, printre care și Vasluiul, își îndreaptă privirile spre constelația dezvoltării. Anii sînt grei, plini de frămîntări. Conștiințele sînt fascinate, iar pașii devin tot mai siguri. Înaintarea angajează total poporul, care va cuceri treaptă cu treaptă politica, economia, învățămîntul, cultura. Valorile achiziționate de secole sînt restituite de către puterea muncitorilor însuși poporului care le-a creat. Socialismul începe să devină o prezență activă de viață și de conștiință. Anul 1948, cînd puterea politică a clasei muncitoare își formulează și realizează primele obiective ale conținutului său profund popular, găsește orașele de pe teritoriul actualului județ Vaslui într-o situație de slabă dezvoltare economică. Bîrladul figurează pe harta orașelor doar cu cele cîteva unități economice particulare, unde lucrătorii muncesc în condiții precare. Același mediu e caracteristic și celorlalte orașe.

În astfel de condiții organele locale de partid și de stat își îndreaptă atenția și întreaga capacitate de muncă spre rezolvarea problemelor arzătoare ale vieții. Comuniștii dinamizează masele și le orientează spre înfăptuirea sarcinilor planurilor anuale și apoi ale celor cincinale.

https://biblioteca-digitala.ro

INDUSTRIA

Consecvent liniei revoluţionare de construire a noii societăţi, Partidul Comunist Român a acumulat de-a lungul întregii sale activităţi o bogată experienţă de conducere politică a ţării, stabilind pentru fiecare etapă istorică a revoluţiei socialiste principalele obiective ale dezvoltării şi găsind întotdeauna mijloacele de mobilizare a tuturor cetăţenilor la realizarea acestora. Este un fapt incontestabil că grija faţă de dezvoltarea întregii societăţi româneşti s-a concretizat necontenit în planurile elaborate şi pe care le-am străbătut, partidul dovedind forţa sa vie, strîngînd în jurul său masele populare şi dîndu-le permanent o orientare clară în întreaga lor activitate, corelînd cerinţele obiective de dezvoltare cu necesităţile ridicării necontenite a nivelului de viaţă al întregului popor. Plecînd de la ideea marxist-leninistă că dezvoltarea şi modernizarea unei economii socialiste nu sînt posibile decît în condiţiile obţinerii unui vertiginos avînt al industriei naţionale, partidul nostru a stabilit ca obiectiv de bază pentru întreaga perioadă parcursă şi pentru viitor dezvoltarea industrializării socialiste, ridicarea acesteia pe noi trepte de evoluţie. Acest lucru a determinat ca fiecare plan cincinal să corespundă realităţii social-naţionale şi necesităţilor schimburilor economice internaţionale.

Renaşterea politică generează premisele renaşterii economice la scara întregii societăţi, ceea ce va face ca, o dată cu punerea în aplicare a măsurilor de dezvoltare industrială, în oraşele judeţului nostru să apară primii mesageri ai noilor forţe de producţie — schelele — fiind înălţate şi primele obiective economice. Eforturile oamenilor muncii, deţinători ai puterii politice, se vor concentra, sub conducerea organelor şi organizaţiilor de partid, în direcţia aplicării în viaţă a politicii ştiinţifice a partidului, care exprimă în cel mai înalt grad interesele generale ale poporului nostru. În anul 1952, se execută primele lucrări la viitoarea fabrică de rulmenţi bîrlădeană, lucru care coincide cu apariţia primului obiectiv al industriei socialiste pe aceste meleaguri. Concomitent cu darea în folosinţă a capacităţilor fabricii de rulmenţi, sînt în curs de înfăptuire o serie de măsuri privind dimensionarea, prin extinderi de spaţiu, dotări cu utilaje şi maşini, încadrarea unui volum mai mare de forţă de muncă, a fabricii de confecţii din Bîrlad. Un ritm înviorător cunoaşte şi dezvoltarea industriei locale din Bîrlad, Vaslui şi Huşi, ceea ce permite o atragere în sfera muncii productive a unui număr tot mai mare de cetăţeni din mediul urban şi rural.

Fenomenele sociale şi economice pe care le-a provocat dezvoltarea societăţii socialiste în perioada anilor 1950—1960 în viaţa actualului judeţ Vaslui sînt consemnate analitic în micromonografiile oraşelor. Statisticile existente în arhivele judeţului, materialele documentare şi

https://biblioteca-digitala.ro

de sinteză alcătuite periodic ne dau posibilitatea să ne oprim mai pe larg asupra a ceea ce au adus anii 1965—1970 și asupra perspectivelor deschise de cincinalul în care ne aflăm.

Se știe că factorul hotărîtor al dezvoltării tuturor localităților în orînduirea socialistă îl reprezintă, așa cum rezultă din însăși concepția marxist-leninistă a partidului nostru, asigurarea tuturor mijloacelor materiale și umane pentru făurirea unei industrii puternice — temelie de neclintit a întregului progres social. Civilizația socialistă, prin esența, potențele și destinația sa socială este o civilizație de tip nou care solicită, pentru satisfacerea superioară a nevoilor oamenilor muncii, dezvoltarea vertiginoasă și armonioasă a tuturor ramurilor economiei naționale, ridicarea gradului de înzestrare tehnică a producției, participarea efectivă a oamenilor la făurirea bunurilor materiale și spirituale.

Libertățile politice stimulează mărirea contribuției fiecărui cetățean la viața economică, produc prefaceri adînci în conștiința acestuia și garantează afirmarea personalității sale creatoare, lucru fără precedent în istorie. Forța umană, eliberată de constrîngeri extraeconomice și politice, de exploatare, este canalizată spre valorificarea socială a capacităților ei. Ambianța creată prin actele revoluționare înfăptuite de partid și popor a transformat radical fața locurilor patriei și modul de a gîndi și a acționa al oamenilor.

În anii de după Congresul al IX-lea și îndeosebi după Congresul al X-lea al P.C.R., suflul înnoirilor s-a resimțit tot mai mult în viața economică și socială, iar Conferința Națională a partidului din 1967 a deschis un cîmp larg afirmării noului pe toate planurile societății. Înscriindu-se în contextul măsurilor de perfecționare a vieții sociale prin adîncirea democrației socialiste, de ridicare a potențialului economic al tuturor zonelor țării, și îmbinînd prezentul cu perspectiva, noua împărțire administrativ-teritorială și-a dovedit din plin viabilitatea. Această reașezare a accentuat și mai mult distribuirea rațională a industrializării pe întreg teritoriul țării, descoperirea unor importante rezerve materiale și umane și atragerea lor în circuitul productiv al economiei naționale. Întreaga dezvoltare economică a țării noastre avînd drept scop suprem omul cu multitudinea nevoilor sale materiale și culturale, își are baza în puterea de autogenerare a poporului nostru, în aplicarea unei politici judicioase în domeniul industrializării.

Ca urmare a acestor eforturi a crescut necontenit ponderea activității industriale în viața economică a județului nostru. În acest sens este de remarcat faptul că numai în 1970, față de 1965, numărul întreprinderilor industriale cu profil republican și local a înregistrat o creștere de 130,7 la sută. Aceasta se reflectă din plin în realizarea și darea în funcțiune a unor noi și moderne capacități de producție, extinderea și creșterea gradului de dotare tehnico-materială a unităților existente. În cincinalul 1966—1970, prezenței solitare a modernei fabrici de rulmenți, ca singură unitate republicană din industria județului, i se ada-

https://biblioteca-digitala.ro

ugă o serie de noi obiective, printre care fabrica de mobilă și cea de confecții din orașul Vaslui, fabrica de produse lactate din municipiul Bîrlad, Combinatul de vinificație din Huși etc. Concomitent au fost extinse și modernizate fabrica de rulmenți și cea de confecții din Bîrlad, s-a dat în folosință un mare complex meșteșugăresc la Vaslui. Acest lucru este redat cît se poate de sugestiv și în următorul tabel:

	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Numărul întreprinderilor						
Total industrie	13	14	13	19	18	17
Industria de stat	9	10	9	15	14	14
— republicană	6	7	6	12	10	10
— locală	3	3	3	3	4	4
Industria cooperatistă	4	4	4	4	4	3

Creșterea numerică, modernizarea și extinderea unor astfel de obiective în zona județului au determinat adevărate salturi pe linia avîntului său economic, antrenînd într-un grad fără precedent o mare cantitate de forță de muncă din mediul urban și rural în activitățile cu caracter industrial. Conținutul concret al acestor salturi își găsește corespondențe dialectice în principalii indicatori ai dezvoltării industriale. Este vorba mai întîi de faptul că, simultan cu numărul unităților, a sporit numărul mediu scriptic al salariaților cu 180,3 la sută în 1970 față de anul 1965. În cadrul acestora un ritm deosebit înregistrează numărul mediu scriptic al muncitorilor — de la 6 457 la 12 175 —

Nr. de muncitori	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Total industrie	9.712	10.444	11.510	13.500	15.094	15.529
Industria de stat	8.664	9.479	10.221	12.019	13.275	13.408
— republicană	7.092	7.879	8.548	10.235	10.838	10.877
— locală	1.572	1.600	1.673	1.784	2.437	2.531
Industria cooperatistă	1.048	965	1.289	1.481	1.819	2.021

și care, exprimat în procente, crește cu 88,5 la sută în 1970 comparativ cu 1965. Tot în această perioadă consumul de energie electrică pentru producție crește cu 89,7%.

https://biblioteca-digitala.ro

Subliniem că unul din principalele elemente care definesc eficiența activității economice cît și dinamismul dezvoltării îl reprezintă productivitatea muncii prestate. În acest sens, în 1970 față de 1965 productivitatea muncii pe un salariat în industrie a crescut cu 16 la sută, iar ritmul mediu anual obținut la acest important indicator a fost de 2,9 la sută, fapt reflectat în obținerea unor însemnate cantități de produse peste plan, creșterea gradului de rentabilitate a întreprinderilor, folosirea cu mai multă rodnicie a forței umane și a utilajelor, eficientizarea mijloacelor bănești. Menționăm și faptul că 80 la sută din sporurile de producție au fost realizate pe seama creșterii productivității muncii.

Aceeași linie ascendentă este înregistrată și de producția globală industrială care, exprimată în prețuri comparabile 1963, crește pe total industrie 1970 în procent de 77 la sută față de 1965 și într-un ritm anual de 12,2 la sută. O adevărată explozie o cunoaște industria de confecții care crește în 1970 de 5,6 ori față de 1965, urmată de cea a exploatării și prelucrării lemnului de 2,75 ori, materiale de construcție de 2,22 ori, construcții de mașini și prelucrarea metalelor de 1,60 ori etc.

Relevăm și faptul destul de important că în cincinalul 1966—1970 aportul industriei republicane și-a mărit în mod simțitor ponderea în structura producției globale, așa cum rezultă de altfel și din următoarea situație :

Structura producției globale pe forme de proprietate în anii 1965 — 1970.

	În procent față de total județ		În procent față de total țară	
	1965	1970	1965	1972
Total industrie	100,00	100,0	0,7	0,7
Total ind. socialistă	99,6	99,8	0,7	0,7
— Industrie stat	91,8	92,7	0,7	0,7
republicană	74,2	74,4	0,6	0,6
locală	17,6	18,3	1,9	1,6
Industrie cooperatistă	7,8	7,1	1,2	1,2
Ateliere meșteșugărești și mica industrie particulară.	0,4	0,2	0,9	0,8

Dezvoltarea industriei în ritmurile și proporțiile amintite a determinat creșteri substanțiale ale ramurilor industriei grele și ușoare în structura economică a județului, cît și în cea a realizării producției globale. Rezultatele obținute în anul 1970 atestă ponderea și contribuția acestor ramuri de importanță republicană și locală în adîncirea procesului de industrializare pe aceste locuri, creșterea numerică și calitativă a clasei muncitoare, diversificarea profilului profesional al populației orașelor noastre.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe fondul acestor schimbări radicale anul 1970 reprezintă un moment crucial în evoluţia industrială şi socială a judeţului nostru. Alături de intrarea în funcţiune a marilor obiective economice, tot la nivelul acestui an tabloul dezvoltării oraşelor vasluiene mai cuprinde, printre altele, modernele centrale telefonice automate la Vaslui şi Bîrlad, policlinica şi hotelul din Bîrlad, policlinica din Vaslui. Tot în aceeaşi perioadă a fost construit şi dat în folosinţă modernul sediu politico-administrativ în care sînt concentrate o mare parte din direcţiile Consiliului popular judeţean şi instituţiile judeţene.

În înfăptuirea tuturor obiectivelor de dezvoltare multilaterală a judeţului prin asigurarea unor înalte ritmuri transformărilor industriale, o principală contribuţie au adus-o harnicele colective de muncă de la fabricile de rulmenţi şi confecţii bîrlădene, muncitorii, inginerii şi tehnicienii de la fabrica de mobilă şi confecţii Vaslui, în ale căror condiţii de muncă şi viaţă se fac tot mai puternic resimţite elemente dinamizatoare ale culturii şi civilizaţiei socialiste. Aşadar, nu este lipsit de importanţă să consemnăm şi în acest capitol efortul şi strădania, priceperea şi capacitatea de muncă ale marilor colective industriale din judeţ, care, animate de bogata activitate politică desfăşurată de organele şi organizaţiile de partid, au înscris în tabloul industrializării vieţii economice a oraşelor valoroase pagini de realizări, schimbînd fundamental configuraţia acestor locuri şi aducîndu-şi contribuţia la ceea ce înseamnă dimensionarea în viaţă a potenţelor şi implicaţiilor umaniste ale revoluţiei socialiste. Deşi capitolele consacrate oraşelor tratează pe larg aceste fapte de muncă rodnică, totuşi trebuie să exemplificăm şi aici rezultatele obţinute de fabrica de rulmenţi din Bîrlad care, de-a lungul anilor, s-a transformat într-un puternic centru muncitoresc şi cu un ridicat potenţial comunist. Mă refer la activitatea celor peste 1.600 membri ai partidului care muncesc aici şi sub conducerea cărora în cincinalul trecut au fost asimilate şi introduse în procesul de fabricaţie peste 300 tipo-dimensiuni de rulmenţi, faţă de numai 4 tipuri cîte se produceau în primii ani de existenţă a fabricii. Desigur, progresele marcate sînt destul de semnificative, dacă avem în vedere că oamenii — elementul fundamental, decisiv al oricărei activităţi productive, concomitent cu crearea şi dezvoltarea fondului calitativ şi cantitativ al producţiei, şi-au modelat înseşi concepţiile şi mentalităţile tradiţionale morale, politice şi profesionale. Prestigiul fabricii de rulmenţi, cunoscut şi recunoscut pe plan mondial prin valoarea şi utilitatea bijuteriilor de oţel, reprezintă în ultimă instanţă prestigiul făuritorilor — oamenii, înalta lor conştiinţă patriotică de producători şi deţinători ai tuturor valorilor sociale.

O acţiune de mare amploare care a generat rezultate superioare în folosirea mai eficientă a forţei de muncă şi ridicarea rentabilităţii utilajelor, în creşterea producţiei globale industriale pe fabrici şi la nivel de judeţ, a fost aceea legată de fenomenul de autoutilare care s-a generalizat. Autoutilarea — element nou al producţiei moderne socialiste — a influenţat radical asupra descoperirii şi valorificării superioare a rezervelor

https://biblioteca-digitala.ro

existente în întreprinderi, a stimulat spiritul de creativitate al oamenilor în procesul de modernizare a producției, a mobilizat întreaga masă de producători la gospodărirea mai chibzuită a bazei tehnico-materiale din dotație. Totodată, introducerea autoutilării a determinat o mai largă participare a cunoștințelor tehnico-științifice la viața de producție, o organizare mai rațională a muncii, un interes crescut din partea tuturor lucrătorilor în asimilarea celor mai recente cunoștințe în domeniul perfecționării profesionale.

Un loc important în economia județului nostru îl ocupă întreprinderile de industrie locală care, ca urmare a investirii unor sume importante din fondurile centralizate, precum și a folosirii în mai mare măsură a creditelor de mică mecanizare au ajuns să-și sporească contribuția la satisfacerea cerințelor populației cu diverse bunuri de larg consum. Industria locală își desfășoară activitatea în cele 4 centre urbane, cuprinzînd un număr de 6 ramuri de producție (alimentară, lemn, metal, materiale de construcție, textile).

Grija pentru dezvoltarea industriei locale și ridicarea nivelului ei de participare la satisfacerea nevoilor pieții interne și externe se concretizează în creșterea de la an la an a numărului de unități, diversificarea produselor și ridicarea gradului de modernizare a procesului de muncă. În anul 1970 numărul total al unităților de producție din industria locală a fost de 160 față de 154 cîte erau în 1967, accentul punîndu-se pe cele de construcții de mașini, prelucrarea metalelor, exploatarea și prelucrarea lemnului, din industria alimentară etc.

Evoluția industriei locale este caracterizată prin importante sporuri ale productivității muncii, care în 1970 ajunge la 113,7 la sută față de 1965. Ritmul anual înregistrat la acest indicator este de 2,6, destul de apropiat de cel din industria republicană.

Extinderea și modernizarea producției, formarea de unități noi au determinat creșterea numărului de salariați de la 1572 cîți erau în 1965 la 2531 în 1970.

Ritmul mediu anual de creștere a producției globale în cadrul industriei locale, în perioada 1966—1970, a fost de 13,1, volumul valoric al producției fiind de 394.859 mii lei în 1970 față de 215.605 mii lei în 1965. Creșterea producției globale în industria locală a modificat considerabil ponderea acestei ramuri în cadrul producției industriale pe județ de la 17,6 la sută în 1965 la 18,3 la sută în 1970. De o deosebită atenție din partea organelor și organizațiilor de partid s-a bucurat și dezvoltarea cooperației meșteșugărești care, răspunzînd cerințelor mereu mai mari de deservire a populației, și-a mărit numărul de unități prestatoare de servicii de la 83 (1960) la 155 (1970). O dată cu aceasta a crescut și numărul cooperatorilor de la 659 la 1 547 din care, la nivelul anului 1970, peste 1000 lucrează în unități de deservire a populației. Valoarea producției globale realizată de cooperația meșteșugărească se ridică în 1970 la 153 501 mii lei față de 95 862 consemnată în 1965.

https://biblioteca-digitala.ro

Prin condiţiile create în perioada actualului cincinal, industria locală, cît şi cooperaţia meşteşugărească vor cunoaşte noi şi importante creşteri pe linia dotării tehnico-materiale, ridicării gradului de rentabilitate şi sporirii contribuţiei lor la bunăstarea populaţiei de la oraşe şi sate.

Ca o confirmare a spiritului dinamic în care acţionează masele de oameni ai muncii din fabricile şi unităţile economice din judeţ stau mărturie şi rezultatele obţinute în 1971, anul inaugural al cincinalului în care ne aflăm. Plecînd de la succesele înregistrate, cît şi de la frumoasele perspective deschise de Congresul al X-lea al partidului dezvoltării industriale a oraşelor noastre, oamenii muncii au depus eforturi stăruitoare pentru a imprima întregii lor activităţi un înalt grad de rodnicie, pentru a se achita în mod exemplar de sarcinile de plan şi de angajamentele asumate în perioada anului 1971. Aceste eforturi au fost concretizate, la nivel de judeţ, în realizarea planului la producţia globală industrială în procent de 103,4 la sută, cu o creştere de 9,6 la sută faţă de nivelul anului 1970, depăşirea angajamentelor în întrecerea socialistă, realizarea unei productivităţi a muncii de 102,4 la sută, producţia marfă vîndută şi încasată de 9,1 la sută, faţă de prevederile planului. Îndeplinirea indicatorului producţiei marfă în proporţie de 108,5 la sută a însemnat pentru economia naţională, cît şi pentru industria vasluiană o creştere de 12 mii bucăţi rulmenţi peste plan, confecţii în valoare de 28 milioane lei şi 5,5 milioane lei depăşiri concretizate în garnituri de mobilă fabricate în unităţile de stat. Livrările la export au fost îndeplinite în procent de 105,9 la sută din care în devize libere 126 la sută.

Tot în anul 1971, prin dezvoltare şi modernizare, fabrica de rulmenţi a ajuns să producă peste 5 milioane bucăţi anual, iar fabrica de confecţii Vaslui a obţinut un spor de producţie globală de 95 milioane lei. Totodată au fost date în exploatare : *Complexul de semiindustrializare a legumelor şi fructelor* şi *Atelierul mecanic* al întreprinderii de industrie locală la Vaslui, complexul meşteşugăresc şi o secţie de produse lactate la Huşi, Complexul de porcine cu o capacitate de 30 mii capete, la Fălciu, cinci centre de vinificaţie cu o capacitate de o mie de vagoane depozitare la Negreşti, Codăeşti, Banca, Berezeni şi Hoceni, două microcomplexe comerciale în oraşele Vaslui şi Bîrlad, alte obiective de interes economico-social şi cultural.

Tabel cuprinzînd principalele produse ale industriei vasluiene

	U/M	1950	1960	1965	1970	1971
Rulmenţi	mii buc.	—	1361	2522	3716	4012
Prefabricate betoane	m. c.	—	—	1466	6109	5541
Cărămizi şi blocuri ceramice	mii buc.	1647	7260	7434	20025	25511
Carne totale	tone	850	2038	3152	2851	1986
Preparate din carne	tone	218	744	619	892	1043
Lapte în consm (inclusiv lapte praf)	mii hl,	2,2	4,7	18,3	34	287
Brînzeturi	tone	257	1015	1051	2369	—
Unt	tone	—	32	—	519	—
Uleiuri şi grăsimi vegetale	tone	1350	1768	2864	5616	4351

https://biblioteca-digitala.ro

INVESTIȚII — CONSTRUCȚII

Dezvoltarea economică și socială a județului este organic legată de aplicarea unei raționale politici de investiții.

La rîndul lor investițiile, creșterea de la an la an a acestora, își au ca izvor bogățiile naturale și materiale de care dispune societatea noastră, eforturile de muncă ale oamenilor, administrarea cît mai chibzuită a averii obștești la nivelul fiecărei forme a proprietății socialiste. Cercetarea cît de sumară a alocațiilor de stat și a celor din surse locale destinate dezvoltării județului Vaslui demonstrează că rolul principal, hotărîtor în obținerea rezultatelor economice, în dobîndirea și de către localitățile noastre a unor noi valențe sociale și culturale a revenit și revine investițiilor. Investițiile constituie, așadar, elementul activ care asigură întregul progres, atunci cînd ele se întemeiază pe o politică de stat ce îmbină judicios latura rentabilității cu necesitatea dezvoltării întregii țări. Ni se pare deosebit de sugestivă în această direcție nu numai cifra totală de investiții, ci mai ales structura repartizării pe ramuri a acesteia, în cadrul căreia ponderea o deține dezvoltarea industriei. Din cele 2,674 miliarde lei alocate din fondurile de stat, reprezentînd o creștere de 51,2 la sută față de 1965, ce au revenit în cincinalul 1966—1970 dezvoltării județului nostru 30,7 la sută, adică 821 de milioane lei, au avut destinația înfăptuirii procesului de industrializare. Numai în 1970 au fost investite 228 milioane lei în industrie, impresionant de mult față de cele 45 milioane realizate la nivelul anului 1965. Din totalul investițiilor industriale peste 275 milioane au fost orientate către dezvoltarea ramurii construcții de mașini și prelucrarea metalelor, circa 68 milioane în domeniul energiei electrice și tehnice, peste 23 milioane în industria materialelor de construcții și 151 milioane în industria alimentară. La aceasta se adaugă importante fonduri locale care întregesc tabloul amplu al dinamicii investițiilor.

Creșterea de 5 ori în 1970 față de 1965 a volumului de investiții alocate pentru dezvoltarea industriei a făcut ca ponderea activității industriale în viața economică a județului să fie tot mai mare. În cadrul repartizării acestor investiții s-a ținut seama de gradul de dezvoltare a fiecărui oraș, necesitățile și posibilitățile folosirii forței de muncă etc. Numai în sfera producției materiale au fost investite, în 1970, 544 milioane lei față de 290 milioane existente la nivelul anului 1965, iar în 1971 alocațiile în acest domeniu au fost de peste 619 milioane lei.

O amploare deosebită a cunoscut-o producția de construcții-montaj care în 1970 ajunge, pe total, la peste 371 milioane lei prețuri de deviz 1963, față de 175 milioane lei în 1965. Din aceasta producția construcții-montaj executată în antrepriză crește de la 134 milioane lei (1965) la 265 milioane lei.

https://biblioteca-digitala.ro

Pentru informarea cititorilor redăm mai jos tabelul cu repartizarea investiţiilor :

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Oraşul Vaslui							
Investiţii — total	33	99	104	69	79	139	220
din care: construcţii —	22	66	77	43	60	93	139
Municipiul Bîrlad							
Investiţii — total	48	71	74	117	115	154	162
din care: construcţii-montaj	28	52	56	83	60	52	52
Oraşul Huşi							
Investiţii — total	21	26	16	24	6	13	17
din care: construcţii-montaj	9	11	10	17	4	10	10
Oraşul Negreşti							
Investiţii — total	—	—	—	—	1	6	1
din care: construcţii montaj	—	—	—	—	1	5	1

Un element esenţial al ridicării nivelului de trai îl constituie îmbunătăţirea condiţiilor de locuit. Partidul şi statul nostru acordă o importanţă deosebită construcţiei de locuinţe proprietate de stat, în care scop, an de an, au fost alocate fonduri tot mai însemnate, paralel cu crearea condiţiilor materiale pentru construirea de locuinţe de către cetăţeni din fondurile proprii atît la oraşe cît şi la sate.

În perioada 1966—1970 s-au dat în folosinţă oamenilor muncii din judeţul Vaslui 3 600 apartamente, cu 1 545 mai mult faţă de perioada anilor 1961—1965. În actualul cincinal urmează să se construiască şi da în folosinţa populaţiei 7 660 apartamente din care 3 700 proprietate personală.

Ca urmare a sprijinului acordat de stat — atribuirea de teren, acordarea de împrumuturi băneşti, procurarea cu prioritate a materialelor necesare — un număr tot mai mare de cetăţeni din satele şi oraşele judeţului nostru şi-au construit şi-şi construiesc locuinţe personale.

Tot pe această linie se remarcă şi rezultatele dobîndite de constructorii vasluieni în anul 1971, cînd populaţia oraşelor a beneficiat de încă 1 278 apartamente confortabile.

Realizările cincinalului trecut se înscriu în istoria prezentă a Vasluiului ca o pagină dintre cele mai rodnice şi constituie premise sigure că în etapa făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate nivelul de viaţă materială şi spirituală a locuitorilor de pe aceste meleaguri va atinge noi dimensiuni pe măsura anilor luminoşi pe care îi trăieşte intens întregul popor român.

https://biblioteca-digitala.ro

Perspective. Prevederile cincinalului 1971—1975 conțin sarcini mobilizatoare care însuflețesc elanurile creatoare ale cetățenilor atît prin amploarea obiectivelor ce se vor construi, cît și prin consecințele pe care le vor avea asupra nivelului de viață materială și spirituală.

Continuînd linia politică de dezvoltare echilibrată și armonioasă a localităților țării, de repartizare rațională a forțelor de producție, Congresul al X-lea al partidului a prevăzut pentru județul nostru importante sporuri ale producției industriale care vor schimba structural imaginea orașelor.

Încă din 1971 s-a desfășurat o activitate intensă pentru ca sarcinile cincinalului să se contureze necontenit în diversitatea valorilor materiale create, în asigurarea a noi locuri de muncă și apariția unor noi și importante profesii în structura preocupărilor cetățenilor. Dezvoltarea industriei va asigura treptat o repartizare corespunzătoare a forței de muncă pe ramuri și va determina un salt fără precedent în creșterea greutății specifice a factorului industrial în viața orașelor. Astfel, se vor înregistra creșteri substanțiale la numărul salariaților, ajungîndu-se ca în 1975 aceștia să mai cuprindă încă 16 000 de oameni ai muncii, dintre care 65,5 la sută (9 900) vor lucra în industrie.

Apariția unor ramuri ale industriei, strîns legate de progresul tehnico-științific contemporan, va permite o valorificare superioară a resurselor de care dispunem, ridicarea necontenită a productivității muncii sociale. Ca urmare a capacităților noi ce vor fi date în folosință, gama produselor vasluiene se va îmbogăți simțitor. Pe lîngă un volum sporit de rulmenți, confecții, mobilă, mărfuri agroalimentare, se vor fabrica importante cantități de materiale și aparatură pentru instalații, corpuri de încălzit din tablă, vată minerală, carton bituminat, cărămizi dialit, fire din bumbac, ciorapi, tricotaje, încălțăminte etc.

Crearea unei industrii puternice pe teritoriul județului nostru va permite realizarea unor mărfuri disponibile pentru export în valoare de peste 127 milioane lei valută, ponderea principală acoperind-o produsele alimentare și de construcții de mașini, înregistrîndu-se o creștere de 200 la sută față de 1970.

Ceea ce caracterizează noul cincinal este planificarea unor creșteri importante ale indicatorilor calitativi ai planului producției industriale.

Pentru a avea o imagine a importantelor creșteri planificate la producția globală industrială, subliniem că în anul 1975 ea va spori de 2 ori și jumătate față de anul 1970, ritmul mediu anual al dezvoltării fiind de peste 20 la sută, superior celui planificat a se realiza pe țară. 63 la sută din producția globală industrială se va obține pe seama creșterii substanțiale a productivității muncii.

Dezvoltarea economiei, culturii, sectorului de deservire va asigura, cum e și firesc, o repartiție corespunzătoare a forței de muncă. Numărul salariaților noi va crește aproape cu 16 mii. Va crește considerabil

https://biblioteca-digitala.ro

şi aportul judeţului Vaslui la venitul naţional, valoarea beneficiilor vărsate la bugetul statului ridicîndu-se, în 1975, la 1 354 087 000 lei.

Realizarea producţiei amintite va fi urmarea unei activităţi nemaiîntîlnite pe aceste meleaguri în domeniul investiţiilor şi construcţiilor, pentru care au fost alocate 5,137 miliarde lei din fondurile centralizate ale statului şi 1,327 miliarde lei investiţii din fonduri proprii şi necentralizate.

În contextul acestui dinamic program oraşul Vaslui va deveni un puternic centru industrial. În anul 1972, datorită executării unui volum de investiţii de peste 1 miliade lei, a intrat în funcţiune filatura de bumbac, vor fi continuate lucrările şi va intra în producţie secţia de cărămizi dialit a fabricii de materiale izolatoare, cu o capacitate de 7 milioane bucăţi cărămizi echivalente anual, poligonul de prefabricate cu 6 mii m.c. prefabricate anual. Totodată s-au încheiat lucrările la alimentarea cu apă a oraşului şi cele de la acumularea Puşcaşi — capacitatea de 22 milioane m.c. apă, 1 magazin general de mărfuri, au fost date în folosinţă spitalul modern cu 700 locuri, hotelul O.J.T. şi sînt în curs de construcţie şcoala profesională şi internatul pentru fabrica de ventilatoare, căminul de 70 locuri pentru fabrica de mobilă. O realizare cu înrîuriri asupra vieţii spirituale este legată de darea în funcţiune a Tipografiei, dotată cu moderne utilaje de mare productivitate.

În zona de aval a barajului de la Puşcaşi a început construcţia unei fabrici de materiale izolatoare, iar pînă în anul 1975 vor fi date în folosinţă o fabrică de produse ceramice cu o capacitate de 160 milioane cărămizi anual, o fabrică de ventilatoare, una de băi şi radiatoare din tablă emailată, o uzină de maşini şi piese de schimb pentru industria uşoară, o secţie de coniac cu 30 000 hl pe an, o secţie de vermut cu o producţie de 50 000 hl.

Tot în anul 1972 au fost construite : un atelier mecanic la Negreşti, cu o producţie globală de 6 milioane lei anual, Combinatul avicol de la Vaslui, cu o capacitate de 300 000 păsări carne anual, vor fi realizate 1 270 apartamente din care 750 din fondurile statului şi 520 cu ajutorul statului şi din fondurile populaţiei.

Importante prevederi vor prinde viaţă şi în municipiul Bîrlad, care în anii socialismului deja şi-a conturat un profil industrial pe harta economică a ţării şi ale cărei potenţe productive vor fi stimulate prin extinderea şi automatizarea procesului de producţie al Fabricii de rulmenţi, a cărei capacitate în 1976 va fi de peste 38 milioane rulmenţi, darea în funcţiune a unei fabrici de aparate de măsură şi control şi altor obiective utilate la nivelul celor mai noi descoperiri din domeniul tehnicii de producţie.

https://biblioteca-digitala.ro

Desigur, intrarea în funcțiune a unor astfel de obiective va influența în mod hotărîtor asupra dinamicii creșterii economice, a ritmului de integrare a județului Vaslui în procesul de industrializare socialistă, alinierea orașelor noastre la activitatea localităților urbane puternic dezvoltate ale țării. Orașul Huși, ale cărui tradiție și profil au fost dintotdeauna agricole, va cunoaște o adevărată intrare în procesul de industrializare și urbanizare prin construirea unei fabrici de ciorapi, cu o producție estimată de 18 milioane perechi anual, a unei fabrici de încălțăminte, realizarea unei secții de industrializare a laptelui și a unei fabrici de conserve de înaltă capacitate productivă. O influență hotărîtoare în înfăptuirea acestor obiective, în radicalizarea preocupărilor populației și adaptarea ei la noi condiții de disciplină socială și de activitate economică, o va avea aducțiunea apei potabile și industriale din debitul rîului Prut. În acest fel se vor rezolva în linii generale necesitățile consumului industrial și se va deschide perspectiva ca în perioada imediat următoare actualului plan cincinal în acest oraș să-și facă apariția noi și importante obiective economice, să se mărească gradul de urbanizare a vieții locuitorilor.

Dezvoltarea ascensivă a județului nostru, integrat ritmului rapid de evoluție a țării, va face ca în actualul cincinal producția globală industrială să crească într-un ritm anual de 20,2 la sută. Făurarii dar și beneficiarii acestor mari realizări vor fi harnicele colective de oameni ai muncii din toate localitățile vasluiene care, animați de politica profund științifică și clarvăzătoare a partidului comunist, vor face totul pentru a adăuga la fondul valorilor materiale și spirituale ale societății socialiste noi și prestigioase succese în muncă.

AGRICULTURA

Documente din cele mai vechi timpuri atestă că ocupația de bază a locuitorilor statorniciți pe teritoriul actualului județ Vaslui a fost cultivarea pămîntului, legumicultura, podgoritul și creșterea diferitelor rase de animale. Această preocupare tradițională, cu întreaga experiență dobîndită de lucrătorii ogoarelor în exploatarea terenurilor agricole, s-a transmis din generație în generație, înregistrînd în diferite etape istorice o serie de progrese în concordanță cu evoluția generală a societății românești. O influență deosebită asupra situației precare a țăranului de pe aceste locuri, asupra îmbunătățirii mijloacelor de lucrare a pămîntului au avut-o numeroasele acte revoluționare, printre care un rol preponderent a revenit reformei agrare din 1946 înfăptuită sub conducerea Partidului Comunist Român în cadrul etapei revoluției populare, cît și cooperativizării agriculturii — grandios proces desfășurat de către guvernarea proletară pentru atragerea întregii țărănimi pe făgașul construirii socialismului în țara noastră. Aceste evenimente cu adînci sem-

https://biblioteca-digitala.ro

nificaţii politice şi sociale, coroborate de o politică de stat pusă în slujba intereselor celor ce muncesc de la oraşe şi sate, şi-au pus adînc pecetea pe evoluţia întregii agriculturi, determinînd fundamentale progrese în modul de activitate al ţărănimii şi în conştiinţa acesteia.

Caracterizată prin existenţa suprafeţelor fărîmiţate determinată de relaţiile de producţie capitaliste, de contradicţii, agricultura din judeţul Vaslui, ca de altfel a întregii Românii din perioada premergătoare instaurării puterii clasei muncitoare, reprezenta un domeniu a cărui contribuţie la ridicarea nivelului de viaţă al populaţiei era necorespunzătoare. Desigur, retrospectiva asupra situaţiei agriculturii şi a prefacerilor care au avut loc în acest domeniu de mare importanţă economică în anii socialismului, ne dă o imagine concludentă a caracterului judicios al politicii partidului şi statului nostru pentru dezvoltarea intensivă şi multilaterală a terenurilor agricole, pentru ridicarea rentabilităţii economice a acestei ramuri. Transformarea socialistă a agriculturii, concepută şi realizată în spiritul marxism-leninismului de către Partidul Comunist Român a reprezentat perioada cea mai fecundă din întreaga istorie a ţărănimii, perioadă ce a adus cu sine adînci prefaceri, sudînd şi mai mult unitatea de gîndire şi acţiune a oamenilor, ridicînd pe o treaptă istorică superioară raporturile de alianţă şi de cooperare multilaterală între clasa muncitoare şi ţărănime. Reflectate la nivelul judeţului nostru, consecinţele cooperativizării agriculturii s-au materializat în eliminarea treptată a contradicţiilor sociale şi de clasă din cadrul satului, în ridicarea conştiinţei ţărănimii la nivelul înţelegerii că singura cale pentru creşterea bunăstării proprii şi a întregii societăţi o reprezintă renunţarea la proprietatea privată şi formarea proprietăţii de grup — element prin care se asigură superioritatea unei agriculturi întemeiată pe cooperarea indisolubilă cu celelalte ramuri ale economiei naţionale.

Înţelegînd marile probleme sociale puse în faţa poporului de către partidul comuniştilor, ţărănimea de pe ţinuturile vasluiene încă din 1949 a aderat la actul cooperativizării, formîndu-se astfel primele nuclee ale cooperativelor agricole de producţie. Iniţial au fost adoptate de către marea parte a ţărănimii formele tranzitorii de cooperativizare, printre care întovărăşirile, dar şi cooperativele propriu-zise. Acest lucru a făcut ca majoritatea ţăranilor să se convingă de marile posibilităţi pe care le oferă exploatarea pămîntului în comun progresului agricol, beneficiind de importante ajutoare materiale şi băneşti, dotaţii din partea statului. O dată cu înfiinţarea primelor forme cooperatiste în agricultură, au luat naştere staţiunile de maşini şi tractoare, care au avut o influenţă hotărîtoare asupra ridicării gradului de eficienţă economică a pămîntului, asupra creşterii producţiilor vegetale şi animale. De fapt, împletirea muncii formelor cooperatiste cu activitatea staţiunilor de maşini şi tractoare a reprezentat, pentru acea perioadă, una din cele mai propice forme de colaborare între sat şi oraş, între clasa muncitoare şi ţărănime care cu timpul a căpătat noi coordonate şi semnificaţii. În anul 1950

https://biblioteca-digitala.ro

în județul Vaslui, ca urmare a unei intense activități desfășurate de organele și organizațiile de partid, de organizațiile de stat ce reprezentau regimul democrat popular pe plan local, funcționau mai multe întovărășiri agricole, peste 26 cooperative agricole de producție, S.M.T.-uri dotate cu tractoare și alte mașini agricole.

Dovedindu-se avantajele oferite de noile relații sociale și de producție care pătrundeau în viața satului, s-a ajuns ca în anul 1962 să se încheie în linii generale procesul de cooperativizare a agriculturii și în județul Vaslui. Acest eveniment a consfințit claritatea și viabilitatea politicii agrare a partidului nostru, deschizînd întregii țărănimi noi orizonturi în creșterea bunăstării și prosperității sale.

Atunci cînd vorbim despre transformările provocate de construcția orînduirii socialiste în agricultură, trebuie să avem în vedere că ele s-au petrecut pe fondul istoric de regenerare a întregii țări, cuprinzînd aspectele legate de necesitatea creșterii forțelor de producție prin înfăptuirea industrializării, cît și de procesul de afirmare și triumfare a noilor relații de producție la scara întregii societăți. Deci, în concepția partidului nostru privind politica sa agrară s-a împletit în chip responsabil activitatea de introducere a relațiilor de producție socialiste în agricultură cu cea de creare a unei puternice baze tehnico-materiale pentru această ramură. Această îngemănare dialectică explică marea capacitate creatoare a partidului nostru și ne dă posibilitatea să înțelegem că noile fenomene politice și organizatorice, pentru a fi asimilate de viața satelor, de țărănime, era necesară o oarecare perioadă de timp, că noul, în condițiile de care vorbim, întîmpină rezistența unei structuri eterogene a proprietății private tradiționale. Noul, pentru a se impune și a se transforma în factor dominant, trebuia să lichideze contradicțiile sociale ale satului românesc grefate pe platforma inegalității economice ce a generat de-a lungul timpului fenomenul exploatării omului de către om.

Componentă fundamentală a politicii generale a partidului în perioada acelor timpuri de mari eforturi, cooperativizarea agriculturii a dus și pe aceste meleaguri la schimbări de profunzime în viața satelor unde au pătruns treptat și s-au statornicit definitiv noile relații de producție întemeiate pe proprietatea socialistă de stat și cooperatistă. În acest subcapitol vom reține atenția asupra elementelor esențiale ale transformării agriculturii, subliniind mai ales realizările obținute în cincinalul precedent și ceea ce reprezintă pentru economia agrară a județului obiectivele prevăzute de Congresul al X-lea al partidului.

Unul dintre principalele elemente care ne oferă posibilitatea cunoașterii evoluției în timp a agriculturii pe calea socialismului este însăși cercetarea structurii repartiției suprafeței agricole pe categorii de unități și din care desprindem aspectele reale ale cooperativizării. Din analiza situației existente în anii la care ne referim se desprinde fenomenul creșterii treptate a suprafețelor agricole cooperatiste și reducerea în proporții de masă a celor din posesia gospodăriilor individuale. Această

https://biblioteca-digitala.ro

afirmaţie, care se referă de fapt la procesul concret al cooperativizării, este susţinută de cîteva comparaţii concludente la care vom apela în continuare. Dacă în 1950 suprafaţa agricolă — proprietate a cooperativelor de producţie — era de 5,9 mii hectare, iar cea deţinută de gospodăriile agricole individuale de 316,1 mii hectare, pînă în 1965 raporturile dintre ele se schimbă radical, căpătînd dominanţă aproape absolută proprietatea cooperatistă. În 1960 repartiţia suprafeţei agricole pe categorii de unităţi se înfăţişează astfel : întreprinderile de stat deţin 99,9 mii hectare, cooperativele agricole de producţie 188,3 mii hectare din care 14,7 mii hectare în folosinţa membrilor cooperatori, iar gospodăriile agricole individuale 123,3 mii hectare. Şi mai semnificativă apare situaţia în 1965, cînd unităţile agricole de stat posedă 89,5 mii hectare, cele cooperatiste 320,8 mii hectare din care 31,7 mii hectare în folosinţa cooperatorilor, iar gospodăriile individuale doar 1,3 mii hectare. Acelaşi fenomen este demonstrat şi de repartizarea suprafeţelor arabile. În anul 1950, din totalul de 300,1 mii hectare arabil reveneau 27,8 mii hectare unităţilor de stat, 5,3 mii hectare cooperativelor de producţie şi 267,5 mii hectare gospodăriilor individuale. Privită la nivelul anului 1970 situaţia se prezintă : întreprinderile de stat 44,4 mii hectare, C.A.P. 255 mii hectare, gospodăriile individuale 1,0 mii hectare.

Spiritul viu, dinamic al dezvoltării societăţii socialiste s-a răsfrînt multilateral asupra accelerării progresului din domeniul agriculturii de stat şi cooperatiste. Ritmul accelerat de dezvoltare a agriculturii, de intensificare a producţiei agricole a fost posibil datorită importantelor investiţii alocate de stat în acest domeniu. Astfel, perioada 1966—1970 a reprezentat pentru agricultura din judeţul Vaslui una dintre cele mai rodnice etape în procesul de dezvoltare şi modernizare a acestei ramuri. Ca urmare a investiţiilor de 984 milioane lei acordate de stat unităţilor socialiste, baza tehnico-materială a crescut şi s-a modernizat continuu, ceea ce a determinat extinderea lucrărilor mecanizate şi sporirea producţiei agricole.

Referindu-se la asigurarea utilajelor şi maşinilor agricole aceste dotaţii au crescut considerabil de la an la an influenţînd dezvoltarea sectorului de stat al agriculturii, întărirea economico-organizatorică a cooperativelor agricole de producţie şi, pe această bază, creşterea necontenită a producţiilor vegetale şi animale pe unitatea de suprafaţă Dacă luăm comparativ anul 1950 cu 1970, evoluţia în timp a parcului de maşini şi tractoare demonstrează cu elocvenţă importantele schimbări survenite în mecanizarea lucrărilor agricole. Cîteva cifre sînt concludente în această direcţie. În 1950 în agricultura judeţului Vaslui lucrau 227 tractoare agricole (unităţi fizice), iar în 1970 numărul acestora se ridică la peste 3 000 din care 2 429 au fost repartizate în unităţile de mecanizare a agriculturii pentru a efectua lucrări în cooperativele de producţie. O creştere considerabilă o înregistrează tractoarele agricole (unităţi convenţionale) care se ridică de la 271 în 1950 la 5 388 în 1970.

https://biblioteca-digitala.ro

Dacă comparăm parcul de mașini și tractoare pe care l-a avut județul Vaslui în 1970 cu situația pe țară existentă în 1938, rezultă și mai pregnant lipsa totală de preocupare a regimului burghezo-moșieresc pentru dezvoltarea agriculturii, deși atunci, cît și mai tîrziu, erau la modă teoriile cu privire la caracterul eminamente agrar al României.

Date comparative

Nr. crt.	Pe țară în 1938		Pe județ în anul 1970
1.	Tractoare agricole		
	— în unități fizice	4.049	8.113
	— în unități convenționale	4.858	5.388
2.	Pluguri pentru tractoare	—	3.144
3.	Cultivatoare mecanice	—	759
4.	Sape rotative	—	555
5.	Semănători mecanice	—	1.718
6.	Mașini de împrăștiat îngrășăminte	—	372
7.	Combine pentru păioase	—	1.109
8.	Combine pentru siloz	—	140
9.	Suprafața arabilă pe 1 tractor fizic ha	2.493	97 ha.

Mecanizarea agriculturii are ca urmare firească ridicarea producțiilor agricole pe unitate de suprafață, asigurarea unor lucrări capitale din campaniile agricole în timpul optim și de calitate, ușurarea muncii lucrătorilor din agricultură. Ținînd seama de aceste consecințe favorabile asupra progresului agricol, statul nostru a luat măsurile de dotare a agriculturii din județul Vaslui și cu alte mașini și utilaje agricole. Astfel, în 1970 numărul semănătorilor mecanice care deserveau cooperativele agricole și I.A.S-urile se ridica la peste 1.700 comparativ cu 1950, cînd în agricultura județului lucrau doar 31 de asemenea utilaje — inexistente în țara noastră în anul 1938. O creștere vertiginoasă a fost înregistrată și în dotarea agriculturii cu combine pentru păioase al căror număr a ajuns în 1970 la 1.109 față de 1 în 1950. În agricultura românească abia în 1948 existau doar 45 combine păioase, iar în 1950 numai 74.

Introducerea progresului tehnic, îmbunătățire necontenită a parcului de mașini și tractoare, diversificarea acestora în funcție de caracterul lucrărilor agricole, au făcut ca pe parcursul anilor lucrările mecanice să-și extindă aria de cuprindere aplicîndu-se nu numai la cultura mare, ci cu bune rezultate și în sectoarele creșterii animalelor, viti-pomicultură, legumicultură, sectoare în care munca tradițională a suferit radicale transformări devenind din ce în ce mai rentabilă.

https://biblioteca-digitala.ro

Alături de mecanizare, o atenţie deosebită a fost şi este acordată introducerii pe scară largă a îngrăşămintelor chimice, sporirii fertilităţii solului, folosirii substanţelor insectofungicide şi erbicide pentru combaterea dăunătorilor.

Dacă în anul 1950 cantitatea de îngrăşăminte chimice ce revenea întregii agriculturi româneşti era de 22.600 tone, în anul 1970 numai agricultura judeţului Vaslui a dispus de peste 45.900 tone îngrăşăminte chimice — substanţă activă. Folosirea îngrăşămintelor chimice a fost dublată de importante cantităţi de îngrăşăminte organice, care au contribuit la creşterea gradului de fertilitate a suprafeţelor agricole şi mărirea pe această cale a producţiilor la hectar. Preocuparea în domeniul chimizării a fost orientată nu numai spre latura cantitativă a îngrăşămintelor, ci şi spre asigurarea calităţii acestora, punîndu-se accent pe creşterea ponderii îngrăşămintelor azotoase, ca cel mai activ element în fertilizare.

Mărirea cantităţii de îngrăşăminte chimice a determinat creşterea suprafeţei agricole fertilizate prin aceste mijloace de la 103.152 ha., cît era în 1965, la 178.317 ha, în anul 1970, aspect cu repercusiuni directe asupra obţinerii unor producţii sporite pe unitate de suprafaţă. Eforturile de fertilizare a pămîntului făcute direct de către stat au fost completate de măsurile luate pe plan local de către organele şi organizaţiile de partid, conducerile unităţilor agricole pentru folosirea îngrăşămintelor naturale. Numai în anul 1970 celor peste 45.900 tone îngrăşăminte chimice destinate agriculturii, li se adaugă peste 537.000 tone îngrăşăminte naturale a căror încorporare în sol a făcut să se obţină însemnate cantităţi de producţie peste prevederile de plan şi implicit să crească beneficiile unităţilor de stat, veniturile cooperativelor agricole de producţie şi ale membrilor cooperatori. Dacă am calcula procentul creşterilor înregistrate în folosirea îngrăşămintelor chimice, am putea aprecia că la sfîrşitul cincinalului trecut numai agricultura cooperatistă dispunea de peste trei ori mai multe îngrăşăminte chimice faţă de 1965 şi de peste 1,5 ori îngrăşăminte organice. Aceleaşi creşteri au fost înregistrate şi în cadrul unităţilor agricole de stat.

Mecanizarea şi chimizarea agriculturii, factori de importanţă hotărîtoare pentru ridicarea procesului de producţie agricol la nivelul cerinţelor şi necesităţilor economiei naţionale, au făcut ca producţiile obţinute să reflecte superioritatea agriculturii socialiste, marile rezerve de care dispune aceasta pentru a-şi mări contribuţia la crearea produsului social şi a venitului naţional, la sporirea nivelului de trai al tuturor oamenilor muncii. În demonstrarea acestei evoluţii spre exploatarea intensivă a suprafeţelor agricole şi modernizarea muncii ne sprijinim pe cîteva cifre sugestive şi care exprimă sintetic progresele obţinute.

Producţia totală de cereale pentru boabe a fost, în anul 1970, de 338.875 tone faţă de 217.110 tone cît era în 1960. În cele 10 unităţi agricole de stat fondurile fixe — total — s-au ridicat de la 374.817 mii lei,

https://biblioteca-digitala.ro

în 1965, la 434.594 mii lei în 1970, iar producția totală de cereale a fost de 71,0 mii tone din care grîu 26,5 tone și porumb 42,5 mii tone. Și acestea în condițiile în care o mare parte din culturi au fost distruse de inundații.

În aceeași măsură putem vorbi de importantele succese obținute în creșterea principalilor indicatori ai celor 8 întreprinderi pentru mecanizarea agriculturii, ale căror fonduri fixe, pe total, au ajuns la 328,5 mii lei în raport cu cele 301,4 mii lei existente în anul 1965, iar veniturile cuvenite (în bani și în natură), între limitele acelorași ani, au fost de 111.445 mii lei (1970) și respectiv 72.074 mii lei.

Cooperativizarea agriculturii a însemnat pentru țărănime, cît și pentru întreaga economie națională, un proces istoric cu adînci implicații asupra dezvoltării generale a societății noastre socialiste, demonstrînd, de la o perioadă la alta, caracterul de înaltă ținută științifică al politicii partidului nostru reflectată în atitudinea față de populația satelor, în măsurile de antrenare a acesteia la nobila operă de făurire a societății socialiste. Dimensiunile acestui amplu fenomen, la nivelul județului Vaslui, își găsesc oglindirea în evoluția principalilor indicatori ai celor 123 cooperative agricole în care activează 117 mii familii de țărani. Ne vom limita doar la exemplificarea cîtorva aspecte din care rezultă fără îndoială, întărirea economico-organizatorică a cooperativelor agricole de producție și implicit sporirea necontenită a nivelului de trai al țărănimii cooperatiste.

Averea obștească a C.A.P.-urilor a crescut în cincinalul trecut de la 470,7 mii lei (1965) la 730,2 mii lei în 1970, iar valoarea fondurilor fixe a fost de 353,6 milioane lei și respectiv de 655,1 milioane lei. În 1971 valoarea averii obștești era de 798 milioane lei, iar cea a fondurilor fixe de 704,400 milioane lei.

Producția totală a principalelor culturi a cunoscut, în general, aceeași linie ascendentă. Se remarcă în primul rînd producția totală a cerealelor pentru boabe al cărui spor este, în 1970, de 121.765 tone față de 1960. În anul 1971 ajunge la 404.000 tone. Dezvoltarea unor sectoare rentabile și folosirea mai bună a forței de muncă au avut drept urmare sporirea necontenită a veniturilor bănești realizate de cooperativele agricole de producție. În 1965 veniturile bănești realizate erau de 293,4 milioane lei, în 1970 ele cresc la 352,2 milioane lei.

Preocuparea partidului și statului nostru pentru dezvoltarea intensivă și multilaterală a agriculturii se reflectă, la nivelul unităților agricole, prin creșterea de la an la an a producțiilor medii la hectar. Referindu-ne la cultura grîului rezultatele evidențiază că, deși anul 1970 nu a fost cel mai favorabil producției agricole, totuși cantitatea medie la hectar a crescut, față de 1960, cu peste 800 kg. în I.A.S. și cu 265 kg. în C.A.P. La cultura porumbului boabe întreprinderile agricole de stat au obținut, în 1970 față de 1960, cu 2.679 kg. mai mult la hectar, iar cooperativele agricole de producție înregistrează o producție medie cu peste 650 kg. la

https://biblioteca-digitala.ro

hectar mai mare faţă de cea din 1960. La floarea soarelui producţia medie la hectar obţinută în întreprinderile agricole de stat a crescut de 2 ori faţă de 1960.

Pornind de la faptul că agricultura *„reprezintă una din ramurile de cea mai mare importanţă ale economiei, că ea are un rol hotărîtor pentru progresul rapid al întregii economii, pentru ridicarea nivelului de trai al poporului"* — aşa cum sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu — Partidul Comunist Român nu a neglijat nici o clipă dezvoltarea acestui sector şi a combătut la timp tendinţele consumatoriste şi de diminuare a valorii economice a ramurii agricole, risipa şi neglijenţa manifestate uneori în administrarea fondurilor de stat şi cooperatiste.

Este un mare merit al partidului şi statului nostru şi o dovadă a înaltei responsabilităţi comuniste faţă de interesele vitale ale întregului popor de a avea necontenit grijă ca agricultura să-şi ridice mereu potenţele sale productive la nivelul cerinţelor generale ale progresului orînduirii noastre socialiste. În acest sens partidul a elaborat şi a aplicat soluţii originale şi novatoare de dezvoltare a agriculturii, corespunzătoare fiecărei etape de evoluţie generală a ţării, măsuri integrate organic procesului revoluţionar de construire a socialismului la oraşe şi sate.

O etapă superioară şi cu multiple implicaţii în dezvoltarea agriculturii, cît şi a celorlalte ramuri ale economiei naţionale, o reprezintă Congresul al X-lea al P.C.R. ale cărui obiective vizează făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate în ţara noastră. În spiritul acestor documente au fost elaborate şi sînt în curs de aplicare *programele judeţene de gospodărire a apelor şi de dezvoltare a zootehniei* — ale căror obiective izvorăsc din programele naţionale.

Prevederile acestor programe judeţene au început să se materializeze în realizarea unor însemnate obiective din domeniul îndiguirilor, desecărilor, irigaţiilor şi a creşterii sectorului zootehnic. Efectuarea unui volum sporit de investiţii centrale şi locale, în anii precedenţi, a permis ca în perioada actualului cincinal agricultura judeţului nostru să fie orientată prioritar spre înfăptuirea unor ample lucrări de îmbunătăţiri funciare pentru creşterea gradului de productivitate a pămîntului.

Îmbunătăţiri funciare. Dacă analizăm rezultatele obţinute, cîteva cifre demonstrează că activitatea de îmbunătăţiri funciare a cunoscut un drum ascendent. Numai în perioada 1967—1970, prin sprijinul statului şi prin folosirea unor rezerve locale, sub îndrumarea Comitetului judeţean de partid, au fost întocmite şi executate proiecte de îndiguiri pe o suprafaţă de 19.378 ha., desecări pe 20.117 hectare, irigaţii pe 5.569 ha., iar acţiunea de combatere a eroziunii solului s-a efectuat pe o suprafaţă de 19.800, hectare în bazine hidrografice şi peste 16.500 hectare în amenajări locale.

https://biblioteca-digitala.ro

Devenind o problemă de stat, activitatea de ameliorare și folosire a pămîntului a găsit o profundă înțelegere în rîndul locuitorilor vasluieni care, mobilizați de comuniști, își aduc o reală contribuție în acest domeniu.

Totodată, au fost luate măsuri corespunzătoare pentru dotarea sectorului de îmbunătățiri funciare cu mașini și utilaje de înaltă capacitate productivă, cu specialiști și tehnicieni care să asigure mînuirea acestora și asistența profesională.

Principalul obiectiv realizat în această direcție îl constituie construirea digului Albița-Fălciu pe o lungime de 68,5 km. care apără de inundații o suprafață de 18430 hectare. Ținînd seama de prejudiciile pe care le-a provocat de-a lungul anilor rîul Bîrlad culturilor agricole, păşunilor și așezărilor omenești, pe acest rîu a fost construit un dig care protejează de furia apelor municipiul Bîrlad și sînt în curs de execuție mari acțiuni de regularizare.

O importanță corespunzătoare a fost acordată și realizării prevederilor privind prevenirea și combaterea eroziunii solului, deoarece o mare parte din teritoriul județului Vaslui este supusă acestui proces de degradare. Îndrumate de organizația județeană a comuniștilor, organele agricole județene și locale au trecut la executarea lucrărilor agricole în direcția curbelor de nivel pe circa 90 la sută din suprafața arabilă și au introdus sistemul de culturi în fîșii și benzi înierbate pe 110.000 hectare. Lucrări antierozionale au fost executate din fonduri de stat și locale în bazinele hidrografice Prut, Valea Seacă, Iana, Pogana și Rebricea, unde s-a rezolvat întregul complex de lucrări de interceptare, reținere și dirijare a apelor pe versanți, combaterea eroziunii în adîncime, ameliorarea păşunilor. Efectuarea unor astfel de lucrări, coroborate cu hărnicia cooperatorilor și a celorlalți lucrăteori din agricultură, au determinat importante sporuri de producție agricolă. La acestea se mai adaugă și amenajările antierozionale ale versanților slab productivi, din care 16.500 hectare în terase, care au influențat extinderea suprafețelor viticole și realizarea unor importante venituri bănești suplimentare de către unitățile agricole.

Așa cum se apreciază în documentele de partid, producțiile agricole din anul 1971 au atins cel mai ridicat nivel din istoria țării. Faptul ilustrează nu numai superioritatea agriculturii socialiste, valoarea istorică a măsurilor politice și organizatorice luate de partid pentru dezvoltarea și modernizarea acestei ramuri, dar și marile rezerve de care dispune economia națională pentru a-și dezvolta amplu și multilateral toate sectoarele, creînd astfel un tot mai mare volum de produse necesare satisfacerii cerințelor sporite ale pieții interne și externe.

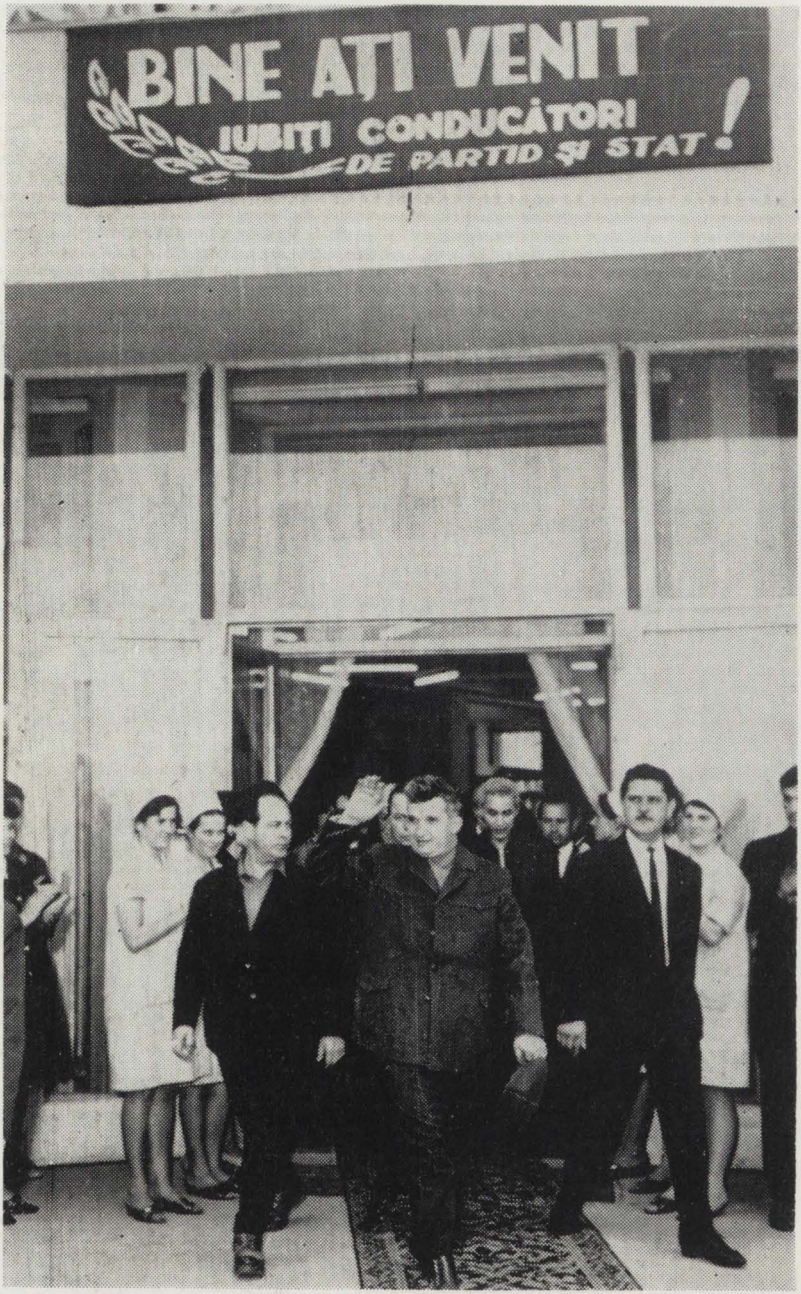
În viticultură și pomicultură producțiile medii au fost de peste 4.700 kg. la hectar și respectiv 8 kg./pom. Importante sporuri de produse au fost obținute de cooperativele agricole Tîrzii, Viișoara, Epureni de Huși, Iana care au realizat la culturile de cereale o creștere de

https://biblioteca-digitala.ro

Vizita tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi a celorlalţi conducători de partid şi de stat în judeţul Vaslui.

https://biblioteca-digitala.ro

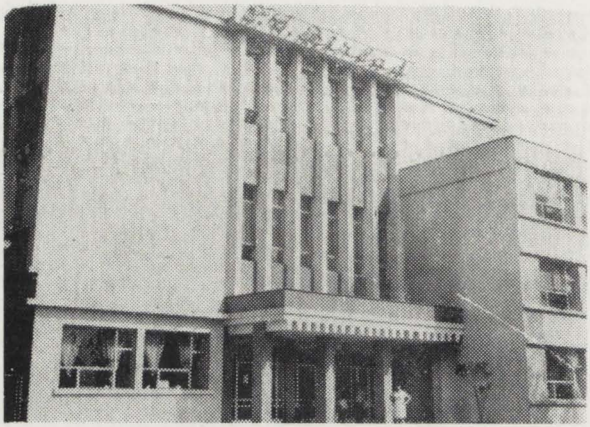
Tovarășul Nicolae Ceaușescu printre muncitorii Fabricii de confecții Vaslui

https://biblioteca-digitala.ro

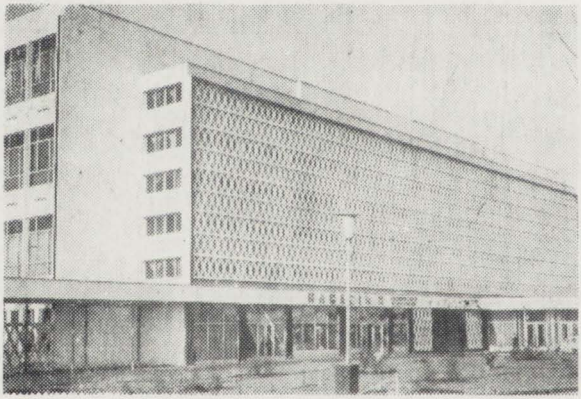

Tovarășul Nicolae Ceaușescu întîmpinat cu cele mai alese sentimente de stimă și prețuire de către cetățenii orașului Vaslui.

https://biblioteca-digitala.ro

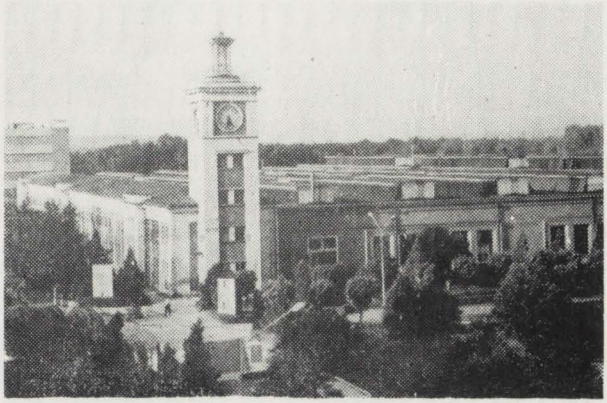

Fabrica de confecţii Bîrlad

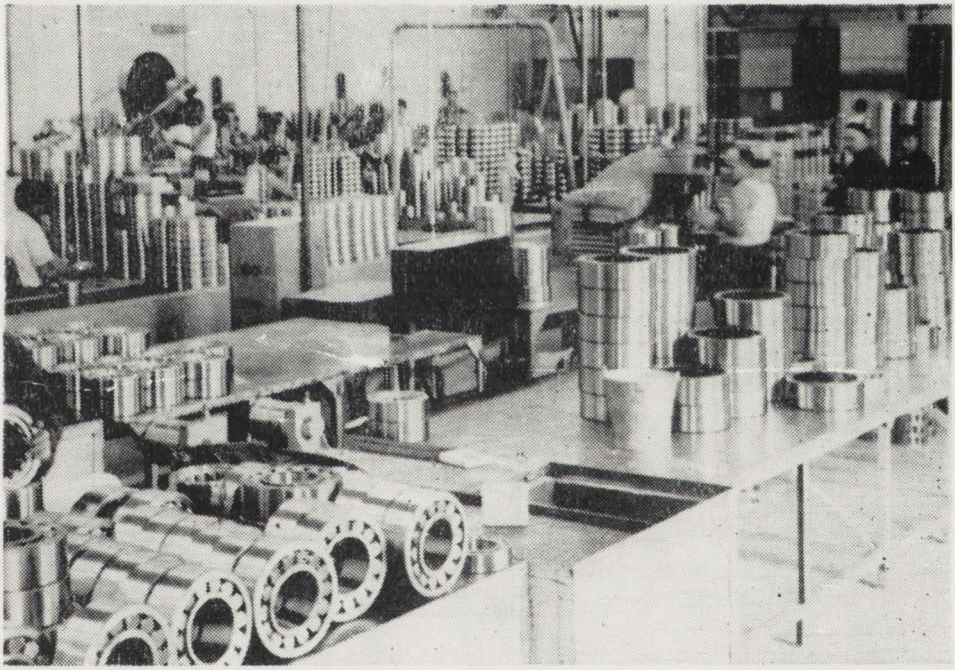

Fabrica de confecţii Vaslui, important obiectiv al industriei vasluiene

https://biblioteca-digitala.ro

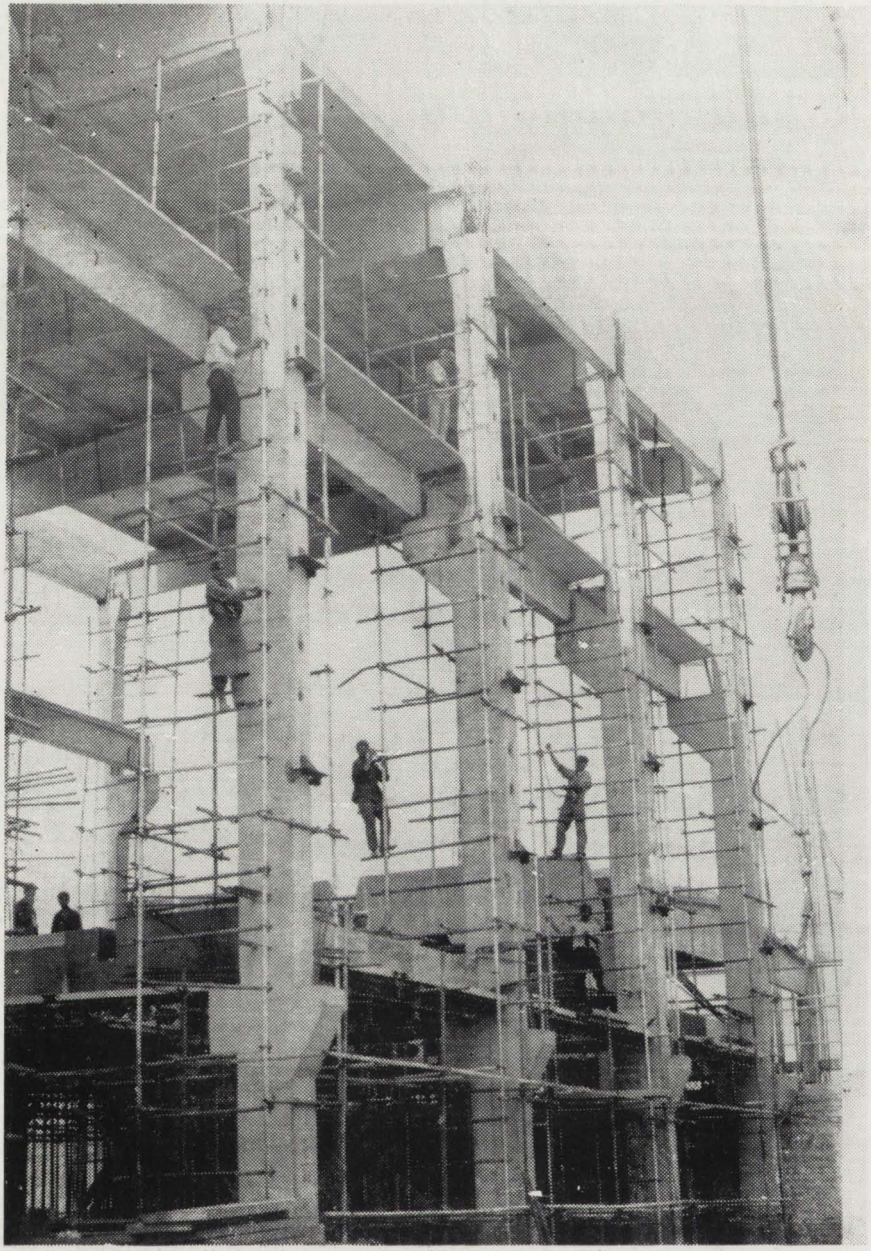

Fabrica de rulmenţi Bîrlad, obiectiv important al primului plan cincinal.

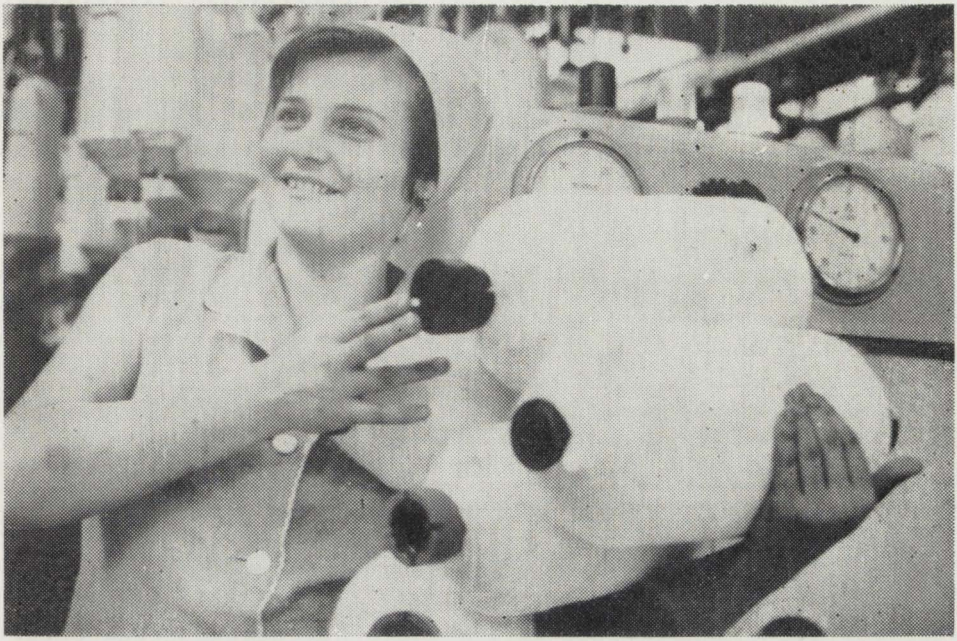
Rulmenţii — mesageri ai hărniciei şi priceperii metalurgiştilor bîrlădeni în peste 50 de ţări ale lumii.

https://biblioteca-digitala.ro

Un obiectiv nou în peisajul industrial al Vasluiului : Fabrica de materiale izolatoare

https://biblioteca-digitala.ro

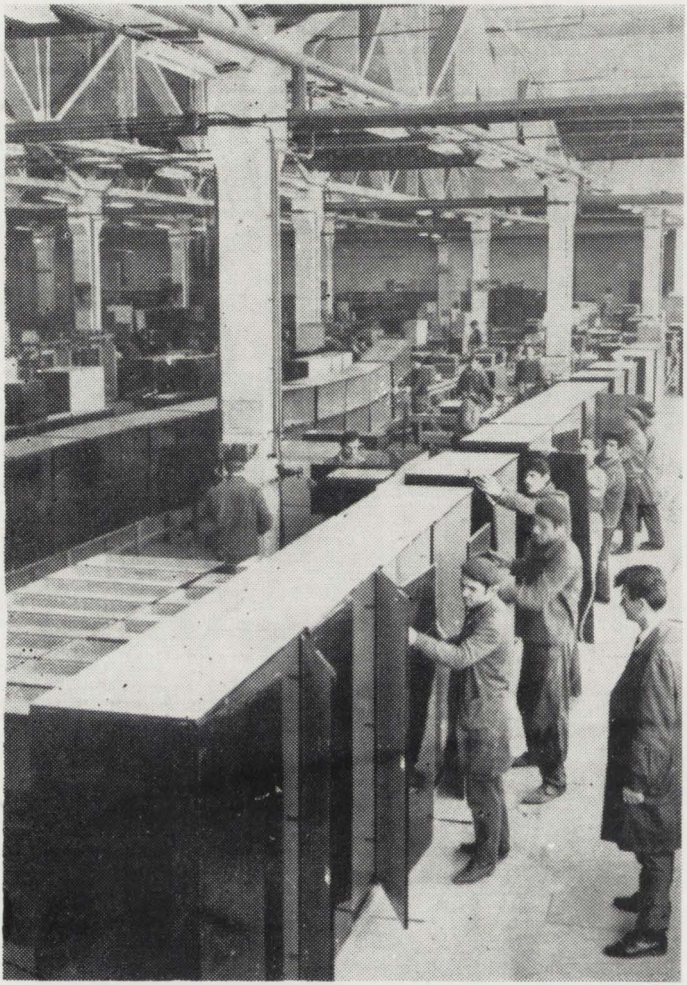

Un nou produs al industriei vasluiene : fire cardate de bumbac.

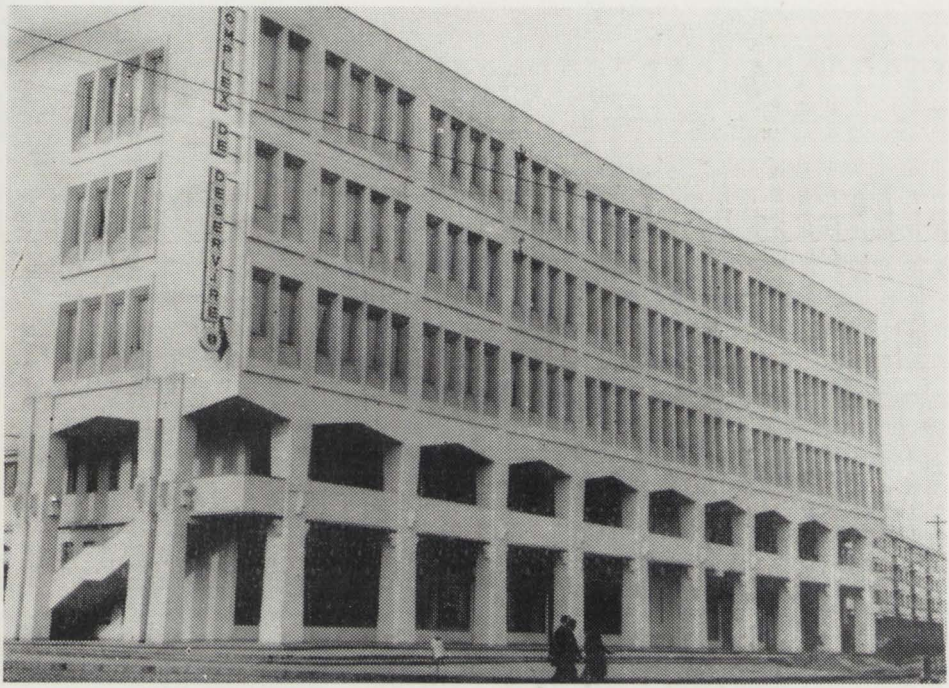
Aspect dintr-o secție a Fabricii de confecții Vaslui

https://biblioteca-digitala.ro

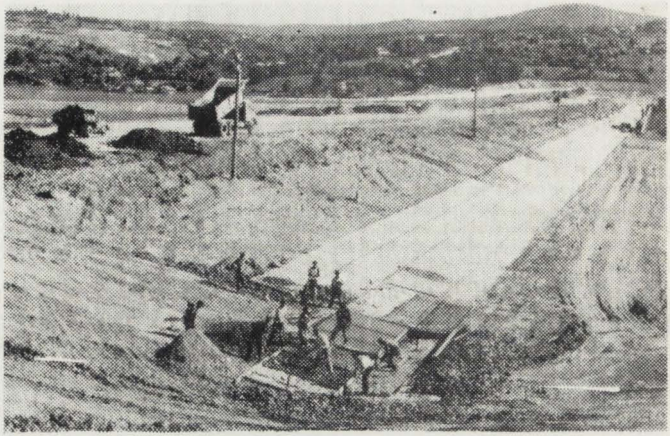
În secția de montaj a Fabricii de mobilă din Vaslui

https://biblioteca-digitala.ro

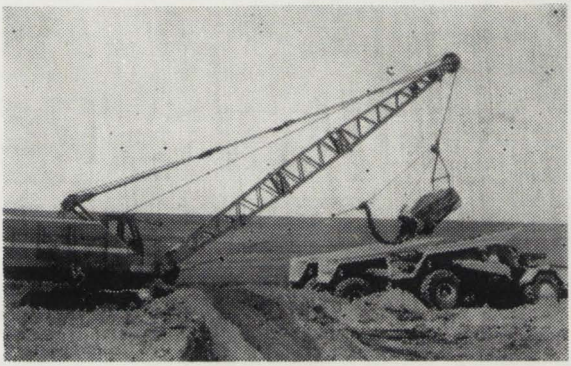

Complexul de deservire al cooperaţiei meşteşugăreşti Vaslui

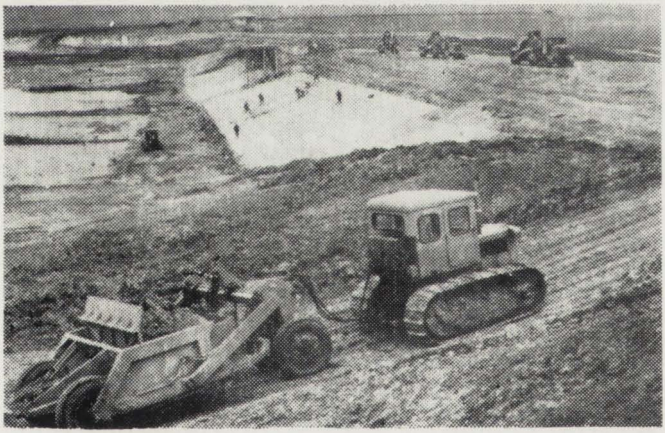
https://biblioteca-digitala.ro

Barajul de acumulare de la Pușcași.

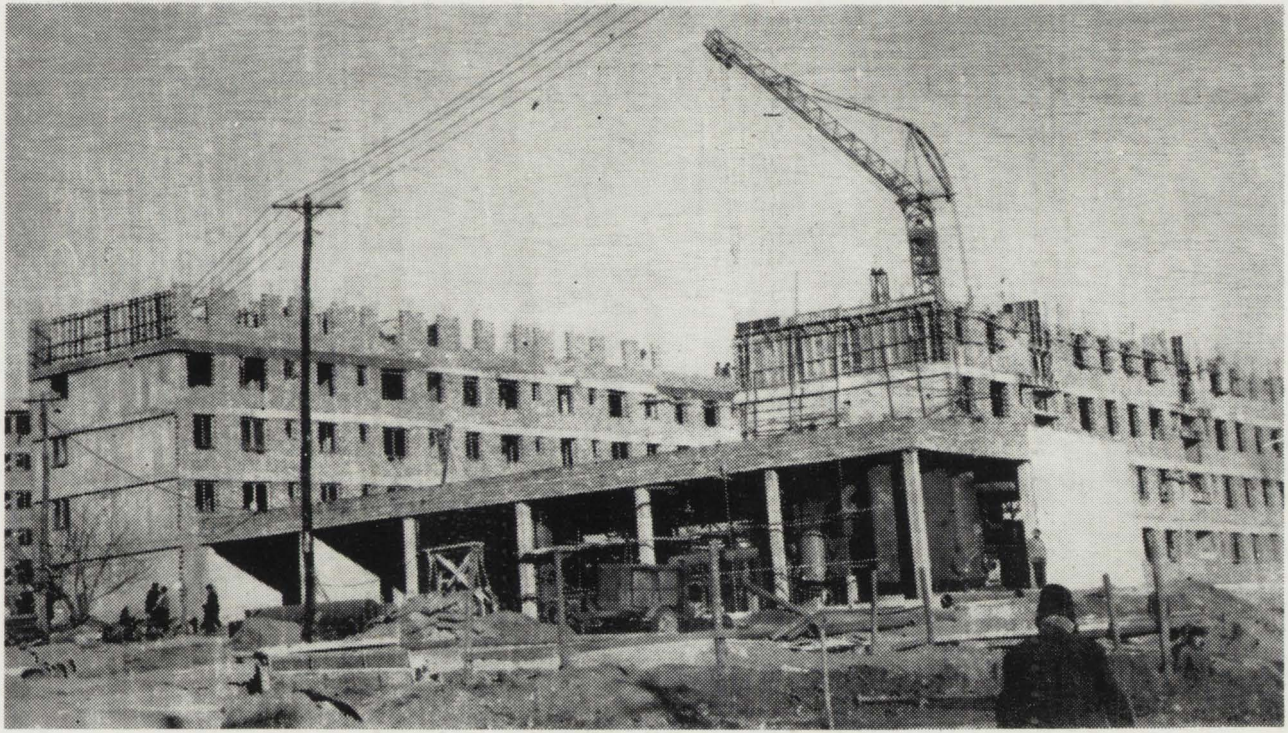

Barajul de la Soleşti

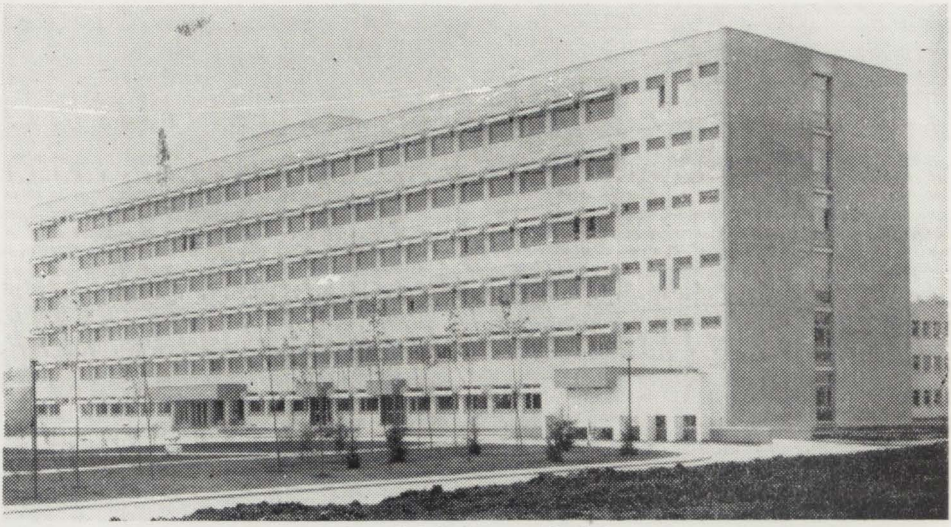
Barajul din comuna Tătărăni

https://biblioteca-digitala.ro

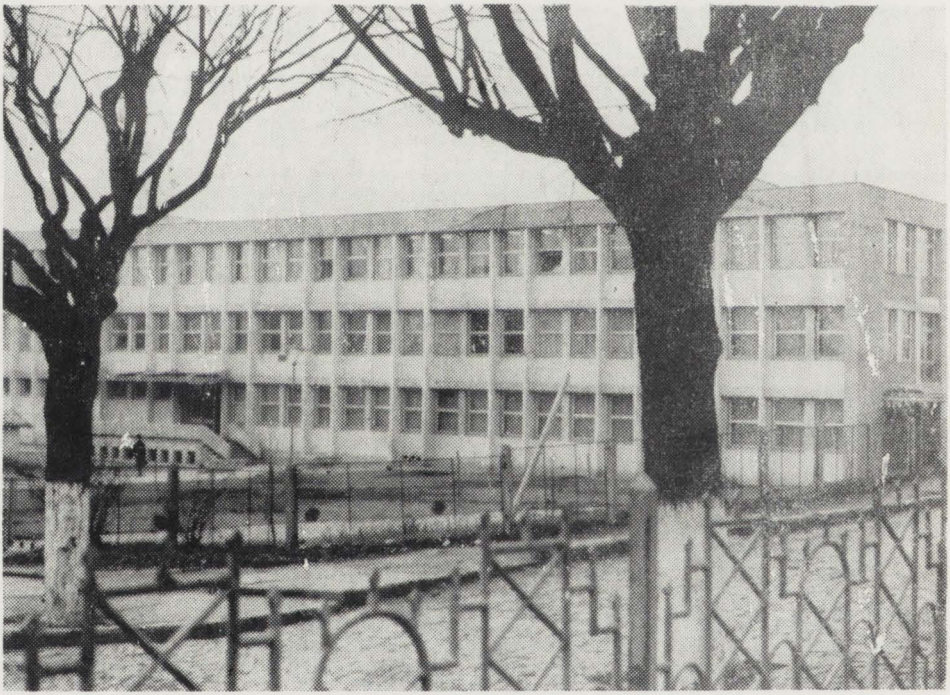

Unul din șantierele de construcții de locuințe din Vaslui

https://biblioteca-digitala.ro

Spitalul județean Vaslui

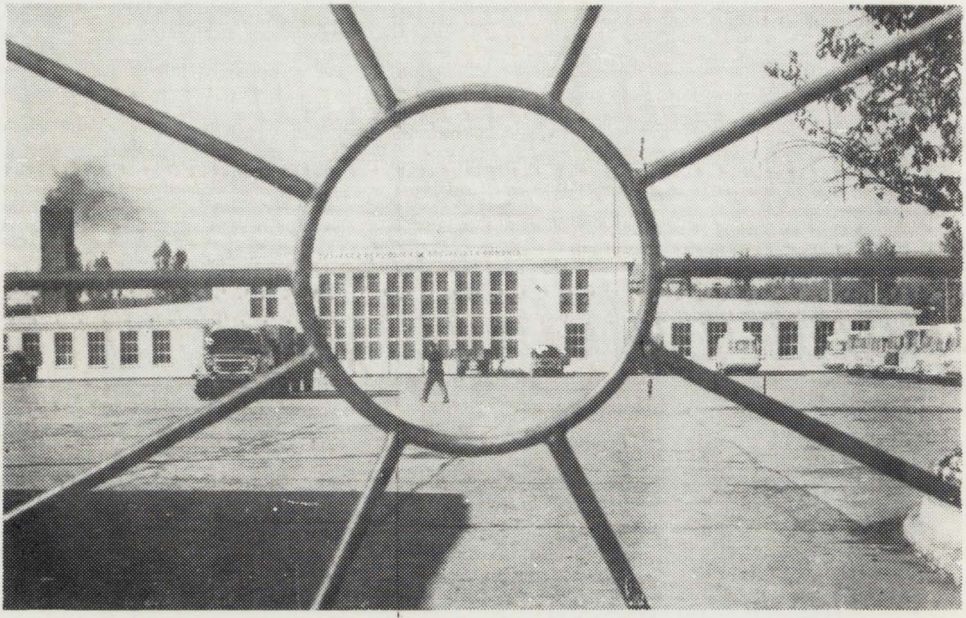
Noua policlinică din Vaslui.

https://biblioteca-digitala.ro

Canalul de evacuare a apei la digul Pușcași

https://biblioteca-digitala.ro

Autobaza Bîrlad, unitate fruntașă pe ramură în întrecerea socialistă.

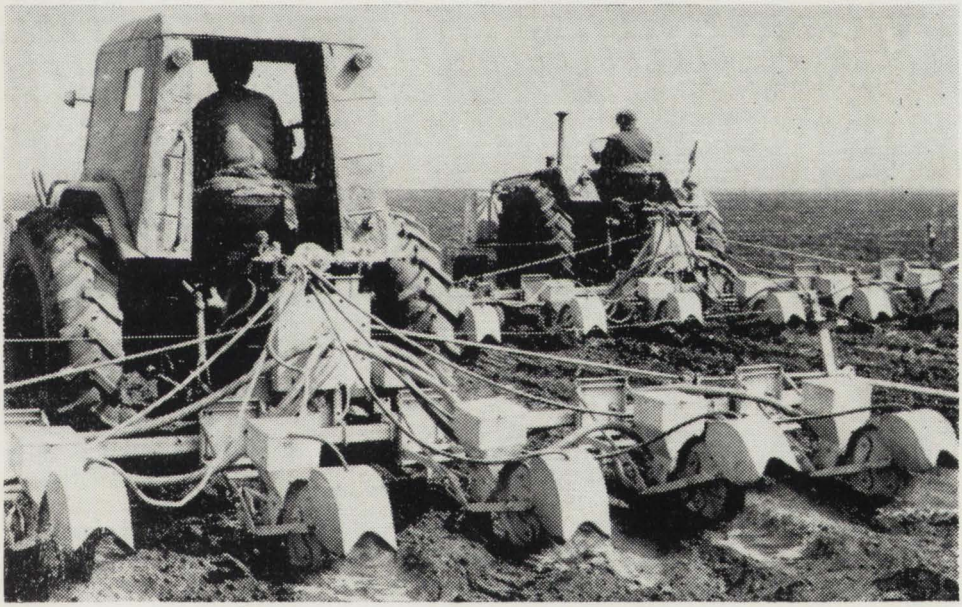

Gata de plecare în cursă.

https://biblioteca-digitala.ro

Recoltatul grîului la C.A.P. Stănileşti.

Însămînţatul porumbului la C.A.P. Berezeni.

https://biblioteca-digitala.ro

Recoltatul strugurilor la C.A.P. Corni

https://biblioteca-digitala.ro

500—600 kg. la hectar, iar la masă verde cu 10—15 tone la hectar. Efectele economice au fost reflectate în creşterea veniturilor cooperativei agricole Corni cu 5 milioane lei, ale celei din Tîrzii cu 2 milioane lei şi cu 1,5 milioane lei ale cooperativei Epureni de Huşi. Veniturile băneşti ale cooperatorilor, pe judeţ, au crescut cu 60,6 la sută în 1971 faţă de 1965, iar retribuirea acordată de cooperative membrilor lor cu 20,3 la sută.

Producţia agricolă globală vegetală, la nivelul anului 1971 faţă de 1965, a crescut cu 13,3 la sută. Aceeaşi direcţie ascendentă a cunoscut-o şi producţia agricolă globală animalieră care a crescut în C.A.P. cu 14,9 la sută.

Creşterea averii obşteşti a cooperativelor agricole de producţie de la 470,660 milioane lei în 1965 la peste 798 milioane lei în 1971, demonstrează fără tăgadă că măsurile preconizate de partid şi de stat în domeniul dezvoltării agriculturii au influenţat sporirea rodniciei pămîntului, pătrunderea tot mai accelerată a progresului în viaţa satelor noastre, ridicarea nivelului lor de civilizaţie şi cultură socialistă.

O trecere în revistă a evoluţiei raportului dintre *fondurile de acumulare* şi *cele de consum pune* în evidenţă caracterul dinamic şi rolul pe care îl are acumularea în dezvoltarea tehnico-organizatorică a unităţilor cooperatiste din agricultură. Asigurarea de la an la an a unui fond de acumulare tot mai mare, corespunzător cerinţelor progresului general al satelor, investirea acestui fond în executarea obiectivelor cu influenţă hotărîtoare asupra creşterii producţiei reprezintă singura cale de dezvoltare a unei agriculturi moderne, întemeiată pe relaţii de producţie socialiste. Această echilibrare dialectică între fondurile de acumulare şi fondurile de consum ale unităţilor cooperatiste, rezervarea unui procent corespunzător acumulării se repercutează în modernizarea şi creşterea productivităţii sectoarelor agricole şi infirmă tendinţele consumatoriste care s-au mai manifestat la unii cooperatori şi chiar la conducători de unităţi. Aplicînd indicaţiile partidului, cele 123 cooperative agricole din judeţ au rezervat pentru producţia din 1971 peste 95 milioane lei la fondul de acumulare, faţă de numai 66 milioane lei în 1965. Creşterea procentului acumulărilor, fără a se repercuta nefavorabil asupra fondului de consum, are menirea de a îmbina dezvoltarea prezentă cu cea de perspectivă, deschizînd largi posibilităţi progresului localităţilor rurale a căror tendinţă obiectivă de evoluţie anticipează treptat apropierea de nivelul vieţii urbane în ceea ce priveşte problemele de deservire şi social-culturale.

Alte principale sectoare din agricultura judeţului Vaslui sînt reprezentate de viticultură, pomicultură şi legumicultură. Existenţa unei bogate tradiţii în acest domeniu şi a unei valoroase experienţe istorice au contribuit foarte mult la reaşezarea acestor culturi pe temeiul celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii. Din cele mai îndepărtate vremuri sînt cunoscute faima şi prestigiul podgoriilor huşene, calitatea vinurilor şi

https://biblioteca-digitala.ro

strugurilor de pe aceste locuri. În perioada construcției socialiste această preocupare în podgorit a fost amplificată de importantele investiții făcute, de eforturile depuse de unitățile agricole de stat și cele cooperatiste. O dată cu mărirea suprafețelor de vii și cu aplicarea celor mai noi procedee tehnice de lucru și de exploatare a viticulturii, extinderea mecanizării, cresc corespunzător și producțiile obținute. Interesul manifestat pentru dezvoltarea viticulturii a făcut ca suprafața plantată cu vie să crească de la 13.002 ha, cît era în anul 1960, la 15.995 hectare în 1970, iar producția totală de struguri în 1969 a fost de peste 73.000 tone, rezultate tot mai bune obținînd atît unitățile agricole de stat, cît și cele cooperatiste. Trebuie să consemnăm că la sfîrșitul noului cincinal suprafața de vii va cuprinde peste 20.000 hectare. Aceste extinderi au început încă din 1971, anul cu cele mai mari recolte din istoria județului și în care podgoritul a mai adăugat la viile existente peste 796 hectare de noi plantații repartizate pe întreprinderi de stat și cooperative de producție. Aceeași remarcabilă evoluție, răspunzînd cerințelor industriei prelucrătoare și ale consumului curent al populației a cunoscut-o și pomicultura. În acest sector numărul total de pomi fructiferi a crescut de la 935.000, cîți erau în 1960, la peste 2,073 milioane în 1970. Dacă în 1960 producția totală de fructe era de 17.864 tone, în 1969 atinsese cantitatea de 31.089 tone.

Sarcinile deosebite ale actualului cincinal privind dezvoltarea și modernizarea agriculturii au început să prindă viață și în județul nostru prin continuarea procesului de îmbunătățiri funciare, îmbogățirea și diversificarea parcului de mașini și tractoare, folosirea la întreaga capacitate a forței umane și mecanice din unitățile agricole, ceea ce va face ca la sfîrșitul anului 1975, în raport cu rezultatele obținute în 1970, producțiile de grîu să crească cu peste 800 kg, de porumb cu peste 1.100 kg., de floarea soarelui cu circa 400 kg., de struguri cu 3.000 kg. pe unitate de suprafață. La sfîrșitul actualului cincinal, față de 1971, județul nostru va livra în plus la fondurile centralizate ale statului 14.800 tone cereale, 17.000 tone plante tehnice, 11.770 tone legume etc. Aceste sporuri vor fi asigurate prin aplicarea unor măsuri complexe privind mărirea gradului de rentabilitate în exploatarea pămîntului. Cunoscînd forțele existente și folosind resursele locale și sprijinul statului, Comitetul județean de partid se va preocupa cu toată stăruința de îndrumarea organelor de specialitate, de mobilizarea comuniștilor și a celorlalți lucrători ai ogoarelor, încît la sfîrșitul anului 1975 să fie realizate și depășite sarcinile de ameliorare și folosire rațională a solului, lucrări pentru efectuarea cărora sînt prevăzute investiții de 900 milioane lei din fondurile de stat și cele proprii ale unităților agricole. Volumul sporit de investiții destinate îmbunătățirilor funciare și gospodăririi apelor se va concretiza în executarea unor lucrări de indiguiri și desecări pe 15.800 hectare, în luncile rîurilor Bîrlad, Crasna, Vasluiet și Simila, prin care vor fi redate cir-

https://biblioteca-digitala.ro

cuitului arabil aproximativ 5.800 hectare. Totodată, se vor efectua lucrări de combatere a eroziunii solului pe 75.000 în bazinele hidrografice Vasluieţ, Crasna şi Racova, estimîndu-se o creştere a producţiei cu 20 la sută. În ceea ce priveşte gospodărirea apelor din interiorul judeţului, vor fi create 6 acumulări cu funcţii complexe la Puşcaşi, Soleşti, Mînzăteşti, Căzăneşti, Rîpa Albastră, Tupilaţi şi 9 acumulări zonale care vor contribui la extinderea irigaţiilor pe încă 14.800 hectare, alimentarea cu apă potabilă şi industrială a oraşelor Vaslui şi Bîrlad, protejarea de inundaţii a unor importante suprafeţe agricole şi localităţi. Înţelegînd însemnătatea acestor lucrări, oamenii muncii din judeţul nostru răspund cu promptitudine şi entuziasm grijii deosebite a partidului şi statului prin efectuarea unui important volum de lucrări voluntar-patriotice integrate programului general al îmbunătăţirilor funciare. Participarea activă a cetăţenilor la intensificarea producţiei agricole are ca principal catalizator şi faptul că pentru prima dată în istoria agriculturii, partidul şi statul au elaborat într-o concepţie unitară, ştiinţifică, programele naţionale de ameliorare a solului, folosirea apelor şi dezvoltarea zootehniei. Prin efectuarea programului judeţean de folosire raţională a apelor şi sarcinilor de combatere a eroziunii solului, în perspectiva anului 1985 vor fi încheiate lucrările de combatere a eroziunii pe încă 135.000 hectare, de îndiguiri şi desecări de 13.000 hectare, irigaţii pe 70.000 hectare şi ameliorarea sărăturilor pe 20.000 ha.

Organizarea teritoriului. O altă problemă care a intrat în preocuparea organelor şi organizaţiilor de partid, a celor agricole şi a specialiştilor este aceea legată de organizarea teritoriului pe fiecare unitate agricolă în scopul creării unor condiţii bune aplicării mecanizării lucrărilor. Pînă în primul trimestru al anului 1972 peste 64 cooperative agricole au intrat în posesia proiectelor de organizare a teritoriului, rezolvînd dimensionarea şi amplasarea acestor categorii de terenuri în funcţie de pretabilitatea lor, stabilirea reţelelor de drumuri de exploatare şi asigurarea aplicării unor măsuri agrofitotehnice pentru prevenirea şi combaterea eroziunii solului. Urmează ca în cursul anului 1972, continuîndu-se activitatea de organizare a teritoriului, să se execute, cu ajutorul utilajelor terasiere, lucrări la reţeaua de drumuri, defrişări şi nivelări la un număr de 15 unităţi. Au fost întreprinse de către organele de specialitate acţiuni de reactualizare a studiilor agropedologice de la nivelul de comune şi asamblarea lor pe bazine hidrografice. Simultan va fi urgentată aplicarea proiectelor de organizare a teritoriului întocmite anterior şi elaborate documentaţii corespunzătoare pentru toate cele 123 cooperative agricole, în cadrul cărora accentul se va pune pe transformarea categoriilor inferioare de teren în categorii de folosinţă superioară, stabilirea structurii culturilor în concordanţă cu condiţiile pedoclimatice, specializarea unor unităţi şi ferme în asigurarea loturilor semincere pentru diferite plante.

https://biblioteca-digitala.ro

Dezvoltarea zootehniei. O altă coordonată care a solicitat și solicită în continuare maximă atenție din partea organelor și organizațiilor de partid, a specialiștilor de la nivelul comunelor este aceea a dezvoltării zootehniei, sector cu mare pondere în economia agricolă a județului și cu importante implicații asupra rentabilizării producției sectorului agrar. Așa după cum anunțasem și la începutul acestui capitol, creșterea animalelor constituie una dintre cele mai vechi ocupații a locuitorilor acestor plaiuri, lucru atestat de numeroase documente istorice și studii sociologice din diferite timpuri. Preocuparea pentru creșterea animalelor a fost determinată de înseși condițiile naturale, existența unor mari suprafețe de pășune, cultivarea plantelor cerealiere, la care se adaugă o serie de factori sociali, printre care nevoile de consum ale populației.

O amploare deosebită și o raționalizare corespunzătoare le-a cunoscut zootehnia în perioada revoluției și construcției socialiste, în cadrul căreia măsurile de dezvoltare a agriculturii de stat și cooperatiste au orientat atenția cetățenilor și spre acest sector de mare importanță națională. Pentru dezvoltarea acestei ramuri au fost făcute importante investiții din fondurile statului și cele locale, ceea ce a contribuit la sporirea producțiilor din sectorul zootehnic, la ridicarea gradului de cointeresare materială a unităților agricole pentru dezvoltarea creșterii animalelor, crearea unor condiții de prelucrare diversificată a produselor. Datele pe care le avem la îndemînă ilustrează aspectele esențiale ale dezvoltării zootehniei, scoțînd în relief creșterea necontenită a numărului de animale la 100 hectare teren agricol, intensificarea preocupării de a asigura rase de mare productivitate, cît și alimentația corespunzătoare din fînețe și din culturile furajere.

Pentru utilizarea productivă a creditelor acordate de stat și a fondurilor proprii, întreprinderile agricole și cooperativele de producție au realizat și dat în folosință un număr important de grajduri pentru animale, maternități pentru porcine. Eforturile făcute se materializează în creșterea producției de carne de la 23.100 tone, cît era în 1965, la 26.200 tone în 1970, sporirea cantității de lapte de la 640.900 la 727.400 hectolitri, a celei de lînă de la 715,9 tone la 824,1 tone și a producției de ouă de la 55 milioane la 59 milioane bucăți. Aceste substanțiale sporuri de producții au fost posibile datorită aplicării măsurilor de profilare a unităților pe creșterea anumitor specii și concentrarea efectivelor de animale, introducerea unor acțiuni industriale de îngrijire și hrănire, de prelucrare a furajelor. Măsurile inițiate au permis obținerea unei curbe ascendente în creșterea numărului de animale. În această direcție vom face apel la statisticile existente care ne furnizează date comparative cu anul 1962, subliniind că în unii ani menținerea unui nivel constant la anumite animale sau scăderea numărului acestora au la bază o serie de factori naturali și de ordin organizatoric. Considerăm însă că principalul aspect care trebuie să-l evidențiem este

https://biblioteca-digitala.ro

legat de manifestarea, uneori, a unui scăzut spirit de perspectivă din partea unor unități privind reproducătorii cu valoare biologică ridicată, neaplicarea celor mai eficiente măsuri pentru asigurarea condițiilor de cazare și alimentare a animalelor. Folosind datele statistice, reliefăm faptul că numărul total de bovine s-a ridicat, în 1971, la 116.000 capete.

Trebuie să arătăm însă că creșterea cea mai substanțială o înregistrează anul 1968, cînd, pe total județ existau 122.800 capete bovine, ceea ce explică în mare măsură constatările noastre de mai sus. Aceeași apreciere se poate face și la celelalte rase. În 1962 numărul total al porcinelor este de 84.800 capete, iar în 1971 se ridică la 97.000 capete. Anii cu cele mai bune rezultate sînt : 1967 — cu 113.800 capete și 1968 — cu 111.500 capete. Este necesar să scoatem în relief și un alt aspect și anume acela că oscilațiile în numărul total, pe anumite rase de animale, indică prezența fondului de creșteri substanțiale în limitele altor rase, ceea ce denotă că în unele perioade unitățile agricole de stat și cele cooperatiste și-au reanalizat posibilitățile și au dezvoltat sectoarele cele mai eficiente. Vorbind despre ovine, anul 1971 marchează cele mai bune rezultate, întrucît la acest nivel totalul de 391.300 capete, față de 309.500 capete în 1962 nu a fost atins în nici un alt an din cincinalul trecut. La păsări lucrurile se prezintă aproximativ sub aceeași formă, deoarece este sectorul puternic solicitat de piața internă și externă, iar durata de reproducție și producție este mult mai mică. Pentru a preîntîmpina cerințele de cunoaștere ale cititorilor dăm mai jos tabelul cu numărul de animale pe total județ.

Numărul animalelor pe total județ (la începutul anului)

	1962	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Bovine — total	115,7	113,9	120,5	122,8	120	114,5	116,1
din care :							
vaci și bivolițe	44,2	40,6	48,1	43,8	43,4	43,8	43
juninci	7,3	7,1	7,9	7	5,6	4,9	7
Porcine — total	84,8	97,4	113,8	111,5	94,2	87,9	97
din care :							
scroafe de prsilă peste 9 luni	6,4	7,7	8,8	8,9	9,7	10,5	10,7
Ovine — total	399,2	416,4	475	480,9	481,3	478,9	516,6
din care : oi și mioare	309,5	317,7	317,6	358,4	363,3	386,1	391,3
Diz totalul ovine :							
cu lînă fină și semifină	156,2	215,4	260,7	264.7	268,1	286,1	286,4
Caprine — total	9,6	15,7	18	16,7	13,6	11,2	11,1
din care : capre	7,2	12,9	14,9	14,4	11,9	10,1	8,9
Cabaline — total	13,6	9	9,3	9,8	9,8	9,8	9,7
Păsări — total	1155,8	834,2	896,4	1028,8	1012,2	1352,7	1337,1
Albine — total							
Familii	23,6	29,6	34,3	33,5	28,1	29,8	28,4

https://biblioteca-digitala.ro

În cincinalul actual zootehnia, prin dezvoltarea bazei tehnico-materiale și accentuarea caracterului industrial al activității, trebuie să devină una din cele mai rentabile ramuri ale economiei agrare din județul Vaslui. În acest spirit se va acționa pentru traducerea în viață a programului județean.

Modernizarea ramurii zootehnice din agricultura socialistă se înfăptuiește în principal prin construirea pe scară largă a complexelor și combinatelor de tip industrial la nivelul I.A.S., C.A.P. și al consiliilor intercooperatiste. O caracteristică a procesului de concentrare și specializare a producției zootehnice este concepția de construcție și tehnologică unitară în care se realizează noile capacități în toate unitățile agricole de stat și cooperatiste.

O atenție mare se va acorda asigurării furajelor necesare dezvoltării zootehniei, aspect strîns legat de creșterea producțiilor acestui sector. Întreprinderile agricole de stat vor crește vaci în 8 ferme de circa 1000 locuri; în 1972 se va construi și da în folosință complexul de 1.100 capete vaci la I.A.S. Huși, iar în 1974 complexul de vaci de 2.200 capete, la I.A.S. Vaslui.

În sectorul cooperatist vor fi crescute 37.000 vaci și juninci în 67 cooperative agricole de producție situate în zone favorabile cultivării lucernei — din luncile rîului Bîrlad, Prut etc. — din care peste 18.000 vor fi realizate în ferme de 1000 de locuri, iar aproape 19.000 în ferme de 500—800 locuri și în sistem gospodăresc.

Aplicarea normelor de selecție și asigurarea bazei furajere corespunzătoare vor determina creșterea producției de lapte pe vacă furajată de la 1.300 litri cît se obține în prezent la C.A.P.-uri la 1.720 litri, iar în I.A.S. peste 3.400 litri.

Pentru sporirea producției de carne, programul județului nostru prevede îngrășarea întregului efectiv de tineret taurin în 10 cooperative agricole de producție și două I.A.S.-uri. În anul 1975 se va construi la I.A.S. Fălciu complexul de 4.000 locuri. Măsurile stabilite pentru îngrășarea industrială a tineretului taurin vor determina sporirea greutății de livrare, pînă în anul 1975, la 355 kg. în I.A.S. și 320 kg. în cooperativele agricole de producție.

Pentru realizarea unei ameliorări mai rapide a efectivelor de taurine, se vor extinde însămînțările artificiale la toate vacile din I.A.S., C.A.P., și 80 la sută din cele ale membrilor cooperatori, folosindu-se reproducători de mare valoare biologică. Programul de dezvoltare a zootehniei județului Vaslui cuprinde și o serie de importante prevederi pentru creșterea și îngrășarea porcilor în sistem industrial.

https://biblioteca-digitala.ro

Avînd în vedere ponderea acestui sector în balanţa generală a producţiei de carne, în judeţul nostru creşterea şi îngrăşarea porcilor vor cunoaşte o puternică dezvoltare pe baza concentrării şi specializării unităţilor agricole în zonele favorabile culturii porumbului etc. Aplicînd prevederile din program privind creşterea şi îngrăşarea porcilor în complexe de tip industrial, vor continua în acelaşi timp preocupările pentru creşterea acestora în sistem gospodăresc.

Ca urmare a sporirii efectivelor şi îmbunătăţirii tehnologiei de creştere a porcilor, prin înfiinţarea celor două complexe intercooperatiste, cantitatea totală de carne de porc va creşte de la 11.163 tone, în anul 1970, la 17.500 tone în anul 1975. Sporul cel mai însemnat se va realiza în cooperativele agricole de producţie, care vor produce în anul 1975 peste 9100 tone carne de porc, adică de aproape patru ori mai mult decît în anul 1970.

Creşterea oilor, îndeletnicire tradiţională a lucrătorilor din agricultura judeţului Vaslui, are condiţii prielnice de dezvoltare în anii următori. În viitorii cinci ani accentul se va pune pe creşterea modernă a acestei specii de animale, orientată în direcţia sporirii producţiei de carne şi lînă.

Sporirea efectivelor de oi va fi orientată în continuare în cooperativele agricole de producţie care dispun de condiţii corespunzătoare pentru dezvoltarea acestei specii, continuîndu-se totodată aplicarea măsurilor de îmbunătăţire calitativă a acestora.

În perioada 1971—1975 în unităţile agricole de stat şi cooperatiste şi în cele două complexe specializate — Rîşeşti şi I.A.S. Vetrişoaia — se vor creşte şi îngrăşa peste 60.000 capete miei anual, care vor fi livraţi la greutatea de 35—40 kg, realizîndu-se prin diferenţa de greutate un spor de aproximativ 1.500 tone carne miel anual. Acest lucru a început să se concretizeze în realizările anului 1971. Prin măsurile ce vor fi luate, producţia de lînă va creşte în 1975 cu 25 la sută, cea mai mare parte din aceasta fiind lîna fină şi semifină.

În domeniul creşterii păsărilor sînt prevăzute măsuri care vor determina valorificarea superioară a producţiei cerealiere destinate acestui sector.

Potrivit programului de dezvoltare a zootehniei judeţului în anul 1972 va intra în producţie complexul intercooperatist de la Vaslui cu o capacitate de 72.000 găini ouătoare, care vor produce anual peste 10 milioane ouă. De asemenea, în această unitate se vor creşte 300 mii pui pentru carne, însumînd o cantitate de circa 350 tone carne de pasăre anual. Cantităţi importante de carne şi ouă vor fi produse în continuare de către cooperativele agricole de producţie în cooperare cu întreprinderile agricole de stat şi în gospodăriile populaţiei. Ca urmare a creşterii efectivelor de animale şi a productivităţii acestora, a realizării

https://biblioteca-digitala.ro

unui important volum de investiții, a înfăptuirii măsurilor de modernizare a zootehniei, producția globală animalieră a județului Vaslui va înregistra în 1975 o creștere de 49 la sută față de anul 1970.

Înfăptuirea, sub conducerea organizației județene de partid, a măsurilor de modernizare și rentabilizare a agriculturii va avea drept urmare creșterea necontenită a fondului de produse agro-alimentare și satisfacerea în condiții tot mai bune a nevoilor de consum ale populației, cît și a necesităților de export, sporirea contribuției ramurii agricole la dezvoltarea pe mai departe a întregii economii naționale.

Comerț. Dezvoltarea economiei, creșterea venitului național au creat posibilități pentru ca partidul și guvernul nostru să ia măsuri pentru îmbunătățirea și creșterea nivelului de trai. Creșterea veniturilor populației județului Vaslui a determinat o sporire a volumului vînzărilor de mărfuri prin comerțul socialist care, în 1970, a însumat 1.138.000.000 lei față de 850.400.000 lei în 1965, urmînd ca în 1975 volumul desfacerilor să ajungă la 1.502.500.000 lei. Structura desfacerilor de mărfuri din acești ani evidențiază un fapt deosebit de semnificativ și anume o cerere tot mai mare față de acele produse care caracterizează un nivel de trai ridicat, o viață culturală mai intensă (mobilă, televizoare, frigidere, mașini de cusut și de spălat, produse electrotehnice și metalo-chimice). De asemenea, a crescut volumul desfacerilor la preparatele din carne cu 58,6 la sută, la ulei cu 72,1 la sută, confecții, zahăr și alte produse.

O amploare deosebită a luat dezvoltarea bazei tehnico-materiale a comerțului, s-a dezvoltat și modernizat în mod apreciabil rețeaua de unități de desfacere cu amănuntul, înzestrate cu mobilier nou, elegant. În satele județului nostru au apărut noi tipuri de unități de desfacere : magazine universale, magazine specializate pentru desfacerea de mărfuri alimentare, țesături, confecții, îmbrăcăminte, mobilă, unități cu autoservire și alimentație publică.

Numai în anii 1966—1970 s-au construit și dat în folosință din fondurile centralizate ale statului 19 magazine, din care 11 construite în ultimii ani, 8 magazine din contribuția cetățenilor, iar din împrumuturi bancare 10 unități.

Dacă în 1965 funcționau doar 982 unități, în 1970 numărul acestora ajunge la 1170 din care 899 unități comerciale cu amănuntul și 271 unități de alimentație publică, a căror suprafață utilă pe total, a crescut de la 50.284 m.p. la 65.817 m.p. Semnificative ni se par și vînzările medii pe un locuitor la principalele mărfuri alimentare și nealimentare pentru creșterea nivelului de trai al oamenilor muncii. Redăm mai jos tabelul care sintetizează o astfel de situație :

https://biblioteca-digitala.ro

Vînzările medii pe un locuitor la principalele mărfuri alimentare şi nealimentare în anii 1965—1970.

	U/M	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Pîine	Kg.	38,4	35,9	35,5	35,9	37,5	41,9	44,8
Carne	Kg.	4,7	6,1	5	3,2	3,2	2,5	3,3
Brînzeturi	Kg.	0,8	1,1	1,1	1,2	1,3	1,5	1,6
Unt - Margarină	Kg.	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4
Zahăr	Kg.	6,3	7,3	3,2	6,9	6,5	7,3	7,8
Bere	Ltr.	3,2	4,5	5	5,5	5,2	6,4	7,9
Vin	Ltr.	7,3	7,7	8,6	11,7	12,3	13,6	13,3
Ţesături de bumbac	Lei	110,4	117,3	116,3	134,6	121	120,1	117,6
Ţesături de lînă	Lei	47,7	51,1	55	55,1	47,3	50,7	53,8
Ţesături de mătase	Lei	17,8	19,5	21,3	24,4	18,6	19,7	24,7
Tricotaje	Lei	92	109,9	121,8	120,9	123,7	131,1	170,7
Confecţii	Lei	140,2	174,3	193	169,4	180,2	192,3	181,9
Încălţăminte	Lei	99,3	123,8	125,5	121	118,8	131,9	130,8

Tendinţa generală a comerţului este de a-şi mări necontenit volumul desfacerilor către populaţie şi de a asigura condiţii tot mai bune de deservire, cît şi punerea în consum a unei game tot mai variate de produse. Sarcinile actualului cincinal vor adăuga importante realizări în acest domeniu şi vor contribui la modernizarea comerţului, diversificarea produselor oferite pieţii şi îmbunătăţirea nivelului de deservire a tuturor locuitorilor în concordanţă cu exigenţele tot mai sporite ale societăţii noastre. Totodată vor prinde viaţă măsurile de pregătire a unui personal de deservire corespunzător şi se vor intensifica activităţile de educare a acestuia în spiritul practicării unui comerţ civilizat.

Ocrotirea sănătăţii. Concomitent cu asigurarea unor condiţii tot mai bune de trai material şi spiritual tuturor oamenilor muncii din judeţ, s-a manifestat o preocupare constantă pentru ocrotirea sănătăţii lor, menţinerea unui nivel ridicat al capacităţilor de muncă. În acest sens în judeţul Vaslui, au fost construite şi date în folosinţă policlinici, spitale, maternităţi, dotate cu aparataj modern şi deservite de un număr din ce în ce mai mare de cadre medicale. În perioada 1965—1970 creditele acordate de stat sectorului sanitar au ajuns la valoarea de 112.991.000 lei. Printre obiectivele date în folosinţă amintim policlinica din oraşul Vaslui, un dispensar dublu cuplat cu centru stomatologic în municipiul Bîrlad şi una farmacie tot la Bîrlad. În acest cincinal, prin contribuţia voluntară s-au construit un dispensar medical în comuna Văleni şi 6 case de naşteri în comunele : Tătărăni, Văleni, Boţeşti, Deleni, Măluşteni, Rădeni.

https://biblioteca-digitala.ro

În cadrul județului s-au înființat în acest timp circumscripția a III-a în orașul Vaslui și a VII-a în municipiul Bîrlad. Față de anul 1966 cînd în județ existau doar 283 medici și 1162 cadre medii, în anul 1970 numărul acestora a ajuns la 458 medici și 1.626 cadre medii.

O însemnată creștere se observă și la asigurarea cu paturi de asistență medicală și profilactică a populației județului. Față de anul 1960 cînd existau doar 2.995 paturi de asistență medicală, în 1970 s-a ajuns la 3.773 paturi. O asistență medicală calificată s-a acordat și în mediul rural, unde funcționează în prezent 50 staționare copii cu 260 paturi și 101 case nașteri cu 534 paturi.

În cincinalul în care ne aflăm se vor produce îmbunătățiri considerabile atît pe linia creșterii numărului de medici, personal mediu-sanitar, cît și pe cea a îmbunătățirii condițiilor de asistență medicală și tratament, lărgirea spațiului de spitalizare și modernizare a secțiilor spitalelor.

• • •

Eveniment cu profundă semnificație pentru dezvoltarea fără precedent a întregii noastre societăți, Conferința Națională a partidului din iulie 1972, prin programul elaborat și prin hotărîrile sale istorice, a deschis largi perspective și evoluției județului Vaslui. Acest lucru este ilustrat de ritmul alert privind îndeplinirea sarcinilor de plan și a angajamentelor asumate în întrecerea socialistă — concretizate în darea în folosință înainte de termen a unor importante obiective economice și social-culturale în orașele și satele județului. Ca răspuns la necesitățile de rapid progres și prosperitate ale țării, dezbătute în înaltul forum al comuniștilor, marea majoritate a colectivelor oamenilor muncii s-au angajat să realizeze sarcinile actualului cincinal numai în patru ani și șase luni. Unele dintre acestea, printre care Fabrica de confecții Vaslui va raporta îndeplinirea cincinalului numai n 3 ani și nouă luni, ceea ce demonstrează înalta conștiință patriotică a acestor colective și capacitatea de a pune în mișcare toate rezervele productive de care dispun.

Aplicînd în viață hotărîrile Congresului al X-lea al P.C.R., importantele sarcini trasate de Conferința Națională, în perioada care urmează cei ce muncesc pe meleagurile vasluiene își vor spori substanțial contribuția la înflorirea societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră, înscriind noi realizări în paginile de avînt creator ale acestor minunate vremuri.

https://biblioteca-digitala.ro

CAPITOLUL IV

ASPECTE ALE DEZVOLTĂRII ÎNVĂŢĂMÎNTULUI. ACTIVITATEA CULTURAL-ŞTIINŢIFICĂ

ION ALEXANDRU ANGHELUŞ

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Istoria învățămîntului vasluian se varsă firesc în marea matcă a învățămîntului românesc, cunoscînd o ascendentă evoluție de-a lungul secolelor, înarmîndu-se cu scopuri și sensuri noi pe măsură ce anii s-au scurs și adoptînd noi forme în vederea autoperfecționării. Fără îndoială că din cele mai vechi timpuri locuitorii acestor meleaguri, deși nu au avut acces la cultură, au manifestat interes pentru tainele și lumina cuvîntului scris. Documentele atestă prezența tinerilor la școlile înalte de peste hotare. De pildă, la începutul secolului al XV-lea, un hușean studia în Polonia.

La marea școală a Patriarhiei din Constantinopole își desăvîrșește educația intelectuală cel care este cunoscut în cultura poporului nostru sub numele de spătarul *Nicolae Milescu*. În sfîrșit, ca să amintim încă un nume, *Dimitrie Cantemir*, studiază tot la Constantinopole. Numărul fiilor de boieri și uneori de negustori știutori de scris și de citit trebuie să fi fost cu mult mai mare, indiferent dacă urmaseră cursuri la școlile slavone, poloneze, sau latine.

În secolele al XIV-lea și al XVI-lea, învățămîntul din Moldova era totuși insuficient dezvoltat. Redactarea actelor din cancelariile boierești și ale bisericii se făcea în limba slavonă de către grămătici, un fel de meșteșugari ai slovei care deprindeau meseria pe lîngă mănăstiri. Fiii de boieri aveau dascăli acasă.

Hotărîrea domnitorului Grigore Alexandru Ghica de a subvenționa mai consistent școlile grecești e de bun augur. Numărul școlarilor se înmulțește. Pe lîngă episcopii, între care și episcopia Hușilor, se preda româna și slavona. Apar și școli *„pentru românește"*. Alături de cele de la Tecuci, Covurlui, Putna, funcționează școli în limba noastră la Vaslui, Fălciu și Huși. Șerban Costache, fratele mitropolitului Veniamin, puse bazele, în 1803, la Fălciu, unei școli „obștești de învățătură în limba

https://biblioteca-digitala.ro

grecească și moldovenească". În același an, după cum aflăm din documente, la 23 mai, își începe cursurile școala elinească și românească din Bîrlad. [1].

În anii următori, la Bîrlad, cresc preocupările pentru dezvoltarea unui învățămînt local statornic. La 1832 își deschide porțile „școala începătoare" cu un număr de 50 școlari (între 7 și 13 ani) și cu trei clase: una elementară și două normale. Elevilor de la clasele normale li se propunea: aritmetica, gramatica, limba română și „cunoștințele gheograficești". Pentru înlesnirea studiului se fac subscripții în vederea clădirii unui local corespunzător, între donatori numărîndu-se (cu 2.500 lei) însuși logofătul și poetul Costache Conachi [2].

În conformitate cu articolul 420 al Regulamentului organic în care se preciza că „Școli pentru juni și fete se vor așeja în orașele Romanul, Hușul, Focșanii, Bîrladul și Botoșanii", în toamna anului 1833 se înființează la Huși, ca și la Bîrlad, o școală începătoare cu un „clas începător" și cu un „clas normal".

Întîiul dascăl al școlii din Huși e Constantin Zăfirescu, absolvent al unui curs de pedagogie teoretică și practică organizat de Gh. Asachi pe lîngă Școala Vasiliană din Iași.

Dintr-o comunicare științifică a profesorului Ștefan Bujoreanu, fost asistent al lui Oreste Tafrali și redactor al revistei de prestigiu european — „Arta și arheologia" —, aflăm că următorii învățători din Huși au fost: Alexandru Corlătescu, Ion Sachelarie, Ion Iconomu, Costache Nanu și alții. În anul 1845 numărul școlarilor din orașul Huși ajunsese la peste 150.

În octombrie 1846, pe lîngă „școala începătoare" din Bîrlad, se deschide, cu un număr de 20 absolvenți, un curs real, în care să se învețe și limba latină. Faptul marchează un prim semn de învățămînt secundar pe teritoriul municipiului amintit.

În „Istoria învățămîntului românesc" N. Iorga vorbește despre numeroasele pensioane ce funcționau în Bîrlad, propunînd lecțiile fie în franțuzește și nemțește, fie în rusește, sau chiar în „leșește=" [3].

Din anul 1847 și școala din Huși își extinde activitatea funcționînd cu trei cadre didactice și cu trei clase mixte. În 1851 se creează o școală pentru fete și una pentru băieți.

O personalitate remarcabilă a învățămîntului hușean o constituie învățătorul Galin, unionist înflăcărat, care a avut de suferit din cauza vederilor sale progresiste.

Referindu-se la Galin, prof. St. Bujoreanu scria în comunicarea științifică amintită: „Galin, văzîndu-se lovit în existența sa a mers în

---

[1] și [2]: Antonovici, *Documente bîrlădene*, IV, 1924, pg. 246—248. Amănunte în legătură cu primele școli pe meleagurile vasluiene și la N. Iorga, „Ist. inv. rom.", Buc., 1928, pg. 146—158 (În ediția din 1971 de la Ed. Didact. și Ped.,) la pg. 72—75.

[3] Pentru amănunte se poate consulta întregul capitol „Lupta școlii naționale cu încercări de desnaționalizare" Ed. 1928, p. 240—271; în ed. 1971, p. 120—135.

https://biblioteca-digitala.ro

audiență la caimacamul Moldovei Vogoride, arătîndu-i că prin scoaterea sa din învățămînt s-au încălcat prevederile articolului 19 din Regulament. Caimacamul comunică lui Galin că va putea fi integrat în învățămînt dacă va aduce o recomandare scrisă de la episcopul Meletie sau de la Neculai Istrate, prin care să se arate că el, Galin, nu se va mai amesteca în afacerea Unirii.

Se înțelege că o astfel de recomandare, inimosul dascăl nu a obținut, pentru că nici nu a dorit-o. Văzînd că nu i s-a făcut dreptate, Galin se adresează cu plîngere scrisă în limba franceză Înaltei Comisiuni Europene care supraveghea aplicarea Convenției de la Paris. Abia după schimbarea Căimăcămiei, ostile Unirii, Galin și-a recăpătat drepturile sale“ [4] (pg. 3).

Zece ani după înființarea pensionului doamnei Bourguillon, dorința lui Neculai Roșca Codreanu (însemnat donator de fonduri și susținător al învățămîntului) se realiza : își începea activitatea prima școală publică pentru fete din Bîrlad.

După 1858 învățămîntul bîrlădean, ca și din restul teritoriului județului Vaslui, progresează rapid. La 1 septembrie anul amintit, se deschide primul gimnaziu, apoi școala primară de băieți nr. 2.

Un rol important în dezvoltarea școlii românești l-a avut „Legea instrucțiunii publice“ decretată în timpul domniei lui Al. I. Cuza, prin care se instituia obligativitatea învățămîntului primar pentru toți copiii, înființarea gimnaziilor, a unor institute de învățămînt superior etc.

La 29 noiembrie 1870 se creează școala normală mai ales prin grija lui Ioan Popescu, acel inimos profesor venit din Transilvania, care, așezat în Bîrlad, înființează 8 școli primare de băieți, 2 școli de fete și gimnaziul amintit mai sus.

Desigur, o înșiruire a tuturor școlilor existente la sfîrșitul secolului al XIX-lea în județul Vaslui nu este necesară în lucrarea de față, care se vrea mai întîi o sinteză. Dar, o imagine asupra lipsei de grijă a autorităților burghezo-moșierești față de școală se impune. Ea ne întîmpină din rapoartele și adresele oficiale semnate de cel mai autorizat revizor școlar pe care l-a avut județul nostru, Mihai Eminescu.

„Impresia generală care mi-au făcut-o școalele rurale din acest județ — scria poetul — a fost rea. Pretutindeni frecvența mică și incuria administrativă mare, pretutîndeni sărăcia muncitorului agricol, mortalitatea adesea înspăimîntătoare, greutățile publice și angajamentele de muncă născute din aceste greutăți aproape insuportabile. Atît mediul social, cît și administrația face ca școala să fie aproape un lucru de prisos“ [5].

Sărăcia este atît de mare în satele lăsate pradă jafului moșieresc și arendășesc, încît dacă ar veni la școală copiii constrînși de dorobanți, ei

[4] Ștefan Bujoreanu, „Începutul înv. în orașul Huși“, p. 3.
[5] și [6] : M. Eminescu, «Opere complecte» (Sic !), Iași, 1914, p. 444.

https://biblioteca-digitala.ro

ar apărea „desculți, cu capul gol și astfel îmbrăcați, încît frecventarea regulată a școalei i-ar costa viața“ [6].

Colindînd satele județului pentru a urmări procesul de instrucție și educație, revizorul școlar Mihai Eminescu, înregistrează coordonatele unei istorii triste. Rîndurile par scrise cu sîngele unei dureri ce se amplifică în fluviul de suferințe al unui neam întreg. La Tanacu, în 1873, se desființează școala. În comuna Mînjești a bîntuit vărsatul negru și anghina și „au rămas numai trei copii, care după lege ar putea fi obligați să frecventeze școala“. În cursul a șapte ani de școală, la Mînjești „au ieșit, știind carte, un singur băiat, care ca rezultat unic costă pe stat și comună după calculele exacte suma de 7 737 l.n.“. La Dumești, autoritățile persecută pe învățătorul Săvescu (bolnav și sărac). „Școala din Șcheia — notează în continuare Mihai Eminescu — stă închisă fără autorizația nimănui și fără ca învățătorul de acolo, Nebunelea Dimitrie, să fi fost destituit de către cineva“. Pentru Drăgușani, primăria se pregătea să numească drept învățător „pe un individ anume Haut, care nu poseda nici măcar 4 clase primare“. Localul școlii din Zăpodeni „e nesuficient“. La Rafaila „școala s-a desființat la anul 1873, deși localitatea e destul de însemnată și învățătorul destul de bun“ [7].

„În aceste împrejurări — conchide poetul — școlile din județul Vaslui sînt cele mai bune posibile, precum lumea lui Leibnitz cu toată miseria și minciuna ei vădită, este cea mai bună lume posibilă, căci posibilitate și existență sînt identice și ceea ce este posibil există. Precum soarele stă locului de milioane de ani, oricare ar fi fost părerile omenești, fie geocentriste, fie heliocentriste, tot astfel părerea oamenilor nu schimbă nimic din mersul firesc, material al lucrului. Părinți miseri și vițioși, copii goi și bolnavi, învățători ignoranți, și rău plătiți, administratori superficiali, toate aceste îngreuiate prin creșterea împozitelor, menite a hrăni această stare de lucruri, nu sînt condițiuni normale, pentru școli bune, precum lemn de brad, putregai, gelău de plumb și meșter prost nu-mi dă o masă bună. Școala va fi bună cînd popa va fi bun, darea mică, subprefecții oameni ca să știe administrație, finanțe și economie politică, învățătorii pedagogi, pe cînd adică va fi școala școală, statul stat, și omul om, precum e în toată lumea, iar nu cum e la noi“ [8].

În deceniile următoare, pînă la Eliberare, înapoierea economică a județului Vaslui (pe atunci județele Tutova, Fălciu și Vaslui) era însoțită de aceeași slabă dezvoltare a învățămîntului de toate gradele. Învățămîntul avea un caracter discriminatoriu, pe deoparte funcționînd școli de grad mediu (liceele) destinate mai ales fiilor celor avuți, iar pe de

---

[7] Zguduitorul tablou al școlii vasluiene de atunci poate fi urmărit în detaliile sale tragice din M. Eminescu, „Opere complete“, pg. 444—448.

[8] M. Eminescu, op. citată pg. 453.

https://biblioteca-digitala.ro

altă parte, gimnaziile, școlile profesionale și școlile normale, destinate fiilor de plugari și muncitori sau păturilor mijlocii. Totodată este pusă în evidență dualitatea conținutului învățămîntului, întrucît predarea religiei are un caracter predominant față de disciplinele laice.

Ascunzînd realitatea, legislația școlară burgheză vorbea despre „egalitatea instrucțiunii și educației". Dar, taxele școlare destul de ridicate operau o selecție drastică în ce privește intrarea în școlile de grad mediu.

În anii de după perioada de stabilizare relativă a capitalismului (1923—1929), accentuarea fascizării țării influențează și activitatea dintr-un număr limitat de instituții de învățămînt. Totuși acest fenomen ostil gîndirii științifice, întîmpină rezistența unor mari personalități culturale, a ideologiei marxist-leniniste care, prin activitatea comuniștilor, se infiltrase adînc în cultura și învățămîntul românesc.

Oamenii muncii din județul Vaslui, cadrele didactice cinstite manifestau o opoziție tot mai pronunțată față de măsurile de fascizare a învățămîntului, față de elementele legionare.

Pentru instruirea și educarea copiilor oamenilor muncii din județul nostru existau, în 1938/1939, 454 școli primare, 48 unități de învățămînt preșcolar, 5 gimnazii și licee.

Din totalul copiilor de vîrstă școlară numeroși fii de oameni ai muncii, în special de țărani, rămîneau neșcolarizați, îngroșînd numărul analfabeților. Numai în perioada 1942—1944 au rămas neșcolarizați circa 15 000 de copii de vîrstă școlară.

Lipsa de grijă a burgheziei pentru educarea fiilor de oameni ai muncii este ilustrată și de felul cum se făcea asigurarea bazei materiale și încadrarea școlilor. În tot județul existau în 1938/39 numai 1 096 cadre didactice, pentru toate formele de învățămînt. Numărul sălilor de clasă era mic în raport cu populația școlară.

La ridicarea localurilor existente la acea dată, nu s-a ținut seama de rigorile igienei școlare, multe săli fiind neîncăpătoare, friguroase sau întunecoase.

Acest fapt este ilustrat cu mare putere de convingere, dacă luăm în considerație, că în anul școlar 1938—1939 numărul copiilor școlarizați este infim în raport cu totalul populației de vîrstă școlară existentă în județul nostru. Din aceste referiri rezultă că și în localitățile vasluiene analfabetismul devenise un fenomen cu proporții de masă, ceea ce a impus odată cu instaurarea puterii politice a clasei muncitoare, să se treacă la un proces de profundă radicalizare a învățămîntului atît pe linia democratizării acestuia prin școlarizarea tuturor copiilor oamenilor muncii, alfabetizarea adulților, cît și în ce privește formele de organizare și conținutul instrucției și educației.

Situația învățămîntului se schimbă total în anii puterii populare. Reforma învățămîntului din 1948 a marcat un salt calitativ în extinderea rețelei școlare în județul Vaslui ; conținutul învățămîntului, fundamentat

https://biblioteca-digitala.ro

pe ideologia marxist-leninistă și beneficiind de o viziune științifică, a contribuit într-o măsură hotărîtoare la educarea tinerei generații în spiritul ideilor generoase ale umanismului socialist. Prin măsurile reformei amintite s-a făcut un prim pas spre generalizarea învățămîntului elementar de 7 clase, lichidîndu-se într-o perioadă relativ scurtă analfabetismul moștenit de la orînduirea burgheză.

Potrivit prevederilor reformei, gimnaziile unice au fost înlocuite de școlile de 7 ani.

Partidul Comunist Român a trasat sarcina încheierii generalizării învățămîntului de 7 ani pînă la 1962—1963 și trecerea treptată la învățămîntul de 8 ani, durata învățămîntului de cultură generală ajungînd la 12 ani.

Începînd din anul școlar 1960—1961 s-a introdus gratuitatea completă a manualelor școlare pentru toți elevii școlilor elementare, iar în prezent tuturor elevilor li se oferă din partea statului cărțile școlare în mod gratuit.

Sarcinile încheierii generalizării învățămîntului de 7 ani fiind îndeplinite cu succes înainte de termen, s-a trecut la învățămîntul gratuit și obligatoriu de 8 ani și din anul școlar 1969—1970 la învățămîntul de 10 ani.

Școala, ca principal izvor de cultură și factor de civilizație a cunoscut un proces de dezvoltare continuă. În scopul asigurării bazei tehnico-materiale a învățămîntului și culturii au fost alocate, în anii 1966—1970, 72 milioane lei. În prezent, în județul Vaslui, funcționează 526 școli generale, 7 școli profesionale, 14 licee de cultură generală și de specialitate ; școli speciale, grădinițe și cămine de copii. Numai în școlile generale, profesionale și licee își desfășoară activitatea aproape 5 000 cadre didactice care aduc o prețioasă contribuție la pregătirea pentru muncă și viață a celor peste — 100 000 de elevi.

Dezvoltarea învățămîntului județului nostru a atins în anii luminoși ai socialismului coordonate nemaiîntîlnite vreodată.

Generalizarea învățămîntului gratuit și obligatoriu de 10 ani a impus luarea unor măsuri capabile să asigure spațiul de școlarizare corespunzător și condițiile desfășurării unui învățămînt de bună calitate. Numai în anul 1970 s-a cheltuit suma de 4 881 000 lei pentru dotarea școlilor și laboratoarelor cu mobilier, aparatură și material didactic. Spațiul de școlarizare al județului a crescut în același an cu încă 78 săli de clasă, construite din investiții centralizate, contribuții voluntare sau credite rambursate.

Concomitent cu asigurarea condițiilor materiale necesare, partidul nostru a luat măsuri pentru perfecționarea activității cadrelor didactice, apropierea școlii tot mai mult de munca productivă din unitățile economice.

https://biblioteca-digitala.ro

În spiritul Tezelor din iulie 1971, elaborate de secretarul general al partidului — tovarășul Nicolae Ceaușescu — întregul învățămînt a suferit un adevărat proces de adaptare la noile condiții social — istorice de dezvoltare a țării. Pentru a desfășura o muncă susținută de pregătire și perfecționare a educatorilor, în județul nostru a fost creată Casa corpului didactic, cu posibilități de a deveni un puternic centru documentar și de informare politico-științifică. Tot pe linia perfecționării activității de informare politico-ideologică a cadrelor didactice, de ridicare a eficienței metodelor de predare și a conținutului disciplinelor de științe sociale, în județ funcționează în prezent numeroase cabinete de științe sociale în cadrul liceelor de cultură generală și de specialitate, al școlilor generale. Crearea acestor organisme de lucru pentru popularizarea și adîncirea cunoașterii problemelor teoretice ale marxism-leninismului, activității politico-ideologice și practice ale partidului nostru, de asimilare de către cadrele didactice, elevi, ceilalți oameni ai muncii, a realizărilor poporului român în construcția socialistă, constituie o concretizare a ideilor documentelor elaborate de Plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971. Comitetul județean de partid sprijină activitatea organelor de specialitate pentru dotarea optimă a acestor cabinete cu materiale documentare și aparatură modernă în scopul asigurării unui nivel tot mai ridicat lecțiilor și creșterii influenței cunoștințelor social-politice în formarea noilor generații, a concepției lor despre lume și viață.

Totodată, răspunzînd dezideratului de formare și educare a tineretului școlar în spiritul muncii practice, pe lîngă licee și școli generale au fost formate peste 300 ateliere școlare, în care își desfășoară activitatea productivă un număr de peste 100 000 elevi. În mediul urban atelierele școală sînt sprijinite de către unitățile economice. O deosebită atenție este acordată și formării microcooperativelor agricole în cadrul școlilor sătești. În anul 1972 funcționează 66 de asemenea unități.

O contribuție de seamă în educarea tinerei generații o aduc organizațiile de pionieri și U.T.C. care, îndrumate de organele și organizațiile de partid, inițiază numeroase acțiuni politico-educative, acționînd pe linia formării înaltelor trăsături morale și patriotice la fiecare tînăr.

Modernizarea învățămîntului prin punerea de acord a conținutului programelor școlare cu ultimele realizări ale științei și tehnicii contemporane, ridicarea continuă a gradului de eficiență a lecțiilor au impus utilizarea în mai mare măsură a mijloacelor audio-vizuale în predare. Acest fapt a dus la completarea colecțiilor de material didactic din școlile județului cu aparate de proiecție, diafilme, discuri, pickup-uri, magnetofoane, televizoare, etc.

Apropierea învățămîntului general de producție stă într-o măsură din ce în ce mai mare în atenția forurilor de specialitate. Acest lucru are repercusiuni și asupra învățămîntului din județul Vaslui. Cei peste 2.500 elevi din clasele a IX-a generale și cei peste 1.300 elevi din clasele

https://biblioteca-digitala.ro

a X-a au posibilitatea să deprindă operaţiuni de bază în o serie de profesii cum ar fi : mecanică, lăcătuşerie, tîmplărie, electrotehnică, etc.

Învăţămîntul tehnic de specialitate, cu tradiţie în ţara noastră, numără 1 liceu economic, şi unul de construcţii, în oraşul Vaslui, unul industrial la Bîrlad, şi un liceu agricol în Huşi.

Liceul agricol din Huşi, de pildă, înfiinţat în 1908 şi funcţionînd la data amintită cu 20 elevi, instruieşte astăzi în domeniul contabilităţii, îmbunătăţirilor funciare, horticulturii şi viticulturii 550 de elevi. Activitatea didactico-instructivă de pregătire a cadrelor tehnice-horticole şi viticole, cercetarea ştiinţifică viniviticolă, sprijinirea introducerii tehnicii noi în podgorii — sînt aspecte care atestă utilitatea exemplară a unităţii şcolare amintite. Liceul agricol din Huşi a înregistrat mari producţii la hectarul de vie, ajungînd să obţină pe terenurile fermei experimentale 20.000 kg. struguri la Zghihară şi circa 18.000 kg. la Fetească şi Băbească. În acelaşi timp, elevii, îndrumaţi de dr. ing. profesor A.D. Tudosie, au trecut la prepararea primelor vinuri speciale ca : Şampanie (din soiul Zghihara), Vermut, Malaga, Madera, Cahor, Porto, Marsala, coniacuri din vinurile reprezentative pentru podgorie.

Adaptarea continuă a învăţămîntului la cerinţele economice şi spirituale ale judeţului, la nevoile progresului social al tuturor localităţilor este reflectată de însăşi dinamica creşterii numărului şcolilor de specialitate şi a liceelor de profil.

În scopul dezvoltării bazei materiale a învăţămîntului în perioada 1971—1975 se va construi un local pentru şcoală profesională la Vaslui cu 8 săli de clasă, atelier şi internat cu 300 de locuri ; creşele, grădiniţele şi casele de copii îşi vor spori capacitatea cu 2020 locuri, la care se vor adăuga 400 locuri în internatul Şcolii speciale din Vaslui.

Tot în această perioadă se vor înălţa noi şcoli spaţioase, dotate cu laboratoare moderne, însumînd 260 de săli de clasă în mediul urban şi rural, 500 de locuri în internate.

Acestea sînt doar cîteva din principalele direcţii în care se va dezvolta sistemul de învăţămînt din judeţ în actualul cincinal. Eforturile în acest domeniu vor fi orientate şi în viitor de către organele şi organizaţiile de partid, spre formarea şi dezvoltarea multilaterală a tineretului, modelarea acestuia în spiritul dragostei faţă de muncă, al idealurilor morale ale partidului nostru.

ACTIVITATEA CULTURAL-ŞTIINŢIFICĂ

Instituţii culturale. Anii luminoşi ai socialismului au adus transformări radicale în toate domeniile vieţii spirituale a judeţului Vaslui. De la situaţia cînd masele muncitoare condamnate la neştiinţă de carte şi

https://biblioteca-digitala.ro

deci la incultură, de către guvernanții burghezi, nu cunoșteau decît munca, necazurile și teama zilei de mîine, s-a făcut un salt uriaș, pe care îl sesizăm în fiecare clipă și la fiecare pas. Dar fiindcă datoria istoricului este de a demonstra slujindu-se de argumente, vom face o trecere în revistă a peisajului cultural contemporan vasluian.

Biblioteca, acest lăcaș de comori, era o raritate în anii regimului trecut. Eminescu nu înregistrează în procesele sale verbale de inspecție activități conduse de educatori în cadrul bibliotecilor. Cauza este simplă. Pe vremea aceea, cartea era mijloc de cultură doar pentru cei avuți. Țărani citind cărți ? Ar fi fost o glumă prea dureroasă.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea dar mai ales după 1900, creșterea gradului de dezvoltare economică și socială a țării, în limitele impuse de fragilitatea capitalului autohton și penetrația marilor monopoluri străine, determină o sporire a necesității pentru cunoaștere, pentru cultură și educație. Se editează din ce în ce mai mult, personalități marcante din domeniul culturii și științei manifestă interes pentru răspîndirea cunoștințelor în mase, pentru organizarea bibliotecilor la orașe și sate. În județul Vaslui aceste strădanii sînt strălucit exprimate prin preocupările deosebite ale lui George Tutoveanu sau Stroe Belloescu care începînd din 1906 pun bazele bibliotecii municipale din Bîrlad.

Astăzi în județul Vaslui funcționează 166 biblioteci publice cu 1.327.300 volume și peste 138 mii cititori anual. Dintre acestea 4 sînt biblioteci municipale și orășenești (fond de cărți — peste 198.000 volume), 88 sindicale (cu peste 122.000 volume), 3 ale cooperației meșteșugărești (cu peste 13.000 volume). De menționat că numai în mediul sătesc funcționează 71 de biblioteci cu peste 1 milion volume. Pentru asigurarea desfășurării amplei acțiuni educative cu cartea, județul nostru mai dispune de 251 biblioteci documentare cu peste 31.000 de volume. Important este faptul că de aceste comori de neprețuit ale culturii naționale și universale beneficiază întregul nostru popor, întrucît în socialism arta, literatura au căpătat un larg caracter de masă, contribuind la dezvoltarea construcției socialiste, la ridicarea oamenilor muncii pe minunatele trepte ale culturii și civilizației. Valoarea acestor cifre se amplifică dacă adăugăm că peste 30 la sută din titlurile înregistrate la bibliotecile noastre sînt semnate de scriitori de prestigiul unor : Mihail Eminescu, Ion Creangă, I. L. Caragiale, Ion Slavici, Al. Macedonski, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, George Coșbuc, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Al. Vlahuță, Camil Petrescu, G. Bacovia, George Călinescu etc.

Despre cartea de știință la sate în trecut era ridicol să vorbești. Cine să aibă grija difuzării științei ? Astăzi 23 la sută din cărți sînt de autentică cercetare în domeniul agriculturii, mecanizării, zootehniei, medicinii veterinare.

https://biblioteca-digitala.ro

Dacă am răsfoi reportajele lui Geo Bogza vorbind despre periferia de altădată, despre tăbăcării, țara de piatră sau sondorii rămași la cheremul capitalului străin și autohton, am fi descurajați să întrebăm cîte cărți de artă (cinematografie, plastică, actorie, etc.) ajungeau în mîinile muncitorilor. Astăzi, numai în județul Vaslui bibliotecile înregistrează numeroase albume și monografii despre Grigorescu, Luchian, Tonitza sau despre Charles Chaplin, Constantin Tănase, Maria Tănase, ca să nu amintim decît cîteva nume intrate firesc în conversația zilnică.

În orașele și satele județului, ca pretutindeni în țară, cartea a devenit un bun de preț al tuturor cetățenilor. Într-un singur an (1970) cele 166 biblioteci publice din județul Vaslui au fost frecventate de peste 137.000 de cititori.

Și colecțiile de tomuri, reviste și broșuri sporesc de la an la an tot mai mult. Numai în doi ani (1969—1970) bibliotecilor li s-au alocat fonduri de peste o jumătate de milion de lei, destinate achiziționării noutăților editoriale.

În anul 1938, în județele Fălciu, Tutova și Vaslui luate la un loc, funcționau cu adevărat 17 cămine culturale, mai mult niște prelungiri ale școlii înfăptuite de cîțiva inimoși învățători ridicați din rîndurile țărănimii nevoiașe. Un cor, o recitare și o snoavă citită de „domnu' învățător" — iată formula spectacolului de altădată.

Astăzi în comunele județului Vaslui funcționează 71 de cămine culturale, cu sedii corespunzătoare, adevărate atenee locale pentru care statul nostru a investit în anul 1970 peste 3.100.000 lei. Mișcarea artistică s-a dezvoltat în anii puterii populare vertiginos. În prezent activează în județul Vaslui aproape 400 formații ale artiștilor amatori. Numeroase dintre cele amintite s-au făcut cunoscute departe de granițele meleagurilor noastre, chiar peste hotarele țării. Cimpoierii din Perieni, de pildă, au dus mesajul cîntecului românesc pînă la prietenii cehi și polonezi.

În locul crîșmei, predominant activă în trecutul orașelor, casele de cultură orășenești organizează universități populare, concerte simfonice, audiții de muzică preclasică, romantică și clasică ori modernă, întîlniri cu scriitorii, concerte corale, seri de teatru și de balet. Casele de cultură din Bîrlad, Vaslui, Huși și Negrești și-au creat un prestigiu binemeritat și și-au asumat datoria de a rafina gustul artistic al producătorilor de bunuri materiale.

Numai în anul 1970, caselor de cultură din județ și Casei județene a creației populare (prima instituție de acest gen în Vaslui) li s-a alocat de la stat suma de aproape 900.000 lei. În cincinalul trecut 1966—1970 s-a ridicat edificiul impresionant al Casei de cultură a sindicatelor din municipiul Bîrlad, iar la Vaslui a fost dată în folosință în 1972 — noua Casă de cultură executată după un proiect arhitectural modern, cu o sală

https://biblioteca-digitala.ro

de spectacole avînd o capacitate de 600 locuri, cu săli pentru repetiții, activități de club și bibliotecă și, desigur, cu săli pentru expoziții de artă plastică.

Formațiile caselor de cultură și-au îmbogățit an de an repertoriul, lărgindu-și și diversificîndu-și aria tematică. Corul Casei de cultură din Huși, ajuns la respectabila vîrstă de 100 de ani, a obținut numeroase locuri de prestigiu în competițiile naționale. Înființarea acestei formații artistice cu un secol în urmă, înnobilare a eforturilor depuse de pasionați iubitori ai cîntecului de pe aceste meleaguri, a însemnat un moment de seamă în viața spirituală a orașului, corul cîștigîndu-și prin activitatea sa, prin prezența la pupitrul său a unor compozitori și dirijori de renume, precum Gavriil Musicescu, un loc bine meritat în cadrul celor mai bune formații corale ale vremii. La fel corul „Armonia" al sindicatului lucrătorilor din învățămînt Bîrlad sau fanfara de la Valea Mare — Ivănești.

Menționăm, de asemenea, și faptul că formațiile corale din Bîrlad și Huși, participînd la concursul „Cîntare patriei" au obținut rezultate frumoase, calificîndu-se pentru etapele superioare ale competiției.

Îndrumînd formațiile artistice de amatori, organizînd schimburile de experiență metodice, sau experimentînd forme noi de activitate — Casa creației populare din Vaslui (astăzi Centru de îndrumare a artei de amatori) aduce un spor calitativ în mișcarea artistică de masă. Ea a organizat cu succes expoziții de artă plastică sau a publicat volume cuprinzînd creațiile literare ale iubitorilor cuvîntului scris. În ultimii ani au fost difuzate patru antologii literare : „Pămînt iubit", „Omagiu", „Urme pe timp", „Tărîm solar".

De un meritat prestigiu se bucură activitatea desfășurată de *Teatrul „Victor Ion Popa"* din municipiul Bîrlad, înființat în anul 1955, cunoscut nu numai în județul Vaslui, ci și dincolo de hotarele sale. An de an, teatrul bîrlădean a acumulat o experiență artistică bogată, care i-a permis să abordeze un repertoriu destul de variat, cuprinzînd opere dramatice de mare circulație semnate de autori dintre cei mai prestigioși, de la Molière la Caragiale, de la Jean Cocteau la Victor Ion Popa ori de la William Congrave pînă la Dumitru Radu Popescu.

Spectacolele : „Tache, Ianche și Cadîr", „Mizantropul", „Părinții teribili", „Ciuta", „Iubire pentru iubire", „Acești îngeri triști" sau „Surorile Boga" au beneficiat de un bine meritat succes din partea iubitorilor artei scenice.

Sub îndrumarea unor regizori competenți, tînărul și talentatul colectiv dramatic al teatrului bîrlădean își perfecționează de la o stagiune la alta măiestria artistică, dovedind largi valențe interpretative.

Valorificînd tradiția moștenită de la Victor Ion Popa, acest excepțional om de teatru, colectivul dramatic din Bîrlad cultivă în egală măsură piesele originale de actualitate și marile capodopere ale dramaturgiei universale.

https://biblioteca-digitala.ro

În sfîrșit, trebuie amintită activitatea științifică și de popularizare desfășurată de muzeele *„Vasile Pârvan"* din Bîrlad și *„Dimitrie Cantemir"* din Huși, funcționînd cu secții etnografice, istorice, de științele naturii etc.

Cercetările efectuate la Bogdănești — Fălciu, Vlădeni — Murgeni, sau Simila de către colectivul Muzeului din Bîrlad au dat la iveală elemente ale culturii materiale de tip protodridu (caracteristică secolelor IX—X), elemente ce aruncă o puternică lumină asupra „desăvîrșirii etapei de formare a poporului român".

În același timp, săpăturile de la movila Rîbîia, ca și săpăturile efectuate la Vetrișoaia și Huși de către Muzeul „Dimitrie Cantemir" au permis o mai bună cunoaștere a trecutului acestor meleaguri.

În prezent se pregătește deschiderea unui muzeu de istorie al județului Vaslui, care va evidenția în mod special cultura materială și spirituală a carpo-dacilor.

Instituțiile cultural-artistice ale județului Vaslui, cele mai multe dintre ele creație a regimului democrat popular, vor cunoaște în anii următori o și mai mare dezvoltare. Ele vor asigura ridicarea nivelului vieții spirituale a locuitorilor județului, vor mobiliza — împreună cu alți factori sociali — resursele creatoare ale populației de pe aceste locuri, care vor contribui în continuare la dezvoltarea și înflorirea artei și culturii noastre socialiste.

Personalități literare

Încă din perioada de formare a culturii românești, viața literară a acestor locuri a cunoscut momente de înaltă afirmare, fie prin îmbogățirea necontenită a creației folclorice, fie prin apariția unor personalități care au creat opere de reală valoare artistică.

Pămîntul și-a trimis esențele rare de simțire și destin artistic și în personalitățile care s-au născut și au trăit pe aceste locuri. De la începuturi saltul a fost spre marile culmi. *Spătarul Nicolae Milescu,* îndrăznețul care se încumeta să încerce o traducere integrală a *Bibliei,* străbate Europa și Asia uimind pe cei cu care vine în contact prin erudiția sa. Redactează în Suedia un tratat teologic-ortodox, pentru uzul jansenîștilor, colindă China scriind lucruri de o deosebită valoare informativă.

De la el ne-au rămas „Descrierea Chinei", „Itinerariu siberian" sau „Statenii Spisok". Născut la Vaslui în 1636, Nicolae Milescu e un cărturar de o vastă erudiție, primul *„uomo universale"* din cultura română, cum spunea George Ivașcu, numele său găsindu-se deopotrivă „în corespondența diplomatică a Regelui Soare și în documentele împăratului chinez".

Nicolae Milescu voia parcă să anunțe apariția unui prinț al gîndirii și sensibilității artistice. Este vorba de *Dimitrie Cantemir,* fiu al acestor locuri, născut la Silișteni — Huși în 1673. După o copilărie dedicată mai

https://biblioteca-digitala.ro

ales studiului, în capitala turcească, unde se afla ca ostatec, și după o tinerețe care-i aduce unele succese, Dimitrie Cantemir, vine în 1710 la tronul Moldovei. În ciuda speranțelor Sublimei Porți că domnul moldav îi va rămîne credincios, Cantemir încheie o alianță antiotomană cu Împăratul Petru I al Rusiei. Din păcate, în bătălia de la Stănilești oștile creștine sînt înfrînte, iar domnul moldovean și curtea sa sînt nevoiți să ia calea pribegiei. Devenit consilier imperial, Dimitrie Cantemir participă la campaniile din Orient ale țarului și se stinge departe de țară în 1723. Opera sa cuprinde numeroase lucrări, unele redactate în turcește, altele în rusește, latinește și românește. În limba latină, scrie, printre altele : „Descriptio Moldaviae", și „Historia Incrementorum atqve Decrementorum Aulae Othomanicae", iar în limba română : „Divanul sau Gîlceava înțeleptului cu lumea", „Istoria hieroglifică sau lupta dintre Inorog și Corb" și „Hronicul vechimii a romano-moldovlahilor". Poet, istoric și filozof, Dimitrie Cantemir este una din personalitățile cele mai complexe ale culturii europene. Caracterizarea pe care i-o face George Călinescu este cea mai în măsură să sugereze cititorilor complexitatea omului și scriitorului Cantemir : „Voievod luminat, ambițios și blazat, om de lume și ascet de bibliotecă, intrigrant, și solitar, minuitor de oameni și mizantrop, iubitor de Moldova lui, după care tînjește, și aventurier, cîntăreț în tambură țarigrădean, academician berlinez, prinț rus, cronicar român, cunoscător al tuturor plăcerilor pe care le poate da lumea, Dimitrie Cantemir este Lorenzo de Medici al nostru". („Ist. lit. rom. de la origine pînă în prezent", 1941, p. 47).

În 1760 se năștea la Huși, *Vornicu Alecu Beldiman* (m. 1826) autor al unei lucrări demult uitată pentru marele public, dar nu lipsită de interes în plan psihologic și, uneori, în plan artistic. Lucrarea se numește *„Tragodia sau mai bine a zice jalnica Moldovii întîmplare"* și oferă o imagine despre poziția boierimii noastre față de mișcarea eteristă. Greoaie și obositoare în cele mai multe dintre pagini „Tragodia" oferă și unele versuri mai însuflețite, notabile pentru realismul viziunilor.

Secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea au mai impus și alți oameni de cultură pe meleagurile vasluiene. Printre alții se cuvine să-l amintim pe *Mitropolitul Veniamin Costache* (1768—1846), născut la Roșiești, sprijinitor al învățămîntului și traducător de texte religioase. Activitatea sa se datora, după cum însuși mărturisește, unui sentiment de respect și dragoste față de poporul care trebuia luminat.

În ciuda disprețului Junimii pentru *„duduca din Vaslui"*, desigur personaj inventat pentru a sugera o anume mentalitate, cultura județului nostru aduce o contribuție literară de prestigiu la fondul de aur al literaturii românești, prin *Alexandru Vlahuță*. Posteritatea n-a ales din scrisul lui Vlahuță nici producția lirică de epigonism eminescian, nici proza sau versurile minate de semănătorism. Au rămas vii și astăzi în conștiința publicului accentele de protest social din „1907" și rîndurile

https://biblioteca-digitala.ro

de autentic lirism care au cîntat copilăria, farmecul naturii, sau iubirea. Am putea spune chiar că poetul Vlahuță trăiește mai ales prin aspectele antisemănătoriste ale activității sale.

Al. Vlahuță, nume purtat astăzi cu mîndrie de elevii Liceului pedagogic din Bîrlad și de comuna natală, a rămas în cultura românească prin atitudinea sa critică, precum și prin fermecătoarele pagini ale „Românieі pitorești" egalate doar de minunatele poeme ale naturii aparținînd distinsului prozator Geo Bogza.

Un scriitor prestigios (ilustrînd prin opera sa pamfletul politic și proza de rafinament) este *N. D. Cocea* (1880—1949) născut la Bîrlad. Colaborator la reviste de orientare democratică ori comunistă ca *România muncitoare, Adevărul, Rampa, Viitorul social* întemeietor sau redactor al altor publicații care au militat pentru libertăți democratice, pentru socialism (un exemplu strălucit fiind „Facla"). N. D. Cocea scrie romanele : „Vinul de viață lungă" (1931) „Fecior de slugă" (1933) și „Nea Nae" (1935). El este autorul unor pamflete ca : „10 mai, zi de rușine", „Epistolie prințului Carol", „Regele complice al asasinilor", „Palatul gazdă de hoți" care atestă o înaltă conștiință revoluționară și o îndemînare în arta pamfletului pe care am întîlnit-o numai la Iorga sau Arghezi.

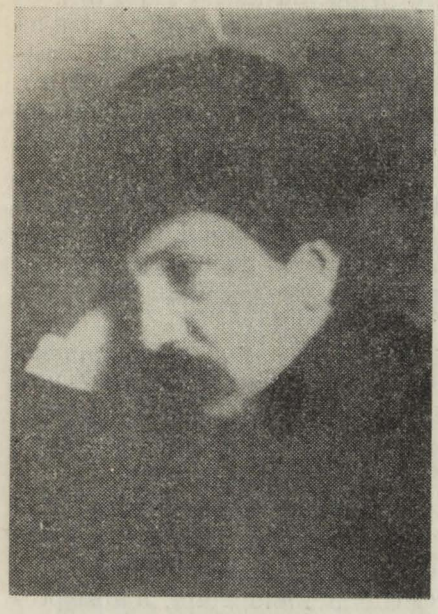
Atacurile scriitorului Cocea împotriva monarhiei sînt dintre cele mai violente : „Priviți palatul din care se vor revărsa acuși, amestecate și contopite fracurile politicienilor și fireturile lacheilor. Cu cele două aripi turtite la pămînt, ca două labe de pradă, cu zidurile dintre ferestre în fund, ca un șirag de dinți, palatul regal pare simbolul vieții și aspirațiilor regelui Carol. Rege cămătar, rege vîrît pînă la galoanele chipiului în afaceri și în gheșefturi, rege interpus ca un samsar între partide ca să poată lua comisionul lui din fabrici, din petroluri, din zahăr, din hîrtie, din acțiunile Societății de tramvaie, cum vreți să ne luptăm cu dînsul și cum vreți să vedem în sărbătorirea omului acestuia, în care supraviețuiește numai setea nestinsă de aur, o zi de doliu pentru popor ? Nu, ziua de 10 mai nu mai este, nu mai poate fi o zi de doliu. Ea este scîrba, umilința și marasmul". (Conf. N. D. Cocea, *Scrieri, II*, Buc., 1970 p. 395).

Silueta fină a bîrlădeanului *Corneliu Moldovanu* mai stăruie în mintea și inima celor care l-au cunoscut, opera sa ocupînd un loc binemeritat în ansamblul literaturii române interbelice. Autorul „Purgatoriului" (1922) sonda mediul așa-zisei societăți înalte, cu intenția de a surprinde tendința de purificare prin dragoste. Totuși, romancierul Corneliu Moldovanu rezistă mai puțin unui examen critic exigent, dar în ceea ce-l privește pe poet, el oferă încă numeroase delicii atît la o lectură fugară, cît și la una de adîncime.

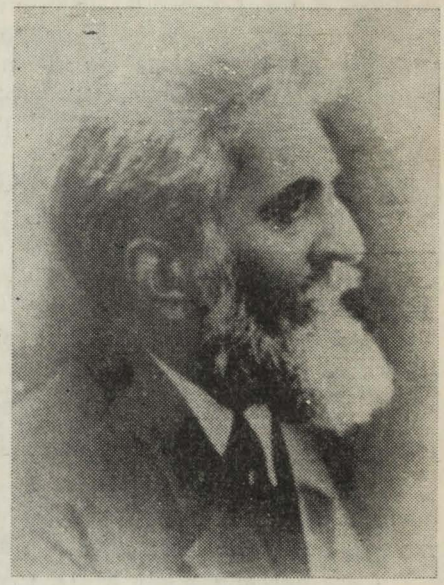
Cetatea soarelui, capodopera scriitorului, absoarbe întreaga vitalitate artistică a autorului. „Zile de răstrițe" evocă tulburătoarea fugă în munți, din fața năvălitorilor, a femeilor și copiilor, în timp ce, îndurerat, plăieșul „și-ascute-ncet toporul". „Pustietatea" surprinde liniștea cetății,

https://biblioteca-digitala.ro

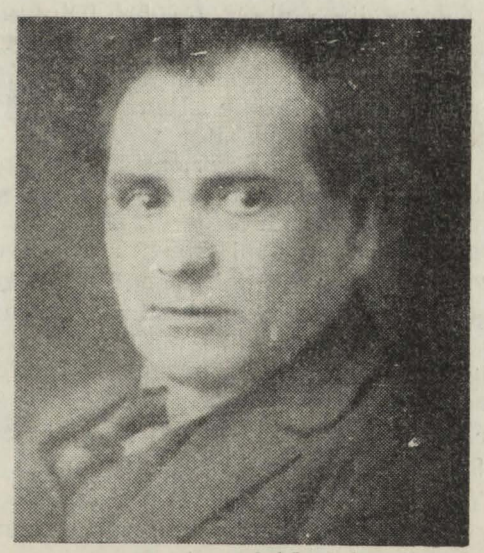
Personalități culturale care s-au născut sau au trăit în județul Vaslui.

Al. Vlahuță

G. Ibrăileanu

N. Tonitza

https://biblioteca-digitala.ro

cînd încă stăpînul nu s-a întors din luptă. Viforoasa personalitate a lui Mihai Viteazul (și amarul său destin) inspiră poema „Mirăslău". În „Codrilor", autorul descinde în inima neamului, scoțînd ca dintr-o fîntînă milenară apele limpezi ale dragostei de libertate : „Cînd neamuri vrăjmașe-or rîvni vreodată averile noastre / De larme văzduhul umplînd, Sunați toate frunzele voastre / Și-alături cu noi viforoși, de-ți pune voi codrilor umăr, / Prin dușmani cu fală, trecînd purta-vom izbînzi fără număr".

Poetul evocat în rîndurile de față e născut în 1883 în Bîrlad. Activitatea sa literară, desfășurată în timp pînă în 1952 (cînd poetul trece în lumea umbrelor) a fost presărată generos în paginile unor reviste ca : „Semănătorul", „Paloda literară", „Convorbiri critice", „Viața literară și artistică", „Flacăra", „Junimea literară" etc.

Autor de versuri, romane și publicistică, *Corneliu Moldovanu* s-a înscris în bibliografia românească cu numeroase volume : „Flăcări" (1907), „Cetatea soarelui" (1910), „Poezii" (1924), „Venus și Gioconda" (1912), „Neguțătorul de arome" (1916), „Povestiri" (1921), „Autori și actori" (1920) ș.a.

A îndeplinit cu pricepere și simț de răspundere atribuții obștești ca aceea de președinte al Societății scriitorilor, director al Teatrului Național și profesor al Conservatorului de artă dramatică din București.

Concetățeană a lui *N. D. Cocea* și Corneliu Moldovanu, a fost poetesa Coca Elena Farago (1878—1954), debutantă la publicația socialistă „România muncitoare" și autoare a cîtorva cărți de autentic lirism : „Versuri" (1906), „Șoapte din umbră" (1908), „Din taina vechilor răspîntii" (1915), „Nu mi-am plecat genunchii" (1926), „Poezii" (1936) și altele.

Colaboratoare a revistei craiovene „Ramuri", fără să refuze încredințarea unora dintre stihurile sale altor publicații, Elena Farago face ucenicia la școala semănătorismului, orientîndu-se apoi definitiv spre simbolism. E vorba de un simbolism adaptat, mai mult decît oricare altul, sufletului românesc. Poeta cîntă dorul, în sensul doinelor noastre, dar cu înfiorarea specifică scriitorului modern.

Locul Elenei Farago în literatura română este conturat de Eugen Lovinescu și George Călinescu care au subliniat pregnanța emoției erotice în majoritatea ciclurilor de versuri ale autoarei. Am adăuga doar că Elena Farago nu este numai o poetă a emoției erotice, ci și una a legăturii cu glia și a înfrățirii popoarelor.

Peisajul literar al județului Vaslui se întregește cu figura prozatorului *Ion Adam* (1875—1911) a cărui operă însumează : schițe și nuvele („Flori de cîmp" (1906), romanul „Rătăcire" (1902), anecdote, glume, reportaje. Schițele și povestirile din mediul rural aruncă o rază de lumină asupra aspectelor din viața Moldovei.

https://biblioteca-digitala.ro

Interesante în plan psihologic, dar nule în plan artistic, sînt „glumele și anecdotele țărănești".

În sfîrșit, scriitorilor amintiți pînă aici trebuie să adăugăm numele unor poeți, prozatori și dramaturgi cum ar fi : Gheorghe din Moldova, Victor Ion Popa, Constantin Asiminei, Mihai Ralea, George Tutoveanu, Constantin Ghiban, Virgil Caraivan, Gheorghe Chiperi Dinograncea etc.

Gheorghe din Moldova (1859—1909), pe numele său adevărat Gh. Kernbach, este cunoscut pentru un volum de *Poezii*, editat la București în 1894. Format în cercurile socialiste, colaborator la Contemporanul, poetul Gheorghe din Moldova, scrie o poezie cu vizibilă influență folclorică și cu un conținut de idei generos. Poetul era originar din Huși și a trăit multă vreme la Bîrlad.

Victor Ion Popa (1895—1946) e un desăvîrșit om de teatru și literat... A făcut regie, scenografie, dramaturgie și a fost profesor în cadrul Conservatorului de artă dramatică din București. Ca dramaturg ne-a dat : „Ciuta", 1926, „Mușcata din fereastră", 1928, „Tache, Ianke și Cadîr" 1933, „Acord familiar" 1926 etc.

În ceea ce privește proza, scriitorul este cunoscut mai ales prin „Velerim și Veler Doamne", 1933, „Floarea de oțel", 1930, „Sfîrlează cu Fofează" 1936.

Caracterizîndu-l într-un număr al „Însemnărilor ieșene" din 1937, Radu Beligan a scris despre Victor Ion Popa : „Autor dramatic, traducător de piese, (bune), fost director, regizor, pictor dramatic, actor... și-a cristalizat darul vieții și puterea de observație într-o deplină tehnică a scenei. Aceasta o vede oricine citește minunata comedie moldovenească de atmosferă „Mușcata din fereastră", ori „Ciuta", ori „Tache, Ianche și Cadîr".

Ca omagiu adus operei și activității lui Victor Ion Popa, teatrul bîrlădean poartă astăzi numele valorosului dramaturg și prozator.

Mihai Ralea originar din Huși, a făcut studii strălucite la Paris, luînd doctoratul în filozofie cu o teză intitulată semnificativ „Ideea de revoluție în doctrinele socialiste". Multă vreme ambasador în Statele Unite ale Americii sau membru în Consiliul de Stat, Mihai Ralea a scris pagini de călătorii, critică și istorie literară, pagini de filozofie (mai ales în domeniul esteticii generale și speciale) și tratate de sociologie.

Comentariul critic al lui Ralea se caracterizează prin profunzime și prin putere de disociație și asociație. Ralea profesează o critică literara cu implicații social-psihologice. Fenomenul artistic este văzut în implicațiile sale social-educative. Dar, în același timp, el este într-o interdependență cu vremea în care este produs. Analizînd literatura franceză în lucrarea „Cele două Franțe", autorul stăruie asupra celor două laturi ale literaturii unui popor, în lumina învățăturii leniniste a valorificării moștenirii literare.

https://biblioteca-digitala.ro

Pornind de la poziția istorico-sociologică profesată de C. D Gherea și G. Ibrăileanu, Mihai Ralea vede în artă o plăcere a artificialității, bazată pe dorul uman de construcție.

„Marea flexibilitate spirituală, atitudinea structural antidogmatică, mobilitatea și ușurința cu care aborda domenii și probleme diferite, unite cu eleganța și vioiciunea eseului polemic dau nota particulară a gîndirii sale estetice" (Ion Pascadi).

În ultimii ani, în cadrul literaturii noului umanism, s-au impus sau sînt pe cale de a se impune scriitorii : Gica Iuteș, Constantin Chiriță, Cezar Ivănescu, Lucian Raicu, Ion Murgeanu, I. Iancu Lefter etc.

Romane cum ar fi : „Cireșarii" (1956), „Castelul fetei în alb" (1958), „Drum bun, cireșari" (1963) sau „Trilogia fetei în alb" (1969) de Constantin Chiriță îl situează pe autorul provenit de pe plaiurile vasluiene printre cei mai cititi scriitori contemporani din România. De aceeași stimă se bucură în rîndurile copiilor și cadrelor didactice scriitoarea Gica Iuteș, născută în comuna Vetrișoaia — Huși.

Din generația imediat următoare se anunță cu poezii interesante : *Ion Murgeanu* (autor al unor volume deja intrate în conștiința publică), *Ion Iancu Lefter* (placheta „Sărut"), *Cristian Simionescu* („Tabu", 1970) etc.

Pe lîngă casele de cultură funcționează cercuri literare, iar la nivelul județului un cenaclu numărînd peste 40 iubitori de literatură. Unii dintre ei încep să anunțe personalități distincte. Încep să apară în paginile ziarului *Vremea nouă* sau în paginile unor reviste literare.

Unii vor izbuti poate să se impună. Alții vor rămîne niște animatori, niște iubitori de frumos care — în calitate de activiști culturali obștești — vor aduce o contribuție însemnată la răspîndirea culturii în rîndul maselor.

Prin sprijinirea mișcării artistice de amatori și prin organizarea unor seri de poezie sau a unor întîlniri cu scriitori consacrați — cenaclul județean își dovedește odată în plus utilitatea.

El este, în primul rînd, o formă de înnobilare a sufletului și, în al doilea rînd, o pepinieră de creștere a talentelor.

Concluzia care se impune urmărind literatura scriitorilor ridicați de pe meleagurile județului Vaslui, este că actul revoluționar de la 23 August 1944 a deschis perspective spirituale nebănuite pentru oamenii acestor locuri. Literatura noului umanism a revitalizat tradiția, dîndu-i un impuls a cărei deplină amploare va fi și mai pregnant sesizată de istoric în deceniile următoare.

Personalități științifice

Ca și în domeniul culturii, plaiurile vasluiene au dat științei românești numeroși oameni de valoare recunoscuți pe plan național și chiar universal. Cercetările lui Emil Racoviță, Dimitrie Bagdasar, Vasile Pâr-

https://biblioteca-digitala.ro

van, Alexandru Philippide, Ștefan Procopiu, Mihai Ralea etc. sînt cunoscute în cercuri științifice din lumea întreagă.

Emil Racoviță (1868—1947), născut în comuna Dănești, județul Vaslui, este fondatorul uneia din științele moderne : *biospeologia*. Membru al Academiei Române (și președinte al ei între 1927 și 1929), biologul și învățatul român ia parte la expediția lui Amundsen în Antarctica, colecționînd material zoologic și botanic. Studiile sale întreprinse asupra balenelor sînt apreciate pe cele mai diverse meridiane ale globului.

S-a ocupat de anatomia comparată, de speologie, biologie generală, ecologie și sistematică.

Între 1920 și 1947 a funcționat ca profesor la Universitatea din Cluj, unde a fondat și primul institut de cercetări speologice din lume.

Activitatea sa științifică însumează următoarele opere fundamentale : „Evoluția și problemele ei" (1929), „Speologia" (1927) și „Essai sur les problèmes biospéologiques" (1907). Gînditor de orientare materialistă, cetățean patriot, Emil Racoviță ia apărare democrației scriind : „Să știți că numai atunci veți putea realiza ceva trainic, cînd forțele voastre se vor adăuga forțelor democratice...".

Cunoscut peste hotare încă de la începutul secolului nostru, i s-a încredințat funcția de director adjunct al stației de cercetări zoologice de la Banyuls-sur-Mer și de subdirector al laboratorului de anatomie comparată de la Sorbona. De asemenea, a făcut parte din conducerea revistei de prestigiu mondial : „Archives de zoologie expérimentale et générale".

Născut la Roșiești, la 16 decembrie 1893, *Dimitrie Bagdasar*, (m. 1956) este una din prestigioasele personalități ale medicinei românești contemporane. A făcut studiile la Bîrlad și la Facultatea de medicină din București. În 1921 își ia doctoratul în medicină cu teza : „Sindromul parkinsonian postencefalic", fapt care-i asigură un post de medic secundar în specialitatea neurologie la Spitalul militar din capitală.

Plecat în 1927 la studii de specialitate în Statele Unite ale Americii, face cercetări sub îndrumarea celebrului profesor Harvey Cushing și redactează două lucrări deosebit de prețioase intitulate „Tratamentul chirurgical al gomelor cerebrale" și „Chondroblastul intracerebral".

După cum mărturisește însuși Dimitrie Bagdasar, între 1931 și 1941, a practicat 1.800 operații pe sistemul nervos.

În anul 1937 este numit conferențiar în specialitatea neurochirurgie la Facultatea de medicină din București, iar din 1945 e definitivat profesor.

Cercetările sale în domeniul tuberculomului cerebral, al tumorilor medulare, cerebrale, și cerebeloase, ca și „Tratatul de neuro-chirurgie" (redactat în limba franceză) i-au adus faima de întemeietor al neurochirurgiei românești.

https://biblioteca-digitala.ro

Ștefan Procopiu

Vasile Pârvan

Nicolae Bagdasar

https://biblioteca-digitala.ro

Ministru al sănătății în guvernul doctorului Petru Groza și membru de onoare post-mortem al Academiei Republicii Socialiste din România — Dimitrie Bagdasar este în aceeași măsură un cetățean de onoare al județului din care s-a ridicat.

Nicolae Hortolomei, (născut la Huși, în 27 noiembrie 1885), urmează Facultatea de medicină din Iași, pe care o absolvă în 1909 și redactează peste 300 de lucrări de specialitate, deosebit de apreciate în lumea medicală românească. În ele abordează — după cum ne informează istoricul doctor Vasile Manoliu — „cele mai dificile domenii ale urologiei, chirurgiei abdominale, toracice, vasculare și cardiace".

Profesor universitar la Iași și București, membru activ al Academiei Române din 1948 — Nicolae Hortolomei s-a stins din viață în 1961, lăsînd în urma sa o voloroasă școală de chirurgie care-i continuă opera.

Originar din Arsura — Huși, *Nicolae Gh. Lupu* (1884—1966) e un reprezentant strălucit al medicinii interne românești. A studiat în țară, în Franța, în Germania și în Elveția (fiind asistent oficial al renumitului profesor Wegelin din Berna). Profesor al Universității din București, membru al Academiei și om de știință emerit, Nicolae Gh. Lupu a îmbogățit știința medicală românească cu opere remarcabile, între care se numără: „Hematologia clinică" (1947) și „Sclerozele pulmonare", (1958).

Evocîndu-i personalitatea, acad. prof. Emil Crăciun scria: „O energie nativă axată pe muncă, cooperare, îndrumare, optimism, dreptate, apreciere; un cuvînt statornic, fără ascunzișuri, un om de știință de mare nivel național și internațional; organizînd trainic tot ce venea în sfera lui de acțiune, în spital, în învățămînt, la Eforia Spitalelor, la decanat, revistă școlară și științifică, cercetare, colaborări internaționale; o demnitate a omului cu gînduri și simțiri drepte; un stoicism suprem față de cele mai grele încercări ale unei vieți intens trăite" — iată ce reprezenta personalitatea aceluia care a fost Nicolae Gh. Lupu.

Nu putem trece mai departe fără să amintim personalitatea complexă a profesorului universitar Mihail Kernbach (născut la Huși în 1893), absolvent al Gimnaziului „Anastasie Panu" din orașul natal, al Colegiului „Sf. Sava" din București și apoi al Facultății de medicină din Iași. Doctor în medicină legală și chirurgie la Cluj, profesorul universitar Mihail Kerenbach a fost șeful catedrelor de medicină legală din Cluj și Iași. Autor a peste 230 lucrări de specialitate, dintre care 26 publicate în străinătate, a abordat în studiile sale chestiuni ca: metode histo-chimice în studiul putrefacției, cariomorfologia în hipoxie, principii metodologice ale elaborării expertizei medico-legale etc. Lucrarea sa fundamentală „Medicina legală" se adresează în egală măsură medicilor și juriștilor.

https://biblioteca-digitala.ro

În prezent îndeplinește funcția de referent pentru țara noastră al publicației de renume european : „Deutsche Zeitschrift für der gerichtliche Medizin“ și pe aceea de corespondent pentru România al „Comitetului Academiei Internaționale de Medicină Legală (Judiciară)“.

Din județul Vaslui s-au ridicat personalități de seamă și în domeniul matematicii și fizicii.

În primele rînduri trebuie să așezăm pe matematicianul *Anton Davidoglu* (1876—1958), născut la Bîrlad, profesor de analiză matematică la Universitatea din București. Contribuția sa cea mai valoroasă este în domeniul ecuațiilor diferențiale.

Un alt matematician, *Gheorghe Vrînceanu* s-a născut în anul 1900 tot la Bîrlad. Funcționează ca profesor la Universitatea din București și este membru al Academiei R. S. România. Specialist în domeniul analizei matematice (pe care a îmbogățit-o cu noi cercetări) este creator al școlii bucureștene de geometrie diferențială globală. Principalele sale scrieri sînt : „Spațiile neolonome“ (1936), „Curs de geometrie analitică și proiectivă“ (1945), „Lecții de geometrie diferențială“ (1960). Ultima lucrare este bine cunoscută în Franța și Germania.

A elaborat o teoremă care-i poartă numele referitoare la invariațiile ecuațiilor cu derivate parțiale de ordinul al doilea.

Fizician de renume, *Ștefan Procopiu,* născut în 1890, la Bîrlad, a fost profesor la Universitatea din Iași, om de știință emerit și membru al Academiei Române. S-a remarcat în domeniul cercetării birefrigeanței electrice și magnetice a soluțiilor coloidale și a suspensiilor cristaline. Este descoperitor al efectului care-i poartă numele, referitor la depolarizarea longitudinală a birefrigeanțelor amintite.

Operele sale de bază sînt : „Electricitate-magnetism“ (2 volume între 1929—1939) și „Termodinamica“ (1948). Ștefan Procopiu se orientează în domeniul filozofiei spre teoria atomistă. El se ridică împotriva „credinței nestrămutate“ în adevărurile absolute și cere cercetătorilor să „înțeleagă lumea cu legile ei“, depășind stadiul empirist-pragmatic și încercînd o generalizare pe baza unor teorii mai largi. În concepția lui Ștefan Procopiu materialismul contemporan (neomecanicismul, cum îi spune el) este o teorie care asimilează noile descoperiri ale științei, încorporîndu-le într-o viziune generală.

Inginerul electromecanic *Martin Bercovici* s-a născut la 24 august 1902 în orașul Bîrlad și urmează cursurile școlii Politehnice din București. A fost profesor șef de catedră la Institutul politehnic din București și a condus Institutul de studii și proiectări energetice.

Cercetările sale privind rețelele și sistemele electrice, precum și cele referitoare la consumul de energie în domeniul industriei au găsit o largă aplicabilitate în economia noastră socialistă.

Distins cu premiul de stat clasa I și membru al Academiei Republicii Socialiste România, *Martin Bercovici* a fost membru al Comisiei Mixte româno-iugoslave pentru Porțile de Fier și președinte al părții

https://biblioteca-digitala.ro

române a Comisiei de avizare a proiectelor pentru lucrările de amenajare din sectorul Porțile de Fier.

Și în domeniile filologic, istoric și filozofic s-au afirmat numeroși vasluieni. Printre cei mai de renume trebuie amintiți : Alex. Philippide Dimitrie Cantemir, Melchisedek Ștefănescu, Gh. Ghibănescu.

Alexandru Philippide s-a născut la 1 mai 1859 în orașul Bîrlad, unde a și urmat școala primară și secundară. Licențiat al Facultății de litere din Iași (1881), pleacă mai tîrziu în Germania unde urmează cursuri de filologie la universitatea din Halle.

Întors în țară a funcționat ca profesor al Universității din Iași. A fost membru al Academiei Române, în care calitate a prezentat numeroase rapoarte academice.

Cele mai cunoscute scrieri ale sale sînt : „Istoria limbii române" (1894), „Originea românilor" (2 volume masive) (1925—1928). (În mapele de lucru ale autorului au rămas și alte scrieri, dintre care merită o mențiune specială : „Introducere în știința limbii", „Fiziologia sunetelor" și „Dicționarul limbii române" pînă la litera „d").

După expresia academicianului Iorgu Iordan, Alexandru Philippide „n-a făcut altceva de-a lungul întregii sale vieți destul de bogate în ani (a murit în anul 1933, n. n.) decît să muncească cu o pasiune adîncă pentru descoperirea adevărului științific și cu o modestie, care pot și trebuie să fie date amîndouă, ca exemplu vrednic de urmat pentru oricine".

Seria marilor istorici români se deschide cu prințul și cărturarul Dimitrie Cantemir (născut la Silișteni — Huși în 1673 și mort în Rusia, departe de patria pe care a iubit-o, în anul 1723).

Activitatea sa de istoric a impresionat profund nu numai pe români, ci și cercurile cărturărești din străinătate.

Opera sa de istoric va fi continuată cu mijloace moderne de Melchisedec Ștefănescu și Gheorghe Ghibănescu.

Primul, *Melchisedec Ștefănescu*, dă o lucrare fundamentală pentru istoria locală „Cronica Hușului" care s-a bucurat de aprecierea marelui Hasdeu.

Cel de al doilea, aici în discuție, este Gheorghe Ghibănescu, născut la Gugești — Fălciu la 29 septembrie 1864. El dă la iveală două mari colecții de documente. „Surete și izvoade" (25 de volume între 1906—1929) și „Ispisoace și zapise" (6 volume între 1906—1926). În același timp trudește la alcătuirea unor studii monografice închinate localităților : Iași, Târgu Ocna, Dorohoi, Vaslui, Pomîrla, Roșiești, Bașotești etc.

Între 1915 și 1936 redactează revista istorică „Teodor Codrescu".

Dragostea sa pentru trecutul istoric este ilustrată de următoarea afirmație : „Am iubit documentul nu pentru a mă folosi de dînsul ca istoric, ci pentru a-l avea necontenit înaintea mea, a-l copia cu îngrijire a-l publica, a reveni asupra lui, a căuta în el întorsături de fraze vechi, obiceiuri, datini ieșite din uz".

https://biblioteca-digitala.ro

Alte personalităţi care merită a fi amintite în domeniul ştiinţei sînt : Constantin Motaş, I. Gugiuman (geograf, Iaşi), Mihai Iancu (fost decan al Facultăţii de geografie Bucureşti), Petre Pogîngeanu (conf. univ. Cluj), Alexandru Obreja, Gh. Focşa şi mulţi alţii, cărora le cerem scuză pentru omisiune, datorată spaţiului limitat al lucrării.

Personalităţi politice

De-a lungul evoluţiei istorice din judeţul Vaslui s-au ridicat numeroase personalităţi care au jucat un rol marcant în viaţa politică si spirituală a ţării. De la acei „brodnici" de la vadurile Bîrladului, aburiţi în legendă împreună cu un comandant al lor Ploscânea, meleagurile acestei părţi a Moldovei au fost treierate de fapte mari cu care întreaga naţiune se mîndreşte. Umbra în veci nepieritoare a lui Ştefan cel Mare, întruchipare a eroismului unui neam întreg, stă ca un stîlp de foc la Podul Înalt, să vestească urmaşilor că fără libertate nu se poate trăi. Lîngă Tîrgul Vasluiului de demult, rămas cu icoana lui prăfuită numai în memorie, reînvie strigătul acelui plugar îndemnînd boii în zi de duminică, iar vocea de aur a lui Ştefan se apleacă spre dreptate ca un ram prea încărcat de roade. Beciurile curţii domneşti de la Huşi mai păstrează ecoul paşilor săi. Rostirea numelui lîngă budanele uriaşe face să tresară cărămida cimentuită în veac.

Sentimentul demnităţii şi al libertăţii ca popor se întruchipează peste ani în făptura cărturarului şi domnului D. Cantemir. Politica sa clarvăzătoare de alianţă cu Rusia lui Petru cel Mare a fost o încercare meritorie de a scăpa ţara de sub asuprirea turcească. Sîngele oştenilor săi pieriţi la Stănileşti în anul 1711 face ca în nopţile de taină şi de rememorări să ne simţim mai legaţi de glia strămoşească.

Peste ani şi ani, doi mari bărbaţi de stat, Alexandru Ioan Cuza şi Mihai Kogălniceanu, ctitoresc naşterea statului modern român. Politica lor unionistă, apropierea lor de mase, dorinţa de a înlesni traiul celor umiliţi sînt lucruri care se ivesc pe buzele oamenilor odată cu zîmbetul mîndriei. Ei sînt aceia care au descătuşat (împreună cu alţii) forţele latente ale maselor dornice de unire.

Respectul lor pentru naţiunea din rîndurile căreia s-au ridicat se întruchipează în cuvintele nepieritoare ale lui Mihail Kogălniceanu : „Prin desfiinţarea unui regim social de mult osîndit de toată Europa, zicea el, prin îmbunătăţiri reale şi conforme cu Convenţiunea şi cu spiritul de civilizaţiune modernă, să ridicăm clasele de jos, să facem ca şi pentru dînsele cuvîntul de libertate, de egalitate şi de dreptate, să ajungă a fi un adevăr ; să le dăm o patrie. Şi făcînd aşa vom reaprinde în inimile lor scînteia naţionalităţii astăzi mai strînsă prin împilări seculare ; şi făcînd aşa, atunci vom fi tari, vom putea merge cît de departe ;

https://biblioteca-digitala.ro

căci națiunea întreagă va fi cu noi. Și tari și uniți, încă cu ochii noștri vom putea vedea pămîntul făgăduinței", (M. Kogălniceanu, «Scrieri alese», E.S.P.L.A., 1956, p. 310).

Reformele înfăptuite de Vodă Cuza și de ministrul său, Mihail Kogălniceanu, marchează o etapă importantă în evoluția spre progres a întregului popor.

În perioada generalizării relațiilor de producție capitaliste, cînd mișcarea muncitorească ia o mare amploare, masele populare din județul Vaslui trec printr-un proces de limpezire și radicalizare politică. În primii ani ai secolului nostru, forțele revoluționare ale județului au împins pe arena politică personalități remarcabile. Două dintre ele trebuie să ne reție atenția în mod deosebit. Este vorba despre I. C. Frimu și Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Născut la Bîrzești în 1871, *I. C. Frimu*, a fost unul din militanții de seamă ai mișcării noastre socialiste. Provenit dintr-o familie de țărani muncitori, tînărul Frimu pleacă la oraș pentru a învăța o meserie. Ca muncitor tîmplar îndură vicisitudinile unei vieți care nu voia să fie darnică decît cu exploatatorii. Pentru a bara bunul plac al patronilor, I. C. Frimu și alți tovarăși de luptă se ocupă de organizarea și întărirea asociațiilor profesionale ale lucrătorilor.

Cînd în 1899 „generoșii" trădează mișcarea socialistă trecînd în tabăra liberalilor, I. C. Frimu rămîne devotat clasei din care făcea parte, strînge în jurul Societății de ajutor reciproc „Munca" pe cei mai înaintați ideologicește fii ai clasei muncitoare. În cadrul cercului revoluționar „România muncitoare" pregătește împreună cu alți militanți reorganizarea Partidului Socialist, editează ziarul „România muncitoare" (1902), se preocupă de organizarea mișcării sindicale. Dovedind o pricepere organizatorică dintre cele mai active, îndeamnă masele muncitorești la luptele economice și politice, se ocupă de reorganizarea sindicatelor muncitorești.

I. C. Frimu a făcut parte din conducerea „Uniunii Socialiste din România" și a luptat cu dăruire pentru pregătirea congresului de refacere a Partidului Social-Democrat din 1910.

Înfruntînd teroarea regimului burghezo-moșieresc, în 1918, în timpul marilor bătălii de clasă ale muncitorilor din București, I. C. Frimu se situează în fruntea maselor. Arestat după luptele din 13 decembrie 1918, este schingiuit în beciurile siguranței și se stinge în 1919.

Viața lui I. C. Frimu este un exemplu de devotament și dăruire în folosul poporului, iar amintirea lui ne este cu atît mai scumpă cu cît omul era al plaiurilor noastre.

În cuvintele pline de emoție și sentimente sincere de prețuire pe care le nutrea față de I. C. Frimu, scriitorul Gala Galaction scria: „... Scump prieten, inimă fierbinte și suflet de apostol! Ai voit să mîntuiești pe frații tăi, ai voit binele poporului, ai voit să potrivești cu rindeaua ta — tîmplar sublim — nodurile și scrijeliturile blestematei tru-

https://biblioteca-digitala.ro

pine sociale ! Te priveam totdeauna cu drag și admirație. Iubeam avîntul tău, veneram sfînta ta sinceritate și mă plecam adînc, cum mă voi pleca întotdeauna, înaintea crezului tău socialist", (Gala Galaction, „O lume nouă", Buc., ed. P.S.D., p. 47—48).

În primii ani ai crizei economice din România (1929—1931) scăderea bruscă a nivelului de trai al oamenilor muncii a dus la un val de proteste în rîndurile proletariatului și ale maselor țărănești. Muncitorii revendicau creșterea salariilor, libertatea cuvîntului, și a organizării precum și lichidarea șomajului. Vii nemulțumiri existau și în rîndurile ceferiștilor. În martie 1932 are loc, în orașul București, conferința pe țară a ceferiștilor, importantă prin faptul că a elaborat o platformă de revendicări politice și economice și a ales un Comitet Central de acțiune, al cărui secretar a fost ales *Gh. Gheorghiu-Dej*, activist de frunte al Partidului Comunist Român.

Se născuse la 8 noiembrie 1901 în orașul Bîrlad, într-o familie de muncitori. După terminarea școlii primare este dat de părinți să învețe meseria de electrician. Ca lucrător, Gheorghe Gheorghiu-Dej a împletit pasiunea pentru muncă cu activitatea în mișcarea revoluționară. În 1930 este primit în rîndurile partidului comunist aflat în ilegalitate. Anul 1933 îl găsește ocupat cu organizarea luptelor greviste ale petroliștilor și feroviarilor. Arestat înainte de declanșarea grevei, este condamnat la 12 ani muncă silnică. Procesul care a dat sentința s-a desfășurat în orașul Craiova. Evocîndu-i momentele, scriitorul revoluționar Alex. Sahia scria în „Cuvîntul liber" din 14 iulie 1934 : „Treizeci de zile în șir, procesul celor 8 muncitori de fabrică... s-a desfășurat anevoios, încîlcit și strîmb — în fața unui consiliu de război, într-o sălită îngustă și într-un oraș mototolit, sterp, dar cu zeci de milionari... De-o sută douăzeci de ori, cei opt acuzați în lanțuri grele și cu lăcate uriașe la mîini au defilat pe străzile amorțite ale acestei urbe... În sala mică, cît o grădiniță de copii, venise lume multă... Fiecare spectator se mișca cu teamă, privind înfrigurat către boxa acuzaților în care stăteau fixe opt figuri de fontă, nepătate de emoție". (Al. Sahia, «Ultimul act din procesul ceferiștilor», în „Cuvîntul liber", din 14 iulie 1934).

Deținut în închisorile de la Văcărești, Craiova, Ocnele Mari, Aiud, Doftana, Caransebeș sau în lagărul de la Tîrgu Jiu, Gh. Gheorghiu-Dej a rămas același neînfricat luptător pentru idealurile marxist-leniniste. Deși în stare de detenție, este cooptat în Comitetul Central al Partidului. Îmbărbătîndu-i pe tovarășii din închisoare, el desfășoară o muncă intensă de educator revoluționar. În ciuda greutăților de tot felul, ține o strînsă legătură cu cadrele de partid din afară. Sub îndrumarea sa și a altor conducători de partid, se elaborează strategia și tactica revoluționară care avea să ducă la înfăptuirea insurecției naționale de la 23 August 1944.

https://biblioteca-digitala.ro

După Eliberare, desfășoară împreună cu alți activiști de frunte ai partidului o muncă uriașă de democratizare a țării și de refacere economică. La Conferința Națională a partidului din octombrie 1945, este ales secretar general al P.C.R.

De acum și pînă la încetarea sa din viață, survenită în 19 martie 1965, Gheorghe Gheorghiu-Dej și-a închinat întreaga sa forță de muncă partidului și poporului.

Evocînd personalitatea înflăcăratului revoluționar, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea : „Gheorghe Gheorghiu-Dej a depus o activitate susținută pentru realizarea politicii partidului de întărire necontenită a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, baza regimului nostru democrat-popular, de dezvoltare a prieteniei frățești dintre poporul român și oamenii muncii de alte naționalități, a manifestat o atenție neslăbită pentru asigurarea celor mai bune condiții de muncă și de creație intelectualității noastre.

El a militat neobosit pentru creșterea neîncetată a rolului conducător al partidului în toate domeniile construcției economice și social-culturale".

Chiar dacă în activitatea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej au existat și unele aspecte negative, analizate și criticate de Plenara C.C. al P.C.R. din aprilie 1968, meritele sale nu pot fi diminuate. Referindu-se la această problemă, la Congresul al X-lea al P.C.R., secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia : „Nu vrem să diminuăm activitatea și meritele lui Gheorghiu-Dej față de partid și popor. Este cunoscut că atît în anii ilegalității, în închisoare, dar mai cu seamă după eliberare, el a jucat un rol de frunte în partid și în stat. Timp de 20 de ani, ca prim-secretar al Comitetului Central al Partidului, Gheorghiu-Dej a ocupat un loc de seamă în întreaga activitate de făurire a socialismului ; partidul, poporul dau o înaltă apreciere muncii sale". (Vezi „Congresul al X-lea al P.C.R.", p. 67).

Desigur, în viața politică a țării noastre multe personalități provenite din județul Vaslui au oferit capacitatea, forța de muncă și priceperea lor. Dacă ar fi să mai amintim numai pe Mihai Ralea, dintre cei duși, și imaginea noastră despre această problemă s-ar îmbogăți.

Alături de alte județe ale țării, Vasluiul și-a adus — obolul său — la suma de muncă, rațiune și devotament ale întregului nostru popor.

PUBLICAȚII VASLUIENE

Un rol de frunte în dezvoltarea și afirmarea vieții spirituale a localităților, în ridicarea nivelului de cultură generală și de cunoaștere a fenomenelor economice, social-politice și științifice a revenit și revine presei. În acest domeniu o investigație de ordin istoric-cultural atestă că numărul publicațiilor apărute pe teritoriul județului nostru în de-

https://biblioteca-digitala.ro

cursul timpului a fost apreciabil. Fie că au acoperit perioade de timp mai îndelungate, fie că au strălucit numai o clipă, foile literare, politice, sau de cultură și artă apărute pe meleagurile noastre ating între 1870 și 1972 cifra impresionantă de aproape 250.

Cea mai veche publicație se înregistrează la Bîrlad, oraș având o anumită ascendență în plan cultural, care se menține pînă în zilele noastre. Este vorba de „foaia săptămînală" *SEMENATORULU*, apărută la 27 septembrie 1870, într-o zi de duminică.

Primul număr se deschide cu un redacțional intitulat „Ceea ce credem noi" din care spicuim : „Pentru ca libertatea politică să se poată înrădăcina în țară... conștiința despre această libertate trebuie să fie atît de deșteaptă în spiritul majorității poporului, încît să ajungă a fi considerată ca unul din principalele elemente de viață ale individului" sau : „Conștiința națională trebuie deșteptată, opiniunea publică luminată... De aceea orice localitate trebuie să se silească a avea viața sa și glasul său, să se înalțe pentru a duce sfat la sfatul cel mare din care să rezulte opiniunea comună a nației, ca supremă îndreptătoare a lucrurilor comune". („Semenatorulu", nr. 1, din 27 sept. 1870).

Exceptînd unele tendințe naționaliste, publicația bîrlădeană SEMENATORULU a jucat un rol pozitiv în animarea activității culturale de luminare a maselor, a încurajat inițiativele valoroase în domeniul învățămîntului și a stimulat înclinațiile spre literatură.

Cam în aceeași perioadă, în orașul viilor se ivea „Vocea Hușului" (1873), iar în orașul astăzi reședință de județ se tipărea în 1874 „Expunerea situațiunei județului Vaslui".

Pînă la începutul secolului al XX-lea bibliografia publicațiilor vasluiene înregistrează numeroase titluri mai mult sau mai puțin importante, dintre care reținem : „Vasluiul" (1886), „Prutul" (apărut la Huși în 1887), „Paloda" (1881), „Progresul" (1883), „Gheorghe Lazăr" (1887), „Voința poporului" (1887) — ultimele patru în Bîrlad.

Interesul arătat de aceste publicații literaturii, alături de problemele politice la ordinea zilei, anunță parcă efervescența creatoare de la începutul secolului nostru, cînd reviste de literatură vor anima adevărate curente de ordin cultural și artistic.

În 1904, la 20 ianuarie, un grup de intelectuali inimoși, tipăresc la Bîrlad revista *Paloda literară*, menită să pună în valoare, după expresia redactorilor ei, disponibilitățile artistice ale omului acestor locuri, „reveriile și momentele lui de reculegere sufletească". Încurajarea talentelor locale, se sublinia în primul număr, nu este de natură să ducă la ruperea legăturii cu manifestările cultural-artistice de la centru. La publicul local se afirma un fel de patriotism al cetății, un dor, o solidaritate, o mîndrie care amintește pașnicul instinct social de civilizație al vechilor cetăți și al vechilor burguri, geloase de a avea și de a trăi dintr-o viață proprie intelectuală".

https://biblioteca-digitala.ro

Din *Paloda literară* au apărut 12 numere, primele sub îndrumarea poetului D. Nanu (despre care Iorga spunea că a scris „frumoase bucăți"), iar celelalte sub redacția poetului și romancierului Corneliu Moldovanu, fost președinte al Societății Scriitorilor din România.

La revistă colaborează printre alții și George Tutoveanu. În primul număr el semnează poezia „Iubire" care va constitui un etalon al nivelului artistic al publicației.

Locul *Palodei literare* avea să fie luat nu peste mult timp de o altă revistă bîrlădeană, cu un prestigiu mai mare dincolo de granițele județului, „Făt-Frumos", al cărei prim număr este datat 15 martie 1904. Programul redacțional este schițat în articolul „Întîiul cuvînt" — datorat, se pare, lui Emil Gîrleanu, care scria : „nici setea de glorie, nici cea de cîștig nu ne va strînge la un loc, ci curata dorință de a sluji, dacă nu literaturii — căci sîntem prea neînsemnați pentru aceasta — cel puțin avîntului sănătos al tinerimii, care caută, dar nu găsește decît în prea puține locuri, îndrumarea sănătoasă atît de trebuitoare". Orientarea generală a revistei este semănătoristă. Însăși terminologia culturală pusă în circulație atestă acest lucru. Redactorii vorbesc de : „judecată cinstită și cuminte", de așternut pe hîrtie, „numai ce e al nostru" etc. Versurile și proza apărute nu depășesc nivelul paginilor literaturii semănătoriste și sînt semnate de : Emil Gîrleanu, I. Ciocîrlan, Ioan Adam, Corneliu Moldovanu, N. Dunăreanu, I. Dragoslav, Vasile Pop, O. Carp și mulți alții.

Meritul revistei „Făt-Frumos" este de a fi obținut și colaborarea unor condeie prestigioase cum ar fi : Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga, Coca Elena Farago, Dimitrie Anghel, I. Al. Brătescu-Voinești, Jean Bassarabescu, Ștefan Petică, care prin publicarea unor bucăți literare de ținută artistică ridică prestigiul revistei.

La aceeași publicație colaborează curent și George Tutoveanu care apare cu : „Trămisul" (nr. 1), „Stol" (nr. 2), „Pribeag" (nr. 5), „Doar vîntul" (nr. 6), „Fii gata" (nr. 7—8), „Privighetoarea" (nr. 9) și altele, din care se degajă uneori un lirism discret, de factură folclorică. El e unul din cei mai prestigioși poeți ai Bîrladului de altă dată.

Dacă publicarea acestor scriitori a constituit un merit al revistei bîrlădene, faptul că în paginile sale și-a găsit loc întinsul studiu al lui A. C. Cuza, „Naționalitatea în artă", este un semn de lipsă de orientare ferm democratică a conducerii revistei.

După opinia unui specialist în problemele semănătorismului : „Studiul acesta, de o xenofobie feroce și un restrictivism antiestetic exacerbat, e poate tot ce s-a scris mai violent, mai exagerat și mai reacționar în toată publicistica de îndrumare apărută în revistele semănătoriste din acea vreme" (Z. Ornea, „Semănătorismul", p. 102). Anul 1908 aduce un nou reviriment cultural pe meleagurile acestui ținut, prin apariția în august, și tot la Bîrlad, a revistei „de limbă, literatură și artă populară"

https://biblioteca-digitala.ro

intitulată sugestiv și inspirat *Ion Creangă*. Revista debutează cu acest articol program intitulat „Ținta noastră" : „Vrem, laolaltă cu alte publicații de acest fel, să sporim tot mai mult cunoașterea minunatelor produceri ale poporului, adevărate comori de gîndire și de simțire, de credințe și de datini gospodărești, în care se oglindește sufletul și viața neamului nostru. Oricine vrea să cunoască poporul deplin, așa cum este el, trebuie să cerceteze cu deamănuntul și aceste comori ale sale. Și-s atît de bogate aceste comori, atît de mîndre și de felurite și, mai ales s-au dat la iveală atît de puține din ele, că ar mai trebui încă multe publicații care să lucreze cu stăruință și cu folos pe acest ogor, pe cît timp civilizația nu va fi stîns (sic !) lumina vechilor noastre datini. Ne facem și noi datoria".

Tematica revistei era orientată spre a publica povești, cîntece, descîntece, legende, ghicitori și tot ce-i făurit de popor în limba sa „curată și neprefăcută".

Motivînd titlul, comitetul de redacție scria : „Am botezat revista noastră Ion Creangă pentru că în scrierile acestui țăran din Humulești Neamțului, căruia i-au fost dragi ca ochii traiul și obiceiurile de la țară, se arată mai bine și cu meșteșug sufletul țăranului român".

Întemeietorii publicației sînt Gh. T. Kirileanu, M. Lupescu, D. Mihalache, L. Mrejeriu, T. Pamfile, C. Rădulescu-Codin și alții. Printre colaboratori se numără : Grigore Coatu (din Banca), N. L. Kostake (din Bîrlad), I. Antonovici (Bîrlad), I. Neculau (Coropceni — Iași), dar și I. Urban-Jarnik (marele folclorist de la Praga), scriitorul semănătorist Volbură Poiană și Iacov Bârlădeanu.

Revista era citită cu interes atît în țară cît și peste hotare. Scriitorul Barbu Ștefănescu Delavrancea o numea foarte „prețioasa revistă", iar filologul Weigand, adresîndu-se redactorilor, îi încuraja spunîndu-le că felul cum este dirijată publicația află toată aprobarea sa. În sfîrșit, Alexandru Vlahuță scria cu mîndrie : „Era o cinste pentru Bîrlad și-o comoară de învățături".

Revista „Ion Creangă" avea patrusprezece compartimente, printre care : Articole diferite, Povești, Povestiri și legende, Botanică populară, Boale la oameni, leacuri și descîntece, Boale la vite, leacuri și descîntece, Urații, Cîntece bătrînești, Colinde, Cîntece, vorbe adînci, Glume, taclale etc. Pe parcursul îndelungatei sale apariții (10 volume, pînă în 1920) la rubricile amintite s-au mai adăugat și altele ca : „O samă de cuvinte", „Ghicitori", „Bocete", „De-ale copiilor" etc.

Subliniind aportul original al publicației bîrlădene la dezvoltarea folcloristicei românești, Gheorghe Vrabie scria : „Foarte importante sînt capitolele ce cuprind *Vorbe adînci* și *O samă de cuvinte*. Cele dintîi privesc literatura paremiologică — proverbe și zicale, *Ion Creangă* fiind singura publicație care inițiază și stimulează adunarea acestora ; cele

https://biblioteca-digitala.ro

din urmă sînt explicații date de popor unor termeni vechi ori mai degrabă regionali, de mare importanță pentru lingviști (Folcloristica română, p. 288).

Ceea ce caracterizează contextul publicistic vasluian de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și în primele două decenii ale secolului al XX-lea este diversitatea lui. Apar o serie de publicații așa zise de serviciu, puse în slujba unor interese ale partidelor burgheze.

În categoria acestora intră : „Legalitatea" (1903), Bîrlad, „Organ al partidului conservator", „Buletinul cercului de studii al Partidului Național Liberal" (1912, Huși) „Vasluiul" (1914), „Organul partidului conservator" și foarte multe altele. Ele nu mai au valoare decît pentru a sta mărturie a intereselor meschine de clasă pe care exploatatorii poporului încercau să le deghizeze sub haina ideilor și atitudinilor politice.

Interesele înguste ale acestor categorii de politicieni sînt susținute de publicațiile amintite, cel mai adesea într-o limbă artificială și cu un stil demn de eroii lui Caragiale.

Apar și unele reviste... de umor, destul de inodore, incolore și, din păcate indecente. La Bîrlad, în anul marilor răscoale țărănești, se tipărea „Dragostea" subintitulată senin „revistă haslie locală". Titlul, părînd nesemnificativ „redactorilor", se metamorfozează în „Revista hazlie, de aventuri amoroase".

Pe același calapod sînt și „Gura lumii" („umoristic popular", Bîrlad 1904), și altele, în care glumele îndoielnice și calamburile de un umor gros, produc indispoziție. Din cauza nivelului intelectual scăzut publicațiile amintite anulau, indubitabil, și bruma de intenție satirică inițială.

Sînt semnalate și publicații științifice, în special de științe medicale, de un real prestigiu bucurîndu-se : Hygena (Vaslui, 25 februarie 1882), sub redacția doctorului I. Munteanu („revistă științifică și literară, destinată pentru educația poporului"), „Analele medicale a (sic !) spitalului Bîrlad și Elena Beldiman" (1897), „Curierul sănătății" (Bîrlad, 1912), „care va interesa pe toți acei ce țin la sănătatea lor, în special pe săteni", „Igiena satelor" („Revistă de popularizare", Huși, 1910) etc.

Gazetele meșteșugarilor numără printre ele foi interesante, de reală utilitate la data apariției, ca de exemplu : „Glasul meseriașilor" (1912 — organ al meseriilor de toate breslele), „Gazeta cooperativei meșteșugarilor" (Bîrlad, 1914), „Îndrumătorul" (Huși, 1916).

La 15 octombrie 1912 se editează prima revistă de cinematografie din țară, la Bîrlad. Este vorba de „Revista cinematografică", „organ al industriei cinematografice". Tradiția nu se pierde și mai tîrziu, în 1934 la Huși, apărea o revistă similară cu titlul „Spectacolul". Din numărul 2 (decembrie 1934) desprindem următoarea clasificare a filmelor : științific, de învățămînt („al cărui conținut obiectiv să fie clar și limitat la o reală valoare instructivă), film amuzant, amuzant și instructiv, de cultură generală („cu caracter enciclopedic : atinge numeroase domenii

https://biblioteca-digitala.ro

că a arătat cu mult curaj starea grea a meseriaşilor (de observat că o face la modul general), a demascat falsitatea promisiunilor candidaţilor în alegeri, locali şi din întreaga ţară şi a militat pentru unirea tuturor meseriaşilor.

GLASUL MESERIAŞILOR

Păreri

Anul I, No. 3. Martie 1922.

IDEALUL

— REVISTĂ LUNARĂ —

SOCIALĂ

orientarea democratică a slude
lui revizionist". „Singure cale
Gazeta mai publică documente
ţilor democratice şi informaţii în
În iunie 1936, revista este
pare în septembrie 1944, sub
democrat de luptă antifascistă
Prin articolele publicate

şi obijduiţi din oraşul şi judeţul nostru".

Ceea ce a şi fost.

Între anii 1949—1957 apare la Bîrlad „STEAGUL ROŞU", ultima mare publicaţie muncitorească.

MUNCA POPULARĂ

Steagul Roşu

Aproape 10 milioane cetăţeni s'au prezentat la
96,31 la sută au votat pentru candidaţii
Frontului Democraţiei Populare

Publicaţii vasluiene de orientare democratică

https://biblioteca-digitala.ro

și ilustrează raporturile lor complexe") etc. De un efect sigur era rubrica „Ecranul humoristic" (o suită de anecdote din lumea celei de a șaptea arte...).

Diversitatea peisajului e atît de mare încît vom găsi un „Ziar sportiv", „Hippodromul Bîrladului" (7 octombrie 1908), un organ al „intereselor generale" la Huși cu titlul „Luna" (28 noiembrie 1915), o „Revistă militară literară" (Vaslui 1913), o „România financiară" (Bîrlad 1915) care se subdefinea „revistă pentru buna îndrumare și apărare a intereselor funcționarilor financiari".

O notă originală este dată de foile săteși : „Vocea" — Ghermănești (scoasă în 1917 în satul Ghermănești, comuna Drânceni), „Revista satelor" (1 februarie 1910 în comuna Bohotin, pe atunci județul Fălciu, „Steaua", 1912, comuna Răducăneni — Fălciu.

Fondată la Tecuci în 1911 „Revista literară și științifică" a jucat un rol pozitiv în Bîrlad, adunînd în paginile sale scrieri semnate de I. Gh. Bogdan, G. Tutoveanu, V. Sadoveanu, N. Davidescu, Ion Dongorozi, D. Karnabat, I. Minulescu, N. Pora, Al. T. Stamatiad, I. Dragoslav, precum și Const. Nottara sau Șt. O. Iosif. (De reținut că numărul pe ianuarie-martie 1912 este închinat poetului local Ștefan Petică).

Începînd cu data de 15 aprilie 1914 se impune publicului hușean și celui din împrejurimi, revista de literatură *Gînduri bune*, al cărei prim redactor a fost N. N. Tiron.

Adresîndu-se cititorilor, în primul număr redactorul afirma, cu un calambur respectat : „Cu gînduri bune facem să apară revista *„Gînduri bune"*. Într-adevăr pînă în 1916 revista a reușit să mobilizeze un număr însemnat de colaboratori din masa intelectualilor orașului.

Secretarul general de redacție (din septembrie 1915 pînă în iunie 1916) Constantin A. Holban (director al Liceului „Cuza Vodă", încetat din viață în ianuarie 1971), semnează cu pseudonimul C. Sulcină versuri interesante. În numărul 2—3 pe 1915 întîlnim aceste stihuri acide intitulate „Bîrladul", pe care le transcriem : „Republican cu faimă în vechime, / Oraș de negustori, bogat în danii / Cu fala ta se-mpodobeau hatmanii, / Și vornicii și-atîta boierime. / Azi ești oraș modern nu ca-n pisanii, / Cu lux, cocote, bănci de scont, mulțime... / La mahala destulă-ntunecime, / Iar negustorii tăi sint pehlivanii. / / La centru fac politică boierii, / Pe stradă uite, trece Ionească / Și roi îi stau în preajmă ofițerii / / Pe cînd un clopot sună la Domneasca... / Iar plictisit de-atîta viață-amară / Bîrladu-și duce apa lui murdară".

C. Sulcină, prezent de nenumărate ori în paginile revistelor semănătoriste, mai semnează, în „Gînduri bune", „Satul meu" (nr. 4—5/915) versuri a căror valoare nu depășește nivelul mediu semănătorist întîlnit la „Făt-Frumos", în anii precedenți.

https://biblioteca-digitala.ro

Rubrica intitulată „Cronica medicală" este susținută de mai multe ori de dr. Radu Chernbach, colaborator cu articole de știință la „Viața Românească" și cunoștință apropiată a lui Garabet Ibrăileanu.

Două sînt știrile culturale prețioase referitoare la orașul Huși. Prima o aflăm dintr-o notă semnată de D. Gociu. Sub titlul „Concertul lui G. Enescu", autorul scrie : „La 19 ianuarie a avut loc în sala teatrului din Huși un concert de vioară dat de George Enescu care este cunoscut de toți, chiar și de aceia care nu l-au văzut, nici auzit. Fiecare din noi cunoaște că Enescu este pînă în prezent singurul mare muzician român către care ne sînt îndreptate toate speranțele pentru îndrumarea muzicii noastre". Evidențiind calitățile multiple ale genialului artist, notița continua : „Muzicant desăvîrșit și de mare talent, el nu este numai un virtuos de seamă, dar și un conducător de orchestră de mare valoare și un compozitor cu o reputație universală. În Franța, unde critica este atît de severă și gustul pentru artă atît de rafinat, Enescu a obținut succes deplin și egal atît ca executant la vioară și piano, cît și ca dirigent și compozitor. Aceasta e o rară calitate, de care nu se bucură decît foarte puțini din muzicanții mari ai lumii".

O consemnare specială merită scrisoarea inedită a lui Ion Eliade Rădulescu, pe care revista o publică, din care citățm un fragment, prin care scriitorul subliniază importanța disciplinelor științifice în pregătirea tineretului, respectînd ortografia autorului : „Amatul meu Costache, Ca mare mulțămire au primitu scrisoarea D-talle din 24 decm. trecutu, dinpreună cu a D-lui Boerescu. Îmi pare bine que ai astfel de amici și te aduni în zilele de recratio cu D. Gradisteanu. Te bine cuventu, copilul meu pentru sciintele queți ai allesu a urma : tŏte sciinte adeverate..."

1853 Ianuarie 20/2. I. Eliade.
Qio

Desigur, literatura din paginile revistei *„Gînduri bune"* nu se ridică la nivelul marilor publicații ale vremii. Dar ea are meritul de a fi întreținut flacăra interesului pentru cuvîntul scris în orașul din care avea să se ivească peste ani Mihai Ralea.

La 8 septembrie 1918 apărea un număr unic la Vaslui din *Paleta artistică și literară*, număr ocazionat de expoziția Sabin Popp și Aurel Jiquidi, întîmpinată de publicul vasluian cu un deosebit interes.

Prin străduania unor cadre didactice și a unor elevi dotați de la Liceul „Mihail Kogălniceanu", orașul Vaslui dă la iveală o interesantă publicație *Învățătorimea vasluiană*. Primul număr iese de sub tipar în 1935 și se anunță cu niște scopuri didactice bine precizate. Redactorii o voiau o „tribună literară sau pedagogică de făgaș instructiv-educativ".

https://biblioteca-digitala.ro

Într-adevăr în paginile sale apar articole referitoare la : „Metode, curente și sisteme în pedagogie și educație", „Ceva despre raportul dintre școală și familie", „Lectura preferată a tineretului nostru școlar" etc.

Alături de proze și poezii ale unor colaboratori locali, partea cea mai rezistentă se pare a fi sectorul de știință și atitudine literară. Revista publică unele studii semnate de C. Cihodaru („Lupta de la Vaslui"). Autorul, foarte tînăr pe vremea aceea, nu este altul decît actualul profesor universitar de la Iași, atît de stimat și prețuit.

În afară de cursivitatea stilului, paginile semnate de C. Cihodaru anunță o vocație a reînvierii trecutului într-o manieră vibrantă. Lăsînd la o parte tonul doctoral, de o candoare care șade bine vîrstei juvenile, studiul amintit impresionează printr-o potențială ținută științifică.

Un studiu despre Spătarul Nicolae Milescu și un altul despre Vasile Pârvan sînt semnate de Octav Mărculescu. Pe planul ideilor generale revista vasluiană îmbrățișa punctul de vedere conform căruia literatura și arta au și o pronunțată menire educativă.

O justă caracterizare a revistei ne-o oferă profesorul V. I. Cataramă : „Dacă partea literară n-a izbutit să impună nume de circulație, în literatură, totuși ea a contribuit la întreținerea unei flăcări lirice, epice și critice pe măsura potențelor locale". Și mai departe : *„Învățătorimea vasluiană"*, peste aportul și scăderile ei, a fundat un organism al școlii vasluiene, cu cea mai mare longevitate față de cea a tuturor publicațiilor locale, efemere, sporadice și foarte arareori periodice" („File din istoricul presei vasluiene" în „Urme pe timp", p. 170 și 173).

După 1918 ideile socialiste își fac tot mai frecvent apariția în foile literare sau politice locale. Chiar și într-un ziar conservator ca *Răspunderea* (Huși, 22 iulie 1916) se fac simțite ecourile unei atitudini critice față de politicienii vremii.

Într-unul din articole, Leontin Fridman spunea : „La noi demagogii pot fi îndrumătorii poporului, înstrăinații — mari patrioți, gheșeftarii — miniștri, farsorii — naționaliști...".

Dezvoltarea mișcării muncitorești din România are repercusiuni și asupra orientării politice a maselor muncitoare din județul Vaslui. La Huși, în ciuda lipsei unei industrii de anvergură, sindicatul și o secție a Partidului Social Democrat duc o intensă activitate educativă în rîndurile sărăcimii. La diferite întruniri publice, profesorul Petre Constantinescu-Iași (pe atunci cadru didactic la Liceul „Cuza-Vodă"), rostește discursuri sau conferințe de luminare prin care pune în circulație idei marxiste.

Același climat de orientare spre idei socialiste se face simțit și în orașele Vaslui și Bîrlad, precum și în rîndurile locuitorilor de la sate.

Presa trece printr-un proces de radicalizare. Cenzura intervine tot mai brutal. În nr. 6 din 26 octombrie 1920, ziarul „Libertatea" Huși scria în editorialul său (redus de autorități la o frază și jumătate) : „Nu

https://biblioteca-digitala.ro

e o simplă coincidență că *Libertatea* reapare tocmai cînd s-a introdus starea de asediu și cenzura. Libertatea e acum mai la locul ei ca oricînd, dar...".

Ziarul informa despre mișcările greviste, despre acțiunile cultural educative organizate de muncitori. În numărul citat mai înainte se relatează despre greva generală a muncitorilor din Iași. La ultimele știri masele de cititori erau informate că : „Odată cu declararea grevei generale, guvernul... a declarat starea de asediu. A suspendat ridicarea cenzurii presei, reînființînd cenzura preventivă. Ultimele ziare apărute în capitală conțin iarăși rubrici albe. Printre ziarele care au fost în special supuse cenzurii se află : „Socialismul", „Chemarea", „Neamul Românesc", „Luptătorul" și „Mîntuirea".

În perioada 1929—1931 alături de ziare legale apar și publicații ilegale. Una dintre acestea apare la Huși, prin grija Uniunii Meseriașilor. Este vorba de *Tribuna Muncii,* care a militat pentru încheierea unor contracte colective de muncă și pentru lărgirea drepturilor muncitorești. Din cauza ideilor propagate ziarul a fost suspendat.

La 1 ianuarie 1929 apare tot la Huși foaia lunară numită *Reformatorul.* Într-o tabletă de început, directorul ei Ion David invita la luciditate în aprecierea fenomenelor social-politice declarînd : „A vedea realitatea și a satisface-o, a avea de unic obiectiv interesul general, a avea clara intuiție a răspunderei și a concentra eforturile în vederea unor rezultate utile, sînt condițiunile esențiale ce trebuie să îndeplinească acei care se consacră vieții publice, înțesată de speculatori fără greutate și incapabili de eforturi utile. Pentru aceasta, noi, poporul anonim, care avem singuri dreptul de a ne alege giranții intereselor noastre supreme, trebuie să impunem voința noastră, s-o facem să triumfe deasupra voințelor realizate de partid, pentru a avea garanția că aceste interese nu vor fi compromise. *Noi, poporul, ce singur muncește și produce sîntem singura putere reală, sîntem marele partid al muncii și producțiunii și cerem respectarea puterii noastre".*

Altă publicație hușeană („Săptămîna") înserează în paginile sale, printre altele, un interesant articol despre personalitatea politică și culturală a lui C. Stere.

O orientare de stînga are și „Ideea" (Huși, 1934) „gazetă locală independentă", la care colaborează : D. Alistar, (astăzi profesor universitar la Institutul pedagogic din Bacău), Octavian Gâdei, N. N. Tiron, redactorul de altădată al *Gândurilor bune,* I. C. Săvescu, Dinu Spătaru etc.

Ideea se ridica împotriva „măriei sale Corupția" și denunță naționalismul agresiv și intențiile războinice ale guvernelor europene de orientare fascistă.

Emil Răteanu situa în mod deosebit de corect politica de dreapta, scriind : „De data aceasta, ca oricînd, fascismul se arată a fi același. Războinic, expansiv, și distrugător, neținînd seama de nimeni și de ni-

https://biblioteca-digitala.ro

mic". În numărul de la 15 august 1935 din care am citat mai sus, referindu-se la situația internațională, cînd se afirma pregnant agresivitatea fascismului, Emil Răteanu scria : „O politică de șovăială, de interese meschine și de încurajare a agresorului, ar dovedi acum inutilitatea și utopia ei".

În articolul „Retrogradismul naționalismului nostru" (semnat O. G.) și apărut în nr. 6 pe 1935, Octavian Gâdei se ridica împotriva politicii de acaparare a bogățiilor țării de către capitalurile străine.

Printre atîtea preocupări politice, redactorii gazetei *Ideea* găseau timp să recomande publicului și o carte bună. Referitor la *Cărticica de seară* a lui Tudor Arghezi se spunea „Un volum de poezii. O cărticică scrisă cu talentul, cu cuta și cu verbul mereu noului Arghezi. Sublimul, duioșia, fac micul op să fie într-adevăr o operă poetică. Maestrul Arghezi a pășit și de astă dată înainte".

Sub titlul *Lumina* („ziar de cultură, informațiuni și îndrumări") se tipărește din 1935, la Huși, o foaie de netă orientare antifascistă, foaie prin care răzbătea cuvîntul comuniștilor în rîndul maselor muncitoare. Ea militează pentru FRONTUL POPULAR : „Dușmanii democrației, demagogii reacționari din fruntea partidelor democratice trebuiesc înlăturați și peste voința lor să se unească forțele tuturor luptătorilor pentru libertate, realizînd cu un ceas mai devreme frontul popular. Succesul frontului popular rezidă în realizarea lui... Scopul frontului fiind distrugerea fascismului deosebirile programatice trec pe al doilea plan".

Comentînd intențiile cercurilor politice celor mai reacționare de a crea un *guvern al personalităților*, „Lumina" atrăgea atenția opiniei publice : „Numele, trebuie să recunoașteți, este bine ales. Ce se ascunde sub acest frumos nume al plănuitului guvern ? Cele mai de seamă *personalități* care se întîmplă — simplă întîmplare ! — să fie toate reprezentanții grupelor și grupulețelor fasciste și fascizante din România sunt : d. Vaida Voevod, președintele *frontului românesc*, acel care are la activul lui politic Lupeni(i) și Grivița și patronează astăzi campania șovinisto-fascistă".

Publicațiile denunță programul „guvernului personalităților" ca fiind îndreptat împotriva libertăților democratice. „În fața strîngerii forțelor fasciste, care sub o formă sau alta încearcă să-și impuie guvernarea lor sîngeroasă trebuie să se găsească o singură linie de bătaie. Și această linie de bătaie se numește front popular antifascist, frontul comun al tuturor organizațiilor muncitorești, cărora să i se alipească și organizații de jos ale partidelor care își zic democratice și ale căror mase știm că nu vor fascism, nu vor dictatură fascistă".

I. Neagoe, autorul articolului, încheia : „Frontul popular, frontul comun antifascist, iată ce trebuie opus și guvernului de personalități și oricărei încercări de dictatură fascistă din România".

https://biblioteca-digitala.ro

Disprețul față de politica reacționară a cercurilor oficiale este prezent în cele mai multe rînduri ale gazetei „Lumina". Două note consemnează că „la Doftana, de prea mult bine un deținut politic a înebunit, iar altul s-a spînzurat", iar „rudele deținuților care au cerut — ceea ce le permite legea — să vadă pe cei închiși, au fost arestate". Sarcastic, prima notă se încheie cu cuvintele : „Lagărele de concentrare din Berlin au rivali serioși în țări cu regim democratic".

Ziarul Lumina (printre ai cărei susținători și redactori s-a numărat și militantul socialist C. Florescu) n-a putut să apară decît o scurtă perioadă de timp, fiind suspendat de autorități după numărul al 8-lea. Cu toată viața ei scurtă, această publicație a jucat un rol important în semnalarea pericolului pe care îl reprezenta pentru mase fascismul, care se infiltra perfid, avînd unii adepți și susținători și la Huși. În același timp, ziarul abordează de pe poziții marxist-leniniste o serie de probleme de actualitate stringentă la data apariției lui, printre care și problema țărănească. În „Note pe marginea istoriei" Gh. Bucur, arată că de la înființarea divanurilor ad-hoc, la care luase parte Ion Roată, propunînd îmbunătățirea stării plugarilor, a trecut o jumătate de secol și „problema țărănească a rămas și astăzi în vigoare, fără speranțe de a se putea îndrepta ceva. Politicienii noștri ascunzîndu-se unii pe alții, sub masca naționalismului compromis de ei înșiși, storc ultimele rămășițe ale unei clase în agonie" (Lumina, nr. 3, din 1 septembrie 1935).

Este cunoscut faptul că în perioada 1936—1938 cînd cercurile guvernante cedau tot mai mult în fața fascismului, în țara noastră se intensifică munca de propagandă a P.C.R., editîndu-se numeroase publicații ilegale, *(Scînteia, Lupta de clasă, Tînărul leninist)*, dar și prin o serie de publicații legale. În această perioadă, la Huși apare ziarul NU, al cărui titlu sugera campaniile duse și axate pe următoarele deziderate : „Nu vrem exploatare !", „Nu vrem fascism", „Nu vrem război !". Ziarul, publicat în peste 10.000 de exemplare, era expediat și în Iași de unde se răspîndea în întreaga Moldovă.

Ceea ce caracterizează presa vasluiană în deceniul al IV-lea al secolului nostru este apropierea tot mai vizibilă de idealurile democratice. În timp ce în întreaga țară are loc ofensiva celor mai reacționare forțe politice, masele de muncitori, țărani și intelectuali cinstiți militează împotriva fascismului și a războiului, cer restabilirea drepturilor democratice și îmbunătățirea soartei celor mulți și umiliți.

În ciuda opreliștilor de tot felul, Partidul Comunist Român acționează cu forțe noi, ține trează conștiința luptei pentru dreptate socială, mobilizează masele la o serie de acțiuni menite să saboteze politica antisovietică a cercurilor militaro-fasciste.

Imediat, după Eliberare, cuvîntul scris devine o armă de luptă a poporului pentru democratizarea țării, pentru refacerea și reconstrucția economică a patriei noastre.

https://biblioteca-digitala.ro

Activitatea publicistică este deosebit de efervescentă. În Vaslui, Bîrlad și Huși se difuzează următoarele ziare și reviste :

I. La Vaslui :

1. Vreme nouă — 1944
2. Învățătorimea Vasluiului — 1945
3. Vlăstarul — 1946
4. Cronica — 1946
5. Buletinul oficial al județului Vaslui (1947—1948)
6. Monitorul orașului Vaslui — 1948
7. Buletinul Oficial al Comitetului Provizoriu Vaslui (1950)
8. Vremea nouă, organ al Comit. jud. P.C.R. Vaslui, (1968).

II. La Huși.

1. Buletinul prefecturii jud. Fălciu — 1944
2. Buletinul oficial al Comit. prov. Fălciu — 1950
3. Zorile, revistă lit. a Liceiului „Cuza-Vodă" — 1967
4. Năzuința, rev. de lit. și șt. a Lic. „M. Kogălniceanu" — 1968.

III. La Bîrlad.

1. Flacăra — 1944—1952
2. Buletinul oficial al jud. Tutova — 1945—1948
3. Lumina, rev. lit., polit. și de cult. generală — 1945—1947
4. Pagini medicale — 1945—1948
5. Păreri tutovene — 1947—1949
6. Steagul roșu — 1949—1957
7. Buletinul oficial al Sf. pop. reg. Bîrlad — 1951—1955
8. Calendarul sportiv al reg. Bîrlad — 1945
9. Rulmentul — 1957
10. Lyceum — rev. a Lic. nr. 3 —1967
11. Școala bîrlădeană — 1969
12. Aripi tinere și Făclia — rev. școlară — 1970 etc.

Desigur, fiecare din aceste publicații are importanța ei bine stabilită. Cîteva însă se detașează prin larga lor arie de investigație și prin nivelul ridicat la care se prezintă în fața cititorilor.

Apărut imediat după Eliberare, ziarul *„Vremea nouă"* de la Vaslui, printre redactorii căruia se numără Valer Mitru, V. I. Cataramă, și I. Cremer a stîrnit admirația marelui public. După mărturiile întemeiate ale unuia dintre redactori, *„Vremea nouă"* „se afla pretutindeni ; ajuta și îmbărbăta populația și vindeca rănile războiului, încuraja sindicatele

https://biblioteca-digitala.ro

şi organizaţiile democratico-culturale, înfrunta obstrucţiile politice, promova principii progresiste în şcoală, aborda cronici literare şi susţinea creaţia literară legată de noile realităţi sociale" (Cf. V. I. Cataramă, „File din istoria presei vasluiene", în „Urme pe timp", 1970, p. 174).

Numeroşi activişti ai Partidului Comunist Român au imprimat o justă linie ideologică prin articolele şi lucrările de atitudine consemnate cu regularitate de ziar. Pledînd pentru reforma agrară, paginile ziarului aminteau că a venit vremea ca pămîntul să intre în stăpînirea acelora „care l-au muncit cu sudoarea frunţii de veacuri". Trebuie, se sublinia în unele redacţionale, să se schimbe tabloul mizer al vieţii satului pe care l-a impus moşierimea criminală şi nepăsătoare.

Reportajele înflăcărate sau versurile satirice au dat o culoare vie cuvîntului scris. Dar trebuie să consemnăm în mod deosebit nivelul atins de cronicele literare ale profesorului şi publicistului Vasile I. Cataramă (cunoscut şi din paginile Însemnărilor ieşene). Condeiul său alert, evidenta calitate a gustului artistic, curajul opiniilor, fac din cronicile literare ale lui V. I. Cataramă o lectură plăcută, instructivă şi de bună orientare în plan estetic.

În timp ce la Bîrlad *Lumina* (1945—1946) încerca să reînvie atmosfera literară umbrită de la un timp, în oraşul lui Constantin Tănase se ivea la 1 ianuarie 1946 CRONICA, subintitulată „jurnal de informaţie generală". Dorinţa ei era să ofere lectorilor „un grăunte de adevăr, o picătură de frumos, o brumă de înţelegere, de frăţietate şi de omenie adevărată". Într-un articol de atitudine („Breasla noastră") Valer Mitru, unul dintre cele mai harnice şi mai consecvente condeie vasluiene, cerea colegilor de pană să devină nişte militanţi în frontul generos al orientării publicului. Ziaristul, zicea el, „este prin natura ocupaţiilor sale un istoric, dar un istoric de catedră şi nu de volum".

Dispărută înainte de vreme, *Cronica*, a lăsat amintirea unei frumoase lupte pentru susţinerea candidaţilor Frontului Democraţiei Populare, pentru evidenţierea elementelor noului care-şi făcea tot mai pregnant loc în viaţa social-economică a judeţului.

Înainte de a consemna aportul ziarului judeţean *„Vremea nouă"*, apărut imediat după înfăptuirea noii împărţiri administrative a ţării (aprilie 1968), este necesar să ne oprim o clipă la numărul festiv al revistei „Zorile" (An. II. nr. 3—4) editat de Liceul „Cuza-Vodă" din Huşi cu prilejul semicentenarului acestei importante unităţi şcolare. Valoarea lui este dată în primul rînd de colaborarea unor cărturari de prestigiu ai ţării şi foşti elevi ai liceului amintit.

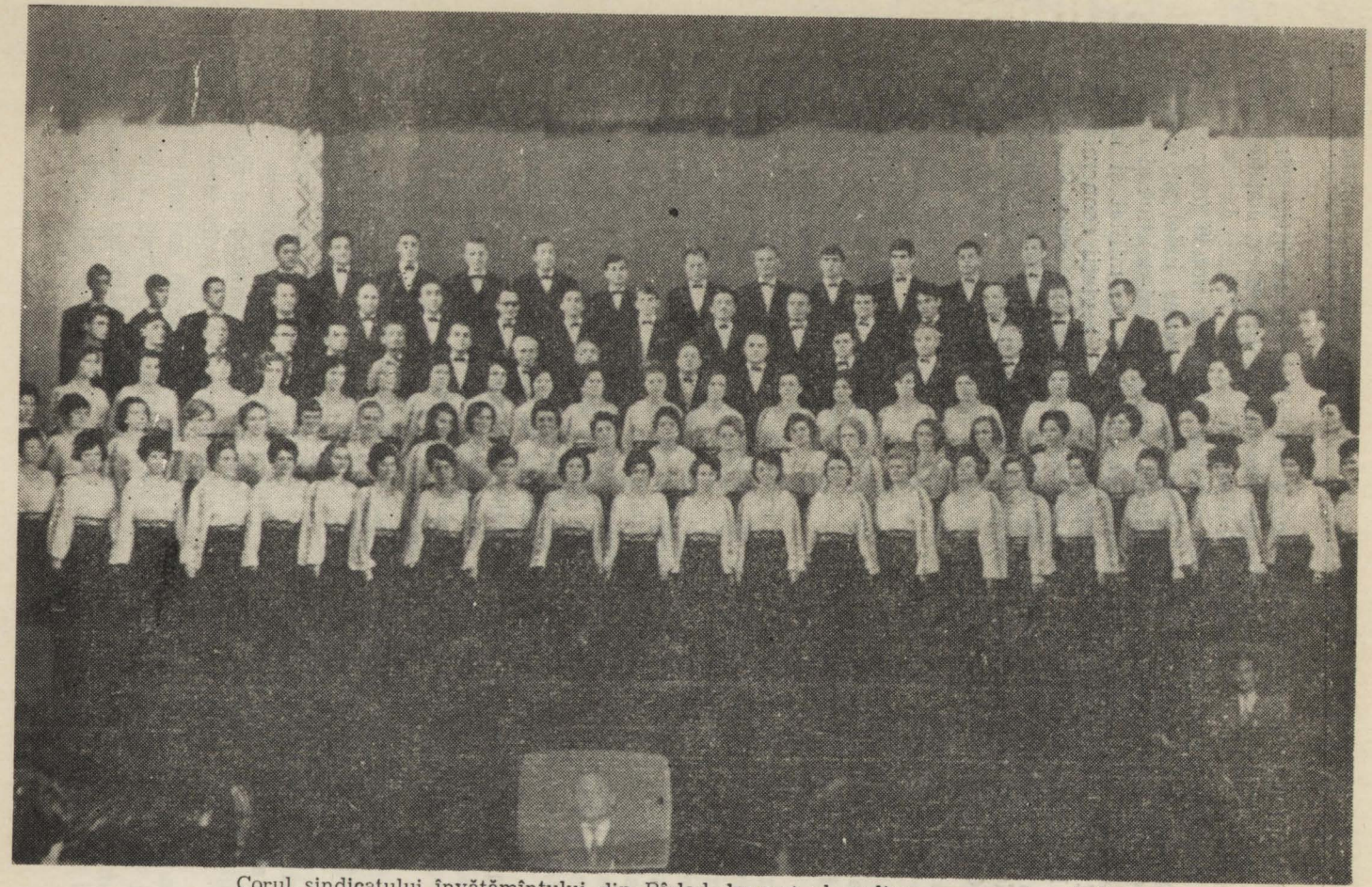
Consemnăm ca documente de mare autenticitate paginile semnate de : prof. univ. Emil C. Crăciun, membru coresp. al Acad. R.S.R., dr. Vasile Manoliu, cercetător ştiinţific principal la Sectorul de Istoria medicinii din Inst. de igienă Bucureşti, conf. univ. Petre Pogîngeanu. Pe

https://biblioteca-digitala.ro

lîngă stăruitoarea căldură a evocării, medalioanele amintite sînt exemplu de legătură între generații, de transmitere frățească a atitudinii patriotice.

Apariția primului număr al ziarului „*Vremea nouă*" (organ al Comitetului județean P.C.R. și al Consiliului popular județean Vaslui) a marcat un salt calitativ nemaiîntîlnit în viața social-politică și cultural-artistică a județului nostru. Articolele de fond au militat și militează pentru ridicarea pe o treaptă nouă, superioară, a vieții economice, pentru sporirea eficienței activității spirituale. Știrile, informațiile, reportajele, articolele consemnează grandoarea tabloului vieții noi, eroismul oamenilor muncii care îndeplinesc zi de zi sarcinile mărețe ce le stau în față.

https://biblioteca-digitala.ro

Corul sindicatului învățămîntului din Bîrlad, laureat al multor concursuri artistice de amatori

https://biblioteca-digitala.ro

Echipa de dansuri a liceului din Negrești

Din activitatea formațiilor artistice de amatori. Cimpoierii din Perieni-Bîrlad, participanți la numeroase concursuri și festivaluri naționale și internaționale

https://biblioteca-digitala.ro

De aici începe meseria — aspecte din atelierul Liceului industrial Bîrlad

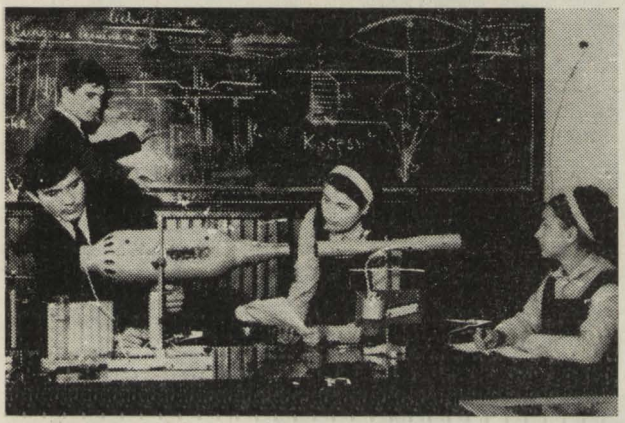

Viitorii constructori se inițiază în tainele profesiei (Liceul de construcții Vaslui)

https://biblioteca-digitala.ro

Modernizarea procesului de învățămînt cunoaște o amploare din ce în ce mai mare : oră de limba franceză în laboratorul fonic al Liceului „Gh. Roșca Codreanu".

Cerc de radiotehnică.

În laboratorul de fizică tainele naturii se dezvăluie treptat.

https://biblioteca-digitala.ro

Mișcarea sportivă de masă cunoaște o amploare fără precedent : în imagine — o ședință de antrenament la fotbal

https://biblioteca-digitala.ro

CAPITOLUL V

MONUMENTE ISTORICE ŞI ALE NATURII. PUNCTE TURISTICE

ŞTEFAN MOCANU

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Călătorind prin ospitalierele oraşe şi sate ale judeţului Vaslui, vizitînd vestigii arhitectonice străvechi, cu zvon de legendă, pe care patina vremii şi-a încrustat adînc urmele, nu rareori ai ocazia să întîlneşti bătrîni sfătoşi sau tineri plini de însufleţire care arătîndu-ţi cu mîndrie nedisimulată edificiile respective îţi vor spune: „E de pe timpul lui Ştefan cel Mare . . .", „E de pe vremea lui Vasile Lupu . . .".

A intrat în firea locuitorilor acestor locuri, dar nu numai a lor, ca tot ceea ce a fost creat prin munca generaţiilor trecute să fie considerat purtător al tradiţiilor de muncă şi luptă ale înaintaşilor iluştri slăviţi de mult în baladele şi legendele folclorului românesc.

Pămîntul judeţului păstrează ascuns în sînul său relicvele vieţii de altădată, urmele unui trecut îndepărtat, pe care întîmplarea sau cercetarea atentă şi dirijată le scoate la lumină. Astfel, rezervaţiile arheologice Valea Seacă (necropolă din secolul al IV-lea e.n.), Prodana şi Tabăra, din apropierea municipiului Bîrlad (aşezări din secolele al XII-lea al XIII-lea şi o cetate din secolul al IV-lea), Coada Plopilor — comuna Gîrceni (aşezare din epoca neolitică şi a bronzului), Rîpa Pescarilor — comuna Perieni, Dealul Teilor — comuna Poeneşti şi satul Podul Petriş — comuna Perieni (necropole din epoca neolitică — secolul al IV-lea e.n.) ş.a. au contribuit la înzestrarea muzeelor ţării şi ale judeţului cu piese variate de o incontestabilă frumuseţe şi valoare documentară.

Judeţul Vaslui concentrează însemnate monumente istorice, social-culturale şi arhitectonice, care au dăinuit peste veacuri, legate de viaţa şi activitatea unor personalităţi istorice — încă vii în memoria acestor pămînturi —, făcînd obiectul admiraţiei vasluienilor şi a numeroşilor vizitatori. Şi este normal să fie aşa căci, aşa cum afirma M. Kogălniceanu „după privelişte a lumii, după minunile naturii, nimic nu este mai interesant, mai măreţ, mai vrednic de luarea noastră aminte decît istoria". Iar istoria Vasluiului, concretizată şi în monumentele istorice ne aminteşte la tot pasul de lupta maselor populare sub conducerea

https://biblioteca-digitala.ro

unor mari patrioți ca Ștefan cel Mare, Vasile Lupu, Dimitrie Cantemir, Nicolae Milescu Spătarul, Al. I. Cuza, nume prețuite și îndrăgite încă din anii de școală de orice cetățean al țării, indiferent de regiunea geografică în care viețuiește, deoarece acești oameni au dus faima meleagurilor noastre și a locuitorilor lor peste fruntariile țării.

Drumețind prin județ vor stîrni deopotrivă interesul, pitorescul unei naturi variate, noile construcții economice și social-culturale din satele și orașele vasluiene, îmbinarea armonioasă a modernului cu tradiția și specificul acestor locuri.

În *Vaslui*, oraș de curte domnească atestat documentar din anul 1375, vestigii istorice cunoscute prin valoarea lor incontestabilă oferă prilejuri minunate vizitatorilor și excursioniștilor de a cunoaște și admira comorile de neprețuit create cu pricepere, migală și măiestrie de locuitorii acestor ținuturi.

Datele istorice existente localizează ruinele curții domnești vasluiene a lui Ștefan cel Mare (1457—1504) pe un platou din apropierea bisericii Sf. Ioan. Dintr-un hrisov dat de Vasile Lupu către logofătul Racoviță Cehan, aflăm că în timpul acestui domnitor curtea domnească era foarte dărăpănată și „cum lumea începuse a lua din zidurile ei", pentru construirea mănăstirii Corbu, se interzice deteriorarea clădirii.

După cum reiese din însemnările unor călători străini și din relatările cronicarului Ion Neculce, s-ar părea că preocuparea de fast și confort nu era lipsită de importanță la curtea domnească de la Vaslui. Astfel, arabul Paul de Alep, care îl însoțea pe Patriahul Macarie într-o călătorie prin Moldova, consemnează acest lucru : „Plecarăm din Bîrlad... și am ajuns pe înserat la un alt tîrg mare, Vaslui, adică propriu Prințului. Aici în Vaslui, curtea, băile, locurile de plăcere sînt toate ale lui Ștefan Vodă, precum și mîndra și superba biserică cu o elegantă cupolă peste măsură de înaltă". O impresie deosebită asupra călătorului străin a lăsat-o existența unei băi, „monument frumos ca arhitectură". Unicul fragment rămas din decorația curții, care întărește în chip convingător relatările care s-au păstrat pînă în zilele noastre, este un capitel de marmoră albă, zaharoasă, sculptat cu o deosebită îngrijire, decorat cu mici scuturi.

Tot în Vaslui, urcînd dinspre gară pe strada „Ștefan cel Mare", în dreptul numărului 58, vizitatorul va descoperi silueta avîntată a bisericii „Sf. Ioan", ctitorie din anul 1490 a marelui domnitor moldovean, construită în cinci luni de zile în amintirea strălucitei victorii de la Podul Înalt (1475). Anul zidirii este confirmat de inscripția în slavonește de pe peretele din dreapta ușii de la intrare :

„Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domn al țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, am zidit această biserică în numele tăierii cinstitului cap al sfîntului și slăvitului Prooroc și înainte mergător și botezător Ioan, în anul 6338 (1490) luna aprilie 27 și se sfîrși în același an, septembrie 20".

https://biblioteca-digitala.ro

După trei secole de existenţă în forma sa iniţială, în anul 1820, după cum se poate citi într-o altă inscripţie interioară, biserica a fost renovată de logofeteasa Maria Cantacuzino, cu care prilej i s-a adăugat un prîdvor cu turn, suprimat însă în anii 1924—1925 cu ocazia restaurării realizate de Comisia Monumentelor Istorice.

Monumentul face parte din acel grup de construcţii realizate de voievod spre sfîrşitul domniei, mai mari ca dimensiuni, la care meşterii şi-au adus importante contribuţii în găsirea unor noi soluţii pentru realizarea boltirilor. Biserica se impune atenţiei vizitatorilor prin originalitatea formelor structurale, prin plastica decorativă a frescelor interioare, policromie şi prin colecţia muzeistică cu valori bisericeşti, artistice şi documentare.

Nu departe de biserica Sf. Ioan, tot pe strada Ştefan cel Mare, la nr. 54, vom întîlni un alt monument istoric — Casa Ghica — clădire realizată într-un stil neoclasic al faţadelor, construită probabil în jurul anului 1800. În prezent este folosită ca internat — cantină de către Liceul economic Vaslui.

Ansamblul arhitectonic „Peneş Curcanul", impresionant monument înălţat în anul 1934 de asociaţia „Cultul Eroilor" cu sprijinul oficialităţilor locale pentru cinstirea şi amintirea ostaşilor căzuţi de-a lungul veacurilor, situat în cimitirul „Eternitatea" reprezintă, de asemenea, un alt obiectiv demn de a fi văzut în oraşul Vaslui.

În faţa impunătoarei construcţii, au fost aşezate mormintele a nouă dorobanţi vasluieni, veterani ai războiului de la 1877, iar în mijlocul lor, cel al «legendarului» Peneş Curcanul, după numele său adevărat sergentul Constantin Ţurcanu (1854—1932).

S-a reconstituit astfel în mod simbolic grupa cîntată de V. Alecsandri :

„Plecat-am nouă din Vaslui
Şi cu sergentul zece
Şi nu-i era, zău, nimănui,
În piept inima rece !"

Vasluiul contemporan oferă vizitatorului noile construcţii social-culturale, cartierele de locuinţe care au schimbat profund înfăţişarea vechiului tîrg.

Se detaşează prin frumuseţe : centrul civic al oraşului, cu monumentalul sediu politico-administrativ, care îmbină arhitectura vechilor primării cu cerdac, cu arhitectura modernă ; în partea nordică a sediului, noua casă de cultură a oraşului, unul dintre cele mai moderne edificii de acest fel din ţară, care impresionează prin grandoarea şi originalitatea stilului, şi impunătorul hotel turistic „Racova", care închide latura sudică a pieţii, în centrul căreia se înalţă, dominînd piaţa, statuia în bronz a lui Ştefan cel Mare aparţinînd sculptorului Ion Bîrleanu.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe şoseaua care leagă Vasluiul de Iaşi, în comuna Soleşti, s-a păstrat pînă în zilele noastre o construcţie realizată într-un stil apropiat de cel gotic — Casa Rosetti-Solescu, legată de activitatea domnitorului Alexandru Ioan Cuza — realizatorul unirii principatelor române, şi mormîntul soţiei acestuia, Elena Cuza, iar mai departe urmînd şoseaua ce şerpuieşte spre „dulcele tîrg al Ieşilor" se află „Movila lui Burcel", loc istoric legat de luptele lui Ştefan cel Mare pentru apărarea independenţei Moldovei.

Municipiul Bîrlad, vechi tîrg comercial a cărui istorie se pierde în negura anilor, amintit pentru prima dată într-un document din 1406, constituie, de asemenea, un punct de atracţie pentru turiştii din ţară şi de peste hotare. La trecerea prin oraş se pot vizita casa memorială Gheorghe Gheorghiu-Dej, Muzeul Vasile Pârvan cu secţii de istorie, ştiinţele naturii şi artă plastică avînd exponate de o deosebită valoare documentară, arheologică, istorică, etc., teatrul „Victor Ion Popa" cu frumoasa grădină ce precede intrarea în teatru, cu alei amenajate cu busturi ale scriitorilor noştri clasici, grădina publică din apropierea Fabricii de rulmenţi — o adevărată explozie de flori şi verdeaţă — parcul de agrement Prodana, Grădina Zoologică, hotelul turistic „Moldova" şi altele.

Numeroase sînt şi monumentele de artă plastică care încîntă privirea şi care fac mai plăcute orele de recreaţie ale bîrlădenilor. Dintre acestea, amintim : statuia lui Nicolaie Roşca-Codreanu, executată de sculptorul V. Scutari, din marmoră albă, aşezată pe un soclu de marmoră cenuşie, amplasată pe strada Karl Marx nr. 19, în faţa Căminului de copii nr. 2, statuia Doctor C. Codrescu, operă a sculptorului Fritz Stork, amplasată în curtea actualului Spital de adulţi, statuia caporalului Muşat, executată în anul 1918 de Dimitriu Bîrlad ca omagiu adus eroilor războiului din 1916—1918, reprezentînd pe acest erou al luptelor de la Mărăşeşti fără o mînă, aruncînd ultima grenadă ; bustul lui Alexandru Vlahuţă, lucrare valoroasă aparţinînd, de asemenea, sculptorului Dimitriu Bîrlad, amplasat pe aleea cu acelaşi nume din parcul municipiului, statuia lui George Enescu, dominînd una din aleile principale din grădina publică şi altele. La trecerea prin oraş nu trebuie scăpată ocazia de a vizita noua şi moderna gară a municipiului, edificiu impresionant prin concepţia stilului arhitectural, suplete şi eleganţă.

Demne de a fi văzute, pentru vechimea şi arhitectonica lor sînt Biserica domnească şi Biserica Sf. Gheorghe. Biserica domnească (strada Victoriei nr. 10) a fost zidită începînd cu anul 1636, în timpul domnitorului Vasile Lupu. Iniţial construcţia a fost executată din straturi alternative de piatră şi cărămidă şi a avut trei turle. Deteriorată în urma cutremurului din 14 octombrie 1802, reparată sub supravegherea Comisiei monumentelor istorice în anul 1855 şi în anul 1936, acest edi-

https://biblioteca-digitala.ro

ficiu istoric atestă şi azi măiestria constructorilor de biserici din secolul al XVII-lea. Între anii 1938—1940 i s-a adăugat o clopotniţă cu motive inspirate de la Cozia şi Curtea de Argeş.

Acest monument reţine atenţia prin acurateţea stilului epocii în care a fost realizat şi frumuseţea culorilor întrebuinţate în picturile interioare.

Biserica Sf. Gheorghe (strada Popa Şapcă nr. 11), construcţie modestă, cu trei frumoase turle hexagonale, a fost construită în anul 1843 de breasla negustorilor bîrlădeni pe locul unei alte biserici despre care nu există nici un fel de date. A funcţionat în perioada interbelică drept capelă militară. Pictura interioară, datînd din anul 1883 este frumoasă, dar a început să se deterioreze. Intrarea în incinta bisericii se face pe sub un frumos turn al clopotniţei construit în anii 1856—1858.

Alături de vestigiile trecutului, Bîrladul prezintă astăzi imaginea unui oraş renăscut, construcţiile moderne adăugînd noi valenţe de urbanism şi frumuseţe. Hotelul turistic „Moldova", noua Casă de cultură, cartierele de locuinţe, complexele de deservire a populaţiei, ştrandul, sînt doar cîteva din realizările care împodobesc noua faţă a oraşului denumit metaforic de către poeţi „oraşul cu inima în formă de rulment".

Oraşul Huşi, aşezare veche menţionată documentar din anul 1487, a cărei faimă datorată aspectului său urbanistic îngrijit şi podgoriilor înconjurătoare a ajuns în cele mai îndepărtate regiuni ale ţării, este în prezent un adevărat oraş al florilor şi grădinilor care cunoaşte o dezvoltare accentuată.

În acest oraş pot fi vizitate : muzeul „Dimitrie Cantemir", depozitar al unor preţioase comori istorice, etnografice, arheologice, numismatice etc., colecţionate de un cerc de entuziaşti iubitori ai „celor ce au fost pe aceste locuri", mănăstirea „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel" (cu zidul înconjurător) — monument construit în anul 1494 de către Ştefan cel Mare, situat în aceeaşi curte cu actualul muzeu şi Biserica Sfinţii Voievozi datînd de peste 100 de ani, construcţie modestă care deţine în interiorul ei catapeteasma originală a mănăstirii „Sfinţii Petru şi Pavel", ceea ce o situează printre monumentele istorice.

Dintre operele de artă plastică ale oraşului menţionăm bustul generalului Teleman, erou al războiului din 1877—1878, aparţinînd sculptorului Vicuali — Ferenze, situat în grădina publică din faţa Liceului şi statuia lui Alexandru Ioan Cuza.

În afară de monumentele amintite din oraşele Bîrlad, Vaslui şi Huşi, pe harta turistică a judeţului mai consemnăm muzeul „Emil Racoviţă" din comuna cu acelaşi nume, casa Rosetti — Balş (comuna Codăeşti), movila Răbîia (comuna Drînceni), urmele cetăţii La Şanţuri (comuna Dumeşti), vestigiile Cetăţii de Pămînt din apropierea muni-

https://biblioteca-digitala.ro

cipiului Bîrlad, Podul de piatră de la Cănțălărești (comuna Ștefan cel Mare), Podul Doamnei de peste apa Bîrladului (comuna Costești), și altele.

Menționăm, de asemenea, o serie de biserici, mai mult sau mai puțin vechi cum ar fi : mănăstirea Florești (comuna Poenești) — construită în anul 1590, Sf. Gheorghe din satul Grăjdeni (comuna Grivița), ridicată de Petru Rareș, Biserica din lemn Sf. Nicolaie din satul Coroiești (comuna Gherghești) construită în anul 1743 și altele.

În scopul creării unor condiții optime de petrecere a timpului liber și în județul Vaslui s-au amenajat multe locuri care oferă puncte de atracție și de agrement. Astfel pădurea Dobrina și punctul Recea de lîngă orașul Huși, numeroasele parcuri din Bîrlad, Vaslui și Huși, strandul de la Bîrlad pot oferi localnicilor și turiștilor străini posibilitatea de odihnă și de recreere.

Campingul „Ulciorul" de la Sîrbi și cel de la Dobrina — Huși, motelul de la Moara Grecilor sînt des vizitate în prezent de turiștii din țară și din străinătate.

Patrimoniul valorilor arhitecturale este întregit în mod armonios de frumoase rezervații și monumente ale naturii care oferă un cadru plăcut pentru odihnă și agrement.

Rezervația forestieră Hîrboanca cuprinde o suprafață de cca 43 ha. Este așezată la 0,7 km SV de satul Brăhășoaia, comuna Ștefan cel Mare. Rezervația, ca urmare a unui complex de factori, cuprinde peste 400 specii. Rezervația reține atenția printr-o bogată și variată colecție vie de hibrizi interspecifici naturali cunoscuți în cadrul genului Quercus. Aici cresc șapte specii spontane de stejar, din cele nouă cunoscute în Republica Socialistă România. Unii hibrizi semnalați în această rezervație sînt noi pentru știință (Q.x pseudopubescens) iar alții se citează pentru prima dată în flora Moldovei sau chiar a țării noastre.

Rezervația forestieră *Bălteni* este situată pe rîul Bîrlad, între cursul acestuia și terasamentul căii ferate, la 1,5 km SE de gara Bălteni. Ocupă o suprafață de cca. 50 ha. Importanța științifică a rezervației constă în acea că ea găzduiește una dintre puținele stațiuni reprezentative cu arbuști de voiniceriu pitic (Euonymus nanus), element relictar glaciar, descoperit aici încă de la începutul secolului nostru de către botanistul ieșean I. C. Constantinescu. Este remarcabil prin frunzișul său pururea verde. În această rezervație alături de voiniceriu pitic se mai întîlnesc și alte plante mai rare : ghiocei bogați (Leuuucojum aestivum), stînjenelul (Iris graminea), laleaua galbenă (Tulipa biebersteiniana), laleaua pestriță (Fritilaria iontana), valnișul (Ulmus laevis).

În cuprinsul Moldovei, ca și în alte locuri din țară, au fost identificați mulți arbori impozanți, unii adesea multiseculari, care prin dimensiunile și longevitatea lor impresionează. Alții, prin raritatea lor, au reținut atenția mai întîi a locuitorilor, apoi a botaniștilor și silvicultorilor. În multe cazuri acești arbori reprezintă vestigii autentice

https://biblioteca-digitala.ro

vii, deosebit de instructive ale unor masive păduroase ce acopereau odinioară întinse suprafeţe din plaiurile moldoveneşti. Ei suscită un deosebit interes pe de o parte pentru cercetarea ştiinţifică, mai ales silvică şi pe de altă parte, prin valorificarea peisajului înfrumuseţat de prezenţa lor. Pentru considerentele menţionate încă de multă vreme o serie din aceştia au fost declaraţi monumente ale naturii.

Printre cei mai reprezentativi arbori din judeţul Vaslui menţionăm unul dintre venerabili — unic prin proporţiile sale excepţionale nu numai din Moldova dar chiar din ţară — „Plopul de la Rafaila" (Populus alb L). El străjuieşte valea Stemnicului, la marginea pădurii în locul numit de localnici „La plop", la circa 1,5 km de satul Rafaila, comuna Todireşti. Acesta se impune atenţiei în primul rînd prin grosimea sa cu totul neobişnuită : circumferinţa trunchiului la înălţimea de 1,30 metru măsoară aproape 14 m., iar înălţimea pînă în anul 1965 cca. 42 metri (în anul 1965, septembrie, ziua 9, în urma unei furtuni cu descărcări electrice 1/3 din lungime de la vîrf spre bază a fost distrusă). După părerea localnicilor el ar fi fost contemporan cu Ştefan cel Mare. Prin particularităţile relevate, neîntîlnite pînă acum la nici un arbore din România, „Plopul de la Rafaila" reprezintă o mare raritate naturalistică de pe teritoriul patriei noastre.

Tot în comuna Todireşti, satul Viişoara pe aceeaşi linie, la cca. 5 km se află un alt plop numit de băştinaşi „Plopul de la Viişoara" care prin dimensiunile sale se apropie de „Plopul de la Rafaila". Plopul atrage privirea prin înălţimea sa impunătoare, cca. 40 metri prin ţinuta sa măiestoasă (diametrul de 2,35 m) şi prin coroana bogată a ramurilor desfăcute spre cele patru zări. Deşi mai tînăr ca vecinul său din Rafaila, „Plopul de la Viişoara" are totuşi o vîrstă de invidiat — peste 300 de ani.

Localnicii şi documentele satului atestă existenţa unui adevărat codru de plopi şi de alţi arbori masivi, cu zeci de ani în urmă. A supravieţuit vremurilor şi intemperiilor doar cel din inima Viişoarei, ca o mărturie simbolică ce leagă trecutul de prezent. Cu toate acestea pînă în prezent nu a fost declarat monument al naturii.

În cadrul judeţului Vaslui există numeroase alte colţuri pitoreşti de natură, numeroase raritaţi floristice şi faunistice care sînt înconjurate cu atenţia, dragostea şi grija cuvenită. Printre acestea putem aminti stejarii seculari de la Grumezoaia şi Văleni de Huşi.

În preajma oraşului Vaslui a fost depistată o specie de plantă timpurie. Este vorba de bibilica (Fritilaria meleagris), liliacee atlantico-mediteraniană (tulpină erectă, foliată, terminată cu 1 rar 2—3 flori mari — 3—5 cm — roşii sau violete, pătate în forma tablei de şah). Înfloreşte în martie-aprilie.

https://biblioteca-digitala.ro

Amintim, de asemenea, găsirea în preajma satului Trohan, comuna Gîrceni pe o porțiune de sol calcaroasă a unei frumoase plante din familia Orhidee cu rizomi orizontali, papucul — doamnei (Cypripedium calceolus).

Tot pe cuprinsul județului Vaslui mai amintim rezervația „*Nisipăria Hulubat*". Exploatarea acestei nisipării a început în jurul anului 1890. Este localizată pe partea dreaptă a pîrîului Vasluiet, aproape de clădirea fostei școli normale în care funcționează în prezent Spitalul T.B.C. În această nisipărie au fost găsite resturi ale unei faune de vertebrate și nevertebrate din Pleistocen.

Rezervația geologică „*Măluşteni*" — este așezată la NV de satul Măluşteni. Este una dintre cele mai bogate zăcăminte fosilifere de vertebrate de la sfîrșitul Pliocenului din țara noastră. S-au descris resturile a 30 de specii de mamifere fosile, printre care maimuțe, antilope, cămile, proboscidienii tapiri, cerbi, căprioare, iepuri, castori, broaște țestoase de talie mare. Din această listă fac parte 7 specii de mamifere fosile descrise pentru prima dată în sistematica paleozoologică, necunoscute pînă acum în alte părți ale Europei.

Nu putem trece cu vederea descoperirea pe teritoriul județului nostru în localitatea Mînzați — Al. Vlahuță, de către Gr. Ștefănescu a unui schelet de Dinotherius giganthisimum — care reprezintă podoaba cea mai de preț a Muzeului de istorie naturală „Grigore Antipa" București.

De o atenție deosebită se bucură Grădina zoologică din municipiul Bîrlad care se dezvoltă an de an, îmbogățindu-se cu exemplare noi și valoroase, spre bucuria și mîndria tuturor.

Mai sînt ocrotite prin lege toate păsările răpitoare de zi și de noapte care se hrănesc în special cu rozătoare : ciuful, și cucuveaua, precum și ciocănitorile și păsările cîntătoare insectivore (privighetorile, pitulicile, pițigoii, muscarii, mierlele, graurii, sturzii etc.).

O datorie patriotică ne impune să înțelegem și să învățăm a prețui aceste comori, ocrotindu-le și dîndu-le menirea cuvenită.

Problema ocrotirii naturii trebuie să capete caracter de masă, întrucît monumentele naturii sînt bunuri ale întregului popor avînd însemnătate științifică, estetică, educativă, recreativă, turistică și economică.

Exploatarea naturii fără spirit de prevedere, nimicirea fără milă a vieţuitoarelor ne fac astăzi să constatăm cu durere că multe dintre ele au dispărut pentru totdeauna de pe meleagurile țării noastre sau de pe glob.

„Natura — spunea marele biolog Em. Racoviță — nu este numai un complex destinat desfătării, ci un vast tezaur slab gospodărit care urmează să asigure încă viața unei omeniri ce se înmulțește vertiginos".

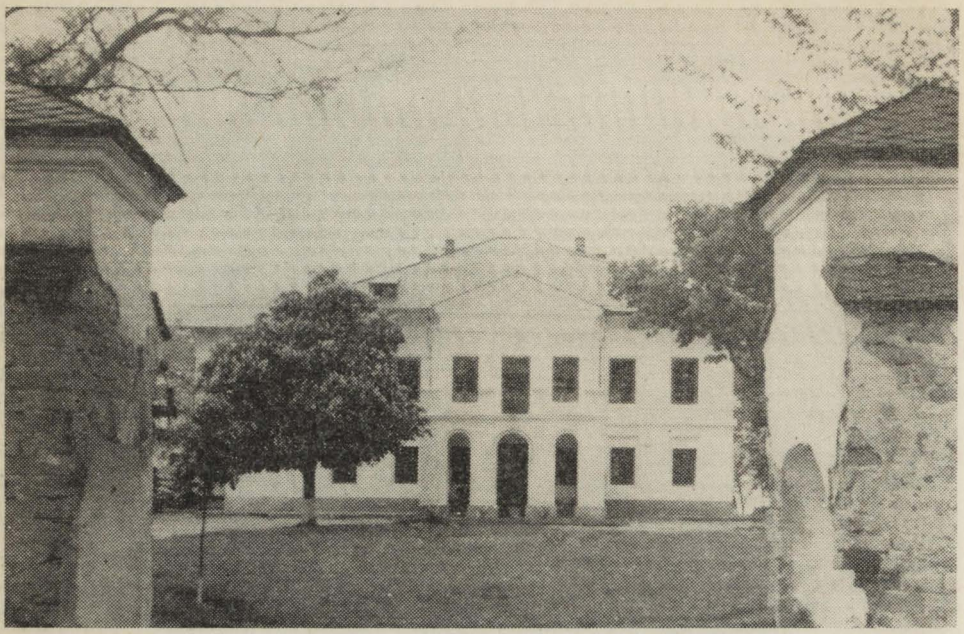
Prezentarea principalelor monumente istorice, puncte turistice, rezervații naturale constituie o invitație pentru toți acei care vor să cunoască trecutul acestor meleaguri și să-i admire frumusețile prezentului, făurite în anii luminoși ai socialismului.

https://biblioteca-digitala.ro

Monumentul eroilor căzuți în războiul de independență (1877) : în prim plan mormîntul sergentului Țurcanu Constantin, imortalizat în poezia lui Vasile Alecsandri.

https://biblioteca-digitala.ro

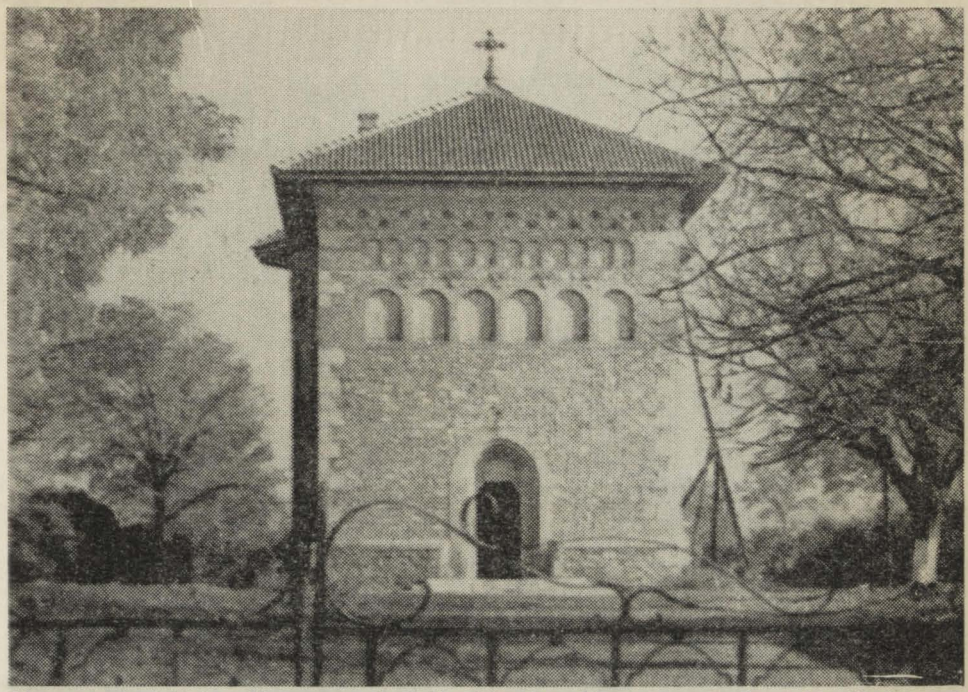

Casa „Rosetti Solescu“ din comuna Soleşti. Aici s-a născut şi a trăit o mare parte din viaţă Elena Rosetti, soţia domnitorului „Al. I. Cuza“

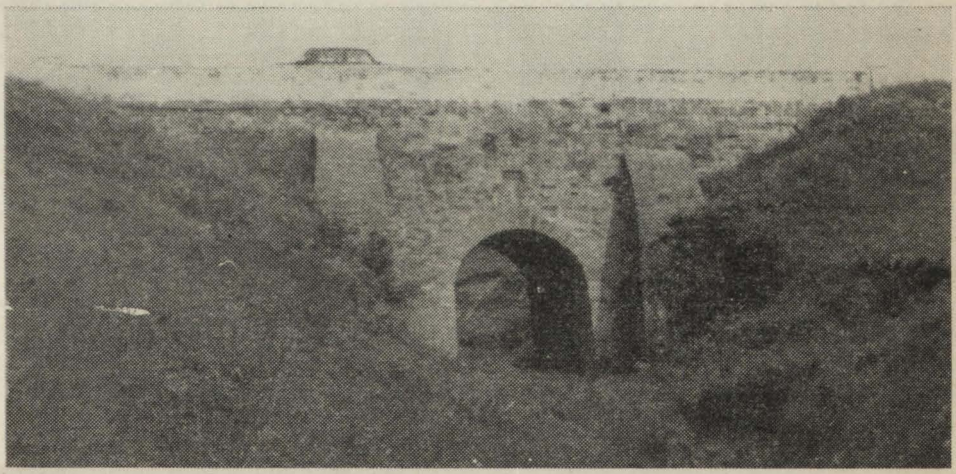

Casa memorială a savantului de renume mondial „Emil Racoviţă“ din comuna Dăneşti

https://biblioteca-digitala.ro

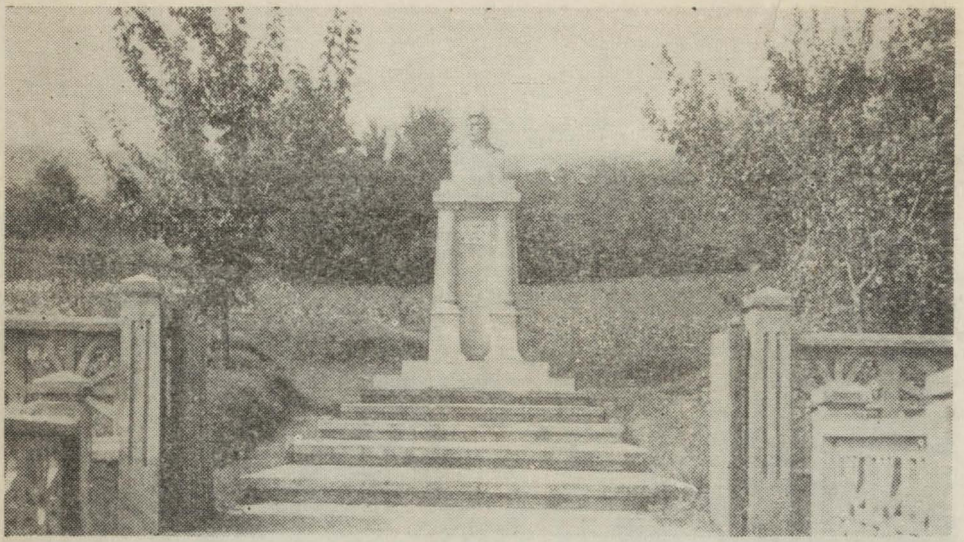

Monumente istorice din epoca feudală : biserica Sf. Ioan, ctitorie a lui Ştefan cel Mare — ridicată în 1490

Podul de la Cănţălăreşti, comuna Ştefan cel Mare, construit în timpul domniei marelui voievod

https://biblioteca-digitala.ro

Bustul poetului „Al. Vlahuță" aflat în satul natal, astăzi comuna cu același nume

Statuia marelui muzician George Enescu situată în parcul public din Bîrlad

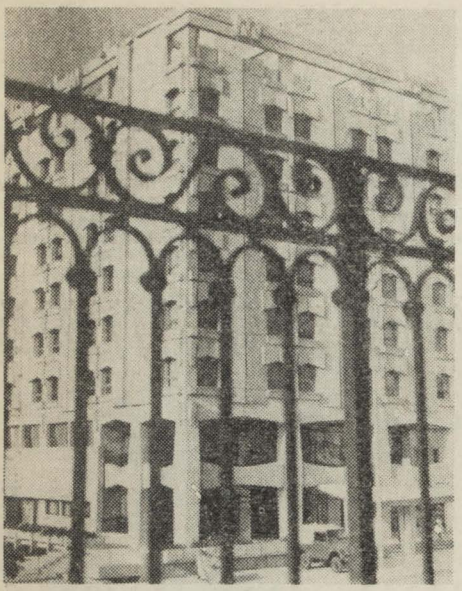
Bustul actorului Constantin Tănase, originar din Vaslui

https://biblioteca-digitala.ro

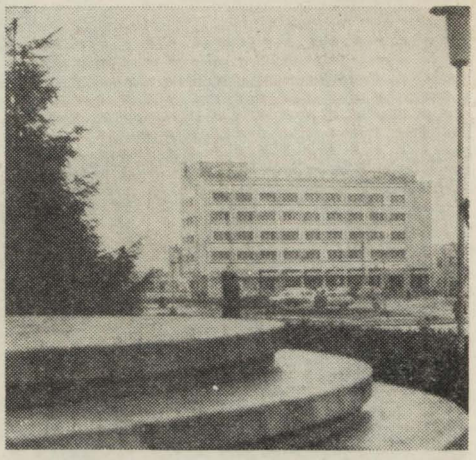

Casa memorială „Gheorghe Gheorghiu-Dej" din Bîrlad

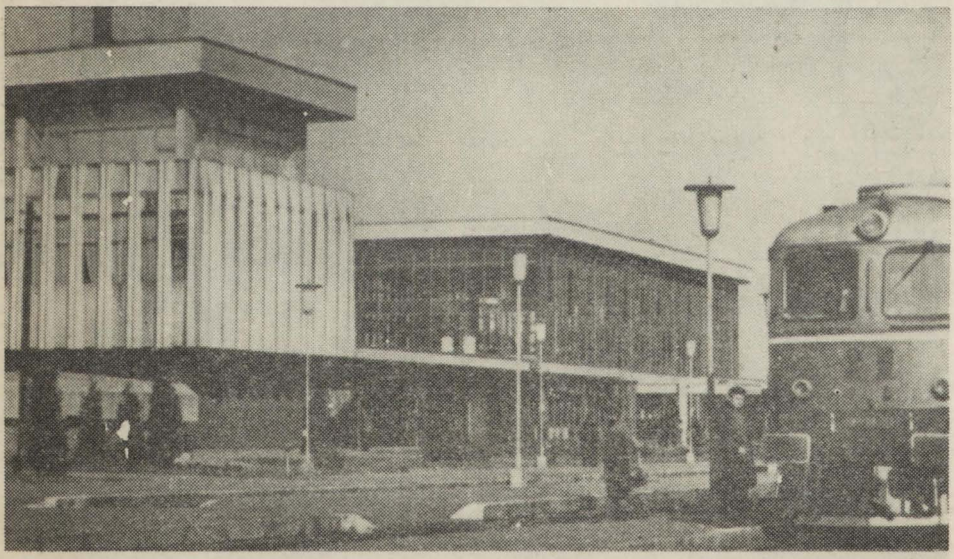
https://biblioteca-digitala.ro

Hotelul turistic „Racova“ amplasat în centrul civic al oraşului Vaslui

Vedere generală a hotelului Moldova din Bîrlad

Noua şi moderna clădire din oţel şi sticlă a gării din municipiul Bîrlad

https://biblioteca-digitala.ro

Muzeul bîrlădean „Vasile Pârvan"

Muzeul arheologic din oraşul Huşi

https://biblioteca-digitala.ro

Clădirea teatrului de stat „Victor Ion Popa" din Bîrlad

Casa de cultură a sindicatelor Bîrlad

https://biblioteca-digitala.ro

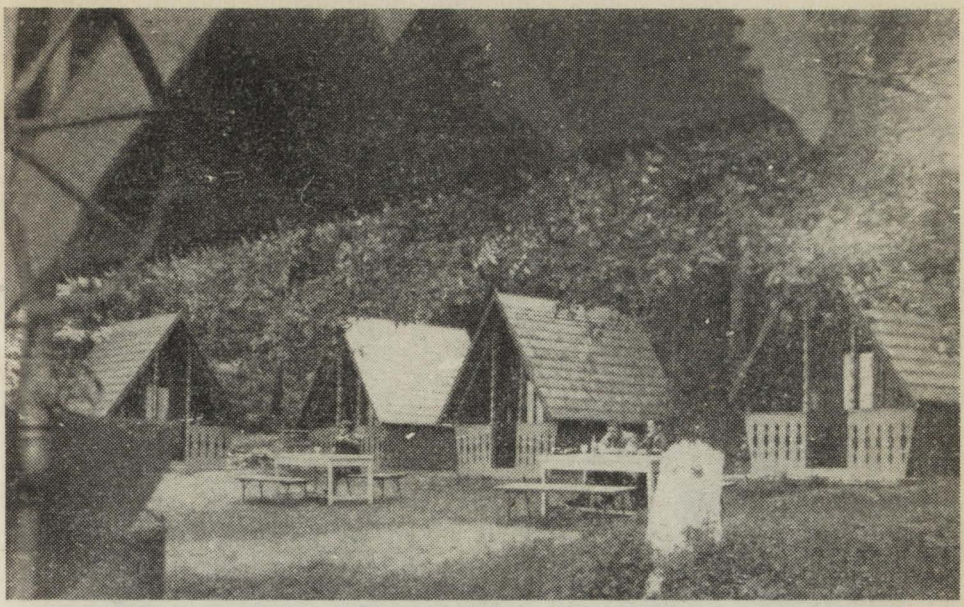
Construcții social-culturale : biblioteca Stroe Belloescu din municipiul Bîrlad

https://biblioteca-digitala.ro

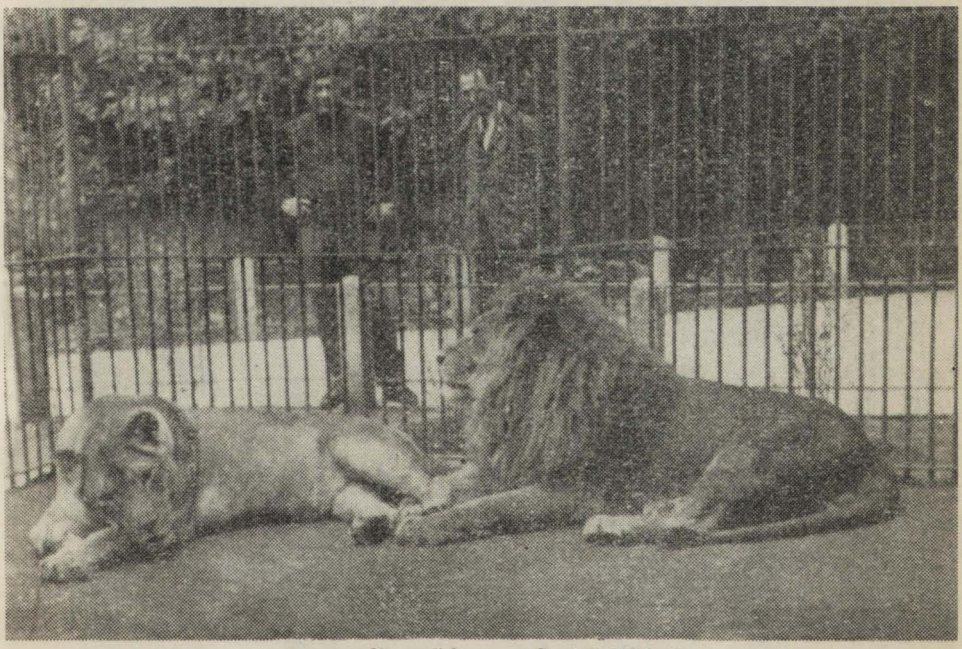

Peisaj din depresiunea Huşilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Puncte de interes turistic : Campingul de la Sîrbi aflat pe șoseaua națională Bîrlad—Vaslui

Aspect din grădina zoologică Bîrlad

https://biblioteca-digitala.ro

Plopul de la Viișoara, monument al naturii

https://biblioteca-digitala.ro

CAPITOLUL VI

MICROMONOGRAFII ALE ORAŞELOR

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Municipiul Bîrlad

CONSTANTIN RADU
ŞTEFAN SECARĂ

Aşezare. Municipiul Bîrlad este situat în cadrul Podişului Central moldovenesc, pe valea rîului cu acelaşi nume. Locul ocupat este la contactul dintre două subunităţi ale Podişului Bîrladului : Colinele Tutovei — spre Vest şi Dealurile Fălciului — spre Est. În zona oraşului afluează cîteva văi care au înlesnit amenajarea de drumuri spre acest loc : Jeravăţul, Trestiana, Valea Seacă. Dealurile ce-l înconjoară sînt : Dealul Mare, Dealul Vîrlezul, Dealul Cimitirului şi Dealul Ţuţuiatul. Din valea Bîrladului, oraşul ocupă o parte a albiei majore, terasa de 3—5 m şi terasa de 25—30 m altitudine relativă.

Din punct de vedere economic şi geografic oraşul se situează într-o regiune de intens trafic. Aici s-au întretăiat şi continuă să se întretaie importante drumuri rutiere şi feroviare care fac legătura între nordul şi sudul Moldovei, precum şi între Valea Prutului şi a Siretului. În afara marilor artere, aici se întîlneşte şi o reţea de căi rutiere de interes local, care au contribuit, alături de primele la dezvoltarea ulterioară a oraşului.

Desele inundaţii provocate de rîul Bîrlad au determinat schimbări în structura aşezării oraşului. Zona de luncă este treptat degajată de construcţii, oraşul deplasîndu-se spre vest pe terasele de pe dreapta ale rîului Bîrlad.

În terasa de 3—5 m se construiesc şi se vor construi edificii uşoare. În glacismul acesteia şi pe terasa următoare (25—30 m) se amplasează şi se vor amplasa construcţii cu mai multe nivele.

Trăsăturile climatice sînt cele caracteristice zonei centrale moldoveneşti cu variaţii mari de temperatură şi precipitaţii în diferite perioade ale anului.

Cea mai mare apă ce trece tangenţial prin municipiu este Bîrladul, rîu care îşi are izvorul sub dealurile situate între satele Giurgeni şi Va-

https://biblioteca-digitala.ro

lea Ursului din județul Neamț, și se varsă în Siret; pînă spre finele secolului al XII-lea se vărsa direct în Dunăre [1].

Fundul văii largi a Bîrladului s-a colmatat mult de la apariția orașului și pînă astăzi. Această situație a determinat amplificarea fenomenului de inundație, resimțit cu violență în anii 1932 și 1969.

Rețeaua hidrografică este completată de pîrîul Valea Seacă (Periana) de vechiul curs al Bîrladului cu apă staționară și cîteva meandre create și părăsite.

Date istorice. Bîrladul este „al doilea oraș al Moldovei sub raportul vechimii" [2]. Etimologia numelui său a generat mai multe ipoteze. I. Bogdan îl derivă din slavul *berlo*, care înseamnă un loc plin de nuiele și crengi de lemn tăiate", un loc unde s-a făcut cu bețe și cu pari o stavilă de apă", poate pentru mori. A. Philippide derivă denumirea orașului din arabul *bilan* care înseamnă oraș, țară. „Iar dacă cumva Ținutul Bîrlad, menționează marele învățat, a fost continuarea regiunii Bîrlad de pe vremea cînd stăpîneau Cumanii, apoi Bîrlad pe vremile acelea vechi, ale Cumanilor, însemna nu numai oraș prin excelență ci și țară prin excelență, astfel că trebuia să ne închipuim că regiunea Bîrladului constituia sîmburele dominațiunei cumane în Moldova" [3].

Ca așezare urbană el începe să se formeze și să se dezvolte în perioada premergătoare întemeierii statelor feudale românești. Dar urme ale unei așezări omenești găsim mult anterior acestei perioade. Cercetările arheologice întreprinse de Muzeul municipal „Vasile Pîrvan" au scos la iveală dovezi ce atestă că actualul teritoriu al orașului a fost locuit în neolitic, în epoca bronzului și a fierului. Săpăturile arheologice întreprinse recent în partea de nord a orașului — Valea Seacă — și în partea de sud la Prodana, au dezvăluit numeroase locuințe și ateliere Carpo-dacice, argumente convingătoare că acest teritoriu a fost locuit de o populație autohtonă și după retragerea autorităților romane din Dacia.

Continuitatea locuirii teritoriului este dovedită de urme de așezări și locuințe prefeudale, obiecte de ceramică și metal descoperite cu ocazia unor săpături în mai multe cartiere actuale ale orașului. Tot arheologic se dovedește continuitatea și în secolele următoare, XI—XII. Astfel, cercetările din partea de sud-est a orașului au scos la lumină resturi de locuințe, două cuptoare de „redus" minereul, un atelier de prelucrare a fierului, mai multe unelte din dotarea unui atelier de cojocărie etc.

Existența unor numeroase ateliere atestă că Bîrladul depășise stadiul unei simple așezări rurale și devenise, cu timpul, un centru economic relativ dezvoltat, avînd specific un început de industrie bazat pe

---

[1] Marele dicționar geografic vol. I. București 1898 p. 450.

[2] Constantin C. Giurescu, „Tîrguri sau orașe și cetăți moldovene", Ed. Academiei R.S.R., Buc., 1967, p. 29.

[3] Constantin C. Giurescu. Op. cit., p. 29.

https://biblioteca-digitala.ro

ateliere meşteşugăreşti, fiind totodată şi un centru de schimb. În sprijinul afirmaţiei noastre vine şi dezvoltarea ulterioară a oraşului atît în calitate de centru meşteşugăresc, cît — mai ales — comercial. Apar astfel mahalale sau uliţe ale meşteşugarilor constituiţi în bresle (cojocari, ciubotari, fierari, săpunari, frînghieri etc.).

Dezvoltarea comercială este favorizată şi de drumul comercial care pleca de la Galaţi, Bîrlad, Vaslui, Iaşi, Botoşani şi mai departe la Liov. Aflat la întretăierea de drumuri, oraşul va deveni un important centru comercial, ceea ce îi va asigura şi un preponderent rol politico-administrativ.

În documente scrise Bîrladul este pomenit prin secolul al XII-lea în vechi cronici ruseşti, ungureşti şi bizantine, care, pe lîngă nararea unor mari evenimente ale timpului, pomenesc şi de existenţa unor grupuri compacte de oameni, printre care şi berladnicii ce locuiau în sudul Moldovei, pe valea rîului Bîrlad. Cronica Kieveană consemnează existenţa Bîrladului încă din anul 1174.

În documente româneşti Bîrladul este pomenit pentru prima dată într-un privilegiu comercial din 6 decembrie 1408 acordat de Alexandru cel Bun liovenilor, în care se prevede că negustorii care vor aduce care cu peşte din Ţara Românească, de la Brăila să plătească „la vama de margine fie la Bacău, fie la Bîrlad cîte un groş şi jumătate de grivnă [4].

Pe hărţile din evul mediu, Bîrladul apare după secolul al XV-lea. Pe harta Moldovei întocmită la 1541 de G. Reischedorf la cererea lui Petru Rareş, găsim oraşul Bîrlad (Barlath) situat lîngă albia rîului, în acelaşi loc unde se află şi astăzi. Este consemnat, de asemenea, pe harta geografului francez d'Anville din anul 1756 şi a tesaliotului Riga Veleatinelli în anul 1797.

În primele secole ale Evului Mediu, Bîrladul apare ca centru politic şi economic al uneia dintre primele formaţiuni statale de tip feudal de început, cunoscut de către contemporani sub numele de „Ţara Bîrladnicilor" [5].

Mai tîrziu „hotarnica Bîrladului" dată de Ştefan cel Mare în anul 1495 delimitează exact „hotarul... cel vechiu care de veacuri s-a ţinut de acel tîrg al Bîrladului". Din document cunoaştem că ocolul tîrgului cuprinde o suprafaţă de teren destul de întinsă, avînd de la nord la sud şi de la est la vest un diametru de 15 km.

Începînd din secolul al XVI-lea, odată cu intensificarea procesului de feudalizare, tîrgul va pierde multe moşii din ocolul său. Considerate proprietate domnească, pămînturile şi satele erau date mînăstirilor şi boierilor. Astfel, Petru Rareş dă Mănăstirii Grăjdeni o parte din moşia tîrgului, precum şi unor boieri „pentru slujbă şi dreaptă credinţă" moşiile Zorleni, Bujoreni, Popeni, apoi Fruntişenii, Balumireştii şi Cetăţuia [6].

---

[4] M. Costăchescu — „Documente Moldoveneşti...", partea a II-a, p. 632 şi 635.
[5] Al. Papadopol Calimah, Bîrlad — notiţă istorică, p. 3—4.
[6] N. Iorga, studii şi documente, vol. VI, p. 12—19.

https://biblioteca-digitala.ro

Constantin Mavrocordat dăruiește în 1784 căminarului Iordache Balș însă, și vatra tîrgului, fapt care nemulțumește pe tîrgoveți și chiar îi revoltă (3). Spre a-și apăra drepturile, bîrlădenii vor căuta să redescopere hrisovul dat de Ștefan cel Mare cu privire la hotarele Bîrladului — pierdut în 1711 cînd tătarii au prădat și ars orașul. Documentul a fost găsit la un tătar — Rîgep Mîrza din Bugeac, și readus în țară. Astfel ei au reușit să salveze vatra tîrgului.

În perioada următoare moșia din jurul Bîrladului trece prin schimb și moșteniri la mai mulți proprietari : Ecaterina Sturza, Elena Miclescu și la fiica acesteia Profira, soția Spătarului Nicolae Dimache.

În anul 1815 moșia este cumpărată de obștea tîrgului, care, ulterior, va cumpăra și moșiile Cetățuia și Simila.

De-a lungul existenței sale Bîrladul a cunoscut perioade de înflorire care alternau cu cele de declin. Marcus Bandinius, care a vizitat Bîrladul prin 1646, spunea că orașul avea 600 de case și peste 5 000 locuitori. Dimitrie Cantemir arată la 1708 că „acest oraș era odinioară foarte mare", iar J. Porter, demnitar englez care trecea prin Bîrlad în anul 1762, arată că în oraș „sînt cîteva uliță bunișoare și case de negustători cu un singur rînd".

Prosperitatea orașului era asigurată de dezvoltarea comerțului. Însuși numele generic de tîrg explică importanța sa ca centru de schimb, atît în ceea ce privește negoțul intern cît și cel extern. Pentru schimbul intern, tîrgul era centrul spre care se îndreptau feudalii și sătenii, spre a vinde produsele agricole și a cumpăra în schimb pe cele ale meșteșugarilor și negustorilor ; unelte agricole (coase, securi, sape, casmale, șine de roți etc.), obiecte de uz casnic, îmbrăcăminte etc.

Cît privește comerțul extern aici se desfăcea atît marfa care venea de peste hotare cît și cea care urma să plece peste granițele țării. Negustori italieni, lioveni, ruși, greci, armeni, precum și din Transilvania și Țara Românească, veneau aici pentru schimb de mărfuri. Străinii aduceau postavuri scumpe de Florența și Flandra, mătase, pînză de in, mirodenii etc., și achiziționau în schimb cereale, animale, piei de animale, ceară și miere de albine, pește sărat, pastramă etc.

Pentru mărfurile vîndute în tîrg, negustorii străini plăteau o taxă denumită „Vama cea mare". Un document din 1460 dat de Ștefan cel Mare hotărăște ca Lioveni ce aduc pește de la Chilia, sau cumpără mărfuri, să plătească „Vama cea mare" la Bacău sau la Bîrlad [7].

În afară de vama cea mare se va percepe mai tîrziu și „Vama cea mică", contrar tradiției, pe care o plăteau toți producătorii și negustorii pentru mărfurile locale. Vămile erau venit domnesc. În anumite împrejurări ei dăruiau acest venit unor mănăstiri sau boieri pentru unele servicii și atașament față de domn. Documentele vremii vorbesc de diverse asemenea dăruiri. Astfel, într-un hrisov dat de Alexandru cel Bun

[7] Al. Papadopol Calimah, Op. citată, p. 65 (de la p. 6).

https://biblioteca-digitala.ro

în 1422 se consemnează : „Şi-am dat mănăstirii de la Bistriţa... vama de la tîrgul Bîrlad, să fie acestei mînăstiri uric în veci [8]. În 1665 Eustatie Dabija dăruieşte vama tîrgului mînăstirii Bîrnova din codrii Iaşului [9].

Dezvoltarea ascendentă a oraşului va fi stînjenită de cotropirile străine.

Tîrg bogat, aşezat într-o poziţie geografică favorabilă comerţului, Bîrladul era vulnerabil atacurilor duşmane. În anii 1440, 1444, 1450, 1515, 1573 şi 1683 a fost prădat şi distrus de tătari, iar în anii 1473, 1476 şi 1711 de către turci. În anul 1615 e ars chiar de moldovenii conduşi de Vodă Tomşa, iar în 1686 este jefuit de oastea polonă de sub conducerea lui Ioan Sobieski. Abia după 1758 oraşul se va reface şi va progresa în raport cu condiţiile economice ale vremii. Rolul său economic va face ca, încă de la începuturi Bîrladul să aibă şi importante funcţii politice, primii domnitori ai Moldovei fixînd reşedinţa marelui vornic de Ţara de Jos, în momentul apariţiei acestei dregătorii, în oraşul Bîrlad. Primul ce a ocupat asemenea funcţie este Huru, care într-o scrisoare îşi zicea „Mare vornic de Ţara de jos [10]. El este acela care primeşte în februarie 1541 la Bîrlad, cu cinste, făcîndu-i „mare ospăţ", pe Petru Rareş ce venea cu oaste turcească să ocupe pentru a doua oară tronul Moldovei [11]. Printre vornicii Ţării de Jos mai sînt amintiţi în documente Grigore Ureche, Miron Costin, Nicolae Costin, Constantin Cantemir, Eremia Movilă, Mihai Sturza ş.a.

Pe lîngă vornicia din Bîrlad este amintită şi o curte judecătorească care judeca toate pricinile ivite în Ţara de Jos.

Alte funcţii politico-administrative îndeplinite de Bîrlad au fost : reşedinţă a ţinutului Bîrlad, a judeţului Tutova, a regiunii Bîrlad, a raionului Bîrlad, iar din anul 1968 a fost ridicat la rangul de municipiu.

În ceea ce priveşte conducerea administrativă, tîrgul a cunoscut mai multe forme potrivit vremurilor, cea mai veche fiind sfatul obştei reprezentat printr-un şoltuz ajutat de 12 pîrgari.

Sfatul era ales de adunarea tîrgoveţilor şi reprezenta tîrgul în relaţiile cu Domnul ţării, cu negustorii şi vizitatorii străini, stabilea dările, repartiza loturile de pămînt din ocolul tîrgului, judeca neînţelegerile, precum şi pe cei vinovaţi de anumite abateri, ţinea catastiful şi pecetea tîrgului.

Prima menţiune despre un şoltuz moldovean este a lui Hîrlea din Bîrlad, care scria în 1434, primarului din Braşov : „Îţi dau ştire domniei tale că oamenii voştrii (negustorii n.n.) Stul Iacob şi Tîrbăs au rămas vinovaţi înaintea judeţelor din Bîrlad [12].

---

[8] (bis.) „Documente privind istoria României (1384—1375) Moldova", Ed. Academiei R.S.R., p. 45.

[9] I. Antonovici, Op. cit., vol. II, p. 37—38.

[10] Stoica Nicolescu, Documente slavo-române..., Bucureşti, 1905, p. 180—181.

[11] Letopiseţul Ţării Moldovei..., Ediţia C. Giurescu, p. 155—156.

[12] I. Antonovici, Documente Bîrlădene, vol. IV, pagina (1).

https://biblioteca-digitala.ro

Pentru întărirea actelor emise şoltuzii foloseau pecete. Cea mai veche pecete a tîrgului cunoscută era de formă rotundă, avînd la mijloc un soare înconjurat de trei peşti iar împrejur scris cu litere chirilice — pecetea „trîga Bîrlad". Începînd cu anul 1815 Casa obştei tîrgului foloseşte o pecete ovală ce are imprimată o femeie stînd în picioare la umbra unui nor şi ţinînd într-o mînă un mănunchi de nuiele, iar în cealaltă un vultur. În faţa femeii se află o apă în care plutesc trei peşti. Însemnele precizează tradiţiile tîrgului şi preocupările oamenilor. Statornic vor rămîne peştii ce simbolizează transportul şi comerţul de peşte, sau poate chiar piscicultura ca ocupaţie, documentele pomenind de existenţa multor bălţi şi iazuri cu peşte în jurul Bîrladului. Ei vor fi imprimaţi atît pe pecetea primăriei Bîrlad cît şi pe stema judeţului Tutova.

În afara sfatului obştesc mai erau şi diverşi dregători, reprezentanţi ai puterii domneşti care se ocupau cu strîngerea birurilor (uriadnici), cercetarea crimelor (deşugubinari), scoaterea tîrgoveţilor la corvezi (pererupţi), aplicarea amenzilor (globnici).

Introducerea noţiunii de oraş în locul celui de tîrg s-a făcut în secolul al XIX-lea, ea fiind întîlnită într-o jalbă a negustorilor datată 22 iunie 1835 în care se vorbeşte de „obştea negustorilor şi a tîrgoveţilor orăşeni din oraşul Bîrladului" [13].

Bîrladul are şi glorioase tradiţii de luptă pentru libertate şi dreptate naţională şi socială, pentru instaurarea puterii populare.

Documentele vremii vorbesc de un grup de revoluţionari bîrlădeni, printre care se numărau N. Codreanu, Manolache Costache-Epureanu, Iorgu Radu ş.a. care au sprijinit moral dar mai ales material revoluţia de la 1848. Dintr-o scrisoare a lui M. C. Epureanu aflăm cum acesta îi trimite bani lui Alecu Russo închis la Klausenburg.

Actul Unirii este sprijinit de marea majoritate a bîrlădenilor. S-a creat la Bîrlad un comitet unionist care, cu ajutorul elevilor de la Liceul „Gheorghe Roşca Codreanu", multiplică apeluri şi alte documente ale Comitetului Central al Unirii din Iaşi. Un grup de fruntaşi unionişti bîrlădeni : Manolache Costache Epureanu, Iacob Fătu, Constantin Costache, Ioan Popescu, Iancu Codreanu ş.a. au luat parte la alegerile pentru divanul Ad-hoc şi la pregătirea alegerilor pentru domn. Pentru activitatea sa unionistă, profesorul Ioan Popescu este destituit din învăţămînt.

Războiul pentru independenţă este susţinut materialiceşte cu bani, îmbrăcăminte şi hrană pentru ostaşi. Consiliul comunal al urbei Bîrlad a oferit gratis pentru armată 20 000 oca de pîine, precum şi suma de 12 000 lei noi. Comitetul doamnelor din localitate a adunat bani şi obiecte pentru răniţii spitalizaţi la Bîrlad.

Cu ocazia răscoalei din 1907, bîrlădenii şi-au manifestat acordul faţă de mişcările ţărăneşti din satele din jurul Bîrladului : Ivești, Griviţa, Perieni, Puieşti, Popeni etc.

---

[13] I. Antonovici, Op. cit., vol. II, pagina 9.

https://biblioteca-digitala.ro

Rezerviştii refuză încorporarea în vederea reprimării răscoalelor, iar orăşenii se opun desfiinţării Casei obşteşti.

Ideile socialiste propagate de „Contemporanul" vor pătrunde şi la Bîrlad. În anul 1887 se formează o societate literară, ştiinţifică şi socială „Orientul", de tendinţă marxistă, din care făceau parte : Garabet Ibrăileanu, Raicu Ionescu-Rion, Constantin Hamangiu, N. Savin etc.

Mişcarea socialistă marxistă începută la „Orientul" a continuat peste decenii. La Congresul de Constituire a Partidului Social Democrat din 1910 a participat şi un delegat de la Bîrlad în persoana lui Th. Enache.

La Congresul al IV-lea al P.S.D. se arată că secţia P.S.D. din Bîrlad cuprinde 14 membri, a împărţit 1 700 manifeste, a ţinut două întruniri publice, trei şedinţe educative şi două de comitet [14].

Între anii 1910—1919 a existat la Bîrlad o secţie a sindicatului şi un cerc al tineretului.

Crearea P.C.R., activitatea lui legală şi ilegală a fost susţinută şi de păturile democratice din Bîrlad. Aici a activat o serie de Organizaţii legale ca „Prietenii naturii", „Uniunea tineretului socialist" etc.

În perioada interbelică masele populare din oraşul Bîrlad au participat, alături de întregul proletariat din România, la acţiunile revoluţionare organizate şi conduse de către partidul comunist, ce au culminat cu înfăptuirea actului istoric din August 1944, eveniment de importanţă crucială, care a deschis o nouă etapă în dezvoltarea ţării noastre.

Populaţia. Statisticile consemnează creşteri şi descreşteri ale populaţiei Bîrladului datorate condiţiilor economice şi sociale. În 1646 existau 5 000 locuitori ; în 1898 : 19 451 ; în 1912 : 25 288 ; în 1930 : 26 204 ; în 1941 : 25 819 ; în 1948 : 24 035, iar în 1971 : 48 159. După cum se observă, faţă de anul 1948, populaţia oraşului s-a dublat, fapt datorat dezvoltării fără precedent a economiei oraşului şi în primul rînd a sectorului industrial.

Majoritatea locuitorilor o alcătuiesc românii (99%). Naţionalitatea conlocuitoare cea mai numerică o reprezintă evreii (0,7%).

Documentele vechi vorbesc şi de alte naţionalităţi conlocuitoare : armeni, unguri, greci, ruşi pe care populaţia autohtonă i-a asimilat realizînd fenomenul omogenizării.

Densitatea populaţiei, în limitele actuale ale oraşului, este de 80 locuitori pe km.p., faţă de valoarea medie optimă la categoria sa de mărime (130—140 loc. pe km.p.).

Structura populaţiei pe sexe reflectă o pondere a populaţiei de sex feminin — 54,2 la sută din totalul populaţiei.

Numărul mediu scriptic al salariaţilor a fost în 1968 de 15 737 salariaţi din care 12 106 muncitori.

Viaţa social-economică. În trecut economia oraşului Bîrlad se caracteriza printr-o stare de înapoiere, industria deţinînd o pondere neîn-

[14] Documente din istoria mişcării muncitoreşti din România 1910—1915. Editura politică. Bucureşti, 1968, pagină 895.

https://biblioteca-digitala.ro

semnată. Către sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, la Bîrlad începe să se dezvolte industria morăritului, cu mori comerciale sistematice, cu utilaje corespunzătoare măcinării grîului, extracţiei făinurilor de diferite calităţi.

Viaţa economică a oraşului a început să pulseze tot mai mult fiind accelerată de apariţia unor noi fabrici şi ateliere, printre care fabricile de vată, croitorie, tricotaje, pîine, Întreprinderea de fermentare a tutunului, atelierul de confecţii al armatei (APACA), precum şi prin numeroasele ateliere ale meşteşugarilor de toate profesiile.

Anuarul statistic al României din 1939—1940 consemnează existenţa a 425 de mici unităţi industriale cu 1 599 de salariaţi. Doar o singură unitate din domeniul industriei alimentare era deservită de 217 salariaţi şi alta din categoria producţiei manufacturiere cu 55 salariaţi. Un număr de 225 unităţi aveau de la 2 la 5 salariaţi, iar restul cîte un salariat. Analizînd datele referitoare la industrie, se poate trage concluzia că în general oraşul Bîrlad dispunea de unităţi mici şi foarte mici, care erau înregistrate într-un mod pretenţios, întreprinderi. Unităţile industriale dispuneau de un grad cu totul redus de mecanizare, întrucît forţa motrice era în 1939 de 1 562 C.P., procesul de fabricaţie avînd mai mult un caracter meşteşugăresc.

Atrage atenţia faptul că chiar în condiţiile lipsei unor resurse naturale de mare valoare — petrol, cărbune, minereuri etc., care au servit prin excelenţă procesului industrializării capitaliste, Bîrladul şi-a creat o industrie pe seama produselor agricole din regiunea înconjurătoare. Aceasta a făcut ca la rîndul ei agricultura să poată sprijini corespunzător activitatea industrială din oraş.

Un rol însemnat în intensificarea vieţii economice a oraşului l-a avut construcţia căii ferate de pe Valea Bîrladului dată în exploatare în anul 1872, iar mai tîrziu transformarea oraşului într-un nod feroviar prin construcţia căilor ferate de legătură cu Galaţi şi Fălciu.

Se poate aprecia că în trecut, Bîrladul se bucura de o viaţă comercială activă. Aici se concentrau pentru a lua drumul exportului mari cantităţi de cereale. Iarmaroacele anuale deveniseră un punct de atracţie pentru comercianţii din întreaga ţară şi din străinătate.

Activitatea comercială a reuşit să concentreze un însemnat număr de locuitori ai oraşului. Datele statistice ale anului 1930 arată că 11,2 la sută din populaţia activă era cuprinsă în sfera circulaţiei mărfurilor. Reţeaua comercială era formată din 564 unităţi proprietate particulară, cele mai multe fiind deservite de o singură persoană. Deşi numeroasă, reţeaua comercială nu dispunea de spaţii adecvate, cele mai multe fiind dughene. Activitatea comercială intensă a impus amenajarea unei pieţe aproape de centrul oraşului în care producătorii din împrejurimi îşi desfăceau produsele agroalimentare.

Premisele dezvoltării fără precedent a vieţii social-economice şi culturale a Bîrladului au început o dată cu actul istoric de la 23 August 1944, care a deschis cîmp larg de acţiune iniţiativei creatoare a oame-

https://biblioteca-digitala.ro

nilor muncii din întreprinderi, asigurîndu-se refacerea orașului distrus în bună parte de război.

Naționalizarea principalelor mijloace de producție (11 iunie 1948) înfăptuită la 8 întreprinderi bîrlădene, a deschis noi perspective de dezvoltare economiei, trecerea la planificarea acesteia și concentrarea forțelor de producție.

Așadar, în municipiul Bîrlad s-a pornit la crearea unei industrii în adevăratul înțeles al cuvîntului de abia în anii construcției socialismului, ca urmare a politicii științifice a partidului și statului nostru de îmbunătățire continuă a repartizării teritoriale a forțelor de producție.

Pentru a oglindi drumul ascendent al industriei bîrlădene, vom înfățișa în mod succint evoluția principalelor unități industriale prin exemplificarea cu principalii indicatori economici din diferite perioade.

Industria Bîrladului este formată din unități republicane, locale și ale cooperației meșteșugărești.

Industria republicană este reprezentată de 5 unități aparținînd unor ramuri diferite cum sînt : industria metalurgică, (Fabrica de rulmenți), industria ușoară (Fabrica de confecții), și industria alimentară (Fabrica de produse lactate, Fabrica de panificație, Fabrica de ulei etc.).

Industria republicană, cu unitățile sale bine dotate din punct de vedere tehnologic, participă în cea mai mare măsură la producția industrială a municipiului. Astfel, la sfîrșitul anului 1971 aceste unități au contribuit cu peste 90 la sută din valoarea producției industriale globale.

Baza energetică a acestor unități industriale, ca de altfel și a celorlalte din oraș, este asigurată din sistemul energetic național. Vechea uzină electrică și-a încheiat activitatea în anul 1959 din cauza micii ei capacități.

Creație a anilor luminoși ai socialismului, fabrica de rulmenți este astăzi cea mai puternică și modernă întreprindere industrială a municipiului. Intrată în producție în 1953, această întreprindere metalurgică își începe activitatea realizînd o producție globală în valoare de 25 540 000 lei, iar pînă la finele anului 1970 uzina a produs circa 32 milioane de rulmenți, producția anului 1953 realizîndu-se în 7 zile.

An de an, a fost înzestrată cu mașini, instalații și aparatură din cea mai modernă. La capătul cincinalului 1966—1970 fabrica a asimilat și fabricat peste 300 tipodimensiuni de rulmenți, variind de la 15 grame, pînă la 120 kg. Posibilitățile tehnologice moderne cu care este dotată fabrica au permis metalurgiștilor bîrlădeni să fabrice rulmenți cu diametrul de la 10 mm la 1 000 mm. Fabrica de rulmenți dă peste 38 la sută din producția de rulmenți a țării, iar în cadrul județului Vaslui contribuie cu 32 la sută din valoarea producției sale industriale.

În anul 1970, ca urmare a investițiilor acordate de conducerea partidului și statului nostru pentru extinderea și modernizarea fabricii, producția anuală a acesteia a ajuns la peste 4 milioane de rulmenți.

https://biblioteca-digitala.ro

Calitatea ridicată a rulmenților fabricați în Bîrlad, a făcut ca ei să fie foarte mult căutați pe piața mondială. Astfel, „perlele" din oțel încrustate cu marca „FRB" se exportă în 55 de țări ale lumii, printre care : R. P. Bulgaria, R. P. Ungaria, R. D. Germană, R. P. Chineză, R. P. Polonă, R. Cuba, R. S. F. Iugoslavia, U.R.S.S., R. P. D. Coreeană, Franța, Elveția, India, Brazilia, Suedia, R. A. Egipt și altele.

De remarcat că în perioada cincinalului 1966—1970, 38 la sută din numărul total de rulmenți au fost livrați peste hotare, iar în anul 1975 comparativ cu 1970, volumul producției de export va fi de circa 8 ori mai mare.

Cît despre beneficiarii din țară, se poate afirma că nu există ramură industrială în care să nu se folosească rulmenți fabricați la Bîrlad.

Cerințele crescînde ale pieții interne și externe față de asemenea produse au impus acestei unități lărgirea spațiilor de fabricație și creșterea continuă a producției.

Realizările obținute de fabrică sînt oglindite și în creșterea veniturilor muncitorilor, ridicarea nivelului de trai al acestora. În afară de faptul că salariul mediu a crescut an de an, au fost luate măsuri menite să contribuie la îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață. Sute de familii au primit apartamente ori s-au mutat în case noi cu un confort ridicat.

În partea de sud a municipiului se înalță moderna *Fabrică de confecții,* contrastînd radical cu imaginea imortalizată pe peliculă a fostului atelier APACA.

În anul 1949, aici lucrau 220 de salariați, care produceau confecții pentru piața internă. Începînd cu anul 1954 fabrica intră pe făgașul modernizării, dezvoltîndu-și an de an capacitatea de producție. Dotarea tehnică a crescut simțitor în anii următori, ajungînd ca în 1968, fabrica să fie complet mecanizată. Concomitent și-a definitivat și profilul, astăzi producția fiind axată pe confecții pentru copii și lengerie bărbătească etc.,

Numărul salariaților a crescut de la an la an, ajungînd în 1970 la cifra de 1877 din care 1628 sînt femei. În fabrică își desfășoară activitatea un număr de 31 ingineri și tehnicieni.

Aportul fabricii la viața economică a municipiului a fost în continuă creștere. În 1970, de exemplu, producția globală este de 9,8 ori mai mare față de 1950. Productivitatea muncii a sporit cu 173 la sută, iar beneficiile au atins cifra de 2 milioane lei, ceea ce reprezintă o creștere de 2,5 ori față de 1966. Valoarea producției globale a reprezentat, în anul 1970, 37,4 la sută din valoarea producției industriale a municipiului. Pentru construirea unor noi suprafețe de producție și dotări cu utilaje moderne s-au cheltuit în această perioadă aproape 15 milioane lei.

Anual fabrica realizează circa 300 modele noi, care sînt în pas cu cerințele tot mai exigente ale consumatorilor. Execuția lor, prețul de cost scăzut, precum și alți factori, au ridicat prestigiul fabricii, iar produsele ei au fost solicitate încă din 1966 pe piața mondială. În anul 1970

https://biblioteca-digitala.ro

valoarea exportului a crescut de 4,5 ori față de anul 1966. Totodată, s-a lărgit și aria geografică de răspîndire a produselor sale, acestea fiind tot mai mult căutate în U.R.S.S., R. F. a Germaniei, S.U.A., Australia, Canada, Liban, Libia și în alte țări ale lumii.

În anii cincinalului trecut, prin strădania harnicului și priceputului colectiv de aici au fost aplicate în procesul de producție un mare număr de inovații cu o eficiență economică sporită.

Numai în 1970, de exemplu, ca urmare a folosirii cu pricepere a inovațiilor s-au obținut economii în valoare de peste 2 600 000 lei. Prin dotarea în continuare cu tehnică superioară și creșterea productivității muncii, sînt asigurate premisele creșterii ponderii acestei unități în anii următori. De altfel, în planul cincinal actual, fabrica beneficiază de investiții sporite pentru extindere și modernizare, acestea însumînd cifra de 10 milioane lei. Producția globală industrială va crește în 1975 de 1,5 ori față de 1970, iar valoarea exporturilor va spori de 1,2 ori.

Prefaceri înnoitoare au avut loc și în domeniul industriei alimentare. Unitățile moștenite de la vechiul regim au fost grupate, reutilate și în multe cazuri reprofilate pentru ca să se încadreze în ritmurile noi de dezvoltare, proprii orînduirii socialiste. Prin sporirea investițiilor, s-au construit noi unități moderne, automatizate, cu condiții de igienă la nivelul cel mai ridicat de exigență.

Industria alimentară din municipiul Bîrlad, este reprezentată prin mai multe întreprinderi : Fabrica de uleiuri vegetale, Fabrica de produse lactate, Întreprinderea de morărit și panificație, de colectare și fermentare a tutunului, Fabrica de oțet, centrul de vinificație, două mari unități prestatoare de servicii către populație și altele. Ele dau 24,6 la sută din valoarea producției industriale globale și sînt deservite de aproximativ 8 la sută din totalul salariaților industriali ai municipiului.

Patrimoniul industriei alimentare din municipiul Bîrlad a fost îmbogățit prin construcția și darea în folosință în 1968 a unei noi și moderne fabrici de industrializare a laptelui. În fabrică lucrează peste 150 de muncitori. Această unitate dispune de o capacitate de 400 mii litri de lapte fizic și 20 000 litri lapte în echivalență în 24 de ore. Fabrica are 3 secții de bază : untărie, brînzărie și produse proaspete.

Produsele fabricii sînt distribuite în județ — mai ales sub formă de produse proaspete — și în diferite centre din țară cum sînt : București, Constanța, Galați, Iași, Tîrgoviște, Sibiu și altele.

Fabrica de uleiuri vegetale din Bîrlad a devenit unitate industrială de stat după actul naționalizării din iunie 1948. De atunci și pînă în 1960 lucra aproximativ 6 luni din an, realizînd împreună cu fabrica de ulei din orașul Vaslui circa 1 500 kg ulei brut în 24 de ore.

Fabrica a cunoscut un drum ascendent pe linia dezvoltării și modernizării. Beneficiind de un volum sporit de investiții din fondurile centrale, s-a întreprins o largă acțiune de reutilare ajungîndu-se la mecanizarea fluxului tehnologic în procent de 99 la sută.

https://biblioteca-digitala.ro

Astăzi fabrica funcționează în trei schimburi, cu o producție de 30 tone ulei brut în 24 de ore.

Aproximativ 70% din producția fabricii este uleiul comestibil filtrat, restul îl formează uleiurile tehnice. Partea cea mai însemnată a producției este destinată exportului în diferite țări ca : R. F. a Germaniei, Olanda, Elveția și altele.

Fabrica realizează unele subproduse de certă valoare economică. Spre exemplu, șroturile sînt folosite în zootehnie ca valoros furaj concentrat, contribuind la creșterea simțitoare a procentului de grăsimi în lapte. Numai în anul 1971 fabrica a livrat unităților agricole peste 8 000 tone de șroturi. Un alt subprodus îl formează cojile de la semințele de floarea soarelui, care se folosesc drept combustibil la centrala termică, reducînd consumul de combustibil convențional (păcură) cu 50 la sută.

Întreprinderea de morărit și panificație a cunoscut, de asemenea, o dezvoltare ascendentă. În timp ce în 1948 era deservită de 62 de salariați, avînd o capacitate de prelucrare de 35 tone grîu în 24 de ore, astăzi, ca urmare a modernizării pentru care s-au investit în anii 1968—1969 aproape 11 milioane lei, capacitatea de prelucrare a crescut ajungînd la peste 100 tone în 24 de ore. Totodată s-au creat condiții pentru obținerea unei game variate de sortimente. Unitatea aprovizionează cu sortimente de făină de grîu încă 4 județe din țară.

Secția de franzelărie din cadrul acestei unități industriale și-a sporit, în 1971, capacitatea de producție. Valoarea producției globale a crescut în 1971 de două ori față de 1950. Secția dă azi o producție de 10 tone în 24 de ore, producînd toate sortimentele de pîine în raport cu cerințele consumatorilor bîrlădeni, ca și ale celor din comunele limitrofe.

Fabrica de mezeluri datează din anul 1949, înființată prin comasarea unor ateliere mici, meșteșugărești. Dezvoltarea și creșterea puterii de cumpărare a oamenilor muncii au determinat mărirea producției. Pentru aceasta au fost lărgite spațiile de fabricație și s-a îmbunătățit dotarea tehnică. Astfel, dacă în 1950 se produceau 100 tone de produse diferențiate, în 1970 prin mărirea capacității de producție s-a ajuns să se realizeze peste 980 de tone preparate. Totodată a crescut și numărul sortimentelor fabricate ajungînd în prezent la 40 față de 10 sortimente în 1950.

Municipiul Bîrlad dispune și de o industrie locală în plină dezvoltare, aceasta participînd în 1970 cu 4,4 la sută la valoarea producției globale a industriei.

Întreprinderea de industrie locală este reprezentată prin cele 5 ramuri industriale de bază : ramura metalurgică, ramura materialelor de construcții, ramura de prelucrare a lemnului, ramura textilă și alimentară.

Industria materialelor de construcții satisface o bună parte din cerințele municipiului și județului cu o serie de materiale, ca de exemplu, cărămidă, teracotă și prefabricate. Sectorul metalurgic aprovizionează cu piese de schimb parcul auto republican ; asigură, de asemenea, 50 la

https://biblioteca-digitala.ro

sută din planul economiei naţionale cu doze electrice. Ramura textilă aprovizionează 5 întreprinderi republicane, inclusiv cooperativele meşteşugăreşti, cu vată pentru croitorie. De asemenea, industria de prelucrare a lemnului, printre altele, dă o producţie anuală de 5 000 garnituri mobilă pentru populaţie. Industria locală produce anual 100 de sortimente de mărfuri.

Colectivul de muncă, format din cei aproape 900 de salariaţi, datorită hărniciei şi priceperii a reuşit să sporească mereu producţia. Astfel, în anul 1970 realizează un spor la producţia globală cu 71,6 la sută mai mare faţă de 1966, iar productivitatea muncii a crescut în aceeaşi perioadă cu 20 la sută.

Pentru perioada 1971—1975 întreprinderea va beneficia de investiţii sporite pentru extinderi şi modernizări, ca şi pentru procurări de noi utilaje. Printre altele se va moderniza fabrica de cărămidă, se va extinde şi moderniza atelierul de prefabricate, fabrica de vată, atelierul metalurgic şi fabrica de teracotă. Numai pentru achiziţii de utilaje sînt prevăzute fonduri în valoare de peste 50 milioane lei.

Produsele realizate de întreprinderea economică locală încep să fie tot mai mult căutate şi pe piaţa externă, în U.R.S.S. şi R. F. a Germaniei, exportîndu-se produse metalurgice, mobilă şi altele.

Fiind profilată, în general pe prestări de servicii, activitatea cooperaţiei meşteşugăreşti din municipiul Bîrlad s-a diversificat şi amplificat continuu. În cooperaţia meşteşugărească sînt reuniţi de bună voie aproape 1 200 de meşteşugari cu specializări diferite. Cele două cooperative „Progresul“ şi „Prestarea“, prima avînd mai dezvoltate activităţile de confecţii şi cizmărie, iar a doua reunind mai ales zidari, dulgheri şi zugravi, aduc un aport substanţial la sporirea valorii producţiei în cadrul municipiului.

Numai în 1970 valoarea producţiei cooperativelor meşteşugăreşti reprezenta 3,55 la sută din valoarea producţiei industriale globale a municipiului. Cooperativele au realizat în 1970 o producţie globală de peste 45 000 000 lei.

Pe lîngă activitatea prestatoare, sectorul de confecţii al cooperativei „Progresul“ realizează şi producţie de mică serie. Unele din produsele confecţionate aici au fost exportate în diferite ţări.

Sporirea continuă a producţiei a avut loc în primul rînd prin creşterea productivităţii muncii, ca şi prin mărirea capacităţilor de producţie. În 1971 la cooperativa „Prestarea“ a fost construit şi dat în folosinţă un complex metalurgic, iar în actualul cincinal se va construi o nouă secţie de tîmplărie ce va fi dotată cu utilaje din cele mai moderne, îmbogăţindu-se astfel peisajul industrial al municipiului.

Transporturi şi comunicaţii. Creşterea numărului populaţiei, ridicarea producţiei şi mărirea volumului circulaţiei de mărfuri în raport direct cu cerinţele moderne ale necesităţilor locuitorilor, au determinat dezvoltarea şi modernizarea transporturilor.

https://biblioteca-digitala.ro

În interiorul orașului transportul în comun este organizat de Întreprinderea comunală. Din cei 85 km cît numără cele 233 de străzi, aproape 50 km au organizat transportul în comun. În afara celor 6 linii din interiorul orașului, aceeași întreprindere organizează transportul cu autobuzele și pe două itinerarii din zona preorășenească : Bîrlad—Zorleni și Bîrlad—Griviţa.

Tot în municipiul Bîrlad își desfășoară activitatea cu rezultate economice apreciate și Autobaza nr. 5 care organizează transportul rutier în împrejurimi.

Creșterea volumului de mărfuri care se vehiculează pe căile ferate și a numărului de călători au impus construirea în 1968 a unei Stații feroviare moderne, cu comandă centralizată electrodinamică. Pentru aceasta au fost investite peste 50 milioane lei. Astăzi, gara are o mare capacitate de deservire. De remarcat că numărul de călători zilnic depășește cifra de 10 000.

În domeniul poștei și telecomunicației a fost dat în funcțiune, în 1968, noul palat al poștei și telefoanelor, înlocuind vechea clădire construită în 1902 și care devenise improprie pentru nivelul cerințelor actuale. Palatul poștei și telefoanelor, această instituție modernă, pentru care s-a investit suma de peste 8 milioane lei, asigură condiții optime pentru deservirea populației.

Nivel de trai. Creșterea gradului de civilizație și a bunăstării maselor populare constituie obiectul central al construcției socialismului în patria noastră.

Acest lucru este reflectat și în dinamica și structura consumului. Rețeaua comercială a municipiului este formată din peste 170 de unități, care dispun de cele mai bune condiții de spațiu, amplasament și deservire.

Volumul de produse alimentare și nealimentare ce au fost desfăcute prin comerțul socialist a înregistrat o creștere substanțială de la an la an. Au fost construite noi magazine și complexe alimentare cu autoservire, magazine specializate pentru desfacerea produselor de încălțăminte, confecții, țesături, mobilă, articole electronice, metalo-chimice etc.

Ca urmare a dezvoltării producției, a creșterii bazei materiale s-a asigurat și se va asigura în continuare creșterea veniturilor reale ale oamenilor muncii și, proporțional, a volumului de bunuri materiale și spirituale pe care aceștia și le pot procura pentru nevoile proprii.

Noul sistem de salarizare a adus și pentru oamenii muncii din Bîrlad o contribuție însemnată la procesul de ridicare a nivelului lor de trai. În anii construcției socialismului, oamenilor muncii din Bîrlad le-au fost repartizate un număr apreciabil de locuințe noi și confortabile. Astfel, începînd din anul 1953, de la primele blocuri, și pînă la sfîrșitul anului 1971, au fost date în folosință 3 370 de apartamente. În perioada 1971—1975 vor fi date în folosință peste 2 200 de apartamente.

https://biblioteca-digitala.ro

A fost rezolvată problema alimentării cu apă din sursa Negrileşti, pentru care s-au investit fonduri în valoare de 55 milioane lei, plus 5 500 000 lei pentru construcţia unei staţii de deferizare şi demanganizare a apei. Au fost, de asemenea, luate măsuri pentru lărgirea reţelei pentru distribuţia apei de la 30,8 km în 1960, la 50,7 km, în 1970.

O dată cu dezvoltarea reţelei de electrificare a sporit şi numărul televizoarelor, al aparatelor de radio, al obiectelor de uz casnic etc.

Asistenţa sanitară atît a salariaţilor cît şi a restului populaţiei este asigurată prin Spitalul de adulţi cu 300 de locuri, un spital modern pentru copii, un spital T.B.C. cu 250 locuri, 7 dispensare de circumscripţii şi o policlinică asigurînd asistenţa ambulatorie, precum şi de către un centru stomatologic modern, cuplat cu dispensarul dublu uman, circumscripţiile 4 şi 5, care au fost date în folosinţă în anul 1969.

Numărul cadrelor medicale cu pregătire superioară din municipiul Bîrlad a ajuns în 1971 la 117. De asemenea, unităţile sanitare dispun de 446 cadre medii medicale, precum şi de un număr de 243 cadre cu pregătire elementară de îngrijire.

Cadrele medicale organizează în fiecare an, sub îndrumarea organelor şi organizaţiilor de partid, acţiuni profilactice prin imunizări active ale populaţiei pentru prevenirea bolilor infecto-contagioase ; se ocupă de supravegherea activă a colectivităţilor de muncitori, şcolari şi preşcolari în vederea depistării precoce a îmbolnăvirilor.

Această situaţie a condus la o seamă de rezultate. De pildă, în 1971 morbiditatea prin boli transmisibile a fost mult redusă, nu s-au înregistrat cazuri de îmbolnăviri prin boli transmisibile cuprinse în planul de eradicare ; poliomielite, tifos exantematic, rabie, difterie, tetanos.

Ca urmare a grijii ce o poartă organele locale de partid şi de stat apărării sănătăţii oamenilor muncii, în actualul cincinal în Bîrlad va fi construit şi dat în folosinţă un nou spital cu 400 paturi.

Învăţămîntul. Poziţia geografică şi economică avantajoasă a oraşului Bîrlad din trecut a făcut ca funcţia politico-administrativă şi culturală să se dezvolte corespunzător în timpurile istorice.

Cel mai semnificativ aspect din cadrul dezvoltării acestei funcţii îl constituie dezvoltarea învăţămîntului.

Primele informaţii scrise despre un învăţămînt bîrlădean datează din 1803, cînd se semnalează că aici era o şcoală românească şi elinească. (Dezvoltarea învăţămîntului bîrlădean este consemnată pe larg în capitolul al IV-lea al acestei lucrări).

Trebuie arătat că şcoala bîrlădeană s-a impus nu numai prin vechime, făcînd parte din prima generaţie de astfel de instituţii, dar şi prin faptul că ea a format numeroşi oameni de ştiinţă şi cultură de valoare naţională. Amintim, printre alţii, pe academicienii Dumitru Bagda-

https://biblioteca-digitala.ro

sar, Garabet Ibrăileanu, Paul Bujor, Vasile Pîrvan, Miltiade Filipescu, Alexandru Philippide, Barbu Zaharescu, I. Gh. Popescu-Zeletin, Vasile Rășcanu, profesorii și conferențiarii universitari, Valeriu Alaci, Gheorghe V. Alexa, Gheorghe Bontea, Virgil Nitzulescu, Gheorghe Vlădescu Răcoasa, pe scriitorii Constantin I. Botez, George Diamandy, Raicu Ionescu (Rion), Alexandru Vlahuță, Constantin Chiriță. Din rîndul oamenilor de artă foști elevi ai școlii bîrlădene amintim pe Nicolae N. Tonitza, Emil D. Bîclea, Ion C. Dumitriu-Bîrlad și alții.

Dintre profesorii care au activat la Bîrlad și care s-au dăruit cu trup și suflet educării și luminării tinerii generații, sădind în sufletul elevilor iubirea de neam și încrederea nestrămutată în viitorul acestuia, amintim : Ioan Popescu, Stroe S. Belloescu, Ștefan Neagoe, Iacob Fătu, C. Dimitrescu-Iași, Petre Constantinescu-Iași și alții.

Cu toate aspectele progresiste înregistrate de școala bîrlădeană din trecut, ea n-a reușit să evite trista practică impusă de realitatea social-istorică a acelor vremuri, de a cuprinde un număr minim de elevi și mai ales din rîndul fiilor celor obidiți. Datele recensămîntului din 1930 indică procentul de 25 la sută din populația orașului în rîndul analfabeților.

La reforma învățămîntului din 1948 15 la sută din locuitorii orașului erau neștiutori de carte și care abia de atunci au început să deslușească slova cărții.

După victoria insurecției naționale antifasciste din august 1944, la numai cîțiva ani, învățămîntul românesc, ca întreaga viață materială și spirituală a poporului român, a cunoscut transformări radicale. Dintre toate spectaculoasele transformări cea a vieții școlare cunoaște o dezvoltare impetuoasă.

După reforma învățămîntului din 1948 iau ființă numeroase școli cu profiluri diferite, printre care în decembrie 1958 Complexul școlar — Bîrlad, într-o nouă și monumentală construcție, comasîndu-se aici toate școlile secundare și școala pedagogică. În 1950 se înființează Școala profesională de ucenici a F.R.B., în cadrul căreia se formează nu numai viitorii muncitori calificați și maiștri pentru fabrici de rulmenți, dar și pentru alte unități industriale din țară, licee teoretice, școli generale etc.

Numai în perioada anilor 1960—1970 au fost date în folosință în municipiul Bîrlad două clădiri moderne pentru licee și alte trei pentru școli generale.

Astăzi funcționează aici 5 licee, o școală profesională metalurgică, 8 școli generale, o școală de muzică și arte plastice, două case de copii, 15 unități preșcolare, însumînd peste 10 000 elevi, ceea ce înseamnă că la fiecare 4 locuitori ai municipiului unul este elev.

În unitățile școlare, activează peste 550 cadre didactice calificate și preocupate pentru perfecționarea și modernizarea învățămîntului, pentru a răspunde competent cerințelor puse în fața lor de către făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

https://biblioteca-digitala.ro

Cultura. În ciuda aspectului său de tîrg provincial, Bîrladul a cunoscut de timpuriu o efervescentă viață spirituală. În anul 1867 se înființează prima tipografie „Unirea", iar trei ani mai tîrziu apare primul periodic bîrlădean „Semenatorulu" — 27 septembrie 1870. În articolul program al acestui săptămînal se arată că „Exercitarea drepturilor și libertăților cetățenești constituie nu numai un drept ci și o datorie".

În decursul unui secol au apărut 159 publicații periodice, ziare politico-sociale (Paloda 1881) Tutova — 1834, Bîrladul — 1887, Democratul — 1906, Zorile — 1907, Vremea Nouă — 1918; reviste literare: (Paloda literară — 1904, Făt Frumos — 1904, Cronica Moldovei — 1915, Florile Dalbe — 1919, Graiul nostru — 1925, Scrisul nostru — 1929; folclorice (Ion Creangă — 1908), pedagogice (George Lazăr — 1887, Însemnări pedagogice — 1932), medicale (Însemnări medicale — 1932), Pagini medicale 1945), juridice (Justiția Tutovei), istorice (Miron Costin — 1913, Răzeșul — 1926) etc. care s-au bucurat de colaborarea unor prestigioase nume: V. A. Urechea, Nicolae Iorga, Spiru Haret, G. Waigandi, Ion Urban Jarnic, M. Sadoveanu, D. Anghel, I. A. Basarabescu, Vasile Voiculescu și mulți alții.

Un loc important în activitatea publicistică bîrlădeană îl ocupă presa muncitorească și socialistă. Ziare și reviste ca: Meseriașul român (1903), Glasul meseriașilor (1912), Tribuna literară (1923), Păreri (1932), Idealul (1923), Păreri tutovene (1946), Flacăra (1944), Steagul roșu (1947) ș.a. au militat pentru cîștigarea de către muncitori a drepturilor politice și social-economice, pentru apărarea intereselor acestora și instaurarea regimului democrat-popular, pentru construirea socialismului în patria noastră. Ele conțin un bogat material de date și fapte privind istoria mișcării muncitorești și socialiste din România, iar studiul lor asigură elaborarea unei cît mai complete istorii a presei muncitorești și socialiste din țara noastră [3].

Bîrladul are prestigioase instituții de cultură cu o bogată activitate, care incită și satisfac interesele de cultură ale publicului.

Biblioteca municipală, înființată în anul 1906, din inițiativa unui grup de intelectuali bîrlădeni în frunte cu poetul George Tutoveanu, doar cu 300 volume, numără astăzi peste 120 000 volume (cărți și periodice). Între acestea se află cîteva valori bibliografice și documentare: Carte românească de învățătură — Iași 1642, Psaltirea slavo-română a lui Dosoftei — Iași 1652, Gramatica românească de Radu Tapeș — Sibiu 1797, Istoria Alexandrului celui Mare — Sibiu — 1809, Hronicul vechimii a romano-moldo-vlahilor — Iași 1836, Gramatica limbii române de Timotei Cipariu, București — 1839, Curierul de ambe sexe 1837—1847, Magazin istoric pentru Dacia 1845, Foaie pentru minte, inimă și literatură — Brașov 1847, Convorbiri literare, Albina, Viața românească — colecții complete.

https://biblioteca-digitala.ro

Sporirea cantitativă și calitativă a fondurilor de publicații, înmulțirea și diversificarea serviciilor către public au dus la creșterea prestigiului acestei instituții. Numai în anul 1971 a fost frecventată de 38 542 cititori care au împrumutat 80 682 vol. Solicitarea ei devine tot mai evidentă pe măsura dezvoltării economiei municipiului și creșterii nevoii de cultură a cititorilor.

Este locul unde populația municipiului, începînd de la cel care abia deslușește tainele alfabetului și terminînd cu cei ale căror tîmple sînt ninse de zăpada vremurilor, găsesc răspuns la orice întrebare pe care viața le-o pune.

Teatrul de stat „Victor Ion Popa", realizare de seamă a regimului democrat-popular, a reușit ca în cei 16 ani de existență (înființat la 20 dec. 1955) să se impună prin rodnica sa activitate, ca o importantă instituție de cultură, nu numai în municipiul Bîrlad ci și în alte orașe și centre muncitorești din diferite regiuni ale țării.

Zeci de premiere, sute și mii de spectacole vizionate de milioane de spectatori, toate acestea constituie rodul muncii unui harnic și talentat colectiv artistic care a prilejuit spectatorilor clipe de emoție artistică și reflectare asupra marilor probleme ale vieții.

Muzeul „Vasile Pârvan" este înființat la 10 aprilie 1914, ca urmare a inițiativei cultural-patriotice a intelectualității bîrlădene. În documentul de constituire inițiatorii arată că „văzînd trebuința ce se simte în orașul Bîrlad de un muzeu istoric, care să fie pus la dispoziținea publicului... ne-am constituit în comitet cu scopul de a înființa și noi un muzeu..." „Datoria muzeului, cuprinsă în chemarea „Către oamenii de bine din tîrgul Bîrlad și jud. Tutova" era de a adăposti „tot ce-i mai de seamă din rămășițele trecutului nostru, aflate pe teritoriul acestui tîrg și județ care constituie nu „numai o dovadă de iubire și de venerație a acestui trecut, ce ascunde în el viitorul, ci e și cel mai puternic mijloc de educație națională a tineretului".

Dacă la început muzeul funcționa cu o modestă colecție de obiecte arheologice și o pinacotecă într-o sală din localul bibliotecii, astăzi dispune de un fond muzeistic de peste 50 000 piese adăpostite în 26 camere. Expoziția publică cuprinde 21 camere cu un spațiu de peste 1 200 m^2.

La Bîrlad a existat și există o bogată activitate literară. Începuturile coboară cu multe decenii în secolul al XIX-lea. Revista „George Lazăr" și mai ales cotidianul „Paloda" publicau creații literare ale primilor condeieri bîrlădeni : C. Hamangiu, A. Mîndru, C. Moldovanu, C. Tutoveanu ș.a.

La 10 septembrie 1887 se înființează societatea științifică-literară „Stela" cunoscută mai ales sub numele de „Orientul", [de către Garabet Ibrăileanu, Ionescu Raicu-Rion și N. Savin].

În anul 1903, la propunerea elevilor, în special N. G. Dorin și C. Iancu, profesorul de limbă română Charles Droihet transformă vechiul „Cerc cultural al elevilor de curs superior în „Societatea literar-știin-

https://biblioteca-digitala.ro

țifică-Stroe S. Belloescu". Numele omagiază memoria marelui filantrop, Stroe S. Belloescu, fost prof. al Liceului, model de cetățean român care și-a iubit cu inima și și-a onorat cu fapta poporul din care s-a născut.

Cu unele schimbări de profil și perioade de stagnare a activității suferite de-a lungul existenței, societatea funcționează și astăzi scoțînd și o revistă „Debuturi și tradiții".

Împletindu-se armonios cu literatura națională, beletristica bîrlădeană, începută timid în paginile revistei „G. Lazăr" și mai ales ale ziarului „Paloda", frămîntată în cercurile literare se va afirma în paginile revistelor exclusiv literare „Paloda literară" și mai ales „Făt-Frumos".

Apărută la 20 ianuarie 1904 „Paloda literară", este prima publicație literară bîrlădeană.

Apărută concomitent cu prima, în martie 1904, această revistă este „cea mai de preț contribuție a Moldovei de jos la istoria literaturii române".

În 1915 se înființează societatea literară „Academia bîrlădeană", avînd ca fondatori pe G. Tutoveanu, Tudor Pamfile și Toma Chiricuță. Rolul acestei societăți a fost deosebit de mare, ea grupînd talente autentice ce vor deveni nume de prestigiu în literatura română.

Tematic literatura bîrlădeană se înscrie cam pe aceeași linie de tradiționalism, lipsită însă de exagerări. Scriitorii își aleg subiectele din trecutul țării și din realitatea contemporană, fie din viața tîrgului, fie a satelor, pe care le tratează în mod realist.

Tradițiile literaturii bîrlădene premergătoare anului de adevărată cotitură istorică — 1944 — au fost continuate pe plan superior, în vremurile noastre, vremi de adevărată înflorire a literaturii române. Activitatea faimoasei „Academii bîrlădene" a servit ca imbold de noi avînturi culturale, fiind azi continuată, în condiții cu totul noi, de prestigiosul cenaclu „Al. Vlahuță".

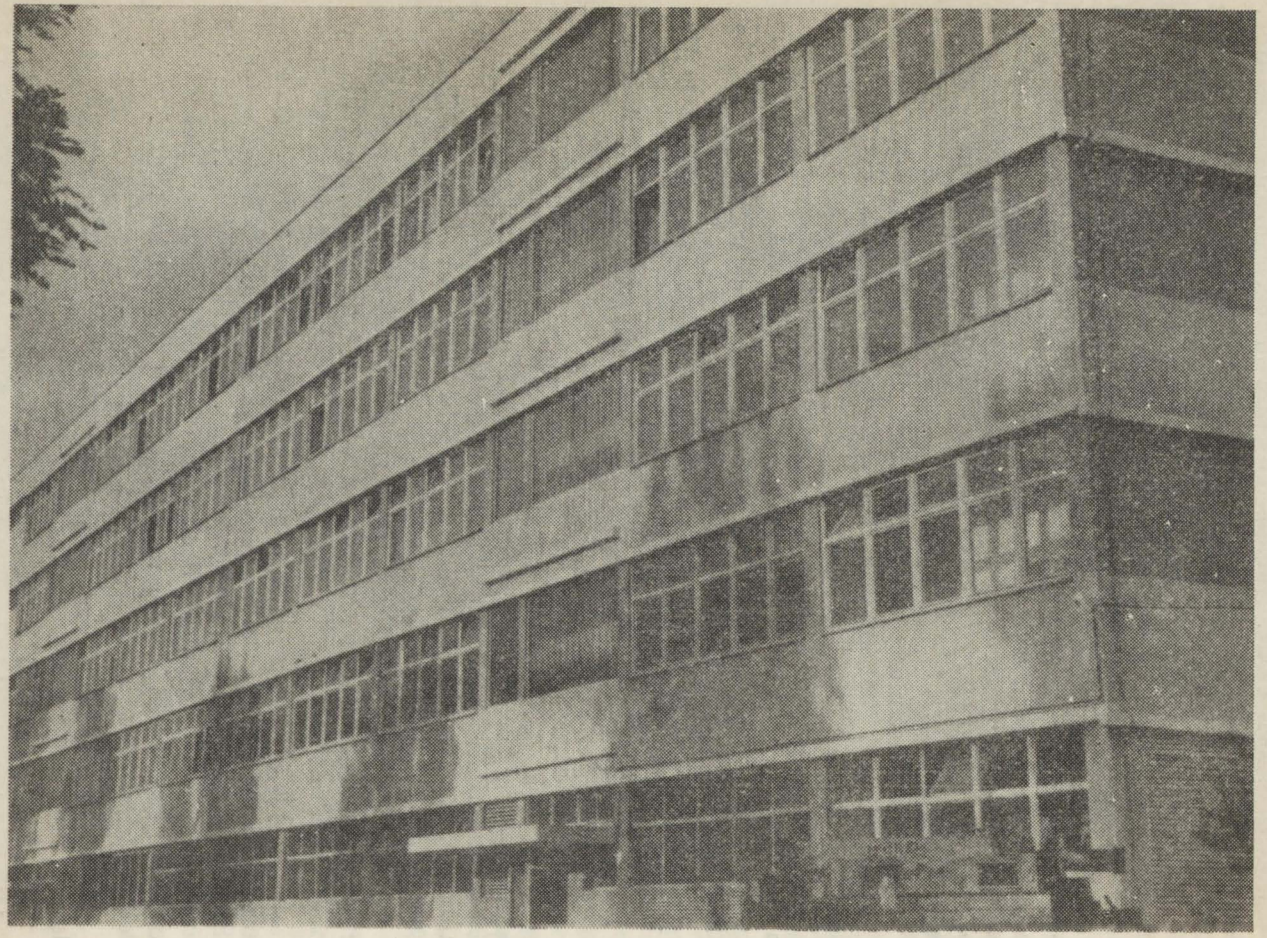
Ședințele cenaclului ce se țin cu regularitate creează posibilitatea citirii și analizei creațiilor literare, confruntării de opinii, de critică, de modelare a talentelor.

Cenaclul se bucură de apreciere din partea unor scriitori consacrați, care participă atît la ședințele obișnuite, cît și la manifestarea anuală „Ferestre spre lumină". Laurențiu Fulga, Nicolaie Tăutu, Nichita Stănescu, Pop Simion, Radu Cîrneci, Ileana Mălăncioiu, Lucian Raicu, Cicerone Cernegura, Sergiu Adam etc., citesc din operele lor alături de condeierii bîrlădeni.

Rodnicia acestui cenaclu se concretizează în talentele crescute ce au devenit deja nume consacrate în literatura română.

Cenaclul scoate și o culegere „Coordonate bîrlădene" în care sînt publicate cele mai valoroase creații ale membrilor săi.

https://biblioteca-digitala.ro

Fabrica de ... Pârlad

https://biblioteca-digitala.ro

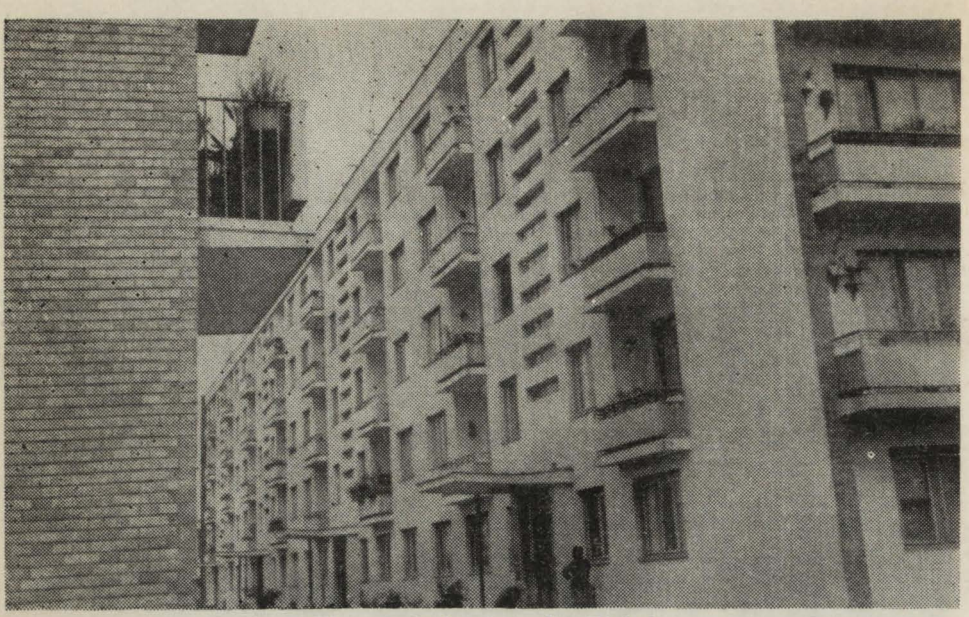

Liceul Gheorghe Gheorghiu-Dej Bîrlad

În biblioteca Liceului nr. 3 Bîrlad

https://biblioteca-digitala.ro

Blocuri de locuințe din Bîrlad

Cantina metalurgiștilor Bîrlad

https://biblioteca-digitala.ro

Complex comercial meşteşugăresc Bîrlad

https://biblioteca-digitala.ro

Cinematograful Victoria din Bîrlad (sus), Policlinica Bîrlad (jos).

https://biblioteca-digitala.ro

Orașul Vaslui

CORNELIA ALEXANDRU

Așezare : Vasluiul este situat în partea central-răsăriteană a Moldovei, pe coordonatele 27°44' longitudine estică și 46°39' latitudine nordică. O parte a orașului este așezată pe prelungirea sudică a Dealului Morii, la confluența celor două pîraie — Vasluiet și Racova — cu rîul Bîrlad, iar o altă parte pe terasa inferioară a pîrîului Vasluiet. Altitudinea orașului variază între 113 m. în regiunea gării și 170 m. la grădina publică. În partea de nord, începînd de la grădina publică, culmea Delea, atinge înălțimea de 200 m. Spre est de oraș se găsește Valea Vasluiețului, pe unde șerpuiește o șuviță de apă care se varsă la sud de oraș, în rîul Bîrlad.

Spre vest și sud se deschide valea destul de largă a Bîrladului, flancată de prelungirea dealului dintre pîraiele Stemnic și Racova, terminate în dreptul orașului la ieșirea Racovei în sensul Bîrladului. Datorită faptului că ne găsim într-o regiune cu straturile înclinate, formele de relief ce au luat naștere sînt asimetrice, cu o pantă puternic înclinată. Se mai pot observa și alte forme de relief, așa cum sînt terasele reprezentate prin micile platouri ce predomină văile principale ale Bîrladului, Vasluiețului și Racovei, cu altitudini de 70—80 m. Cea mai largă dezvoltare o are terasa inferioară care se poate observa cu ușurință pe Valea Bîrladului. Șoseaua Vaslui—Crasna urmărește această terasă pe o lungă porțiune.

Valea Vasluiețului prezintă și ea această terasă, destul de bine dezvoltată la Moara Grecilor și Vaslui, iar șoseaua Vaslui—Iași urmează această terasă.

Așezarea orașului Vaslui a fost determinată de mai mulți factori :

1 — Prezența unor condiții naturale favorabile (teren pentru construcții, teren agricol bogat, păduri care puneau la îndemînă lemnul și vînatul, prezența apei potabile).

2 — Existența unor posibilități naturale de apărare, respectiv pădurea care era mult mai extinsă în vechime și prezenta un loc sigur de refugiu și rezistență, iar în al doilea rînd zona mlăștinoasă din fața orașului, de la confluența celor trei rîuri (Bîrlad, Vasluiet și Racova).

https://biblioteca-digitala.ro

3 — Existența drumului de negoț internațional, care trecea prin aceste locuri, făcînd legături spre Bîrlad — Fălciu — Iași — Suceava.

Privitor la originea Vasluiului se presupune că el, la fel ca alte orașe din Moldova, s-a format în perioada de descompunere a obștii țărănești, de scindare a societății în clase antagoniste și de formare a statului feudal [15]. Drumurile comerciale care treceau prin Moldova și legau porturile de pe Dunăre cu orașele galițiene, precum și existența unei răscruci de drumuri, populația deasă și altele au constituit premise favorabile formării orașelor. Există unele indicii care ne permit să presupunem că pe astfel de drumuri comerciale circulau negustori încă din perioada anterioară invaziei tătarilor. Unul dintre aceștî indici îl furnizează numele orașului Vaslui. El derivă din limba cumană sau pecineagă. În limbile turce *vas* însemna „larg". Toponimicul Vaslui a fost derivat de la acesta cu ajutorul sufixului *lui* [16].

Din punct de vedere arheologic, teritoriul pe care se află situat orașul Vaslui a fost locuit din cele mai vechi timpuri. Cu ocazia săpăturilor arheologice efectuate în 1958 de un colectiv al Facultății de istorie din cadrul Universității „Al. I. Cuza"-Iași, pe locul numit *„Curțile domnești"* s-au găsit materiale care atestă existența unei populații locale încă din comuna primitivă. Astfel, într-o carieră de piatră au fost descoperite vase, fosile, documentînd existența unei faune datînd din *paleolitic*. De asemenea, la o adîncime de 1,25 m s-au descoperit fragmerte ceramice provenite de la un vas cu toartă și de la o strachină care aparține fazei de tranziție de la cultura Cucuteni la cultura Gorodsk — Usatovo ce datează din epoca *neolitică*. Din epoca fierului s-au descoperit 20 de vîrfuri de săgeți de bronz cu trei tăișuri de tipul săgeților „scitice", care seamănă foarte mult cu cele descoperite la Vameș — în sudul Moldovei.

Din epoca migrației popoarelor s-au descoperit trei morminte de înhumație în care s-au găsit : un pumnal de fier cu două tăișuri, două vase de culoare cenușie lucrate la roată din pastă fină, caracteristice secolelor III — IV e.n.. Pe baza materialului ceramic și numismatic putem arăta că pe aceste teritorii au trecut o serie de popoare migratoare care au găsit aici o populație stabilă.

Atît descoperirile arheologice cît și alte izvoare dovedesc locuirea din cele mai vechi timpuri a teritoriului unde se află acum orașul Vaslui.

Din punct de vedere istoric ținutul Vasluiului este atestat de documente abia în prima jumătate a secolului al XIV-lea, cînd forma extre-

[15] Constantin C. Giurescu „Tîrguri sau orașe și cetăți moldovene", București, 1967, pag. 68—71.

[16] Constantin Ciohodaru — „Începuturile vieții orășenești în Iași". Analele științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza". Tom XVII, anul 1971, fasciculа I.

https://biblioteca-digitala.ro

mitatea nordică a ţării de jos. Pe aici trecea drumul de negoţ internaţional ce lega oraşele Cracovia şi Lemberg cu cetăţile Chilia şi Cetatea Albă.

În anul 1434 avem ştiri despre Vaslui din scrisoarea voievodului Iliaş, fiul lui Alexandru cel Bun, prin care comunică lui Vladislav Iagello, regele Poloniei, că s-a împăcat cu fratele său Ştefan voievod dîndu-i să stăpînească ... *şi locul Vaslui şi ocolul care către acest loc ascultă*" [17]. Tot prin acest document se arată că Moldova era împărţită în două de cei doi fraţi, care urmau să domnească „Iliaş în Ţara de Sus — Moldova de nord cu Suceava capitală, iar Ştefan în Ţara de Jos, cu Vasluiul reşedinţă domnească".

Vasluiul era şi un punct strategic situat la întretăierea a trei direcţii de retragere sau de primire de ajutoare. Ele erau formate din văile Racovei (ducînd spre Bacău), Bîrladului (ducînd spre Roman), a Vasluieţului (ducînd spre Iaşi). De la moartea lui Alexandru cel Bun şi pînă la urcarea pe tron a lui Ştefan cel Mare, vreme de un sfert de veac, Vasluiul a ocupat un rol de frunte în istoria Moldovei, fiind oraş de reşedinţă domnească a lui Ştefan Vodă şi a lui Alexandru. Tot aici se dau diferite hrisoave, se încheie tratate comerciale cu Braşovul şi Liovul. În timpul domniei lui Ştefan cel Mare se emit o serie de documente, unele din ele de la Curtea de la Vaslui. Din tratatele comerciale încheiate de Ştefan cel Mare, reiese că Vasluiul era socotit punct de vamă mică. Astfel prin tratatul încheiat la Suceava cu Liovul în 1496 se arată că : „la Unguri şi la Basarabi şi la Chilia şi la Turci, slobod este a duce postăvuri. Iar cine va duce postăvuri la Basarab să aibă a da la vreme vama principală din Suceava pe grivnă trei groşi, iar la tîrgul Romanului şi la Bacău şi la Adjud şi la Putna şi la Vaslui şi la Bîrlad şi la Tecuci de car 2 zloţi" [18].

Cunoscînd bine ţara, Ştefan cel Mare a considerat că Vasluiul este un loc minunat prin însăşi poziţia sa strategică naturală. De aceea, îl găsim pe Ştefan cel Mare încă din 1474 la Vaslui, unde scrie papei Sixt al IV-lea să primească pe „Omnem Bonum, solul venetian care va aduce cuvîntul politicii creştine contra păgînilor" [19]. Tot la Vaslui, înainte de lupta cu turcii, judecă o serie de procese, luînd măsuri drastice contra boierilor care se opuneau întăririi puterii domneşti.

Refuzul lui Ştefan cel Mare de a plăti tribut turcilor şi de a ceda cetatea Chilia şi Cetatea Albă pe de o parte, l-a determinat pe Mahomed al II-lea să pornească expediţia împotriva Moldovei. Cu îndrăzneală, pricepere, cu eroism şi spirit de jertfă, puţina dar viteaza oaste moldovenească a cîştigat la Vaslui, locul desfăşurării bătăliei din ianuarie 1475, una din cele mai mari biruinţe ale poporului nostru împo-

[17] Gh. Ghibănescu — Vasluiul (Studii şi documente) Iaşi, Viaţa Românească 1926 — pag. 5—6.

[18] Gh. Ghibănescu Op. cit. — Doc. XVI.

[19] Gh. Ghibănescu — Op. cit. — Doc. XXII — pag. 19.

https://biblioteca-digitala.ro

triva turcilor cotropitori. Victoria obținută de Ștefan cel Mare la Vaslui este importantă atît din punct de vedere militar, cît și din punct de vedere politic. Prin aceasta Moldova și-a extins relațiile diplomatice în Occident, atrăgîndu-și stima și prețuirea întregii Europe.

Ștefan cel Mare se simte tot mai mult legat de Vaslui, fie că-l atrăgeau locurile copilăriei, unde poate a luptat alături de tatăl său Bogdan al II-lea, în Codrii Crasnei, împotriva polonilor, în 1451, fie că era oraș de curte domnească, din care cauză el își exprimă dorința ca Vasluiul să devină moșia sa personală. A fost de-ajuns să audă acest lucru că răzeșii, care-l iubeau așa de mult, au consimțit cu multă dragoste. Astfel se explică uricul dat la Suceava, în care se scria :

„...Am venit înaintea noastră și înaintea tuturor a lor noștri moldovenești boieri mari și mici și de a lor bună voie au vîndut iar Ștefan Vodă a cumpărat cu 1490 zloți tătărăști, satele următoare : Crăstoaia, Bălcărei, Curtești, Fierești, Păncești, Ronații, Bălzeni, Deleni, Miclești, Mărășeni, satul lui Ștefan Mesehnea, Burdușești, Mărătăi, Filipești, Săcuieni, Balașinăuți... Plătind domnia mea toți deplini, ne-am sculat și am întors și am spus și am lipit toate acestea, de mai sus numitele sate și siliște către tîrgul nostru al Vasluiului și să fie domniei mele uric cu tot venitul și fiilor domnii mele și nepoților strănepoților, răstrănepoților și la tot neamul domniei mele...".

În cursul lunilor februarie și martie 1496, îl găsim pe Ștefan cel Mare, cu întreaga curte la Vaslui, de unde judecă și dă 16 urice referitoare la Țara de Jos [20]. Măreția faptelor lui Ștefan, legăturile sale cu Vasluiul au făcut ca personalitatea marelui domn să rămînă neștearsă în memoria vasluienilor, ca și a întregului popor român. Și acum, la aproape 5 secole de la stingerea din viață a celui care a fost Ștefan cel Mare, mai stăruie încă vie în amintirea oricărui vasluian figura acelui „Om nu mare de stat" dar „mare în înțelepciune și faptele sale", a acelui „domn cel Mare, ce seamăn pe lume nu are".

În secolul al XVI-lea Moldova începe să se organizeze din punct de vedere administrativ și Vasluiul se transformă în ținut. Acest lucru îl aflăm din Letopisețul polonezului Nicolae Bruzescu scris la curtea lui Alexandru Lăpușneanu între 1566—1567. Conform acestui document Moldova era împărțită în 24 de ținuturi, printre care era și Vasluiul. De asemenea, constatăm din documente că în cursul anului 1592, Nestor Ureche, tatăl cronicarului Grigore Ureche, a trecut prin Vaslui [21]. Unele știri despre Vaslui avem și din secolul al XVII-lea și al XVIII-lea. Astfel în „Codex Bandinius" ni se descrie cum era Vasluiul la 7 noiembrie 1646.

„Din Huși mergînd către apus, înclinat puțin și către nord, se află orașul Vaslui... care trece cu mult pre Huși prin frumusețea locului,

[20] Gh. Ghibănescu Op. cit. Doc. XXIX — pag. 24.
[21] Ibidem. Doc. LXII — pag. 59.

https://biblioteca-digitala.ro

căci este în lung și în lat situat pe o colină... Odinioară aici era un mic palat al principilor Moldovei — acum zace năruit în ruinele sale".

Începînd cu anul 1630 se fac primele danii din Moșia Vasluiului, în timpul lui Moise Movilă Vodă. Ele se vor înmulți sub voievozii următori, Istrate Dabija Vodă și alții. Știri despre Vaslui aflăm și de la cel mai învățat domn moldovean, Dimitrie Cantemir. În opera sa „Descriptio Moldaviae", scrisă în anul 1717 se spune:

„Vasluiul la 12 ceasuri de drum de Iași, pe drumul spre Dunăre. Tîrgul se află la gura rîului Vaslui, unde acesta se varsă în Birlad și a fost în răstimpuri scaunul voievozilor, aie căror palate dăinuie pînă astăzi. Obladuirea acestuia s-a dat unui pîrcălab de Vaslui, după ce Iașii a fost ales scaun [22]. În secolul al XVIII-lea din vechea așezare domnească nu rămîne decît vatra tîrgului cu un domeniu foarte redus în jurul lui. În anul 1795, Domnul Mihail Suțu dăruiește vatra tîrgului Vaslui hatmanului Costache Ghica. „...Îi dăm domnie ori danii și miluire — se afirmă în document — tîrgul Vasluiului cu tot locul de prin pregiur... pe care să aibă a-l stăpîni cu pace de acum înainte ca pe un lucru drept a d-sale" [23].

Prin acest act s-a desființat hrisovul de danie al lui Ștefan cel Mare, iar domnitorul Alexandru Calimah, întărește dania predecesorului său, tîrgoveții vasluieni devenind din răzeși băștinași, bezmenari, adică oameni ce plăteau dare pe casă. Din 1795 și pînă în 18 februarie 1818 Vasluiul este proprietatea logofătului Costache Ghica. După moartea logofătului, averea este împărțită între cei patru fii ai săi. Vasluiul cu moșia din jur îi revine lui Alexandru Ghica.

Alexandru Ghica mărită pe fiica sa Elena cu colonelul rus Alexandru Subin. În foaia de zestre a Elenei Ghica-Subin este cuprins și Vasluiul, așa cum se arată în document „tîrgul Vasluiului cu toate heleșteiele de prin prejur — după scrisorile acestui tîrg — și că veniturile se vînd anual cu 14.000 lei și-și va lua venitul în doao vadele" [24].

Noul proprietar — Elena Subin — a stăpînit moșia Vasluiului din 1825 pînă în 1880, impunînd pe tîrgoveți la o serie de dări, din care cauză au loc mai multe procese între tîrgoveți și proprietar. Ca urmare a luptei duse de tîrgoveți și a sprijinului dat de marele om de stat M. Kogălniceanu, din anul 1880 Vasluiul începe să se dezvolte liber.

În genere putem afirma că Vasluiul fiind un oraș vechi suprafața ocupată de el a variat mult în decursul timpului. În secolul al XV-lea și mai tîrziu, tîrgul Vasluiului se reducea — ca întindere — la suprafața ocupată în jurul curții domnești. Aceasta trebuie considerată ca nucleu în creșterile progresive de mai tîrziu. Primul document cartografic și o trasare a limitelor mult mai exacte este *planul tîrgului Vaslui ce datează din 24 iulie 1783.*

---

[22] Dimitrie Cantemir — „Descrierea Moldovei" E.S.P.L.A. 1956 pag. 50—51.
[23] Gh. Ghibănescu — Op. cit. Doc. CLXXVII — pag. 178.
[24] Gh. Ghibănescu — Op. cit. Doc. CLXXVIII, pag. 179—180

https://biblioteca-digitala.ro

O creştere mai accentuată o arată planul din 1887, cînd oraşul ocupă o suprafaţă de două ori mai mare ca cea din 1783. Planul din 1936 delimitează oraşul actual prin cele două linii ce merg aproape pe sensul celor două ape, Vasluiul şi Bîrladul. Această creştere a fost determinată atît de constituţia cît şi de configuraţia terenului...

După 1948, cu toate că importanţa administrativă a oraşului Vaslui scade, prin legea din 1950 el este desfiinţat ca judeţ şi rămîne raion (centrul administrativ de ordin inferior), totuşi oraşul se dezvoltă mult. El se extinde în special în lunca joasă a Bîrladului, unde se conturează o importantă zonă industrială a oraşului. O a doua zonă unde oraşul se dezvoltă foarte mult în ultimele două decenii este pe interfluviul dintre Bîrlad şi Vaslui, respectiv în partea nordică a vechiului oraş. Aici a apărut una din cele mai mari zone rezidenţiale. În viitor, în ce priveşte extinderea pe orizontală a oraşului există două direcţii : una spre cursul superior al Bîrladului şi al Racovei care este cea mai importantă şi cuprinde o suprafaţă mai mare decît întreaga suprafaţă actuală a oraşului Vaslui. Aceasta va fi destinată platformei industriale a oraşului. A doua direcţie spre nord, pe interfluviul dintre rîul Delea şi Bîrlad, unde va apare cea mai mare zonă rezidenţială.

În partea centrală a oraşului, pe terasa medie, au apărut, în ultimul timp, de-a lungul străzii Mihail Kogălniceanu două microraioane de blocuri, unul cu 700 apartamente şi altul cu 1200 apartamente.

Populaţia oraşului Vaslui a înregistrat în general o evoluţie ascendentă. După „Codex Bandinius" în 1646 existau în Vaslui circa 400 de case cu 1 000 de suflete. În anul 1820 oraşul avea 2 000 de locuitori, în 1831 — 2300 de locuitori. Din anul 1859 pînă în 1899 nu s-au efectuat decît numărători cu caracter fiscal, neglijîndu-se o bună parte din populaţia neimpozabilă. Primul recensămînt al populaţiei s-a efectuat în 1912, cînd oraşul număra 10.397 de locuitori. Apoi în 1930 — 13.827, în anul 1941 — 13.923, în 1948 — 11.827, în 1956 — 15.197, în anul 1966 — 17.591, în 1969 — 20.922 de locuitori.

Populaţia Vasluiului nu a avut o creştere continuă şi nici o evoluţie uniformă. În funcţie de anumite perioade de dezvoltare a oraşului, pe fondul unei curbe progresive, întîlnim ani în care populaţia creşte extrem de puţin, stagnează sau chiar este în regres.

La aceasta contribuie deopotrivă mişcarea naturală şi migratorie a populaţiei care este determinată în special de factori social-economici. Aşa se face că aceste momente de stagnare numerică a populaţiei (1930—1941, 1941—1948) se suprapun unor condiţii social-economice grele (cauze economice 1929—1933, al doilea război mondial).

Aceiaşi factori au determinat şi anumite perioade de înviorare : (1831—1859 ; 1912—1930 ; 1965—1970). Prima perioadă de înviorare demografică răspunde dezvoltării vieţii comerciale a acestui tîrg, care, fiind la răscrucea unor importante drumuri comerciale interne şi internaţionale şi totodată într-o regiune cu o reţea urbană redusă, ajunge

https://biblioteca-digitala.ro

în acel timp să joace un rol important în Moldova, atrăgînd populaţii specializate în funcţia comercială. Deci, creşterea populaţiei în această perioadă se datoreşte în primul rînd sporului migratoriu şi mai puţin celui natural.

Perioada a doua de înviorare demografică mai importantă (1912—1930) corespunde unei perioade de avînt relativ al economiei capitaliste în ţara noastră, perioada în care în Vaslui începe dezvoltarea unor industrii care valorificau în special materiile prime locale.

Perioada 1965—1970 corespunde zilelor noastre, cînd datorită apariţiei marii industrii, oraşul cunoaşte un adevărat avînt, perioada în care populaţia Vasluiului creşte foarte mult, ceea ce indică perspectiva de dezvoltare în continuare a oraşului legată de existenţa unor importante resurse de forţă a muncii.

Dezvoltarea economică. În decursul timpului oraşul Vaslui a înregistrat perioade de avînt al forţelor de producţie, împletite cu largi etape de stagnări datorate unui complex de factori. La început loc de popas al caravanelor ce transportau mărfuri de la Galaţi la Iaşi, a devenit mai tîrziu, datorită poziţiei strategice, un centru comercial şi de rezistenţă.

A început să crească, în special, în vremea lui Ştefan cel Mare şi numărul meseriaşilor, dînd Vasluiului aspect de tîrg.

Primele industrii care s-au dezvoltat aici au fost : morăritul, prelucrarea postavului şi a ceramicei. Întîi au fost morile ţărăneşti, apoi presele şi, ulterior, s-au creat o fabrică de cărămizi şi o topitorie de cînepă. Numirile de Dealul Morii — pe care este aşezat oraşul şi cele două sate : Moara Grecilor şi Moara Domnească situate pe şoseaua Vaslui—Iaşi, indică dezvoltarea intensă a morăritului. Ocupaţia de bază fiind însă agricultura, Vasluiul devenea un oraş cu caracter agricol.

Statistica anului 1948 consemna în paginile sale, printre altele că, moşia oraşului Vaslui era constituită din 1869 ha teren agricol, din care 1043 ha arabil, restul fiind fîneţe, păşuni, vii, livezi, păduri etc..

În vechime, dat fiind că oraşul şi împrejurimile erau producătoare de grîu, singura dezvoltare industrială a fost morăritul. Zona industrială şi antrepozite nu existau în Vaslui, acestea fiind dispersate în tot cuprinsul oraşului. Singurele mori erau localizate în spre bariera Iaşului, în lungul văii Vasluieţului. Unităţile industriale mai importante din oraşul Vaslui erau :

1. *Fabrica de ceramică* — situată în suburbia Paiu, care avea o forţă motrice de 60 C.P., cu o capacitate de 130 de lucrători şi 6 funcţionari. Combustibilul întrebuinţat erau lemnele de foc, producţia anuală fiind în 1948 de 1.200.000 bucăţi de cărămizi şi ţiglă.

2. *Fabrica de ulei „Moldoveanca"* — situată pe strada Lascăr Catargiu avea o forţă motrice de 60 C.P., iar capacitatea de producţie era de 500 kg. în 24 ore. Instalaţiile se compuneau dintr-o rafinărie, presă şi pompă.

https://biblioteca-digitala.ro

3. *Topitoria de cînepă*, așezată lîngă apa Bîrladului, avea în 1948 o forță motrice de 120 C.P., 150 lucrători și 3 funcționari. Combustibilul întrebuințat erau lemnele de foc, iar ca instalații avea 3 mașini prelucrătoare, materia primă, cînepa, fiind adusă de pe raza județului.

Din cele arătate mai sus rezultă că în 1948 industria Vasluiului se rezuma la mori și prese de ulei, deoarece orașul și județul erau agricole și singura materie primă existentă erau cerealele. Numărul total al muncitorilor care lucrau în aceste întreprinderi se ridica la 316.

În anii socialismului viața economică a orașului Vaslui a cunoscut o puternică înviorare prin înființarea de noi unități industriale de interes republican, dezvoltarea și modernizarea unor procese de producție în industria locală și meșteșugărească. După 10 ani de la actul naționalizării, respectiv sfîrșitul anului 1959, valoarea producției globale industriale realizată a însumat peste 20.033.000 lei prin înființarea și dezvoltarea unor unități ca : topitoria de cînepă, moara Grîul, secția vinalcool, secția I.C.I.L., Fruct-Export, secția panificație, Abatorul comunal, Întreprinderea de industrie locală, IPRODCOOP, Cooperativa meșteșugărească, Cooperativa de consum etc. ponderea fiind deținută de Întreprinderea economică de industrie locală, Cooperația meșteșugărească și de consum.

Producția globală industrială a cunoscut un ritm rapid de creștere prin construirea și darea în folosință a două mari unități industriale : Fabrica de confecții și Fabrica de mobilă.

Deși tinere, obiectivele intrate în funcțiune, fabricile de mobilă și de confecții din orașul Vaslui, ca urmare a unui efort intens depus de către muncitori, tehnicieni, ingineri și funcționari au reușit să obțină importante succese pe linia diversificării producției, îmbunătățirii calității produselor și realizarea unor însemnate economii. Produsele acestor două unități sînt acum bine cunoscute nu numai în țară ci și peste hotare.

Sporuri însemnate de producție s-au obținut și de celelalte unități industriale din orașul Vaslui, ca urmare a dezvoltării și extinderii acestora. Astfel, la Întreprinderea de prelucrarea tulpinelor de cînepă s-au executat lucrări de modernizare a procesului de producție în valoare de peste 14 milioane lei, numai în ultimii 2 ani, iar la Fabrica de cărămidă a Întreprinderii economice de industrie locală de peste 18 milioane lei.

S-a construit și dat în funcțiune un centru modern de industrializarea laptelui, o fabrică de pîine, au fost electrificate principalele mori, iar la IPRODCOOP s-a construit o hală modernă de fabricație. De asemenea, s-a construit și dat în funcțiune o autobază modernă a Întreprinderii de transporturi auto.

La obținerea sporului de producție și a creșterii productivității muncii o contribuție deosebită și-au adus-o utilajele cu înalt grad de tehnicitate cu care au fost dotate unitățile nou înființate, precum și cele

https://biblioteca-digitala.ro

ce au înlocuit munca manuală în diferite faze ale procesului de producţie în celelalte unităţi.

Dezvoltarea tuturor ramurilor industriale a dus şi la dezvoltarea comerţului.

Prin amenajarea şi modernizarea spaţiilor comerciale făcute în ultimii ani s-a reuşit să se asigure peste 4.400 m.p. suprafaţă utilă în care funcţionează peste 100 de unităţi.

Pentru asigurarea spaţiului comercial corespunzător s-au construit depozite pentru mărfuri ale comerţului de stat şi cooperatist, iar în curînd se va da în folosinţă un modern şi spaţios magazin universal.

Piaţa agro-alimentară a oraşului a fost modernizată în totalitate prin amenajarea în mod corespunzător a fostei hale în care funcţionează unităţi agro-alimentare care asigură o deservire civilizată a locuitorilor.

Investiţiile acordate de stat pentru construcţia acestor noi unităţi industriale, ca şi cele pentru modernizarea şi dezvoltarea întreprinderilor existente au contribuit atît la perfecţionarea producţiei pentru atingerea unor performanţe la nivelul produselor similare realizate în străinătate cît şi la diversificarea producţiei. Începutul dezvoltării unei industrii în oraşul Vaslui a contribuit la valorificarea într-o oarecare măsură a forţei de muncă, intensificînd viaţa economică şi social-culturală, sporind resursele economice şi financiare. O primă consecinţă a paşilor făcuţi pe drumul industrializării oraşului Vaslui este creşterea numărului de salariaţi, iar în cadrul acestora, ponderea însemnată fiind deţinută de muncitori. Construirea noilor unităţi economice a atras după sine valorificarea într-o oarecare măsură a resurselor de muncă existente în mediul rural mai ales din comunele şi satele care formează centura oraşului.

Pentru perioada 1971—1975 se prevăd sarcini importante ce vor contribui la ridicarea economică a oraşului Vaslui. Aceasta îşi găseşte concretizarea în volumul sporit de investiţii destinat construirii de noi unităţi industriale, modernizarea celor existente.

Dintre obiectivele propuse a se realiza se detaşează : Fabrica de materiale izolatoare, o secţie a acestei fabrici intrînd deja în producţie, Fabrica de ventilatoare, Filatura de bumbac (dată în folosinţă), Fabrica de produse ceramice, secţia de producţie coniac, secţia de producţie vermut, complexul de valorificarea legumelor şi fructelor. În domeniul construcţiei de locuinţe, al obiectivelor social-culturale şi deservirea populaţiei au fost date în funcţiune Casa de cultură, Spitalul general cu 700 paturi, Hotelul cu 154 locuri, o tipografie, supraetajarea clădirii staţiei C.F.R., alimentarea cu apă a oraşului Vaslui etc. Se vor construi un cămin spital pentru adulţi cu 200 locuri şi o sală pentru jocuri sportive de 1.500 m.p.

Agricultura. În oraşul Vaslui există o cooperativă agricolă de producţie — care cuprinde şi localităţile componente — şi are ca avere, printre altele, peste 3780 ha teren agricol, din care 2100 ha teren arabil.

https://biblioteca-digitala.ro

Cooperativa agricolă de producție are un fond de bază de peste 6,5 milioane lei, iar valoarea producției globale este de peste 20 milioane lei. În anul 1970 C.A.P. Vaslui avea 2102 familii, dintre care au lucrat 1021 și au efectuat cîte 92,5 zile muncă, avînd o valoare a normei de 22,7 lei. Producțiile obținute au fost: 1698 kg grîu/ha, 1861 kg porumb/ha, 1366 kg floarea soarelui pe ha și 9672 kg cartofi/ha.

În sectorul zootehnic C.A.P. dispune în prezent, printre altele, de 770 taurine, 2 350 oi, stupi, păsări, porcine. De asemenea, există o Întreprindere Agricolă de Stat care deține numai în împrejurimile orașului peste 3500 ha teren agricol.

Pe lîngă sectorul culturilor de cîmp, I.A.S. Vaslui are o fermă cu aproximativ 500 vaci și o îngrășătorie de taurine.

Întreprinderea de mecanizare a agriculturii (I.M.A.) cu sediul la Moara Grecilor, asigură prin cele 316 tractoare agricole și peste 2500 mașini agricole cea mai mare parte din lucrările agricole din unitățile socialiste din oraș și localitățile învecinate.

Învățămîntul și cultura. În orașul Vaslui, prima școală a fost înființată în anul 1841, numită „Școala începătoare din Vaslui". Neavînd local propriu, la început școala a funcționat fie în tinda unei biserici fie în curtea căminarului Nicolaie Chiriac.

Cei care au contribuit la făurirea acestui lăcaș de cultură au fost: consiliera de colegiu Elena Subin, care a dat locul unde să se construiască școala și căminarul Nicolaie Chiriac Hagiu, care, cu ajutorul altor oameni inimoși ai tîrgului Vaslui, construiesc, în 1846, clădirea acestei școli. Pe piatra zidită pe tronul școlii Primare nr. 1 de băieți (piatra se află la punctul muzeistic al liceului „Mihail Kogălniceanu") e săpată cu litere chirilice inscripția următoare: „Casă zidită în tîrgul Vasluiului numită pentru școală publică cu o parte, ajutorîndu-se din unii din boieri și neguțători, iar două părți din cheltuială și strădanii dumisale Căminarului Nicolaie Chiriac Hagiu. Anul 1846, luna Iunie 30". În 1860 în tîrgul Vaslui mai funcționa și un pension francez condus de profesorul Alexandru Leblanch, iar elevii săi erau obligați să depună examen în fața comisiei școalei centrale.

Prin străduința oamenilor inimoși din Vaslui se pun bazele în 1890 gimnaziului Mihail Kogălniceanu, clădirea gimnaziului se construiește în 1893 și la 1 septembrie școala funcționează în local propriu.

În 1905—1906, conform hotărîrii Ministerului nu se mai fac înscrieri pentru clasa I deoarece o serie de gimnazii se transformă în școli de meserii și tot aici funcționează și o școală comercială.

În 1918—1919 se transformă în liceu. Elevii refugiați urmează aici clasele de liceu și în 1919 se dă prima promoție. În 1922 se transformă iar în gimnaziu. În 1924 devine liceu și-și menține această denumire pînă azi.

https://biblioteca-digitala.ro

După reforma învăţămîntului din 1948, existau în Vaslui un liceu mixt, o şcoală pedagogică, o şcoală tehnică administrativă, 5 şcoli elementare şi 5 grădiniţe de copii.

Reţeaua învăţămîntului a căpătat însă, în anii următori reformei învăţămîntului, o dezvoltare deosebită.

Pentru asigurarea spaţiului de şcolarizare s-a construit, în ultima perioadă, o şcoală cu 4 săli de clasă la Bahnari, s-a mărit capacitatea şcolii Rediu cu încă o sală de clasă, s-au efectuat lucrări asemănătoare la şcoala generală nr. 1, mărindu-se capacitatea cu încă 2 săli de clasă, iar în anul 1968 a fost dată în folosinţă o şcoală cu 16 săli de clase, în care funcţionează şcoala generală nr. 4.

În 1971 s-au dat în folosinţă încă două localuri cu 16 săli de clasă unde funcţionează Şcoala generală nr. 5 şi Liceul nr. 2. Pentru cincinalul 1971—1975 sînt prevăzute următoarele :

— săli de clasă	— 26
— ateliere şi laboratoare	— 7
— locuri de internat	200 locuri
— grădiniţe şi cămine	360 locuri
— şcoli speciale	200 locuri
— grupul şcolar profesional	16 săli de clasă — 300
— locuri internat şi 800 m.p. atelier.	

Tot în domeniul cultural, în oraşul Vaslui funcţionează următoarele unităţi : casa de cultură, Biblioteca orăşenească. cluburile sindicale şi 2 săli de cinematograf cu 900 locuri, la care s-a adăugat în ultimii ani o grădină pentru spectacole în aer liber cu o capacitate de peste 500 locuri.

O atenţie deosebită a fost acordată ocrotirii sănătăţii publice prin construirea spitalului judeţean, lărgirea spaţiului de cazare de la spitalul unificat, crearea a încă 3 circumscripţii sanitare etc. La Sanatoriul T.B.C. care funcţionează într-un local corespunzător cu o capacitate de 240 locuri, s-au făcut în ultimii ani o serie de lucrări de îmbunătăţire a funcţionării şi de tratament al bolnavilor. În 1970 s-a dat în funcţiune Policlinica de adulţi, în valoare de 9 milioane de lei, cu aparate şi instrumente moderne, care stau la dispoziţia locuitorilor oraşului şi ai comunelor din jur.

Rezultatele obţinute pînă în prezent şi perspectivele pe care le oferă dezvoltarea economică şi social-culturală a oraşului Vaslui confirmă justeţea aprecierilor lui Engels care sublinia : „Numai o societate ale cărei forţe de producţie angrenează în mod armonios, după un plan corespunzător, unic, poate permite industriei să se instaleze pe tot cuprinsul ţării, astfel încît ea să corespundă cel mai bine propriei sale dezvoltări şi menţineri, respectiv dezvoltării celorlalte elemente ale producţiei".

https://biblioteca-digitala.ro

Statuia marelui voievod, situată în centrul civic al Vasluiului.

https://biblioteca-digitala.ro

Vasluiul de ieri

https://biblioteca-digitala.ro

Vasluiul de azi

https://biblioteca-digitala.ro

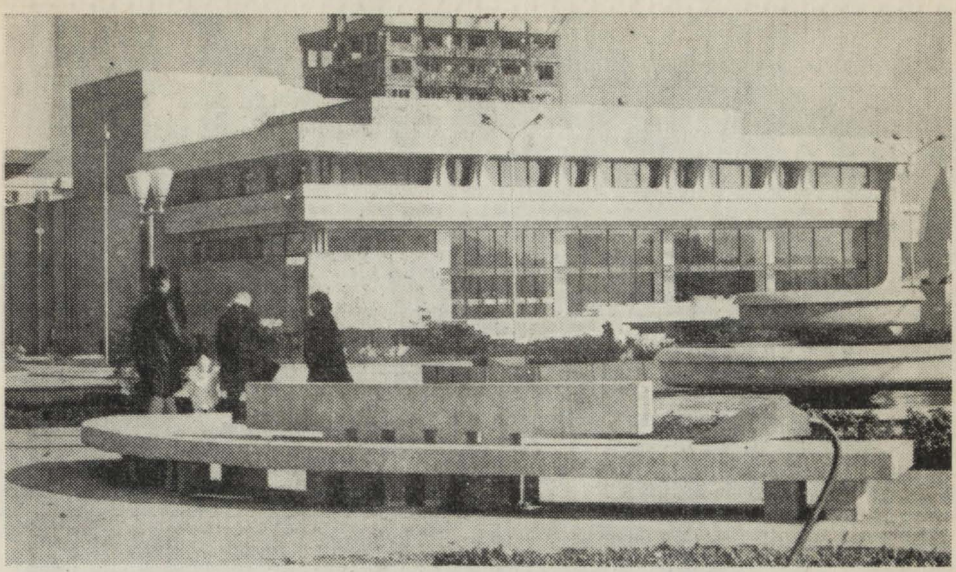
Noul palat politico-administrativ al județului.

https://biblioteca-digitala.ro

Hotelul „Racova“ Vaslui

https://biblioteca-digitala.ro

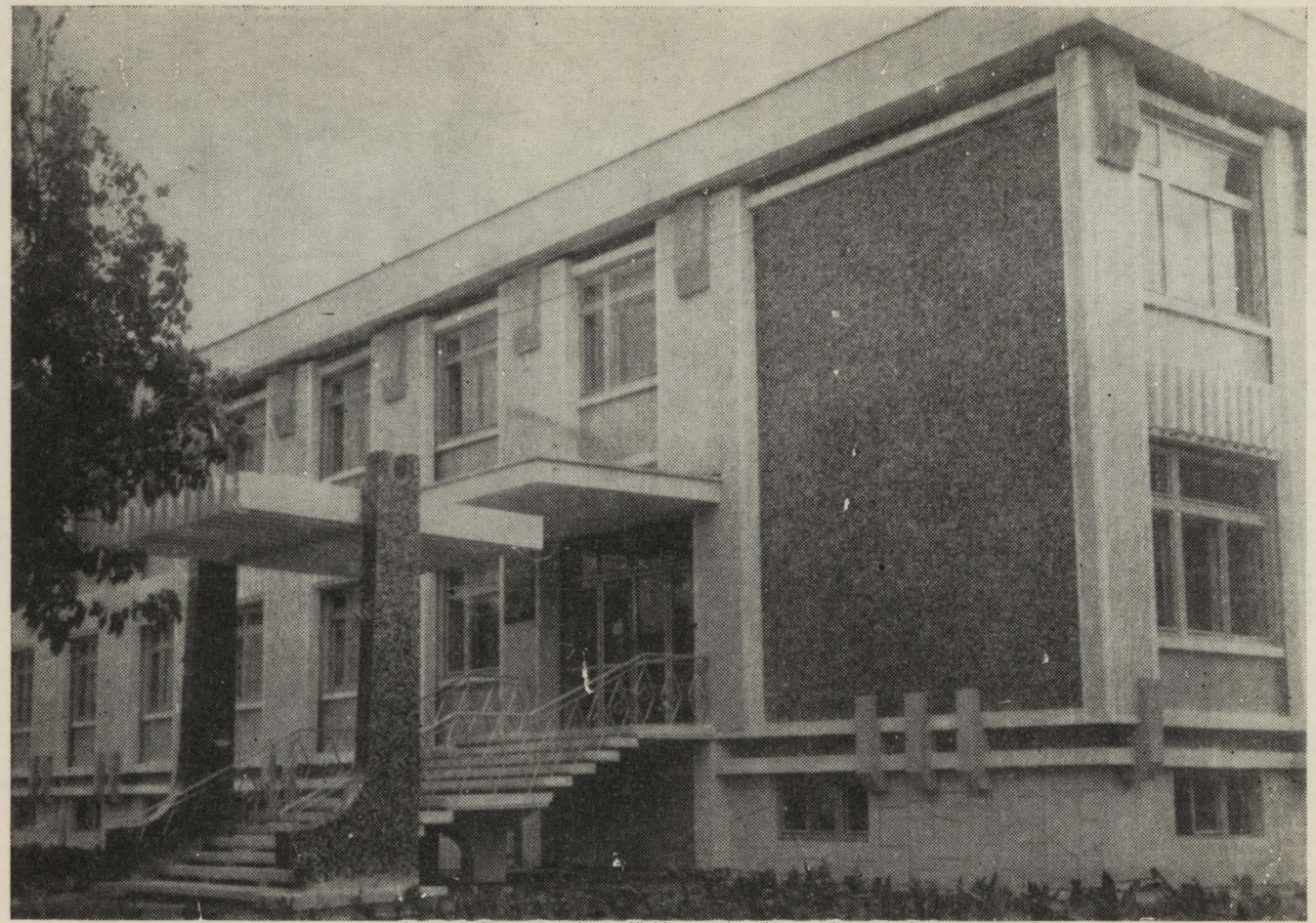

Casa de cultură Vaslui

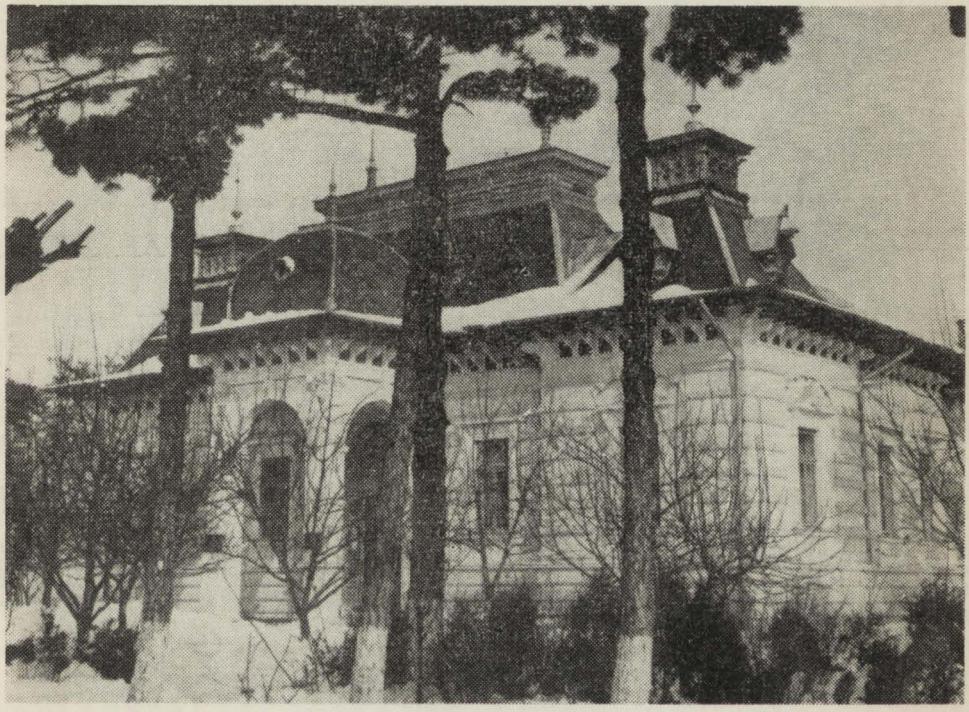
Liceul nr. 1 Vaslui

https://biblioteca-digitala.ro

Sediul Consiliului județean al Sindicatelor Vaslui.

https://biblioteca-digitala.ro

Casa pionierilor din Vaslui.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Orașul Huși

BORIS GORCEAG

Orașul Huși este așezat în partea estică a județului Vaslui, în depresiunea cu același nume, mărginită la est de rîul Prut care formează hotarul cu Uniunea Sovietică.

Date istorice: orașul Huși a fost din vechime unul din orașele de frunte ale Moldovei, așezat ca o cetate medievală, străjuită de dealurile acoperite cu vii, livezi și păduri, la răscrucea drumurilor comerciale de pe Valea Prutului.

Originea sa se pierde în trecut, neexistînd nici un izvor documentar care să ateste existența acestei străvechi așezări înainte de secolul al XI-lea. În 1869 Melchisedek Ștefănescu, a tipărit „Cronica Hușilor“ [25] care cuprinde evenimentele cele mai însemnate din viața tîrgului, de la 1489 cînd Ștefan cel Mare dă primul document slujitorului său Husea sau Husul — și pînă la 1863. Neobositul cercetător hușean, Gheorghe Ghibănescu, ocupîndu-se de istoria locurilor natale, scoate în 1887 „Originea Hușilor“ (Studiu istoric) în care analizează pe bază de izvoare originea și dezvoltarea așezării Huși.

Profesorul I. Gugiuman, originar din Huși, în anul 1959 publică cartea „Depresiunea Huși“ unde face tangențial referiri și la istoricul orașului său natal. Mareie nostru istoric Nicolae Iorga apreciază cronica lui Melchisedek drept cel mai valoros și mai cuprinzător documentar pentru cunoașterea trecutului orașului.

Privitor la etimologia Hușilor, Melchisedek ajunge la concluzia că numele orașului se trage de la Husea sau Husul, primul proprietar al acestor meleaguri, așa cum reiese din documentul dat de Ștefan cel Mare în anul 1489, în care se vorbește de Stanciul nepotul lui Husul.

O altă ipoteză asupra originii orașului Huși, susținută de B. P. Hasdeu în studiul său „Ioan Vodă cel Cumplit“ arăta că Hușii s-ar trage de la secția Husiților care au emigrat în Moldova și pe care Ștefan cel

[25] Melchisedek — Cronica Hușilor și a episcopiei cu asemenea numire — București, 1869.

https://biblioteca-digitala.ro

Mare i-ar fi localizat aici. Cercetătorul Ion Bogdan în „Documentele lui Ştefan cel Mare" susţine aceeaşi părere.

Gh. Ghibănescu, analizînd ipotezele de mai sus, arată că într-adevăr între numele de Huşi şi Huşiţi este o asemănare, însă aceasta nu este decît o întîmplare. După el numele de Husu este de origine slavonă şi în limba română înseamnă gîscă. Părerea istoricului Ghibănescu este susţinută de istoricul C. C. Giurăscu şi de lingvistiCul I. Iordan care încearcă să demonstreze că toponimicul Huşi ar deriva de la numele unui boier moldovean ce şi-a salvat numele. Părerea că toponimicul Huşi s-ar datora unor colonii slavo-ungare din curentul husit a mai fost susţinută şi de Marco Bandinus. În vizita făcută la Huşi în 1646 el afirmă că oraşul Huşi a fost înfiinţat de husiţii izgoniţi din Cehia şi Ungaria şi care s-au stabilit în Moldova. Alţii consideră că numele de Huşi ar deriva de la cuvîntul din limba maghiară „hus" care înseamnă căsăpie. Considerăm părerile lui Melchisedek, Ghibănescu şi Iorga ca fiind realiste, cercetările ulterioare urmînd să elucideze această problemă.

Din datele arheologice care se cunosc pînă acum reiese că populareа Huşului şi a împrejurărilor a început încă din epoca neolitică. Dovezi în acest sens sînt urmele materiale aparţinînd culturii Cucuteni B., descoperite în vatra oraşului Huşi şi în satele din jur. Cele mai ilustrative unelte din piatră descoperite sînt : ciocane, topoare, dălţi, lame de cuţit, vîrfuri de săgeţi etc., care se găsesc la muzeul orăşenesc. Pentru epoca fierului s-au găsit în vatra oraşului urme ale culturii materiale din perioada Hallstattului, începutul mileniului I î.e.n..

Trecerea la cultura propriu-zisă a viţei de vie a avut loc în această regiune, în epoca Laténe cînd apar şi primele unelte necesare : cosoare, cofe, chiupuri, etc.. Podgoria Huşului este descrisă de episcopul Marco Bandinus ca una din podgoriile cele mai vechi ale Moldovei. „După Cotnari, arăta acesta, Huşul, străveche aşezare a podgoriilor Moldovei, produce un vin gustos, aromat şi foarte mult căutat" [26].

Marele cărturar fălcian D. Cantemir în „Descrierea Moldovei", vorbind despre vinurile Moldovei, arăta : „îndată după Cotnari, vinul de la Huşi, din părţile Fălciului, e socotit cel mai bun" [27]. De la această apreciere a ilustrului umanist şi domnitor al Moldovei, Huşul a fost botezat drept „capitală străveche a Podgoriilor Moldovei".

Oraşul Huşi a luat fiinţă şi s-a dezvoltat, după dovezile arheologice, în timpul domnitorului Alexandru cel Bun, datorită poziţiei strategice, aşezat la răscruce de drumuri comerciale care legau Polonia de Bizanţ, de Veneţia, Ungaria şi Rusia. Primul document scris despre Huşi îl sesizează profesorul universitar St. Bîrsănescu în istoricul şcolilor din Moldova cînd vorbeşte despre studentul Ioan Matei din Huşi, de pe Drăs-

[26] I. C. Teodorescu, Şt. C. Teodorescu, Gh. Mihalcea, „Viţa de vie şi vinul de-a lungul veacurilor", p. 165.

[27] Ibidem, p. 165.

https://biblioteca-digitala.ro

lăvăţ care frecventa cursurile universităţii din Cracovia între anii 1441—1442. Huşul apare ca tîrg în secolul al XV-lea şi se dezvoltă mai ales în timpul domniei lui Ştefan cel Mare, care construieşte aici o curte domnească, folosind aşezarea naturală a tîrgului drept cetate de apărare împotriva duşmanilor. Tot în anul 1495 a zidit în incinta curţii domneşti o frumoasă biserică din piatră a cărei pisanie, scrisă în limba slavonă, se păstrează şi astăzi deasupra uşii din interior : „Io Ştefan Voievod cu mila lui dumnezeu domnul ţării Moldovei, fiul lui Bogdan voievod, am început şi zidit această biserică... ce este în Huso pe Drăslăvăţ şi s-a săvîrşit în anul 7003, iar al domniei anul 38 luna noiembrie 30" [28]. Biserica a fost declarată monument istoric de către Academia R.S.R. Cum înfiinţarea acestei reşedinţe domneşti, ca şi a celei de la Vaslui, s-a produs la cîţiva ani după ocuparea de turci a cetăţilor Chilia şi Cetatea Albă (1484), se presupune că o parte din populaţia situată pe moşia boierului Husul, s-ar fi refugiat în Huşi, contribuind la mărirea numărului de locuitori şi la întărirea funcţiei lui de tîrg. Tradiţia locală păstrează diferite legende despre cerdacul lui Ştefan cel Mare de pe dealul Coţoi şi despre alte acţiuni ale viteazului domnitor.

În „Letopiseţul ţării Moldovei" se relatează despre urmaşii lui Ştefan cel Mare care au trăit la curtea din Huşi, despre Bogdan, fiul său, care moare la Huşi în 1517 şi este dus şi înmormîntat alături de tatăl sau la mînăstirea Putna. Petru Rareş dă din Huşi mai multe urice, iar la 7 aprilie 1548 domnitorul Iliaş Vodă, fiul lui Petru Rareş, taie în Huşi în săptămîna patimilor capul hatmanului Vartic, bănuit de viclenie. Alexandru Lăpuşneanu şi-a adăpostit în dese rînduri familia la Huşi, iar Ioan Vodă Viteazul a folosit tîrgul Huşi ca tabără pentru adunarea oştirii moldovene în 1574 împotriva hoardelor turco-tătare în lupta de pe Prut de la Roşcani. În timpul domnitorului Ieremia Movilă, în anul 1592, se dă localul curţii domneşti Episcopiei Huşi pe care a înfiinţat-o acest domnitor, şi se înfiinţează şi marca oraşului reprezentînd un scut care are pe el o clopotniţă cu capul de zimbru, stema Moldovei, doi butuci de vie încununaţi deasupra cu rama unei cetăţi medievale din cinci turnuri.

La începutul secolului al XVII-lea Huşul avea circa 1400 de locuitori în vatra tîrgului, iar în jur se găseau 3 sate : Corni, Plopeni şi Broşteni. Din cauza asupririi, populaţia începe să descrească pribegind spre alte locuri, iar episcopia pentru nevoile ei va aduce colonişti străini — bulgari, unguri şi ţigani.

În 1773 locuitorii din satele Plopeni, Răeşti, ca şi de pe moşiile Episcopiei Ghermăneşti, refuză să plătească episcopiei noua taxă de 70 parale de fiecare casă, întrucît ei dăduseră dijma cuvenită. Divanul or-

[28] D. Cantemir — Descrierea Moldovei, Buc. 1959, p. 77.
[29] D. Cantemir — Op. cit. pag. 103.

https://biblioteca-digitala.ro

donă că cine nu va plăti, să se îndatorească către isprăvnicie a lucra 11 zile de clacă. Țăranii aflînd aceasta au alungat cu furcile pe călugării și oamenii episcopiei.

Despre situația grea a locuitorilor orașului și din împrejurimi, aflăm din scrisoarea din 1788 a episcopului Iacob care arăta domnitorului că populația a fugit de două luni din tîrg în partea Cîrligătorii, iar orașul a fost ars și jefuit de bandele turco-tătare, care au intrat în țară pe vremea lui Dumitrașcu Cantacuzino. La cererea sa episcopul Inochentine, dobîndește de la domnitorul Moruzi un hrisov prin care vatra tîrgului Huși devine proprietatea Episcopiei, viața oamenilor devenind și mai grea prin înmulțirea datoriilor ce provocau mari și necontenite conflicte între tîrgoveți și stăpînire. În anul 1809 în Huși a bîntuit ciuma și a pierit multă lume, iar în 1813 o parte a orașului a ars.

În 1824 un grup de mici boieri, printre care Costache Sendrea, Gavril Miloș, Ioan Catană, atîță obștea tîrgoveților să se răscoale împotriva sporirii dărilor către stat și biserică.

Tîrgul Huși cunoaște o dezvoltare mai intensă după anul 1832, cînd prin aplicarea Regulamentului Organic i se atribuie titlul de oraș, iar în 1834 devine capitală de ținut (județ) cu isprăvnicie, judecătorie, eforie și o școală primară. Mutîndu-se reședința administrativă, orașul Huși se dezvoltă tot mai repede prin fluxul de funcționari și dregători domnești.

În preajma furtunosului an, 1848, la Huși au activat revoluționari ca : frații Cuza (Alexandru, Grigore și Dumitru), Mihail Kogălniceanu, Anastasie Panu, Lascar Catargiu, frații Rosetti de la Răducăneni, Nicu Catargiu și alții. Aceștia au făcut parte din conducerea mișcării revoluționare din Moldova, iar după înăbușirea ei, în frunte cu Costache Moruzzi, s-au ascuns la moșia fraților Cuza — proprietatea postelnicului Ioan Cuza — la Barboși. Au fost prinși și expediați spre Măcin, de unde vor reuși să scape, cu ajutorul doamnei Elena Cuza — soția lui Alexandru I. Cuza, fugind la Brașov.

La Huși a activat și un comitet unionist puternic, alcătuit din militanții pașoptiști în frunte cu Alexandru I. Cuza, Mihail Kogălniceanu, Anastasie Panu (fost judecător la Huși și președinte de tribunal), profesorul Ioan Galian de la școala publică și alții.

În lupta pentru cîștigarea independenței României, populația hușeană a participat cu însuflețire la luptele din Balcani și la ajutorarea frontului cu alimente și bani.

La sfîrșitul secolului al XIX-lea apar și la Huși elemente ale relațiilor de producție capitaliste prin deschiderea de ateliere și a unor fabrici mici, de interes local (de bere, tricotaje, dubălării etc.). În anul 1897 Hușul avea o populație de 14.309 suflete, după naționalități majoritatea fiind români, locuind în mahalalele Răești, Plopeni, Broșteni și în vatra tîrgului.

În anul 1912 populația orașului ajunge la 16.754 de locuitori, iar după recensămîntul din decembrie 1918 la 20.913 din care peste 2.000 de flotanți refugiați din cauza primului război mondial.

https://biblioteca-digitala.ro

În anii primului război mondial numeroşi huşeni au participat în campania din 1916—1918, jertfindu-se pentru desăvîrşirea unităţii naţionale. În cinstea lor în parcul din centrul oraşului s-a ridicat prin subscripţie publică în anul 1920 un frumos monument închinat eroilor huşeni. În anul 1919, oraşul a introdus iluminatul electric în locul felinarelor.

Mişcarea muncitorească în oraşul Huşi a cunoscut o înviorare accentuată la începutul secolului al XX-lea odată cu dezvoltarea economică a oraşului. În timpul Congresului de constituire a partidului comunist în mai 1921, socialiştii huşeni trimit o scrisoare în care-şi manifestă adeziunea la crearea partidului şi afilierea lui la Internaţionala a III-a.

În perioada interbelică la Huşi au apărut ziare muncitoreşti precum „Tribuna muncii" — organ al uniunii meseriaşilor, iar în 1935 „Viaţa universitară", care fusese interzisă la Iaşi, dar după trei numere este interzisă şi aici. În 1936 apare ziarul săptămînal „Lumina" condus de D. Florescu, secretar al Organizaţiei P.C.R. După 7 numere a fost suspendat. În 1937 apare ziarul „NU" (nu vrem război, nu vrem fascism). După un an şi şase luni este interzis.

Mişcarea muncitorească din Huşi a fost condusă de militanţi ca: D. Florescu, Gh. Giosanu, V. Galu şi alţii, mare parte din ei în perioada fascizării, pentru activitatea desfăşurată, au fost internaţi în lagăre.

Huşul a dat ţării cîteva personalităţi de mare valoare naţională şi internaţională printre care istoricul Gh. Ghibănescu, dr. D. Bagdasar, R. Cernătescu, Mihai Ralea şi alţii care au dus faima ştiinţei şi culturii româneşti pînă departe.

Privire generală asupra potenţialului economic şi social-cultural, actual. Locuitorii oraşului s-au îndeletnicit, încă din cele mai îndepărtate vremuri, cu o serie de preocupări prilejuite de aşezarea localităţii la întretăierea unor mari drumuri de pe valea Prutului şi Bîrladului, dezvoltîndu-se meşteşugurile, morăritul, viticultura, pomicultura şi creşterea vitelor.

O parte din aceste preocupări se menţin şi astăzi, evoluînd în sensul modernizării lor. În locul comercianţilor şi negustorilor speculanţi de altădată, se practică astăzi un comerţ civilizat, organizat pe baze socialiste, de către O.C.L., Cooperaţia de consum, Cooperaţia meşteşugărească, precum şi de către I.A.S. şi cooperativele agricole, care aprovizionează magazinele şi piaţa oraşului cu diverse produse agroalimentare.

În locul micilor ateliere de meseriaşi, risipite prin tot oraşul, s-au dezvoltat în anii socialismului cîteva întreprinderi şi cooperative meşteşugăreşti locale, care, înzestrate cu maşini şi utilaje moderne, produc bunuri de consum necesare pieţii interne, cît şi externe. Astfel, mărfuri produse de Huşi (vin, butoaie, obiecte din lemn etc.) sînt cunoscute atît în ţară cît şi în U.R.S.S., Republica Federală a Germaniei, Italia, Israel, Olanda, Austria ş.a.

https://biblioteca-digitala.ro

Cea mai importantă unitate economică, Întreprinderea Economică de Industrie Locală Huși a luat ființă la data de 1 iulie 1951 cu denumirea Intreprinderea „21 Decembrie" Huși. La înființare a avut un număr de 87 salariați din care 71 muncitori și 16 personal tehnico-administrativ. Ca sectoare de activitate la înființare a avut o fabrică de cărămidă, cuptor de ars var, un atelier de umplut sifoane, sector agroviticol și 8 unități de morărit. În prezent în cadrul întreprinderii există un număr de 17 secții și ateliere productive cu următoarele profile :

Secția obădărie produce piese din lemn pentru confecționarea căruțelor și lădițe din lemn pentru ambalaj atît pentru piața internă cît și pentru export.

Secția dogărie produce butoaie de stejar de 500 litri și butoaie de fag a 200 litri. Butoaiele de stejar sînt destinate exportului.

Secția tîmplărie binale execută binale, uși, ferestre pentru blocuri și locuințe.

Secția tîmplărie mobilă produce garnituri de mobilă pentru bucătărie tip „Păltiniș", „Sibiu" și „Hușana" acestea din urmă fiind concepute de specialiștii întreprinderii.

Secția fierărie face căruțe și docare.

Secția rotărie execută partea lemnoasă pentru căruțe și lăzi, compartimente pentru diferiți beneficiari din țară.

Secția mecanică execută diferite ansamble și piese metalice pentru întreprinderi republicane, prin cooperarea lucrărilor mecanice și de strungărie, reparații auto pentru parcul propriu și diverse prestări în metalurgie

Secția prefabricate din beton (pavaje, borduri etc.).

Atelierul de tinichigerie — execută diverse lucrări pentru uz casnic ca : uși din tablă pentru sobe, cuptoare țărănești, băițe pentru copii, stropitori pentru grădină și altele cerute de piața locală. Întreprinderea mai este dotată cu ateliere de bobinaj, lăcătușerie, vulcanizare ș.a..

În ultimii ani întreprinderea s-a dezvoltat prin înființarea de noi secții (mobilă și prefabricate) și extinderea secțiilor obădărie mecanică, sifoane etc..

La finele actualului cincinal se prevede o creștere a planului de producție globală cu 113% iar la producția marfă 123% față de realizările anului 1970, întreprinderea avînd largi perspective de dezvoltare.

Întreprinderea de gospodărire a orașului (I.G.O.) completează gama produselor industriale a orașului, producînd confecții, încălțăminte, obiecte metalice și lemnoase pentru construcții de locuințe etc.. Unitatea s-a înființat în august 1957 prin cuplarea întreprinderii comunale și a întreprinderii de localuri și locuințe. De la un număr de 240 salariați în anul 1960, unitatea a ajuns astăzi la un număr de peste 300 salariați, iar producția globală a crescut de la 6 milioane lei în 1957 la 10.906.000 în anul 1971.

https://biblioteca-digitala.ro

O altă unitate economică este Cooperativa „Zorile" care a luat fiinţă în anul 1959 prin unificarea altor trei cooperative mai mici (Progresul, 1 Mai şi Drumul lui Lenin). Cooperativa numără în prezent un total de cca. 320 cooperatori şi salariaţi şi execută o gamă largă de servicii.

Cooperativa s-a dezvoltat continuu, reuşind să-şi îndeplinească sarcinile de plan anuale cu o depăşire ritmică între 15—20%.

Dezvoltarea unităţii a fost orientată către extinderea secţiei de tîmplărie, care în paralel cu producţia de binale şi diverse servicii pentru populaţie, s-a profilat pe o producţie de mobilă la comandă şi serie.

Începînd din anul 1969 şi în mod deosebit în anii 1970 şi 1971 o atenţie deosebită s-a dat activităţii de prestări construcţii, care astăzi deţine ponderea ca volum de plan în raport cu celelalte activităţi din cadrul cooperativei. Ridicată la rangul de şantier în anul 1971, această unitate are perspective şi mai frumoase de dezvoltare în anii următori ai cincinalului, prin extinderea activităţii în sectorul sătesc, unde există cerinţe din partea populaţiei şi a unităţilor socialiste.

În cadrul actualului cincinal, prin reprofilare, secţia de prelucrare a lemnului din Corni se va afirma în producţia pentru export ca unitate distinctă, urmînd a se înfiinţa o altă unitate, separată pentru deservirea populaţiei cu binale şi prestări servicii. În cursul anului 1972 a fost dat în folosinţă complexul din B-dul 1 Mai care asigură condiţii optime de deservire a populaţiei, şi de muncă pentru muncitori şi funcţionari.

Pînă la sfîrşitul anului 1972 în cadrul complexului vor mai fi înfiinţate o unitate de încălţăminte şi o secţie de confecţii, care, la început va lucra pentru deservirea locală şi a unităţilor comerciale interne, urmînd ca începînd din anul 1973 să se profileze pentru producţia de export.

În anii 1973—1975 din investiţii centrale cooperativa urmează să-şi construiască o nouă hală pentru secţia tîmplărie, iar în acelaşi timp din fonduri proprii se vor face o serie de alte amenajări şi construcţii pentru extinderea secţiei de dogărie, plăpumărie, lenjerie, moto etc.

Întreprinderea agricolă de stat Huşi este una din cele mai mari unităţi din ţară producătoare de vinuri nobile de calitate superioară. În anul 1971 producţia de struguri la ha a fost în unele zone (Dobrina, Recea, Huşi) de peste 11.000 kg la ha ceea ce reprezintă adevărate recorduri pentru această zonă viticolă. În acelaşi an, de pe cele peste 1 000 ha cultivate cu viţă de vie, întreprinderea a recoltat 7.560 tone struguri, obţinînd importante beneficii peste plan.

Cooperativa agricolă de producţie Corni — Huşi a luat fiinţă în decembrie 1961 avînd un număr de 555 de familii şi o suprafaţă de 794 ha teren agricol.

Producţia globală a CAP Corni în anul 1971 a fost de aproximativ 10 000 000 lei, iar valoarea proprietăţii obşteşti în acelaşi an fiind de

https://biblioteca-digitala.ro

14.692.003 lei. Unitatea a participat la diferite concursuri de vinuri unde a obținut 7 medalii din care 3 de aur și 4 argint, și mai multe diplome și mențiuni.

Cooperativa agricolă de producție HușI a luat ființă prin unificarea a 3 C.A.P.-uri, la 21 martie 1962, cu suprafața de 1 531 ha și cu un număr de 2 127 familii.

În 1971, averea obștească a ajuns la aproape 20 milioane lei (19 948 000 lei). Sectorul zootehnic cuprinde 691 bovine din care 400 vaci și juninci, 590 capete porcine cu 300 capete porci grași plan de livrare, 50.000 păsări, 630 oi.

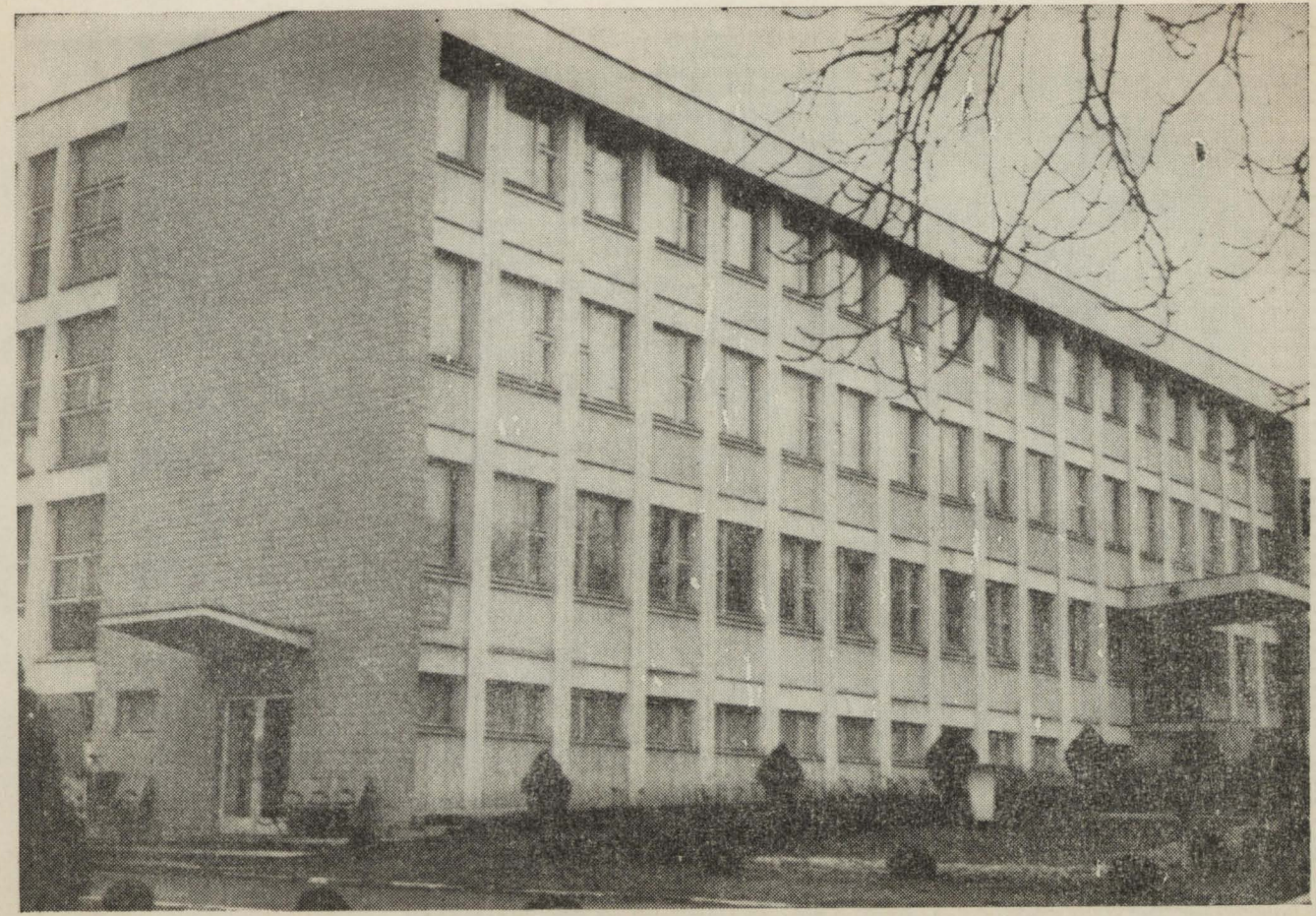
În sectorul producției vegetale, ca urmare a aplicării unor tehnologii de producție moderne, au crescut simțitor producțiile medii la hectar.

În 1971, averea obștească a ajuns la aproape 20 milioane lei. Sectorul zootehnic cuprinde 691 bovine din care 400 vaci și juninci, 590 capete porcine cu 300 capete porci grași plan de livrare, 50.000 păsări, 630 oi.

De la an la an s-au investit fonduri însemnate atît din credite cît și din fonduri proprii pentru construirea de noi adăposturi pentru animale, pentru plantări de viță de vie și mai ales pentru irigații, urmînd ca în 1973 să se irige 250 ha de teren cultivat cu legume și porumb.

În anii actualului cincinal orașul Huși, asemenea tuturor localităților țării, va cunoaște un puternic proces de dezvoltare economică și social-culturală. Vor fi construite în acești ani diferite unități industriale, printre care o fabrică de conserve, o fabrică de încălțăminte, o fabrică de ciorapi, aducțiunea din sursa Prut, precum și alte obiective social-culturale care vor contribui la ridicarea continuă a nivelului material și spiritual al locuitorilor orașului.

https://biblioteca-digitala.ro

Consiliul popular Huși

https://biblioteca-digitala.ro

Complexul meşteşugăresc „Zorile“

https://biblioteca-digitala.ro

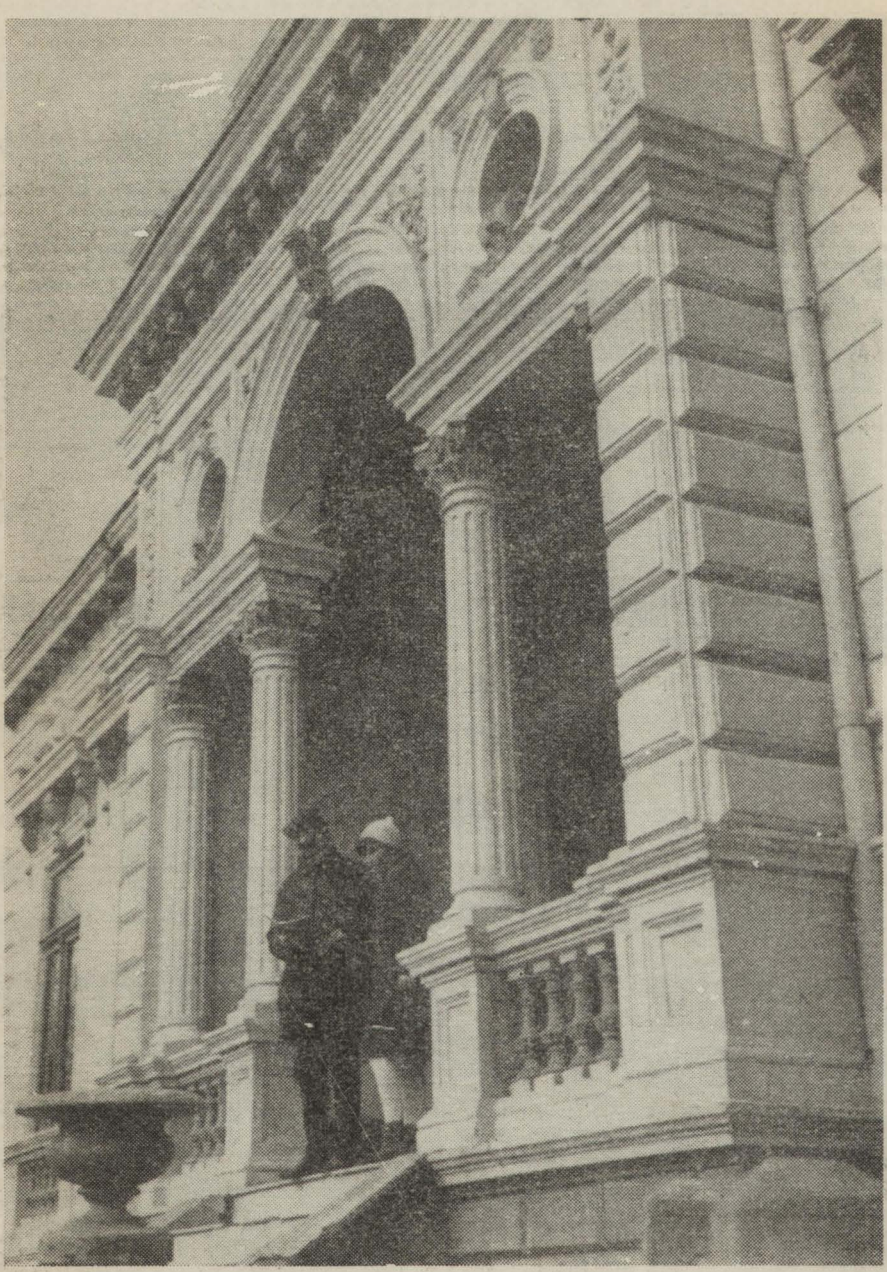

Filiala Huşi a băncii naţionale a R.S.R.

Spitalul unificat Huşi, secţia pediatrie

https://biblioteca-digitala.ro

Biblioteca orășenească Huși

https://biblioteca-digitala.ro

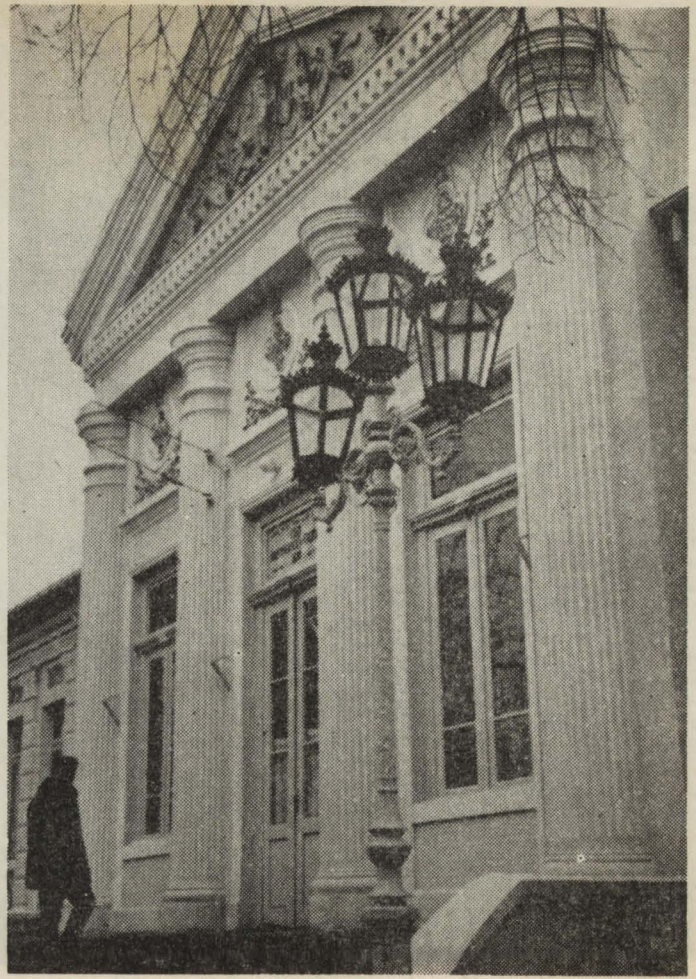
Liceul „Cuza Vodă“ Huși

https://biblioteca-digitala.ro

În drum spre grădiniță — Huși

https://biblioteca-digitala.ro

Casa de cultură Huși

Orașul Negrești

MIRCEA CIUBOTARU

Cadrul istoric-geografic. Orașul Negrești este o veche așezare atestată documentar din secolul al XV-lea. Un document publicat de Gh. Ghibănescu în colecția „Surete și izvoade" vorbește despre un anume Pan Negrilă, dvornic, care complotează împotriva lui Ștefan cel Mare și care este decapitat în 1471 împreună cu alți boieri, după o detențiune de cinci luni (după cronica de la Putna). În capitolul XV al colecției lui Gh. Ghibănescu, Negreștii apar în 1803 în Ocolul „Fundul de jos", unit cu Rediul, iar prin hrisovul domnesc din 26 noiembrie 1845, localitatea este declarată tîrg, dezvoltîndu-se foarte lent timp de peste 130 de ani, cînd, ca urmare a noii împărțiri teritorial-administrative, devine oraș, la 31 mai 1968.

Dintre satele componente, Parpanița datează dinainte de 1763 fiind format din două grupuri de case, Rediu și Parpanița, situate pe partea dreaptă a rîului Stavnic. Numele satului. Căzănești este explicat de localnici după așezarea satului între dealurile care îl înconjoară din toate părțile. Majoritatea sătenilor au fost răzeși.

Satul Glodeni își are numele de la primul locuitor, un anume Glodeanu. Mai aparțin de orașul Negrești satele Valea Mare, Poiana, Cioatele.

Așezare geografică. Orașul Negrești este situat în nord — vestul județului Vaslui, la limita acestuia cu județul Iași. Localitățile vecine sînt comunele Ipatele la nord, Rebricea la nord — vest, Vulturești la sud — vest, Oșești la sud și Todirești la nord — vest.

Orașul se întinde pe ambele maluri ale rîului Bîrlad, cu o extindere mai mare pe malul stîng. Este străbătut de șoseaua națională Vaslui — Buhăiești — Roman, la 35 km. de Vaslui și 54 km. de Roman.

Orașul Negrești este așezat în bazinul hidrografic al rîului Bîrlad, în regiunea deluroasă a Podișului central moldovenesc — dealurile Bîrladului. Altitudinea variază de la 120 m. pe valea Bîrladului pînă la 436 m. (dealul Crăcănata) și 445 m. (dealul Bobeica). În zona orașului,

https://biblioteca-digitala.ro

Bîrladul are o vale asimetrică, malul drept fiind mai jos decît cel stîng. Primăvara, la topirea bruscă a zăpezilor şi în timpul ploilor repezi din mai — iunie, zonele mai joase sînt inundate.

În împrejurimile oraşului se produc alunecări de teren care afectează terenurile agricole, drumul spre satul Frenciugi, case şi biserica veche din satul Prapaniţa. Aceste alunecări favorizează torenţi, a căror acţiune este stăvilită prin arături în direcţia curbelor de nivel, prin plantarea pomilor şi a viţei de vie.

Teritoriul oraşului este străbătut, în primul rînd, de cursul superior al Bîrladului care primeşte ca afluenţi pîrîul Velna, cu izvorul în dealurile comunei Ipatele, pe cursul căruia s-au amenajat patru iazuri piscicole cu o suprafaţă de aproximativ 85 ha, şi rîul Stavnic care izvorăşte din dealurile comunei Voineşti (judeţul Iaşi).

Debitul Bîrladului şi al afluenţilor săi este foarte variabil, inundaţiile alternînd cu scăderi ale apelor care permit trecerea prin albia minoră cu piciorul. Pe teritoriul oraşului mai există iazurile de la Glodeni, Schinaşi şi Valea Mare. Adîncimea pînzei freatice variază între 5—20 m.

Clima este temperat — continentală. Temperaturile medii anuale variază între 9—11°C. Regimul precipitaţiilor este neregulat, de tip continental prezentînd un maximum la sfîrşitul primăverii şi începutul verii (mai — iunie) şi minimum în februarie (geruri aspre fără precipitaţii). Cantitatea medie anuală a precipitaţilor este de 454 mm.

Teritoriul şi populaţia. Oraşul Negreşti are o suprafaţă de 6079 ha. reprenzentînd teritoriul oraşului propriu-zis şi al celor 6 sate componente aflate la o distanţă de centrul oraşului variind între 3—7 km.

Suprafaţa oraşului este de 66 km^2, iar numărul locuitorilor în 1971 era de 6 703, densitatea fiind de 112 locuitori/km^2. S-a constatat o creştere a populaţiei după 1948, cînd oraşul a fost centru de raion (1951—1968), şi o scădere cu 1 000 loc. după reîmpărţirea administrativ-teritorială.

Mortalitatea generală a scăzut treptat în ultimii 15 ani, longevitatea medie ridicîndu-se de la 52 ani în 1957, la 63 ani în 1967.

Deplasări zilnice şi periodice ale locuitorilor se produc spre Vaslui şi Iaşi la şantiere de construcţii, iar un număr de salariaţi din instituţiile fostului raion Negreşti, lucrează la Vaslui.

Economia. În trecut teritoriul Negreştilor era stăpînit de cîţiva boieri, pe moşiile cărora munceau în situaţie de clăcaşi, majoritatea locuitorilor.

În 1864 şi apoi în 1921, au fost împroprietăriţi o parte din ţărani, care în scurt timp au pierdut terenul dat prin împroprietărire din cauza lipsei de unelte, vite de muncă.

Marea majoritate a locuitorilor lucrează astăzi în C.A.P. Negreşti care are o suprafaţă de 3 148 ha. din care suprafaţa agricolă este de 3 148 ha., iar din aceasta 2 471 ha. sînt arabile, 76 ha. sînt plantate cu vii, livezi 77 ha., păşuni 343 ha., şi fîneţe 30 ha.

https://biblioteca-digitala.ro

Suprafaţa terenurilor afectate de inundaţii şi eroziuni este de 1 200 ha., din care pe o suprafaţă de 950 ha. s-au executat lucrări de combaterea eroziunii solului.

Principalele culturi cerealiere sînt : porumbul, grîul, plantele tehnice, sfecla de zahăr, floarea-soarelui, legume şi zarzavaturi, precum şi plante furajere : lucernă şi borceag.

Gradul de mecanizare a lucrărilor agricole este destul de înaintat reprezentînd : 80% la însămînţat, 95% la treierat şi mai puţin la prăşit şi recoltat, adică 20% şi respectiv 40%.

Alături de cultura cerealelor, atît în gospodării personale, cît şi în C.A.P. se practică şi creşterea animalelor : taurine, ovine, păsări, porci etc.

Pe raza oraşului există o însemnată suprafaţă de pădure, care însumează 1 100 ha. al cărui fond forestier este alcătuit în general din foioase. Din suprafaţa totală de pădure, 12 ha. sînt în exploatare (tăiat la ras), 40 ha. planificate pentru curăţat. O parte din masa lemnoasă exploatată este pregătită pentru fabricile de mobilă şi celuloză.

În sectorul industrial, nu putem vorbi de tradiţii. În prezent există o moară cu o capacitate de producţie de aproximativ 8 000 kg. în 24 ore, o brutărie, deservită de 15 salariaţi, cu o capacitate de 3 500 kg. făină în 24 de ore. Prelucrarea unor fructe, a tescovinei şi drojdiei obţinute în procesul vinificaţiei se face la cele trei cazane de ţuică de la Glodeni, Căzăneşti şi Valea Mare.

Menţionăm existenţa unui centru de vinificaţie în oraşul Negreşti, dotat cu instalaţii moderne.

Transporturi. În incinta oraşului, deplasările se fac pe şosele pietruite cu o lungime de 5 km., pe o distanţă de aproximativ 4 km. şosea asfaltată şi pe drumurile de ţară, nepietruite.

Ca mijloace de transport sînt autobuzele, ce fac curse regulate gară—centru. În centrul oraşului există o autohală care deserveşte cursele Vaslui — Gîrbeşti şi Negreşti — Ţibăneşti — Iaşi.

Legătura cu reşedinţa judeţului şi cu alte oraşe apropiate (Iaşi — Roman) se face cu trenul pe calea ferată : Roman — Buhăeşti ; Iaşi — Vaslui — Bucureşti.

Comerţul. Datorită creşterii posibilităţilor de cumpărare ale populaţiei, s-a intensificat schimbul de mărfuri, ceea ce a dus la mărirea unităţilor comerciale care astăzi sînt în număr de 29, cu o suprafaţă de 11 416 m.p. şi cu un volum valoric de 33 490 000 lei în 1971. Numărul salariaţilor din comerţ se ridică la 128.

Există un bîlci anual unde se fac mari schimburi de produse animale, vegetale ş.a. În centrul oraşului se află o piaţă agroalimentară unde îşi desfac surplusul de produse cetăţenii din satele componente ale oraşului şi din împrejurimi.

În sectorul prestări-servicii al cooperativei de consum lucrează 58 salariaţi în douăzeci şi şase de secţii cu o producţie de 1 500 000 lei, la finele anului 1971.

https://biblioteca-digitala.ro

Învățămîntul și cultura. Ocrotirea sănătății. Înainte de 1944, în orașul Negrești exista un singur local de școală, cu două săli de clasă și 4 învățători, unde se învățau 4 clase primare. În satele componente existau școli primare cu un singur învățător în afară de satul Valea Mare unde erau doi învățători. În satul Cioatele nu exista local propriu de școală, învățămîntul desfășurîndu-se într-o casă închiriată.

În centrul orașului Negrești exista „o școală de meserii" care pregătea meseriași: fierari, tîmplari și agricultori. De asemenea exista o grădiniță cu o educatoare, se mai găsea un spital cu un singur medic și două persoane ajutătoare.

În prezent în orașul Negrești există un liceu cu 23 săli de clasă, în care învață un număr de 1 032 elevi, o școală profesională de mecanizatori agricoli cu 8 săli de clasă, la care învață peste 300 de elevi. În celelalte sate componente ale orașului funcționează un număr de 7 școli de cultură generală, cu un număr de 18 săli de clasă, la care învață 616 elevi.

În orașul Negrești, cît și în satele componente funcționează 5 grădinițe, cu un număr de peste 250 de copii, deservite de 7 cadre.

În oraș există o bibliotecă cu peste 40 000 de volume din diferite domenii de activitate, care este deservită de 2 bibliotecari.

Casa de cultură a orașului are o capacitate de 250 de locuri, unde se desfășoară activitatea culturală și tot în incinta acesteia se vizionează filmele programate.

În satul Glodeni există local propriu pentru cămin cultural cu 250 de locuri, iar în celelalte sate componente activitatea culturală se desfășoară în localurile de școală.

Pentru ocrotirea sănătății s-a mărit capacitatea spitalului ajungînd la 232 paturi, un număr de 29 medici, 78 cadre medii sanitare, 46 cadre elementare-sanitare și 30 cadre tehnic-administrative lucrînd pe raza orașului.

S-a construit o policlinică cu 10 cabinete, cu 2 servicii de radiologie și un laborator, deservită de 40 medici și cadre medii sanitare.

Există de asemenea și o circumscripție sanitară încadrată cu 2 medici și 5 cadre medii sanitare. Toate acestea sînt deservite de o stație de salvare dotată cu 11 mașini.

Activitatea edilitară: Din noua arhitectură a orașului se evidențiază sediul Consiliului popular orășenesc, Poșta, clădirea I.R.T.A. S-a mai construit un sediu al cooperativei de consum, al C.A.P., un magazin universal, un complex meșteșugăresc, o stație C.F.R. etc.

Alimentarea populației cu apă se face din fîntîni și în procent foarte mic (locuințele din blocuri) prin canalizare, lungimea rețelei de apă fiind de 2,5 km., față de lungimea străzilor reprezentînd 8%, iar cantitatea de apă distribuită în 24 ore este de 2,2 mii m.c. Rețeaua de canalizare existentă este de 1,5 km, ceea ce reprezintă un procent de 9% față de lungimea străzilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Sistemul de încălzire folosit de populaţie este în majoritatea cazurilor cu lemne prin sobe de zid sau de teracotă şi în mică măsură cu încălzire centrală.

Creşterea nivelului de trai. Numărul salariaţilor este în prezent de 1 300. În cadrul C.A.P. îşi desfăşoară activitatea un număr de 2 ingineri, 2 medici veterinari, precum şi personal mediu care asigură o asistenţă de specialitate corespunzătoare.

În ultimii 3 ani au fost date în folosinţă 50 de case noi construite din fondurile cetăţenilor ; casele construite sînt spaţioase, acoperite cu ţiglă sau tablă.

Ridicarea nivelului de trai se manifestă şi prin cumpărarea în permanenţă de către locuitorii oraşului a unor sortimente tot mai variate de mărfuri din magazinele cooperaţiei de consum. Astfel în anul 1971 au fost desfăcute mărfuri către populaţie în valoare de peste 33 490 000 lei în 29 unităţi cu 11 416 m.p. şi 128 salariaţi.

Veniturile populaţiei se realizează ca urmare a efectuării numărului de zile muncă la C.A.P. şi retribuirea pentru aceasta, care se face trimestrial.

În ultimii ani în oraşul Negreşti s-a construit un magazin universal, un complex de deservire a populaţiei şi o anexă la liceul din Negreşti, cu 8 săli de clasă.

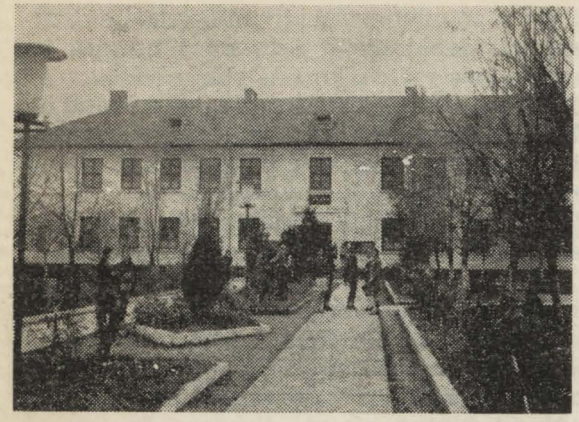
Din contribuţia voluntară a locuitorilor s-a construit căminul cultural din satul Glodeni, şcoala din satele Cioatele, Valea Mare, Parpaniţa şi oraşul Negreşti. Oraşul dispune de un stadion, 3 terenuri de volei, un teren de handbal.

Perspective de dezvoltare în anii 1971—1975. Pentru următorii ani pe raza oraşului Negreşti, se vor realiza următoarele obiective :

— Atelierul mecanic al industriei locale ;
— O secţie de ţesut covoare orientale ;
— O secţie de prefabricate a industriei locale ;
— O staţie de transformare de 110/20/04 kw. ;
— un complex intercooperatist de creştere industrială vaci de lapte ;
— Un complex al cooperaţiei meşteşugăreşti ;
— Un local de şcoală cu 16 săli de clasă ;
— Un local de şcoală cu 2 săli de clasă în satul Poiana ;
— Electrificarea satului Cioatele.

Asemenea atîtor alte localităţi, angajate în ritmul nou al transformărilor socialiste, tînărul oraş Negreşti este beneficiarul politicii înţelepte a partidului de ridicare la o viaţă nouă, dinamică, a tuturor zonelor ţării oferind prin aceasta posibilităţi de muncă şi viaţă fericită pentru toţi cetăţenii.

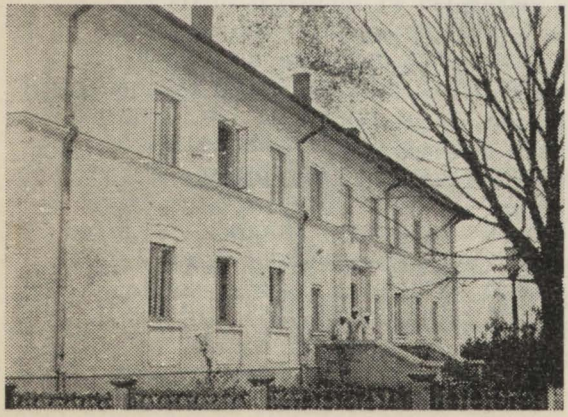
https://biblioteca-digitala.ro

Liceul din oraşul Negreşti

Casa de cultură Negreşti

Maternitatea din oraşul Negreşti

https://biblioteca-digitala.ro

CAPITOLUL VII

SCHIŢE MONOGRAFICE ALE COMUNELOR

COSTICĂ-IOAN GÎRNEAŢĂ

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Albeşti

Centru de comună — Albeşti.
Sate componente — Corni—Albeşti, Crasna, Gura Albeşti.
Locuitori — 4 368.
Suprafaţa — 4 386 ha.
Vecinii — La nord com. Olteneşti, la est com. Hoceni şi Vutcani, la sud com. Roşieşti, la vest com. Costeşti şi Deleni

Situată în partea centrală a judeţului Vaslui, com. Albeşti are un relief deluros şi zone de şes pe lîngă albia rîului Bîrlad şi a pîrîului Crăsniţa.

Date istorice: Sate vechi de răzeşi, Corni—Albeşti şi Albeşti s-au format în cursul sec. XV. Denumirea lor se presupune că vine de la nume de locuitori (Albescu, Corneanu) sau de la o fostă pădure de corn. Satul Gura Albeşti, s-a format mai tîrziu, în jurul anului 1800, iar satul Crasna datează din perioada 1890—1900, după înfiinţarea căii ferate Bîrlad—Iaşi. Între Crasna şi Gura Albeşti se spune că a existat un han numit Rateş, iar între acest han şi gara Roşieşti ar fi existat Vadul Docolina aproape de podul Doamnei, unde a fost anunţat Petru Rareş că a fost ales domnitor al Moldovei.

Date economice: Primele C.A.P.-uri, Corni şi Albeşti, s-au înfiinţat în 1950. În anul 1964 s-au unificat într-o singură unitate, care în prezent are 1 616 familii şi o suprafaţă de 3 231 ha. din care 2 406 ha teren arabil, 161 ha. vii etc. C.A.P. Albeşti este profilată pe cultura mare (cereale, plante tehnice, în special tutunul) şi zootehnie. Sectorul zootehnic cuprinde : 907 capete vite, 533 porci şi 963 oi. Ca unităţi industriale sînt : o moară ţărănească şi un centru de vinificaţie cu o producţie de 32 vagoane vin anual. Unităţile comerciale din comună (două magazine universale, două prăvălii sătesti şi 3 unităţi de alimentaţie publică), asigură un volum de desfacere de 6 433 000 lei anual. În cadrul cooperaţiei de consum mai funcţionează 12 unităţi de prestări servicii.

---

* La elaborarea schiţelor monografice ale comunelor o contribuţie importantă şi-au adus-o directorii căminelor culturale cărora le mulţumim pe această cale.

https://biblioteca-digitala.ro

Date social-culturale. Pentru asistența sanitară în comună există un dispensar uman, un punct sanitar și un punct farmaceutic, unități deservite de un medic și 6 cadre sanitare.

Pentru desfășurarea procesului de învățămînt, elevii au la dispoziție 16 săli de clasă și sînt instruiți de 35 cadre didactice.

Pe raza comunei funcționează două cămine culturale (construite în anii 1950—1952), biblioteca comunală din Albești cu o secție de împrumut în satul Corni, și două cinematografe sătești.

Comuna Alexandru Vlahuță

Centru de comună — Alexandru Vlahuță.

Sate componente — Buda, Ghicani, Ibănești, Mînzați, Morăreni, Puțu Olarului.

Locuitori — 4 993.

Suprafață — 8 358 ha.

Vecini — La nord se mărginește cu com. Poienești, la nord-est cu com. Bogdana, la est cu com. Bogdănița, la sud cu com. Băcani, la sud-vest cu com. Pogana, iar la vest cu com. Iana și Ghergheşti.

Situată în zona central-vestică a județului Vaslui, comuna Alexandru Vlahuță din punct de vedere geografic face parte din zona Dealurilor Bîrladului și prezintă un relief foarte accidentat cu zone care prezintă dese alunecări de teren. Rețeaua hidrografică este formată de pîrîul Simila și afluenții săi, care primăvara au un debit torențial.

Date istorice: Despre istoricul satelor componente se cunosc puține informații. Localitățile s-au format în jurul unor proprietăți boierești, locuitorii fiind țărani iobagi, cum a fost cazul satului Pătrășcani, format din locuitori aduși de boierul Pătrășcanu. Actuala denumire a comunei s-a dat după numele scriitorului Alexandru Vlahuță, născut pe aceste meleaguri.

Date economice: Pe raza comunei funcționează două C.A.P.-uri — Alexandru Vlahuță și Ibănești — și o fermă aparținînd de I.A.S. Bîrlad. Cele două C.A.P.-uri cuprind 1 466 familii și au o suprafață de 4 746 ha., din care 3 584 ha. teren arabil. Cele două unități sînt profilate pe agricultură și zootehnie. Sectorul zootehnic cuprinde 612 capete vite, 379 porci și 3 760 oi. Pe teritoriul comunei mai există o unitate a I.A.S. „Piscicola" Iași, care are două iazuri cu o suprafață de 35 ha. Ca unități industriale menționăm: stațiunea de mecanizare a agriculturii, o secție vinalcool cu o capacitate de 20 vagoane și trei mori țărănești. Rețeaua comercială cuprinde cinci magazine, două bufete și două ateliere, care asigură anual un volum de desfacere de 7 milioane lei.

https://biblioteca-digitala.ro

Date social-culturale: Pentru cei 1 100 elevi, în comună funcţionează o şcoală generală de 10 ani, 4 şcoli cl. I—VIII, 3 şcoli cu cl. I—IV, şi 5 grădiniţe de copii, unităţi care sînt încadrate cu 62 cadre didactice.

Asistenţă sanitară se face prin circumscripţia sanitară încadrată cu 2 medici şi 12 cadre sanitare.

Căminul cultural din comună are o sală de spectacole cu 300 locuri, o bibliotecă cu 14 250 volume şi două aparate de proiecţie.

Vizitatorii comunei pot vedea monumentul scriitorului Alexandru Vlahuţă, ridicat pe locul casei părinteşti şi biserica din satul Mînzaţi.

Pe teritoriul satului Mînzaţi s-a descoperit un schelet de mamifer uriaş (Dinotherum Gigantissimum), unul din cele mai mari şi mai complete schelete de animal preistoric, care în prezent se află în muzeul „Grigore Antipa" Bucureşti.

Comuna Arsura

Centru de comună — Arsura.
Sate componente — Fundătura, Pîhneşti, Mihail Kogălniceanu.
Locuitori — 3 403.
Suprafaţa — 4 221 ha.

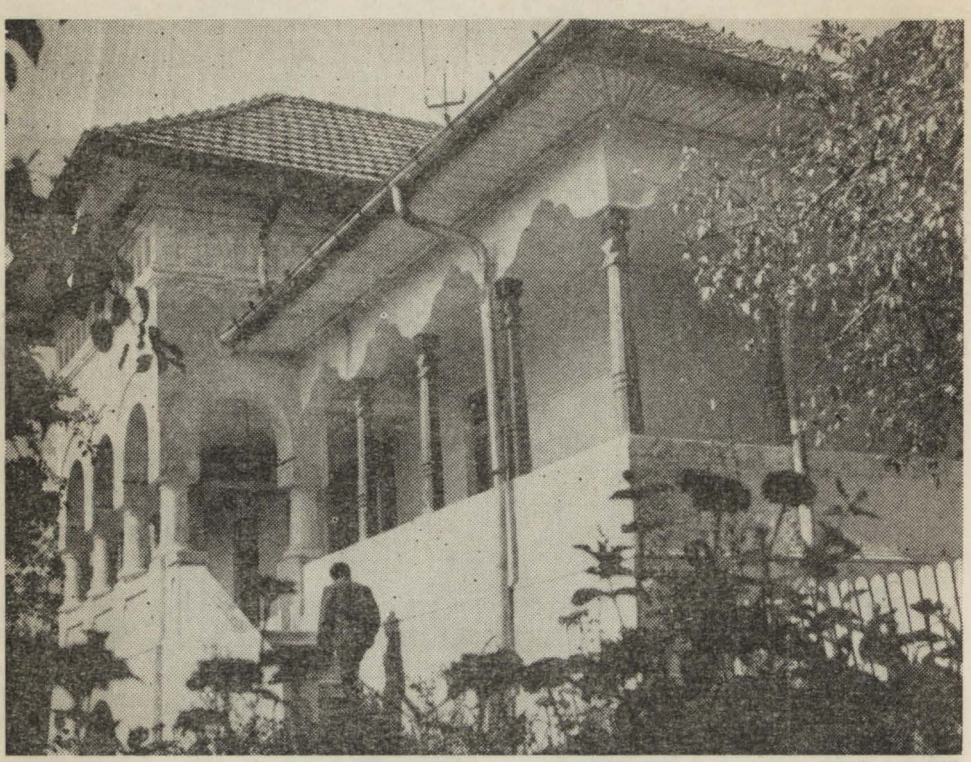
Vecini: La nord se învecinează cu com. Cozmeşti din jud. Iaşi, la est cu com. Drînceni, la sud cu com. Duda-Epureni, iar la vest cu com. Buneşti-Avereşti.

Situată în partea de nord a jud. Vaslui, com. Arsura este aşezată în partea de est a dealului Lohan, din Podişul Moldovei, avînd un relief caracteristic regiunii de deal.

Date istorice: Din datele arheologice reiese că aceste locuri au fost populate încă din epoca neolitică, dovadă fiind resturile de ceramică găsite la locul „Mogoşeşti" din partea de nord a Arsurei. Satele actuale, ca şi altele care au dispărut (Ghidişeni, Scrivuleni, Vărăria, Mogoşeşti) sînt localităţi vechi, unele chiar din sec. XIII, după cum afirmă legendele din bătrîni.

Date economice: De la prima întovărăşire agricolă înfiinţată în 1953, procesul de cooperativizare a avut un drum ascendent, terminat în 1963, prin unificarea într-o singură cooperativă a întregii populaţii a comunei. Cele 1 239 de familii înscrise în C.A.P. Arsura lucrează suprafaţa de 2 588 ha, din care 2 094 teren arabil, 142 ha vie, 47 ha livezi, etc. Ramurile de producţie mai importante sînt: cultura cerealelor, a plantelor tehnice, legumicultura, viticultura şi creşterea animalelor. Sectorul zootehnic s-a profilat pe creşterea porcilor (958 capete) şi a oilor (1 584).

https://biblioteca-digitala.ro

Sediul C.A.P. Arsura

Comerțul în comună este asigurat de unități ale cooperației de consum și se compune din 3 prăvălii sătești, un magazin universal, 3 unități de alimentație publică. De asemenea pe raza comunei există 7 ateliere meșteșugărești și o moară țărănească.

Date social-culturale : O școală cu cl. I—X, două școli cu cl. I—VIII și o școală cu cl. I—IV asigură educarea celor peste 560 elevi, iar trei grădinițe de copii deschid la 90 copii preșcolari primele file ale cunoașterii.

Asistența sanitară este asigurată de un dispensar deservit de un medic și 5 cadre sanitare. În comună mai funcționează un punct sanitar și două puncte farmaceutice.

Activitățile cultural-educative se desfășoară în cadrul a trei cămine culturale, o bibliotecă comunală și trei aparate de cinema.

Comuna Arsura electrificată din 1960 își schimbă mereu înfățișarea. S-au construit : sediul Consiliului popular, sediul C.A.P., o baie, 4 școli, o casă de apă etc.

https://biblioteca-digitala.ro

Creșterea nivelului de trai este ilustrată și de cele 500 aparate de radio, 100 televizoare, numeroase garnituri de mobilă, aparate casnice, etc., care întregesc astăzi inventarul gospodăriilor țăranilor cooperatori.

Comuna Banca

Centru de comună — Gara Banca.

Sate componente — Banca, Ghermănești, Micleşti, Mitoc, Satul Nou, Sălcioara, Sîrbi, Stoișești, Strîmtura-Mitoc, Țifu, 30 Decembrie.

Locuitori — 6 795

Suprafața — 10.656 ha.

Vecini — La nord com. Viișoara, la nord-vest com. Costești, la vest com. Bogdănești, la sud com. Zorleni și la est com. Șuletea.

Comuna Banca, situată în partea de sud a jud. Vaslui, are un relief deluros, caracteristic acestei zone. Teritoriul comunei este străbătut de rîul Bîrlad și pîraiele Bahnari, Ghermănești, Banca, Stoeșești, Chițcani și Pîrvești-Mitoc. În văile acestora, terenul este bun pentru agricultură dar este supus inundațiilor, în perioade ale anului cu precipitații abundente. Fiind așezată de-a lungul căii ferate Iași—București și a drumului național care face legătura între aceste orașe, locuitorii au legături lesnicioase cu municipiul Bîrlad și cu orașul Vaslui, reședința județului.

Date istorice : Satele comunei, ca vechime, se împart în două categorii : Banca, Stoiești, Țifu, Ghermănești, Micleşti, Sîrbi și Mitoc sînt localități care apar aproximativ în sec. XVIII iar restul după anul 1945, cînd prin împroprietărirea locuitorilor s-au format noi așezări.

Referitor la denumirea satelor, se cunosc numai două cazuri. Denumirea satului Sîrbi, se presupune că ar proveni de la numele unui boier Sîrbu, care a avut moșia pe aceste locuri, iar satului Stoișești îi provine numele de la un anume Stoeșescu, venit împreună cu alți locuitori, din părțile Moldovei de Sus.

Înainte de 1944, majoritatea locuitorilor erau clăcași, lipsiți de pămînt, care lucrau pe moșia Zorleni, domeniul Coroanei și pe moșiile proprietarilor locali Pastia, Perticari, Sava, etc.

Din istoria comunei merită să fie menționată lupta continuă a țăranilor pentru pămînt. Astfel se cunoaște conflictul avut cu prefectul de Fălciu, în anul 1893, locuitorii satului Țifu și participarea țăranilor la marea răscoală din 1907, cînd locuitorii comunei uniți cu cei din satul Dodești, com. Viișoara au devastat rateșul din satul Stoiești.

https://biblioteca-digitala.ro

Date economice: Pe raza comunei există 3 C.A.P.-uri, dintre care C.A.P. Sîrbi s-a înființat în 1949, C.A.P. Banca în anul 1950 și C.A.P. Stoiești în anul 1959. Principalele activități ale membrilor cooperatori sînt cultura cerealelor, viticultura și pomicultura, legumicultura și zootehnia.

În cadrul C.A.P. Banca, cele 1 007 familii, lucrează o suprafață de 2 777 ha. din care 2 055 ha. teren arabil, averea cooperativei ridicîndu-se în 1971, la 6.910.000 lei.

Cele 294 familii din cadrul C.A.P. Sîrbi, lucrează o suprafață de 1 331 ha. din care 932 ha. teren arabil, reușind ca în anul 1971 să ridice averea obștească la 3.800.000 lei.

Al treilea C.A.P. din comună, C.A.P. Stoiești, cuprinde 751 familii, care lucrează o suprafață de 1 789 ha. din care 1 464 ha. teren arabil. La sfîrșitul anului 1971, averea cooperativei s-a ridicat la 6.800.000 lei. În toate cele trei C.A.P.-uri anual se cultivă 1 500 ha. cu cereale, 1 820 ha. porumb, sectorul viti-pomicol ocupă 361 ha., etc. O importanță deosebită se acordă sectorului zootehnic. La sfîrșitul anului 1970, în cooperativele din comună erau 1 066 bovine, 434 porcine și 3 850 oi.

Pe lîngă agricultură, foarte mulți locuitori se ocupă cu diferite meserii din care menționăm : dulgheria, croitoria, cojocăria, tîmplăria, ș.a. Comerțul în comună este asigurat de 8 unități ale cooperației de consum, 6 bufete și un camping pe șoseaua națională Vaslui—Bîrlad, în dreptul satului Mitoc. Volumul desfacerii de mărfuri, realizat în anul 1971, este de 7.750.000 lei.

Ca unități neagricole sînt trei mori țărănești, cu o capacitate de producție de 10 tone în 24 ore, o bază de recepție și un modern centru de vinificație.

În ultimii ani pe raza comunei s-au construit o serie de obiective edilitar-gospodărești și social-culturale din care menționăm : sediul Consiliului popular comunal, școli și grădinițe, cămin cultural, o casă de naștere, centrul de vinificație, etc.

Date social-culturale: Rețeaua școlilor din comună cuprinde 6 școli generale și 5 școli cu cl. I—IV, în care învață peste 1 400 elevi. De asemenea pe raza comunei funcționează 6 grădinițe de copii în care sînt cuprinși peste 300 de preșcolari. Asistența sanitară este asigurată de un dispensar medical și o casă de nașteri, în care lucrează 2 medici și 10 cadre sanitare.

Viața culturală a comunei se desfășoară în cadrul a două cămine culturale pe lîngă care funcționează biblioteca. Patru cinematografe sătești, pe bandă îngustă, asigură locuitorilor din toate satele componente, posibilitatea vizionării de filme documentare și artistice.

Comuna Banca, comună mare, se întinde pe o suprafață de peste 7 200 ha. Fiind în apropierea municipiului Bîrlad, viața locuitorilor este legată de această localitate în școlile și întreprinderile căreia învață și lucrează mulți locuitori ai săi.

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Băcani

Centru de comună — Băcani
Sate componente — Bălțăteni, Drujești, Suseni, Vulpășeni
Locuitori — 3 253
Suprafața — 3 219 ha.

Vecini — La nord-est se învecinează cu com. Bogdăniţa şi Bogdăneşti, la est cu com. Zorleni, la sud cu municipiul Bîrlad, la vest cu com. Perieni, iar la nord-vest cu com. Alexandru Vlahuţă.

Relieful comunei este caracteristic regiunii de deal. Comuna este străbătută de valea pîrîului Simila care traversează de la nord spre sud.

Date istorice: Satele comunei s-au format pe moşia boierilor Pălădeşti. Satul Bălţăteni s-a format în anul 1890 din ţăranii fără pămînt din localităţile învecinate. Denumirea satului Drujeşti provine de la un vechil al moşierului, Drujescu, şi s-a format din clăcaşi mutaţi de moşier pe o coastă de deal, la punctul „Fîntînari". Satele, cu excepţia satului Bălţăteni, sînt localităţi care s-au format în sec. XVIII—XIX, dar au devenit mai populate după împroprietărirea din 1864.

Date economice: Principala ocupaţie a locuitorilor, agricultura, se desfăşoară în cadrul C.A.P. Băcani, unitate înfiinţată în anul 1949. Dacă la înfiinţare erau înscrise numai 49 de familii, în prezent în cooperativă lucrează 961 de familii care au în proprietate colectivă 2 255 ha., din care 1 829 ha. teren arabil. Principalele sectoare de activitate sînt : cerealier, ferma zootehnică şi ferma hortiviticolă. Pe raza comunei mai există o fermă I.A.S. iar ca unitate neagricolă o moară recent dată în folosinţă. Deşi necesităţile principale de aprovizionare cu mărfuri sînt satisfăcute din municipiul Bîrlad, care se află la cca. 10 km., pe raza comunei funcţionează 6 unităţi comerciale ale cooperaţiei de consum şi 3 unităţi de prestări servicii. O parte din locuitorii comunei, calificaţi la locul de muncă sau prin şcoli profesionale, lucrează în întreprinderile din Bîrlad.

Date social-culturale: Reţeaua şcolară, formată din 3 şcoli de 4 ani şi 2 şcoli de 10 ani, cuprinde 33 de clase, cu 44 cadre didactice şi 697 elevi. Toate şcolile au condiţii bune de desfăşurare a procesului de învăţămînt (săli de clasă spaţioase, mobilier, material didactic corespunzător). Pentru cei 160 copii preşcolari, funcţionează 4 grădiniţe de copii.

Ocrotirea sănătăţii este asigurată de un dispensar bine utilat, ce cuprinde un staţionar pentru copii şi o casă de naşteri. Acesta este deservit de 12 cadre sanitare, 3 infirmiere.

Căminul cultural care are o sală de spectacole, bibliotecă, sală de lectură, cinematograf cu 400 locuri, atrage la activităţile sale marea majoritate a populaţiei comunei.

https://biblioteca-digitala.ro

Schimbările profunde survenite în viața locuitorilor se remarcă în toate aspectele activității lor. În comună, o casă nouă, garnituri de mobilă, diferite aparate de uz casnic, televizoare, motorete, etc., sînt lucruri cotidiene, care nu mai miră pe nimeni. Acestea, cu anii ce vin se vor înmulți, se vor răsfrînge asupra felului de a fi și a gîndi al țăranilor cooperatori, va crește nivelul de trai și de cunoaștere.

Comuna Băcești

Centru de comună — Băcești
Sate componente — Armășeni, Băbușa, Păltiniș, Țibănești Buhlii, Vovriești.
Locuitori — 4 502
Suprafața — 4 785 ha.

Vecinii — la nord se învecinează cu jud. Iași, la est cu com Dumești, la sud cu com. Gîrceni și la vest cu jud. Neamț. Situată la extremitatea nord-vestică a jud. Vaslui, com. Băcești este așezată la confluența rîului Bîrlad cu pîraiele Crăiasa și Gîrbovăț, prezentînd un relief deluros, cu șesuri numai în văile apelor arătate mai sus.

Date istorice — Cel mai vechi sat se presupune a fi Ezerul (în prezent contopit cu Băcești) format în jurul anului 1242. Satele Băbușa și Armășeni sînt sate de răzeși formate în a doua jumătate a sec. XV, prin dăruirile pe care Domnul Ștefan cel Mare le-a făcut unor oșteni remarcați în lupte. Celelalte localități s-au format mai tîrziu avînd ca nucleu țăranii clăcași, lipsiți de pămînt și implicit la voința proprietarilor.

Tîrgul Băcești, sediul comunei, s-a înființat în 1844 prin actul de constituire dat de Divanul Apelativ al Țării de Sus din Iași, la 2 dec. 1844, prin care se accepta deschiderea de prăvălii pe locuri neocupate de dughenele boierești. În trecut o mare parte din suprafața comunei era în proprietatea Eforiei Spitalului Sf. Spiridon din Iași.

Date economice — Prima cooperativă agricolă s-a înființat în 1950, în satul Vovriești. În 1962, cînd toți locuitorii erau membri cooperatori, existau 5 C.A.P.-uri, ca în anul următor, acestea se unesc și formează C.A.P. Băcești, unitate care în prezent cuprinde 1 312 familii cu o suprafață de 2 320 ha. din care 1 762 ha. teren arabil, 55 ha. vii, 127 ha. livezi, etc. Sectorul zootehnic al cooperativei are 461 dovine, 378 porcine, 1 851 ovine. În afară de acest sector, C.A.P.-ul mai este profilat și pe cultura mare (în special grîu și porumb) și sectorul pomiviticol. Ca unități industriale, pe teritoriul comunei există un centru de vinificație, o brutărie cu o capacitate de 3 000 kg în 24 ore și o stațiune de mecanizare a agriculturii. Comerțul este asigurat de unități specializate, ca magazine universale, cofetării, restaurant, bufete, prăvălii sătești, etc. Pen-

https://biblioteca-digitala.ro

tru deservirea populaţiei funcţionează 23 secţii de prestări servicii. În comună mai funcţionează o agenţie C.E.C., Staţie C.F.R., oficiul P.T.T.R. care deservesc locuitorii comunei şi din comunele învecinate.

Date social-culturale: Reţeaua şcolilor este formată dintr-o şcoală generală de 10 ani, 6 şcoli de 4 ani şi 3 grădiniţe de copii, în care funcţionează 36 cadre didactice şi învaţă 745 elevi cl. I—X şi 80 preşcolari.

Ocrotirea sănătăţii este asigurată de un spital construit la începutul sec. XX, un dispensar uman şi o farmacie. În cadrul acestor unităţi lucrează 10 cadre de specialitate, 29 de cadre medii şi peste 60 cadre administrative şi sanitare ajutătoare. Dispensarul veterinar din comună, încadrat cu trei cadre de specialitate are un local tip corespunzător.

La centrul de comună funcţionează căminul cultural şi cinematograful. În satele componente (localităţi mici) se deplasează caravana cinematografică pentru a prezenta filme. Comuna este electrificată şi radioficată, avînd în prezent 251 aparate de radio, 682 difuzoare şi 67 televizoare.

Comuna Băceşti, situată pe linia ferată Buhăeşti—Roman, s-a făcut propunerea să devină în viitor comună urbană.

Comuna Bălteni

Centru de comună — Bălteni
Sate componente — Bălteni-Deal, Chetreşti.
Locuitori — 2 271
Suprafaţa — 3 409 ha.

Vecinii — Se învecinează cu com. Ştefan cel Mare la nord, cu com. Laza la est, sud şi sud-vest şi cu com. Deleşti la vest.

Situată în partea centrală a judeţului, la cîţiva km. nord-vest de oraşul Vaslui, comuna Bălteni este una din comunele mici ca suprafaţă şi număr de locuitori. Ea prezintă un relief variat din care se remarcă o mare zonă de pădure.

Date istorice. — Satele componente au fost tot timpul sate de clăcaşi care munceau pămînturile boierilor (Bălteni, Bălteni-Deal) sau sate de mici răzeşi (Chetreşti), care cu atelaje puţine munceau din greu pentru cîştigarea hranei. Aparţinînd de diferite comune, în 1946 se formează ca comună separată. Situaţia grea a ţăranilor a persistat pînă în 1944 cînd prin împroprietărire şi-au schimbat radical situaţia. Conştienţi de importanţa coperativizării agriculturii locuitorii comunei înfiinţează, în 1949, una din primele cooperative, care însuma la început 40 de familii cu o suprafaţă de 70 ha.

Date economice. În prezent, C.A.P. Bălteni, format din 877 familii, cuprinde o suprafaţă de 1 824 ha din care : 1 366 teren arabil. Coope-

https://biblioteca-digitala.ro

rativa este profilată pe sectorul vegetal (venit în 1971 de 2.250.000 lei), zootehnic (venit de 1.417.000 lei) și vitipomicol și legumicol (1.100.000 lei venit anual). Sectorul zootehnic cuprinde 567 capete de vite și 411 porci. Ca unitate industrială în comună funcționează o moară țărănească. Unități comerciale în comună sînt în număr de 4 (3 magazine mixte și un bufet).

Date social-economice. Rețeaua școlară cuprinde 4 școli cu 5 localuri în care învață 269 elevi, îndrumați de 18 cadre didactice.

Asistența sanitară este asigurată de dispensarul uman, o casă de nașteri și o farmacie, unități deservite de un medic și 5 cadre sanitare medii.

În comună funcționează 3 cămine culturale și o bibliotecă comunală cu peste 7 500 volume. Periodic în toate satele comunei se prezintă spectacole de film. Toate localitățile componente sînt electrificate și radioficate.

Comuna Berezeni

Centru de comună — Berezeni
Sate componente — Mușata, Rînceni, Satu Nou, Stuhuleț.
Locuitori — 7 561
Suprafața — 12 206 ha.

Vecini. — Se învecinează la nord cu comuna Hurdugi, la nord-est cu com. Vetrișoaia, la est cu rîul Prut, la sud cu com. Fălciu, iar la vest cu com. Vutcani. Relieful este în majoritate cîmpie. Porțiuni de deal sînt în partea de vest a comunei acolo unde valea Prutului se întîlnește cu dealurile Bîrladului.

Date istorice: În legătură cu denumirea comunei Berezeni, circulă legenda din bătrîni că așezarea ar fi fost înființată de înfrînții lui Napoleon Bonaparte în 1812 în lupta de la Berezina. Într-adevăr satul s-a înființat la începutul sec. al XIX-lea în jurul Vicolenilor, așezare care datează de la începutul sec. al XVIII-lea, de pe vremea lui Dimitrie Cantemir, din locuitori veniți din partea Vrancei.

Date economice: Ocupația de bază a locuitorilor pînă la 1900 era creșterea vitelor. După acest an cultura cerealelor a trecut pe primul loc. Se mai menținea creșterea oilor de rasă țurcană bune pentru pielicele și lapte. În comună au luat ființă două C.A.P.-uri, (Berezeni și Rînceni), în 1950. Acestea au în prezent 2 143 familii și dețin suprafața de 6 885 ha. din care 5 438 ha. teren arabil. În activitatea C.A.P.-urilor o pondere importantă o deține cultura cerealelor, legumicultura, sectorul zootehnic și pomiviticol. În sectorul zootehnic sînt cuprinse 1 628 capete vite, 1 073 porci, 6 195 oi. Sistemul de hidroameliorațiuni Albița — Fălciu cuprinde și com. Berezeni, creînd condiții foarte bune de creștere a eficienței pro-

https://biblioteca-digitala.ro

Bucuria împlinirii

ducției agricole. Comuna dispune de două mori țărănești, una în satul Berezeni (cu pietre) și una cu valțuri în satul Rînceni. Aprovizionarea populației se face prin 3 magazine mixte și o prăvălie sătească. Pe lîngă cooperativa de consum, funcționează secții de prestări servicii ca : croitorie, cizmărie, cojocărie, unități deservite de personal calificat. În anul 1970, în comună s-a construit un centru de vinificație cu o capacitate de depozitare de 175 vagoane.

Date social-culturale : În comună toate satele dispun de localuri proprii de școli, construite în anii socialismului, în care activează 60 de cadre didactice. Comuna este complet electrificată și radioficată și dispune de 1 246 aparate de radio, 288 difuzoare. În anul 1967 s-a dat în folosință un dispensar veterinar modern, dotat cu aparatură, medicamente și 7 cadre specializate. Ca unități de ocrotire a sănătății există un dispensar uman și două case de nașteri, deservite de 1 medic și 5 cadre sanitare cu studii medii. Două cămine culturale, două biblioteci și două cinematografe sătești asigură răspîndirea culturii în rîndul locuitorilor comunei.

Comuna, fiind așezată pe șoseaua Huși—Fălciu—Bîrlad, este deservită de curse regulate de autobuze I.R.T.A.

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Blăgeşti

Centru de comună — Blăgeşti
Sate componente — Igeşti, Sipeni
Locuitori — 3 697
Suprafaţa — 4 872 ha.
Vecini — La nord şi est com. Murgeni, la vest comuna Măluşteni, iar la sud şi sud-vest jud. Galaţi.

Relieful comunei este caracteristic regiunii de deal. Satele Blăgeşti şi Igeşti sînt aşezate pe versanţii a două dealuri ce stau faţă în faţă, iar printre ele trece pîrîul Lişcov. Altitudinea comunei nu depăşeşte 200 m. (Excepţie face dealul Sipeni care are 255 m.). Pantele pînă la 5% sînt lipsite de degradări de teren, ceea ce face ca teritoriul comunei să fie foarte bun pentru agricultură.

Date istorice: Localităţile comunei Blăgeşti sînt aşezări vechi. Localnicii spun că s-ar fi format în timpul domniei lui Ştefan cel Mare, cînd în urma bătăliilor din 1475—1476 oşteni moldoveni remarcaţi în lupte au fost răsplătiţi cu pămînt pe aceste locuri. De-a lungul timpului în urma constituirii localităţilor şi ca urmare a unor modificări în structura socială au apărut o serie de moşii, ai căror proprietari (Blaga Crezamu, Igescu şi Sipu) au dat numele celor trei sate : Blăgeşti, Igeşti şi Sipeni.

Date economice: Primul C.A.P. din comună s-a înfiinţat în anul 1956, în satul Igeşti, în care lucrau 200 de familii. În anul 1959 se mai înfiinţează cîte o cooperativă în satele Blăgeşti şi Sipeni. Toate acestea se unifică în anul 1962. Cele 1 226 familii membre ale C.A.P.-ului, lucrează în comun suprafaţa de 3 926 ha. Din această suprafaţă, 2 583 ha. este teren arabil, 281 ha. vii, 709 ha. păşune, 91 ha. pădure etc. Datorită muncii oamenilor şi a unei bune organizări, averea obştească a crescut de la 7 milioane în 1962, la 14 milioane în 1971. Principalele activităţi din cooperativă sînt : cultura cerealelor, viticultura şi zootehnia. Fiind izolată de localităţile urbane, necesităţile de aprovizionare ale populaţiei sînt satisfăcute de magazinele din comună şi de cele din comuna învecinată — Murgeni. Pe teritoriul comunei funcţionează un magazin alimentar şi un magazin universal în satul de reşedinţă şi cîte un magazin sătesc în celelalte sate componente.

Date social-culturale: Asistenţa medicală a locuitorilor este asigurată de o circumscripţie sanitară şi un staţionar de copii, unităţi deservite de un medic şi şase cadre medii. Reţeaua şcolară este formată dintr-o şcoală generală de 10 ani în Blăgeşti, o şcoală generală cu cl. I—VIII în satul Igeşti, o şcoală cu cl. I—IV în satul Sipeni şi două grădiniţe de copii. La unităţile şcolare menţionate funcţionează 29 de cadre didactice, care aduc lumina învăţăturii la sute de copii din comună.

https://biblioteca-digitala.ro

Activităţile cultural-educative se organizează în cadrul căminului cultural din comună. Din rîndul formaţiilor artistice care activează în comună, o menţiune specială merită formaţia de solzari care a obţinut numeroase premii la fazele judeţene şi interjudeţene ale concursurilor artistice de amatori. În prezent este în construcţie un nou local de cămin cultural care va oferi condiţii optime de desfăşurare a acţiunilor educative. În cadrul căminului îşi desfăşoară activitatea biblioteca comunală şi un cinematograf sătesc. Schimbările ce vor surveni ca urmare a sistematizării localităţilor şi construirea unor obiective edilitar-gospodăreşti vor contribui la creşterea bunăstării materiale şi spirituale a locuitorilor comunei.

Comuna Bogdana

Centru de comună — Bogdana
Sate componente — Arşiţa, Fîntîna Blănarului, Găvanu, Lacu Babei, Plopeni, Similişoara, Suceveni, Verdeş.
Locuitori — 3 125
Suprafaţă — 5 337 ha.

Vecini: Se învecinează la nord cu com. Laza, cu com. Lipovăţ la est, cu com. Bogdăneşti la sud-est, cu com. Bogdăniţa la sud, cu com. Alexandru Vlahuţă la sud-vest şi cu com. Poieneşti la vest.

Situată în partea central-vestică a judeţului Vaslui, comuna Bogdana, din punct de vedere geografic, face parte din zona Dealurilor Tutovei, prezentînd un relief deluros caracteristic acestei zone.

Date istorice: Satul Bogdana, veche aşezare răzăşească, datează încă din sec. al XV-lea, sub vechea denumire de Zvîşteleşti. Într-un document de la Ştefan cel Mare, din 20 octombrie 1468, se menţionează învoiala dintre Toader Zvîşteală (de la care derivă numele satului) şi surorile lui „ca primul să iee satul Zvîşteleşti, iară cele de al doilea satul Şărbăneşti, ambele pe Bogdana". În jurul acestei aşezări au mai existat sate ca Horjăştii, Şărbăneşti etc., în prezent dispărute. Din localităţile actuale, satul Suceveni datează din sec. XVIII, Fîntîna Blănarului din 1830, Similişoara din 1845, Lacul Babei din 1880.

Date economice: C.A.P. Bogdana, singura unitate cooperatistă din comună, care cuprinde toţi locuitorii comunei, s-a înfiinţat în anul 1958. Pornind cu un fond de bază de 118.174 lei, în prezent s-a ajuns la 3.275.083 lei. Cele 986 familii lucrează suprafaţa de 2.793 ha. din care 2.289 ha. teren arabil. Sectorul zootehnic cuprinde 194 vite cornute, 386 porci şi 1.428 oi. Principalele culturi sînt: cerealele, plantele tehnice, legume (în special cartofi), etc. Locuitorii comunei sînt aprovizionaţi prin unităţile cooperaţiei de consum, care cuprind: un magazin mixt, un bufet,

https://biblioteca-digitala.ro

o alimentară şi patru prăvălii sătești, care asigură un volum de desfacere de 3.200.000 lei anual. Mărfuri cu durată lungă de folosință ca . aparate tehnice, garnituri de mobilă etc., sînt tot mai des solicitate, fapt care atestă o creştere continuă a veniturilor locuitorilor comunei.

Date social-culturale : În prezent în comună există 8 unităţi şcolare, din care o şcoală cu cl. I—X ; o şcoală cu cl. I—VIII şi 6 şcoli cu cl. I—IV. În cadrul acestora învaţă 585 elevi şi funcţionează 38 cadre didactice. Din rîndul elevilor comunei, în ultimii ani, 210 au absolvit şcoli medii şi superioare.

Asistenţa sanitară în comună este asigurată de circumscripţia sanitară, încadrată cu un medic şi 4 cadre sanitare. Datorită muncii atente a acestor cadre, mortalitatea infantilă cunoaşte cel mai scăzut procent pe judeţ.

Activităţile culturale se desfăşoară în cadrul căminului cultural. O contribuţie importantă şi-o aduce biblioteca comunală cu peste 12.000 volume şi care numără anual peste 800 cititori. Activitatea cu filmul se desfăşoară în cadrul cinematografului sătesc, care periodic se deplasează în toate satele componente.

Comuna Bogdăneşti

Centru de comună — Bogdăneşti.
Sate componente — Buda, Horoiata, Hupca, Orgoieşti, Ulea, Unţeşti, Vişinari, Vlădeşti.
Locuitori — 4397.
Suprafaţa — 7175 ha.

Vecinii — La nord se mărgineşte cu com. Lipovăţ şi Deleni, la est cu com. Costeşti şi Banca, la sud cu com. Zorleni, la sud-vest cu com. Băcani, iar la vest cu com. Bogdăniţa şi nord-vest cu com. Bogdana.

Situată în partea de nord a municipiului Bîrlad, la o distanţă de 32 km., comuna Bogdăneşti prezintă un relief format din văi înguste mărginite de dealuri ce variază între 300—340 m înălţime. Văile sînt străbătute de rîurile Buda şi Horoiata.

Date istorice : Satele componente, formate în perioada sec. XIV—XVI, sînt localităţi vechi răzăşeşti, înfiinţate de ostaşi ai domniei, aşezaţi pe aceste meleaguri prin daniile căpătate pentru vitejia lor. Numele unor sate ca Bogdăneşti, Vlădeşti, locuitorii presupun a deriva de la nume de domni sau fii ai acestora.

Date economice : Primul C.A.P. din comună s-a înfiinţat în anul 1950 în satul Ulea. În perioada 1952—1960 s-au înfiinţat C.A.P.-uri în toate satele comunei, ca în 1963 prin unificare să rămînă numai două unităţi : C.A.P. Bogăneşti şi C.A.P. Unţeşti. Cele 1 305 familii lucrează supra-

https://biblioteca-digitala.ro

ța de 5217 ha din care 3745 ha teren arabil, 139 ha vii, 130 ha pomi uctiferi, etc. Ambele C.A.P.-uri sînt profilate pe sectoarele zootehnice ı special porci și oi) și sectorul vitipomicol, cultura plantelor de cîmp vînd o pondere mai mică. Sectoarele zootehnice cuprind 659 capete te, 761 porci și 3972 oi. Ca unități neagricole în comună funcționează ouă mori țărănești, un gater, darac de lînă și 11 secții de prestări ser- cii. Unitățile comerciale, din care menționăm două magazine univer- le noi, asigură anual un volum de desfacere de peste 5,5 milioane lei.

Date social-culturale : În prezent în comună sînt 10 școli din care școli generale de 4 ani, 2 școli generale de 8 ani și 2 școli generale 10 ani. În aceste școli învață 886 elevi, în 60 clase, fiind educați de cadre didactice.

În ceea ce privește asistența sanitară în comună există 2 unități, un spensar uman în satul Ulea și o casă de nașteri la Bogdănești, în care ıcrează 15 cadre sanitare.

Ca unități culturale sînt 3 cămine culturale (la Bogdănești, Orgo- ti și Unțești), două biblioteci cu un volum de 17 000 cărți și două nematografe sătești (la Bogdănești și Unțești).

Comuna Bogdăniţa

Centru de comună — Bogdăniţa.
Sate componente — Cepești, Cîrțibași, Coroiești, Rădăești, Schitu, unsești.
Locuitori — 2655.
Suprafața — 4864 ha.

Vecinii — La nord se învecinează cu com. Bogdana, la est cu com. ogdănești, la sud cu com. Băcani și la vest cu com. Alexandru Vlahuță.

Avînd o așezare în centrul județului, comuna Bogdăniţa, din punct e vedere geografic, este situată în zona dealurilor Tutovei, prezentînd n relief deluros, cu altitudini maxime de 300 m. Porțiuni de șes sînt e-a lungul rîului Bogdana, care străbate comuna.

Date istorice : Vechi așezări, comuna Bogdăniţa ca și altele din jur i trage denumirea de la familia lui Bogdan voievod. Tradiția populară ăstrează legenda că pe aceste meleaguri își instalau domnitorii taberele ı timpul luptelor cu dușmanii, iar luptătorii viteji erau răsplătiți cu ioșii, devenind răzeși.

Date economice : Primul C.A.P. s-a înființat în 1950 în satul Coro- ști, cuprinzînd 47 familii. În perioada 1952—1959 se înființează unități ooperatiste în toate satele componente ca în 1962 să se unifice într-un ingur C.A.P. Bogdăniţa. În prezent în cooperativă sînt 798 familii, care ıcrează suprafața de 2920 ha. din care 2167 ha teren arabil, 120 ha vii,

https://biblioteca-digitala.ro

90 ha livezi, etc. Sectorul zootehnic al cooperativei agricole de producție cuprinde 571 capete vite, 350 porci, 1413 oi. În afară de acest sector, activități principale ale C.A.P. mai sînt : cultura cerealelor, viticultura, pomicultura, etc. Ca unități industriale, la Rădăești și Tunsești, funcționează cîte o moară țărănească. Rețeaua comercială din comună este formată din 4 magazine și 3 bufete.

Date social-culturale : Pe raza comunei funcționează 8 școli din care 3 cu cl. I—VIII și 5 cu cl. I—IV, în cadrul cărora activează 18 profesori și 11 învățători. Asistența sanitară este asigurată de un dispensar uman la Bogdănița și un punct sanitar la Rădăești, deservite de 6 cadre sanitare.

Activitatea culturală se desfășoară în cadrul căminului cultural și a două filiale ale sale de la Tunșești și Cepești. Activitatea cu cartea o desfășoară biblioteca comunală și bibliotecile școlare, toate conținînd peste 10.000 volume. De asemenea în comună funcționează și două unități cinematografice.

Comuna Boțești

Centru de comună — Boțești.
Sate componente — Gănești, Gugești, Tălpigeni.
Locuitori — 3658.
Suprafața — 6187 ha.

Vecini — La nord se învecinează cu comuna Miclești și cu județul Iași, la est cu comuna Bunești-Averești, la sud, cu comuna Tătărăni, la vest cu comuna Solești și cu comuna Miclești.

Situată în partea de nord-est a jud. Vaslui, comuna Boțești, este așezată într-o vale pitorească, mărginită de coline deluroase.

Date istorice : Localnicii spun că pe aceste locuri au avut proprietăți Alexandru Lăpușneanu și familia Negruzzi. În 1784, păstorul Boțescu Ion și-a fixat gospodăria între satele Tăoști și Todirești, care cu timpul s-au unificat sub denumirea de Boțești.

Date economice : În comună sînt două C.A.P.-uri ; C.A.P. Boțești înființat la 11 iunie 1959, este format din 574 familii cu o suprafață de 1646 ha. din care 1390 ha. teren arabil, 50 ha. vii, 33 ha. livadă, etc. C.A.P. Gugești, cuprinde 552 familii pe o suprafață agricolă de 1528 ha. din care : 1162 ha. teren arabil. În cele două unități ponderea activităților o deține cultura cerealelor, sectorul vitipomicol și sectorul zootehnic. Acesta cuprinde 561 vite, 176 porci și 3 723 oi. Rețeaua comercială este formată din două magazine mixte, care asigură o desfacere de peste 3,5 milioane lei.

https://biblioteca-digitala.ro

Date social-culturale. Cele 7 școli din comună, în care funcționează 32 cadre didactice, reușesc să trezească în sufletele elevilor dorința continuă de cunoaștere. Mulți din elevii școlii urmează școli postgenerale, iar peste 150 sînt absolvenți ai învățămîntului superior.

Pentru ocrotirea sănătății publice există un dispensar în satul Boțești și o casă de nașteri în satul Gugești, încadrate cu personal corespunzător.

Pentru culturalizarea populației în comună își desfășoară activitatea două cămine culturale, două biblioteci și două unități cinematografice. Pe teritoriul comunei există ca monument istoric, biserica Sf. Nicolae din satul Gugești, construită în 1819.

Electrificarea comunei și sistematizarea centrului civic, sînt elemente care fac traiul oamenilor din ce în ce mai civilizat.

Comuna Buneşti-Avereşti

Centru de comună — Avereşti.
Sate componente — Armășeni, Buneşti, Plopi, Podu Oprii, Roșiori, Tăbălăiești.
Locuitori — 4668.
Suprafața — 6572 ha.

Vecinii — La nord se învecinează cu com. Dolhești din jud. Iași, la est cu com. Arsura, la sud-est cu com. Duda-Epureni, la sud cu com. Tătărăni și la vest cu com. Boțești.

Situată în partea de nord-est a județului Vaslui, comuna Buneşti-Avereşti cu un relief deluros și puțin șes, se află la nord de orașul Huși, pe drumul județean care leagă Hușii de Iași.

Date istorice: Denumirile localităților provin de la nume de oameni (Avereşti-Avern), funcții (Armășeni-armășel), activități (Tăbălăești-Tăbol, sac mic cu care țăranii se duceau la moară); Plopi — de la numeroșii plopi din localitate etc. Avereşti și Armășăni sînt așezări vechi de răzăși din sec. XV—XVI. Celelalte sînt mai recente și au fost populate cu clăcași.

Date economice: Pe raza comunei sînt două C.A.P.-uri. C.A.P. Avereşti, înființată în 1959, are în prezent 782 familii și o suprafață de 2158 ha., din care 1695 ha teren arabil, 103 ha vii, etc. C.A.P. Buneşti înființată în 1959 are 785 familii, o suprafață de 1601 ha din care 1390 ha. teren arabil, 117 ha. vii, etc. În cele două cooperative cresc 506 vite, 425 porci, 4414 oi. În afară de zootehnie, preocupările oamenilor se axează pe cultura mare și creșterea viței de vie. Ca unități industriale în comună sînt două mori țărănești și două centre de vinificație, aparți-

https://biblioteca-digitala.ro

nînd de I.A.S. Huşi şi respectiv Vinalcool Huşi. Reţeaua comercială se compune din 6 magazine şi două bufete cu un volum de desfacere de 4.300.000 lei.

Date social-culturale : Asistenţa sanitară este asigurată de dispensarul uman încadrat cu un medic şi 10 cadre sanitare. Reţeaua şcolară este formată din 7 şcoli din care, 3 şcoli generale de 10 ani, cu 26 săli de clasă şi 44 cadre didactice.

În cadrul comunei funcţionează două cămine culturale, o bibliotecă comunală, o filială sătească a acesteia şi trei unităţi cinematografice. Toate acestea, prin activităţi organizate, contribuie alături de şcoală la educarea locuitorilor comunei.

Viaţa comunei gravitează spre oraşul Huşi, fiind în apropierea acestuia, unde ţăranii cooperatori îşi desfac surplusul de produse sau se aprovizionează cu mărfuri.

Comuna Codăeşti

Centru de comună — Codăeşti.
Sate componente — Ghergheleu, Pribeşti, Rediu-Galian.
Locuitori — 6402.
Suprafaţa — 7208 ha.

Vecini — la nord şi nord-est cu judeţul Iaşi, la nord-vest cu comuna Tăcuta, la est cu comuna Micleşti, la sud-vest cu comuna Văleni, la sud-est cu comuna Soleşti, iar la vest cu comuna Dăneşti.

Comuna Codăeşti, situată în partea de nord a judeţului Vaslui, din punct de vedere geografic este cuprinsă în podişul central moldovenesc în subunitatea podişul Bîrladului, fiind străbătută de partea superioară a rîului Vasluieţ şi a afluenţilor săi : Dobrovăţ, Cuţicna, Şerboteşti şi Pribeşti. Dintre culmile mai importante menţionăm dealurile Cobuz şi Rediu cu 293 m şi respectiv 292 m. înălţime şi dealul Călăraşilor de 320 m.

Date istorice : Existenţa comunei Codăeşti este atestată de documente scrise datate din epoca feudală. Date despre existenţa unor aşezări anterioare, din epoca comunei primitive, sînt aproape inexistente întîmplător fiind găsite obiecte de ceramică, unelte şi arme din bronz şi fier, care confirmă, totuşi, existenţa populaţiei autohtone din cele mai vechi timpuri. Cel mai vechi document cunoscut provine din cancelaria lui Ştefan cel Mare (6 octombrie 1503) * în care este menţionat satul Pribeşti, cînd se stabilesc limitele Moşiei Dobrovăţ. Denumirea de Pri-

* Documente moldoveneşti de la Ştefan cel Mare publicate de M. Costăchescu, Iaşi, 1933, p. 260.

https://biblioteca-digitala.ro

beşti este legată de „dumbrava lui Pribici", menţionată de acelaşi document. Dicţionarul Lahovary ne informează că la 1716 suprafaţa satului Pribeşti era de 2137 ha. care aparţineau familiei Balş şi locuitorilor. Populaţia era de 480 de suflete cuprinse în 107 familii. Denumirea satului Codăeşti, se presupune a deriva de la numele unui boier, Petre Codău, care a stăpînit aceste locuri. În 1865 satul era aşezat pe 1996 ha. şi cuprindea cam 700 locuitori. O informaţie interesantă privind înfiinţarea tîrgului la Codăeşti este aceea datată la 6 noiembrie 1835, cînd boierul Ghica, proprietarul moşiei Codăeşti, a obţinut învoire de a face adunări de iarmaroace în zilele de tîrg pe moşia sa. Satul Ghergheleu este menţionat la jumătatea secolului al XIX-lea. Ultimul sat din comună, Rediu Galian este atestat într-un act de la Antioh Vodă din 1696 prin care se întăreşte o danie spătarului M. Racoviţă. În acest document apare sub denumirea de Rediu, apoi i s-a spus Rediul lui Vodă, ca în prezent să i se spună Rediu Galian, după numele unui proprietar — Galian Dumitru — care a stăpînit satul şi moşia înconjurătoare.

Date economice : Prima cooperativă agricolă din comună s-a înfiinţat la 21 august 1949, în satul Pribeşti şi cuprindea 75 de familii, cu o avere de 260.000 lei. În satul Codăeşti C.A.P.-ul s-a înfiinţat în 1956, iar în Rediu şi Ghergheleu în anul 1962. În anul 1964 toate cele 4 unităţi s-au unificat, unindu-se 1800 de familii cu o avere obştească de 8.786.000 lei. Suprafaţa agricolă a cooperativei este de 4508 ha, din care 3465 ha. teren arabil. Principalele plante de cultură cultivate în C.A.P. Codăeşti sînt : porumb (pe o suprafaţă de 1000 ha), grîu (900 ha.), floarea-soarelui (200 ha.), mazăre, sfeclă de zahăr, etc. De asemenea cooperativa mai are o livadă (105 ha) şi 81 ha. vie. În anul 1971, averea cooperativei se cifra la peste 14 milioane lei. Ca unităţi neagricole menţionăm un centru de vinificaţie cu o capacitate de 130 vagoane de struguri, o bază de recepţie şi o moară ţărănească. Comuna Codăeşti, fost reşedinţă de plasă şi reşedinţă de raion, este o comună mare care întruneşte multe atribute urbane. Săptămînal, la tîrgul care se organizează, locuitorii din comunele învecinate vin să-şi desfacă produsele proprii şi să-şi procure mărfuri alimentare şi industriale, necesare gospodăriei lor. Pe raza comunei funcţionează 6 unităţi de alimentaţie publică, 14 magazine şi 19 unităţi de prestări servicii. Volumul desfacerii mărfurilor a crescut an de an, ajungînd în anul 1971 la peste 15 milioane lei.

Construcţiile edilitar-gospodăreşti şi social-culturale construite recent sau modernizate : un spital, un dispensar uman şi unul veterinar, o piaţă pentru desfacerea produselor, un cămin cultural, şcoli generale în toate satele componente, un liceu în satul de reşedinţă, o farmacie, oficiul P.T.T.R., unitate CEC, baie comunală, etc., vin să confere comunei noi atribute de civilizaţie şi bunăstare a locuitorilor săi.

Date social-culturale : Asistenţa sanitară este asigurată de un spital şi un dispensar uman în satul Codăeşti şi o casă de naşteri în satul Pribeşti. Spitalul din Codăeşti, înfiinţat în anul 1908, avea la început un

https://biblioteca-digitala.ro

singur medic şi 50 de paturi. În prezent are 160 de paturi, bolnavii fiind îngrijiţi de 6 medici şi alte cadre medii. Circumscripţia sanitară este deservită şi ea de trei medici.

Dacă în anul 1865, la şcoala nou înfiinţată învăţau 85 elevi, în prezent în comună funcţionează 3 şcoli generale şi un liceu teoretic în Codăeşti, în cadrul cărora învaţă 1543 elevi.Dintre aceştia, 237 sînt elevi la liceul care a luat fiinţă în anul 1964.

Pentru desfăşurarea activităţilor cultural-educative, pentru ridicarea necontenită a nivelului de cunoaştere, locuitorii comunei au la dispoziţie un cămin cultural şi o sală de club în satul Codăeşti ; o bibliotecă comunală cu un număr de 15.000 volume şi biblioteci filiale în satele componente. Activitatea cu filmul este asigurată de un cinematograf stabil în satul de reşedinţă şi un aparat de proiecţie mobil care deserveşte localităţile componente. Staţia de radioficare în cadrul emisiunilor locale şi prin retransmiterea posturilor centrale, vine să completeze mijloacele de informare ale locuitorilor cu probleme care frămîntă comuna şi cu ştiri de interes general.

Satul de reşedinţă, Codăeşti, propus ca în viitor să devină localitate urbană va asigura localităţilor înconjurătoare o rezolvare mai bună a nevoilor populaţiei, va atrage în sfera activităţii productive un număr tot mai mare de oameni.

Comuna Coroieşti

Centru de comună — Coroieşti
Sate componente — Chilieni, Coroieşti de Sus, Mireni, Hreasca, Păcurăreşti şi Movileni
Locuitori — 3510
Suprafaţa — 7894 ha.

Vecini — La nord com. Puieşti, la est cu com. Pogana şi Perieni, la sud cu com. Iveşti şi la vest cu jud. Bacău.

Situată în partea de vest a judeţului, com. Coroieşti se caracterizează printr-un relief deluros străbătut de diferite pîraie ce formează bazinul hidrografic al Tutovei.

Date istorice : Denumirea comunei Coroieşti derivă de la numele unui mare proprietar de pămînt, pe nume Coroi, a cărui moşie se întindea în jurul actualei comune, aproximativ cu 2 veacuri în urmă. Dintre localităţile comunei cele mai vechi sînt Coroieştii de sus şi Movileni. Localnicii spun că satul Coroieştii de sus purta numele de Slobozia şi era un sat răzăşesc din sec. XV. De-a lungul secolelor, ţăranii pierzîndu-şi pămîntul datorită spolierii la care erau supuşi de proprietari şi denumirea satului s-a schimbat luînd numele proprietarului care exploata munca localnicilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Date economice: Pe teritoriul comunei sînt două CAP-uri în satele Coroieşti şi Mireni. În cadrul acestora, 1154 de familii lucrează o suprafaţă de 3496 ha. din care 2832 ha. teren arabil şi 135 ha. vie. Culturile obişnuite în cele două cooperative sînt: porumbul, grîul, fl. soarelui, mazăre, culturi tehnice şi leguminoase. O importantă suprafaţă din comună este ocupată de păduri de stejar, tei, fag şi frasin. Asigurarea aprovizionării populaţiei cu mărfuri este făcută de cooperativa de consum Bîrlad, care are pe raza comunei 6 unităţi comerciale şi 2 de alimentaţie publică. Nivelul de trai al populaţiei creşte an de an şi este ilustrat de numărul mare de case noi, de cele 500 aparate de radio, peste 40 televizoare, 100 maşini de cusut, etc.

Date social-culturale: Reţeaua şcolară din comună este formată din două şcoli generale în satele Coroieştii de sus şi Mireni şi 5 şcoli cu cl. I—IV în celelalte sate ale comunei. În fiecare sat funcţionează unităţi preşcolare în care peste 230 copii sînt iniţiaţi în tainele timpurii ale cunoaşterii. În actualul cincinal se vor mai construi o şcoală generală în satul Movileni şi o grădiniţă de copii în satul Coroieşti.

Asitenţa sanitară este asigurată printr-un dispensar uman în satul Chilieni, în care funcţionează o casă de naşteri şi un staţionar pentru copii. Toate aceste unităţi sînt dotate corespunzător şi încadrate cu personal calificat. De asemenea în satul Coroieşti există un punct sanitar şi o casă de naşteri.

În satele Coroieşti şi Mireni există cîte un cămin cultural care organizează activităţile culturale din comună. Căminele culturale sînt dotate cu aparate de radio, televizoare şi cîte un aparat de proiecţie. În cadrul căminului cultural din Coroieşti funcţionează biblioteca comunală care deţine peste 15.000 volume, cărţi puse la dispoziţia cititorilor din comună.

Comuna Costeşti

Centru de comună — Costeşti.
Sate componente — Chiţcani, Dinga, Pîrveşti, Puntişeni, Rădeşti.
Locuitori — 5034
Suprafaţa — 7257 ha.

Vecini — La nord se învecinează cu comuna Deleni, la est cu comunele Albeşti şi Roşieşti, la sud, cu com. Banca şi la vest cu comuna Bogdăneşti, — Comuna Costeşti este situată în podişul central al Bîrladului, în partea de sud a oraşului Vaslui, fiind traversată de drumul naţional Bucureşti — Iaşi şi linia ferată principală. Relieful prezintă un teren frămîntat, acoperit de vii şi pomi.

Date istorice: Din descoperiri arheologice întîmplătoare, de fragmente de vase şi unelte, se desprinde clar ideia continuităţii locuirii

https://biblioteca-digitala.ro

acestor locuri din cele mai vechi timpuri. —Prezentele localități, în tradiția locală, se presupun a fi luat ființă în secolul XVII-lea. — Numele satului Costești vine de la un locuitor Costea Costuie, care a venit din alt sat Ciorăni (în prezent dispărut).

Date economice: Prima cooperativă agricolă din comună a luat ființă în anul 1949 în satul Rădești. — În anul 1959 întreaga comună s-a unit într-o cooperativă puternică, în plină ascensiune economică. — De la un fond de bază de 400.000 lei în 1959, averea a crescut la 6.000.532 lei în 1964, ajungînd în prezent la 8.199.888 lei. Cele 1604 familii lucrează suprafața de 3974 ha. din care 3383 ha. teren arabil. Cel mai important sector din cooperativă este sectorul zootehnic care cuprinde 1066 bovine, 445 porcine și 2632 ovine. — Ca unitate industrială există o moară țărănească de porumb cu valț care macină 10 tone/24 ore. — Aprovizionarea populației cu mărfuri se realizează printr-un magazin universal, șase magazine mixte și două bufete, realizînd un volum de desfacere de 5.600.000 lei.

În ultimii ani, o serie de construcții edilitare și social-culturale au schimbat mult aspectul comunei. Dintre acestea amintim: Sediul consiliului popular, școli generale de 8 și 10 ani, cămine culturale, dispensar uman, etc.

Complexul zootehnic de la Costești

Date social-culturale: Ocrotirea sănătății este asigurată de o circumscripție sanitară în satul Costești și un punct sanitar în satul Puntișeni. Circumscripția este încadrată cu personal competent, cuprinde o casă de nașteri, un punct farmaceutic și un staționar pentru copii.

https://biblioteca-digitala.ro

Rețeaua școlilor este împărțită în toate satele componente și este formată dintr-o școală generală de 10 ani, o școală cu cl. I—VIII și 4 școli cu cl. I—IV, în care funcționează 49 cadre didactice. Din rîndul elevilor comunei 873 au absolvit școli medii și superioare, iar 840 școli profesionale, fapt care atestă dorința de cunoaștere a locuitorilor.

Pentru culturalizarea maselor, în comună funcționează trei cămine culturale dotate cu tot ce este necesar, o bibliotecă comunală cu circa 10.000 volume și 3 unități cinematografice.

Ca monumente istorice menționăm placa comemorativă din : „Parcul pionierilor" închinată eroilor căzuți în războiul antifascist și podul de piatră peste rîul Bîrlad construcție din secolul XVII, cunoscut sub numele de „Podul Doamnei".

Comuna Crețești

Centru de comună — Crețești
Sate componente — Budești, Crețeștii de Sus, Satu Nou
Locuitori — 2810
Suprafața — 5545 ha.

Vecini — La nord se învecinează cu com. Tătărăni, la nord-est cu orașul Huși, la est cu com. Pădureni, la sud cu com. Hoceni și Hurdugi, iar la sud-vest și vest cu com. Oltenești.

Din punct de vedere geomorfologic, teritoriul comunei este situat în cadrul a două unități fizice : Podișul central moldovenesc (subunitatea coastelor Crasna-Lohan) și dealurile Fălciului. Comuna, așezată în partea de est a jud. Vaslui, are un relief caracteristic regiunii de deal, format din culmi și coline interfluviale, puternic afectat de degradări.

Date istorice : Cele mai vechi așezări din comună sînt satele Crețești și Crețeștii de Sus, foste așezări de clăcași din sec. XVI—XVII. Celelalte două sate (Budești și Satul Nou) sînt așezări mai noi, datînd de la începutul sec. al XIX-lea.

Date economice : Prima cooperativă agricolă s-a înființat în Satul Nou, în anul 1959, cu 60 membrii cooperatori. În celelalte sate s-au înființat cooperative agricole în perioada 1961—1962, iar în cursul anului 1962, acestea se unesc într-o singură cooperativă pe comună. Cele 918 familii lucrează 1965 ha. teren agricol din care 1461 ha. arabil și 110 ha. vii. În cadrul cooperativei în afară de grîu și porumb se mai cultivă floarea soarelui, cartofi, etc.

Sectorul pomiviticol este dezvoltat fiindu-i afectată o suprafață de 200 ha. În cadrul sectorului zootehnic, cooperativa dispune de 435 bovine, 241 porcine și 1029 oi. Ca unitate neagricolă, pe raza comunei

https://biblioteca-digitala.ro

funcţionează o moară ţărănească care satisface necesităţile populaţiei. Comerţul în comună este asigurat de cooperativa de consum, care dispune de 4 magazine şi 2 bufete, cu un volum anual de desfacere de peste 1.250.000 lei.

Date social-culturale — Reţeaua şcolară din comună este formată din 2 şcoli generale în satele Creţeşti şi Creţeştii de Sus şi 2 şcoli cu cl. I—IV în celelalte localităţi componente. Pentru copii preşcolari în comună funcţionează 2 grădiniţe de copii.

Asistenţa sanitară este asigurată de un dispensar uman şi un punct farmaceutic. Pentru cazuri mai deosebite, locuitorii comunei se deplasează la unităţile sanitare din oraşul Huşi, care se află la 12 km. de comună.

Activităţile culturale se desfăşoară în cadrul a 2 cămine culturale dotate cu local propriu, cu o bibliotecă comunală cu peste 15.000 volume şi în cadrul cărora funcţionează şi un cinematograf sătesc.

În ultimii ani comuna a fost dotată cu o serie de construcţii social-culturale din care menţionăm : şcoli noi, dispensar uman şi veterinar, sedii administrative, cămin cultural, etc.

Comuna Dăneşti

Centru de comună — Dăneşti
Sate componente — Bereasa, Boţoaia, Emil Racoviţă, Răşcani, Tătărăni.
Locuitori — 4 232.
Suprafaţa — 5 275 ha.

Vecini — Comuna Dăneşti, situată în partea de nord a jud. Vaslui, se învecinează cu com. Tăcuta, la nord, cu com. Codăeşti la nord-est, cu com. Văleni la sud-est, cu com. Zăpodeni la sud-vest şi cu com. Rebricea la vest şi nord-vest.

Comuna este aşezată într-o regiune deluroasă, cu dealuri abrupte care ating înălţimea de 300 m.

Date istorice : Legenda înfiinţării satului Dăneşti spune că un plăieş pe nume Dan, distins în luptele cu tătarii, a fost răsplătit de Ştefan cel Mare cu pământ cuprins între dealurile Bouşorilor, Beresei, Rîşcanilor, Fundăturii, Şurăneştilor şi Ghergheleului. Aşezîndu-se aici şi întemeind un sat nou, acesta a primit numele de Dăneşti.

Din istoria acestor vechi meleaguri, un moment important l-a constituit răscoala de la 1907, cînd ţăranii răsculaţi pentru pământ, în mînia lor au devastat curţile boierului şi ale arendaşilor.

De pe aceste meleaguri s-au ridicat oameni de seamă ca Emil Racoviţă şi acad. Emil Condurachi.

https://biblioteca-digitala.ro

Unul din numeroasele aşezăminte de cultură înălţate în ultimii ani în localităţile rurale ale judeţului

Date economice : Cooperativizarea agriculturii în com. Dăneşti a început în 1949 cînd s-a înfiinţat C.A.P. Rîşcani, unul din primele din judeţ. După terminarea cooperatizării comunei, la 24 ianuarie 1963, toate cooperativele se unesc într-una singură, însumînd în prezent 1 186 familii. Suprafaţa agricolă a C.A.P.-ului este de 3 880 ha. din care 2 955 teren arabil, 172 vii şi 90 ha. livezi. Sectoarele mai importante sînt : cultura cerealelor, sectorul pomi-viticol şi zootehnic. Acest ultim sector cuprinde 870 capete bovine, 589 porcine şi 1 828 ovine. Singura unitate neagricolă din comună este o moară care macină produsele locuitorilor. Pe raza comunei ca unităţi comerciale sînt 4 magazine mixte şi 3 bufete iar ca unităţi de deservire sînt două croitorii, 2 ateliere de tîmplărie, 2 secţii de frizerie şi o secţie de cizmărie. În anul 1971, volumul desfacerii de mărfuri a fost de 5.554.833 lei.

Date social-culturale : În comună funcţionează 7 şcoli generale din care 2 cu cl. I—X, cu 50 de clase de elevi şi un număr de 49 cadre didactice. Asistenţa sanitară este asigurată de o circumscripţie sanitară, încadrată cu un medic şi 4 cadre sanitare medii.

https://biblioteca-digitala.ro

Activitatea culturală se desfăşoară în cadrul căminelor culturale din satele Dăneşti, Emil Racoviţă şi Bereasa. În cadrul căminului cultural din Dăneşti funcţionează biblioteca comunală şi un cinematograf sătesc, iar la căminul cultural Emil Racoviţă, un alt cinematograf sătesc.

În satul Emil Racoviţă, unde a copilărit savantul, este deschisă o casă memorială „Emil Racoviţă".

Comuna Deleni

Centru de comună — Deleni
Sate componente — Bulboaca, Moreni, Zizinca
Locuitori — 3 093
Suprafaţa — 4 292 ha.

Vecini — La est se învecinează cu com. Munteni de Jos, la sud cu com. Costeşti şi com. Bogdăneşti, la vest şi nord-vest cu com. Lipovăţ.

Comuna Deleni este situată în centrul podişului moldovenesc în zona cursului mijlociu al rîului Bîrlad. În cea mai mare parte comuna este aşezată pe un platou cu uşoară înclinare spre sud şi est şi este străbătută de pîraiele Ghilahoi şi Gherghina — ambele cu vărsare în rîul Bîrlad.

Date istorice: Veche aşezare răzăşească, comuna Deleni, în tradiţie populară ar fi formată din oşteni de-ai lui Bogdan al II-lea, tatăl lui Ştefan cel Mare, evidenţiaţi în urma luptelor de pe valea Crasnei şi împroprietăriţi de domnitor pe aceste meleaguri. Mai sînt şi alte legende care vorbesc de stejarul lui Ştefan cel Mare sau despre fiica unui pădurar care la întrebarea domnitorului răspundea cu mîndrie că se numeşte Deleancă.

Un fapt demn de menţionat este acela că primul contact pe care divizia de panduri „T. Vladimirescu" l-a avut cu ocupanţii hitlerişti şi primele lupte s-au dat pe teritoriul comunei.

Date economice: De la prima întovărăşire agricolă înfiinţată în 1952, procesul de colectivizare a agriculturii comunei a continuat prin înfiinţarea în 1959 a două C.A.P. Acestea s-au unit în anul 1962, dînd naştere la un C.A.P. puternic care grupează toţi locuitorii comunei. Cele 1 160 familii lucrează în comun 2 771 ha. din care 2 200 ha. teren arabil, 102 ha. vie, 53 ha. livezi etc. În afara culturii cerealelor şi a sectorului pomiviticol, C.A.P.-ul are un puternic sector zootehnic care cuprinde 702 capete taurine, 641 porci, 1 120 oi şi 40 stupi de albine. An de an averea obştească a C.A.P.-ului a crescut. Dacă în 1963 aceasta era de 1.675.000 lei, în 1971 a ajuns la 8.202.000 lei, cu un fond de bază de 5 milioane. Comerţul în comună este făcut de 8 unităţi ale cooperaţiei de consum, din care 5 magazine şi 3 unităţi de alimentaţie publică. Ca uni-

https://biblioteca-digitala.ro

tăți de deservire, pe raza comunei sînt un centru de achiziții și 8 unități prestări servicii, dintre care menționăm : croitorie, frizerie, atelier foto, reparații radio, etc. Volumul desfacerii mărfurilor s-a cifrat în 1971 la suma de 5.200.000 lei.

Date social-culturale : Rețeaua școlară este formată dintr-o școală generală de 10 ani, 3 școli cu cl. I—IV și trei grădinițe de copii. În prezent se află în construcție o școală nouă, cu etaj care cuprinde 8 săli de clasă și laborator.

Asistența sanitară este asigurată de circumscripția sanitară, încadrată cu personal calificat. În cadrul căminului cultural din comună funcționează o bibliotecă comunală cu peste 16.000 volume, un cinematograf sătesc și o stație de emisiune locală.

Comuna este electrificată și în mare parte radioficată. Noile construcții din care menționăm un magazin universal, o brutărie și sediu pentru stațiunea de mecanizare a agriculturii vin să întregească eforturile organelor locale de ridicare a gradului de civilizație. Viața comunei gravitează spre orașul Vaslui, reședința județului, care se află la 14 km. distanță, unde o mare parte din locuitori lucrează în întreprinderile orașului.

Comuna Deleşti

Centru de comună — Deleşti

Sate componente — Albeşti, Băleşti, Cozmeşti, Fundătura, Hîrsova, Hordileşti, Mînăstirea, Răduești.

Locuitori — 7 205.

Suprafața — 8 228,64 ha.

Vecini — La nord se învecinează cu comunele Oșești și Ștefan cel Mare, la est cu comunele Bălteni și Ștefan cel Mare, la sud cu comunele Laza și Ivănești și la vest cu comunele Ivănești și Oșești.

Așezată în partea de nord-vest a orașului Vaslui, comuna Deleşti din punct de vedere geografic este situată în partea de sud-vest a podișului central moldovenesc, în bazinul mijlociu al văii Stemnicului.

Date istorice : Actuala comună este formată din fostele comune Cozmeşti, Hîrsova și Deleşti. Locuitorii satelor componente au fost țărani săraci, lipsiți de pămînt sau cu pămînt puțin care erau nevoiți să muncească pe proprietățile moșierești.

Date economice : Pe raza comunei funcționează 5 unități agricole, dintre care trei unități cooperatiste (C.A.P. Cozmeşti, Deleşti și Hîrsova) și două ferme de stat care aparțin de I.A.S. Vaslui. Aceste unități sînt deservite de S.M.A. Deleşti. Cele trei C.A.P.-uri cuprind 2 024 familii care lucrează suprafața de 4 738 ha. din care 3 585 ha. teren arabil. Pon-

https://biblioteca-digitala.ro

derea activităţilor o deţine cultura cerealelor şi zootehnia. Sectorul zootehnic cuprinde 660 capete vite, 467 porci şi 4 941 oi. O mare parte din suprafaţa comunei o deţine ocolul silvic (1 442 ha. pădure). Ca unităţi industriale menţionăm : două mori ţărăneşti, o secţie vinalcool şi staţiunea de mecanizare a agriculturii. Aprovizionarea populaţiei este făcută de 8 prăvălii săteşti şi 4 unităţi de alimentaţie publică.

Date social-culturale : Pentru cei 1 450 elevi funcţionează 11 şcoli cu 40 săli de clasă, şcoli în care funcţionează 74 cadre didactice. Asistenţa sanitară este făcută de 3 medici şi 8 cadre sanitare medii care lucrează în cadrul dispensarului uman şi a 4 case de naşteri.

Viaţa culturală a locuitorilor se desfăşoară în cadrul a două cămine culturale, trei cinematografe săteşti şi o bibliotecă. Toate acestea împreună cu şcolile din comună, contribuie la creşterea nivelului spiritual al locuitorilor.

Un punct de atracţie în comuna Deleşti, ca monument al naturii, este pădurea comunală.

Comuna Dragomireşti

Centru de comună — Dragomireşti

Sate componente — Băbuţa, Belzeni, Ciuperca, Doagele, Poiana Petrei, Rădeni, Popeşti, Semenea, Tuleşti şi Vladia.

Locuitori — 6 522

Suprafaţa — 7 410 ha.

Vecini : La nord com. Lipova şi Plopana, din jud. Bacău şi com. Pungeşti din jud. Vaslui, la est com. Ivăneşti, la sud-est şi sud, com. Voineşti, la vest com. Coloneşti din jud. Bacău.

Situată în partea de vest a jud. Vaslui, com. Dragomireşti are ca relief o parte din podişul Bîrladului, fiind aşezată între colinele Tutovei şi străbătută de pîrîul Tutova. Prin şoseaua judeţeană Bîrlad—Dragomireşti şi şoseaua naţională Bacău—Vaslui, comuna are legătură cu cele trei localităţi urbane.

Date istorice : Fără a putea fi datată documentar înainte de 1780, comuna Dragomireşti este una din vechile aşezări de pe aceste meleaguri. Tradiţiile locale afirmă că ar fi existat încă din sec. XV—XVI. De-a lungul timpului satele comunei au cunoscut multe transformări administrative. La un moment dat majoritatea localităţilor componente erau comune de sine stătătoare. În actuala formă datează din 1968 cînd comuna Dragomireşti s-a unit cu fosta comună Rădeni. Denumirea satelor se presupune a fi derivat de la numele unor primi locuitori, cum e cazul cu Dragomireşti (Dragomir), Vladia (Vlad), Rădeni (Rădeanu), etc. Satul Ciuperca şi-a luat denumirea de la dealul pe vîrful căruia este aşezat, satul avînd o formă asemănătoare cu o ciupercă.

https://biblioteca-digitala.ro

Date economice : Primul C.A.P. de pe raza comunei a luat ființă în satul Rădeni la 2 iulie 1950. În 1964, acesta se unește cu C.A.P. Popești (înființat în 1958) dînd naștere unui C.A.P. în care lucrează 666 familii. Suprafața agricolă de 1 591 ha, din care 1 197 ha. teren arabil, este profilată pe cultura mare. În afară de această preocupare C.A.P. Rădeni mai are 102 ha. vie și un sector zootehnic în care se cresc cornute și ovine. În anul 1970, averea cooperativei s-a ridicat la 2.712.000 lei. Celălalt C.A.P. din comună, cu sediu în Dragomirești s-a format în 1962, prin unirea a 3 cooperative agricole (Dragomirești, Băbuța și Poiana Pietrei). Cele 1 116 familii lucrează o suprafață de 2 760 ha. din care 2 032 ha. teren arabil. Profilat pe aceleași activități ca și C.A.P. Rădeni, C.A.P. Dragomirești avea la sfîrșitul anului 1970, o avere obștească de 3.887.850 lei. Pentru aprovizionarea populației, pe raza comunei există 4 bufete și 4 magazine mixte în satele Dragomirești, Rădeni, Doagele și Vladia și prăvălii sătești în restul satelor din comună. Ca unități prestatoare de servicii în comună funcționează 7 secții și anume : frizerie, cizmărie, croitorie, cojocărie, tinichigerie și 2 unități de tîmplărie. Volumul desfacerii de mărfuri s-a ridicat în anul 1971 la peste 6 milioane lei. Ca unități neagricole pe raza comunei funcționează 3 mori cu o capacitate de 60 tone cereale măcinate săptămînal.

Date social-culturale : Asistența socială în comună este asigurată de 2 dispensare și 2 case de nașteri, în care lucrează 2 medici și 10 cadre medii. Pentru elevii din comună funcționează 5 școli generale de 10 ani și 6 școli cu clasele I—IV. În comună mai există un număr de 8 grădinițe de copii pentru preșcolari care învață primele litere din alfabetul educației. Cele 84 de cadre didactice care funcționează în unitățile școlare din comună reprezintă un factor important în educarea tinerei generații.

Viața culturală a comunei se axează în jurul celor 4 cămine culturale și a 4 cinematografe sătești. Biblioteca comunală, care numără 18.000 volume, împreună cu bibliotecile celor 5 școli generale, reușesc să satisfacă dorința de citit a locuitorilor.

Realizările edilitar-gospodărești obținute pînă în prezent (construcții ad-tive și social-culturale noi) ca și cele ce se vor mai face, vor contribui la o dezvoltare accentuată a condițiilor de viață a locuitorilor, la o creștere a gradului de civilizație.

Comuna Drînceni

Centru de comună — Drînceni
Sate componente — Albița, Băile Drînceni, Ghermănești, Rîșești, Șopîrleni.
Locuitori — 5 858
Suprafață — 6 425 ha.

https://biblioteca-digitala.ro

Vecinii — La nord se învecinează cu com. Gorban din jud. Iaşi, la est cu rîul Prut, la sud cu com. Duda — Epureni şi la vest cu com. Arsura.

Situată în partea de nord-est a judeţului Vaslui, comuna Drînceni este străbătută de şoseaua internaţională Crasna—Huşi—Albiţa şi prezintă un relief caracteristic comunelor aflate pe malul Prutului. Exceptînd satul Ghermăneşti sat situat pe dealurile care mărginesc lunca Prutului, celelalte sate sînt dispuse la o altitudine ce nu depăşeşte 63 m. şi se continuă în luncă. Indiguirea Prutului a scos o mare suprafaţă de teren de sub pericolul inundaţiei.

Date istorice: Urme materiale din piatră şi bronz descoperite prin sondajele de suprafaţă atestă continuitatea locuirii acestor meleaguri din cele mai vechi timpuri. Localităţile actuale cu excepţia satului Sopîrleni, format în jurul anului 1930, sînt aşezări vechi datînd din sec. XIV—XV. De numele unor locuri cum ar fi movila Răbîia declarată monument istoric, se leagă o serie de legende privind trecutul istoric al comunei.

Date economice: Principala ocupaţie a locuitorilor este agricultura care se face în cadrul celor două C.A.P.-uri din comună. C.A.P. Drînceni, cu 893 familii are o suprafaţă de 2 068 ha din care 1 493 ha. teren arabil, iar C.A.P. Ghermăneşti cu 1 000 familii are o suprafaţă de 2 088 ha din care 1 712 ha teren arabil. Pe lîngă cultura cerealelor cele două C.A.P.-uri mai au sectoare : legumicol (64 ha), vitipomicol (143 ha), cultura tutunului (30 ha) şi sectorul zootehnic (329 vite cornute, 453 porci şi 2 995 oi). Ca unităţi neagricole menţionăm : o moară ţărănească, o bază de recepţie şi staţiunea de mecanizarea agriculturii Drînceni, precum şi secţii de prestări servicii. Unităţile comerciale din comună (3 magazine ale cooperativei de consum, o prăvălie sătească şi 3 bufete) asigură un volum de desfacere de cca. 7 milioane lei anual.

Date social-culturale: În cele 9 localuri de şcoală învaţă peste 1 000 elevi, sub îndrumarea a 47 de cadre didactice. De asemenea pentru copiii preşcolari funcţionează 3 grădiniţe în satele Rîşeşti, Drînceni şi Ghermăneşti.

În satul Ghermăneşti se află un spital rural cu 3 secţii şi peste 70 paturi, iar în satul Drînceni o circumscripţie sanitară. Pe raza comunei mai sînt două puncte sanitare şi un punct farmaceutic. Toate acestea sînt încadrate cu 4 medici şi cadre sanitare corespunzătoare.

Trei cămine culturale, două biblioteci cu peste 17.000 volume şi 1 500 cititori, precum şi trei cinematografe, sînt unităţi care asigură desfăşurarea unei vieţi culturale intense.

Prin reamenajarea băilor de la Drînceni, foarte bune pentru boli reumatice, prin construirea unor noi dotări social-culturale şi sportive, nivelul de viaţă al locuitorilor va creşte căpătînd noi atribute de civilizaţie şi bunăstare.

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Duda-Epureni

Centru de comună — Epureni
Sate componente — Bobești, Duda, Valea Grecului
Locuitori — 6 133
Suprafața — 7 323 ha.

Comuna Duda-Epureni se află așezată în partea de nord-est a județului Vaslui, la 5 km de orașul Huși. Se învecinează la nord cu com. Drînceni, la est cu rîul Prut și cu com. Stănilești, la sud cu orașul Huși și la vest cu com. Tătărani.

Date istorice : Satul Epureni s-a dezvoltat la începutul sec. al XVIII-lea pe moșia familiei Iamandi, care a adus clăcași de pe alte moșii ale sale. Se crede că familia Epureanu care a stăpînit pe aceste locuri a dat denumirea satului. Satul Valea Grecului, așezat la 8 km est de Epureni, se crede că își trage numele de la vechii proprietari greci din Fanarul Constatinopolului. Moșia Epureni a aparținut familiei Iamandi, de origine fanariotă, care a asuprit peste 150 de ani pe clăcașii din Epureni și satele vecine.

Date economice : Pe raza comunei Duda-Epureni își desfășoară activitatea două cooperative agricole, una la Duda și alta la Epureni, înființate în anul 1950. Pînă în anul 1962, în aceste cooperative au fost cuprinși toți locuitorii comunei, pornind de la o avere obștească de 139.000 lei și ajungînd astăzi la peste 20 milioane lei : Cele două C.A.P.-uri au o suprafață de 4 483 ha din care 3 541 ha teren arabil, 250 ha vie, 80 ha livadă etc. Cooperativele sînt profilate pe cultura cerealelor și zootehnie. În 1971, cu 3 609 kg grîu la ha s-a obținut cea mai mare medie pe județ, la C.A.P.-uri din zona a III-a. Sectorul zootehnic cuprinde 1 078 bovine, 644 porcine și 3 504 ovine. Comuna este deservită de 2 magazine ale cooperativei de consum și o prăvălie sătească.

Date social-culturale : Comuna este electrificată și satul Epureni radiofica. Pe raza comunei sînt 8 localuri de școală cu 28 săli de clasă pentru cei 1 350 elevi și 44 cadre didactice. În trecut asistența socială era ca și inexistentă. În prezent în cadrul circumscripției sanitare lucrează trei medici și 5 cadre sanitare cu studii medii. Dispensarul veterinar din comună este încadrat cu 1 medic veterinar și trei cadre medii.

În comună sînt 1 600 aparate de radio, 180 difuzoare și 33 televizoare. Ca unități de cultură sînt 3 cămine culturale, 3 cinematografe sătești, o bibliotecă comunală cu 16 000 volume. Comuna este legată de orașul Huși (fost suburbie a orașului) prin linii de autobuze deservite de IGO Huși și Autobaza Huși.

Comuna Dumești

Centru de comună — Dumești
Sate componente — Dumeștii Vechi, Schinetea, Valea Mare
Locuitori — 4 067
Suprafața — 5 769,25 ha.

https://biblioteca-digitala.ro

Situată în partea de nord-vest a județului Vaslui, comuna Dumești se învecinează la nord cu jud. Iași, la est și sud cu comuna Todirești, iar la vest cu comuna Băcești. Relieful comunei este caracteristic zonei de deal, ea fiind situată pe cursul superior al rîului Bîrlad, în subunitatea Dealurile Bîrladului.

Date istorice : Cercetări sporadice atestă existența așezărilor pe aceste locuri încă din orînduirea comunei primitive. Localitățile sînt menționate din timpul domniei lui Ștefan cel Mare, legenda reținînd numele lui Duma Vlaicovici, rudă îndepărtată a domnitorului care stăpînea aceste locuri și de la numele căruia se presupune denumirea comunei.

Date economice : De la prima întovărășire agricolă înființată în 1958, în anii următori toți locuitorii comunei se înscriu în cooperativele agricole de producție care erau în număr de trei. În prezent, prin unificare, în comună există un singur C.A.P. Dumești care cuprinde 1 224 familii și care posedă suprafața de 2 322 ha, din care 1 814 ha teren arabil, 80 ha vie etc. Sectoarele cu pondere în activitatea cooperativei sînt : cultura cerealelor, legumicultura, sectorul pomiviticol și sectorul zootehnic. Acesta din urmă cuprinde în cadrul său 672 bovine, 481 porcine și 977 ovine. Ca unitate industrială, pe raza comunei funcționează o moară țărănească care deservește și comunele din jur. Aprovizionarea populației se face printr-un magazin universal și două prăvălii sătești.

Date social-culturale : Rețeaua școlară cuprinde o școală generală cu cl. I—X, o școală cu cl. I—VIII și 4 școli cu cl. I—IV. Asistența sanitară este asigurată de un dispensar și o casă de nașteri încadrate cu personal specializat. În satul Schinetea funcționează un spital de boli cronice.

Activitatea cultural-educativă se desfășoară în cadrul căminului cultural și al bibliotecii comunale. Formațiile artistice de amatori din comună s-au remarcat în dese rînduri la concursurile organizate la nivel județean.

Pe raza comunei Dumești, ca monument istoric se remarcă ruinele cetății „La ȘANȚURI" monument inclus în evidența comisiei monumentelor istorice.

Comuna Epureni

Centru de comună — Epureni
Sate componente — Bîrlălești, Bursuci, Horga
Locuitori — 4 057
Suprafața — 6 211 ha.

Vecinii : La nord se învecinează cu com. Șuletea, la nord-est cu com. Găgești, la est cu com. Murgeni ,la sud cu com. Mălușteni și Vinderei, iar la vest cu com. Zorleni.

https://biblioteca-digitala.ro

Situată în partea de sud a judeţului, comuna Epureni este aşezată într-o regiune de dealuri care fac parte din subunitatea geografică Dealurile Bîrladului.

Date istorice : Referitor la denumirea comunei se poate arăta că din diferite legende rezultă că satul şi comuna Epureni ar avea denumirea de la numele boierilor Epureanu, care au avut proprietăţi pe aceste meleaguri şi că satul Epureni, iniţial format numai din robi se afla în partea de răsărit a actualei vetre de sat.

Date economice : Prima cooperativă agricolă din comună s-a înfiinţat în satul Horga în 1953. În anul 1960, prin unificarea celor 4 cooperative s-a format un singur C.A.P. — Epureni — care cuprinde în prezent 1 157 familii şi are o suprafaţă agricolă de 3 032 ha din care 2 262 ha teren arabil etc. Membrii cooperatori, organizaţi în brigăzi, lucrează la cultura cerealelor, zootehnie, legumicultură, viticultură şi pomicultură. Sectorul zootehnic cuprinde 714 capete vite, 390 porci şi 1 873 oi. Averea obştească, care a crescut an de an a ajuns la 7 769 805 lei. Ca unitate a industriei locale funcţionează o moară ţărănească. O parte din locuitorii comunei lucrează în staţia C.F.R. Epureni de pe linia ferată Bîrlad—Fălciu. Comerţul în comună este desfăşurat de 5 magazine şi 2 unităţi ale alimentaţiei publice, cu un volum de desfacere de 4 000 000 lei în 1971.

Date social-culturale : Pe raza comunei, pentru cei 760 elevi, funcţionează 5 şcoli cu 35 de clase, încadrate cu 41 cadre didactice.

Asistenţa socială a locuitorilor este asigurată de o circumscripţie sanitară în care lucrează 8 cadre sanitare.

Ca unităţi de cultură, în comună funcţionează un cămin cultural, o bibliotecă cu trei filiale şi două unităţi cinematografice.

În ultimii ani, datorită muncii şi contribuţiei cetăţenilor în comună s-au construit o serie de edificii din care menţionăm : 4 localuri de şcoală, un cămin cultural cu bibliotecă etc.

Comuna Fălciu

Centru de comună — Fălciu
Sate componente — Bogdăneşti, Bozia, Copăceana, Odaia Bogdana, Rînzeşti.
Locuitori — 7 727
Suprafaţa — 14 420 ha.

Vecini : la nord se învecinează cu comuna Vutcani şi Berezeni, la est cu rîul Prut, la sud cu comuna Murgeni şi la vest cu comuna Murgeni şi Găgeşti.

Situată în partea de sud-est a judeţului, comuna Fălciu este aşezată pe valea rîului Prut, avînd în partea de vest culmile deluroase ale Făl-

https://biblioteca-digitala.ro

ciului, despădurite și redate agriculturii, iar spre est se întinde pînă în lunca inundabilă a Prutului.

Date istorice : satul de reședință, Fălciu este cunoscut încă din sec. XV, fiind amintit într-o serie de documente feudale, de la Ștefan cel Mare, și de mai tîrziu. Tîrgul Fălciu, a jucat un rol important în această parte a Moldovei, fiind menționat de Dimitrie Cantemir și mai tîrziu de Nicolae Iorga. Acesta din urmă arăta că : „La sud-est de Huși, pe Prut, înflorea odinioară localitatea Fălciu".

Date economice : Pe teritoriul comunei funcționează mai multe unități agricole din care menționăm 3 C.A.P.-uri, I.A.S. Fălciu, Complexul de creșterea și îngrășarea porcilor de la Bogdănești. Cele trei C.A.P.-uri — Fălciu, Bozia și Rînzești — cuprind 2 297 familii și au o suprafață de 7 218 ha din care 5 772 ha teren arabil, 218 ha vii, 40 ha livezi etc.

Magazinul universal din Rînzești, comuna Fălciu

Ponderea activităților o deține : cultura plantelor de cîmp, sectorul zootehnic și pomicultura. În cele trei sectoare zootehnice cresc 2 176 capete vite, 1 518 porci și 5 057 oi. Ca unități neagricole menționăm două mori țărănești, o stațiune de mecanizarea agriculturii și numeroase secții de

https://biblioteca-digitala.ro

prestări servicii. Comerțul este asigurat de un modern complex comercial și de magazine cu profil în Fălciu și de prăvălii sătești în satele componente.

Comună mare, cu puternică bază economică, Fălciul este propus să devină comună urbană. Planul de sistematizare cuprinde obiective îndrăznețe care vor conferi comunei, mai pregnant acest atribut.

Date social-culturale: Asistența sanitară este asigurată de dispensarul uman, încadrat cu 3 medici, 6 cadre medii, infirmiere și personal de serviciu.

În comună există un număr de 6 școli, dintre care o școală de 10 ani, 4 școli cu cl. I—VIII și o școală cu cl. I—IV, cu 34 de clase, în care activează 72 cadre didactice.

Activitatea culturală se desfășoară în cadrul căminelor culturale din Fălciu, Rînzești și Bozia, al bibliotecii comunale, care cu cele două filiale, are cca. 20 000 volume și trei cinematografe sătești. Filmele prezentate sînt vizionate de 7 500—8 000 spectatori pe lună. La stația de radioficare din Fălciu, înființată în 1959, sînt înscriși 500 de abonați, care urmăresc emisiunile locale.

Comuna Găgești

Centru de comună — Găgești
Sate componente — Giurcani, Peicani, Popeni, Tupilați.
Locuitori — 2 984
Suprafața — 6 535 ha.

Vecini: La nord se învecinează cu comunele Roșiești și Vutcani, la est cu comuna Fălciu, la sud cu comuna Murgeni, la sud-vest cu comuna Epureni și la vest cu comunele Șuletea și Viișoara.

În partea de sud-est a județului „între dealurile Găgeștilor, Valea Hulubățului, pînă la dealurile Sărăciei și morile Copăceana, de-a lungul văii Elanului la 15 km de Murgeni se află comuna Găgești". Prezentînd un relief deluros, comuna este străbătută de pîrîul Elan cu afluenții Pîrlita și Jigălia și pîrîul Hulubățul.

Date istorice: Satul Găgești datează din jurul anului 1600 și numele îi provine de la un boier — Gagea — stabilit aici. Celelalte sînt așezări vechi, cum e satul Tupilați format după războiul din 1711 sau mai noi cum e satul Peicani (după 1864) sau Popeni (1921).

Date economice: Din cele mai vechi timpuri, ocupația de bază a locuitorilor a fost și este agricultura și creșterea vitelor și în mai mică măsură apicultura. În prezent, prin unirea a 4 cooperative, înființate între 1952—1958 ,există o singură cooperativă agricolă care are 898 familii ce lucrează suprafața agricolă de 3 745 ha, din care 2 882 ha teren

* Monografia comunei, întocmită de căminul cultural din Găgești.

https://biblioteca-digitala.ro

arabil, 79 ha vii. C.A.P.-ul s-a specializat pe cultura cerealelor, legumicultura, viticultura și zootehnia. Sectorul zootehnic cuprinde 1 138 vite, 474 porci și 2 971 oi. Pe raza comunei mai există ferma I.A.S. Hulubăț și o brigadă de tractoare a S.M.A. Șuletea. Ca unități neagricole menționăm o moară țărănească și secții de prestări servicii : croitorie, cismărie etc. Ca unități comerciale în comună sînt 3 magazine sătești, un magazin universal și 2 bufete.

Date social-culturale : Rețeaua școlară este formată dintr-o școală generală de 10 ani, 3 școli generale de 8 ani și o școală de 4 ani. De asemenea în comună funcționează 4 grădinițe de copii frecventate de 165 preșcolari, 38 cadre didactice învață pe cei 689 elevi.

Pentru ocrotirea sănătății populației pe raza comunei funcționează un dispensar cu 10 cadre medicale și o secție de boli cronice aparținînd de Spitalul Murgeni.

Activitatea culturală este coordonată de căminul cultural în cadrul căruia funcționează și biblioteca comunală cu 9840 volume. Dintre formațiile de amatori din comună se remarcă în mod deosebit formația de dansuri din Peicani remarcată la concursul județean.

Tinerii din comună practică cu rezultate notabile sporturi ca : handbal, atletism etc.

Comuna Gherghești

Centru de comună — Gherghești

Sate componente — Chetrosu, Corodești, Dragomănești, Drăxeni, Lazu, Lunca, Soci, Valea Lupului.

Locuitori — 4 253

Suprafața — 6 751 ha.

Vecinii : La nord se învecinează cu comuna Ivănești, la est cu comunele Poienești și Alexandru Vlahuță, la sud cu comuna Iana și la vest cu comunele Puiești și Voinești.

Situată în partea de vest a județului Vaslui, comuna Gherghești este așezată între două dealuri, de o parte și de alta a văii Studinețului, pîrîu care izvorăște de pe teritoriul comunei Voinești.

Date istorice : Primele așezări pe teritoriul comunei datează din jurul anului 1400. Denumirea comunei vine de la un locuitor Gherghescu, care a fost printre primii care s-a așezat pe aceste locuri. Vechimea satului este consemnată și de Ioan Antonovici în „Istoria mănăstirii Florești" în care se menționează unele litigii ale răzeșilor din Gherghești cu mănăstirea Florești, în timpul domniei lui Simion Movilă.

Date economice : Primul C.A.P. s-a înființat în 1955 cu 85 familii și o suprafață de 240 ha. În prezent cele două cooperative au ca membri 1 198 familii și o suprafață de 3 536 ha, din care 2 464 ha teren arabil, 186 ha vii, 66 ha livadă, etc. Ponderea activității o deține cultura cerea-

https://biblioteca-digitala.ro

lelor şi zootehnia (în special creşterea oilor). În 1971 fondul de bază al C.A.P. Ghergheşti era de 2 634 580 lei, iar al C.A.P. Corodeşti de 5 100 000 lei. Ca unităţi neagricole, în comună funcţionează două mori ţărăneşti. Desfacerea mărfurilor este făcută de 6 magazine săteşti şi 3 bufete, care au realizat în 1971 un venit de 6 682 980 lei. Pentru satisfacerea nevoilor populaţiei în comună există 10 secţii de prestări servicii.

Date social-culturale: Reţeaua şcolară este formată din 3 şcoli generale cu cl. I.—X şi 5 şcoli cu clasele I—IV, în care învaţă 850 elevi, educaţi de 48 cadre didactice. De asemenea, pentru cei 200 copii preşcolari funcţionează 5 grădiniţe sezoniere.

Ocrotirea sănătăţii populaţiei este asigurată de un dispensar uman şi o casă de naşteri, unităţi încadrate cu 3 medici şi 8 cadre sanitare

Din rîndul formaţiilor artistice din comună se remarcă fanfara căminului cultural. Biblioteca comunală numără peste 16 000 volume, citite anual de 800 cititori.

Un vestigiu existent în satul Corodeşti este şi biserica din lemn construită în 1743, din bîrne de stejar ,a cărei valoare documentară pentru istoria acestor locuri este de necontestat.

În ultimii ani, comuna Ghergheşti s-a înfrumuseţat cu o serie de construcţii noi : cămin cultural, 2 şcoli, sediu C.A.P., un dispensar veterinar, sedii administrative, construcţii de trotuare şi canalizări, etc.

Comuna Gîrceni

Centru de comună — Gîrceni
Sate componente — Dumbrăveni, Racova, Racoviţa, Slobozia, Trohan.
Locuitori — 4 104
Suprafaţa — 5 770 ha.

Vecini — Se învecinează cu com. Băceşti şi Dumeşti la nord, cu com. Todireşti la nord-est, cu com. Pungeşti la sud, sud-est, cu com. Lipova, jud. Bacău la sud-vest şi cu com. Oniceni şi Bozieni jud. Neamţ la nord-vest.

Din punct de vedere geografic, com. Gîrceni este situată în partea de vest a Podişului Central moldovenesc, în bazinul superior al pîrîului Racova. Ca înălţime maximă este dealul Mălineşti, de 460 m. Dintre apele care străbat comuna în afară de pîrîul Racova menţionăm Racoviţa, Gîrceneanca, Dumbrăviţa şi Varniţa. Datorită terenului accidentat se întîlnesc frecvent alunecări de teren şi zone erodate de sol.

Date istorice: Localnicii afirmă că satele comunei, cu excepţia satului Racoviţa format după 1864 şi Slobozia în anul 1920, sînt aşezări vechi. Legendele păstrate din bătrîni amintesc de locuri şi întîmplări din timpul domniei lui Ştefan cel Mare şi chiar mai înainte, relevînd participarea maselor de ţărani la luptele viteazului domnitor.

https://biblioteca-digitala.ro

Date economice : Activitatea economică de bază este agricultura și se desfășoară în cadrul C.A.P. Gîrceni, unitate înființată în anul 1957. Cele 1 803 familii lucrează o suprafață de 3 285 ha din care 2 504 ha teren arabil, 248 ha vii și livezi. Profilul C.A.P.-ului este mixt și se bazează în principal pe sectoarele : pomicol, cerealier, zootehnic (în special ovine). Sectorul zootehnic cuprinde 226 bovine, 323 porcine și 2 204 ovine. Ca unitate neagricolă pe raza comunei funcționează o moară țărănească, deservită de 2 salariați. Comerțul se face în două magazine mixte, două bufete și două prăvălii sătești. Datorită depărtării de localitățile urbane și a unor drumuri de acces greoaie, com. Gîrceni este izolată și rămasă mai în urmă cu dotările edilitar-gospodărești. În actualul plan cincinal se prevede electrificarea tuturor satelor componente și se vor construi o serie de obiective edilitare și social-culturale care vor rezolva mai bine necesitățile comunei.

Date social-culturale : Rețeaua școlilor din comună este formată din 8 localuri care cuprinde 20 săli de clasă și în care învață 781 elevi. Pentru preșcolari pe teritoriul comunei funcționează 3 grădinițe de copii.

În comună funcționează dispensarul uman, cu un staționar de copii și o casă de nașteri, unități deservite de 12 cadre sanitare din care 2 medici. De asemenea în satul Racova funcționează o a doua casă de nașteri.

Viața culturală a comunei se desfășoară în cadrul celor două cămine culturale (Gîrceni și Dumbrăveni). Acestea sînt dotate cu aparate și materiale de club : televizor, radio, șah etc. În incinta căminului din Gîrceni funcționează o bibliotecă comunală de 7 000 volume și două aparate de proiecție care se deplasează periodic în localitățile componente pentru activitatea cu filmul.

Planul de sistematizare a comunei prevede o serie de dotări care vor îmbunătăți simțitor viața economică, comercială și socială a satelor componente și a comunei în general.

Comuna Grivița

Centru de comună — Grivița
Sate componente — Fruntișeni, Grăjdeni, Odaia Bursucani, Trestiana.
Locuitori — 5 719
Suprafața — 13 541 ha.

Vecini — la nord-vest cu municipiul Bîrlad, la nord cu comuna Zorleni, la est cu com. Vinderei, la sud cu jud. Galați și la vest cu com. Tutova.

Comuna, situată în partea de sud a jud. Vaslui, are un relief caracteristic regiunii de deal. Terenul, străbătut de rîul Bîrlad și afluenții săi Trestiana și Juravăț, are zone de alunecări datorate unor izvoare și eroziunii solului.

https://biblioteca-digitala.ro

Date istorice — Din informațiile culese de la locuitorii comunei reiese că satul Grivița, ca și satul Trestiana, a luat ființă în anul 1879. Luînd ființă imediat după războiul de independență din 1877—1878, denumirea satului vine de la numele redutei Grivița.

Satul Trestiana, la început i s-a spus Palerma, legat de faptul că schița de amplasare a satului a fost făcută de un inginer italian din Palermo. După ce a mai purtat numele de Stroe Belloescu, din 1964 se numește Trestiana, de la pîrîul ce trece prin apropiere. Celelalte sate ale comunei sînt așezări mai vechi fără a se putea preciza data apariției lor și fără ca explicațiile privind denumirea lor să fie certe. De exemplu, se crede că satului Grăjdeni i s-a dat numele de la niște grajduri care deserveau stația de poștă din apropiere, în care poștalioanele timpului făceau haltă pentru hrana și odihna căilor.

Dintre construcțiile mai vechi din comună menționăm Schitul Grăjdeni care ar fi fost construit în sec. al XVII-lea de către Petre Vartic (după unii) sau mult mai vechi (din timpul lui Petru Rareș) după cum afirmă, alți locuitori. Cert este faptul că acest schit a existat și prima formă de școală de pe raza comunei au organizat-o călugării de aici.

Date economice: Prima cooperativă agricolă de producție a luat ființă în satul Grivița, ca apoi, pînă în 1957 în toate satele comunei se organizează întovărășiri și cooperative agricole. În prezent, în urma unificării lor, funcționează trei C.A.P.-uri. În C.A.P. Grivița — cu o suprafață agricolă de 2 049 ha din care 1 415 ha teren arabil, lucrează 997 familii, în C.A.P. Fruntișeni, cele 665 familii, lucrează o suprafață de 2 141 ha, din care 1 707 ha teren arabil. C.A.P. Odaia Bursucani este mai mic, format din 385 familii care lucrează 1 394 ha, din care 1 053 ha teren arabil. Activitățile desfășurate în cadrul celor trei C.A.P.-uri sînt cele caracteristice acestei zone și anume : cultura cerealelor, fl. soarelui, cartofi, viticultură, creșterea vitelor. Datorită muncii harnice a cooperatorilor, la sfîrșitul anului 1971, fondul de bază al celor trei C.A.P.-uri depășește 9 100 000 lei. Preocupările locuitorilor comunei sînt legate și de municipiul Bîrlad, care se află în apropiere, unde mulți își desfășoară activitatea.

În ultimele decenii, datorită muncii harnice a oamenilor, a grijii pe care partidul și statul o acordă creșterii bunăstării materiale și spirituale ,viața locuitorilor din Grivița s-a schimbat radical. În cele peste 350 case noi construite, a devenit un lucru frecvent aparatul de radio și televizorul, mobila fină și aragazul. Despre altfel de viață numai bătrînii își mai amintesc.

Date social-culturale: Educarea și știința de carte a celor peste 1 150 de elevi se fac la cele 5 școli generale existente pe raza comunei. Anual acestea sînt dotate cu materialul didactic necesar desfășurării unui proces de învățămînt de calitate. Peste 150 din elevii școlii urmează școli postgenerale, licee, universități, fapt care atestă dragostea de învățătură a copiilor comunei.

https://biblioteca-digitala.ro

Asistența medicală în comună este asigurată de un dispensar modern utilat, care este asigurat cu un medic și 6 cadre medii. În satul Fruntișeni, din anul 1968, funcționează o casă de nașteri, care deservește satele Grăjdeni și Fruntișeni.

Fiecare sat din comună dispune de un cămin cultural care contribuie la întreținerea unei vieți culturale intense. Biblioteca comunală, care dispune de peste 15 000 volume are secții în toate localitățile componente. Activitatea cu filmul se desfășoară în cadrul celor trei cinematografe sătești.

Pe teritoriul comunei, există o frumoasă statuie a Domnitorului Alex. I. Cuza, ridicată prin contribuția locuitorilor în memoria celuia care a înfăptuit prima reformă agrară din Principate, în 1864.

În lumina noilor măsuri, care se iau, de sistematizare a localităților rurale, viața locuitorilor comunei va cunoaște noi atribute de urbanism și civilizație.

Comuna Hoceni

Centru de comună — Hoceni
Sate componente — Barboși, Deleni, Oțeleni, Rediu, Șișcani, Tomșa
Locuitori — 5 559
Suprafața — 9 294,49 ha.

Vecini: La nord se învecinează cu com. Crețești, la nord-est și est cu com. Hurdugi, la sud, sud-vest cu com. Vutcani și la vest cu com. Oltenești. Situată în partea central-estică a județului Vaslui, com. Hoceni este așezată la vest de lunca Prutului în zona dealurilor hușene.

Date istorice: Sate de răzeși, majoritatea lor își au vechimea în sec. XV, primii locuitori fiind ostași ai lui Ștefan cel Mare răsplătiți cu pământuri pentru vitejia lor. Așa este cazul satelor Deleni, înființat după 1476, satul Oțeleni, 1467. Celelalte sate vechi s-au format în jurul anilor: 1437 — satul Hoceni, 1450 — satul Șișcani. Pe raza satului Barboși, format în prima jumătate a sec. al XVIII-lea, familia domnitorului Alex. I. Cuza a deținut proprietăți, și la 1864, locuitorii au fost împroprietăriți de Doamna Elena Cuza. Ultimile sate Rediu și Tomșa, s-au format la începutul sec. al XIX-lea din țărani clăcași aduși de proprietari de la alte moșii.

Date economice: Pe raza comunei funcționează două C.A.P.-uri: Hoceni și Deleni, în care 1 856 familii lucrează în comun suprafața de 5 820 ha, din care 4 374 ha teren arabil, 220 ha vii, 164 ha livezi, etc. Sectoarele puternice în cele două cooperative sînt: sectorul cerealier, sectorul vitipomicol și zootehnic. În cadrul sectoarelor zootehnice ale celor două unități agricole cresc 1 202 bovine, 836 porcine, 6 733 ovine, de pe urma cărora membrii cooperatori obțin importante venituri. În cadrul comunei funcționează un centru de vinificație modern, cu o ca-

https://biblioteca-digitala.ro

pacitate de depozitare de 175 vagoane și o moară țărănească care deservește locuitorii comunei. Cooperativa de consum, prin cele cinci magazine sătești și 5 unități de alimentație publică, asigură un volum de desfacere de peste 12 milioane lei.

Date social-culturale: Rețeaua școlară este formată din 7 unități școlare, din care o școală generală cu cl. I—X, 4 școli generale cu cl. I—VIII și 2 școli cu cl. I—IV, în cadrul cărora funcționează 54 cadre didactice.

Pentru ocrotirea sănătății în satul de reședință este un dispensar uman, cu cabinet stomatologic, casă de nașteri și staționar pentru copii, iar în satul Deleni o casă de nașteri. În cadrul acestor unități funcționează doi medici, trei asistenți medicali și trei cadre medii.

Viața culturală se desfășoară în cadrul căminului cultural și al bibliotecii comunale. În fiecare sat component există aparat de proiecție pentru filme.

În ultimii ani s-au construit o serie de obiective cum sînt: dispensarul, școli, magazine, sediul Consiliului popular comunal. În prezent, sînt prevăzute a se construi o brutărie, un nou magazin universal și un cămin cultural. Toate acestea vor contribui la îmbunătățirea serviciilor aduse populației, la ridicarea nivelului de trai al oamenilor.

Ca monument istoric amintim Biserica de lemn din satul Șișcani, construită în sec. al XVIII-lea. Sculptura interioară simulează împletituri analoge bisericilor din Transilvania.

Comuna Hurdugi

Centru de comună — Hurdugi
Sate componente — Grumezoaia, Gușiței, Plotonești, Urlați
Locuitori — 4 532
Suprafața — 9 010,80 ha.

Vecini: Situată în partea de est a județului Vaslui, comuna Hurdugi se învecinează la nord cu com. Crețești, la est cu comuna Pădureni, la sud-est cu comuna Vetrișoaia, la sud cu comuna Berezeni, la sud-vest cu comuna Vutcani și la vest cu comuna Hoceni. Relieful comunei este caracteristic zonei deluroase, format din dealuri și văi.

Date istorice: Cel mai vechi sat din comună, Grumezoaia este amintit într-un act de la Ștefan Vodă, fiul lui Alexandru cel Bun, din 11 august 1445. Satul Hurdugi s-a format în prima jumătate a sec. al XVII-lea și se presupune că-i vine numele de la un locuitor, Hurdug care s-a stabilit pe aceste locuri.

Date economice: În comună există două C.A.P.-uri: la Hurdugi înființat în 1960 și la Grumezoaia înființat în 1963. Cele 1 522 familii au în proprietate suprafața de 5 423 ha, din care 4 294 ha teren arabil, 266 ha vii, fînețe, păduri, etc. Principalele sectoare de activitate sînt cultura

https://biblioteca-digitala.ro

cerealelor, viticultura şi zootehnia. Sectorul zootehnic cuprinde 1 094 bovine, 376 porcine şi 6 685 ovine. Averea obştească a celor două cooperative se cifrează la peste 17 milioane lei. Ca unităţi industriale în comună sînt : două mori ţărăneşti, o bază de recepţie, două brutării şi staţiunea de mecanizarea agriculturii. Unităţile comerciale din comună — cinci magazine mixte şi cinci bufete — asigură un volum de desfacere de circa 5 milioane lei anual.

Date social-culturale : Asistenţa sanitară se face în cadrul dispensarului uman, al celor două case de naşteri şi staţionarului pentru copii şi adulţi.

Aceste unităţi sînt încadrate cu un medic şi 5 cadre sanitare cu pregătire medie.

Cei 770 elevi din comună învaţă în 5 şcoli, din care una cu cl. I—X, trei cu cl. I—VIII, şi una cu cl. I—IV, la care activează 46 cadre didactice.

În cadrul comunei există un cămin cultural în satul Grumezoaia, cinci cinematografe săteşti şi o bibliotecă comunală cu 20 000 volume.

Ca monument istoric amintim Schitul lui D. Cantemir, iar ca monument al naturii, Stejarul lui Tolontan, cu o vechime de cca. 500 ani. În anul 1970 s-a deschis un muzeu al comunei.

Referitor la obiceiuri menţionăm „nunta la Guşiţei" care se face încă cu „conocari" vechi obicei în acest sat.

Comuna Iana

Centru de comună — Iana
Sate componente — Hălăreşti, Recea, Siliştea, Vadurile.
Locuitori — 3 974
Suprafaţa — 4 531 ha.

Vecini : la nord se învecinează cu com. Ghergheşti, la est cu com. Alexandru Vlahuţă şi Pogana, la sud cu com. Pogana, iar la vest cu com. Puieşti.

Teritoriul comunei Iana este situat în partea centrală a colinelor Tutovei, în partea lor mai joasă şi la vest de valea Studineţului, pînă la confluenţa pîrîului Studineţului cu pîrîul Tutova.

Date istorice : cel mai vechi sat, Hălăreşti, a luat fiinţă la sfîrşitul sec. XIV, fiind urmat de satul Vadurile, cu vechea denumire de Poliţeni. Celelalte sate s-au format în cursul sec. al XIX-lea. Satul Iana s-a format după 1864, cînd o parte din moşia care aparţinea mănăstirii Neamţ, a fost împărţită ţăranilor.

Date economice : Singura unitate cooperatistă a comunei. C.A.P. Iana — înfiinţată în anul 1960, are în prezent1073 familii care lucrează suprafaţa de 2 394 ha, din care 1 780 ha teren arabil, 105 ha vii, etc.

https://biblioteca-digitala.ro

Ponderea economică în cooperativă o deține cultura mare, viticultura și zootehnia (în special creșterea oilor — 2 077 capete). Aprovizionarea populației cu mărfurile necesare se face prin două magazine sătești și două bufete. În comună mai există ca unități de prestări servicii, o frizerie, unități de tîmplărie, una de cojocărie și o cismărie. În ultima perioadă de timp comuna s-a îmbogățit cu o serie de construcții, din care menționăm : un local de cămin cultural, dispensar uman, 3 localuri de școală etc.

Date social-culturale — Asistența socială se face în cadrul dispensarului, care cuprinde o casă de nașteri și un staționar, unități în care lucrează un medic și 5 cadre sanitare.

Unitățile școlare din comună (o școală de centru în satul Iana și 3 școli în satele componente) sînt încadrate cu peste 30 cadre didactice, care desfășoară o muncă educativă calificată și care își aduc un aport însemnat la viața culturală a comunei.

Activitățile culturale se organizează în cadrul căminului cultural, bibliotecii și cinematografului sătesc.

În amintirea locuitorilor din comună căzuți în lupta pentru eliberarea țării de sub jugul fascist, s-a dezvelit o placă comemorativă în fața școlii din satul Iana.

Fiind la 22 km de municipiul Bîrlad, viața locuitorilor gravitează spre această localitate urbană, de care este legată prin curse regulate de autobuze.

Comuna Ivănești

Centru de comună — Ivănești

Sate componente — Albina, Bleșca, Broșteni, Buscata, Coșca, Coșești, Fundătura Mare, Fundătura Mică, Hîrșoveni, Iezerel, Ursoaia, Valea Mare, Valea Oanei.

Locuitori — 7 128

Suprafața — 8 157 ha.

Vecinii : la nord se mărginește cu comuna Oșești, la nord-est cu comuna Delești, la est cu comunele Laza și Poienești, la sud cu comunele Gherghești și Voinești, la vest cu comuna Dragomirești și la nord-vest cu comuna Pungești. Așezată pe drumul național Vaslui—Bacău, la 25 km vest de Vaslui, comuna Ivănești se află în plin podiș moldovenesc, străbătută de văi ce se deschid în valea Racovei. Dintre principalele văi menționăm : Valea Mare, Valea Cînepii, Gologofta, Ezerului, Ursoaei etc., iar dintre dealuri se remarcă : Burcatul, Vlădeni, Zolari, Deca, Lupoaia și altele.

Date istorice : Cel dintîi sat înființat este Ivănești zis și Huseni, după numele lui Vasile Husanu care după 1600 a locuit printre primii pe aceste locuri. Satul Gologofta s-a înființat după 1774. Celelalte sate se presupune a fi localități mai noi.

https://biblioteca-digitala.ro

Date economice : În comună funcționează două C.A.P.-uri (Ivănești și Coșești), care cuprind 2 260 familii cu suprafața agricolă de 4 879 ha din care 4 169 ha teren arabil, 195 ha vie, 159 ha livadă etc. Activitatea este profilată pe cultura cerealelor, viticultură, pomi fructiferi și sector zootehnic (în special creșterea celor peste 4 050 oi). Ca unități industriale menționăm secția de vinificare, un depozit de cînepă, o moară cu valț pentru porumb, cariere de piatră și nisip, secții de prestări servicii, etc. Desfacerea mărfurilor este asigurată în toate satele componente de către magazine ale cooperației de consum, dintre care se remarcă modernul magazin universal din satul Ivănești.

Date social-culturale : Rețeaua școlară cuprinde 20 localuri de școală în care învață 1 453 elevi și în care funcționează 85 cadre didactice.

Dispensarul uman, în cadrul căruia funcționează o casă de nașteri cu 30 paturi și un staționar pentru adulți, este încadrat cu 5 medici, 4 cadre medii și alte 18 cadre sanitare, care asigură o asistență medicală promptă și competentă.

Căminul cultural, în cadrul căruia funcționează o bibliotecă cu peste 16 000 volume și cinematograful sătesc, antrenează în jurul său formații artistice diverse, din rîndul cărora se remarcă fanfara de la Valea Mare, în dese rînduri remarcată în fazele republicane ale concursurilor artistice.

Pe teritoriul comunei, ca monument istoric, menționăm o biserică din lemn construită în 1774 de egumenul Ghenadi Cazimir, în care se păstrează cărți bisericești din sec. XVIII—XIX.

Creșterea nivelului de trai al locuitorilor, în comuna Ivănești este ilustrată de cele 539 case noi, 427 case refăcute, 600 aparate de radio, 1 000 garnituri de mobilă, 50 televioare etc. Comună mare, cu importante construcții utilitare, prin noua schiță de sistematizare este propusă ca în viitor să devină comună urbană.

Comuna Iveşti

Centru de comună — Iveşti
Sate componente — Belceşti, Pogoneşti, Polocin
Locuitori — 5 123
Suprafaţa — 5 971,6 ha.

Vecini — la nord cu com. Perieni, la nord-vest com. Coroeşti, la est municipiul Bîrlad, la sud, sud-est com. Tutova, la vest com. Căbeşti din jud. Bacău, la sud-vest cu jud. Vrancea.

Din punct de vedere geografic, com. Iveşti este aşezată pe cele două laturi ale văii care este străbătută de rîul Tutova. O parte din satul Iveşti şi satul Polocin, în perioada dezgheţului sînt expuse inundaţiilor acestui rîu. Celelalte sate, amplasate pe locuri mai înalte sînt ferite de calamităţi.

https://biblioteca-digitala.ro

Date istorice — Vechimea așezărilor care compun com. Iveşti este apreciată la cca. 400 de ani. Localnicii povestesc că satul Iveşti s-a format la 2 km spre sud-vest de actualul sat şi purta numele de Măciucani. O dată cu înmulțirea gospodăriilor, satul s-a mutat mai la nord, unde valea era mai largă. De-a lungul anilor, alături de localnici, s-au stabilit oameni din alte părți ale țării. Satul Pogoneşti, format cam în aceeaşi perioadă, ar fi avut ca nucleu un grup de oameni din părțile Buzăului, com. Pogoanele, de unde se presupune că-i vine numele de Pogoneşti. La 1 km vest de satul Pogoneşti, a luat ființă satul Răzeşi (care în prezent se numeşte Belceşti), format din răzeşi înstăriți. Ultimul sat din comună Polocin, s-a format pe locul unei foste păduri de frasini, motiv pentru care la început satul se numea Frăsinaşi.

De-a lungul anilor, locuitorii comunei s-au ridicat în dese rînduri la luptă pentru dreptate socială şi apărare națională. În memoria luptătorilor căzuți în timpul răscoalei din 1907 şi a celor căzuți în războiul antifascist s-au dezvelit plăci comemorative care să arate generațiilor viitoare jertfa de sînge a locuitorilor, care totdeauna au fost alături de frămîntările țării.

Date economice : Principala ocupație a locuitorilor a fost şi a rămas, agricultura. Pe teritoriul comunei, în anul 1949 la Pogoneşti şi în 1950 la Iveşti, au luat ființă două din cele mai vechi C.A.P.-uri din județ. În anul 1966, cele două C.A.P.-uri s-au unificat dînd naştere unei unități cooperatiste puternice în care lucrează 1 526 de familii. Suprafața agricolă, de 4 637 ha din care 3 858 ha teren arabil şi 193 ha vie este folosită integral, principalele culturi fiind : cultura cerealelor, viticultura, legumicultura şi pomicultura. În afara acestor activități, în cadrul C.A.P.-ului mai există un sector zootehnic în care cresc peste 1 000 bovine, 2 129 ovine şi 629 porcine. Cele 2 292 brațe de muncă sînt folosite în toate sectoarele de activitate ale cooperativei. În afara preocupărilor agricole, pe raza comunei funcționează o moară țărănească şi 13 unități de prestări de servicii. Dintre acestea menționăm cîte două ateliere de croitorie, dulgherie, tîmplărie, cismărie, 2 frizerii, cîte un atelier de cojocărie, tinichigerie, tricotaje. Pentru aprovizionarea populației în satele Iveşti şi Pogoneşti sînt cîte un magazin universal şi bufet. Volumul desfacerii de mărfuri în comună se ridică anual la peste 4 100 000 lei.

În ultimii ani s-au construit şi s-au modernizat sediul Consiliului popular, căminul cultural, şase şcoli generale, magazin universal şi bufete, dispensarul uman şi cel veterinar.

Date social-culturale : Pe teritoriul comunei funcționează 6 şcoli cu 42 săli de clasă unde 48 cadre didactice învață peste 1 100 elevi. 243 cadre ridicate din comună lucrează în fabrici, pe diferite şantiere de construcție din țară. Ceilalți, rămaşi acasă, lucrează în agricultură străduindu-se să aplice cele învățate în şcoală, să stoarcă pămîntului recolte tot mai bogate.

https://biblioteca-digitala.ro

Asistența sanitară este asigurată de un dispensar uman bine utilat în cadrul căruia lucrează 11 cadre bine pregătite.

Viața culturală gravitează în jurul celor două cămine culturale, în cadrul cărora funcționează biblioteca comunală și două cinematografe sătești.

Toate aceste realizări din domeniul economic și social-cultural au menirea să contribuie la ridicarea bunăstării materiale și spirituale a populației. Cele 450 case noi, 689 aparate de radio și 95 televizoare sînt exemple grăitoare care atestă acest lucru. Planul de sistematizare a centrului civic al comunei din care au început să prindă contur baia populară, o brutărie, extinderea magazinului universal (aflate în construcție) va duce la înfrumusețarea comunei, la crearea unor condiții civilizate de viață.

Comuna Lipovăț

Centru de comună — Lipovăț.
Sate componente — Corbu, Căpușneni, Chițoc, Fundul Văii.
Suprafața — 7 320 ha.
Populația — 4 960 locuitori.

Vecinii : se mărginește la nord cu comuna Laza, nord-est cu orașul Vaslui, est, est-sud, comuna Munteni de Jos și comuna Deleni, sud comuna Bogdănești și comuna Bogdănița, iar la vest comuna Bogdana. Comuna Lipovăț se află situată aproximativ în mijlocul județului Vaslui, la o distanță de circa 12 km. de orașul de reședință.

Date istorice : Din documentele existente, pe bază de cercetări, așezarea Lipovăț — cu denumirea actuală — își are izvoarele începînd cu secolul al XV-lea (după lupta de la Crasna în vremea lui Bogdan al II-lea Turcii fiind împresurați s-au retras pe valea Lipovățului).

Denumirea comunei Lipovăț vine din slava veche, de la cuvîntul „Lipa" în traducere „Tei" (în codrii care înconjoară satul Lipovăț a predominat esența tei) urmat de un diminutiv, ceea ce ar corespunde în vorbirea curentă „Valea Teiușului".

Înainte de 1944 pe teritoriul comunei Lipovăț a existat o singură moșie compusă din : 4 000 falcii = 6 000 ha. — teren agricol
4 800 falcii = 7 200 ha. — pădure.
Această proprietate a aparținut unei familii de greci, veniți în timpul domniilor fanariote și care au fost expropriați în 1922 datorită faptului că la data apariției legii erau absenteiști.

Pe teritoriul comunei Lipovăț după legea din 1922 au rămas proprietăți (rezerve) în cîtime de sub 50 ha. și anume ; în satul Lipovăț — 18 ha. și Fundul Văii circa 25 ha.

https://biblioteca-digitala.ro

Date economice : În 1957 se înființează întovărășirea agricolă, iar în toamna anului 1959 s-a înființat G.A.C. cu un număr de 57 familii și 150 ha. de teren. În prezent C.A.P. Lipovăț numără 1 610 familii și dispune de următoarele suprafețe :

arabil	—	2 386 ha.
vii	—	137 ha.
fînețe	—	250 ha.
pășune	—	693 ha.
livezi	—	89 ha.
neproductive	—	301 ha.
Total	—	3.856 ha.

În perioada 1960—1962 s-a înmulțit numărul familiilor în C.A.P., a crescut averea obștească la peste un milion lei, iar fondul de bază la 1,5 milioane lei, au început să se dezvolte unele sectoare printre care zootehnia. În perioada 1962—1966 s-au înregistrat progrese pe linia creșterii producției agricole. Prin plantarea suprafeței de 60 ha. cu pomi s-a înființat sectorul pomicol, a crescut numărul de oi de la 800 la 1 400, s-au construit mai multe grajduri, magazii ș.a. În perioada 1966—1969 s-a mărit suprafața arabilă a C.A.P. cu circa 100 ha., s-au aplicat măsuri de îmbunătățiri funciare pe 500 ha. prin amplasarea culturilor în fîșii, s-a înființat sectorul viticol, cel legumicol, s-au extins lucrările mecanice de la 500 la 800 ha., s-a înregistrat o creștere a producției de cereale cu peste 200 kg./ha., s-a extins cultura plantelor tehnice, introducîndu-se cultura inului, sfeclei, cînepei ș.a. În prezent C.A.P. Lipovăț are o zonare a culturilor și merge pe linia consolidării și rentabilității unor sectoare.

În comuna Lipovăț există 4 unități comerciale de alimentație publică în satele : Lipovăț, Chițoc, Corbu, Căpșuneni, precum și unități pentru deservirea populației ca : atelier croitorie (damă și bărbați), cojocărie, foto, tîmplărie, dulgherie, tinichigerie. Pe raza comunei Lipovăț există o unitate economică (moară) — proprietate a Întreprinderii economice Vaslui, care realizează o producție anuală valorică de 50 000 lei.

Monumente și construcții social-culturale : În ceea ce privește monumentele istorice, pe raza comunei Lipovăț există o biserică construită din bîrne de stejar, frumos ornamentate. Din documentele existente reiese că această biserică datează din sec. al XVII-lea. Alături de acest monument istoric este construită o altă biserică cu temelie de piatră și ziduri de cărămidă, începută în 1857 și terminată în 1864.

Datorită condițiilor grele de viață populația satului Lipovăț a participat la răscoala din 1907.

https://biblioteca-digitala.ro

În 1938 existau în cadrul comunei Lipovăţ cinci şcoli elementare, deservite de 16 cadre didactice.

În prezent pe raza comunei funcţionează o şcoală de 10 ani, 3 şcoli de 8 ani, 2 şcoli cu cl. I—IV şi 4 grădiniţe de copii.

Lipovăţ : şc. de 10 ani nr. 1 cu 19 cadre didactice, şc. gen. nr. 2 (cl. I—IV) cu 2 cadre didactice, grădiniţă de copii cu educatoare calificată.

Chiţoc : şc. gen. 8 ani cu 9 cadre didactice, grădiniţă de copii cu o educatoare.

Căpuşneni : şc. gen. 8 ani cu 9 cadre didactice.

Corbu : şc. gen. cl. I—IV cu 2 cadre didactice, grădiniţă de copii — 1 educatoare calificată.

Fundul Văii : şc. gen. cl. I—IV cu 2 cadre didactice, grădiniţă de copii — 1 educatoare calificată.

Din rîndul cetăţenilor satului Lipovăţ s-a ridicat regretatul artist al poporului — Ştefan Ciubotăraşu.

Pe raza comunei există o bibliotecă comunală cu un număr de 8.420 volume, înfiinţată în 1951, un cămin cultural cu local propriu în satul Chiţoc şi unul amenajat în satul Lipovăţ, 3 unităţi cinematografice sătești cu filme de 16 mm. Atît biblioteca, cît şi căminul îşi desfăşoară activitatea după programe lunare de activitate, iar unităţile cinematografice au programate 4 spectacole săptămînal.

Viaţa comunei gravitează spre reşedinţa de judeţ — oraşul Vaslui, comuna învecinîndu-se cu oraşul.

În afară de muncile agricole, locuitorii comunei practică diferite meserii (croitorie, tîmplărie, dulgherie, tinichigerie, cojocărie ş.a.), iar mulţi dintre locuitorii satelor Lipovăţ şi Chiţoc sînt muncitori la Fabrica de mobilă, Fabrica de confecţii, Fabrica ceramica ş.a. din oraşul Vaslui.

Comuna Laza

Centru de comună — Laza.
Sate componente — Bejeneşti, Poiana lui Alexa, Puşcaşi, Rîşniţa, Sauca, Teişor, Valea Tîrgului.
Locuitori — 6 931.
Suprafaţa — 6 080 ha.

Vecini : La nord-est se învecinează cu com. Bălteni, la est cu oraşul Vaslui, la sud cu com. Lipovăţ şi Bogdana, la vest cu comuna Poieneşti şi la nord-vest cu com. Deleşti.

Relieful este variat, predominînd dealurile. Cel mai înalt punct este dealul Cociobana, de 460 m. Comuna este străbătută de pîrîul Racova,

https://biblioteca-digitala.ro

care primăvara adună torenții de pe dealurile învecinate și provoacă inundații.

Date istorice: Cea mai veche localitate este satul Laza, a cărui denumire este pusă pe seama numelui unei femei, Lazea, soția lui Cehan Bătrînul, care a stăpînit pe aceste locuri în sec. XVII. Satul este mult mai vechi și este înființat în sec. al XIV-lea, sub numele de Fereștii de pe Racova, pentru a-i deosebi de Fereștii (Văleni), două sate înființate de același Feer, venit din părțile Maramureșului. Celelalte sate s-au format mai tîrziu, avînd o vechime de 200—300 ani.

Date economice: Pe raza comunei funcționează două C.A.P.-uri — Laza și Pușcași — care cuprind 2 055 familii, cu suprafața de 3 056 ha din care 2 285 ha. teren arabil, 78 ha. vii, 26 ha. pomi fructiferi, 30 ha. legume, etc. Ponderea producției o reprezintă cultura cerealelor. Celelalte sectoare (legumicol, vitipomicol și zootehnic) deși au luat o amploare mai mare în ultimii ani, totuși, trebuie acordată o atenție mai mare extinderii și diversificării activității acestora. Sectorul zootehnic cuprinde 903 capete vite, 340 porci, 1 111 oi. Pe teritoriul comunei mai activează o fermă I.A.S. și stațiune de mecanizare a agriculturii. Mica industrie este reprezentată de o moară țărănească și secții de prestări servicii, în care lucrează 53 de meseriași. Pentru aprovizionarea cu mărfuri a locuitorilor, există 3 magazine universale și 3 prăvălii sătești, cu un volum de desfacere în 1971, de 6 820 000 lei. În ultimii ani comuna s-a îmbogățit cu o serie de construcții : magazine, școli, dispensar veterinar, precum și electrificarea tuturor satelor componente.

Date social-culturale: Pentru cei 1 291 de elevi, în comună funcționează o școală generală de 10 ani, 2 școli generale de 8 ani și 4 școli cu cl. I—IV, unități care au 27 săli de clasă și în care activează 64 cadre didactice.

Ca unități sanitare în comună există un dispensar uman, două case de nașteri, un staționar și o farmacie, deservite de un medic și 14 cadre sanitare.

Viața culturală a comunei se concentrează în jurul căminului cultural, a bibliotecii comunale cu 15 000 volume și a celor 3 cinematografe.

Schimbările survenite în modul de viață a populației se pot exemplifica prin cele 720 case noi, 450 aparate de radio, 150 televizoare, 26 frigidere, peste 160 alte aparate electrice, 1 250 garnituri de mobilă, etc.

Perspectivele sînt și mai frumoase, pe măsura vieții noi pe care toți locuitorii comunei o doresc tot mai prosperă. Barajul de la Pușcași, construit pe teritoriul comunei va rezolva problema irigării unei importante suprafețe de teren. Un plan ambițios de investiții va duce la noi construcții utilitare, ca : școli, ateliere școlare, baie comunală. brutărie, sediu S.M.A., care vor conferi comunei noi atribute de urbanism și civilizație.

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Lunca Banului

Centru de comună — Lunca Banului.
Sate componente — Broscoşeşti, Condrea, Focşa, Lunca Veche, Oţetoaia, Răducani.
Locuitori — 4 832.
Suprafaţa — 9 239 ha.

Aşezată în partea de est a jud. Vaslui, comuna Lunca Banului se mărgineşte la est cu rîul Prut, la vest cu comuna Pădureni, la sud cu comuna Vetrişoaia, iar la nord cu com. Stănileşti. Situată la hotarul dintre Podişul central moldovenesc şi Lunca Prutului, comuna are un relief variat, cea mai mare parte constituind-o cîmpia şi lunca Prutului.

Date istorice: Satele componente s-au format după 1864 prin împroprietărirea locuitorilor pe o fostă moşie mănăstirească. Din cauza pămîntului insuficient şi a exploatării proprietarilor, ţăranii s-au răsculat la 1907, pentru pămînt şi o viaţă mai bună. Abia după 23 August 1944, prin reforma agrară din martie 1945, situaţia ţărănimii s-a schimbat radical, iar la îndemnul partidului, la 25 iunie 1950, s-a constituit cooperativa agricolă de producţie Lunca Banului.

Date economice: Dacă la început C.A.P.-ul cuprinde 47 familii care lucrau o suprafaţă de 190 ha., în prezent 1 224 familii au în proprietate colectivă suprafaţa de 3 436 ha. din care 2 502 ha. teren arabil. Principalele sectoare de activitate sînt: cultura mare, cultura plantelor tehnice şi a legumelor, viţei de vie, şi un puternic sector zootehnic, în care sînt 1 185 cornute, 1 198 porci şi 1 912 oi. Datorită sistemului de hidroameliorăţiuni din zona Albiţa — Fălciu, din care face parte şi comuna Lunca Banului, s-a scos de sub pericolul inundaţiei peste 700 ha. şi se prevede o sporire substanţială a producţiei agricole. Pentru aprovizionarea populaţiei sînt la dispoziţie două magazine mixte, o prăvălie sătească şi un bufet, care anual desfac mărfuri în valoare de peste 4 milioane lei. O moară ţărănească, un darac de lînă şi secţii diverse de prestări servicii, vin să completeze unităţile menite să satisfacă necesităţile populaţiei.

Date social-culturale: Pentru şcolarizarea celor peste 1 000 elevi sînt două şcoli generale de 10 ani, o şcoală generală de 8 ani, trei şcoli cu cl. I—IV şi două grădiniţe de copii. În comună există un cămin cultural, o bibliotecă cu 10 000 volume şi două cinematografe, la Lunca Banului şi Oţetoaia.

Asistenţa sanitară a locuitorilor este asigurată de un dispensar comunal, o casă de naşteri, două puncte sanitare, bine utilate şi încadrate cu 2 medici şi 5 cadre medii.

Comuna este complet electrificată şi bine gospodărită. Viaţa oamenilor gravitează spre oraşul Huşi, fiind la distanţă de 10—12 km. de acesta.

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Măluşteni

Centru de comună — Măluşteni.
Sate componente — Ghireasa, Lupeşti, Mînăstirea, Mînzăteşti, Ţuţcani.
Locuitori — 4 738.
Suprafaţa — 5 575 ha.
Vecinii: La nord se învecinează cu comuna Epureni, la nord-est cu com. Murgeni, la sud-est cu com. Blăgeşti, la sud cu jud. Galaţi, iar la vest cu com. Vinderei.

Relieful comunei este format din dealuri şi mici platouri, făcînd partea de sud a Podişului Moldovei.

Date economice: Pe raza comunei funcţionează două C.A.P.-uri, C.A.P. Ţuţcani, înfiinţat în anul 1951, cuprinde 557 familii care lucrează o suprafaţă de 1 443 ha. din care 1 102 ha. teren arabil şi C.A.P. Măluşteni, înfiinţat în 1957, în care cele 1 048 familii lucrează suprafaţa de 2 061 ha. din care 1 587 ha. teren arabil. Activităţile din C.A.P.-uri se axează pe cultura mare, sectorul pomiviticol şi cel zootehnic. Sectorul zootehnic cuprinde 318 capete bovine, 515 porcine şi 1 881 capete ovine. În prezent averea obştească a C.A.P. Măluşteni este cifrată la 5 288 000 lei, iar a C.A.P. Ţuţcani la 2 442 000 lei. Ca unităţi neagricole, pe raza comunei funcţionează două mori cu piatră, cu o capacitate de producţie mică. În fiecare sat component sînt magazine sau prăvălii săteşti ale cooperaţiei de consum care satisfac aprovizionarea populaţiei cu mărfuri alimentare şi industriale. Volumul de mărfuri realizat în anul 1971 s-a ridicat la valoarea de 3 875 709 lei.

Date social-culturale: Pe raza comunei funcţionează 9 şcoli cu un număr de 41 clase, în care elevii sînt pregătiţi de 45 cadre didactice. Din rîndul elevilor comunei s-au ridicat cadre pregătite de economişti, medici, cercetători, etc. Dintre aceştia menţionăm pe scriitorul Corneliu Leu.

Asistenţa sanitară este asigurată de două unităţi sanitare, în cadrul cărora îşi desfăşoară activitatea un medic şi 8 cadre medii sanitare.

Ca şi în celelalte comune, activitatea culturală se desfăşoară în cadrul căminului cultural care grupează atît activitatea cu filmul, cît şi biblioteca şi celelalte manifestări cultural-artistice de masă.

Comuna Micleşti

Centru de comună — Micleşti.
Sate componente — Chircești, Popești.
Locuitori — 4 080.
Suprafaţa — 4 333 ha.

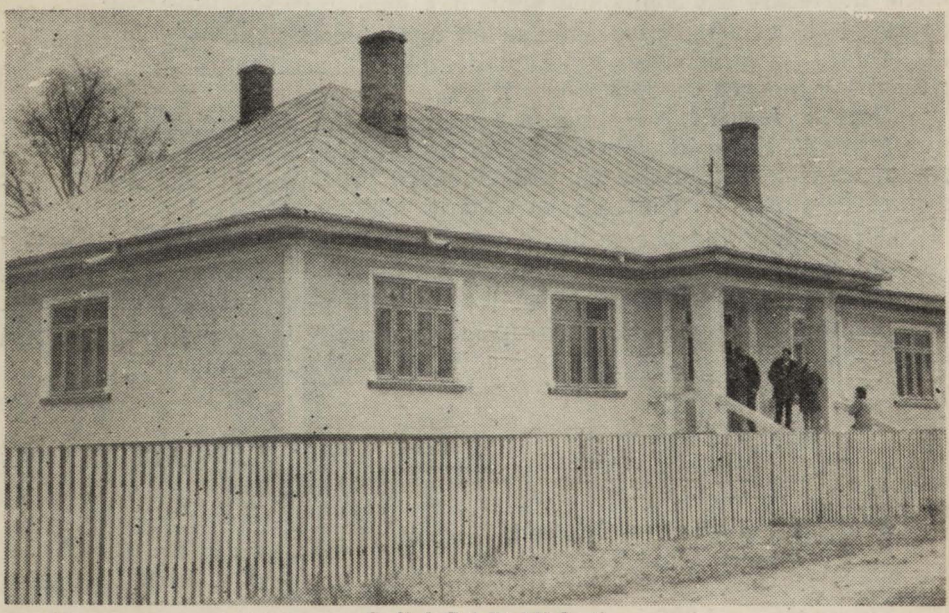
https://biblioteca-digitala.ro

Vecini: Com. Micleşti se învecinează cu com. Dolheşti, jud. Iaşi la nord, cu com. Boţeşti la est, cu com. Soleşti la sud şi vest, şi cu com. Codăeşti la nord-vest.

Situată în partea de nord a judeţului, com. Micleşti prezintă diferite forme de relief, ponderea cea mai mare avînd-o dealurile, apoi podişuri şi în mai mică măsură suprafeţe de şes.

Date istorice: Pe teritoriul comunei se află „Movila lui Burcel" intrată în legendă prin întîlnirea lui Ştefan cel Mare, care văzînd că Burcel, ţăran sărac, ară în zi de sărbătoare, l-a împămîntenit pe aceste locuri cu condiţia să vegheze hotarele ţării de năvălirile duşmanilor. Se crede, după spusele din bătrîni, că aceste locuri au fost populate încă de pe timpul năvălirii tătarilor. Astfel în cătunul Velniţa se refugiau locuitorii care fugeau din calea tătarilor.

Date economice: La 8 martie 1950 în satul Chirceşti ia fiinţă prima cooperativă agricolă din comună cu un număr de 43 familii. În prezent, prin unificarea a trei unităţi în 1962, există un singur C.A.P. — Micleşti — care cuprinde 1 162 familii şi are o suprafaţă de 2 561 ha. din care teren arabil 1 886 ha., vii 83 ha., livezi 79 ha., plante tehnice 175 ha., etc. Cooperativa este profilată pe cultura cerealelor, a plantelor tehnice (floarea-soarelui şi tutun), a legumelor, vitipomicultura şi zootehnia. Sectorul zootehnic are 598 capete vite, 203 porci, 1 751 oi. Fondul de bază al C.A.P.-ului s-a ridicat în 1971 la suma de 9 233 412 lei. Ca unităţi

Sediul C.A.P. Micleşti

https://biblioteca-digitala.ro

neagricole menționăm o moară țărănească și 6 secții de prestări servicii, dintre care atelierul de tîmplărie pe lîngă alte obiecte de uz casnic din lemn, lucrează și mobilă de bucătărie. Unitățile comerciale ale cooperației de consum, în număr de 6, asigură populația cu mărfurile necesare, obținînd în 1971 un volum de desfacere de 3 600 000 lei.

Date social-culturale: Comparînd cu anul 1938, cînd în comună existau 3 școli mici cu 6 cadre didactice, în prezent sînt 8 unități școlare cu un număr de 41 cadre didactice. Toate localurile de școală au fost construite din nou, sau refăcute complet în ultimii 20 de ani.

Unitățile sanitare din comună — un dispensar, o casă de nașteri și un staționar pentru copii — sînt deservite de un medic și 4 cadre sanitare medii care asigură populației o îngrijire medicală corespunzătoare.

Căminul cultural, cu cele două sucursale ale sale, grupează în jurul său oameni care desfășoară instructive și plăcute acțiuni culturale. Biblioteca comunală, cu două secții în satele componente, are peste 12 000 volume și circa 800 cititori anual, iar cinematograful din comună, periodic, dă spectacole de film în toate satele componente.

Viața comunei gravitează spre orașul Vaslui, aflat la 27 km. spre sud, unde mulți locuitori lucrează în întreprinderi industriale și de construcții.

Comuna Muntenii de Jos

Centru de comună — Muntenii de Jos
Sate componente — Băcăoani, Mînjești, Secuia.
Locuitori — 4 241.
Suprafața — 5 837 ha.

Vecini: La nord se învecinează cu orașul Vaslui, la nord-est cu comuna Tanacu, la est și sud-est cu com. Oltenești, la sud-vest cu com. Deleni și la vest cu com. Lipovăț.

Relieful comunei în general este deluros (altitudine 308 m.) cu mici podișuri și cu o mare zonă de șes, în valea Bîrladului, teren în parte inundabil. Comuna se întinde de-a lungul șoselei naționale București — Iași, prezentînd avantaje în contactul lesnicios cu orașul Vaslui și alte localități de pe această linie.

Date istorice: Com. Muntenii de Jos s-a înființat încă din sec. XIV, denumirea ei derivă de la primii locuitori veniți din zone muntoase ale țării. Pe teritoriul comunei a avut loc celebra bătălie a lui Ștefan cel Mare în anul 1475 de la Racova (Podul Înalt). Satele Băcăoani și Secuia s-au format după aceste lupte, prin împămîntenirea unor oșteni din părțile Bacăului și Secui, remarcați în lupte (de unde le derivă și numele localităților).

Date economice: Pe raza comunei, în prezent sînt două C.A.P.-uri — Muntenii de Jos și Mînjești, ambele înființate în anul 1959. Cele două

https://biblioteca-digitala.ro

unităţi cuprind 1 492 familii, care lucrează suprafaţa de 3 309 ha. din care 2 629 ha. teren arabil, 80 ha. livadă etc. Principalele activităţi în C.A.P.-uri sînt : cultura cerealelor, a plantelor tehnice, legumicultura şi zootehnia. Cele două sectoare zootehnice cuprind 825 capete vite, 553 porci, 2 941 oi. În afară de aceste animale, aici se cresc un mare număr de păsări. Două mori ţărăneşti şi secţii de prestări servicii, amplasate în special în satele Mînjeşti şi Muntenii de Jos sînt unităţi care diversifică preocupările extraagricole ale locuitorilor şi care se preconizează să fie extinse. Populaţia comunei se aprovizionează cu mărfuri prin magazinele mixte din comună şi din unităţile comerciale din oraşul Vaslui care se află la 5 km. de comună. Magazinele din comună au desfăcut în 1971 mărfuri în valoare de 6 200 000 lei.

Date social-culturale : Copiilor din comună le stau la dispoziţie 6 şcoli generale (din care 3 cu cl. I—IV, două cu cl. I—VIII şi una cu cl. I—X) şi 3 grădiniţe de copii, în care activează 35 cadre didactice calificate.

Sănătatea populaţiei este asigurată de o circumscripţie sanitară în cadrul căreia funcţionează o casă de naşteri, un staţionar pentru copii şi o farmacie, unităţi deservite de un medic şi 6 cadre sanitare. În satul Mînjeşti funcţionează o casă de naşteri şi un punct sanitar, deservite de două cadre sanitare.

Activitatea culturală se organizează în cadrul a două cămine culturale în satele Muntenii de Jos şi Mînjeşti. Cele două biblioteci din comună pun la dispoziţie cititorilor peste 16 000 volume, iar cele două cinematografe se deplasează periodic în toate satele componente unde prezintă spectacole de film.

Preocupările locuitorilor sînt foarte mult legate de oraşul Vaslui, unde zilnic se deplasează pentru desfacerea produselor proprii pe piaţa oraşului sau în întreprinderile industriale în care lucrează mulţi din locuitorii comunei.

Comuna Murgeni

Centru de comună — Murgeni.
Sate componente — Cîrja, Lăţeşti, Schineni, Vădeni, 23 August.
Locuitori — 8 666.
Suprafaţa — 13 428 ha.

Vecini : La nord-vest comuna Găgeşti, nord-est com. Fălciu, la est rîul Prut, la sud judeţul Galaţi şi comuna Blăgeşti, la sud-vest comuna Măluşteni şi la vest comuna Epureni.

https://biblioteca-digitala.ro

Așezată în partea de sud-est a județului Vaslui, comuna Murgeni are un relief deluros străbătut de pîraiele Elan, Sărata și Mihoanea. O mare parte din teritoriu se află în lunca Prutului.

Date istorice: Săpăturile arheologice atestă existența locuirii acestor meleaguri încă de la jumătatea mileniului III î.e.n. Ca atestare a localității Murgeni, în tradiția populară se păstrează legenda că locuitorii de pe valea Prutului au întîmpinat pe Ștefan cel Mare la Adjud în 1457. Comună mare, a fost reședință de plasă și de raion.

Date economice: Pe raza comunei funcționează trei C.A.P.-uri. Primul C.A.P. a luat ființă în anul 1952, în satul Cîrja. Acesta în prezent cuprinde 710 familii care lucrează 2 274 ha. din care 1 781 ha. teren arabil. Al doilea C.A.P., cel din Schineni, a luat ființă în 1956. Cele 707 familii au în proprietate comună suprafața de 2 496 ha. din care 1 788 ha. teren arabil. C.A.P. Murgeni, înființat în anul 1958, are o suprafață de 2 335 ha. din care 1 852 ha. teren arabil și în care lucrează 913 familii. Cele trei unități au un profil mixt, pondere mai mare avînd cultura mare, sectorul legumicol, sectorul zootehnic. Creșterea animalelor, principală ocupație a membrilor cooperatori, asigură venituri mari, atît cooperativelor din comună, cît și membrilor săi. În cele trei sectoare zootehnice zootehnice cresc 1 715 bovine, 1 207 porcine și 4 767 ovine.

Pe raza comunei ca unități industriale sînt: un centru de vinificație, o bază de recepție, o stațiune de mecanicare a agriculturii și o moară de măcinat grîu și porumb.

Cooperația de consum asigură printr-o rețea de magazine specializate aprovizionarea populației din comună și din comunele învecinate, cu mărfuri alimentare și industriale. Unitățile de deservire din comună asigură locuitorilor o gamă largă de prestări servicii incluzînd secții de croitorie, cizmărie, frizerie, reparații radio etc. Celelalte instituții, agenția C.E.C., Oficiul P.T.T.R., Spital, Secție de panificație, Fabrica de caşcaval, liceu etc. creează comunei condiții de dezvoltare și de un accentuat urbanism. Comuna Murgeni este una din comunele care corespund atributului de localitate urbană și este propusă pentru sistematizare și includerea ei în această categorie, fiind o localitate în jurul căreia gravitează localitățile din jur.

Date social-culturale: Principala unitate sanitară din comună este spitalul care are 150 paturi și funcționează cu cinci secții. În cadrul acestei unități lucrează 15 medici și 40 cadre sanitare medii. În afară de spital asistența sanitară mai este asigurată de două circumscripții sanitare și un punct sanitar.

Rețeaua școlilor din comună este compusă dintr-un liceu de cultură generală, cinci școli generale și două școli cu cl. I—IV. În toate aceste unități școlare învață peste 1 500 elevi.

https://biblioteca-digitala.ro

Murgeni — noi spații comerciale și de deservire

Noul magazin sătesc din Murgeni

https://biblioteca-digitala.ro

Căminul cultural conceput ca o adevărată casă de cultură grupează în jurul său activități notabile. Menționăm formația de cor participantă la concursul coral interjudețean — Cîntare Patriei — ca și formații de dansuri populare, taraf, teatru, brigăzi artistice etc. Ca unități de cultură mai sînt : Cinematograful, dotat cu două aparate de proiecție, biblioteca comunală care cu cele două filiale ale sale desfășoară activitatea cu cartea pe raza comunei.

Realizările obținute ca și perspectivele, incluse a se realiza în cursul acestui plan cincinal, vor conferi comunei Murgeni, satului de reședință, noi atribute de urbanism și civilizație.

Comuna Oltenești

Centru de comună — Oltenești.

Sate componente — Curteni, Pîhna, Tîrzii, Vinețești, Zgura.

Locuitori — 4 369.

Suprafața — 7 943 ha.

Vecinii : Se învecinează la nord cu comuna Tanacu, la nord-est cu comuna Tătărăni, la est cu comuna Hoceni, la sud cu comuna Hoceni și Albești, iar la vest cu comuna Muntenii de Jos.

Așezată între pîraiele Crasna și Lohan, într-o regiune deluroasă, comuna Oltenești este înconjurată de păduri ce se întind spre Huși și prezintă un relief cu multe văi, pîraie și dealuri unde există condiții bune pentru pășunat și agricultură.

Date istorice : Denumirea comunei provine de la un răzeș împroprietărit de Ștefan cel Mare, pe nume Oltenescu. Cu excepția satului Tîrzii — sat de clăcași — restul localităților au fost așezări de răzeși, care, cu timpul, în mare parte au fost deposedați de pămînt. Pe plan administrativ, satele comunei au cunoscut diferite modificări. În 1907 locuitorii satului Tîrzii au participat activ la marea răscoală țărănească.

Date economice : Pe raza comunei activează două C.A.P.-uri. Prima cooperativă s-a înființat în satul Tîrzii în 1950 cu 85 familii și 230 ha. teren arabil. În prezent, aceasta cuprinde 515 familii cu 1 538 ha. din care 1 092 ha. teren arabil, 167 ha. vii etc. Al doilea C.A.P. — Oltenești — cuprinde 915 familii cu 2 740 ha. din care 1 865 ha. teren arabil, 120 ha. vii etc. Ponderea activității o deține cultura mare, viticultura și zootehnia. Cele două cooperative au 1 217 capete de vite, 941 porci și 2 075 oi. În comună funcționează ca unități industriale : două mori țărănești în satele Vinețești și Tîrzii, un centru de vinificație și stațiune de mecanizarea agriculturii. Aprovizionarea locuitorilor cu mărfuri este făcută de magazine și bufete ale cooperativei de consum, care asigură un volum de desfacere de 4 milioane lei anual.

Date social-culturale : În comuna Oltenești, ocrotirea sănătății este asigurată de circumscripția sanitară încadrată cu un medic și 7 cadre sanitare medii.

https://biblioteca-digitala.ro

Școlile generale de 10 ani din Tîrzii și Vineții, Școala generală de 8 ani din Oltenești și cele 3 școli generale cu clasele I—IV din celelalte sate componente, dotate cu localuri noi și material didactic suficient, asigură condiții optime de învățătură pentru copiii comunei.

Activitatea culturală se desfășoară în cadrul a trei cămine culturale și a unei biblioteci ce conține peste 23 000 volume. În comună există trei aparate de proiecție care desfășoară o frumoasă activitate cu filmul.

Comuna este așezată de-a lungul liniei ferate Crasna Huși, ea înlesnind locuitorilor deplasarea spre orașele Vaslui și Huși, unde mulți tineri din comună lucrează în întreprinderi industriale.

Comuna Oșești

Centru de comună — Oșești.
Sate componente — Buda, Fîstîci, Pădureni, Vîlcele.
Locuitori — 4 345.
Suprafața — 5 083 ha.

Vecinii: La nord se mărginește cu orașul Negrești, la est cu comuna Vultorești, la sud, sud-est cu comuna Delești, la sud-vest cu comuna Pungești, iar la vest cu comuna Todirești.

Comuna Oșești, situată în partea de nord-vest a județului Vaslui, pe cursul superior al rîului Bîrlad, are un relief deluros străbătut de văi de la vest spre est.

Date istorice: Mai multe legende păstrate din tradiția populară susțin datarea satului Oșești din a doua jumătate a secolului XV, cînd locuitorii de pe aceste locuri au participat la luptele cu turcii. Despre celelalte sate menționările sînt mai rare. Satul Vîlcele s-a format după 1864 avînd numele de Bulibășelu, după o șatră de robi țigani împroprietăriți aici.

Date economice: Locuitorii comunei sînt membri ai C.A.P. Oșești, în care principalele sectoare de activitate sînt: cultura cerealieră, zootehnia, sectorul vitipomicol, stupăritul etc. Cele 1 150 de familii lucrează pe suprafața de 2 667 ha. din care 1 975 ha. teren arabil, 140 ha. vie, 73 ha. livezi etc. Sectorul zootehnic cuprinde 426 bovine, 311 porcine, 1 174 ovine. C.A.P.-ul mai dispune de 135 stupi cu familii de albine. O mare parte din teritoriul comunei este ocupat de pădure (1 528 ha. ale fondului forestier de stat și 11 ha. în folosința comunei). Comerțul este asigurat de unități ale cooperației de consum, care anual au un volum de desfacere de peste 4 000 000 lei.

Singura unitate neagricolă de pe raza comunei este o moară țărănească care macină produsele locuitorilor.

Date social-culturale: Cei peste 960 elevi din comună învață în două școli generale și 3 școli cu cl. I—IV, unde 37 cadre didactice se străduu-

https://biblioteca-digitala.ro

iesc să-i educe pentru a deveni cetățenii utili de mîine. Pentru copiii preșcolari funcționează două grădinițe, cu 60 de locuri, încadrate cu educatoare calificate.

Asistența sanitară este asigurată de circumscripția sanitară în cadrul căreia este și casa de nașteri. Aceste unități sînt încadrate cu personalul sanitar respectiv.

În comună sînt două cămine culturale (la Oșești și Buda) fiecare avînd cîte o sală de spectacole de 200 locuri, în care se prezintă și filme artistice.

Avînd legături lesnicioase cu orașele Vaslui și Negrești, locuitorii comunei au posibilitatea să se încadreze în sfera muncii industriale, să-și valorifice superior excedentul forței de muncă, mai ales tineretul absolvent de școli profesionale, postgenerale.

Comuna Pădureni

Centru de comună — Pădureni.
Sate componente — Căpotești, Davidești, Ivănești, Leoști, Rusca, Todireni, Văleni.
Locuitori — 6 933.
Suprafața — 8 887 ha.

Vecini: Se mărginește la nord cu orașul Huși, la est cu com. Stănilești și Lunca Banului, la sud cu com. Vetrișoaia, la sud-vest și vest cu com. Hurdugi și la vest cu com. Crețești. Situată în partea de est a județului Vaslui, relieful comunei se încadrează în depresiunea Elanului și în zona dealurilor hușene.

Date istorice: Cu excepția satului Todireni format în anul 1921, restul localităților sînt așezări vechi. Pădureni (fost satul Cîrligați) este de pe timpul lui Ștefan cel Mare (1489), Văleni (fost Șchiopeni), sec. XV, Ivănești (fost Vlădiceni) este din 1686, Căpotești din 1650, Rusca apare după 1711, Leosti și Davidești după 1864.

Date economice: Pe raza comunei sînt 3 C.A.P.-uri : Pădureni, Ivănești, Văleni și 3 secții S.M.A. ce deservesc aceste unități. Suprafața de 5 946 ha. din care 4 610 ha. teren arabil, este lucrată de 2 063 familii. Cea mai mare pondere în activitate o au cerealele, viticultura și un sector zootehnic care cuprinde 1 171 vite cornute, 414 porci și 6 032 oi. Comerțul în comună este asigurat de 3 unități de alimentație publică, 3 bufete și 5 magazine ale cooperativei de consum. Ca secții de prestări servicii sînt : trei croitorii și trei cojocării. Volumul desfacerii de mărfuri prin cooperație în com. Pădureni este de cca. 5—6 milioane lei. În comună s-a construit un modern centru de vinificație cu o capacitate de prelucrare de 250 vagoane struguri. Moara țărănească pentru porumb are o capacitate de 8 tone/24 ore. În satul Văleni s-a construit o brutărie care deservește întreaga comună.

https://biblioteca-digitala.ro

Date social-culturale: În comună sînt 8 şcoli, din care 4 şcoli cu cl. I—IV, 2 şcoli de 8 ani şi 2 şcoli de 10 ani şi două grădiniţe de copii la care urmează 1 266 elevi instruiţi de 68 cadre didactice. Reţeaua unităţilor culturale cuprinde două cămine culturale cu două biblioteci care posedă 22 000 volume, trei săli de cinematograf sătesc. Asistenţa sanitară este asigurată de un dispensar, 3 case de naşteri şi 3 puncte farmaceutice, încadrate cu 2 medici şi 7 cadre sanitare medii. Comuna electrificată în întregime are legături lesnicioase cu oraşul Huşi.

Comuna Perieni

Centru de comună — Perieni.
Sate componente — Ciocani, Crîng, Crîngu nou, Podu Petriş.
Locuitori — 5 408.
Suprafaţa — 6 452 ha.

Vecini: La nord-vest şi vest cu com. Pogana, la est cu com. Băcani şi municipiul Bîrlad, la sud cu com. Iveşti, iar la vest se mai învecinează cu com. Coroieşti.

Din punct de vedere geografic, com. Perieni face parte din Colinele Tutovei şi Bîrladului, parte integrantă din Podişul Moldovei. Datorită reliefului, solul este neunitar. Terenurile bune pentru agricultură (cernoziom) se îmbină cu zone slab productive, cu sol nisipos şi calcaros. Terenurile în pantă sînt erodate de apă. Pe suprafaţa erodată şi în pantă s-au plantat vii (236 ha.) şi livezi (180 ha.).

Date istorice: Cercetări arheologice au stabilit existenţa aşezărilor omeneşti încă din neolitic. Relativ la numele comunei localnicii păstrează două legende, care au aceiaşi istorie. Prima se referă la o vestită livadă de peri a unui localnic, cu numele de Ene, de unde aşezării (pentru a se identifica) i se spunea la Perii lui Ene. A doua legendă vine cu precizarea că în Divanul ad-hoc al Moldovei a luat parte şi un ţăran din Perieni pe care Moş Ion Roată l-a sfătuit să nu mai spună că este din localitatea Perii lui Ene, ci mai pe scurt din Perieni. Bătrînii satului spun că cele două movile din partea de sud a satului au servit ca posturi de observaţie în timpul luptelor lui Ştefan cel Mare cu turcii, deci satul este mult mai vechi.

De-a lungul timpului locuitorii comunei au participat activ la evenimentele importante din istoria patriei cum sînt: războiul pentru independenţă, răscoala din 1907, războiul din 1916—1918 şi războiul antihitlerist. În amintirea acestor evenimente pe raza comunei au fost ridicate monumente şi plăci comemorative.

Date economice: Cele două C.A.P.-uri din comună au luat fiinţă în anul 1949. C.A.P. Perieni cuprinde 646 familii, care lucrează 2 353 ha., din care 1 800 teren arabil. În C.A.P. Ciocani cele 759 familii lucrează suprafaţa de 2 089 ha. din care 1 467 ha. teren arabil. Ambele C.A.P.-uri

https://biblioteca-digitala.ro

au un profil mixt, ponderea fiind deținută de cultura mare și zootehnie. În ultima perioadă o dezvoltare mare a luat-o sectorul pomi-viticol. În anul 1970, averea cooperativelor s-a ridicat la 10 959 000 lei (C.A.P. Perieni) și 4 000 000 (C.A.P. Ciocani).

Singura unitate industrială din comună este o moară, care are o producție anuală de cca. 150 tone.

Unitățile comerciale din comună, aflate în satele Perieni și Ciocani, sînt două magazine mixte, două bufete și o cofetărie.

Din rîndul construcțiilor social-culturale și edilitare menționăm două cămine culturale, construite în anul 1955, un amfiteatru de vară, sedii administrative.

Date social-culturale: Educarea tineretului școlar este asigurată de 6 școli generale care cuprind 46 clase. În aceste unități școlare lucrează 75 cadre didactice.

În comuna Perieni asistența socială este asigurată prin două circumscripții sanitare (una în satul Perieni și cealaltă în satul Ciocani) în care își desfășoară activitatea 12 cadre sanitare.

Viața culturală a comunei este asigurată în cadrul celor două cămine culturale. În afara unor formații artistice apreciate în cadrul județului (cimpoierii din Perieni), pe lîngă căminul cultural funcționează biblioteca comunală și un cinematograf sătesc.

Localitatea urbană cea mai apropiată este municipiul Bîrlad, spre care se concentrează o parte din forța de muncă și pe piața căruia locuitorii comunei își valorifică produsele agricole.

Comuna Poienești

Centru de comună — Poienești.
Sate componente — Dealu Secării, Florești, Frasinu, Fundu Văii, Oprișița, Poienești-Deal.
Locuitori — 3 922.
Suprafața — 7 028 ha.

Vecini: La nord-vest se mărginește cu com. Ivănești, la nord-est cu comuna Laza, la est cu comuna Bogdana, la sud cu comuna Alexandru Vlahuță, la sud-vest și vest cu comuna Gherghești.

Situată la 20 km. sud-vest de orașul Vaslui, comuna Poienești prezintă un relief format din dealuri și pante care ating înălțimea de 400 m.

Date istorice: Satele mai vechi din comună cum sînt: Poienești, Florești, Oprișița s-au format în prima jumătate a sec. al XVIII-lea. Denumirea satului Poienești derivă de la poienele în care și-au construit case primii locuitori, pe aceste meleaguri existînd păduri seculare. Satele componente au cunoscut de-a lungul timpului mai multe schimbări administrative, aparținînd de comunele din jur, sau formînd comune separate pînă în 1968 cînd s-au unit într-una singură.

https://biblioteca-digitala.ro

Date economice : În prezent în comună există două C.A.P.-uri, ambele înființate în 1959. C.A.P. Poienești este format din 814 familii și are o suprafață agricolă de 1 889 ha. din care 1 389 ha. teren arabil, 154 ha. vii și livezi, etc. C.A.P. Floreşti, cuprinde 415 familii și o suprafață de 1 047 ha. din care 800 ha. teren arabil, 89 ha. vii și livezi etc. Profilul activităților este cultura mare și zootehnia, mai ales creşterea oilor. Averea obștească a celor două cooperative depășește suma de 7 600 000 lei.

Ca unitate industrială, funcționează o moară țărănească cu o capacitate de 24 tone/24 ore. Unitățile comerciale aparținînd cooperației de consum (cinci magazine, trei bufete și o cofetărie) asigură un volum anual de desfacere de 2,5—3 milioane lei.

Date social-culturale : Rețeaua școlară este formată din 7 școli generale la care funcționează 32 cadre didactice. Asistența sanitară este asigurată de un spital în satul Floreşti și un dispensar uman în satul Poienești, unități încadrate cu personal calificat corespunzător. Activitatea culturală se desfășoară în cadrul căminului cultural pe lîngă care funcționează o bibliotecă cu 18 000 volume și trei cinematografe sătești. Viața locuitorilor comunei gravitează spre orașul Vaslui, de care este legată prin șoseaua Vaslui — Bacău.

Pe teritoriul comunei, ca monumente istorice amintim : Mănăstirea Floreşti, datînd din sec. XVI — construcție în stil neogotic, și monumente ale eroilor închinate celor căzuți în primul război mondial și în războiul antifascist.

Comuna Pogana

Centru de comună — Pogana.
Sate componente — Bogeşti, Cîrjoani, Măscurei, Tomeşti.
Locuitori — 3 637.
Suprafața — 5 885,27 ha.

Vecini : La nord se mărginește cu comuna Iana, la nord-est cu comuna Alexandru Vlahuță, la est și sud cu comuna Perieni, iar la vest cu comunele Puieşti și Coroieşti.

Comuna Pogana, situată la sud-vestul județului Vaslui și la nord-vest de municipiul Bîrlad, prezintă un relief în care predomină dealurile colinare pe direcția nord-sud, direcția pîrîului Tutova care taie comuna în două.

Date istorice : Satele comunei sînt așezări vechi, formate în sec. XVI și începutul sec. XVII. Aceste sate sînt menționate în documentele din 1555 (Bogeşti), 1589 (Tomeşti) și 1613 (satul Măscurei), cu actuala lor denumire.

https://biblioteca-digitala.ro

Date economice: De la primele întovărășiri agricole formate în 1956—1957, în 1958 se înființează C.A.P. Pogana cu 38 familii. În anii următori se constituie cooperative în fiecare sat, ca în 1962 să se unifice într-una singură. În prezent C.A.P. Pogana cuprinde 978 familii care dețin suprafața de 3 011 ha. din care 2 308 ha. teren arabil, 73 ha vii etc. Ponderea activității o deține cultivarea cerealelor, a plantelor tehnice, viticultura și sectorul zootehnic (bovine și ovine). Cele 529 capete vite și 1 576 oi, aduc un important venit cooperativei. Moara țărănească din satul Pogana, deservește toate satele componente. Pe raza comunei, 4 magazine mixte și 3 bufete, desfac mărfurile necesare locuitorilor realizînd în 1971, un volum de desfaceri de 3 milioane lei.

Date social-culturale: Dispensarul din comună, încadrat cu 5 cadre sanitare este format din două cabinete de consultații, o casă de nașteri și un staționar de copii care asigură asistența sanitară a locuitorilor.

Școlarilor din comună (735 elevi) le stau la dispoziție 4 școli generale și o școală cu cl. I—IV, unități încadrate cu 45 cadre didactice. De asemenea pe raza comunei funcționează 4 grădinițe de copii.

Activitățile cultural-educative se desfășoară în cadrul școlilor din comună, iar în satul de reședință în cadrul căminului cultural și al bibliotecii comunale care are 8 316 volume și anual 1 128 cititori. Un aparat de proiecție cinematografică prezintă, periodic, filme în toate localitățile comunei.

Așezată în apropierea șoselei Bîrlad — Bacău, biserica construită din stejar de Alexandru Sturza, în 1811—1812, se remarcă prin valoarea sa arhitectonică.

Viața locuitorilor comunei gravitează spre municipiul Bîrlad care se află la o distanță de 12 km, și cu care este legată prin curse regulate de autobuze I.R.T.A.

Comuna Puiești

Centru de comună — Puiești.

Sate componente — Bărtăluș-Mocani, Bărtăluș-Răzești, Călimănești, Cetățuia, Cristești, Fîntînele, Fulgu, Gîlțești, Lălești, Rotari, Ruși.

Locuitori — 7 760.

Suprafața — 12 054 ha.

Vecini: Se mărginește cu comuna Voinești la nord, cu comuna Gherghești la nord-est și est, cu comuna Iana la est și sud-est, cu comunele Pogana și Coroiești la sud și cu jud. Bacău la vest.

Așezată în partea de vest a județului Vaslui, comuna Puiești se află în plin podiș moldovenesc, avînd un relief în care predomină podișul și valea pîrîului Tutova, care străbate comuna de la nord spre sud.

https://biblioteca-digitala.ro

Date istorice: Sate vechi de clăcaşi, locuitorii comunei munceau pe pămînturile moşierilor care stăpîneau peste 1/3 din suprafaţa agricolă. Satul de reşedinţă, localitate cu o populaţie numeroasă, a fost reşedinţă de plasă şi într-un timp purta denumirea de Puieşti-Tîrg.

Date economice: Prima cooperativă agricolă s-a înfiinţat în satul Lăleşti în anul 1950. În prezent C.A.P. Lăleşti are o suprafaţă de 2 566 ha. din care 1 420 ha. teren arabil, 51 ha. livezi, 75 ha. vii, etc., ponderea deţinînd-o cultura mare şi zootehnia. În anul 1959 s-a înfiinţat C.A.P. Cetăţuia care are în prezent 750 membrii şi o suprafaţă de 2 163 ha. din care 1 267 ha. teren arabil, 59 ha. vii, 59 ha. livezi etc. C.A.P. Puieşti, înfiinţat în 1962, are 3 104 membri şi o suprafaţă de 3 012 ha. din care 2 607 ha. teren arabil, 79 ha. vii, 44 ha. livezi etc. C.A.P. Puieşti şi-a profilat activitatea pe cultura mare, plante tehnice şi zootehnice. Ca unităţi industriale de importanţă locală menţionăm o moară şi o bază de recepţie. Aprovizionarea populaţiei cu mărfuri se face prin cooperaţia de consum, care are magazine săteşti în toate satele componente, iar în Puieşti un magazin universal, magazin metalo-chimice, restaurant. cofetărie etc. Mai multe secţii de prestări servicii asigură deservirea populaţiei prin reparaţii de radio-televizoare, confecţionări de bunuri de consum etc. Volumul anual de desfacere a mărfurilor depăşeşte 10 milioane lei.

Date social-culturale: Ocrotirea sănătăţii se face prin unităţile sanitare din comună (spital, circumscripţie sanitară, două case de naşteri, staţie de salvare) care sînt încadrate cu 30 cadre din care 7 medici specialişti.

Educarea tinerii generaţii se face prin unităţi şcolare, existente în toate satele componente, din care menţionăm liceul de cultură generală din Puieşti. Dintre personalităţile ridicate din comună un loc important îl ocupă compozitorul Gheorghe Cucu. Majoritatea tinerilor care termină şcoala generală se duc la şcoli postgenerale pentru a studia mai departe sau a se califica, mai ales pentru întreprinderile din Bîrlad.

Activitatea culturală se desfăşoară în cadrul căminului cultural (unde activează formaţii artistice diverse) al bibliotecii comunale care are peste 11 000 volume, al bibliotecilor săteşti şi cinematografului, frecventat de un mare număr de spectatori.

Cei ce vizitează comuna pot vedea Biserica din lemn din Puieşti, a cărei construcţie datează din 1670, frumos monument arhitectonic moldovenesc.

Comuna Puieşti, aflată pe drumul judeţean Bîrlad — Bacău, la 27 km. de Bîrlad, are legături lesnicioase cu municipiul Bîrlad, prin curse regulate de autobuze, unde mulţi locuitori învaţă sau lucrează în întreprinderi.

Comună mare, în jurul căreia gravitează viaţa comunelor învecinate, este propusă pentru sistematizare, urmînd ca în viitor să devină comună

https://biblioteca-digitala.ro

urbană. Aceste schimbări care se preconizează, alăturate la realizările prezente vor conferi localităţii atribute superioare de urbanism şi civilizaţie.

Comuna Pungeşti

Centru de comună — Pungeşti
Sate componente — Armăşoaia, Curseşti Deal, Curseşti Vale, Hordila, Rapşa, Silişteа, Stejarul, Toporăşti
Locuitori — 4 986
Suprafaţa — 7 052 ha.

Vecini — La nord se învecinează cu comuna Todireşti, la est cu comunele Oşeşti şi Ivăneşti, la sud cu comunele Ivăneşti şi Dragomireşti, la vest cu comuna Lipova din judeţul Bacău, iar la nord-vest cu comuna Gîrceni.

Situată în Podişul Central Moldovenesc, în partea de nord-vest a jud. Vaslui, comuna Pungeşti este aşezată de o parte şi de alta a pîrîului Racova şi are un relief deluros.

Date istorice: Înainte de 1600, satului Pungeşti i se spunea Mijloceni, nume care deriva probabil de la aşezarea satului la răscrucea drumurilor din mijlocul văii Racova. Într-un document citat de Gh. Ghibănescu, din 1611, apare prima dată numele de Pungeşti şi se presupune că acest nume derivă ori de la forma de pungă a satului, ori de la ocupaţia locuitorilor care confecţionau pungi din piele, frecvent întîlnite în portul locuitorilor.

Date economice: Locuitorii comunei sînt membrii cooperatori în cele două C.A.P.-uri ; C.A.P. Pungeşti şi C.A.P. Curseşti. C.A.P. Pungeşti, înfiinţat la 15 decembrie 1958, are 1 151 familii care lucrează o suprafaţă de 1 711 ha. din care 1 376 ha. teren arabil, 92 ha. vii, 38 ha. livezi etc. Acesta este profilat pe cultura cerealelor şi zootehnie, averea cooperativei ridicîndu-se în 1971 la 5.112.186 lei. C.A.P. Curseşti înfiinţat la 11 octombrie 1958 este format din 644 familii care lucrează o suprafaţă de 2.128 ha. din care 1 589 ha. teren arabil, 59 ha. vie, 42 ha. livezi etc. avînd acelaşi profil bazat pe zootehnie şi cultura cerealelor. Cele două unităţi cresc 677 capete vite, 667 porci şi 3 859 oi. Pe raza comunei mai funcţionează o fermă I.A.S. şi o unitate S.M.A. care deserveşte cooperativele din comună şi din vecinătate. Ca unitate industrială menţionăm o moară ţărănească cu o producţie anuală de 766 tone. Ca unităţi comerciale, în satele comunei funcţionează 3 unităţi de alimentaţie publică şi 8 unităţi de deservire, cu un volum de desfacere de peste 5 milioane lei anual.

Date social-culturale: În comună există 6 şcoli cu cl. I—IV, 3 şcoli cu cl. I—VIII şi o şcoală cu cl. I—X, în care învaţă un număr de 952 elevi şi desfăşoară activitatea 53 cadre didactice. Pentru copiii preşco-

https://biblioteca-digitala.ro

lari funcţionează 5 grădiniţe. Asistenţa sanitară este asigurată de un dispensar uman bine utilat şi un punct sanitar. Dispensarul dispune de un cabinet stomatologic şi o casă de naşteri. Aceste unităţi sînt deservite de 3 medici, 2 asistente şi 5 cadre cu pregătire medie şi generală.

Activităţile cultural-educative se desfăşoară în cadrul căminului cultural şi la o filială a acestuia. În comună sînt trei unităţi cinematografice şi o bibliotecă comunală care numără peste 12.000 volume. Biblioteca prin puncte de împrumut organizate în satele componente, asigură pătrunderea cărţii la toate categoriile de cititori.

Comună mare, fostă reşedinţă de plasă, Pungeştiul are posibilităţi de dezvoltare şi asigură condiţii de viaţă normală locuitorilor săi.

Comuna Rebricea

Centru de comună — Rebricea
Sate componente — Bolaţi, Crăciuneşti, Draxeni, Măcreşti, Rateşu-Cuzei, Sasova, Tatomireşti, Tufeştii de jos.
Locuitori — 4 302
Suprafaţa — 5 120 ha.

Vecini: La nord se învecinează cu comuna Şcheia din judeţul Iaşi, la nord-est cu comuna Tăcuta, la est cu comuna Dăneşti, la sud cu comunele Vultureşti şi Zăpodeni şi la vest cu oraşul Negreşti.

Situată în partea de nord a jud. Vaslui, la limita cu jud. Iaşi, comuna Rebricea are un relief deluros, specific Podişului central moldovenesc din care face parte. Comuna este străbătută de şoseaua asfaltată Vaslui—Buhăeşti—Iaşi şi de calea ferată Bucureşti—Iaşi.

Date istorice: Satele componente sînt aşezări vechi în majoritatea lor. Cel mai vechi este satul Sasova, fostă colonie de saşi la 1340, de unde-i vine şi numele — Satele Tatomireşti, Crăciuneşti, Bolaţi, Draxeni au o vechime de 250—400 ani. Iniţial au fost sate de răzeşi dar fiind deposedaţi de pămînt, ţăranii lucrau pe moşiile boierilor. Satul Rebricea, sub vechea denumire de Gura Văii a luat fiinţă în 1881 prin împroprietărirea veteranilor de la 1877.

Date economice: Primul C.A.P. ia fiinţă în satul Taţomireşti în anul 1959. Pînă în anul 1962 iau fiinţă cooperative agricole în toate satele comunei. În prezent prin unificare, funcţionează două C.A.P.-uri: Rebricea şi Draxeni, care cuprind 1 217 familii şi o suprafaţă agricolă de 3 533 ha. din care 2 482 ha. teren arabil, 67 ha. vii etc. Ponderea activităţii o deţine cultura cerealelor, cartofilor, sectorul zootehnic, etc. În grajdurile şi saivanele C.A.P.-urilor cresc 867 bovine, 212 porci şi 2 387 oi. Pe raza comunei funcţionează 2 mori ţărăneşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Desfacerea mărfurilor alimentare și industriale este asigurată de două magazine universale și 4 prăvălii sătești cu un volum anual de desfacere de 3.200.000 lei.

Date social-culturale : Școlile în număr de 8, din care una cu cl. I—X, una cu cl. I—VIII și 6 școli cu cl. I—IV. cu 29 săli de clasă și 38 cadre didactice, asigură școlarizarea tuturor copiilor de vîrstă școlară.

Asistența sanitară este în atenția a 8 cadre sanitare care deservesc circumscripția sanitară și cele două case de nașteri.

Acțiunile culturale se desfășoară în cadrul căminului cultural și a bibliotecii comunale care posedă peste 15.000 volume. Activitatea cu cartea se mai desfășoară și prin intermediul bibliotecilor școlare. Săptămînal la cămin se dau spectacole cinematografice.

Prin construirea unor noi obiective, prevăzute în actualul cincinal ca : un local pentru dispensar, o brutărie, anexă la școală, cămin cultural nou, etc. se urmărește ridicarea continuă a nivelului de trai al populației, a bunăstării sale materiale și spirituale.

Comuna Roșiești

Centru de comună — Roșiești
Sate componente — Codreni, Gara Roșiești, Gura Idrici, Idrici, Rediu, Valea lui Darie.
Locuitori — 5 614.
Suprafața — 7 594,98 ha.

Vecini : Se învecinează cu comuna Albești la nord, cu comuna Vutcani la est, cu com. Găgești la sud-est, cu com. Viișoara la sud, cu comuna Banca la sud-vest și cu comuna Costești la vest. Teritoriul comunei situat în partea centrală a județului, face parte din zona centrală a Podișului moldovenesc, avînd în componența sa, trei subunități geomorfologice distincte : Valea Bîrladului, partea nordică a dealurilor Fălciului și Depresiunea Elanului.

Date istorice : Satul Roșiești, sat de clăcași, datează aproximativ de la anul 1600. Tot vechi este și satul Idrici, format inițial din răzeși și care și-a luat numele de la un proprietar Idriceanu care stăpînea moșii în jurul satului. Celelalte sate s-au format în cursul sec. XIX — începutul sec. XX, fiind sate de clăcași care munceau pe moșiile din jur. Despre evoluția proprietății din comună prof. Gh. Ghibănescu are un studiu însoțit de documente intitulat „Roșieștii și apa Idricului" în care prezintă proprietarii care au avut în stăpînire moșia Roșiești.

Date economice : Primul C.A.P. din comună s-a format în satul Roșiești, în anul 1949 cu 76 familii avînd o suprafață agricolă de 167,92 ha. În 1952 s-a înființat C.A.P. Codreni, iar în 1959—1961 și în celelalte sate. În prezent există un singur C.A.P. cu 1 670 familii care lucrează

https://biblioteca-digitala.ro

suprafața de 4 754 ha. din care 3 924 ha. teren arabil, 390 ha. vii, 101 ha. livezi etc. Sectorul zootehnic cuprinde 1 124 bovine, 1 051 porcine și 2 417 ovine.

Ca unități industriale, pe raza comunei funcționează o moară țărănească, o bază de recepție, un centru de vinificare și o stațiune de mecanizare a agriculturii. Rețeaua comercială și de deservire cuprinde 7 magazine de desfacere, 4 unități de alimentație publică, o cofetărie și 6 secții de prestări servicii, cu un volum de desfacere de peste 7 milioane lei.

Date social-culturale. În prezent în comună sînt 8 școli generale din care una cu cl. I—X, trei cu cl. I—VIII și patru cu cl. I—IV, toate însumînd 54 de clase. 54 de învățători și profesori pregătesc copiii comunei, din rîndul cărora s-au ridicat personalități de seamă ca prof. dr. D. Bagdasar și filozoful N. Bagdasar.

Asistența sanitară este asigurată de dispensarul din Roșiești, în cadrul căruia funcționează o casă de nașteri și un staționar de copii și un punct sanitar în satul Idrici. Aceste unități sînt încadrate cu 2 medici și 9 cadre sanitare medii și ajutătoare.

Rețeaua culturală dispune de un cămin cultural, trei unități cinematografice, o bibliotecă comunală cu 13.000 volume și patru biblioteci școlare cu peste 2 000 volume.

Pe raza comunei, ca monumente istorice sînt : un loc numit Cetățuia, loc tipic de refugiu în timpul năvălirilor, încă din secolul XV, precum și monumente și plăci comemorative închinate ostașilor români și sovietici, căzuți în războiul antifascist.

Comuna Soleşti

Centru de comună — Soleşti
Sate componente — Bouşori, Iaz, Satu Nou, Şerboteşti, Ştioborăni, Valea Siliştii.
Locuitori — 5 264
Suprafaţa — 7 624 ha.

Vecinii : Se învecinează la nord-vest cu com. Codăești, la nord-est cu com. Micleşti, la est cu com. Boțești și Tătărăni, la sud cu com. Tanacu și la vest cu com. Văleni.

Comuna Soleşti este așezată în Podișul central moldovenesc, pe malul stîng al rîului Vasluiet. Relieful se prezintă sub formă de dealuri, mai abrupte în zona Stioborănilor și mai line spre Șerboteşti, străbătute de cîmpia îngustă a Vasluiețului.

Date istorice : Prima atestare documentară a comunei Soleşti este un document din 1502 de la Ștefan cel Mare, prin care se întărește schimbul între Marinca, nepoata lui Toma Solescu și Toader Toc Stolnic, pentru satele Soleştii și Foleştii. Se presupune că denumirea îi vine

https://biblioteca-digitala.ro

de la un străvechi Solea. Moșia Solești a fost mult timp în proprietatea familiei Rosetti-Solescu din care se trage Doamna Elena, soția Domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

Date economice: Pe raza comunei funcționează două C.A.P.-uri: Solești și Știoborăni. În aceste unități, cele 1 721 familii lucrează o suprafață de 4 451 ha din care 3 341 ha. teren arabil 193 ha. vii și livezi etc. Principalele activități din cooperative sînt: cultura cerealelor, a plantelor tehnice, sectorul zootehnic și vitipomicultura. Zootehnia, sector important de venituri, cuprinde 1 079 capete vite, 373 porci și 2 661 oi. Ca unitate neagricolă pe teritoriul comunei există stațiunea de mecanizarea agriculturii Solești și trei secții de prestări servicii. Locuitorii comunei își procură mărfurile necesare de la cele 6 magazine sătești și 4 bufete care aparțin de cooperativa de consum Solești. În cursul anului 1971, volumul desfacerii de mărfuri prin aceste unități a fost de 5.530.000 lei. În ultimii ani s-au ridicat în comună o serie de construcții noi ca: sediul consiliului popular, 3 magazine, 3 școli, sediul postului de miliție, 1 300 mp. trotuar, oficiul P.T.T.R. etc.

Date social culturale: În prezent în comună funcționează 2 școli generale de 10 ani, 2 școli generale de 8 ani, 3 școli cu cl. I—IV, care au 35 săli de clasă și încadrate 53 cadre didactice.

Ocrotirea sănătății se face în cadrul circumscripției sanitare și a 2 case de nașteri, unități încadrate cu 2 medici și 9 cadre sanitare medii.

Căminul cultural și biblioteca comunală sînt instituțiile din comună care asigură desfășurarea unei frumoase activități culturale.

În comuna Solești, așezată de-a lungul șoselei naționale București—Iași, poate fi vizitat mormîntul Doamnei Elena Cuza, din curtea casei părintești, declarat monument istoric.

Comuna Stănilești

Centru de comună — Stănilești

Sate componente — Bogdana-Voloșeni, Budu Cantemir, Chersăcosu, Gura Văii, Pogănești, Săratu.

Locuitori — 6 732

Suprafața — 9 843 ha.

Așezată în partea de est a județului Vaslui, în apropiere de orașul Huși, comuna Stănilești se învecinează la nord cu com. Duda-Epureni, la est cu rîul Prut, la sud cu comuna Lunca Banului, la sud-vest cu com. Pădureni, iar la vest cu orașul Huși și cu com. Duda-Epureni. Majoritatea teritoriului comunei este cîmpie, numai spre vest este o suprafață deluroasă.

Date istorice: Satul Stănilești este un sat vechi răzeșesc, format în jurul anului 1400, în vremea domniei lui Alexandru cel Bun care dă act de proprietate dvornicului Oană, care a avut urmaș pe Stănilă, de unde

https://biblioteca-digitala.ro

vine și numele satului de astăzi. Satele componente s-au dezvoltat după reforma agrară din 1864 și 1921. Aici pe Valea Prutului a avut loc bătălia de la 1711, cînd Petru cel Mare și Dimitrie Cantemir, domnitorul Moldovei, timp de 3 zile au oprit puhoiul armatelor turco-tătare. Lupta fiind pierdută, satul Stănilești, ca și întreaga Moldovă, a avut de suferit de pe urma jafului turco-tătar. În centrul satului este un monument închinat eroilor din războiul 1916—1918.

Date economice: Cele două cooperative agricole au luat ființă în 1958 C.A.P. Stănilești și 1959 C.A.P. Pogănești. Pînă la sfîrșitul anului 1961 s-a terminat cooperativizarea comunei. În prezent în C.A.P.-uri lucrează 1 795 familii, pe o suprafață de 4 629 ha. din care 3 604 ha. teren arabil, 149 ha vie, 98 ha livezi etc. Evoluția cooperativelor a cunoscut o creștere continuă ajungîndu-se ca în 1971, venitul global să fie de 7.650.500 lei la C.A.P Stănilești și 5.250.450 lei la C.A.P. Pogănești. În ambele C.A.P.-uri predomină cultura plantelor, creșterea animalelor și cultura viței de vie. Sectorul zootehnic cuprinde 1 541 vite cornute, 1 677 porci și 2 321 oi. Ca unități industriale funcționează două mori țărănești, iar unități comerciale sînt în număr de 6, cu un volum de desfacere anual de 3.350.000 lei.

Date social-culturale: Rețeaua școlară cuprinde 9 școli și 4 grădinițe sezoniere de copii, unități în care învață 2 000 de elevi și în care își desfășoară activitatea peste 70 cadre didactice. Asistența socială este asigurată de dispensarul din Stănilești, încadrat cu doi medici și 6 cadre sanitare medii. Comuna este complet electrificată, peste 300 locuitori au aparate de radio și 26 televizoare.

Ca unități culturale menționăm, căminul cultural, o bibliotecă cu 22.000 volume și 2 cinematografe. Din rîndul formațiilor artistice care activează în cadrul căminului cultural amintim formația de cor, cu o vechime de peste 30 de ani de activitate.

Comuna Ștefan cel Mare

Centru de comună — Ștefan cel Mare.
Sate componente — Bîrzești, Brăhășoaia, Călugăreni, Cănțălărești, Mărășeni, Muntenești.
Locuitori — 4376.
Suprafața — 5056,60 ha.

Vecinii: La nord-vest se învecinează cu com. Vultureşti, la est cu com. Zăpodeni, la sud cu com. Laza și Bălteni, iar la vest cu com. Delești.

Situată în partea centrală a județului, la nord de orașul Vaslui, comuna cuprinde valea rîului Bîrlad, care o străbate și dealurile Bîrladului, situate pe cele două laturi ale văii. La sud comuna se mărginește

https://biblioteca-digitala.ro

cu pădurea Bălteni. Șoseaua care străbate central comuna, leagă orașul Vaslui de orașul Iași prin Buhăiești—Bîrnova.

Date istorice : Cel mai vechi sat din comună este satul Bîrzești, sat de răzeși menționat de documentele din sec. XVI. Dintre răzeșii din Bîrzești se remarcă familia Frimu din care se trage militantul socialist I. C. Frimu, a cărui casă (în care s-a născut) a fost declarată casă memorială. Satul Ștefan cel Mare a luat ființă în urma împroprietăririi din 1879 și a fost format din locuitori ai comunelor învecinate, lipsiți de pămînt. Celelalte sate sînt foste sate de clăcași, care munceau din greu pe pămînturile marilor proprietari.

Date economice : Pe raza comunei sînt două C.A.P.-uri în cadrul cărora țăranii cooperatori își lucrează în comun pămîntul, cu mijloace mecanizate și rezultate superioare. C.A.P. Ștefan cel Mare cuprinde 658 familii, care lucrează 1354 ha din care 922 ha teren arabil, iar C.A.P. Bîrzești, în care sînt 617 familii, are o suprafață de 1323 ha din care 910 teren arabil. Activitățile principale sînt : cultura mare și un sector zootehnic format din 806 vite cornute și 1667 oi. Aprovizionarea populației cu mărfuri alimentare și industriale este făcută de cooperația de consum, prin 10 unități comerciale din care 2 magazine universale. În afară de aceasta pentru deservirea locuitorilor funcționează 10 secții de prestări servicii.

Date social-culturale : Rețeaua școlilor din comună cuprinde 7 unități școlare, din care 2 școli generale de 10 ani, o școală generală cu cl. I—VIII și 4 școli cu cl. I—IV. În acest unități 51 de cadre didactice asigură educarea unui număr de peste 900 elevi.

Asistența sanitară a populației este făcută în cadrul circumscripției sanitare, încadrată cu 7 cadre sanitare calificate.

Activitățile cultural-educative se desfășoară în cadrul căminului cultural, iar pentru cititorii din comună funcționează o bibliotecă comunală cu puncte de schimb, unde doritorii pot găsi cărțile care-i interesează.

Ca monument istoric menționăm podul de piatră de la Cănțălărești, de pe șoseaua Vaslui—Buhăești—Iași.

Comuna Șuletea

Centru de comună — Șuletea.
Sate componente — Fedești, Jigălia, Răscani
Locuitori — 3518.
Suprafața : 4877 ha.

Vecinii : La nord se învecinează cu comunele Banca și Viișoara, la est cu comuna Găgești, la sud cu comuna Epureni, iar la vest cu comuna Banca și în parte cu comuna Zorleni.

https://biblioteca-digitala.ro

Situată în partea de sud-est a județului Vaslui, comuna Șuletea prezintă un relief caracteristic zonei deluroase din care face parte. Satele sînt așezate ori pe versanți de deal (Șuletea și Fedești), ori în văi și depresiuni (Jigălia și Răscani).

Date istorice: Cele mai vechi documente care amintesc de existența satului Șuletea, datează din 1793, cînd s-a făcut hotarnica Șuletei. Satul la început s-a numit Brăiteni de Sus, după numele primilor locuitori — Braia — spre deosebire de Brăiteni de Jos, a cărui existență este atestată mai din vechime.

Locuitorii comunei au participat activ la toate marile evenimente care au frămîntat țara de la unire încoace. Oameni hotărîți, ei s-au ridicat să-și apere patria în 1877 și 1916—1918, dar și să ceară dreptate (răscoalele din 1893 și 1907).

Date economice: Prima cooperativă agricolă ia ființă în satul Șuletea în 1950. În anul 1962, toată populația comunei este înscrisă în C.A.P. În prezent cele 1166 familii lucrează suprafața de 3921 ha. din care 3129 ha. teren arabil, 148 ha. vii, 84 ha. livezi, etc. Profilul activităților în cooperativă este axat pe cultura mare, sectorul vitipomicol, legumicultura (21 ha. de grădină), sectorul zootehnic (596 vite cornute, 543 porci și 1702 oi). La 1 ianuarie 1971 a luat ființă Stațiunea de mecanizare a agriculturii Șuletea care deservește comuna Șuletea și comunele învecinate. Comerțul în comună este asigurat de unități ale cooperației de consum, care în 1971 au vîndut mărfuri în valoare de 7.619.030 lei.

Date social-culturale: Rețeaua școlară este compusă din o școală genreală cu cl. I—X, două școli generale cu cl. I—VIII și o școală cu cl. I—IV. În aceste unități, în prezent sînt înscriși 718 elevi. Foarte mulți din elevii comunei s-au îndreptat spre școli post-generale, licee și universități, ajungînd cadre calificate, de nădejde.

Asistența sanitară se face în cadrul dispensarului uman și unei case de nașteri, unde un medic, o asistentă medicală și alte cadre sanitare satisfac nevoile curative ale populației.

Viața culturală a comunei se desfășoară în cadrul căminului cultural Șuletea, unde activează diverse formații artistice de amatori, apreciate în județ. Activitatea cu cartea se face în cadrul bibliotecii comunale, iar un aparat de proiecție, prezintă periodic filme în toate satele componente.

Comuna Tanacu

Centru de comună — Tanacu.
Sate componente — Benești, Muntenii de Sus, Satu Nou.
Locuitori — 6346.
Suprafața — 8367,80 ha.

https://biblioteca-digitala.ro

Vecini — La nord se învecinează cu com. Văleni și com. Solești, la est cu com. Tătărăni, la sud-est cu com. Oltenești, la sud-vest cu com. Muntenii de Jos, iar la vest cu orașul Vaslui și atinge limita com. Zăpodeni.

Situată în partea de centru a județului, în apropiere de orașul Vaslui, com. Tanacu are un relief caracteristic zonei de dealuri din care face parte.

Date istorice: Satele Tanacu și Benești sînt vechi sate răzășești iar satele Muntenii de Sus și Satu Nou, sînt sate de clăcași, care au fost împroprietăriți cu pămînt în 1864. De fapt Satul Nou a cunoscut o mai mare dezvoltare în ultimele decenii cînd a și primit această denumire. Înainte de 1944 pe perimetrul satului nu era decît un grup de sate care aparținea de fosta comună Muntenii de Sus.

Culegătorii

Date economice: Comparativ cu perioada dinainte de 1949, cînd locuitorii comunei practicau o agricultură parcelată și extensivă și cînd datorită rutinei și lipsei de mijloace tehnice se obțineau producții agricole mici, în prezent C.A.P.-urile din comună grupează în jurul lor 1936 familii care lucrează suprafața de 5844 ha. din care 4612 ha. teren ara-

https://biblioteca-digitala.ro

bil, 362 ha. vie și 303 ha. livezi. În prezent fondul de bază al C.A.P. Tanacu a crescut la 18 milioane lei, iar la C.A.P. Muntenii de Sus la 4,5 milioane lei. Ramurile mai dezvoltate sînt cultura cerealelor și sectorul zootehnic. La sfîrșitul anului 1971 C.A.P. Tanacu avea 1215 capete taurine, 900 porcine, 1600 ovine, 1650 păsări și 220 stupi, iar C.A.P. Munteni de Sus, poseda 340 taurine, 760 ovine și 13 colonii stupi. Desfacerea mărfurilor necesare populației este asigurată de două magazine universale noi, 2 bufete și două prăvălii care desfac anual mărfuri în valoare de 5.144.000 lei.

Date social-culturale : În școlile comunei cei 1324 elevi sînt pregătiți de 58 cadre didactice, iar pentru copiii preșcolari funcționează grădinițe deservite de 6 cadre didactice. Dintre școlile din comună se remarcă școlile generale din Tanacu și Munteni de Sus, prin localurile noi și dotarea corespunzătoare pentru desfășurarea în bune condiții a procesului de învățămînt.

Pentru ocrotirea sănătății populației, 2 medici și 8 cadre sanitare lucrează în cadrul dispensarului comunal care mai are și casă de nașteri și staționar pentru copii.

Viața culturală a comunei se desfășoară în cadrul celor trei cămine culturale, bibliotecii comunale (dotată cu peste 10.000 volume) și a două cinematografe sătești.

Ca o ilustrare a creșterii continuie a nivelului de trai este suficient să arătăm că toate satele comunei sînt electrificate, iar locuitorii și-au cumpărat din veniturile lor 573 garnituri de mobilă, 236 aparate de radio, 672 difuzoare, 63 televizoare, aragaze, etc. Din zi în zi în viața locuitorilor survin înnoiri care denotă un grad de civilizație tot mai mare.

Comuna Tăcuta

Centru de comună — Tăcuta.
Sate componente — Cujba, Dumasca, Focșasca, Mircești, Protopopești, Sofieni.
Locuitori — 4.849.
Suprafața — 4.538 ha.

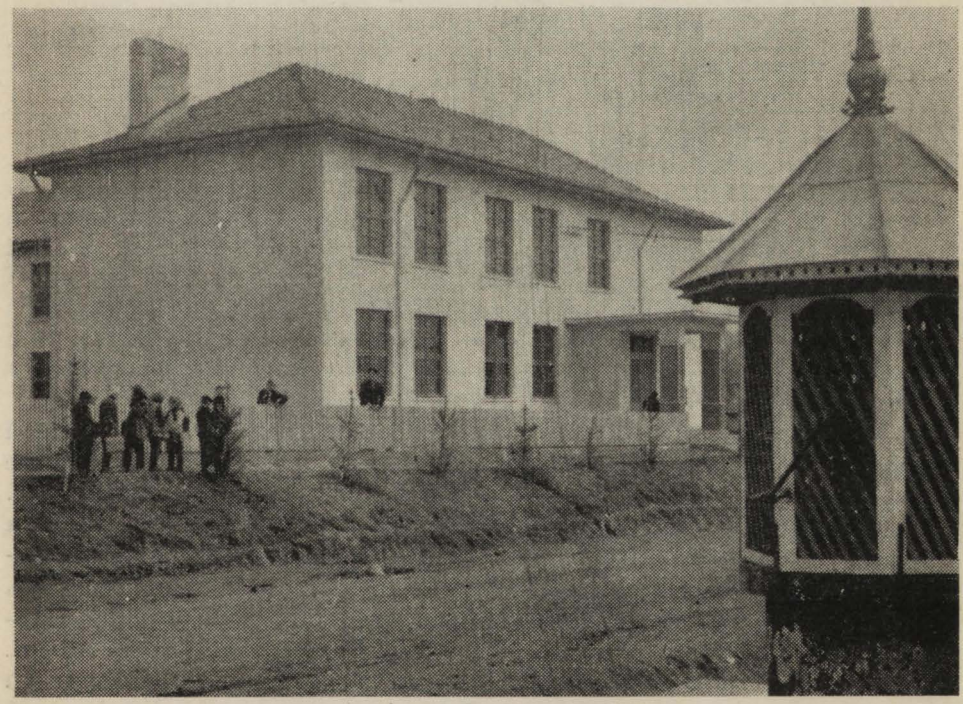
Vecinii : La nord se învecinează cu comuna Grajduri, județul Iași, la est cu comuna Dobrovăț din județul Iași, la sud cu comuna Dănești și Codăești, județul Vaslui, iar la vest cu comuna Scînteia, județul Iași.

Situată la extremitatea nordică a județului, comuna Tăcuta prezintă un relief caracteristic podișului central moldovenesc din care face parte. Dealuri cu versanți abrupți sînt străbătuți de văi ale pîriurilor care curg pe teritoriul comunei.

https://biblioteca-digitala.ro

Date istorice : satul Tăcuta este menționat pentru prima dată sub numele de Tăcutești în documentul de la Ștefan cel Mare din 6 octombrie 1503. La 1528 apare sub numele de Bumbătești, de la Duma Bumbăta care a stăpînit satul, apoi este cunoscut că Tăcuta Bumbătești ca după 1864 să i se spună Tăcuta. Celelalte sate vechi sînt atestate în 1490 (Mircești), 1499 (Dumasca), 1555 (Focșasca) și 1427 (Protopopești, cunoscut inițial sub numele de Trimedeci). Celelalte două sate sînt de dată mai recentă.

Date economice : Singura cooperativă agricolă din comună, formată prin unirea a 4 unități, a pornit în 1956 cu 15 familii și o suprafață de 42 ha. În prezent C.A.P.-ul are 1481 familii și o suprafață de 3.461 ha. din care 2508 ha teren arabil. Averea obștească, ajunsă la 9.000.000 lei, crește an de an, mai ales datorită culturii mari, sectoarelor hortiviticol și zootehnic. Sectorul zootehnic cuprinde 952 capete vite, 750 porci, și 2.372 oi. Ca unitate industrială în comună există o moară cu o capacitate de 36 tone în 24 de ore. Cele 6 magazine de deservire ale cooperației de consum și 5 unități de alimentație publică, desfac mărfuri în valoare de peste 5 milioane lei anual, asigurînd populației mărfurile alimentare și industriale necesare. În ultima perioadă de timp comuna s-a

Școala din comuna Tăcuta

https://biblioteca-digitala.ro

îmbogăţit cu o serie de construcţii noi printre care 3 localuri de şcoală, 5 magazine, s-a extins reţeaua electrică etc.

Date social-culturale : Ca unităţi şcolare în comună sînt două şcoli generale de 8 ani, o şcoală generală de 10 ani şi trei şcoli cu cl. I—IV, şcoli încadrate cu 51 cadre didactice.

Asistenţa sanitară este asigurată de dispensarul uman din comună, care este încadrat cu medici, în număr de doi, o moaşă, două surori, un oficiant sanitar şi un dezinfector. Aceştia se străduiesc şi reuşesc să ofere condiţii corespunzătoare de îngrijire şi prevenire a bolilor.

Unităţile culturale — cămin cultural, bibliotecă comunală cu 12.000 volume şi două cinematografe — grupează în cadrul formaţiilor artistice pe toţi doritorii de frumos. Din rîndul formaţiilor de amatori se remarcă frecvent la diferite concursuri judeţene, brigada artistică de agitaţie şi formaţia de dansuri din satul Protopopeşti.

Comuna Tătărăni

Centru de comună — Tătărăni
Sate componente — Bălţaţi, Crăsnăşeni, Giurgeşti, Leoşti, Manţu, Stroieşti, Valea lui Bosie, Valea Seacă.
Locuitori — 4471
Suprafaţa — 7732 ha.

Vecini — La nord se mărgineşte cu com. Boţeşti şi Buneşti-Avereşti, la est cu com. Duda-Epureni, la sud-est cu com. Creţeşti, la sud-vest cu com. Olteneşti, iar la vest cu com. Tanacu şi Soleşti. Situată în partea de nord-est a jud. Vaslui, com. Tătărăni prezintă un relief fragmentat sub formă de dealuri lungi cu aspect de culmi paralele cu orientarea nord-est spre sud-vest, cu o înclinare ce se pierde în şesul Crasnei. Pîrîul Crasna şi afluenţii săi au fost agentul principal în modelarea acestui relief.

Date istorice — După cum povestesc bătrînii, satul Tătărăni datează din sec. al XV-lea şi denumirea lui vine de la tătarii care au avut sălaşe pe aceste meleaguri. Localnicii, răzeşi cu pămînt puţin, în cursul sec. XIX au fost despuiaţi de pămîntul care îl aveau, iar moşia Tătărănilor a intrat în posesia unor călugări greci. Lipsa de pămînt şi nevoile au determinat pe locuitori să participe activ la răscoala ţărănească din 1907.

Date economice — Pe raza comunei, prin unificarea vechilor întovărăşiri şi cooperative agricole, în prezent funcţionează două CAP-uri. CAP Tătărăni are 1025 familii care lucrează suprafaţa de 3436 ha. din care 2289 ha. teren arabil, iar CAP Stroieşti, cu 465 familii lucrează

https://biblioteca-digitala.ro

suprafaţa de 1 302 ha. teren agricol. Profilul celor două unităţi este : cultura cerealelor, plante de nutreţ, plante tehnice şi creşterea animalelor.Sectorul zootehnic cuprinde 1061 capete vite, 369 porci, 3262 ovine. Valoarea producţiei globale înregistrată în anul 1971 a fost de 6.836.000 lei la CAP Tătărăni şi 1.967.000 lei la CAP Stroieşti. Ca unităţi neagricole pe raza comunei funcţionează o moară ţărănească şi o secţie vinalcool. Cele 4 magazine de desfacere cu amănuntul şi 3 de alimentaţie publică asigură anual un volum de desfacere de peste 4.200.000 lei.

Date social-culturale : În domeniul ocrotirii sănătăţii în comună există o casă de naşteri în care lucrează 4 cadre sanitare, iar 3 cadre sanitare din cadrul circumscripţiei sanitare Oltenești deservesc şi com. Tătărăni.

Reţeaua şcolară din comună cuprinde 9 şcoli cu 44 de clase. Activităţile culturale se desfăşoară în cadrul căminului cultural unde funcţionează o bibliotecă comunală şi un cinematograf.

Comuna Todireşti

Centru de comună — Todireşti
Sate componente — Cotic, Drăgeşti, Huc, Plopoasa, Rafaila, Siliştea, Sofroneşti, Valea Popii, Viişoara.
Locuitori — 6358.
Suprafaţa — 6687 ha.

Vecinii : La nord se învecinează cu com. Ţibăneşti din jud. Iaşi, la est cu oraşul Negreşti, la sud-est cu com. Oşeşti, la sud cu com. Pungeşti, la sud-vest cu com. Girceni şi la vest cu com. Dumeşti.

Situată în partea de nord-vest a judeţului Vaslui, comuna Todireşti este aşezată în partea de est a Podişului central moldovenesc, în bazinul hidrografic al Bîrladului superior. Relieful comunei se prezintă sub formă de dealuri, culmi şi coline cu altitudini între 200—250 m. şi o zonă de şes formată din valea riului Bîrlad.

Date istorice : Din datele care se cunosc cel mai vechi sat este Rafaila, înfiinţat la începutul sec. XVI de Radu Bălteanu, fost ostaş al lui Ştefan cel Mare. Numele satului vine de la Rafael, numele de monah al lui Radu Bălteanu. Şi celelalte sate sînt aşezări vechi, fără a se putea preciza vechimea lor. Locuitorii presupun că numele satului Todireşti este derivat de la un Toader, care a locuit pe aceste meleaguri.

Date economice : Cele două cooperative agricole — CAP Todireşti şi CAP Rafaila — înfiinţate în 1959 în prezent cuprind 1758 familii şi au o suprafaţă de 3681 ha din care 2928 ha teren arabil, 162 ha vii.

https://biblioteca-digitala.ro

164 ha livezi, etc. Principalele activități sînt : cultura cerealelor, zootehnia, viticultura și pomicultura. Sectorul zootehnic cuprinde 831 capete vite, 504 porci și 2439 oi. Tot ca unitate agricolă în comună, mai funcționează o fermă IAS cu o suprafață de 645 ha. Ca unități industriale, funcționează o moară cu piatră și mai multe secții de prestări servicii, care se preconizează să se dezvolte mai mult în anii următori. Cooperativa de consum din comună prin cele 8 unități de desfacere a mărfurilor a avut în 1971, un volum de desfacere de 6.108.518 lei.

Date social culturale · Ca unități sanitare în comună funcționează dispensarul uman și două case de nașteri (la Todirești și Rafaila) încadrate cu un medic și 8 cadre sanitare medii.

Celor 1184 elevi le stau la dispoziție 3 școli generale (două de 8 ani la Sofronești și Rafaila și una de 10 ani la Todirești) și localuri de școală în celelalte sate componente, cu 37 săli de clasă. La aceste școli funcționează 64 cadre didactice.

Ca instituții de cultură, comuna beneficiază de două cămine culturale cu localuri proprii, o bibliotecă cu peste 17.000 volume și două cinematografe sătești.

În comună poate fi admirat ca monument al naturii plopul secular de la Rafaila care are o circumferință de 16 m.

Comuna Tutova

Centru de comună — Tutova
Sate componente — Bădeana, Borodești, Ciortolom, Criveşti, Pochidia, Satu Nou, Sălceni, Vizureni.
Locuitori — 7262
Suprafața — 9444,64 ha.

Vecini : La nord municipiul Bîrlad, la est com. Griviţa, la nord-vest com. Iveşti, jud. Vaslui, la sud-vest-sud şi sud-est cu com. Ghidigeni, jud. Galaţi.

Comuna Tutova este situată în partea de sud a județului. Relieful comunei este deluros, brăzdat de ape. Dealuri mai importante care au 265—275 m. înălțime sînt : Țaga, Ciortolom, Caba, Vizureni, etc. Comuna este străbătută de riul Bîrlad și pîrîurile Tutova, Bîrzota, Hobana. Datorită formei reliefului o mare parte din teren este supus inundațiilor.

Date istorice : Veche așezare moldovenească, atestată din orînduirea feudală. Cel mai vechi sat Borodești, datează din timpul lui Ștefan cel Mare. Legenda spune că numele satului vine de la un aprod al domnitorului, Borodea, a cărui moșie dată ca răzeșie se întindea pe aceste locuri. Alt sat vechi, Pochidia este cunoscut prin harta lui Dimitrie Cantemir care menționează satul Pochii-Nănești, la sud de orașul Bîrlad. Pen-

https://biblioteca-digitala.ro

tru a-l deosebi de alte sate cu nume asemănătoare locuitorii i-au spus Pochii lui Dia (de la numele unui proprietar din aceste locuri), devenind pe parcurs Pochidia. Celelalte localități sînt de la jumătatea sec. al XIX-lea (Sălceni, Vizureni, Ciortolom, Criveşti) sau apărute după primul război mondial (Tutova, Bădeana, Coroi, Satu Nou).

Date economice: Primele unități agricole socialiste iau ființă în 1948 (IAS Tutova) şi 1950 (SMA Criveşti). Luate ca model, în perioada 1951 — 1955 iau ființă în satele comunei, întovărăşiri şi CAP-uri. În 1962, acestea se unifică în două CAP-uri puternice, care cuprind 2428 familii. Suprafața de 5263 ha. din care 4130 ha. teren arabil este lucrată de 2528 brațe de muncă. Activitatea CAP-urilor este axată pe cultura mare, legume, plante tehnice, zootehnie şi sectorul vitipomicol. Acestui ultim sector i s-au rezervat 302 ha. Comună mare, bine amplasată pe căi principale de comunicație (D. N. Iaşi-Bucureşti şi calea ferată Iaşi-Tecuci), cunoaşte un continuu proces de dezvoltare. Apropierea de municipiul Bîrlad face ca o parte din locuitori să lucreze în întreprinderile din oraş. Pentru aprovizionarea populației cu mărfuri alimentare şi industriale, în satul de reşedință este un frumos complex comercial etajat, o alimentară, o băcănie şi un restaurant, iar în satele componente sînt 6 magazine mixte şi bufete. O întreagă rețea de secții de prestări servicii dintre care menționăm : 2 croitorii, 2 frizerii, 2 brutării, 4 cizmării, o secție coafură şi ateliere de tricotaje, reparat televizoare şi ceasuri şi o sifonărie, vin să întregească aspectul unei comune în plină dezvoltare. Volumul desfacerii de mărfuri se ridică anual la peste 13.600.000 lei, fapt care atestă o tot mai mare bunăstare a populației rurale. Construcțiile edilitar-gospodăreşti existente şi cele care se vor construi conferă comunei Tutova un grad de urbanism şi civilizație demn de satul contemporan. Dintre clădirile existente menționăm pe raza comunei două stații CFR (Dragalina şi Tutova), agenție CEC. Oficiul poştal, sedii administrative, etc.

Date social-culturale. Asistența sanitară a locuitorilor este asigurată de un spital rural, foarte bine utilat. Înființat acum 80 de ani, în anii noştri spitalul a fost reutilat, avînd 67 de paturi şi fiind deservit de 3 medici şi 13 cadre sanitare medii. În afara acestuia, pe raza comunei mai funcționează 2 circumscripții sanitare, 2 case de naşteri, un cabinet stomatologic, la toate acestea lucrînd alți 4 medici şi 12 cadre cu pregătire medie.

Rețeua şcolilor din comună, în care învață 1540 de elevi şi 412 de preşcolari, este asigurată de cele 10 şcoli generale şi 8 grădinițe de copii. În ultimii ani s-au construit cinci şcoli noi, cu un număr de 78 săli de clasă. În cadrul unităților şcolare amintite, 76 de cadre didactice contribuie activ la educarea tinerei generații.

Munca cultural-educativă se desfăşoară în cinci localuri proprii de cămin cultural şi în cadrul bibliotecii comunale şi a trei biblioteci săteşti. În anul 1968 s-a inaugurat în satul Bădeana un local nou de cămin cultural cu sală de spectacole de 400 locuri. În cadrul căminelor culturale

https://biblioteca-digitala.ro

funcţionează 4 unităţi cinematografice. Bibliotecile din comună, însumînd aproape 21.000 volume, sînt frecventate anual de 1800—2000 cititori.

Toată această efervescenţă economică şi social-culturală, ca şi contactul nemijlocit cu municipiul Bîrlad, oferă locuitorilor comunei posibilităţi multiple de afirmare pe plan material şi spiritual.

Comuna Văleni

Centru de comună — Văleni
Sate componente — Fereşti, Moara Domnească.
Suprafaţa — 6203,17 ha.
Locuitori — 6894.

Vecinii: La nord-est se mărgineşte cu com. Codăeşti şi Soleşti, la est cu com. Soleşti, la sud cu com. Tanacu, la vest cu com. Zăpodeni şi la nord-vest cu com. Dăneşti.

Situată în marea subunitate geomorfologică a Podişului central moldovenesc, la 10—15 km. nord de oraşul Vaslui, com. Văleni prezintă un relief cu dealuri şi văi largi, văi cu aspect de luncă şi versanţi de diferite forme. În partea de est comuna este străbătută de pîrîul Vasluieţ.

Date istorice: Cel mai vechi sat, Fereşti, datează din sec. XV, după cum rezultă din scrisorile prof. Gh. Ghibănescu. Satul Văleni (cu vechea denumire de Valea Rea) apare în cursul sec. XVIII. Într-o scrisoare atribuită unei foste proprietare, Frosa Donici, se menţiona că aceasta pe la 1820, trimite 16 familii de clăcaşi de la moşia sa Fereşti, să fie aşezaţi pe Valea cea Rea, de unde vine numele vechi al comunei.

Date economice: Primul C.A.P. din comună (Fereşti) înfiinţat în 1952 avea la început 33 de familii. În prezent cuprinde 726 familii care lucrează suprafaţa de 1 851 ha din care: 1 505 ha teren arabil, 68 ha vii şi livezi, etc. Cel de al doilea C.A.P. (Văleni) s-a înfiinţat în 1959, cu 32 familii şi are în prezent 972 familii care lucrează o suprafaţă de 2 506 ha. din care 1 903 ha. teren arabil, 194 ha. vii şi livezi etc. Ambele C.A.P.-uri sînt profilate pe cultura plantelor de cîmp (cereale, plante tehnice şi legume), plantaţii de vii şi pomi şi creşterea animalelor. Sectorul zootehnic cuprinde 821 vite, 372 porci şi 2 925 oi. Ca unităţi industriale funcţionează două mori şi un centru de vinificaţie. În cele 3 sate componente există 3 magazine mixte şi 3 unităţi de alimentaţie publică, precum şi 3 secţii de prestări servicii, toate cu un volum de desfacere de peste 4 milioane lei anual.

Date social-culturale. În prezent pe raza comunei funcţionează un dispensar uman, două case de naşteri şi un punct sanitar, încadrate cu 2 medici, 9 cadre sanitare medii şi 5 cadre care alcătuiesc personalul auxiliar.

În şcolile din comună, cei 1 726 de elevi au la dispoziţie 37 săli de clasă şi un personal didactic format din 67 cadre.

https://biblioteca-digitala.ro

Activitatea culturală din comună se desfășoară în cadrul celor 3 cămine culturale, 2 case de citit, o bibliotecă comunală cu două filiale și două unități cinematografice. Din formațiile artistice din comună se remarcă în mod deosebit formația de dansuri din Fereşti, remarcată în dese rînduri la concursurile artistice județene.

Viața locuitorilor gravitează spre orașul Vaslui, unde peste 500 din locuitorii comunei lucrează în întreprinderile orașului.

Comuna Vetrișoaia

Centru de comună — Vetrișoaia.
Sate componente — Bumbăta.
Locuitori — 5 029.
Suprafața — 7 253,66 ha.

Vecini: Se învecinează la nord cu Lunca-Banului, la est cu rîul Prut, la sud și sud-vest cu comuna Berezeni, la vest cu comunele Berezeni și Hurdugi.

Situată în partea de est a jud. Vaslui, comuna Vetrișoaia, este așezată în Lunca Prutului, avînd în partea de vest o zonă colinară formată din dealurile Hîrtopi, Zăvoi, Sărății. Reliefuł comunei este favorabil agriculturii.

Date istorice: Din informații se crede că așezarea populației pe teritoriul comunei s-ar fi făcut în jurul anului 1700. Numărul locuitorilor crește mai ales în urma împroprietăririi din 1864 și după această dată. Tot după această dată (1864) ia ființă și satul Bumbăta.

Date economice: Cooperativa agricolă de producție, înființată în anul 1950, cuprinde 1 383 familii și are o suprafață de 3 949 ha. din care 3 088 ha. teren arabil, 128 ha. vii etc. Sectorul zootehnic, ramură importantă în cadrul cooperativei, este format din 1 387 capete vite, 917 porci și 1 719 oi. În afară de acest sector, principale sectoare de activitate mai sînt: cultura cerealelor, legumicultura, viticultura. Pe teritoriul comunei mai există și o fermă I.A.S. Rețeaua comercială este formată din 8 unități care asigură un volum de desfacere de 8,5 milioane lei și 11 secții de deservire și prestări servicii. Ca unitate industrială în comună funcționează o moară țărănească.

Date social-culturale: Ocrotirea sănătății se face în cadrul dispensarului uman deservit de un medic și 8 cadre sanitare. În comună sînt 4 școli cu 35 clase de elevi și 46 cadre didactice. Ca unități culturale, comuna beneficiază de un cămin cultural cu sală de spectacole de 250 locuri, o bibliotecă comunală și un cinematograf.

Situată de-a lungul șoselei Huși — Fălciu, comuna Vetrișoaia oferă imaginea unei localități în plină dezvoltare care în ultimii ani s-a îmbogățit cu edificii ca: 4 școli, un cămin cultural, magazin universal, local pentru dispensar veterinar, brutărie etc.

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Viişoara

Centru de comună — Viişoara.
Sate componente — Dodeşti, Halta Dodeşti, Urdeşti, Văleni, Vîltoteşti.
Locuitori — 5 519.
Suprafaţa — 7 874 ha.

Vecinii: Se învecinează la nord cu com. Roşieşti, la est cu com. Găgeşti, la sud cu com. Şuletea şi Banca, iar la vest cu com. Banca. Situată în partea centrală a judeţului, com. Viişoara prezintă un relief variat (dealuri, podiş, şes) făcînd parte din Podişul central moldovenesc.

Date istorice: Sate de răzeşi, atestate încă din sec. XV (cel mai vechi este Viişoara, cunoscut sub vechiul nume de Băseşti), au avut secole în şir de luptat cu boierii care prin documente şi martori falşi, prin judecăţi strîmbe, i-au deposedat de pămînturile lor.

Date economice: De la prima cooperativa agricolă — C.A.P. Dodeşti — înfiinţată în 1955 cu 17 familii, pînă în 1962, toţi locuitorii comunei, conştienţi de avantajele muncii în comun, au devenit membri cooperatori. În prezent cele două C.A.P.-uri (Viişoara şi Dodeşti) numără 1 695 familii şi au în proprietate suprafaţa de 5 985 ha. din care 4 682 ha. teren arabil, 215 ha. vii, 161 ha. livezi, etc. Principalele activităţi în C.A.P.-uri sînt: cultura cerealelor şi zootehnia. Cele două sectoare zootehnice cuprind 1 147 bovine, 896 porcine şi 3 430 ovine. Datorită muncii oamenilor, a rezultatelor obţinute, averea obştească a celor două unităţi s-a cifrat în 1970 la peste 13 milioane lei.

Ca unitate neagricolă, pe raza comunei funcţionează o moară ţărănească cu o capacitate de 24 tone/24 ore. În afara agriculturii, locuitorii se mai ocupă cu meşteşugurile, în comună existînd ateliere de tîmplărie, croitorie, cizmărie, etc. Aprovizionarea populaţiei se face prin 6 unităţi ale cooperaţiei de consum, care asigură în condiţii bune mărfurile solicitate de săteni.

Date social-culturale: Şcolile în comună au în prezent la dispoziţie 23 săli de clasă noi în care elevii sînt pregătiţi de peste 50 cadre didactice. Din rîndul locuitorilor comunei s-au ridicat personalităţi culturale şi ştiinţifice de seamă din care amintim Victor Ion Popa, acad. Nicolae Popa de la Universitatea din Iaşi, prof. dr. doc. Ion Nestor de la Universitatea din Bucureşti, etc.

Asistenţa sanitară este asigurată de un dispensar uman şi două case de naşteri la care lucrează un medic şi 12 cadre sanitare.

Unităţile culturale din comună — două cămine culturale, două cinematografe şi o bibliotecă cu 14.000 volume — asigură un cadru organizat manifestărilor cultural-educative la care participă majoritatea locuitorilor.

Pe raza comunei s-au ridicat trei monumente închinate eroilor căzuţi în războiul de independenţă şi în războiul antihitlerist.

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Vinderei

Centru de comună — Vinderei.
Sate componente — Brădești, Docani, Docăneasa, Gara Docăneasa, Gara Tălășman, Obîrșeni, Valea Lungă.
Locuitori — 6 193.
Suprafața — 7 359 ha.

Vecini: La nord se învecinează cu comuna Griviţa, la nord-est se mărgineşte cu comunele Zorleni şi Epureni, la est cu comuna Măluşteni, la sud-vest cu judeţul Galaţi, iar la vest cu comuna Griviţa.

Situată la limita sudică a judeţului Vaslui, comuna Vinderei prezintă un relief frămîntat cu zone mari de pădure. Fiind străbătută de linia ferată Bîrlad — Galaţi, locuitorii din comună se deplasează uşor spre cele două localităţi.

Date istorice: Comuna este formată din sate vechi de răzeşi. Satul de reşedinţă, Vinderei, are o vechime de cca. 400 de ani şi denumirea se pare că derivă de la pasărea Vindereu, care popula pădurile din împrejurimile satului.

Date economice: Pe raza comunei funcţionează două C.A.P.-uri — Vinderei şi Docani — care cuprind 1.909 familii şi au o suprafaţă de 4.651 ha. din care 3.845 ha. teren arabil. Ponderea activităţilor o deţine cultura cerealelor, a plantelor tehnice şi zootehnia. Sectorul zootehnic, cuprinde în cele două unităţi, 809 capete vite cornute, 926 porci şi 2.596 oi. Ca unităţi neagricole menţionăm o secţie vinalcool, două secţii S.M.A. care deservesc cele două C.A.P.-uri, ateliere meşteşugăreşti (tîmplărie, zidărie, tinichigerie, cojocărie, împletituri din răchită etc.). În satul Brădeşti s-au păstrat vechi tradiţii în arta olăritului. Aprovizionarea populaţiei cu mărfuri se face prin cele 6 magazine ale cooperaţiei de consum. Comuna este deservită de două staţii C.F.R. — Tălăşmani şi Docăneasa — care uşurează transportul majorităţii populaţiei bărbăteşti, care lucrează în întreprinderile din Bîrlad şi Galaţi.

Date social-culturale: Pentru cei peste 1 200 copii de vîrstă şcolară, în comună există 8 şcoli generale, 6 grădiniţe de copii şi o casă de copii în cadrul cărora funcţionează 60 cadre didactice, care se străduiesc să educe copiii în spiritul vremurilor noi în care trăim.

Asistenţa sanitară este făcută în cadrul circumscripţiei sanitare, compusă din dispensar, o casă de naşteri, cabinet stomatologic şi farmacie, precum şi puncte sanitare în toate satele componente. În aceste unităţi îşi desfăşoară activitatea 4 medici şi cadre sanitare corespunzătoare.

Un rol important în educarea locuitorilor îl joacă activitatea desfăşurată în cadrul a trei cămine culturale şi bibliotecii comunale care numără peste 15 000 volume.

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Vinderei şi mai ales satul de reşedinţă, prin planul de sistematizare care grupează în centrul civic principalele sedii administrative şi culturale, va căpăta un aspect tot mai frumos şi mai modern.

Comuna Voineşti

Centru de comună — Voineşti.
Sate componente — Avrămeşti, Băncesti, Corobăneşti, Gîrdeşti, Mărăşeşti, Obîrşeni, Obîrşenii-Lingurari, Rugăria, Stîncăşeni, Uricari.
Locuitori — 5 115.
Suprafaţa — 8 758,55 ha.

Vecinii: La nord se învecinează cu com. Dragomireşti şi Ivăneşti, la est cu com. Ghergheşti, la sud cu com. Puieşti, iar la vest cu jud. Bacău.

Situată în partea de vest a judeţului Vaslui, din punct de vedere geografic comuna Voineşti se află în subunitatea colinele Tutovei şi are un relief deluros cu văi înguste, transversale, brăzdată în partea de sud de valea pîrîului Tutova.

Date istorice: Locuirea acestor meleaguri este din epoca neolitică, fapt atestat de cercetări arheologice efectuate în punctul „Cuculia" Obîrşeni, unde s-au găsit fragmente de ceramică tip „Cucuteni". Fără a se putea delimita în timp, locuitorii comunei afirmă că denumirea comunei vine de la unul din primii locuitori — Voinea.

Date economice: De la primele întovărăşiri agricole înfiinţate în 1956, în prezent în comună funcţionează două C.A.P.-uri — Avrămeşti şi Obîrşeni, care cuprind 1 538 familii şi o suprafaţă agricolă de 4 508 ha. din care 3 118 ha. teren arabil, 118 ha. vii, etc. Ponderea activităţii o deţine cultura mare şi zootehnia (în special creşterea oilor — 4 640 capete). Ca unităţi industriale menţionăm două mori ţărăneşti, brutărie şi secţii prestări servicii. Aprovizionarea populaţiei cu mărfuri alimentare şi industriale se face prin două magazine universale şi prăvălii săteşti în toate satele componente. Volumul desfacerii de mărfuri în anul 1971 a fost de 6 500 000 lei. Printre construcţiile din ultimii ani amintim: sediul Consiliului popular, un cămin cultural, 2 magazine, 11 localuri de şcoală, etc.

Date social-culturale: În comună există un număr de 10 şcoli (una de 10 ani la Avrămeşti, 4 de 8 ani la Voineşti, Lingurari, Stîncăşeni şi Mărăşeşti şi 5 şcoli de 4 ani), care cuprind 63 clase de elevi, educaţi de 58 cadre didactice.

Asistenţa sanitară este făcută în cadrul circumscripţiei sanitare din comună şi de patru puncte sanitare, unităţi încadrate cu 16 cadre medicale. Comparativ cu cei doi agenţi sanitari din trecut, care încercau zadarnic să asigure un minimum de asistenţă, în prezent cadre sanitare calificate se îngrijesc de ocrotirea sănătăţii locuitorilor.

https://biblioteca-digitala.ro

În cadrul comunei funcționează un cămin cultural, o bibliotecă și două cinematografe sătești. Din rîndul formațiilor artistice se remarcă o echipă de dansuri populare compusă din bătrîni, care execută o suită de dansuri bătrînești inspirate din folclorul local și un ansamblu folcloric de datini, care a cîștigat primul loc pe județ.

Din rîndul locuitorilor comunei, ca personalitate științifică de prim ordin se remarcă profesorul Dragomîr Hurmuzescu, fizician de renume.

Comuna Vultureşti

Centru de comună — Vultureşti.
Sate componente — Buhăeşti, Voineşti, Podeni.
Locuitori — 3 318.
Suprafaţa — 3 897,46 ha.

Vecini: La nord-vest oraşul Negreşti, la nord com. Rebricea, la est com. Zăpodeni, la sud-est com. Ştefan cel Mare şi la sud-vest com. Oşeşti.

Comuna Vultureşti, situată în partea de nord a jud. Vaslui, din punct de vedere geomorfologic se află în partea centrală a podişului central moldovenesc, în bazinul Bîrladului superior.

Perimetrul comunei este străbătut de importante căi de comunicaţie şi anume: calea ferată Iaşi — Bucureşti, şi Buhăeşti — Roman şi drumurile judeţene nr. 243 care leagă comuna cu oraşul Vaslui, reşedinţa judeţului şi D. J. 207 care o leagă de oraşul Negreşti.

Date istorice: Satele comunei, cu excepţia satului Voineşti, sînt aşezări vechi, atestate la jumătatea sec. al XVII-lea. Ele s-au dezvoltat mai ales după 1864 cînd s-au făcut împroprietăriri cu locuri de casă şi terenuri agricole. Satul Voineşti ia fiinţă la jumătatea sec. al XIX-lea, pe moşia proprietarului Voinescu, de unde i s-a dat şi numele. La începutul sec. XX mai important era satul Buhăeşti, care era centru de comună şi mai tîrziu reşedinţa plăşii Stemnic. Această dezvoltare se explică şi prin aceea că Buhăeştiul devine nod de cale ferată care leagă linia Bîrlad — Iaşi cu linia Buhăeşti — Roman. Locuitorii acestor locuri au participat activ la o serie de acţiuni menite să le dea dreptate socială şi pentru apărarea ţării. Astfel în timpul răscoalei din 1907, avînd în frunte pe Vasile Lupu Horişcă ţăranii se răscoală în Gara Buhăeşti. De asemeni participă activ la războiul antihitlerist. În amintirea celor căzuţi s-au ridicat în comună monumente şi plăci comemorative.

Date economice: Cooperativa agricolă de producţie ia fiinţă în anul 1962, unind, pentru a munci în comun, 1 100 membri cooperatori. Suprafaţa agricolă de 2 692 ha. din care 1 939 ha. teren arabil este din an

https://biblioteca-digitala.ro

în an mai raţional folosită, ridicînd necontenit averea cooperativei şi a membrilor săi. Ponderea activităţii o deţine cultura cerealelor, viticultura şi sectorul zootehnic. În afară de agricultură, pe teritoriul comunei mai funcţionează ca unităţi industriale de importanţă locală o bază de recepţie, o moară ţărănească, o secţie de limonadă şi umplut sifoane. Necesităţile de aprovizionare şi deservire ale populaţiei sînt asigurate de două magazine universale, 2 bufete şi patru unităţi de deservire aparţinînd cooperaţiei de consum. Volumul mărfurilor desfăcute pe raza comunei se ridică la peste 6 milioane lei anual.

Date social-culturale: Pe raza comunei funcţionează două şcoli generale şi o şcoală cu cl. I—IV unde învaţă 568 elevi. Aceştia sînt pregătiţi de 33 cadre didactice, majoritatea din ei fiind fii ai comunei.

Asistenţa sanitară a locuitorilor este asigurată de un dispensar comunal, o casă de naşteri, un staţionar pentru copii şi de puncte sanitare şi farmaceutice, unde cadre pregătite se străduiesc să creeze condiţii bune de îngrijire şi prevenire a bolilor.

Viaţa culturală a comunei este axată în jurul celor două cămine culturale unde se organizează activităţi interesante. La dispoziţia doritorilor de carte stau 3 biblioteci cu un total de 40 000 volume. Cinematograful sătesc din cadrul căminului cultural prezintă filme în toate satele componente.

Pentru ridicarea standardului de civilizaţie a populaţiei rurale, an de an se alocă fonduri importante pentru construcţii edilitar-gospodăreşti şi social-culturale. Pînă în prezent în comuna Vultureşti s-au construit sediul administrativ pentru Consiliul popular, un cămin cultural modern, magazine noi, etc.

Comuna Vutcani

Centru de comună — Vutcani
Sate componente — Mălăeşti, Poşta-Elan.
Locuitori — 4 029.
Suprafaţa — 7 020 ha.

Vecini: La nord se învecinează cu com. Albeşti, la est cu com. Hoceni, Hurdugi şi Berezeni, la sud-est cu com. Fălciu, la sud cu com. Găgeşti, iar la vest cu comuna Roşieşti.

Comuna este situată în partea central-estică a judeţului Vaslui.

Date istorice: Despre vechimea comunei locuitorii păstrează o legendă care spune că satul s-a format după luptele lui Ştefan cel Mare cu turcii, avînd ca vatră de sat punctul numit „Moviliţa", iar numele

https://biblioteca-digitala.ro

îi vine de la un căpitan al domnitorului, Gheorghe Vutcă. De-a lungul anilor, comuna a cunoscut mai multe schimbări administrative, mult timp fiind reședință de plasă.

Date economice: Cooperativa agricolă s-a înființat în anul 1952, avînd la început 76 familii cu o suprafață de 313 ha. La terminarea cooperativizării, în decembrie 1961, C.A.P. Vutcani avea înscrise 303 familii. În prezent cele 1 320 familii lucrează suprafața de 4 919 ha. din care 3 700 ha. teren arabil, 302 ha. vii și livezi, etc. Pe lîngă culturile tradiționale care se cultivă și în cadrul C.A.P.-ului Vutcani, acesta are și un puternic sector zootehnic care cuprinde 1 038 capete vite, 437 porci și 3 966 oi. Averea obștească a cooperativei a evoluat de la 4 709 400 lei în 1962, la 17 597 000 lei în 1971, din care peste 16 milioane ca fond de bază.

Ca unități comerciale în comună sînt: un magazin universal cu etaj, un magazin metalo-chimice, 4 prăvălii sătești, un depozit de gaz, 2 bufete și o cofetărie. Volumul desfacerii mărfurilor depășește anual cifra de 8 milioane lei. Ca unități prestatoare de servicii sînt 11 secții și ateliere, precum și o unitate CEC, Bancă de credit, Oficiul poștal.

Date social-culturale: Asistența sanitară este asigurată de spitalul din satul Mălăești, care de la 40 paturi, 2 medici și o moașă cît avea în 1944, s-a dezvoltat, avînd în prezent 3 secții cu 75 de paturi. În cadrul spitalului lucrează 3 medici și 8 cadre sanitare. În afară de spital pe raza comunei mai funcționează o casă de nașteri, un dispensar, centru stomatologic și o farmacie. Aceste unități sînt încadrate cu 6 cadre calificate.

În comună sînt 6 localuri de școală, cu 21 săli de clasă și laboratoare în cadrul cărora 30 cadre didactice pregătesc peste 600 elevi. Pentru elevii preșcolari funcționează 3 grădinițe de copii.

Activitățile culturale sînt organizate de căminul cultural din comună, în cadrul căruia funcționează o bibliotecă cu 17.000 volume.

Dintre noile construcții menționăm: sediul C.A.P., dispensar veterinar, brutăria, magazin universal, 3 localuri de școală, etc. Ca monumente istorice menționăm monumentele eroilor din cele două războaie mondiale 1916—1918 și 1944—1945, precum și o placă comemorativă dedicată răsculaților de la 1907.

Comuna Zăpodeni

Centru de comună — Zăpodeni
Sate componente — Butucăria, Ciofeni, Portari, Delea, Droboslovești, Măcrești, Telejna, Uncești.
Locuitori — 6 788
Suprafața — 10 600 ha.

https://biblioteca-digitala.ro

Vecini — La nord se mărgineşte cu com. Rebricea, la nord-est cu com. Dăneşti, la est cu com. Văleni şi com. Tanacu, la sud cu oraşul Vaslui, la sud-vest cu com. Ştefan cel Mare şi la nord-vest cu com. Vultureşti.

Comuna Zăpodeni, aşezată în partea de nord a judeţului Vaslui, prezintă un relief deluros, cu un teren fertil, bun pentru agricultură, vii şi livezi.

Date istorice — Prin descoperirea unui cimitir cu morminte vechi din sec. VIII—XIII, se crede că aceste locuri au fost locuite din acele timpuri, locuitorii retrăgîndu-se în actuala vatră a satului Zăpodeni, din locurile expuse năvălirii barbarilor. Satul Zăpodeni, situat pe versantul de apus al dealului Chicerea, se crede că are la baza denumirii sale cuvîntul slav zapad-apus.

Date economice: Prima cooperativă agricolă din comună a fost înfiinţată în 1953, în satul Zăpodeni cu 29 familii. În prezent cuprinde 1 698 familii şi are o suprafaţă agricolă de 4 442 ha. din care 3 591 ha. teren arabil. Al doilea C.A.P. din satul Telejna cuprinde 702 familii şi o suprafaţă de 2 690 ha. din care 1 997 ha. teren arabil. Activitatea în cele două unităţi este axată pe: cultura mare (porumb, grîu, fl. soarelui, sfeclă de zahăr etc.), viţă de vie (o suprafaţă de 465 ha) şi creşterea animalelor (1 534 capete vite, 1 161 porci şi 3 560 oi).

Valoarea fondului de bază la cele două C.A.P.-uri depăşeşte 20 milioane lei. Ca unităţi industriale, în comună sînt o staţiune de mecanizare a agriculturii şi o moară ţărănească. Asigurarea aprovizionării cu mărfuri se face prin 8 magazine, 4 bufete şi o cofetărie, care în 1971 au realizat un volum de desfacere de 7.765.000 lei.

Date social-culturale: Locuitorii comunei au participat activ la mişcările sociale (răscoalele din 1888 şi 1907) care aveau ca scop lupta ţăranilor pentru pămînt. În 1907 ţăranii din Zăpodeni, alături de ţăranii din alte comune, au manifestat în faţa Prefecturii din Vaslui unde au fost întîmpinaţi de armată.

Reţeaua şcolară cuprinde 13 unităţi şcolare (o şcoală generală de 10 ani, 3 şcoli de 8 ani şi 9 şcoli cl. I—IV) în care învaţă peste 1 200 copii şi funcţionează 63 cadre didactice.

Dispensarul uman, încadrat cu 3 medici, 6 cadre medii şi alte 5 cadre sanitare, are un staţionar pentru copii, 2 case de naşteri şi un punct sanitar, unităţi care asigură ocrotirea sănătăţii populaţiei.

Activitatea culturală se desfăşoară în 3 localuri de cămin cultural, o bibliotecă cu 20 554 cărţi şi peste 2 000 cititori şi trei cinematografe săteşti.

Ca monumente istorice com. Zăpodeni are două biserici din lemn, prima în satul Zăpodeni, construită în sec. XVI şi a doua în satul Portari, construită în 1804.

https://biblioteca-digitala.ro

Viața locuitorilor gravitează spre orașul Vaslui. Dintre preocupările extra-agricole menționăm țesutul covoarelor și cusături de flori pe prosoape, preocupări ale femeilor în timpul iernii.

Comună mare, prin construcțiile edilitar-gospodărești și social-culturale existente, oferă locuitorilor săi condiții civilizate de muncă și viață.

Comuna Zorleni

Centru de comună — Zorleni
Sate componente — Dealu Mare, Popeni, Simila
Locuitori — 8 881
Suprafața — 12 655 ha.

Vecini: La nord se mărginește cu comuna Bogdănești, la nord-est cu com. Banca, la est cu com. Epureni, la sud cu comunele Vinderei și Grivița, la sud-vest cu municipiul Bîrlad, iar la vest cu municipiul Bîrlad și com. Băcani. Situată în partea de sud a județului Vaslui, comuna Zorleni este amplasată în cadrul Podișului Moldovei, într-o zonă care face trecerea de la Podișul Bîrladului spre cîmpie. Relieful colinar își pune amprenta și asupra rețelei hidrografice care se prezintă sub formă de linii paralele. Principalul rîu este Bîrladul cu afluenții săi Valea Seacă și pîrîul Popenilor.

Date istorice: Așezate la intersecție de drumuri comerciale, satele componente au cunoscut o dezvoltare destul de rapidă mai ales după 1900, cînd relațiile de schimb cu orașul Bîrlad s-au intensificat. Vechimea localităților este apreciată a fi de 200 de ani. Moșia Zorleni, fostă proprietate regală, era lucrată cu oameni aduși din alte zone ale țării (Valea Trotușului, Murgeni, Fălciu) mulți stabilindu-se aici.

Date economice: Procesul de cooperativizare s-a desfășurat gradat și s-a încheiat în anul 1962 cînd toți locuitorii comunei s-au înscris în C.A.P.-uri. În momentul de față în economia comunei predomină agricultura, care se face diversificat. Pe lîngă culturile de cereale, o dezvoltare mare au luat-o culturile de viță de vie, pomi fructiferi, plante tehnice, legume etc. În cele două cooperative agricole Zorleni și Popeni sînt înscrise 2 517 familii care lucrează suprafața de 5 621 ha. din care 4 647 teren arabil.

Sectorul zootehnic cuprinde 1 060 bovine, 813 porcine și 2 805 ovine. Ca unități agricole pe raza comunei mai sînt: o fermă I.A.S. și o stațiune de mecanizarea agriculturii. Ca unitate industrială menționăm: Fabrica de oțet Simila. Aprovizionarea comunei se face prin magazinele cooperației de consum și prin unitățile comerciale din municipiul Bîr-

https://biblioteca-digitala.ro

lad, comuna fiind legată de oraş prin curse regulate de autobuze I.T.B. De altfel, o mare parte din forţa de muncă se îndreaptă spre municipiu, în întreprinderile cărora lucrează mulţi locuitori ai comunei.

Date social-culturale : În comună sînt cinci şcoli generale, din care o şcoală de 10 ani şi o şcoală profesională de mecanici agricoli. În domeniul sanitar, la Zorleni există o circumscripţie sanitară, iar la Popeni un punct sanitar şi o casă de naşteri, toate deservite de personal sanitar calificat.

Viaţa culturală este intensă. Populaţia se recreează în cadrul activităţilor ce se desfăşoară la cele două cămine culturale din Zorleni şi Popeni, care sînt înzestrate şi cu aparate de proiecţie cinematografică.

https://biblioteca-digitala.ro

CUPRINS

Pag.

Cuvînt înainte 5

Capitolul I. Cadrul natural-geografic. Populația — V. Cîrcotă 11

Capitolul II. Momente din istoricul județului Vaslui — A. Zugravu . . 33

Capitolul III. Dezvoltarea economică și socială a județului în anii socialismului — P. Iosub 89

Capitolul IV. Aspecte ale dezvoltării învățămîntului. Activitatea cultural-științifică — I. Al. Angheluș 139

Capitolul V. Locuri istorice și monumente ale naturii. Puncte de interes turistic — Șt. Mocanu 187

Capitolul VI. Micromonografii ale orașelor 209

— Municipiul Bîrlad — C. Radu și Șt. Secară 211

— Orașul Vaslui — C. Alexandru . 235

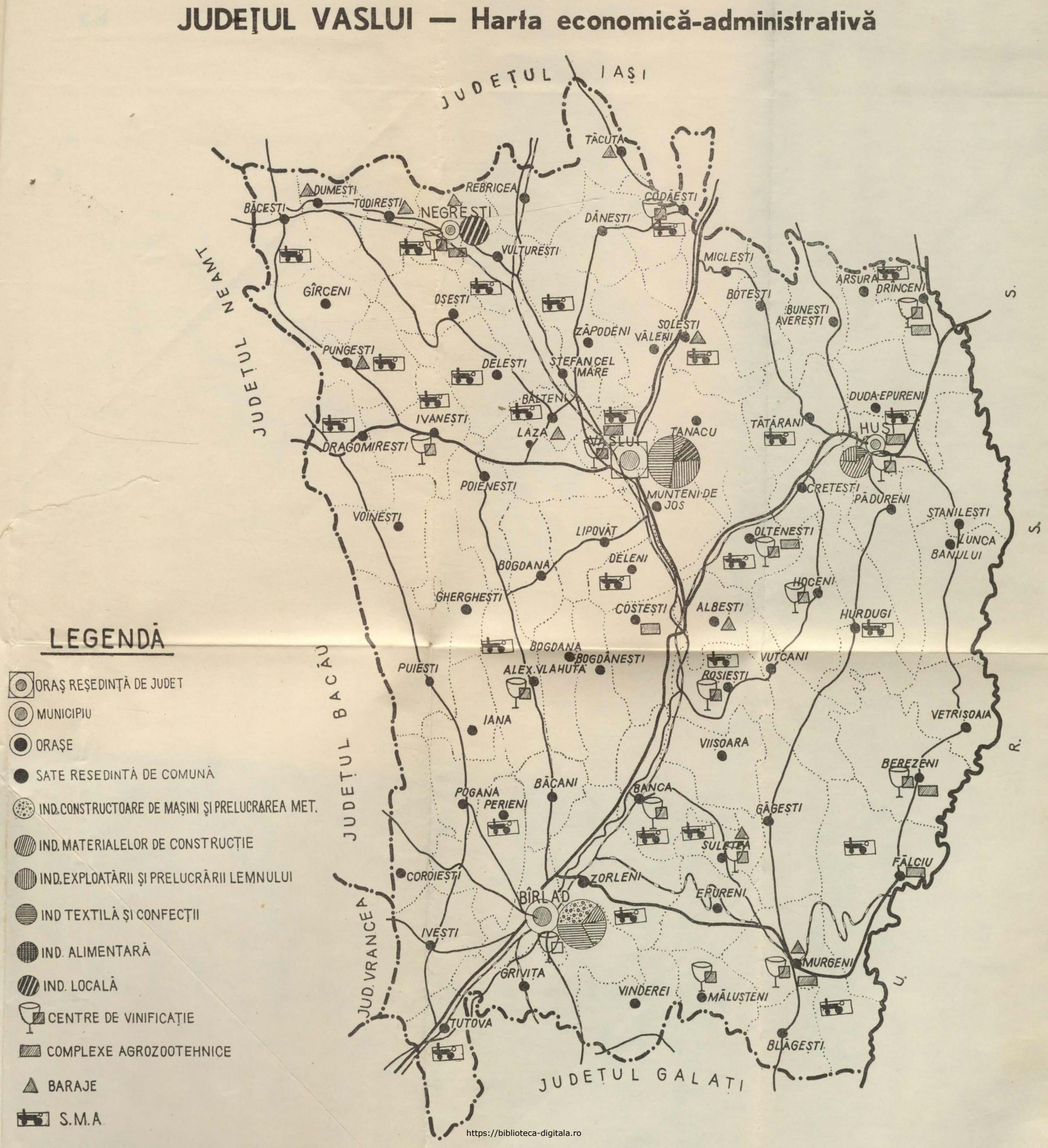
— Orașul Huși — B. Gorceag . 255

— Orașul Negrești — M. Ciubotaru . 269

Capitolul VII. Schițe monografice ale comunelor — I. Gîrneață 275

https://biblioteca-digitala.ro

JUDEŢUL VASLUI — Harta economică-administrativă

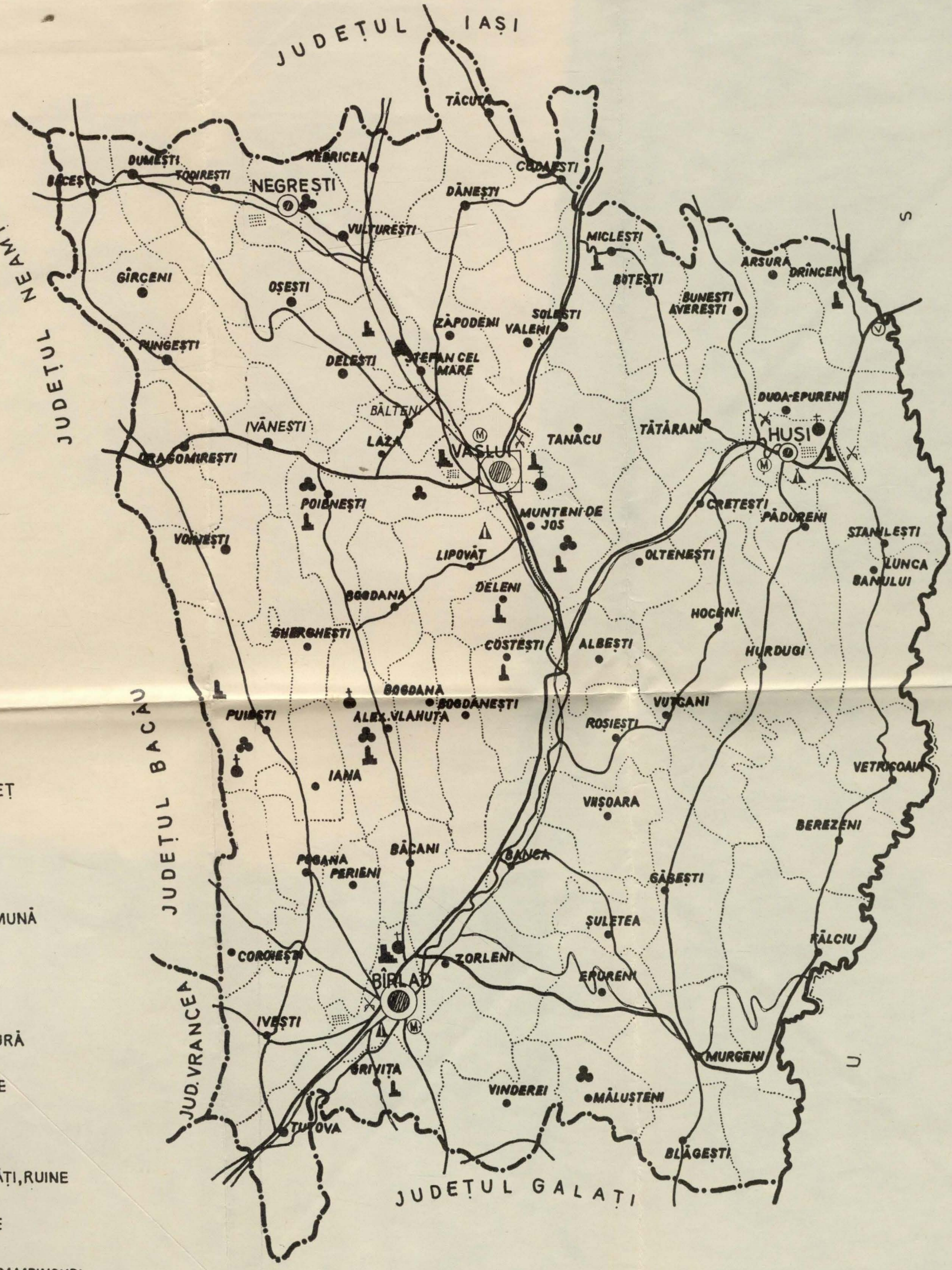

LEGENDĂ

- ORAŞ REŞEDINŢĂ DE JUDEŢ
- MUNICIPIU
- ORAŞE
- SATE REŞEDINŢĂ DE COMUNĂ
- IND. CONSTRUCTOARE DE MAŞINI ŞI PRELUCRAREA MET.
- IND. MATERIALELOR DE CONSTRUCŢIE
- IND. EXPLOATĂRII ŞI PRELUCRĂRII LEMNULUI
- IND TEXTILĂ ŞI CONFECŢII
- IND. ALIMENTARĂ
- IND. LOCALĂ
- CENTRE DE VINIFICAŢIE
- COMPLEXE AGROZOOTEHNICE
- BARAJE
- S.M.A.

https://biblioteca-digitala.ro

JUDEŢUL VASLUI — Harta turistică

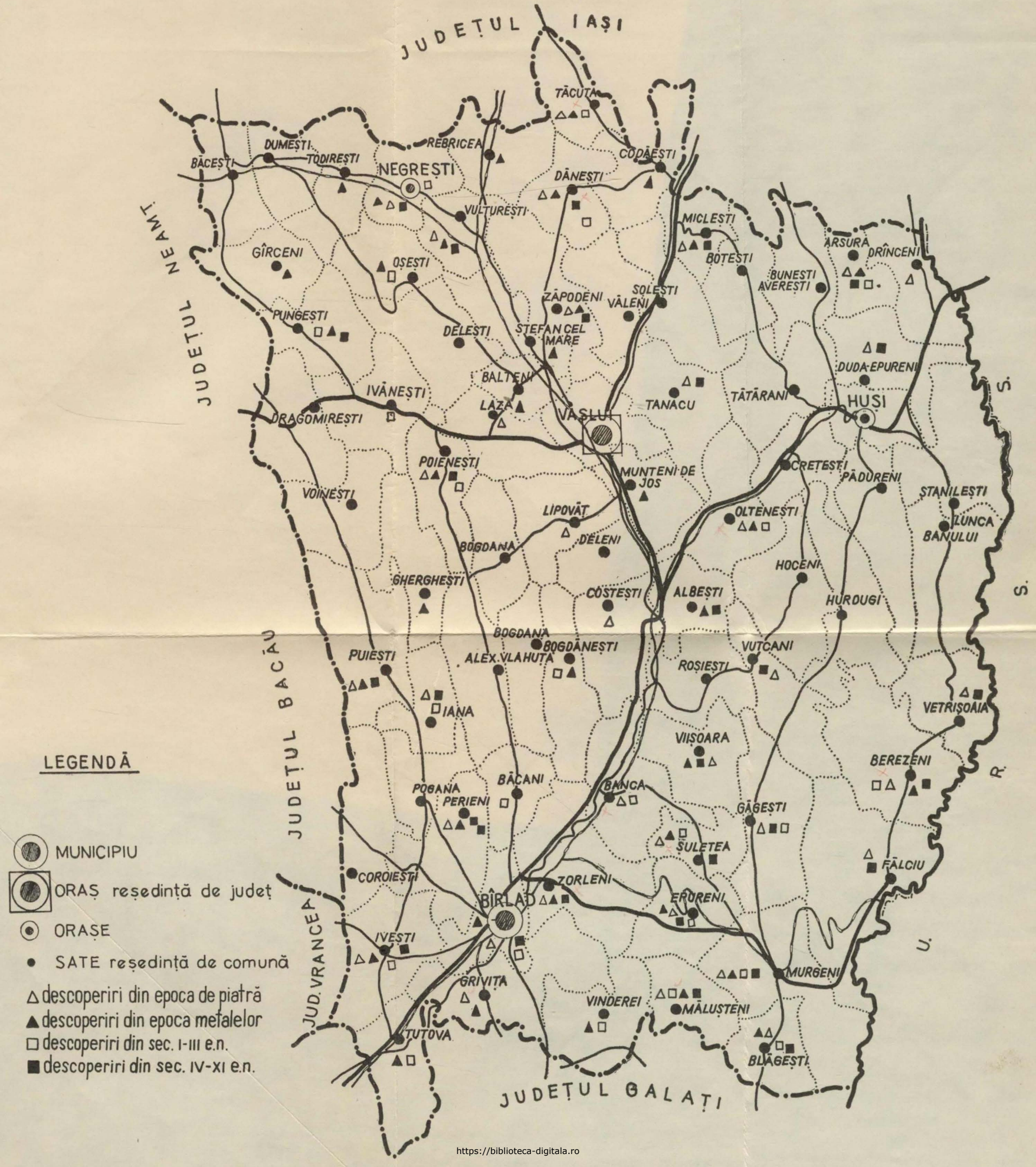

LEGENDĂ

- ORAŞ REŞEDINŢĂ DE JUDEŢ
- MUNICIPIU
- ORAŞE
- SATE REŞEDINŢĂ DE COMUNĂ
- MUZEE
- VAMA
- MONUMENTE DE CULTURĂ
- REZERVAŢII NATURALE
- LOCURI ISTORICE
- VESTIGII ISTORICE-CETĂŢI, RUINE
- MONUMENTE ISTORICE
- HOTELURI, MOTELURI, CAMPINGURI
- BAZE SPORTIVE ŞI DE AGREMENT

https://biblioteca-digitala.ro

JUDEŢUL VASLUI — Harta descoperirilor arheologice

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro